



Bodleian Libraries

UNIVERSITY OF OXFORD

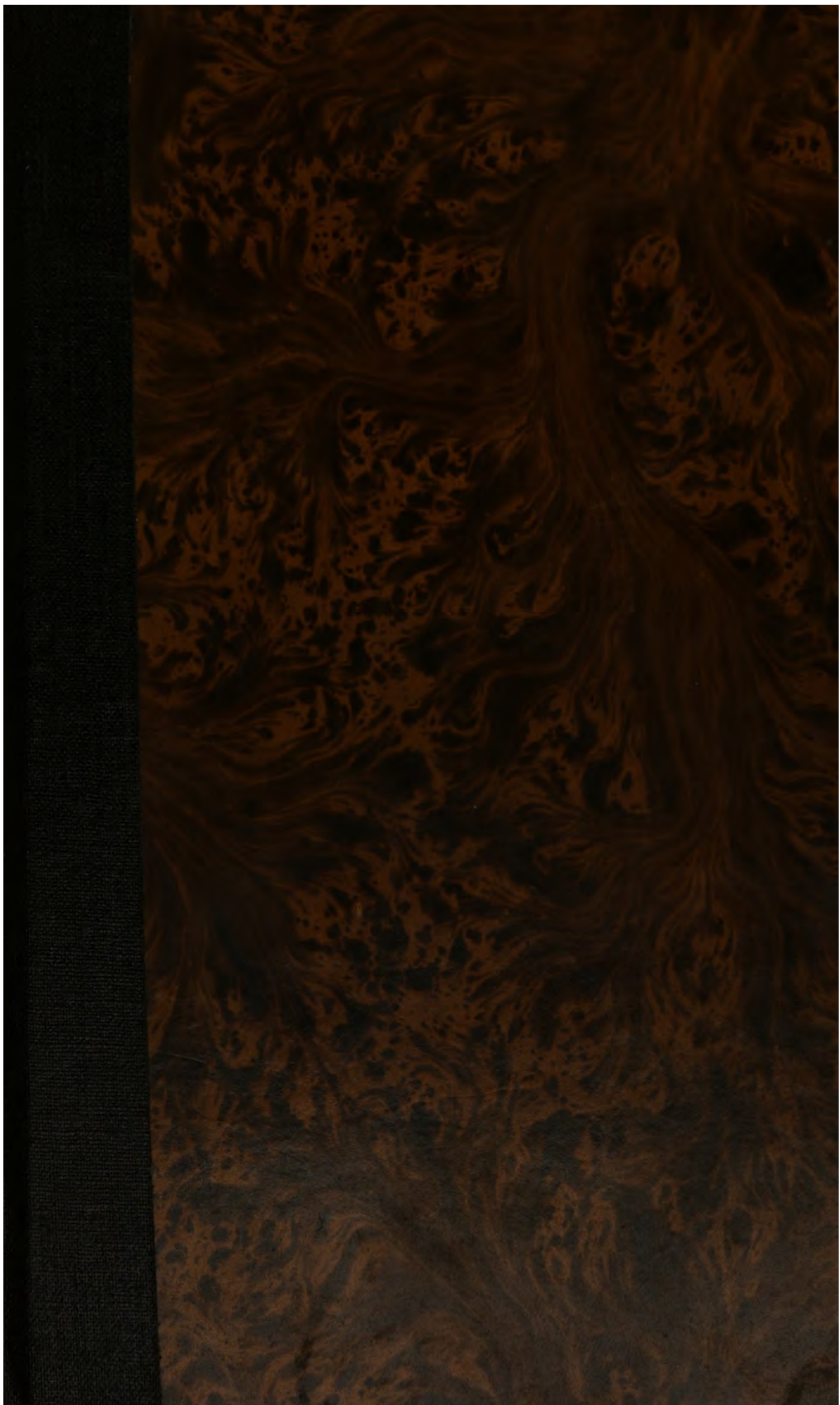
This book is part of the collection held by the Bodleian Libraries and scanned by Google, Inc. for the Google Books Library Project.

For more information see:

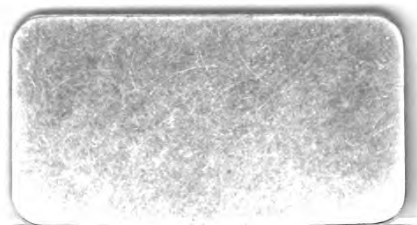
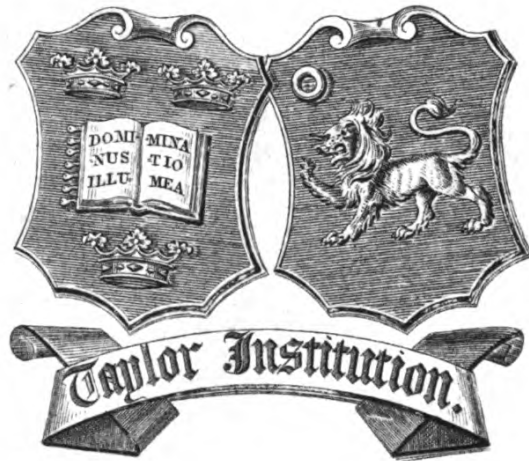
<http://www.bodleian.ox.ac.uk/dbooks>



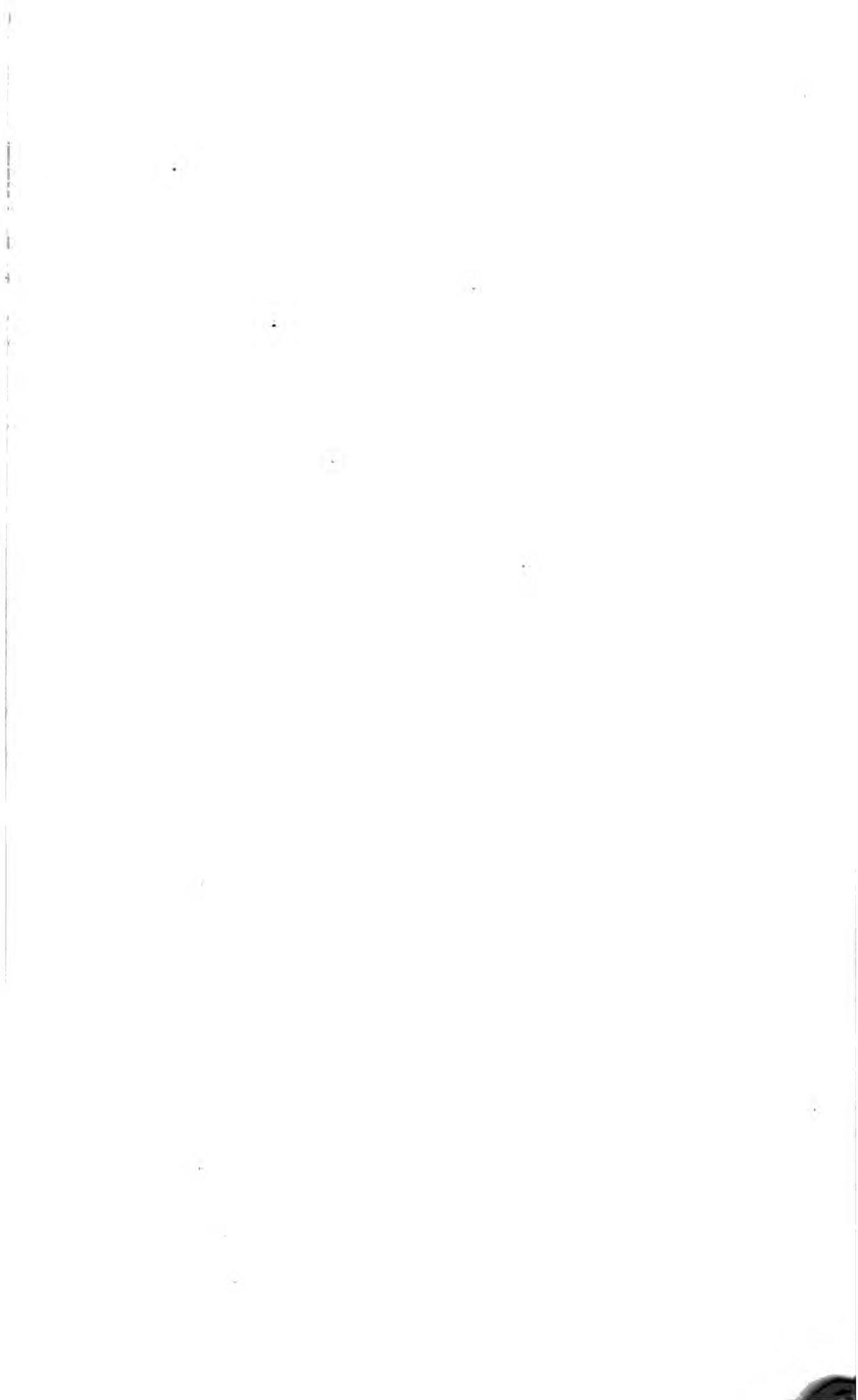
This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 2.0 UK: England & Wales (CC BY-NC-SA 2.0) licence.

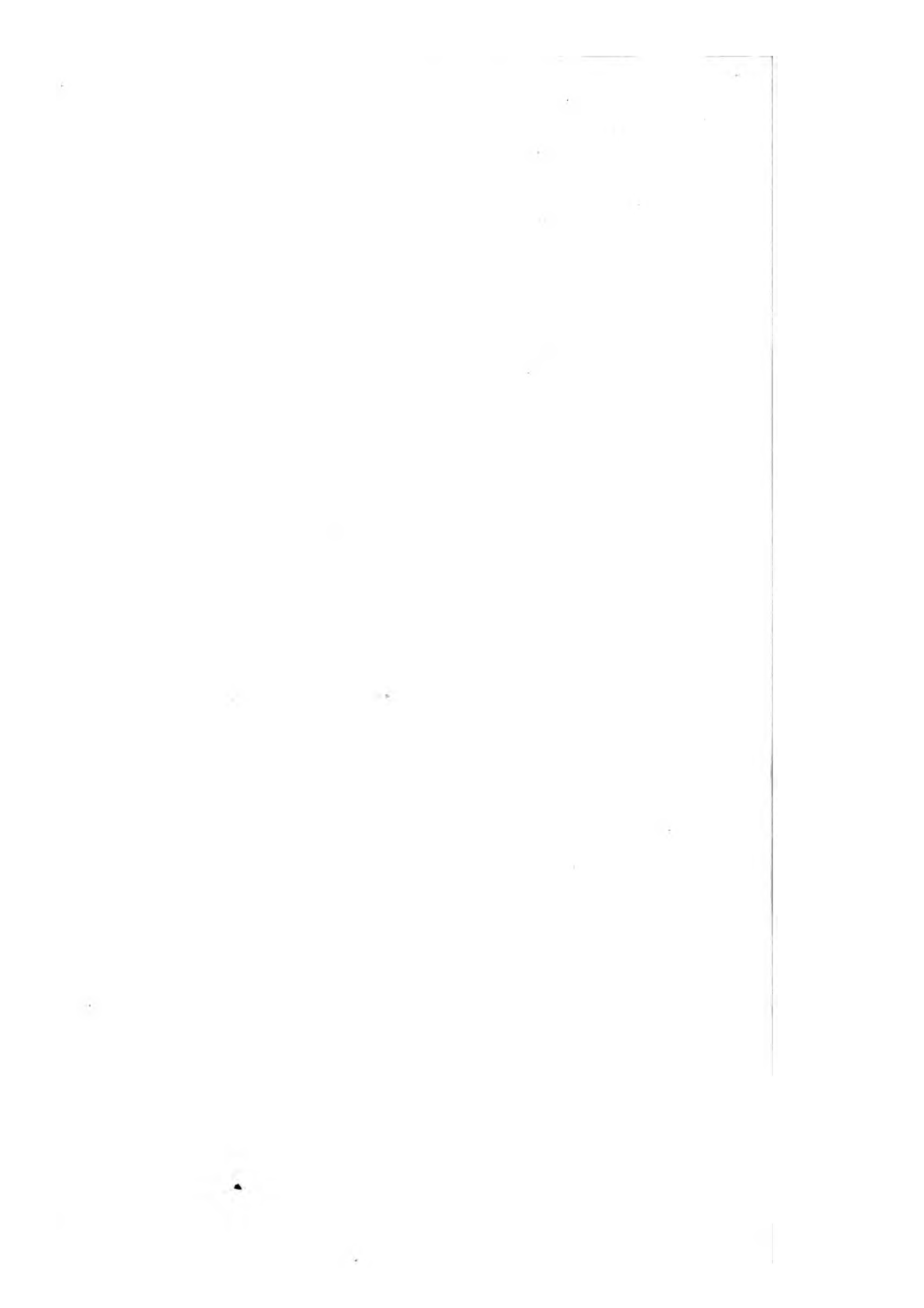


107. d. 12









Oldnordiske Sagaer

udgivne

i

Oversættelse

af

det Kongelige

Nordiske Oldskrift-Selskab.

Urdes Ord
Kan ingen mødfige.
Sjølsvinsmaal.

Tolfte Bind.

Udsigt over Tidsregningen og
geographisk Register.

Kjøbenhavn.

Trykt hos Andreas Seidelin,
Hof- og Universitets-Bogtrykker.

1837.



Til Læseren.

Med nærværende tolfte Bind sluttes den af Oldskriftselskabet først paabegyndte, fra Snorre Sturlesøns Værk forskjellige, Række af historiske Sagaer om Begivenheder udenfor Island, fornemmelig Norge og Danmark angaaende. Skjøndt den danske Oversættelse heraf ikke har nærmest til Hensigt at tjene til Brug for den egentlige Historiker, der altid maa antages at ville se umiddelbar af Rilderne selv, saa vil den dog ogsaa i denne Henseende kunne tjene til nogen Veiledning; og med nærmest Hensyn hertil er, ligesom i Udgaven af den islandske Text, nærværende Bind tilføjet. Registre over Personernes Navne findes i tredie, femte, syvende, tiende og ellefte Bind. Her meddeles endvidere en chronologisk Oversigt og et geographisk Register. Til at følge Begivenhedernes Gang ansaaes den første fornøden, især da selve Sagaerne kun sjelden anføre bestemte Aarstal. De gamle Forfattere, og vel endnu mere de gamle islandske Uffrivere, hvem de nu tilværende Haandskrifter skyldes, have af Mangel paa geografisk Kundskab undertiden forvansket Stedsnavnene, i Særdeleshed dem i længere bortfjærne Lande. Disses Berigtigelse, ligesom i Almindel-

lighed Bestemmelsen af Veligheden eller Angivelse af de nu tilsvarende Steder krævede en udsørligere Undersøgelse. Udsigten over Tidsregningen er forfattet af Adjunct ved Bessestad lærde Skole-paa Island Sveinbjørn Egilsson, Registeret over Stedsnavnene af Registrator i Geheimearchivet N. M. Petersen. Det bemærkes her, i Senhold til hvad der er ommeldt i Forordene til Værkets fjerde Bind, at Bearbejdelsen af samme og de senere udkomne femte til tiende Bind har været saaledes fordeelt blandt Oldskrift-Afdelingens Medlemmer, at den sidstnævnte har oversat den prosaiske Deel, Oversættelsen af de poetiske Stykker i fjerde Bind er forfattet af Professor Rafn, og i de næstfølgende sex Bind af Professor Finn Magnusen.

I Overgangsperioden til en ny Virksomhed tør Selskabet tillidsfuldt nære den Forventning, at de Sagaer, i flere Henseender fuldt saa vigtige og ellers af høiere Interesse, hvis Udgivelse nu paabegyndes, ville mede samme velvillige Modtagelse, der er bleven den herved fuldendte Række til Deel.

Kjøbenhavn den 28^{de} Januar 1837.

Udsigt over Tidsregningen.

De norske Kongers Regjeringsaar fra Harald Haarfager til Magnus Lagabæter.

Harald Haarfager regjerede 70 ¹ Aar, tiltraadte Regjeringen	861.
Erik Blodøse 4 ²	931.
Hakon Adelssteensfostre . . 26	935.
Harald Graafeld 15 ³	961.
Hakon Jarl Sigurdson . 19 ⁴	976.
Olaf Tryggveson 5	995.
Erik Jarl Hakonson . . 12	1000.
Evend Hakonson 3	1012.
Olaf den Hellige Haraldson 15	1015.
Evend Alfivason 5	1030.
Magnus den Gode Olafsson 12	1035.
Harald Sigurdson 19	1047.
Olaf Kyrre Haraldson . 27	1066.
Magnus Barfod 10	1093.
Sigurd Jorsalefarer . . 27	1103.
Harald Gille 6	1130.
Inge Haraldson 25	1136.
Hakon Hærdebred 1	1161.
Magnus Erlingson . . . 22 ⁵	1162.

¹) Efter Norges Kongerække, i 10 Bind. 73., nemlig til Haralds Død. ²) sst. 5. nemlig fra den Tid Kong Harald frattraadte Regjeringen til Erik flygtede fra Landet 936. ³) sst. 9. som da ej tilregner Harald de sidste sex Aar (1. D. S. 81). ⁴) sst. 33. nemlig fra den Tid han blev Jarl. ⁵) Norges Kongerække, 17. nemlig til 1179, da Erling faldt, og Magnus ej mere herskede i Thronhjem.

Sverre regjerede	18 Aar, tiltr. Regjering.	1184.
Hakon Sverresøn	1	1202.
Guttorm Sigurdsøn	$\frac{1}{2}$	1203.
Unge Baardsøn	13 $\frac{1}{2}$	1203 $\frac{1}{2}$.
Hakon den Gamle Hakonsøn	46	1217.
Magnus Lagabæter	17	1263.

De danske Kongers Regjeringsaar fra Gorm den Gamle til Erik Kristoffersen.

Gorm den Gamle regjerede	70 Aar, tiltraadte Regjeringen	842.
Harald Gormsøn	80	912.
Svend Tveskjæg	16	992.
Knud den Mægtige	27	1008.
Hordeknud	7	1035.
Magnus den Gode	5	1042.
Svend Ulfson	29	1047.
Harald Heen Svendsøn	4	1076.
Knud den Hæll. Svendsøn	6	1080.
Nlaf Hunger Svendsøn	8(9)	1086.
Erik Ejegod Svendsøn	8	1096.
Niels Svendsøn	30(31)	1103.
Erik Emun Erikson	4	1134.
Erik Lam Hakonsøn	8	1138.
Svend Svidende, Erik Emuns Søn	} 12	1146.
Knud Magnussøn		
Waldemar Knudson	26	1158.
Knud Waldemarson	18	1184.
Waldemar den Gamle Waldemarson	39	1202.
Erik (den Hellige) Wal- demarson	9	1241.
Abel Waldemarson	2	1250.
Kristoffer Waldemarson	7	1252.
Erik Kristoffersen	27	1259.

Kronologisk Tabel.

851. Harald Haarfager fødes.
872. Slaget i Hafursfjord, I. 216.
874. Ingolf Arneson sejler ud, og Island bebygges, I. 216. 248.
911. Harald Haarfager giver sine Sønner Kongenavn, I. 5.
920. Hakon den Gode fødes, I. 13.
925. Adelsteen, Konge i England, tiltræder Regjeringen, I. 13.
926. Hakon den Gode sendes til Opfostring til Kong Adelsteen, I. 14-15.
931. Harald Haarfager aftræder Regjeringen, I. 16.
933. Halfdan Svarte Haraldsøn dør, I. 16.
934. Harald Haarfager dør.
935. Erik Blodøre fælder sine Brødre. Hakon Adelseensfosre tages til Konge, femten Aar gammel, I. 18-19.
936. Erik Blodøre forjages fra Norge.
937. Hakon Jarl Sigurdson fødes, I. 28. 198.
940. Adelsteen, Konge i England, dør, I. 21.
955. Hakon den Gode holder Slag med Eriksønnerne paa Rasterkalv, I. 35-36.
961. Slaget paa Storb: Hakon den Gode dør. Harald Graafeld tiltræder Regjeringen.
963. Sigurd Ladejarl indebrændes af Harald Graafeld. Stridigheder imellem Hakon Jarl og Gunhildes Sønner i tre Aar.
966. Forlig imellem Hakon Ladejarl og Gunhildes Sønner; Hakon sidder rolig i tre Aar.
967. Sigmund Bresterson fødes, II. 82.
968. Hakon Jarl forbinder sig med Kong Tryggve Olafson og Kong Gudrød Bjørnsøn, I. 53.

969. Tryggve Olafson og Gudrød Bjørnson fældes: Harald Grænse flygter til Opplandene, og er der i to Aar, til 971. Olaf Tryggveson fødes, I. 61. Stridigheder imellem Hakon Jarl og Gunhildes Sønner i sex Aar, til 975, I. 81.
970. Olaf Tryggveson rejser til Sverrig, og er der i to Aar, til 972.
971. Harald Grænse drager til Sverrig, og var der i fem Aar, I. 56.
972. Olaf Tryggveson fanges af Sørøvere, og er sex Aar i Estland, I. 71.
975. Harald Graafeld fordriver Hakon Jarl fra Norge, I. 59. Hakon Jarls svigefulde Planer i Danmark, I. 74.
976. Harald Graafeld og Guldharald fældes, I. 79-82. Hakon Jarl og Harald Grænse tage Norge til Leen af Harald Gormson, I. 82. Brestes og Weiner dræbes paa Færøerne, II. 86.
977. Sigmund Bresterson kommer til Wigen, og var der i to Aar.
978. Hakon Jarl holder Slag med Ragnfred Gunhildeson, I. 87. Olaf Tryggveson kommer til Garderige, og var der i ni Aar, I. 74.
979. Sigmund Bresterson kommer til Ulf, og er hos ham i sex Aar.
981. Biskop Frederik forkynder Kristendommen paa Island, I. 248.
985. Erik den Røde opdager Grønland, II. 191. Sigmund Bresterson kommer til Hakon Jarl, og var hos ham i fire Aar, II. 95.
986. Biskop Frederik og Thorvald Rodranson forlade Island.
987. Olaf Tryggveson drager fra Garderige til Windland; han ægter Geira Burislafs Datter, og var i Windland i tre Aar, I. 93-96.
988. Kejser Otto og Olaf Tryggveson indtage Danevirke.

989. Sigmund Brestersøn rejser til Færøerne, og tvinger Thrand til Forlig.
990. Geira Burislafs Datter døer: Olaf Tryggvesøn forlader Windland, og tilbringer fire Aar i Vesterviking, I. 122. 131. Hakon Jarl forliger Sigmund Brestersøn og Thrand i Gata.
992. Harald Gormsøn fældes; Svend Tvestjæg tiltræder Regjeringen, I. 147.
993. Olaf Tryggvesen døbes paa Syllingerne, I. 134. 147.
994. Svend Tvestjæg holder Arveal efter sin Fader Harald om Vinternætterne: Jomsvingerne aflægge Løfte at gjøre et Tog til Norge, I. 147; de komme til Jæderen Julenat, I. 149.
995. Jomsvingeslaget i Hjørungevaag ved Midvinter (X. 213.) Hakon Jarl sender Thorer Klak til Irland; Olaf Tryggvesøn drager fra Irland til Orknesserne, og derfra til Norge. Bondeopstand mod Hakon Jarl. Hakon Jarl dræbes om Vinteren (der var Is paa Gaul, I. 194). Olaf Tryggvesøn tages til Konge.
996. Erling Skjalgsøns Giftermaal. Stefner sendes til Island, og bliver gjort landsflygtig paa Althinget. Rjartan, Bolle og Halfred døbes. Thronderne kristnes.
997. Thangbrand sendes til Island, og var der i to Aar. Sigmund Brestersøn døbes, II. 110.
998. Sigmund Brestersøn kristner Færøerne, II. 112. Rinsgerige kristnes. Olaf den Hellige døbes tre Aar gammel, II. 116. Olaf Tryggvesøn ægter Thyre Haraldsdatter, II. 117. Thervald Tassalde i Norge, II. 128.
999. Thangbrand kommer fra Island til Norge. Gissur den Hvide og Hjalte Skeggesøn rejse fra Island.
1000. Kristendommen lovtages i Island. Slaget ved Svolder: Olaf Tryggvesøn forsvinder; Erik og Svend Hakonsønner tiltræde Regjeringen i Norge.
1001. Sigurd Syr ægter Usta, Olaf den Helliges Moder.

1007. Olaf den Hellige drager, tolv Aar gammel, i Viking, og hærger i Sverrig og Götland.
1008. Olaf den Hellige hærger i Østfysel, Finland og Frisland; hjælper den engelske Konge Adelsraad imod de Danske i tre Aar.
1012. Kong Adelsraad i England dør. Knud den Mægtige bekriger England. Erik Jarl drager til England med en Hær, og lader sin Søn Hakon blive tilbage i Norge til at forestaae Regjeringen. Olaf den Helliges Hærtog i Ringsfjord, Gislepolle, Fettefjord, Seljepolle, Karlsaa, Peituland, i to Somre og een Vinter.
1013. Erik Jarl Hakonsøn dør.
1014. Olaf den Hellige kommer til Norge, og tager Erik Hakonsøn til Fange.
1015. Harald Sigurdsøn Haardraade fødes. Nefseflaget: Svend Jarl Hakonsøn flygter til Sverrig, og dør der.
1016. Hjalte Skeggesøn kommer til Norge. Forlig imellem Kong Olaf og Erling Skjalgson. Kong Olaf bygger Sarpsberg.
1017. Bjørn Staller og Hjalte Skeggesøn sendes til Sverrig for at mægle Fred. Olaf den Hellige overvinder fem Konger i Dplandene.
1018. Sigurd Syr dør. Thorgny Lavmand nøder den svenske Konge Olaf til at slutte Fred med de Norske paa Upsaleting. Kong Rærek sendes til Island. Hjalte Skeggesøn drager til Island. Sighvat Skjald sendes til Götland.
1019. Kong Olaf ægter den svenske Konge Olafs Datter Astrid. Møde i Kongehelle. Eivind Urarhorn dræbes.
1020. Einar Jarl i Orkensørne dræbes. Hungersnød i Throndehjem.
1021. Kong Olaf indsætter Herskere paa Orkensørne. Olver paa Egge dræbes. Dale = Gudbrands Daab.
1022. Den svenske Konge Olaf dør. Olaf den Hellige slut-

- ter Forlig med Erling Skjalgsøn og Einar Thambestjælver. Sælt horer plyndrer Asbjørn Sælsbane.
1023. Sælt horers Drab. Einar Thambestjælvers Kommerrejse. Kong Rærek dør paa Kalfskinn.
1024. Magnus den Gode fødes. Asbjørn Sælsbane dræbes. Thoraren Nesjulfsson sendes til Island. Gudmund den Mægtige paa Mødrevalle dør.
1025. Steen Skapteson, Thorod Snorresøn, Geller Thorkelson og Egil Sidahalsen komme til Norge. Knud den Mægtiges Sendebud i Norge. Olaf den Hellige slutter Forbund med den svenske Konge Anund.
1026. Karles Bjarmelandsfærd. Thoralf fra Dimon dræbes. Sighvat Skjalds Handelsrejse til Rudeborg. Steen Skaptesons Flugt. Thorod Snorresøn sendes til Jæmteland, Geller Thorkelson til Island.
1027. Steen Skapteson drager til Knud den Mægtige i England. Thorer Hund begiver sig til Knud. Karle den Mørstes Drab. Olaf den Hellige og Kong Anund hærge paa Sjælland og Skaane. Islænderne afflaae paa Althinget at betale Kongen af Norge Skat. Slaget i Helgeaa. Ulf Jarls Drab. Geller kommer fra Island til Norge. Knud den Mægtige bevæger ved Bestikkelser de norske Høvdinger til at forlade Kong Olaf.
1028. Fortællingen om Rødulf. Knud den Mægtige underlægger sig Norge. Erling Skjalgsøns Fald. Olaf den Hellige flygter til Sverrig.
1029. Olaf den Hellige drager til Garderige. Sighvat rejser til Rom. Kalf Arnesøn vækker Opstand med Kong Olaf.
1030. Slaget paa Stiklestad: Olaf den Hellige falder. Svend Alfivason tiltræder Regjeringen.
1033. Svend Alfivason fælder Tryggve Olafsson ved Bokn.
1034. Einar Thambestjælver og Kalf Arnesøn drage til Holm-

- gaard efter Magnus den Gode Olafson. Karl den Besæle sendes til Norge.
1035. Magnus den Gode bliver Konge i Norge; Svend Alfvasen drager til Danmark. Knud den Mægtige dør.
1036. Svend Alfvasen dør. Møde ved Elven: Fred sluttes imellem Magnus den Gode og Hordeknud.
1040. Harald Knudsen dør i England.
1042. Hordeknud dør. Edvard den Gode bliver Konge i England. Magnus den Gode antages til Konge i Danmark paa Viborg Thing.
1043. Svend Alfson bliver Jarl.
1044. Svend Alfson lader sig vælge til Konge i Danmark. Magnus den Godes Hærtog til Danmark; han hænger paa Jom og Re; holder Slag med Bønderne paa Lyrskovshede; med Svend ved Værø og Narhuus. Harald Sigurdson drager fra Miklegaard til Holmgaard, og ægter Ellif Jarisleifs Datter.
1045. Magnus forjager Svend fra Sjælland og Fyen; Slag ved Helgenæs; Hærgen paa Skaane, Falster og Fyen. Magnus den Gode gjør Fordring paa England; Edvard den Godes Svar. Harald Sigurdson drager fra Holmgaard til Sverrig, træffer Svend Alfson i Sigtun, og indgaaer Forening med ham.
1046. Svend Alfson og Harald Sigurdson hæрге paa Sjælland og Fyen. Harald bryder Foreningen med Svend, forbinder sig med Magnus den Gode, og deler Riget med ham. Reidar den Løse kommer til Norge.
1047. Arnor Jarlestjald kvæder sine Draper for Kong Magnus og Kong Harald. Kongernes Hærtog til Danmark. Magnus den Gode dør paa Gatteseng den 25 Oktober. Harald gifter sig med Thora Thorbergsdatter.
1048. Halbor Snerresen drager til Island. Harald Sigurdson hænger paa Jylland, brænder Thorkel Geyfas Gaard, og strider med de Danske ved Thjolenæs.

1049. Kong Harald hærger om Foraaret paa Danmark.
Haldor Snorresøn kommer tilbage fra Island.
1050. Haldor Snorresøns Uenighed med Kong Harald.
Svend Ulfson og Harald Sigurdson bestemme et
Møde i Elven.
1051. Haldor Snorresøn forlader Kong Haralds Tjeneste, og
sejler til Island. Thorleik den Fagre kommer fra Is-
land, og digter en Drape om Svend Ulfson. Kong
Harald drager til Elven, hærger i Danmark, bræn-
der Hedeby, træffer paa Svends Flaade ved Væds,
og undkommer med Nød og næppe.
1052. Einar Thambestjælvers Drab.
1053. Finn Arnesøn forliger Thrønderne og Hakon Jvarson
med Kong Harald; Hakon Jvarson drager til Dan-
mark. Kalf Arnesøn kommer tilbage til Norge.
1054. Kong Harald hærger paa Fyen. Kalf Arnesøns Fald.
1055. Finn Arnesøn drager til Svend Ulfson.
1058. Kong Harald anlægger Kjøbstaden Oslo.
1060. Hakon Jvarson kommer tilbage til Norge, ægter
Magnus den Godes Datter Ragnhilde, og faaer Jarls
Navn.
1061. Kong Harald hærger paa Fynland, indfluttes i Lim-
fjorden, og drager sine Skibe over Haraldseid. Ud-
rustning i Norge.
1062. Slaget ved Nissaa den 10 August; Kong Harald
sejrer. Audun fra Vestfjordene kommer til Kong Ha-
rald i Oslo.
1063. Kong Harald vil overfalde Hakon Jvarson; Hakons
Flugt til Sverrig.
1064. Fred imellem Svend Ulfson og Harald Sigurdson.
Harald strider med Hakon Jvarson i Götland, og
sejrer; Hal Kodranbanes Drab.
1065. Kong Harald overvinder Bønderne paa Romerige,
Hedemarken og Hadeland, og hærger paa dem i tre
Somre.

1066. Harald Godvinson bliver Konge i England efter Edvard den Gode. Toste Godvinson kommer til Norge, og søger Hjælp hos Kong Harald. Ulf Staller Ospakson dør. Kong Haralds Tog til England med Toste; de falde begge i Slaget ved Stavnfordbrygge den 25 September. Harald Godvinson falder i Slaget mod Wilhelm Bastard den 14 Oktober.
1067. Kong Haralds Sønner Olaf Kyrre og Magnus blive Konger i Norge. Freden med Danmark fornyes.
1069. Kong Magnus Haraldson dør. Hakon Magnusson Thorerfosfostre fødes.
1073. Magnus Barfod fødes.
1076. Den danske Konge Svend Ulfson dør.
1080. Den danske Konge Harald Heen dør.
1086. Den danske Konge Knud den Hellige dør.
1089. Den norske Konge Eisten Magnusson fødes.
1090. Den norske Konge Sigurd Jorsalefarer fødes.
1093. Den norske Konge Olaf Kyrre dør; Magnus Barfod og Hakon Magnusson Thorerfosfostre blive Konger.
1095. Kong Hakon Magnusson Thorerfosfostre dør. Kong Magnus Barfod hærger paa Halland. Steig-Thoreris Oprør. Gisl Illugeson kommer til Norge. Den danske Konge Olaf Hunger dør.
1096. Gjalalds Drab. Svenke forjages fra sine Besiddelser ved Elven. Hakon Povelson kommer til Norge. Der beslattes et Tog til Syderøerne.
1097. Magnus Barfods Tog til Syderøerne.
1098. Den norske Konge Olaf Magnusson fødes.
1099. Strid om Norges og Sverrigs Grændser; Kong Magnus hærger paa Götland, og anlægger en Fæstning paa Kvaldinsø i Væneren.
1100. Inge Steenkelfson indtager Borgen paa Kvaldinsø om Vinteren. Om Foraaret strider Kong Magnus med Gøterne ved Foxerne, og bliver flaaet. Siden strider han atter ved Foxerne og fejrer.

1101. Fredsunderhandling paa et Møde i Elven imellem den svenske Konge Inge Steenkelfson, den norske Konge Magnus Barfod og den danske Konge Erik Svendsen. Kong Magnus ægter Kong Inges Datter Margrete.
1102. Skopte Ogmundson drager fra Norge, og dør i Italien. Magnus Barfods Tog til Irland.
1103. Kong Magnus Barfod falder i Irland. Hans Sønner, Sigurd, Eisten og Olaf, blive Konger i Norge.
1105. Hakon Povelson bliver Jarl over Orkenøerne.
1107. Kong Sigurd Magnussøn begynder sin Rejse til Palæstina; han tilbringer Vinteren i England.
1108. Kong Sigurd sejler til Balland, og er i Galicien om Vinteren.
1109. Kong Sigurd holder Slag ved Lissabon, Alkasse, og hærger paa Formentera, Iviza og Manorka; han kommer om Foraaret til Sicilien, sejler om Sommeren til Palæstina, og er der om Vinteren.
1110. Sigurd Jorsalefarer indtager Sæt (Sidon), kommer til Cypern, Miklegaard; drager derfra til Lands til Danmark, og derfra til Norge.
1113. Sammenligningen imellem Kongerne Sigurd og Eisten. Gjæstebud paa Mære i Throndhjem: Begyndelse til Striden imellem Kong Sigurd og Sigurd Ranefson. Ivar fra Fljode sendes til Irland.
1114. Thing paa Kepsfoss, i Nideros og paa Throndenæs. Ivar fra Fljode kommer tilbage fra Irland.
1115. Thing paa Froste: Forlig imellem Sigurd Ranefson og Kong Sigurd. Kort efter (den 22 December) dør Kong Olaf Magnussøn.
1121. Den norske Konge Eisten Magnussøn dør.
1123. Sigurd Jorsalefarers Tog til Smaaland.
1124. Jon Leptson fødes. Stor Solfermørkelse, VII. 128.
1130. Knud Lavard dræbes den 7 Januar, XI. 303; den danske Konge Valdemar Knudson fødes den 14 Januar,

- XI. 298. 310.** Den norske Konge Sigurd Jorsalfarer dør. Magnus Sigurdson den Blinde og Harald Gille tiltræde Regjeringen.
1134. Slaget paa Fyresleif: Harald Gille flygter til Danmark, faaer Halland til Leen af Erik Emun, kommer med en Hær til Bergen Juleaften. Slag ved Fedvig, hvor Magnus Nielson den Stærke falder.
1135. Kong Magnus Sigurdson indfluttes i Bergensvaag, fanges, blindes og sættes i Klosteret paa Niderholm. Kongehelle plyndres af Bønderne den 10 August. Harald Kessas Fald, **XI. 306.**
1136. Erik Emun indtager Arkona i Windland, **XI. 306.** Sigurd Slemme dræber Harald Gille i Bergen den 14 December. Harald Gilles Sønner Sigurd Mund og Inge tiltræde Regjeringen i Norge.
1137. Sigurd Slemme tager Magnus den Blinde ud af Klosteret. Slaget ved Minde paa Krogskoven. Erik Emuns Tog til Norge. Sigurd Slemme hærger ved Værø, Møen, i Elven og Kongehelle, undkommer ved Portør, og er om Vinteren i Aalborg.
1138. Beenteens Drab. Kong Inge fordriver Sigurd Slemme til Helgeland.
1139. Magnus den Blinde og Sigurd Slemme øve mange Manddrab i Norge. Slag ved Holmen-graa den 13 November; Magnus den Blinde falder, Sigurd Slemme henrettes. Erkebiskop Asser i Lund dør, og Eskild bliver Erkebiskop, **XI. 311.**
1142. Harald Gilles Søn Eisten kommer til Norge, og bliver Konge med sine Brødre. Olaf Haraldson Kessas Fald, **XI. 311.**
1147. Hakon Hærdebred fødes. Korstog til Jerusalem, **I. 312.** Slag ved Thorsteentorp: Svend Svidende overvinder Knud Magnusson, **XI. 313.**
1148. Slag ved Viborg, **XI. 314.**
1151. Den norske Konge Sverre fødes.

1152. Kardinal Nikolaus kommer til Norge, VII. 220. Kejser Konrad dør, Frederik bliver Kejser; Slag ved Gjedsbæk, XI. 315.
1154. Sammenkomst i Oplandene imellem Eisten og Kong Sigurd i Norge.
1155. Sigurd Mund dræbes af Inge i Bergen, den 10 Juni.
1156. Forlig imellem Kong Inge og Eisten ved Sælserne. Den norske Konge Magnus Erlingsøn fødes. Sverre rejser til Færøerne.
1157. Haralds Sønner Inge og Eisten mødes i Grønningesund, Eisten flyr øster til Wigen, og bliver der dræbt. Den danske Konge Svend Evidendes Forræderi imod Knud Magnussøn, men Baldemar Knudssøn undkommer, og antager Kongenavn, XI. 326. Hakon Hærdebred tages til Konge.
1158. Gregorius Dagsøns berømte Sejlads til Kongehelle, VII. 232. Slaget paa Grædhede, Svend Evidendes Fald; Absalon bliver Biskop, XI. 329-331.
1159. Kong Inge overvinder Hakon Hærdebred i Elven.
1160. Drætte imellem Kong Inges Mænd i Bergen; Skærmysler imellem Gregorius og Hakon Hærdebred, VII. 245-247.
1161. Gregorius falder, den 3 Januar. Kong Inge falder i Oslo, den 3 Februar. Magnus Erlingsøn tages til Konge. Erling Skakke slutter Forbund med den danske Konge Baldemar Knudssøn, og fordriver Hakon Hærdebred fra Lønsberg. Erkebiskop Eisten indvies, VII. 272.
1162. Slaget ved Sek, Hakon Hærdebred falder. Oplændingerne tage Sigurd Munds Søn Sigurd til Konge.
1163. Sigurd Jarl fordømmes i Lønsberg. Slaget paa Re, Sigurd Jarl falder. Kong Sigurd og hans Fosterfader Markus dræbes.

1164. Magnus Erlingsøn krones af Erkebiskop Eisten i Bergen. Den danske Konge Baldemars Fordringer afflaaes paa Borgething.
1165. Krig imellem Danmark og Norge. Den danske Konge Baldemars Tog til Norge.
1166. Hættesvendene opstaae i Opplandene og Vigen, og tage Olaf Gudbrandsøn, kaldet Ulykke, til Konge.
1167. Slag paa Rydhøkul, Erling undkommer med Nød og næppe: Are Thorgeirson, Fader til Biskop Gudmund den Gode, falder.
1168. Slag paa Stange, Olaf Ulykke flygter til Danmark.
1169. Olaf Ulykke dør i Nalborg. Erling Skakkes Kone, Kongedatteren Kristine, begiver sig til den danske Konge Baldemar for at mæggle Fred imellem Rigerne.
1170. Erling slutter Fred med den danske Konge Baldemar i Randers, og faaer Vigen til Leen af ham, samt Jarls Navn.
1173. Erkebiskop Eskild gaaer i Kloster; Biskop Absalon bliver Erkebiskop, XI. 348.
1174. Birkebenerne opstaae; deres Anfører Eisten Meyla er to Aar i Vigen.
1176. Eisten Meyla sejler til Throndhjem, og tages der til Konge. Sverre kommer til Norge, opholder sig i Selja, Lønsberg og Kongehelle, drager til Gøtland til Birger Jarl Brosa.
1177. Kong Magnus Erlingsøn strider med Birkebenerne paa Re: Eisten Meyla dræbes paa Flugten; Birkebenerne adspredes. Sverre drager fra Gøtland til Bærmeland, og bliver der taget til Anfører af Birkebenerne; drager derfra til Vigen, hvor hans Parti giver ham Kongenavn; derfra drager han atter til Bærmeland, og derfra langs med Østersøen igjennem Jernbæreland og Jæmteland ned til Nideros; han tages til Konge paa Ørething, VIII. 11-42.

1178. Sverre overvinder Magnus Erlingsøn ved Hirtebro, VIII. 42-57.
1179. Slag i Nideros, Erling Jarl falder; Magnus Erlingsøn flygter til Bergen, VIII. 57-75.
1180. Slag paa Jlevold; Heklungerne flye, Magnus Erlingsøn drager til den danske Konge Baldemar, og er hos ham om Vinteren, VIII. 76-84.
1181. Slag ved Nordnæs, Kong Magnus saares, Heklungerne flye. Sverre erkjender sin Broder Erik. Kong Magnus tager Sverres Skibe i Nideros, og brænder en Deel af dem, imedens Sverre er øster i Wigen, VIII. 84-116.
1182. Kong Magnus overfalder Birkebenerne i Nideros. Sverre lader Nideros befæste, VIII. 116-124.
1183. Sverre overfalder Magnus i Bergen, fordriver ham, og bemægtiger sig hans Flaade og Insignier. Magnus drager til Danmark til Kong Baldemar, VIII. 125-136.
1184. Slag i Sogn, Kong Magnus Erlingsøn falder, VIII. 137-168.
1185. Sverre ægter den svenske Konge Eriks Datter Margrete. Ruslungerne opstaae, og holde sig til 1188.
1188. Erkebiskop Eisten dør; Biskop Erik udnævnes til Erkebiskop, og drager til Rom. Jon Ruslung dræbes af Birkebenerne, VIII. 179-183.
1189. Sigurd Brænders Fald. Erkebiskop Erik kommer i Land. Nikolai Arnesøn bliver Biskop i Oslo, VIII. 184-186.
1190. Warbelgerne opstaae og falde. Erik Jarl Sigurdsøn dør, VIII. 189-190.
1191. Thorleif Bredstjæg dræbes. Erkebiskop Erik forlader Norge, og begiver sig til Erkebiskop Absalon, VIII. 191-194.
1192. Østeggenes Begyndelse, VIII. 194.

1193. Østeggerne komme til Norge: Sigurd Magnusson tages til Konge i Tønsberg; de drage i Viking til Danmark, og ere i Bergen om Vinteren, VIII. 195-197. Biskop Thorlak den Hellige dør, VIII. 206.
1194. Slag i Florevaag: Sigurd Magnusson falder, Østeggerne overvindes, VIII. 197-202. Kong Sverre forjager Paven's Legat; lader sig krone i Bergen. Jon Loptsons Søn Povel, valgt til Biskop i Skalholt, kommer til Nideros, VIII. 204-206.
1195. Biskop Povel vies af Erkebiskop Absalon. Bispe-møde i Bergen. Forlig imellem Harald Jarl paa Ørkensørne og Kong Sverre. Den græske Keiser Kirialax (Alexius Angelus Comnenus) sender Sverre den gyldne Bulles Skraa. Den svenske Konge Knud dør, og Sorkver Karlson tiltræder Regjeringen. Sendebud fra Rom dør pludselig, VIII. 206-210.
1196. Biskop Nikolai rejser Baglerne, med hvilke Sverre lever i Ufred til sin Død, VIII. 211-301.
1202. Kong Sverre dør; den danske Konge Knud Valdemarson dør, og hans Broder Baldemar bliver Konge; Birger Jarl Brosa dør, og Jon Sorkverson bliver Konge i Sverrig, VIII. 305. Hakon Sverreson bliver Konge i Norge. Baglernes Konge Inge dræbes i Mjøsen, IX. 1. 2. 49. Den udvalgte Biskop Gudmund Areson kommer til Norge, IX. 2. Kong Hakon sidder i Nideros om Vinteren, IX. 49 (i Bergen, IX. 2. urigtig).
1203. Kong Hakon drager om Sommeren øster i Vigen, og om Efteraaret til Bergen, bliver syg om Julen og dør. Erling Steenvæg afflaaer de Norffes Tilbud at rejse et Parti for ham, IX. 3-4.
1204. Hakon Sverreson dør den 1 Januar; Guttorm, en Søn af Sigurd Lavard, tages til Konge. Baglerne antage Erling Steenvæg til Konge i Følge Biskop Nikolais og den danske Konge Baldemars Foranstalt-

- ning, IX. 4-6. Kong Guttorm dør om Sommeren efter St. Hansdag; Inge Baardsøn bliver Konge, og Hakon Galin faaer Jarlsnavn. Hakon Hakonson, Konge i Norge, fødes i Borgeshyssel, IX. 121.
1205. Erling Steenvæg tages til Konge, og Filippus til Jarl paa Ørething. Kong Inge sidder i Nideros, og Hakon i Bergen.
1206. Hakon Hakonson kommer til Kong Inge. Baglerne drage mod Kong Inge i Nideros; Inge undkommer, IX. 13-19. Harald Maddadson, Jarl paa Orkensørerne, dør, og Jon og David blive Jarler, IX. 109.
1207. Erling Steenvæg dør, og Filippus tages til Konge paa Ørething, IX. 36.
1208. Forlig imellem Baglerne og Birkebenerne paa Hvitingsø: Kong Filippus fæster Kong Sverres Datter Kristine. Slag ved Lenar imellem Kong Sørkver og Kong Erik, IX. 44. Biskop Bjarne sendes af Jarlerne paa Orkensørerne til Norge, IX. 109.
1209. Baglekongen Filippus holder Bryllup med Kristine Sverresdatter. Vikingstog fra Norge til Sydensørerne. Peter Steiper og Reidar Sendemand drage ud til Jerusalem, men komme ikke tilbage.
1210. Jon og David, Jarlerne paa Orkensørerne, og Biskop Bjarne slutte Forlig med Kong Inge, IX. 110.
1213. Skule Baardsøn dræber Povel Drost, IX. 115-116.
1214. Hakon Jarl Galin dør strax efter Juul, IX. 116.
132. Orkebiskop Thorer dør om Sommeren, og Guttorm bliver Orkebiskop, IX. 116. Kong Inge holder Slag med Thrønderne ved Vagsbro (Vagsbro-Sommer), IX. 134.
1217. Kong Inge Baardsøn dør den 23 April; Skule bliver Jarl, IX. 136. Hakon Hakonson, i en Alder af tolv Aar, faaer Kongenavn. Baglekongen Filippus dør, IX. 150. Roar Kongesfrændes Rejse til Jerusalem, IX. 153. Slittingerne opstaae, IX.

154. Sæmund Jonson paa Odde øver Ufred imod de Norske paa Dre, IX. 159.
1218. Slag imellem Baglerne og Slittungerne ved Gunnarsbæ, IX. 155. Slittungerne plyndre Oslo. Inga bærer Jern for at bevise Kong Hakons fædrene Herkomst, IX. 164. Baglerne gaae Kong Hakon tilhaande, og nedlægge deres Partinavn, IX. 167. Slittungerne flye øster til Marker, sst. Orm Jonson, Broder til Sæmund i Odde, dræbes; Snorre Sturleson kommer til Norge, IX. 172.
1219. Kong Hakon forloves med Margrete Skulesdatter, IX. 172. Ribbungernes Parti opstaaer om Vinteren, IX. 173.
1220. Skule Jarls Anslag imod Island; Snorre Sturleson faaer Leensmands Navn, og drager til Island, IX. 174-175.
1221. Bjørn Thorvaldsen paa Bredebolstad dræbes, og Snorre sender Jon (Murt) til Norge, IX. 175. Slittungerne forene sig med Ribbungerne, IX. 177. Kong Hakon forjager Ribbungerne fra deres Skibe ved Varna, IX. 178. Skule Jarl fælder Gunnar Nafeson og halvfemsindstyve Ribbunger, IX. 187-188.
1222. Biskop Gudmund den Gode kommer til Norge. Slaget paa Grimsø, IX. 193. Krigstog til Bjarmeland, IX. 195.
1223. Sigurd Ribbung begiver sig i Skule Jarls Vold, og opgiver Ribbungernes Parti: Fred over hele Norge, IX. 198-199. Skule Jarl drager til Kjøbenhavn; Grev Henrik fanger den danske Konge Valdemar den Gamle, IX. 199. Høvdingstævne i Bergen: Landet tildømmes Kong Hakon af Lavmændene og Erkebiskoppen, IX. 199-209.
1224. Erkebiskop Guttorm dør; Peter drager til Paven, IX. 211-212. Sigurd Ribbung rejser et Parti paa ny.

1225. Kong Hakons Tog til Værmeland, og Strid med Ribbungerne, IX. 218-238. Kong Hakon holder Bryllup med Margrete Skulesdatter, IX. 238. Erkebiskop Peter kommer til Landet, IX. 241. Biskop Nikolai Arnesøn dør, IX. 248.
1226. Sigurd Ribbung dør; Knud Hakonsøn bliver Ribbungernes Konge, IX. 254-255. Erkebiskop Peter dør, og Thorer den Thrøndske vælges til Erkebiskop, IX. 272.
1227. Ribbungernes Parti opløses, Knud Hakonsøn giver sig i Kongens Beld, IX. 268-269. Olaf Hakonsøn fødes; Pave Honorius (den anden) dør, og Gregorius (den niende) bliver Pave, IX. 271-272.
1228. Erkebiskop Thorer kommer fra Rom, IX. 272. Skule drager til Kjøbenhavn, og faaer Halvdelen af Halland til Leen, IX. 273-274.
1229. Andreas Skjaldarband drager til Jerusalem, uden at man mere hører fra ham, IX. 275.
1230. Erkebiskop Thorer dør, og Sigurd vælges i hans Sted; Nordmændenes Tog til Sydsøerne, IX. 276-279.
1231. Erkebiskop Sigurd kommer hjem, IX. 279. Jon Jarl paa Orkensøerne dræbes, IX. 281.
1232. Hakon Hakonsøn den Unge fødes, IX. 283.
1233. Sammenkomst i Bergen imellem Kong Hakon og Skule Jarl, IX. 286. Sturla Sighvatsøn drager til Paven. Ufred paa Island, IX. 289.
1234. Kong Hakons Datter Kristine fødes, IX. 288. Inga Kongemoder dør, IX. 289. Sturla Sighvatsøn lover at bringe Island under Kongen, IX. 289-290.
1235. Sammenkomst imellem Kong Hakon og Skule Jarl. Sturla Sighvatsøn rejser til Island.
1236. Sighvat og Sturla fordrive Snorre Sturlesøn fra Reykesholt. Drækja drager udenlands. Striden paa

- Bæ i Borgesfjord, IX. 290. Barbelgerne opstaae, IX. 296.
1237. Forlig imellem Kong Hakon og Skule Jarl. Thorleif i Garde, Snorre Sturlesøn, Thord Rakale og Olaf Hvidestjald rejse til Norge. Skule bliver Hertug, IX. 301.
1238. Magnus Hakonsøn (Lagabæter) fødes, IX. 305. Snorre Sturlesøn opholder sig hos Hertug Skule. Striden paa Orlygstad i Skagesfjord, IX. 306.
1239. Snorre Sturlesøn, Drækja og Thorleif drage til Island uagtet Kong Hakons Forbud. Hertug Skule antager Kongenavn paa Orething, og begynder Krig med Kong Hakon.
1240. Knud Hakonsøn faaer Jarlsnavn, IX. 327. Slaget paa Laake imellem Birkebenerne og Barbelgerne, IX. 335. Hakon den Unge faaer Kongenavn. Slag i Oslo. Hertug Skules Fald.
1241. Den danske Konge Valdemar den Gamle dør. Pave Gregorius (den niende) dør, og efter ham følger Innocentius (den fjerde). Snorre Sturlesøn fældes. Kong Hakon drager til Kongehelle for at møde den svenske Konge Erik. Der kommer Sendebud til Norge fra Keiser Frederik, X. 2-3.
1242. Drækja Snorresøn fordrives fra Island af Kolbeen og Gissur, og forliger sig med Kong Hakon, X. 3.
1244. Gissur Thorvaldsøn kommer til Norge, X. 4. Thord Rakale rejser til Island, og trættes med Kolbeen den Unge, X. 5. Kong Hakon faaer et venligt Brev fra Paven, X. 5.
1246. Gissur og Thord Rakale komme til Norge; Thord Rakales Strid med Brand Kolbeensøn (Haugsnæs-mødet), X. 6.
1247. Kardinal Wilhelm kommer til Norge; Kong Hakon krones i Bergen. De Danskes Strid med Lybækkerne.

- Henrik Raarefson indvies til Biskop i Holum paa Island, og rejser med Thord Rakale derud.
1248. Kong Harald af Man ægter Kongens Datter Cecilia, men sætter til paa Overreisen. Ildbrand i Bergen.
1249. Kong Alexander af Skotlands Død. Møde imellem Birger Jarl Magnussøn og Kong Hakon: Jarlens Datter Rikiza forloves med Kong Hakon den Unge. Biskop Henrik i Holum kommer fra Island til Norge.
1250. Den svenske Konge Erik Erikson dør; Waldemar, Birger Jarls Søn, bliver Konge. Hertug Abel dræber sin Broder den danske Konge Erik Waldemarsøn, og bliver selv Konge. Biskop Sigurd og Thord Rakale komme fra Island til Norge. Keiser Frederik dør, X. 37.
1251. Fredslutning imellem Garderige og Norge. Tartarerne hærges paa Holmgaard. Biskop Sigurd, Thord Rakale og Jon Sturlesøn opholde sig i Norge; Biskop Henrik, Gissur og Thorgils Skarde drives af Storm tilbage til Norge; Cæmundsønnernes Skib sætter til, X. 35. Krig i Sverrig: Mødet ved Heitnadsbro; Birger Jarl fanger sine Modstandere, og lader dem halshugge, X. 36. Kong Hakon den Unge holder Bryllup med Rikiza Birgersdatter, X. 36.
1252. Erkebiskop Sigurd dør, og i hans Sted vælges Korsbroderen Sørle, X. 38. Kong Hakon og Birger Jarl beslutte et Tog imod de Danske. Biskop Henrik, Gissur og Thorgils Skarde rejse til Island. Thord Rakale faaer et Snyffel i Gaulerdalen, og sender Kolbeen Grøn til Island. Den danske Konge Abel falder i en Strid mod Friserne, og Kristoffer bliver Konge i Danmark, X. 39-40.
1253. Eujolf Thorstensøn, Kane Rodransøn og Kolbeen Grøn indebrænde tre af Gissurs Sønner paa Flugamyre, X. 45. Kong Hakons og Birger Jarls Krigstog til Danmark, og Fred med de Danske, X. 40-44.

1254. Erkebiskop Sørle dør; Einar Smørbag vælges til Erkebiskop, X. 44. Kong Hakon, Kong Kristoffer og Birger Jarl mødes i Elven, men Kongerne stilles uden at slutte Forlig, X. 45. Kong Hakons Søn Sigurd dør, X. 45. Strid og Urolighed paa Island; Biskop Sigurd sendes til Island; Gissur Thorvaldson drager til Norge, X. 45-46.
1255. Erkebiskop Einar kommer hjem. Od Thorarensen i Geldingeholt dræbes; Slaget paa Thværaære, i hvilket Eynjolf (Osse) faldt. Ivar Engelsen sendes til Island; Gissur Thorvaldson faaer Eysfel i Throndhjem, og Thord Rakale østerpaa i Skeen. Kong Hakon sender Foræringer til Kongen af Kastilien i Spanien, X. 46.
1256. Indbyggerne i Skagefjord og Øfjord paa Island love at betale Skat, X. 47. Kong Hakon bekriger Danmark, og paalægger de Danske Skat, X. 49-54. Der kommer Sendebud fra Spanien til Norge, X. 53.
1257. Kong Hakon den Unge begiver sig til et Møde med Birger Jarl, X. 55, og dør, 56. Fru Kristine Hakonsdatter sendes til Spanien, X. 57. Absalon sendes af den danske Konge til Kong Hakon, X. 59. Magnus Hakonsen tages til Konge, X. 61. Kong Hakon sejler med en Flaade til Kjøbenhavn, X. 62. Fred imellem Kong Kristoffer og Kong Hakon, X. 63-64.
1258. Jaromar og Alfsønnerne anfalde Danmark. Møde i Elven imellem Birger Jarl og Kong Hakon. Ildbrand i Lønsberg. Kong Hakon giver Gissur Thorvaldson Jarlsnavn, og sender ham til Island, X. 71. Thorgils Skardes Drab, X. 72.
1259. Den danske Konge Kristoffer dør. Kong Hakon drager til Kjøbenhavn for at understøtte de Danske; de Danske slutte Forlig med Alfsønnerne, X. 72.

1260. Ivar og Povel sendes af Kong Hakon til Island; Sønderlænderne nægte at betale Skat til Kongen af Norge, X. 74. Kong Hakon og Birger Jarl mødes i Elven, X. 74. Biskop Henrik dør, X. 74. Trætte imellem Kong Hakon og Erkebiskop Einar, X. 75. Der stikkes Sendebud til Saxland, for paa Kong Magnuses Vegne at bejle til Jomfru Ingelborg, X. 76.
1261. Jomfru Ingelborg, en Datter af Erik den Hellige Baldemarson, hentes i Danmark; hendes Trolovelse og Bryllup med Kong Magnus Hakonson, og deres Kroning, X. 77-82. Knud Jarls Død; Grøn- lænderne love at give Skat til Norge, X. 84. Halvard Guldsto sendes til Island, X. 84-85.
1262. Islænderne sværge at betale Skat til Kong Hakon, X. 85-86. Sendebud stikkes til Danmark angaaende Kong Eriks Døtres Ejendomme, X. 87. Der sendes Foræringer til Sultanen af Tunis, X. 87. Halvard Guldsto kommer fra Island med Sighvat Bødvarson, Sturla Rafnson og Abbeden Brand Jonson, X. 88. Olaf Magnusson fødes, X. 88. Skotterne hærge paa Sydersøerne, X. 88-89.
1263. Abbeden Brand Jonson vies til Biskop i Holum paa Island. Kong Hakons Krigstog til Skotland, X. 90-96. Solførørkelse, X. 95. Skotland bekriges, X. 96-111. Kong Hakon bliver syg i Kirkevaag, og dør den 15de December, X. 112-113. Erke- biskop Einar dør, og i hans Sted vælges Abbed Birger af Lutters, X. 118.
1264. Kong Hakons Lig føres til Norge, og begravet i Bergen, X. 114. Fredsunderhandlinger imellem Kongen af Skotland og Kong Magnus Hakonson, X. 118-120. Halvard Guldsto kommer fra Island; Thorvard Thorarensen giver sig i Kong Magnuses Bøld; hele Island underkaster sig Kongen af Norge, X. 120.

1265. Kong Magnus fikker Sendebud til Skotland, for at handle om Fred, X. 121. Skotterne hærge paa Syderserne, X. 122. Urolighed i England; Simon Misfort falder, X. 121. Kong Hakon Hakonsøns Saga forfattes, X. 38.
1272. Gregorius bliver Pave; Henrik (den tredje), Konge af England, dør, X. 122. Kong Magnus forliger den svenske Konge Valdemar Birgersøn med hans Brødre, X. 122-124. Biskop Arne af Skalholt opholder sig i Norge, X. 123.
1273. Krig i Danmark inellem Kong Erik og de Dyste; Kong Erik søger at erholde Forbund med Kong Magnus, X. 124. Kong Magnus giver sin Søn Erik Kongenavn, og sin anden Søn Hakon (Højlæg) Hertugnavn, X. 125-126.
-

Geografisk Register.

(Rommertallene betegne Bindet, de arabiske Siden.)

- Aalborg**, VII. 190. 209. 289. IX. 5. 11. 55. 69. 70. XI. 314. I Marielkirke eller vor Frue Kirke i denne By blev Sigurd Slemmedegn begravet, VII. 209; ligeledes Hættedødenses Anfører, Olaf Ulykke, VII. 289. Den nævnes ofte som det Sted, hvorfra Overfart skete fra Danmark til Norge. Nuvær. Kjøbstad Aalborg i Nørre-Jylland i Danmark. Navnet uledes af Aal, og er da nærmest kommet fra det ved Byen værende og i andre Kilder (f. Ex. Werlauff Symbol. ad geograph. med. ævi, S. 15) forekommende Aalesund (Alasund). Et gammelt Ord, Al eller Aal, findes ogsaa i Betydning af en Kende i en Aa.
- Aardal**, VIII. 299. Nuvær. Aardal Sogn, som udgjør den nordlige Deel af Leerdals Præstegjeld i Landstabet Indre-Sogn i Norge.
- Aarhus**, I. 99. 100. VI. 62. 74. XI. 186. 204. 205. 364. 374. Nuvær. Kjøbstad Aarhus i Nørre-Jylland i Danmark. Et ældgammelt Bispesæde, hvis første Kirke omtales I. 99-100. Sonden for Aarhus holdtes et Slag imellem Magnus den Gode og Svend Estridsøn, VI. 62. XI. 186. Byens Navn, der ogsaa i Kong Valdemars Jordebog, hos Langebek L. 7, S. 519. 530. 542, skrives Arus, kommer af oldnord. á, Aa, i Ejeformen ár, og ós, en Flodmunding. Aaen er den som udspringer fra Aabysø. Byen laa i den ældste Tid omtrent en halv Mil nordligere end nu ved Landsbyen Lisbjerg.
- Aaros**, IV. 189. V. 38. Kong Olaf den Hellige sejlede op i Mælaren, og styrede lige til Aaros. Tvende Steder ved Søen Mælaren i det egentlige Sverrig betegnes med dette Navn; det ene er Fyrisaaens Udløb i

Mælaren ved Upsala, som forhen kaldtes Østre-Aaros eller den østre Flodmunding, det andet Udløbet af Svartaen ved Vestre-Aaros, eller den ved dette Udløb liggende By Aaros, forhen Vestre-Aaros, nu Westeraas, i Landskabet Westmanland, omtrent ti Miil fra Stockholm. Schöning affætter Aros ved det sidste Sted, men her i Sagaerne menes uden Tvivl det første, eller Fyrisaaens Udløb, hvilket ogsaa antages af Geijer i Svea for 1831, 13 S. S. 273. Jf. Østeraarus i Langeb. Script. T. 4, S. 588. Anm. a.

Aas, I. 241. 242. 248. II. 199. Paa denne Gaard blev den første kristne Kirke bygget paa Island af Thorvard Spakbødvarson. Den laa i Hjaltebaldalen i Hegrenæs- eller Skagefjords-Syssel paa Nordlandet i Island. (Jf. Kristnisaga, Kap. 3).

Aasund, XI. 340. 342. eller Asund, en Stad eller et Sted paa Den Rygen; der omtales en Høvding Dalemar, og at der sammesteds dyrkedes en Afgud; Pizamar. Men ingen af disse forekomme i de andre historiske Kilder, som fortælle de Danstes Toge til Rygen. Hos Saxe forekommer intet Asund eller Aasund, og i Rnytlinga derimod intet Jasmund, som hos Saxe kaldes provincia Jasmunda, og er nuvæ. Halvø Jasmund paa Rygen. Dette maa, da der ikke, saavidt vides, paa denne Ø findes noget Sted Asund, føre til den Formodning, at Rnytlingas Asund er en fejlagtig Læsemaade for Asmund, fremkommen derved, at der over Ordet har staaet en Streg som Forkortelse, der enten har været utydelig eller er urigtig forstaaet. Jf. Saxe, S. 312.

Aaste, VIII. 113. En Gaard i Nærheden af Throndhjemsfjord i Norge, enten i Strind eller i Orkedalen. Læsemaaden er uvis; man finder ogsaa Uste. En Gaard Dust ligger i Strind, men denne er snarere Gaarden Øste; see Øste og Rydaas.

- Aattandeland**, IV. 142. eller **Athundraland**, en Landstrækning i det egentlige Sverrig. Det udgjorde en Deel af nuvæ. Upland, nemlig Strækningen imellem Upsala, Stockholm og Havet, med Söland imod Osten.
- Abildsæter**, IX. 188. En Gaard i Ranrige i Vigen i Norge, hvor Skule Jarl overfaldt Ribbungerne. Nuvæ. Gaard **Abelsæter** i Lurs Sogn, Lanum Præstegjeld, i Bahusleen i Sverrig. (Odmans Bahuslän, S. 335).
- Afrika**, VI. 113. 114. XI. 370. 371. Den bekjendte Verdensdeel af dette Navn, af hvilken Nordboerne kun kjendte den nordligste Kyst. Væringerne kaldte den nordafrikanske Kyst **Serkland** efter Saracenerne eller (efter Orkensøernes Saga, S. 304) Muhamedanerne (**Mau-metsvillumenn**). Foruden **Serkland** nævnes ogsaa: **Morland** efter Maurerne, **Egypten**, **Numidien** og **Getulien**; i andre nordiske Kilder ogsaa **Æthiopien** og **Lybien**.
- Agde** eller **Agder**, I. 1. 82. 149. 226. 251. III. 13. IV. 22. 89. 229. 279. V. 3. 6. 40. 325. VII. 42. 44. 191. 257. VIII. 75. 115. 134. 170. 288. IX. 39. 187. 252. 325. X. 54. 57. 64. 109. 149. **Nørre-Agde**, I. 34. III. 12. **Øster-Agde**, I. 35. IV. 112. **Vester-Agde**, IX. 31. **Agdesylke**, IX. 194. X. 152. **Indbyggerne**: **Egder** eller **Agdeboer** III. 66. V. 6. **Agdeside**, VIII. 180. IX. 100. 104. Et Landskab, der udgjorde den sydvestlige Deel af Norge. Det forekommer meget tidlig i Norges Historie, og havde sine egne Konger: **Nors Søn Gardagde** og hans Efterfølgere. I den følgende Tid ere især mærkelige: Kong **Harald den Egdste** (af Agde) eller **Digre**, hos hvem **Stærkobbers** Fader **Storverk** var Landværnsmand; **Halfdan den Milde** og **Mabilde**, Konge paa **Westfold**, og hans Sønesøn **Geirstade-Alf**; **Harald Granrøde** eller **Rødstjæg**, hvis Datter **Alsa** den **Storraade** var **Halfdan Svartes** Moder. Det gamle Agde strakte sig fra Vigen imod Osten til **Rogeland** imod Westen. Grændsen mod Osten lader sig for den

ældste Tid ikke bestemt angive, thi den østlige Strækning af det, som senere kaldes Agde, henhørte til Vestfold, hvilket skjønnes deraf, at Kongen paa Vestfold, nysnævnte Haldan den Milde, boede paa Gaarden Holte, og Sønesønnen Geirstade = Alf paa Gaarden Geirstad, hvilke Steder begge laae i det senere Agde (Ynglingesaga, Kap. 52-53); maastee gif Vestfolds eller Vigens Grændse her heelt hen til Nidelven. Senere var Grændsen for Agde formodentlig ved nuvær. Gjernæs, thi Grenmar, som ligger strax derved, henhørte til Vigen. Mod Westen var Grændsen imod Rogeland Naen Sire. Agde svarer da til nuværende Nedenæs Amt, samt Lister og Mandals Amt. I Følge de i Sagaerne forekommende Udtryk Øster- og Nord-Agde har Schøning paa sit gamle Kort over Norge affat tre saadanne Afdelinger; men det gamle Agde bestod kun af to Dele. Dette sees tydelig af Udtrykket: begge Halvdelene af Agdefylke, IX. 194. Begge disse Dele kaldes snart Øster-Agde og Nord-Agde (ogsaa Heimskr. I. 1., S. 145. 146), snart Øster-Agde og Vester-Agde; saa at Nord-Agde og Vester-Agde er det samme. Øster-Agde strakte sig fra den østlige Grændse eller Gjernæs til Ottursnæs eller Oddernæs; Vester- eller Nord-Agde fra Oddernæs til Naen Sire. En Deel af Nord-Agde kaldtes Lister.

Om det her anførte Geirstad, see Geirstad. Gaarden Holte, som nævnes i Heimskr. I. 1., S. 59, er nuværende Holte Præstegaard i Nedenæs Fogderi.

Agdenæs, I. 184. II. 14. 23. IV. 294. 297. V. 134. VI. 294. 295. 329. VII. 86. 103. 281. 282. VIII. 29. 30. 128. 176. 230. IX. 12. 16. 21. 71. 75. 191. X. 116. 222. 248. Et Forbjerg i Norge ved Indløbet til Throndhjems Fjord. Her, hvor der forhen var en øde Strand, lod Kong Eisten indrette en Havn med et godt Skibsleje, og en Kirke bygge, VII. 86. 103; og Kong Hakon Hakonson lod anlægge en Skanse og

- Brygge, X. 116. Hos Saxe, S. 101, kaldes dette Næs Abdarnes. Det havde i Følge VI. 295. Navn af en gammel Konge Agde. Det er nuvær. Agdenæs, Agdernæs eller Agnæs i Fosens Fogderi. (Schönings Rejse, 2 H. S. 18).
- Ager, VIII. 268. 269. IX. 255. 256. 257. 260. Agershage eller Agershave, VIII. 268. 272. 273. 276. 280. IX. 183. Ager er nuvær. Gaard Store-Ager ved Hovedstaden Kristiania i Norge, der blev anlagt paa en Slette, Agerseng, som hørte til denne Gaard. Agershage er Sletten eller Engen ved Gaarden Ager. Her stod et Slag imellem Bønderne og Ribbungerne, IX. 255. (Kraft, 1 D. S. 252).
- Agersborg, see Afersborg.
- Agnefit, IV. 39. V. 154. Kong Olaf den Hellige vilde sejle ud af Stokfundsund, men kunde ikke komme der igjennem, da der paa den ene Side var et Kastel, og paa den anden var opstillet en Hær; han lod da Løgen Agnefit grave igjennem ud til Havet, og der dannede sig et Sund, Kongesundet, igjennem hvilket han lykkelig kom ud. Agnefit havde Navn af en Konge Agne, hvis Rig blev brændt her paa Laur (Heimskr. T. 1, S. 26). Stedet er den Lange og Næs ved Søen Mælaren i det egentlige Sverrig, hvor Hovedstaden Stockholm nu ligger; Kongesundet er nuvær. Søderstrøm, een af de Strømme, som adskille selve Stockholm fra Malmarne; Laur eller Løgen er nuvær. Sødertørn (Luneld, 1 D. S. 59. 60. Geijer i Svea for 1831, 13 H. S. 272. Hallenbergs Anm. till Lagerbring, 1 Afd. S. 173-176).
- Afersborg eller Agersborg, VII. 74. 79. IX. 153. undertiden ogsaa blot Afers. Et Sted i Jersaleland eller Palæstina, hvor man sædvanlig landede. I Orkenørnes Saga, S. 310, forekommer det med Varianten Acon eller Ptolomais. Det er aabenbart, som ogsaa Werlauff har bemærket, at Nordboerne ved Agersborg forstaae det gamle Ptolomais eller Afers i Syrien, og ikke

Byen Accaron eller Ekron imellem Aftalon og Joppe, hvilket Thorslacius antog. (See Werlauff Symbol. ad geogr. medii ævi, S. 28 med tilhørende Anm. Thorslacii Anm. i Heimskr. L. 3, Fortalen S. XXII. Anm. O. Suhms Danm. Hist. 9 D. S. 298. Wilken Geschichte der Kreuzzüge, 2 D. S. 219. Bedel-Simonsen om Balsarter, S. 83. Bring om samme, S. 97).

Akrasfeld eller Akrafell, I. 228. og Akranæs eller Akrenæs, I. 227. 228. 229. IV. 101. Akranæs er en Landstrækning med et eenligt liggende Fjeld, Akrafell eller Akrafjeld, og Gaardene Indre- og Ydre-Holm, samt Garde, i Borgesfjords-Syssel søndenfor Hvidaa paa Sønderlandet i Island.

Al, IX. 125. eller rettere Aal. En Bygd i Gaulerdalen nærmest Fjeldet eller Dovrefjeld; man kom dertil, naar man fra Østerdalene gik nord over Fjeldet. Efter Sammenhængen altsaa nuvær. Aalens Sogn og Thinglag, som strækker sig op imod Nøraas, i Holstaalens Præstegjeld, i Nedre-Guuldalen i Throndhjem i Norge. Man mener, at dette Sted er det samme, som det i Landn. 3, 6 nævnte Al, hvorfra Eilif Drn var; han maa da have boet her paa Gaarden Hof. (Schønings Rejse, 1 S. S. 91. og Sammes Norges Hist. 2 D. S. 460. Kraft, 5 D. S. 524).

Albanieland, XI. 369. eller Albanien, et tildeels fabelagtigt Land i Asien, vesten for det kaspiske Hav.

Alda, VIII. 215. Indenfor Rugsund. I Følge denne Bestemmelse (see Rugsund) maa der menes nuvær. Alden Sogn og Skibrede, i Indvigs Præstegjeld i Nordfjord i Norge.

Aldeigeborg, II. 256. IV. 180. V. 109. 110. 268. VI. 141. Borgen ved Aldeiga eller Byen Ladoga, der blev anlagt af de fra Norden komne Vareger, ved Ladogassøen, i Garderige eller nuvær. Rusland. (Scherers Nestor, S. 50). Jf. Orkneyernes Saga, S. 47, hvor

den lægges i Garderige. Det nordiske Navn *Aldeiga* er fremkommet ved den sædvanlige Omsætning for *Ladoga*, ligesom *Vladimir* hos Nordboerne hedder *Baldemar*.

Aldehage, VIII. 298. Baglerne seilede ad *Sognsø* eller *nuvær*. *Sognefjord* ind til *Vig*, og droge til *Gaarden Hof*; men bleve her overfaldne af *Jen Staal*, som forfulgte dem ned til *Aldehage*. Heraf sees, at dette maa have været *Marker* i Nærheden af denne *Gaard*, i *Ydre-Sogn* i *Norge*.

Alfheim, X. 167. Saaledes kaldtes i de allerældste Tider Landet imellem *Gøtelve*n og *Kaumelve*n, eller omtrent den halve Deel af *Vingulmark* og hele *Kanrige*, i den sydligste Deel af det gamle *Norge*. Det havde Navn af det gamle Folk *Alfer*, og i Oldtiden sine egne Konger; men disses Magt indskrænkedes efterhaanden af *Ynglingeslægten*, der kom ind i *Norge* fra *Sverrig*, og Navnet *Alfheim* blev da først indskrænket til *Kanrige*, og siden, allerede paa *Harald Haarfagers Tid*, ombyttet med denne sidste *Benevnelse*. (See i *Heimskringla Ynglingesaga*, Kap. 53. *Halfdan Svartes S.* Kap. 4 og *Harald Haarfagers Saga*, Kap. 16).

Alftefjord, see *Alptefjord*.

Alimannia, X. 122. *Rikfard*, Konge af *Alimannien*, Broder til Kong *Henrik* af *England*, er den rommerste Konge af dette Navn. *Alimannia* staaer altsaa her for *Lydsland* eller det rommerste Rige.

Alkassa, VII. 69. Den norske Konge *Sigurd Jorsalefarrer* sejlede fra *Lissabon* vester for det hedenste *Spanien*, og lagde til ved den *Borg*, som hedder *Alkassa*, hvor han holdt et *Slag* med *Hedningerne*. Om dette *Sted* ere *Fortolkernes Meninger* temmelig deelte. *Thorslacius* i *Fortalen* til *Heimskr.* L. 3, S. XXI. antager det for *Alkassir* i *Fez* i *Afrika*, især af den Grund, at Kong *Sigurd* siden roser sig af at have stredet i *Serkland* (*Afrika*), hvorom man ellers intet finder fortalt; men her-

imod bemærker Werlauff, at da der siges om Kong Sigurd, at han drog sønder med Serkland til Formentera, saa forstaaes her ved Serkland ikke Afrika, men Spanien; forsaavidt dette ogsaa den Gang var beboet af Saracener, kunde det med samme Ret, som Afrika, kaldes Serkland. Werlauff mener da, at Alkassa rimeligviis er Algeziras i det sydlige Andalusien; dette antager ogsaa Ihre, og Schøning ligesaa paa sit Kort over det gamle Europa. (See Werlauff om de gamle Nordboers Bekjendtsk. med den pyren. Halvø, *Annaler for nordisk Oldkyndighed*, 1836, S. 44). I Ihres Afhandl. i *Schlözers Nord. Gesch.* S. 542. antages Alkassi for Alca = Cerdo. Eggert Olavius i *Index geogr.* holder det for Alcacerdo Sal i det portugisiske Estremadura. For at bestemme sig for nogen af disse Meninger maa man bemærke, at ved Lissabon stilles det kristne og hedenske Spanien fra hinanden, og alt det sønden for Lissabon er hedensk. Naar der nu fortælles, at Kong Sigurd sejlede fra Lissabon og forbi det hedenske Spanien, saa kan der ikke menes Afrika, og Stedet Alkassa kan da ingenslunde være Alkassir i Afrika, da dette ligger paa den anden Side af Njørvesund eller Strædet ved Gibraltar. Men dernæst siges ogsaa, at Kong Sigurd, først da han havde stredet ved Alkassa, derfra sejlede ud til Njørvesund, altsaa kan Stedet heller ikke være Algeziras i Andalusien i Spanien, hvilket ligger strax indenfor Njørvesund. Der findes da næppe noget andet Sted paa Kysten fra Lissabon til Strædet ved Gibraltar, som her kan menes, end Alcacer do Sal eller, som det hos Büsching kaldes, Alcacere do Sal, en Flække i Distriktet Setuval i Estremadura i Portugal.

Alpte, VIII. 45. Nuværende Alfta Sogn i Helsingeland i Överrig.

Alptefjord, II. 171. III. 79. Nordre Alptefjord, II. 175. Søndre Alptefjord, I. 215. II. 176. X. 251. 252. To Fjorde af dette Navn i Østfjordene paa

Osterlandet i Island, i nuvæ. Søndre-Mulesyssel. De stilles fra hinanden ved Melrakkææs. Den sydlige nærmest ved Øster-Horn fører endnu Navnet Alptefjord; den nordre hedder nu Samarsfjord.

Alptefjord, II. 190. En Fjord i Snefjeldsnæs-Syssel paa Vesterlandet i Island.

Alrekstad, I. 13. 42. 58. III. 123. 125. VIII. 243. 244. IX. 254. X. 336. 338. Alrekstads Waag, VIII. 244. Nuværende Karstad, en Gaard i Sognet af samme Navn strax sydost for Bergen, hvor Kong Alfref den Frækné skal have haft sit Sæde; dens egentlige Navn synes da at have været Alfrefstad. Senere var den en Kongsgaard. Alrekstads Waag er den ved Gaarden værende Waag, der nu kaldes Store Lunggaards-Bandet. (Kraft, 4 D. S. 623. 684).

Alreyresund, IX. 194. Da Læsemaaderne her ere saa heel forskjellige: Alreyrasund, Aleyarsund, Alleyrarsund, Altreyrarsund, saa er den rigtige uden Tvivl Atleyarsund hvoraf let kunde fremkomme Alleyrarsund, og Stedet det samme som Atløsund (see Atløsund).

Alsø, XI. 205. Nuvæ. Ø Als i Danmark; den henhørte under Slesvig Bispestol.

Althinget paa Island, I 243. II. 153. 184. 186. 188. 207. 209. 213. III. 90. 91. 95. IV. 255. 256. VI. 216. X. 74. 85. 253. Det almindelige Thingsted for Den Island, hvilket holdtes paa Thingvoldene (Þingvellir) i Thingvallesveit i Arnæs-Syssel paa Sønderlandet, ved Øreraa, som falder i Thingvallevatn. Den egentlige Lovret holdtes paa det saakaldte Lovbjerg vesten for Øreraa; paa en Holm i denne Na fandt Holmgangene eller Lovkampene Sted. Thorleif Jarlestjald, som omtales III. 91, blev høilagt paa den efter ham opkaldte Thorleifsholm i Øreraa. Althinget blev stiftet af Alfliot, som 60 Aar gammel rejste over til Norge, og blev der i tre Aar, for at lære Lov og Ret hos sin Morbroder Thorleif den Oldnordiske Sagaer 12 B. (C)

Spage; han vendte tilbage, Thinget stiftedes med almindeligt Samtykke i Aaret 928, og de første Love kaldtes efter ham Ulfjots Love, III. 95. See herom ogsaa Is-lædingebog, Kap. 2-3. Landn. 4, 7.

Alvidra, I. 160. XI. 116. 138. Her omtales Thorkel den Rige og hans Sønner, Thorleif Skuma og Thord Orvehaand, fra Alvidra i Dyrefjord paa Island. Denne Gaard, der ogsaa omtales i Landn. 2, 27, laa ved nysnævnte Dyrefjord eller Direfjord i Isefjords = Syssel paa Vesterlandet. Den maa ikke forblendes med Gaarden Alvidra i Norge, hvor Halbjørn Hørdekappe var fra, hvilket Sted ogsaa omtales i Landn. 5, 8; sidstnævnte antages at være nuvær. Gaard Alver i Alversunds Sogn, Hammer Præstegjeld, i Nord = Hordeland (hvorum see Kraft, 4 D. S. 643. 959).

Am, I. 225. Rolf fra Am i Gotland. I Følge Textens frá Am, fra Naerne, maa Navnets Navneform svare til vort Na. Et Sogn af dette Navn, A, findes i Bjørkekinds Herred i Østergötland i Sverrig.

Analöng, XI. 339. En urigtig Læsemaade istedenfor Valung, hvilket ogsaa Suhm allerede har bemærket (Danm. Hist. 7 D. S. 200-201). Paa det anførte Sted i Rnytlinga maa der altsaa isteden for: ok þá var brendt Analöng, læses: ok þá var brendt á Valúng (eller Valöng) og i Oversættelsen vil det da hedde: og den Gang blev der brændt paa Valung, eller: og da blev Valung hærget. Fejltagelsen er fremkommen derved, at Afscriveren i det Haandskrift, han havde for sig, har fundet aualöng, hvilket kunde læses enten som Analöng eller som á Ualöng; i sin Ukyndighed har han læst det første. Paa andre Steder forhindrede Sammenhængen denne Fejl; f. Ex. strax efter i Kap. 121, hvor det hedder: þá lögðu þeir upp á annann veg á Valúng, hvor Analúng ingen Mening vilde give.

Angel, VII. 292. VIII. 127. En Ø i Helgeland, hvorpaa Gaarden Steg eller Steig laa, sydligere end Ofotefjord. Nuvær. Ø Englø eller Stege med Gaarden Stege, Hovedfognet i Stegens Præstegjeld, Saltens Fogderi, i Norge.

Angelsøsfund, see Ongelsøsfund.

Anger, VIII. 178. 233. 270. IX. 300. En Havn, som det synes, strax nordensfor Stat. Derved kunde forstaaes Gaarden Lekanger paa Statlandet i Nordfjord, men der menes dog snarere nuvær. Gaard Sandanger paa den nordlige Side af Gurfsøen, i Sandsø Sogn, Herrø Præstegjeld, i Søndmør i Norge. (Kraft, 4 D. S. 930. 5 D. S. 138).

Angergerd, IX. 15. Et Sted i Norge, nordligere end Skutesund og noget sydligere end Borgund i Søndmør. Det har da uden Tvivl været ved nysansførte Anger.

Angler, see England.

Angløse, IX. 238. En Gaard i Oslo-Herred i Norge. Om dette ubekjendte Sted bemærker Kraft, at det Angløse, ved hvilket Ribbungerne bleve slagne, efter Sammenhængen ikke kan have været i det i Hakon Hakonsons Saga Kap. 75 nævnte Oslo-Herred, men maa have været i Omegnen af Tønsberg, saa maaskee to Begivenheder ere sammenblandede i Sagaens 127 Kap. (See Kraft, 1 D. S. 463-464. Anm. 2 D. S. 758).

Ansmark. † Fornmannas. IX. 360. nævnes i Varianten den Bygd, som hedder Ansmörk, hvilket Sted er forbigaaet her i Oversættelsen som uvæsentligt og tvivlsomt. Ved en nøjere Betragtning af Fortællingens Sammenhæng synes det dog klart, at det maa være det samme Sted, som paa Schønings Kort over det gamle Norge kaldes Arnsmark; samt at det svarer til nuvær. Arsmark Præstegjeld i Idde og Markers Fogderi, Smaalenes Amt, i Norge. For Ansmörk maa da læses Arismörk, eller med Schønning Arnsmörk, under Forudsætning af,

at Præstegjeldet har Navn af Indsøen Aren. (Det anføres hos Kraft, 1 D. S. 59-60).

Antiochia, III. 150. eller Antiochien, X. 326. Den bekjendte By af dette Navn i Syrien. Den kaldes ogsaa Antekia og omtales tilligemed Antekiusfjord i Orkøenernes Saga, Kap. 32, Str. 67, og i Werlauff Symb. ad geogr. medii ævi, S. 28.

Apardion, VII. 216. eller rettere Apardjon. Nuvær. By Aberdeen i Skotland. Den forekommer ogsaa i Orkøenernes Saga, S. 330, men under den urigtige Form Ardion for Apardion. I Arnæ-Magn. Nr. 281. 4to omtales Bispestolen i Apardion i Moreid (Mar eller Murray).

Apasysfel, XI. 317. Senere Aabo-Sysfel eller omtrent nuvær. Kalls- og Skanderborg-Amter i Nørre-Jylland i Danmark. Navnet er uden Tvivl, som flere Sysfeler, fremkommet af Mandsnavnet Api eller Ape (Obe), hvoraf Apa er Ejeformen, betyder altsaa Apes Sysfel.

Apavatn, IV. 81. V. 205. En fisterig Sø paa Island, ved hvilken der laa en Gaard af samme Navn. Det er nuvær. Sø Apavatn i Grimsnæsveit, Arnæs-Sysfel, paa Sønderlandet.

Apulien, Apulealand, VII. 73. 104. IX. 119. X. 37. XI. 370. Nuvær. Apulien i Kongeriget Neapel. Det kaldes ogsaa Pul eller Pulsland; undertiden findes ogsaa forenet: Calabria og Apulia, men sædvanlig udstrækkes Betydningen af Apulien til hele Syditalien eller Kongeriget Neapel.

Aquisgranum, I. 99. XI. 363. Den bekjendte By Aachen i Tyskland, hvis latinske Navn Aquisgranum Nordboerne ligefrem have optaget af Middelalderens Krønninger.

Aquitanien, I. 98. XI. 363. Den historisk-bekjendte Deel af Karl den Stores Rige, den sydvestlige Deel af nuværende Frankrige.

Arabien, XI. 371. Det bekjendte Land af dette Navn i Asien. Det kaldes ogsaa Rabiteland.

- Aragonien, X. 66. 67. 70. Det bekjendte Kongerige Aragon eller Aragonien i Spanien.
- Aranæus, Staden paa, X. 52. Nuvær. Kjøbstad Kongsbakke i Landskabet Halland, ferhen hørende til Danmark. See Richardsons Hallandia, S. 8-9, og Langebeks anti-kvariske Kort over Halland.
- Aren, see Re.
- Arkun, XI. 306. 336. 341. eller Arkon, Arkona. Den ved sin faste Beliggenhed berømte By paa Den Rygen ved Pommern, som endelig blev indtaget af de Danske. Den laa paa den høje Kridtklint paa den nordøstlige Ende af Den, eller rettere ikke paa det egentlige Rygen, men paa Halvøen Wittow, eller som Saxe, S. 322, kalder den, insula Archonensis, quæ Vitthova dicitur. (See om denne By Schwarz Geogr. Norder-Deutschl. S. 90-94, og Sammes Diplom. Gesch. der Pommersch-Nügischen Städte, S. 618 fgg.).
- Arnarhol, I. 218. Det Sted paa Island nordensfor Heden, hvor Ingolfs Dndveges-Søjler bleve fundne. Ved Reikevig i Guldbringe-Syssel paa Sønderlandet.
- Arnarhol, I. 226. I Vadla- eller Øfjords-Syssel paa Nordlandet i Island.
- Arnastakshede, II. 207. Imellem Kirkeby og Solheim (Njala, Kap. 116) i den sydlige Deel af Island, i Skaftefjelds-Syssel paa Østerlandet.
- Arnefjord, IX. 22. 24. Fjernfjord, IX. 82. 84. En Fjord, som gaaer ind fra Østrefjord til Gaardene Ydre- og Indre-Arne, i Hougs Sogn og Præstegjeld, i Nord-Hordeland i Norge. (Kraft, 4 D. S. 640. 693).
- Arnørerne, IX. 317. i Salpten i Helgeland i det nordlige Norge. Nuvær. Arenør strax søndenfor Saltens Fjord.
- Arørerne, IX. 256. Nuvær. Nørre- og Søndre-Aars i Nøtterø Sogn, Jarlsbergs Fogderi, ved Kjøbstaden Tønsberg i Norge. (Kraft, 2 D. S. 739). Det nuvær.

- Navn viser, at den i Lerten optagne Læsemaade **Rýggjar**, samt Varianterne **Hereyjar** og **Heimskringlas Areyeyjar** (for **Areyjar**), ere falske.
- Ussbjørns Boder**, XI. 225. Et Sted i Sjarrande-Syssel i Nørre-Jylland i Danmark. Ussbjørn eller Esbern Jarl var født her, og Stedet har uden Tvivl Navn efter ham. Det maa have ligget i Vendsyssel, men kan næppe med Sikkerhed mere angives; i Betragtning kunne dog komme Bjørnstorp i Laars Sogn, Børglum Herred, eller Bjerbys (ellers forklaret ved Bjergby) i Horns-Herred.
- Ussbjørnsnæs**, I. 225. En Gaard i Hunavatns-Syssel paa Nordlandet i Island. (Landn. 3, 4).
- Usseskov**, IX. 231. 232. eller **Usseskov**. En Skovstrækning enten i Øvre-Nomerige i Norge eller snarere ved **Uss** eller **Ussen** i Landstabet Thoten.
- Ussfjord**, VIII. 260. eller **Ussfjord**. Nuvær. **Ussen**, en stor Vig af Strindesfjord imellem Frostøen paa den nordre og Størdalen paa den søndre Side, i Thronhjelm i Norge.
- Ussgeirsaa**, II. 21. En Gaard ved Ussgeirsaa i Videdalen, i Hunavatns-Syssel paa Nordlandet i Island. (Landn. 3, 1).
- Ussien**, XI. 369. 370. Den bekjendte Verdensdeel af dette Navn. Nordboerne kjendte heraf kun den vestlige Deel fra Indien til Grækenland, hvilken de med et almindeligt Navn kaldte **Store-Ussien**, i Modsætning til **Lille-Ussien** eller **Tyrkland**. Med den Fremstilling, som findes her paa anførte Sted, kan fremdeles sammenlignes følgende: Efter **Arnæ-Magn. Nr. 281. 4to** og **Rymbeigla S. 340** findes der i Ussien følgende Hovedlande: **Indialand**, **Perfidialand**, **Ussirialand**, **Medialand**, **Kaldealand**, **Syrland**, **Baktrialand**, **Albanialand**, **Rynaland**, og **Swithjod** det store; hvortil endnu kan føjes det nysanførte **Tyrkland** eller **Lille-Ussien**, samt de i andre Kilder forekommende

- Arabia og Jorsaleland. I Asien henlagdes ogsaa det Asaland eller Asahem, hvor Guderne Aser havde deres Hjem.
- Aisleifsvig, see Halsøvig.
- Asmundsbaag, I. 181. IV. 199. En Baag paa Den Rognvaldsø eller nuvær. South Ronaldsa, een af Ørkenøerne.
- Ast, IX. 258. 302. 328. Bekjendt af Gudleik fra Ast. Der ligger en Gaard af dette Navn paa den sydestlige Deel af Mosterøen i Asts Sogn, Kennesø Præstegjeld, i Rogeland i Norge, paa hvis Grund Kirken staaer, og hvor der findes to Bautaer. Men der ligger ogsaa en anden betydelig Gaard af dette Navn paa Astsøen eller Fenhring, i Asts Sogn i Nord-Hordeland, hvilken omtales i Egils saga, Kap. 37, og Gøtreks saga Kap. 4. Fra hvilken af disse Steder Gudleik var, lader sig næppe afgjøre.
- Astøfund, VIII. 290. Astøfund nord paa Limgårdsøside, i Norge. Det er Sundet imellem det faste Land og den tæt ved Lyngør Havn liggende Ø Astø, efter hvilken Sundet har Navn, i Dybbaag Sogn, Nedens Fegderi, Nedens Amt. (Kraft, 3 D. S. 301. 358).
- Aststad, VII. 132. En urigtig Læsemaade for Hustad. See Hustad eller Hussted i Nordmøre.
- Astolfsskale, I. 228. En af Astolf opført Hytte under Øfjeldene, paa Grændsen af Rangaavalle- og Skaftefjelds-Søer eller Sønderlandet og Østerlandet i Island.
- Astfatun, XI. 173. Paa dette Sted, nordensfor Daneskov, holdtes et Slag imellem den danske Konge Knud den Store og den engelske Konge Adelsraads Søner. Slaget er det bekjendte ved Astington eller Astdon, tre Mile nordvest for Walden, i Essex i England. I Chron. Anglosax. kaldes Stedet Assandun, hvilket kommer endnu nærmere til det nordiske Navn.
- Astesholmene, Asthusholme, Østvigsholme, IX. 34. 97. Efter Sammenhængen nogle Holme eller Søer østenfor Fjorden eller Østfjord, i Vigen i Norge.

- Astorga, X. 66. eller efter Nordboernes sædvanlige Maade, med Bortkastelse af Ordets Begyndelse, Storga. Nuvær. By Astorga i det forrige Kongerige Leon i Spanien.
- Atlæ, X. 145. En Ø, der havde Navn efter Atle Jarl, som blev begravet der (hvorom ogsaa Heimskringla L. 1, S. 87. Egilsfaga, Kap. 43). Den laa i Landskabet Fjale i Norge. Nuvær. Atlæ eller Hatlæ i Wilnæs Sogn, Astevolds Præstegjeld, i Søndfjord.
- Atløfund, VIII. 129. Et Sund i det gamle Fjale i Norge, nu i Søndfjord; sønden og vesten for nysnævnte Ø Atlæ.
- Atripiden, see Tripipen.
- Audafurda, V. 152. Ingafurda IV. 59. Der fortælles, at Kong Olaf den Hellige med den engelske Konge Adelsraads Sønner kom fra Normandiet til dette Sted i England, og holdt et Slag der med Knud den Store. Men Stedets Navn angives saa forskjellig: Jungufurda, Ungufurda, Ingafurda, Menjungufurda, Menningafurda og Ornafurda, og Beretningerne om Olaf den Helliges Deeltagelse i Krigene imellem Adelsraads Sønner og Knud den Store ere saa uvisse, at det næppe lader sig bestemme, hvilket Sted eller Slag der menes; kun sees, at det maa have været i Nærheden af Englands Kyst, saa man kan ikke tænke paa Ornafurda eller nuvær. Orford. Snarere maatte det være Ottanford i Landskabet Kent og det derved forefaldne Slag imellem Knud den Store og Adelsraads Søn Edmund, som kan have givet Anledning til Beretningen her og i Heimskringla, L. 2, S. 25.
- Audes Tomter paa Island, I. 223. Ved Gaarden Hvam ved Udløbet af Orrideaa, i Dale Syssel paa Vesterlandet i Island. (Landn. 2, 16).
- Audolfssted, II. 222. En Gaard i Langedalen, i Hegranæs- eller Skagefjords-Syssel paa Nordlandet i Island. (Landn. 3, 5).
- Audsholt, VII. 204. En Gaard i Nærheden af Skalholt paa Sønderlandet i Island.

Hugesund, see Haugefund.

Hum, see Egesund.

Humurd, VII. 93. En Gaard i Dal eller Dalen hin magle. Efter Registeret til Heimskringla skulde dette Sted være nuvær. Namodt Præstegjeld i Østerdalene i Norge, hvis Annex rigtig nok hedder Store-Elvedal; men herpaa er ikke at tænke, thi der fortælles paa anførte Sted, at Kong Sigurd red paa een Dag, rigtig nok to store Dagsrejser, fra Kongehelle hen til Olaf i Dal, hvilket da ikke kan være Østerdalene, som ligge langt imod Nord. Derfor kan Gaarden Namodt i Gjerdrums Præstegjeld i Øvre-Romerige heller ikke komme i Betragtning; men Stedet maa have været imellem Kongehelle og Sarpsborg. Efter Beliggenheden kunde Dal endog betegne det svenske nuvær. Dal eller Dalmland.

Hungulsø see Ongelsø og Angel.

Hur, Ør, IX. 29. 344. Rimeligviis nuvær. Urs, en lille Ø nordvest for Den Jomfruland, i Sannikedals Sogn, Ekelemarkens og Bamble Fogderi, i Norge. (Kraft, 3 D. S. 96-97).

Hurik, IX. 227. skal være Huvik, see dette.

Hustrveg, see Østerlandene.

Huvik, IX. 227. eller efter Varianterne Humark eller Huvik. En Bygd, som omtales ved Hakon Hakonsons Tog igjennem Værmeland. Læsemaaden Huvik er uden Tvivl den rigtige, thi denne Bygd er nuvær. Huvika Sogn i Jøse-Herred i Værmeland i Sverrig.

Hvaldsnæs, IX. 11. Varianten har Hugalvsnæs, og Stedet vilde da være det samme, som Hugalvsnæs eller Hvalvsnæs paa Den Karmen i Norge, (see Hvalvsnæs).

Haardesund, Bardesund, IX. 37. 100. Efter Sammenhængen maa dette Sund have været et Sund ved Bardholmene nordensfor Den Karmen i Rogeland i Norge. Jf. Bardholmene.

Bajern, VII. 84. Nuvær. Bayern i Tyskland.

Bakke ved Nideros, see Nideros og Nonneseter.

Balegarðs side eller Balegaardsside, III. 156. IV.

41. 42. Paa sidstnævnte Sted fortælles, at Kong Olaf den Hellige, efter at være undkommen igennem Kongesundet i Upland i Sverrig, hærgede paa Götland, drog saa over til Østysel eller Øsel, og sejlede derfra tilbage til Finland, hvor han gik i Land, og hærgede. Han kom forbi nogle Skove til Dalbygderne Herdale, og da han vendte tilbage derfra igennem Skovene, blev han anfaldet af Finnerne, men kom dog til sine Skibe. Om Natten opvakte Finnerne ved deres Trolddom en stærk Storm, men Kongen led ikke desmindre sætte Sejl til, krydsede udenfor Landet, kom lykkelig Balegarðs side forbi, og sejlede saa ud i det aabne Hav; og alt som han sejlede udenfor drog Finnernes Hær frem langsmed Kysten. I Anmærningen i Heimskr. I. 2, S. 8, hvor samme Begivenhed fortælles, bemærkes, at Balagard er Byen Belgrad i Pommern, Belgradum, Pomeraniæ ulterioris oppidum (see om denne Provins og By Belgard i Bagpommern Schwarz Geogr. Norden-Deutschlandes, S. 368 fgg.), og at Finland her og hos Snorre, formodentlig Navnenes Lighed, er en Forverling isteden for Windland. See ogsaa Schønings Norges Hist. 3 D. S. 403-404. Men alting viser, at dette ikke kan være saa: At Kong Olaf sejler tilbage, viser just hen til Finland; at Snorre mener dette, sees af Beretningen om Finnernes Trolddom, som ikke kan passe paa Bønderne; at Balegaardsside var paa Kysten af Finland, sees endelig af, at Finnernes Hær drog langs med denne Kyst. Øster for Balegaardsside siges der ogsaa paa det ovenfor først anførte Sted, men Beretningen her taber sig aldeles i Fabel. Det samme er Tilfældet i Thorsteens Vikingsøns Saga Kap. 6, og i Halvdan Eistensøns Saga Kap. 7, hvor denne Kyst ogsaa nævnes; paa sidste Sted synes den at

ligge i Nærheden af Ulbeigeborg eller Ladoga. I Sagaen om Hørd og Holmverjerne, Kap. 16, tales ogsaa om Sigurd Torfostres Sejlads forbi Balagardside, og at han kom til de Sunde, som kaldes Svinesund; dette sidste Sted, Udløbet af Swine i Pommern, bestyrkede Suhm (Danm. Hist. 3 D. S. 236-237) i den Mening, at Ballegaardside var ved Pommern, men Navnet Swine er for almindeligt til i denne Henseende at kunne afgjøre noget. I Njala, Kap. 120 (119), S. 183, fortælles om Thorfel Hak, hvorledes han først drog til Jæmteland, saa øster til det egentlige Sverrig; derpaa forenede han sig med en anden Mand, for at hærge i Østerleden, havde ved Ballegaardside Strid med et fint Søuhyre (finngalkn), og sejlede saa øster til Udelskysel paa Kysten af Estland. Dette Sted i Forbindelse med vor Saga, og den Forbindelse, hvori Ballegaardside bringes med Finernes Trolddom, viser uimodsigelig, at Finland ikke er nogen Fejltagelse for Vindland, og at det omtvistede Sted er ved den finste Bugt. Dette har ogsaa allerede Bjørner bemærket (Swearikens hævda alder, S. 206), men han fejler vistnok i at udlede Navnet fra Volgarien ved Wolga, fordi Nordboerne sejlede dertil. Et geografisk Haandskrift siger ogsaa, i mine Tanker meget rigtig: *Balagarðr, Balagarðssíða, pars Finnlantiæ maritima s. terra quæ inter sinum Finnicum et Bothnicum in Balticum mare maxime excurrit.* Det Sted, som Nordboerne her især besøgte, var uden Tvivl den ældgamle Søstad Borga fem Mile fra Helsingfors indenfor Pelingsfjær; vesten derfor finder man paa ældre Kort og ogsaa et Balvik. Til Navnets Oplysning kan maaskee tillige tjene den Bemærkning, at Finlapperne kalde de Steder, hvor Herene samlede sig Walpurgisnat, Walvolde, og at der fandtes flere saadanne Walvolde i Finmarken (Keilhaus Rejse i Ost- og West-Finmarken, S. 7); Balgaarden har rimeligviis været et lignende Sted paa Kysten af

Finland, og det er da intet Under, at her altid er noget Spøgeri paa Færde.

Bar, XI. 266. 370. En By i Apulien, hvor den hellige Nikolaus er begravet. Nuvær. Bari i Kongeriget Neapel. See om denne By og den hellige Nikolaus Werlauff Symb. ad geogr. medii ævi, S. 26 med tilhørende Anm.

Bard paa Island, I. 242. II. 200. En Gaard i Landstrækningen Fliot, i Skagefjords-Syssel paa Nordlandet i Island. (Landn. 3, 11.) Navnet findes der endnu i Bards Sogn.

Bardefjord eller Bardfjord, IX. 158. X. 50. En Fjord i Landskabet Halland i Danmark; den laa nordligere end Geitkjær eller nuvær. Getters ved Barberg. Navnet gjenfindes ikke mere, og Læsemaaden, Barðafjörðr, Barðsjörðr, er uvis; en Variant har Harðfjörðr. Dersom man læser Varðfjörðr, saa vilde det være Fjorden ved nuvær. Bardbjerg eller Barberg.

Bardestrand paa Island, I. 213. II. 183. Nuvær. Bardestrand eller Bardestrands-Syssel paa Vesterlandet i Island.

Bardefund, see Baardesund.

Bardholmene, IX. 42. Sammenhængen viser, at det var nogle Smaøer, der laae nordligere end Karmsund i Rogeland i Norge. Ved dem var rimeligviis Bardefund. Disse Steder kunne da ligge nordpaa i Rogeland eller sydpaa i Hordeland.

Bardsnæs, III. 107. En Gaard ved Sandvig i Mellem-Mule-Syssel paa Østerlandet i Island. (Landn. 4, 6).

Barheim, see Onerheim.

Barvig, IV. 331. Et Sted østen for den svenske Konges Rige, hvorhen Kongerne Olaf og Onund sejlede efter Slaget ved Helgeaa, følgelig i Øster-Gotland. Det menes at være nuvær. Baresund i Gryts Sogn i Øster-Gotland, et Indløb fra Havet saavel til Norrkøping som til

- Søderköping (Brochmanns Ostgotland, S. 363; ogsaa anført hos Luneld, 2 D. S. 34).
- Barzalonna, X. 66. eller Barzalon. Den bekjendte By Barcelona i Katalonien i Spanien.
- Barøfjord, see Tharøfjord.
- Basta, XI. 281. Den By paa Den Cypern, hvor den danske Konge Erik Ejegod døde. I Werlauff Symb. ad geogr. medii ævi, S. 27, kaldes denne By Vorgen Bessa. Da der ikke kan menes andet end Byen Paphos, Bafos eller Baffa paa Cypern, saa maa man antage saavel Basta som Bessa for urigtige Læsemaader isteden for Baffa, hvilke let kunde fremkomme ved Forblanding af st og ff, ff og ff. (See og Suhms Danm. Hist. 5 D. S. 109. Vedel-Simonsen om Valfarter, S. 76.)
- Batalder, VII. 178. Maastee nuvær. Gaard og Ø Batalden i Rinds Sogn og Præstegjeld i Søndfjord (Kraft, 4 D. S. 873). I Heimskringla, L. 3, S. 337 anføres den samme Mand, som her, Kolbeen Thorsljosøn fra Batalder, med det Tillæg: fra Hadeland; af de bekjendte Gaarde i Hadeland fører imidlertid ingen dette Navn.
- Bedjesund, IX. 346. Læsemaaden er uvis; en Variant angiver Bædesund; naar man med Falsen (Norges Hist. 3 D. S. 472) antager det for et Sund ved Bævæn i Mossø Sogn ved Kristianiafjord i Norge (anført hos Kraft, 1 D. S. 113), saa vilde den rette Læsemaade være: Bessasund. See Sigvaldestene.
- Befia, Befje, VIII. 227. IX. 72. 261. En Na eller Elv i Ranrige, i Vigen i Norge. Den kaldes Hæfiaa, VII. 248. Ved denne faldt Gregorius Dagsøn (if. Heimskr. L. 3, S. 397-398). Nuvær. Båfverå, ved Båfve og Uddevalla, i Bahusleen i Sverrig.
- Beitstad, III. 97. Rimeligviis nuvær. Bedstad i Bedstadens Præstegjeld, Indrøvens Fogderi, i Throndhjem i Norge. Stedet havde Navn af Beiter, der med sit Skib Ellide sejlede ind over Beitfjorden eller nuvær. Beitstadsfjord, og drog

det over Ellideid eller Eldaeid, ved nuvæ. Gaard Elden eller Eilden i Elden Sogn, som er Annex til Vedstad. (Funden Norge, Kap. 3. Egils saga, Kap. 22). I Sverres Saga Kap. 139 findes isteden for Olaf Beitstof en Variant: Olaf en beidstædft Mand, som efter Sammenhængen der med Rette er forkastet.

Verbla. Herfra var Verblukaare, der nævnes X. 149. Nuvæ. Gaard Berle ved den saakaldte Berlepold paa den sydførlige Side af Bremangerlandet, i Rugsunds Sogn, Davigs Præstegjeld, i Nordfjord i Norge. (Kraft, 4 D. S. 915).

Berefjord, II. 172. eller Berufjord. En Fjord i Søndre-Mule-Syssel paa Østerlandet i Island. (Landn. 4, 7. Njala, Kap. 101).

Berg, IX. 221. 243. Gunnar paa Berg i Romerige. Formodentlig nuvæ. Gaard Berger i Fedts Sogn og Præstegjeld, i Nedre-Romerige, paa den vestlige Side af Glommen. (Kraft, 1 D. S. 384. 468).

Bergen, især I. 208. 211. VI. 354. 359. VII. 43. 85. 86. 104. 145. 153. 154. 156. 157. 158. 160. 175. 176. 178. 196. 199. 221. 222. 224. 225. 226. 233. 245. 247. 254. 257. 259. 260. 266. 273. 274. 276. 281. 290. 294. 299. VIII. 34. 35. 36. 37. 48. 49. 58. 71. 75. 83. 84. 85. 86. 88. 90. 91. 99. 100. 104. 107. 109. 113. 114. 121. 122. 124. 125. 128. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 137. 144. 153. 160. 161. 163. 165. 167. 170. 171. 172. 177. 178. 179. 182. 183. 184. 193. 194. 195. 197. 198. 199. 202. 205. 206. 214. 215. 226. 228. 230. 233. 234. 237. 238. 239. 240. 242. 246. 247-248. 284. 290. 298. 301. 302. 305. IX. 1. 2. 3. 4. 6. 7. 8. 9. 12. 15. 17. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 28. 30. 31. 35. 39. 40. 41. 47. 48. 50. 51. 53. 59. 60. 63. 65. 66. 68. 71. 74. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 92-95. 98. 100. 108. 109. 116. 119. 126. 127. 131. 132. 134.

137. 140. 142. 151. 153. 159. 160. 161. 170. 172.
 174. 175. 176. 185. 189. 192. 193. 194. 199. 200.
 201. 210. 212. 216. 217. 220. 235. 238. 239. 250.
 251. 254. 258. 270. 272. 274. 276. 279. 282. 283.
 284. 285. 288. 289. 292. 299. 300. 303. 305. 306.
 307. 308. 321. 325. 326. 327. 331. 340. 363. X. 1.
 2. 3. 4. 5. 6. 7. 10. 11. 22. 23. 31. 32. 34. 38. 39.
 40. 42. 46. 47. 48. 49. 54. 56. 57. 65. 69. 70. 71.
 72. 73. 74. 75. 76. 79. 80. 84. 86. 87. 88. 89. 90.
 114. 116. 118. 120. 121. 122. 124. 125. 389. 390.
 392. XI. 366. Nuvar. Kjøbstad Bergen i Norge.
 Navnet Björgvin udledes i Almindelighed af Gjernings-
 erdet at bjarga, men synes endnu simplere at kunne for-
 klares af Ordet björg, Bjerge; Endelsen er uvis, og det
 er maastee ikke ganske uden Grund, at nogle have
 antaget den for en gammel Hensynsform i Fleertallet,
 saa at i Björgvin oprindelig er det samme som i Björg-
 um, imellem Bjergene. Stedet nævnes førend det blev
 egentlig Kjøbstad, VI. 354. Kjøbstaden Bergen blev
 anlagt af Kong Olaf Kyrre, hvorpaa adskillige rige Mænd
 nedsatte sig der, og Bergen blev besejlet af fremmede
 Kjøbmænd, VI. 359. Dens Handel omtales derefter
 oftere: Den blev især besøgt af Engellænder, som ind-
 førte Varer, og af Tyskere, som udførte samme, VIII.
 172. 173-174. Den laa omkring Bergens Waag,
 VII. 157. VIII. 83. 130. 145. 171. 183. IX. 4.
 X. 8. Den først bebyggede Deel var Holmen, VII.
 158. 222. 225. VIII. 83. 130. 171. IX. 7. eller den
 Deel af Byen, som siden kaldtes Kommunen. Her stod
 Kristkirken, Kongsgaarden, o. s. v. og de første Borger-
 huse ud imod Vandet, hvilke senere i en Vandflod ere
 forgaaede. Forskjellig fra denne var derimod Holmen ved
 Balslyngen eller Bliden, hvor Harald Gille lod Biskop
 Reinhold hænge, VII. 158. hvilket Sted menes at være
 Sandvigsholm eller Kristiansholm imellem Hegernæs og

Bergenhuus. Nordenfor Baagen laa Nordnæs (see dette), og naar man kom fra Sonden ind til Byen, kom man forbi Hvarfsnæs (see Hvarfsnæs). Følgende Kirker og Klostre nævnes: Kristkirke, en Steenkirke, som Olaf Kyrre lod opføre fra Grunden af, men som i hans Tid ikke blev fuldført; derimod lod han den gamle Kristkirke, som var af Træ, fuldføre, VII. 359. Denne gamle Kristkirke laa paa Holmen, og Kong Sigurd Haraldsøn var der begravet, VII. 225. Den hellige Sunniva blev ført til Bergen, og hendes Relikvier forvarede i et stort Skrin over Højalteret i Kristkirken, I. 208. I denne Kirke blev Magnus Erlingsøn kronet og begravet, VIII. 163. Hakon Hakonsøn blev ligeledes kronet der af Kardinal Wilhelm, og begravet der, X. 11-12. 114. Desuden bleve her begravede: Harald Gille, VII. 179. X. 389. Magnus Erlingsøn, VIII. 163. X. 392. Kong Sverre, Hakon Sverresøn, Guttorm Sigurdsøn, Baard Guttormsøn, Hakon Jarl og Knud Jarl, Hakon Hakonsøn, VIII. 305. IX. 4. 53. 63. 116. X. 84. 114. Kirken og Kristkirkegaard nævnes desuden VII. 157. VIII. 85. 130. 131. IX. 7. Den laa yderst paa Kommunen eller Holmen, og blev af Kong Eisten gjort til Domkirke; den lille Kristkirke menes at have staaet paa dens nordre Side, og blev formodentlig bygget af Kong Eisten, da den forrige blev Domkirke; begge ere nedbrudte. I Kongsgaarden lod Kong Eisten opføre Apostlernes Kirke, og han lod sammesteds bygge den store Hal eller Sal i Bergen, som var det prægtigste Træhuus, der har været bygget i Norge; denne var ved en Gang adskilt fra Apostlernes Kirke, VII. 86. 104. Kirken nævnes ogsaa VIII. 132. Kong Hakon Hakonsøn lod denne Kirke bygge af Steen, og Kardinal Wilhelm indviede den, og gav den evig Afslad, X. 10. 116. Den laa da, ligesom Kongsgaarden selv, paa Kommunen, afbrændte formodentlig med Kongsgaarden,

og blev igjen opbygget af Kong Hakon Hakonson; paa Hvalvingerne af den var en Hal, som brugtes til Forsamlingsaal; den er ikke mere til. Harald Gille lovede at lade bygge en Olafskirke, VII. 157. og derefter nævnes deels Olafskirke, deels Olafskirke paa Bakke eller paa Bakken, VIII. 86. 90. 132. 183. 240. Hakon Hakonson lod bygge Olafskirken tilligemed Klosteret, X. 116. Denne sidste, St. Olaf eller Graabrødre Kirke, er endnu Domkirke; Klosteret forvandlede derimod ved Reformationen til Bispegaard. Korskirken, VIII. 86. 247. er endnu til. Katrinekirken ved Sandbro og et Hospital blev bygget af Hakon Hakonson, X. 116. Nikolai Kirke, VII. 247. VIII. 86. 132. 239. 247. IX. 23. skal en Tidlang have været Sognekirke, men er nedbrudt; Almindingen, hvor den laa, kaldtes en Tidlang Nikolai Alminding, senere Kjøbmandstuen's Alminding. Vor Frue Kirke eller Mariekirke, VIII. 130. 131. 202. Den afbrændte med flere Kirker, VIII. 248, men maa atter være opbygget, da den siden omtales, og Jon Kustung blev der begravet, VIII. 183. 184. IX. 23. Den er endnu til. Peterskirke, VIII. 130. er ikke mere til, men stod paa Øregaden imellem Nikolai kirke og Mariekirke. Laurentii Kirke, IX. 83. Allehelgenskirke omtales VIII. 86. og senere fortælles, at Kong Hakon Hakonson lod bygge Allehelgenskirke i Vagsbotn eller ved den inderste Deel af Baagen, X. 116; den er ikke mere til. Der nævnes ogsaa en Steenkirke, VIII. 86. 171. 247. der menes at være det samme som St. Kolumbi Kirke, der stod imellem Nikolai Kirke og Mariekirke. Jonskirke eller St. Hans Kirke med Engen deromkring, som kaldtes Jons Vold eller St. Hans Vold, VII. 156. VIII. 85. 132. 239. 241. 242. IX. 206. stod paa Stranden, men er afbrændt i een af Byens Ildbrande; Stedet kaldes nu Engen. Paa Nordnæs lod Kong Eisten bygge Mikkel's eller Midnordiske Sagaer 12 B.

Kaelſkirke, og stiftede ſammesteds et Munkelofter, et prægtigt Steenmunster, VII. 85. Kirken er ikke mere til. Klofteret forekommer ſiden under Navnet Munkelio Kloster, VIII. 238. IX. 271. 286. Det er ikke mere til, men Navnet bevaredes i Gaden Munkelif. Udenfor Byen laa Munkelofteret Nonneſeter (ſee denne Artikkel), hvilket ſiden i Reformationstiden tilhørte den bekjendte Leensmand Vincenz Lunge, og fra den Tid af fik Navnet Lunggaarden. Desuden nævnes adſkillige andre Bygninger og Steder: fornemmelig Kongsgaarden, med adſkillige Haler: den store Hal, der ogſaa kaldes Træhallen, Julehallen, Sommerhallen, Steenhallen. Den blev af Kong Hakon Hakonſon omgivet med en Steenmuur, og der vare Kaſteller over Portene, VII. 104. VIII. 130. 132. 172. 247. IX. 108. 201. X. 80. 116. Ogſaa nævnes den store Hirdſtue og Sunnivastuen, VIII. 114. og Søhallen, X. 16. Kongsgaarden, ſaavelſom Biſpegaarden, VIII. 132. der begge laa paa Kommunen, ere ſenere nedrevne. Miklegaarden, VIII. 130. eller Maglegaarden, IX. 84. Uura-Þovels Gaard, IX. 282. Gaarden Strømmen, midt i Byen, i hvilken den store Ildbrand under Hakon Hakonſon begyndte, X. 22. Sandbro, VII. 224. VIII. 130. 247. X. 116. Koperen, VIII. 132. IX. 22. 23. ſom menes at være det Sted, der ſiden kaldtes Nikolai Alminding, hvor der laa en Gaard, kaldet Kappen. Smedeboderne, VII. 224. Svarteboderne nævnes i Fornmannas. IX. 427 i Varianterne. Landingsſtedet Haarkarlestrand, IX. 286. der, hvor ſiden Hovedgaden Stranden var eller den ſaakaldte Strandſide. Taleholmen eller Toleholmen, VIII. 242. IX. 282. Samt Bryggerne: Kongebryggen paa Helmen, fra hvilken Kong Magnus den Blinde lod ſlaae en Kjæde tværs over Vaagen til Munkebrygge paa Nordnæs, VII. 156. hvilken ſidſte ogſaa er omtalt VIII. 83. 183. Biſkopsbryggen, IX. 7. Faſte-

Brygge, VIII. 247. Jonsbrygge eller St. Hans Brygge, VIII. 85. 132. IX. 24. 84.

Kong Sverre lod anlægge en Fæstning i Bergen paa Bjerget op fra Bispegaarden; den forekommer derefter ofte under Navnet Borgen, senere Sverresborg. Den blev afbrændt af Baglerne, og nedbrudt Steen for Steen, men siden opbygget paa ny; Hakon Hakonson fuldendte dens Fornyelse, og satte en Steenmuur omkring den. VIII. 197. 240. 250. 269. IX. 7. 31. 35-36. 93-95. X. 117. Den har i lang Tid været ødelagt, men laa paa det saakaldte Sverresbjerg.

Byen omtales i øvrigt ved mange Lejligheder, og her holdtes adskillige Møder og Slag; paa Holmen holdtes et Møde, og siden et Slag imellem Brødrene Inge og Sigurd Haraldsønner, VII. 222. 224. Paa Bakkerne holdt Hakon Hakonson et almindeligt Thing, X. 90. Ved Nordnæs holdtes et Slag imellem Kong Sverre og Magnus Erlingsøn, VIII. 94. Imellem Sverre og Baglerne holdtes her idelige Skjærmyster. Baglerne stak Ild paa Byen, hvorved en stor Deel af den, Mariekirken og fem andre Kirker brændte, VIII. 247-248. Ogsaa under Kong Hakon Hakonson afbrændte Mariekirken og hele Byen indenfor Sandbro, X. 22-23.

Berudal, IX. 193. eller efter en anden Læsemaade: Herud. Der fortælles, at Ribbungerne, der agtede sig til Throndhjem, trængte frem til Sognedal (i Guuldalen i Norge) til den Gaard, som Ivar i Berudal ejede. Deraf kan ej skjønnes med Visshed, om denne Dal selv laa ved Sognedalen. Søndre for Sognedalen ligger Budalen, og mod Østen falder en Elv, Buruelven, i Guulelven. Maafee Stedet har været en Gaard ved denne Elv.

Birkestrand paa Frejda, I. 35. En Kongsgaard i Søndmør eller Nordmør. Nuværende Gaard Birkestrand paa Den Freds, i Freds Sogn, Kristiansunds Præstegjeld,

i Landstabet Nordmør i Norge. (Kraft, 5 D. S. 261).
Læsemaaden á Sunnmæri er altsaa urigtig.

Biskophavn, VII. 282. En Havn udenfor Bergen i Norge.

Biskopssteen, X. 335. Her holdtes Slaget imellem Hakon Adelsteensfostre og Gunhildes sønner, ved Gaarden Fitje paa Den Stord. See Fitje.

Bjanaborg, X. 27. Andre Læsemaader ere: Bjarnaborg, Kjaraborg. Den sidste, som den ene rigtige, skulde maafee have været optaget i Lerten. Stedet er nemlig de to Smaøer Kairnburg more og Kairnburg beg, som ligge nordvest for Den Mull i Syderøerne ved Skotland. De anføres i Martin Description of the Western Islands of Scotland, S. 252; og Johnstone i Hacos expedit. against Scotland, i Anm. til S. 8, antager ligeledes dette Sted for Carnborg ved Mull.

Bjarkarø, X. 109. En Ø i Syderøerne ved Skotland. Den kaldes her snart Bjarkarø, snart Kjarbarø. Den sidste Form er den rigtige. Det er Den Kerwaray eller Kiararay, hvor Kong Alexander af Skotland døde. (Chronicon regum Manniæ i Langebek Script. L. 3, S. 233, og Johnstone Hacos expedit. against Scotland, Anm. til S. 10).

Bjarkrøsfund, X. 27. Der maa læses Kjarbarøsfund eller Kjarbarøsfund, som Varianterne angive; det er Sundet ved nævnte Ø Bjarkarø, hvis rette Navn er Kjarbarø.

Bjarkø, IV. 213. 232. 254. 255. 278. 297. V. 115. VII. 8. 9. 94. 95. 110: 192. VIII. 126. X. 111.

En Ø i Helgeland i Norge, hvor adskillige anseelige Mænd have boet, især: Thorer Hund, Jon og hans Søn Bidkun Jonsøn, og Bidkun Erlingsøn. Det er nuvæ. Bjarkø eller Birkø i Senjens Fogderi. (Falsens Norge, S. 88. Schøning De nordiske Landes Geografi i Registeret). Derimod synes den IX. 316. nævnte Bjarkø at have ligget sydligere i Helgeland.

Bjarmeland, med Indbyggerne **Bjarmer**, I. 7. 57. IV. 270. 272. 273. 301. V. 250. 252. VII. 3. IX. 195. 196. 213. X. 116. 160. 161. 163. En betydelig Landstrækning højt imod Norden, som ofte blev besøgt af Nordboerne, især de Norske, formedelst Handelen med Pelsværk; der var et Kjøbsted eller en Handelsplads, som det synes i Nærheden af Floden *Vina*, d. e. *Dvina*, IV. 272. Angivelsen af denne Flod, og alle nordiske Beretninger om Sejladsen til Bjarmeland, nemlig nord forbi Helgeland og Finmarkens Kyster imod Østen, sætte dets Beliggenhed udenfor al Tvivl. Det var Landet østenfor Gandsvig eller det hvide Hav, norden for Holmgaard; mod Østen er Grændsen ubestemt. Det var ogsaa senere, maaskee allerede i det ellefte Aarhundrede, statskyldigt under Garderige. Det er historisk, at det 1270 var underlagt Novgorod. Sejladsen hertil fra Norge ophørte omtrent 1220. (See Werlauff Symbol. ad geogr. medii ævi, S. 12 og Anm. S. 34. Neikter Observ. hist. geogr. partic. S. 10. Beviisstederne for Retningen af de Norges Sejladse til Bjarmeland ere samlede hos Samme de veteri Finmarkia, S. 12).

Bjergherred eller **Bjergheimsherred**, IX. 72. Efter Forbindelsen, hvori dette forekommer, maa det have været en Landstrækning ved Kysten af Vigen i det sydlige Norge; og det gamle Navn maa have været Bjergheim. Det er altsaa nuvæ. Bærum Thinglag, eller Sognene Tanum og Haslum, i Affer Præstegjeld, Aggers og Follougs Fogderi, hvis gamle Navn, efter Kraft 1 D. S. 253, var Bergheim, Bergum, Bergem.

Bjørnshavn, I. 222. En Gaard ved Bredefjord i Island, hvor Bjørn Østmand boede. Den laa i Snefjeldsnæs-Syssel paa Vesterlandet. (Landn. 2, 11).

Bjørnø, V. 17. Nuvæ. Bjørnø, en Ø under Gaarden Gamlem i Borgunds Sogn og Præstegjeld, i Søndmør i

Norge (Strøms Søndmør, 2 D. S. 65. Kraft, 5 D. S. 125).

Blaaland eller Morland, VI. 114. 115. VII. 132. X. 87. I den anden Verdensdeel, som hedder Afrika, siger et geografisk Brudstykke, som findes i en Afstrift af Bjørn paa Skardsaa, er Serkland og tre Blaalande. Paa andre Steder, som i Hakon Hakonsøns Saga Kap. 313. i Verset, sammenstilles Serkland og Blaaland. I Heimskringla, Ynglingesaga Kap. 1, siger Snorre, at det store Sverrig efter nogle i Størrelse kan lignedes med Serkland, efter andre med Morland, og at den sydlige Deel af Morland formedelt Solheden er ubeboelig. Her betegner Serkland Saracenernes Land i Nordafrika, og Morland, nærmest efter Ordet, Maurernes Land. Nogen tydelig Forestilling om dette Morland kunde Nordboerne ikke have; kun sees, at de lagde det noget sydligere end Serkland, og at der selv til Norden var kommen nogen Forestilling om Afrikas store Ørkener. I de fabelagtige Sagaer, f. Ex. Sørle den Stærkes Saga, Kap. 6. 7. 10, bruges disse Navne uden noget tydeligt Begreb om deres Betydning; her adskilles derfor ogsaa Blaaland og Morland, der ellers betegne det samme. I Ordet Blaaland udtrykkes nærmest de Serter Land, efter den gamle Betydning af Ordet blaa, d. e. fort.

Blaamænd, VI. 317. VII. 72. 104. Indbyggerne i nysnævnte Blaaland, eller i Almindelighed Saracener, Maurer, nærmest i Afrika. At man ikke gjorde nogen nøje Forffjel imellem Serkland og Blaaland, sees ogsaa her, VII. 104, hvor der tales om, at Sigurd Forsalfarer slagtede Blaamænd i Serkland.

Blaasærk, II. 191. Paa sin Opdagelsesrejse til Grønland sejlede Erik den Røde ud fra Sneffjeldsnæs paa Island; han fandt Grønland, og kom til det Sted, som han kaldte Midjökul, det hedder nu Blaasærk; og derfra sejlede han langsmed Kysten imod Syden. Denne Midjökul

fel, den midterste Iskel eller Gisjeld, hvis Navn forudsætter flere bekjendte, maa altsaa have været paa den østlige Side af Grønland, maaskee ved det Sted, som nu kaldes Kap Løvensørn eller Kolberger Heide.

Blakkestad, IX. 13. 19. 72. 81. 167. 261. see Gudolf fra Blakkestad i Personsregisteret. Enten, som der menes, nuvær. Gaard Blakkestad i Uster Præstegjeld, i Aggers Herred, Aggerhuus Amt, i Norge; eller en anden Gaard af samme Navn i det sydlige Norge; saadanne findes i Hølands Præstegjeld i Nedre-Normerige, og i Thunø Sogn i Smaalenes Amt. (Kraft, 1 D. S. 336).

Blakmænd, V. 255. Talen er om, at en stor Hær af Tyrker og Blakmænd vilde anfælde Garderige eller Rusland. Ligesom der ved Tyrker her forstaaes det bekjendte Folk af dette Navn, saaledes forstaaes ved Blakmænd Balakker eller Indbyggerne i Blakumannaland, og det nordste Navn er fremkommet ved en hurtig Udtale af Balakker. Jf. Blakumannaland.

Blanda, II. 6. 82. 222. En Flod paa Nordlandet i Island, som udspringer paa Hofsjökul, løber paa Grændsen af Hunavatns- og Skagefjords-Syssel, og falder ud med Mundingen Blönduos i Hunavatns-Syssel. (Landn. 3, 5).

Bleking, X. 72. XI. 323. 343. Nuvær. Landskab Bleking. Det er især blevet bekjendt ved den berømte af Harald Hildetand indhugne Klippeindskrift, som omtales hos Saxe, S. 3. 138, og endnu findes ved Runemo. Navnet Bleking uledes af det gamle Ord Blek, det stille Vand, som findes imellem dette Landskabs mange Skjær og Der. (Geijer i Svea for 1831, 13 S. S. 240). I de ældste Tider hørte dette Landskab til Sverrig (Ottars Rejse, Rasks Saml. Afhandl. 1 D. S. 322), hvilket ogsaa sees af at det ved Anførelsen af de danske Lande, ved Delingen efter Regner Lodbrogs Død, udelades efter Skaane og Halland, I. 104. Senere hørte det til Danmark, XI. 323. 343. nu, som bekjendt, til Sverrig.

Blindheim: Blindheimsflægten, IX. 274. Det var den fornemste Leensmandsflægt paa Søndmør. Den kaldtes saa efter sit Sæde, Gaarden Blindheim, nu Blindem, paa den vestlige Side af Den Vigren eller Vigersø, i Vigersøens Sogn, Harams Præstegjeld, i Søndmør i Norge. (Strøms Søndmør, 2 D. S. 44. Kraft, 5 D. S. 130). Dette Sted maa ikke forverles med det i Egilsfaga, Kap. 67. S. 477. nævnte Blindheim, hvilket er en Læsefejl for Almheim, nuvær. Gaard Alme paa Almestrand paa Den Hareid.

Bløkmannaland, V. 126. eller Blakmændenes Land, nu Balakiet. At det er dette Land sees ydermere af Beretningen om Slaget, som forefaldt her paa de Petzinske Sletter. See Blakmænd og Petzina Slette.

Bløndudal, III. 127. En Dal ved Floden Blanda i Hunavatns-Syssel paa Nordlandet i Island. (Landn. 3, 3).

Bokn, III. 39. 48. V. 10. 12. 16. I et snævert Sund indenfor denne Ø stod et Slag imellem Olaf den Hellige og Erling Skjalgsøn, i hvilket den sidste blev fældet, ikke langt fra det Sted, hvor siden Tryggve Olafsson blev fældet af Svend Alfivassøn. Det er Sundet imellem nuvær. Store og Lille Bokkens eller Bukkens, i Bukkens Sogn, Skudesnæs Præstegjeld i Rogeland i Norge. (Falsens Norge S. 15).

Bolgareland, XI. 370. eller Bulgarien, VII. 84. og Folket Bolgarer, V. 83. VI. 105. Det bekjendte Landskab Bulgarien med Folket Bolgarer i det europæiske Tyrki. Det henhørte efter de nordiske Beretninger under det græske Rige (see ogsaa Werlauff Symb. ad geogr. medii ævi, S 10), nemlig fra 971 til 1186. Derfor kaldes ogsaa Harald Haardraade, som krigede i Grækenland, Bolgarernes Hærger. Dette Landskab maa ikke forverles med Bulgaria, som hørte til Garderige.

Bordøre, III. 128. En Øre i Rutefjord paa Grændsen af Strande-Syssel paa Vesterlandet og Hunavatns-Syssel paa Nordlandet i Island. Efter Landn. 2, 33. maa Bordøre have hørt til nuvær. Strandesyssel.

Borg, II. 22. 228. III. 6. Et af de i Oldtiden mest omtalte Steder paa Island; en Gaard, som blev anlagt af Skallegrim, og siden beboedes af hans Slægt, de saakaldte Myremænd. Den ligger i Sognet Borgething, hvor Kirken endnu staaer paa Borg, i Myresyssel paa Vesterlandet. Kirken, der var den ældste i Sysslet, blev først bygget af Thorsteen Egilsson, II. 228. Paa Kirkegaarden findes Gravstenen over Kjartan Olafsson, een af de vigtigste Runestene paa Island; den er afbildet i Eggert Olafssons Rejse i Island. (See om Gaarden Borg især Egilssaga, Kap. 28 fgg).

Borg see Sarpsborg.

Borgaa, IX. 342. En Na i Nærheden af Kjøbstaden Borg eller Sarpsborg i Norge. Rimeligviis i den for-dum saakaldte Uabygde Skibsrede, i Borge Præstegjeld østen for Frederiksstad.

Borgarbæk eller Borgebæk paa Island, I. 222. Ved den, blev Bjørn Ostmand begravet. Den var ved Borgarholt i Bjørnshavn ved Bredefjord, i nuvær. Sneffjeldsnæss-Syssel paa Vesterlandet i Island. (Landn. 2, 11).

Borgefjord, I. 213. 227. II. 22. 153. 182. 191. 213. 227. IX. 290. X. 18. 84. 86. 279. Borgfjordinger, X. 86. En Fjord paa den vestlige Side af Island, imellem Borgefjords-Syssel og Myre-Syssel. Den fik Navn af Gaarden Borg. Indbyggerne i Borgefjords-Syssel kaldes efter den Borgfjordinger.

Borgefjard, IX. 25. 85. Fra Bergen drog man op over Borgefjard ned i Ostrefjord eller nuvær. Østerfjord; efter Falsen (Norges Hist. 3 D. S. 248) nuværende Borgefjaret ovenfor Isdalen strax sønden for Kjøbstaden Bergen i Norge.

- Borgesbyset**, VIII. 272. IX. 13. 50. 72. 120. 122. 124. 197. 229. 295. 296. 298. 363. En Deel af Landskabet Vingemark i Vigen i Norge; nemlig Eggen omkring Kjøbstaden Borg eller Carpsborg. Det strakte sig, efter Kraft, fra Ramborn, der formodes at være ved nuværende Gaard Rambo nordensfor Mos, til Svinnesund.
- Borgething**, VI. 190. VII. 180. VIII. 215. IX. 6. 10. 26. 69. 87. 152. 299. Udskillige Konger i Norge bleve her hylbete, som Inge Magnussøn, Erling Steenvæg, Inge Baardsøn, Hakon Hakonsøn. Thinget holdtes paa Borg eller Carpsborg. (See Carpsborg).
- Borgevold**, VIII. 197. eller Markerne ved Byen Borg eller Carpsborg i Norge (see Carpsborg); her forefaldt et Slag imellem Birkebenerne og Østeggerne.
- Borgund**, V. 16. 17. VIII. 252. 270. IX. 15. 16. 321. 324. Borgung kaldes det urigtig X. 349. Nuværende Borgunds eller Borgens Præstegaard, som forhen skal have haft Kjøbstædrettigheder, i Borgunds Sogn og Præstegjeld, i Søndmør i Norge. Der skal ved Præstegaarden forhen have staaet en Borg, hvoraf da Navnet Borgund simplest forklares; ligeledes en Kirke, Mariekirke. Ogsaa findes der Lævninger af St. Peders Kloster. En Bakke der kaldes endnu Thinghøjen. (Strøms Søndmør, 2 D. S. 68-74. Kraft, 5 D. S. 116-117).
- Borgundeholm** see Bornholm.
- Borgundien**, I. 98. XI. 363. Det af Historien bekjendte Burgund, hvis Navn endnu er tilbage i Bourgogne i Frankrig.
- Bornholm**, Borgundeholm, I. 92. 139. 140. 144. III. 186. XI. 58. 71. 73. 76. 123. 132. 137. 205. 206. 208. 209. 211. 212. 213. 323. Nuværende Ø Bornholm i Danmark; i Oldtiden uafhængig, siden hørende under Skaane. Den beskrives som et stort Land eller Rige øster i Havet fra Skaane af, XI. 205. Efter

Nogle foresaldt ved denne Ø det afgjørende Slag imellem den danske Konge Harald Blaatand og hans Søn Svend, XI. 58. Den skal først være bleven besat af Besete fra Helgeland i Norge (Thorsteens Vikingsøns Saga, Kap. 1); viskere er det, at den i den ældste Tid havde sin egen Konge, hvilket anføres i Ottars Rejse. Paa Harald Blaatands Tid herskede her en Besete og hans Slægt, I. 139. XI. 71. Den kaldes undertiden ogsaa blot Holm, d. e. Øen; det sædvanlige Navn Bornholm er sammentrukket af Borgundeholm, i Oldsproget Borgundarhólmr, hvilket af Nogle forklæres ved Burgundernes Holm, i det man antog, at en Afdeling af Burgunder gik over fra Lyffland og nedsatte sig paa Øen. Historisk Efterretning derom mangler, og Navnets rette Form maatte da være Borgundahólmr, ikke Borgundarhólmr. Den sidste Form indslutter Ejeformen af Borgund, hvilket har ledet nogle til at ulede Øens Navn af Kvindenavnet Borgund (Torfæi Series, S. 76), hvorimod Andre med større Rimelighed ulede det af en Borg (Suhms Danm. Hist. 1 D. S. 54), saa at Navnets Oprindelse er fremkommen paa samme Maade som Borgund i Norge, af Borg og Endelsen und.

Born, IX. 315. En Gaard i Norge, hvor en Mand Thorer boede. Navnet er uvist; Varianterne have ogsaa Borre. Den synes at have ligget i Møre eller Throndhjem.

Borre, IV. 219. eller Bore, et Sted paa Lesje i Gudbrandsdalen i Norge. Men der findes nu intet Sted eller nogen Gaard af dette Navn paa Lesje eller Lesjø i Gudbrandsdalen. Efter Schøning kan det gamle Navn Borar være fejlskrevet for bæar (hvilket ogsaa findes i Varianterne til dette Sted), og det kunde da være nuværende. Nørstebo, eller, som Kraft anfører, Bøgaarden i nysnævnte Lesjø Sogn. (Kraft, 2 D. S. 154. 161). Jf. Artiklen Stavebrette.

- Bot**, IX. 278. X. 96. 99. 100. 101. 108. 109. En af Syderøerne ved Skotland, paa hvilken der var et Kastel. Nuvær. Ø Bute.
- Brabant**, IX. 163. Det bekjendte Landskab Brabant i Nederlandens.
- Bramnæs**, XI. 347. Toget til Bramnæs er det samme, som Saxe fortæller S. 341-342, hvor Brammesii, efter Navnet i Knytlinga, maa rettes til Bramnesii eller Indbyggerne paa Bramnæs. Hvilken Egn der menes oplyses tilfulde af Saxe, da han nævner den eneste derværende By, urbs antiqva, nuvær. Oldenborg i Bagrien i Holsteen, eller med sit vændiste Navn, Stargard. Denne By skal ogsaa have hedt Brandhusen, den store By (Dankwerth Landesbeschreib. von Schlesw. u. Holst. S. 211), og af dette mener man sædvanlig at Bramnæs skulde være dannet (Suhms Danm. Hist. 7 D. S. 365); men Læsemaaden maa da være fejlagtig.
- Brandaby**, IX. 247. eller Brandebo. Et Bygd i Hadeland i Norge. Nuvær. Brandbo eller, som det ogsaa kaldes, Næs Sogn, i Grans Præstegjeld.
- Brandfurda**, XI. 173. Et Sted i England, hvor der holdtes et stort Slag imellem Knud den Store og Adelsraads Sønner. Det er det samme, som i Chron. Anglosax. ved Aaret 1016 kaldes Slaget æt Brentforda, ved Brentford i Midlesex ved Themsen.
- Brandsbæk** see Lhangbrandsbæk.
- Bratsaas**, VII. 161. En Bjergaas ved Kjøbstaden Kongehelle, i Bahusleen i Sverrig, forhen hørende til Norge.
- Brattahlid** eller **Brattelid**, II. 191. 218. IV. 161. Den Gaard, paa hvilken Grønlands Opdager Erik den Røde boede, og efter ham hans Søn, Leif den Lykkelige, i Eriksfjord paa den saakaldte Østerbygd i Grønland. Sf. Eriksfjord.
- Bratteberg**, VII. 225. Gregorius Dagsøns Gaard i Landstrækningen Høfund. Nuvær. Gaard Bratsberg, i Gjer-

pens Præstegjeld, Thelemarkens og Bamble Fogderi, Bratsberg Amt, i Norge. (Kraft, 3 D. S. 79).

Brattelid, see Brattahlid.

Bratteøre, VIII. 59. 105. 122. 256. 257. Nuvær. Bratøren ved Udløbet af Nidelven, ved Kjøbstaden Nideros eller Threndhjem i Norge.

Brede eller Breden, Breiden, IV. 221. X. 117. Her holdtes et Slag imellem Kong Olaf den Hellige og Dale-Gudbrands Søn. Nuvær. Bredenbygd paa begge Sider af Elven Lougen, i Nordre-Kvam, i Kvams Sogn, Froens Præstegjeld, i Gudbrandsdalen i Norge. I denne Bygd ligger Gaarden Sandbo, bestaaende af Gamle Sandbo paa den vestlige Side af Elven og Ny Sandbo paa den østlige Side af samme. Imellem Gamle Sandbo og Gaarden Mælum findes adskillige Gravhøje, og østen for Lougen norden for Ny Sandbo en stor Høj. Dette antager man for Stedet, hvor hiint Slag har staaet. (Kraft, 2 D. S. 132. 162).

Bredefjord, I. 213. 222. 223. II. 20. 183. 190. 191. IV. 162. XI. 137. En stor Fjord paa den vestlige Side af Island imellem Snefjeldsnæs og Bardestrand, og efter hvilken Bredefjordsdale eller Dale-Syssel har Navn. Fjorden selv fik sit Navn af Thorolf Møsterfjæg. (Landsn. 2, 12. Eyrbyggjasaga, Kap. 4).

Bredefjord, X. 94. En stor Fjord paa den østlige Side af Skotland. Johnstone (i Hacos expedition against Scotland, S. 40 med tilhørende Anm.) antager den for nuvær. the Firth of Forth. Dette beroer imidlertid paa om det Beruik, som omtales i Forbindelse med denne Fjord i Orknessernes Saga, er nuvær. Berwick sydpaa i Skotland. Man red fra dette Beruik ned til Thorsaa (Orknessernes Saga, S. 348), og det maa da have været paa Katanæs i den nordlige Deel af Skotland, maaskee ved nuvær. Berrydale Ness. Bredefjorden vilde da være den meget store Fjord, som gaaer ind strax sønden for

Katanæs. Paa et andet Sted i Orkenørnes Saga, S. 218, siges fremdeles, at man sejlede op ad denne Fjord til Ekkjalsbakke; og dette viser tydelig, at Bredefjorden virkelig er den store brede Fjord, som gaaer ind i Skotland østen for Katanæs. (See ogsaa Orkenørnes Saga S. 256. 342). Jf. Ekkjal.

Bredefjordsdale, I. 223. 240. Nuvær. Dale = Eysfel paa Vesterlandet i Island, ogsaa i den ældre Tid kaldt Dalelandene, og især bekjendt af Aude den Grundrige og hendes Slægt Bredefjordingerne. (Landn. 2, 16. Islendingebog, Kap. 2).

Bredebolstad eller Breidebolstad, IX. 175. En Gaard i Landstrækningen Fljotshlid, i Kangaavalle = Eysfel paa Sønderlandet i Island. (Landn. 5, 4. Egils saga, Kap. 23).

Bredebolstad eller Breidebolstad, II. 170. En Gaard i Landstrækningen Fells hverfe (eller paa Sida) i Skaftefjelds = Eysfel paa Østerlandet i Island. (Landn. 4, 9. og Islendingebog, Kap. 11).

Bredebolstad eller Breidebolstad, II. 190. En Gaard paa Skogarstrand østligst i Snefjeldsnæs = Eysfel paa Vesterlandet i Island. (Landn. 2, 13-14). En anden Gaard af samme Navn ligger i Strande = Eysfel.

Bredsfund, X. 94. Et Sund ved Hjaltsland eller nuvær. Shetlandsøer nordenfor Skotland. Sundet har uden Tvivl Navn af en Ø Bredø eller Bredø, formodentlig nuvær. Bressay; og det er da Sundet imellem denne Ø og det faste Land af Shetland eller Mainland.

Breidebolstad, see Bredebolstad.

Breiden, see Brede.

Brekka, III. 80. 82. En Gaard i Svarfadedalen i Øfjords = Eysfel paa Nordlandet i Island.

Bremen, Bremeborg, i Carland, I. 99. 121. 136. XI. 267. 315. 363. 374. Den bekjendte By Bremen i Tyskland; med Hensyn til Norden især vigtig formedelst det derværende Erkebispesæde.

Brennøerne, X. 155. 288. 289. 354. Der omtales deels Brennøerne i Almindelighed, deels lille Brenns (Thorsteen Vifingsøns Saga, Kap. 22). Her fandtes meget tidlig Vifingebøl eller Smuthuller for Vifingerne, som oppassede de Handelsffibe, der sejlede langs Kysten imellem Danmark og Norge (Egilsfaga, Kap. 48, S. 251). Paa eller ved disse Øer, der laae ved Rigernes Grændse, holdtes undertiden Møder imellem de norffe og danffe Konger, X. 289. ff. 292. 354.

Brennøerne, IX. 316. Nogle Øer i Helgeland i Norge. Navnet ffriues ogsaa Brunnøerne; uden Tvivl nuvær. Brønns, Hovedffognet i Brønns Præstegjeld, Helgelands Fugderi. Eller hvis Baage, som omtales sammesteds, er den store Ø Baage i Saltens Fugderi, saa kan ved Brenns forstaaes den sønden derfor liggende Brennen.

Bretland, med Folket Britter, I. 7. 21. 22. 130. 139. 166. 233. IV. 199. V. 125. VI. 323. 351. 358. VII. 38. 40. 41. 66. X. 209. 365. XI. 47. 57. 58. 59. 63. 64. 67. 85. 90. 101. 136. 371. Bretsffe Lande, X. 328. De gamle Britters Land; derved kunde altsaa forstaaes hele England (Bretenland), og til denne gamle Betydning sigtes her XI. 371; men i Sagaerne betegner det kun disse Britters senere Bopæle i Wales (Britland), og der gjøres altid Forffjel paa England, Angelfaxernes Land, og Bretland, Britternes Land. (Ogsaa her, VII. 66, hvor Bretland i Verset synes at være sat isteden for England, og være eensbetydende med dette, findes i Originalen Tillægsordet: engelsk). Dette Landskab havde ogsaa sine egne Jarler: paa Palnetokes Tid nævnes Stefner Jarl i Bretland, og andre paa Kong Adelsteens Tid (Egilsfaga, S. 267-268), og paa den norffe Konge Magnus Barfods Tid, VII. 38. Desuden siges Den Øngelsø (Anglesea) at udgjøre en Trediedeel af Bretland, VII. 41. hvoraf let ffjønnes, at dette ikke kan være hele England.

Bridsteen, VIII. 190. Et Sted hvor Varbelgerne bleve slagte af Lønsbergerne. Det kaldes ogsaa Brimsteen, (Brimsteinn, Fornmannas. IX. 13). Det har efter Sammenhængen været en Holm eller et Skjær østenfor Fjorden eller Oslofjord i Norge; maaskee de Skjær, der paa Korterne kaldes Tristein, ved Den Ugersen, een af Hvaløerne, under Mosse, Thunø og Dnø Fogderi, Smaalenes Amt, i Norge. (Kraft, 1 D. S. 136. 2 D. S. 561); maaskee ogsaa en Klippe Brimsteen nærmere ved Lønsberg. Dette Sted kaldes ogsaa i Peder Klausens Oversættelse af Inge Baardsons Saga, her IX. 117, Brimsted, hvilket da, i Følge det Nysanførte maa være en urigtig Læsemaade.

Brimanger, X. 267. Nuvær. Bremangerlandet, en Ø i Nordfjord i Norge.

Brimsted, see Bridsteen.

Britannien, XI. 271. Det gamle bekjendte Navn paa England, som tilligemed Ubleelsen af Brutus ligefrem er optaget af sydlige Skrifter.

Brunastad, VII. 203. Der nævnes Lodin fra Brunastad. Paa det tilsvarende Sted i Heimskr., L. 3, S. 345, kaldes derimod denne Mand Lodin fra Linnestad. Den sidste Læsemaade har man anseet for den rigtige, og Stedet kunde da, som Kraft (2 D. S. 709) anfører, være nuvær. Gaard Linnestad i Ramnæs Sogn og Præstegjeld, Karlsbergs Fogderi, i Norge.

Brunestad, VI. 25. 29. En Gaard i Landstrækningen Fjote, i Skagefjords = Sjøsel paa Nordlandet i Island.

Brunsvig, V. 122. VI. 49. 58. 60. IX. 119. X. 87. XI. 315. 316. 333. 334. Det bekjendte Hertugdømme Brunsvig i Nordtyskland eller de Gamles Særland; ogsaa Byen Brunsvig, naar det nævnes som Hertugens Sæde.

Brynjarshøj, III. 107. En Høj, hvori Brynjar og hans Stalbrødre vare begravede; i Jökulsdalen i Nordre = Mule = Sjøsel paa Østerlandet i Island.

Buetyorp XI. 328. Nuvær. Borup, et Par Miil sydvest for Ramsø, i Sjælland i Danmark. Navnets Overgang sees af Buetyorp, Boetyorp, Boerup, d. e. Boes Tørp (den Roskildske Jordebog hos Langebek, T. 7, S. 71).

Bulgarien, see Volgareland.

Bure Kirke, XI. 139. 140. En Kirke, som Thingnannelid i Slessvig i England søgte; det var deres Sognkirke. Om Beliggenheden see Slessvig.

Burgos, X. 66. eller Byrg. Byen Burgos i Gammel-Kastilien i Spanien.

Bustaborg, see Bursteborg.

Bursteborg, Bustaborg, III. 31. XI. 348. Om denne By's Beliggenhed og Navnets Forklaring har man haft adskillige Meninger; nogle antage den for Boisenborg, andre forklare Navnet som en Fordrejelse af Burislafsborg. Men i Fortællingen om de Danskes Tøge til Venden finder man altid isteden for Islændernes Bustaborg hos Care Stetinum, saa der kan ingen Tvivl være om at det er denne By Stetin, en af de ældste og mægtigste Stæder i Pommern. I Vita Ottonis episc. Bamberg. beskrives den som en By, der med tredobbelte Volde var bygget op ad en Klippe, og derved fik Udseende af et spidst tilgaaende Tag; og just dette udtrykkes ved det oldnordiske Navn, som kommer af burst eller bust, Spidsen af et Huus.

Bynæs, I. 189. X. 276. En Gaard i Gauldalen, hvor den i Hakon Jarls Historie bekjendte Orm Lyrja boede. Nuvær. Gaard Bonæs i den østlige Deel af Størens Sogn, Størens Præstegjeld, i Guuldalen i Throndhjem i Norge. Ved Gaarden findes endnu en Bautasteen. Orm Lyrja formodes at have sit Tilnavn af nuvær. to Gårde, Løve, i samme Præstegjeld i Hørrig Sogn. (Kraft, 5 D. S. 516. 518). Efter andre er dette Sted Bynæs i Strinden, see Næs i Throndhjem.

Oldnordiske Sagaer 12 B.

E

Byrda, I. 86. II. 156. VII. 194. Der omtales Udrustning fra Helgeland og Nummedalen og af alle Sölandene fra Byrda til Forbjerget Stat; ligeledes, at man sejlede ud af Throndhjemsfjord, nordenfor Byrda og derpaa op til Helgeland; samt at man sejlede nordfra forbi Byrda til Balsnæs. Byrda maa da have ligget i Nummedalsfylke i Norge nordenfor Throndhjemsfjord. Formodentlig er det nuvæ. Bjørø med Bjørøvær, en Samling af Smaaber paa den sydlige Side af Fjorden henimod den sydlige Grændse af Nummedals Fogderi. Det kan dog ogsaa være Borø, som ligger noget sydligere i nuvæ. Fosens Fogderi. Jf. Balsnæs. See ogsaa om dette ubekjendte Sted Schönings Norges Hist. 3 D. S. 126.

Bæ, i Rogeland, IX. 42. Nuvæ. Gaard Bø, en betydelig Gaard paa Den Karmen, noget nordenfor Augvaldsnæs Præstegaard, med adskillige Oldtidsminder, i Torvestad Sogn og Præstegjeld i Rogeland i Norge. (Kraft, 4 D. S. 213. 230).

Bæ, eller Bø, IX. 220. 238. 302. 323. 328. see Isak fra Bæ i Navneregisteret. Dette Sted maa rimeligviis søges i Landstabet Sogn i Norge, da den anførte Isak der var Sysselman. Man finder her flere Gaarde med dette almindelige Navn: især Bø og Kirkebø, i Bø Sogn, Ladvig's Præstegjeld.

Bæ, IX. 290. En Gaard i Landstrækningen Bæarsveit i Borgesfjords-Syssel paa Sønderlandet i Island.

Bæ eller Bø, III. 95. En Gaard i Landstrækningen Lon imellem Jökulsaa i Lon og Lonshede, i Skaftefjelds-Syssel paa Østerlandet i Island. (Landn. 4, 7).

Bæltfund, XI. 205. Nuvæ. Store Bælt imellem Sjælland og Fyen i Danmark; hos Sare fretum Balticum (Sare, S. 378; jf. Beltensis transitus og Belticum littus, S. 358. 359). Navnet ubledes simpelt, formedelst det store og lille Bælt's Udseende, af Ordet Bælte; hos Krønikeskriverne derimod af Guden Balder.

Bø, see Bæ.

Bøku, see Stræla.

Campanien, XI. 370. Vesten for Pul eller Apulien; det gamle Landskab Kampanien i Italien.

Carthago, XI. 371. Den gamle By Karthago i Afrika.

Chaldæa, XI. 371. Det gamle Kaldæa i Asien.

Cithia, XI. 370. Et af Nordboerne dannet Navn isteden for Skythien eller Svithjod det store.

Cypern, VII. 80. XI. 281. Efter Nordboernes Udtale: Kyper. Den bekjendte Ø Cypern ved Grækenland. Jf. Werlauff Symb. ad geogr. medii ævi, S. 10.

Cöln, see Köln.

Dal, X. 364. Nuvær. Dal eller Dalsland imellem Vestergötland, Bahusleen og Værmeland i Sverrig. Jf. Norddal og Sunddal. Denne Landstrækning kaldes ogsaa Dalene i Modsætning af Marker eller Skovstrækningerne (see Marker); og det er uden Tvivl den der menes, X. 21, hvor Ivar Thorsteensøn fra Dalene nævnes.

Dal, VII. 93. 94. Rimeligviis en Dalstrækning i Nærheden af Sarpsborg, maaskee den samme, som det strax herefter nævnte Dalen hin magle; dette findes i det mindste i det tilsvarende Sted i Heimskringla, L. 3, S. 262. Jf. Numurd.

Dalen, hin magle, VIII. 288. En Dal i Nærheden af Hornesfjord, rimeligviis i Ringelmark i Vigen i Norge. Dersom Hornesfjord er ved nuvær. Gaard Hornes i Skjeberg Præstegjeld i Nærheden af Frederiksstad, saa maa Dalen hin magle have været Ingedal eller een af de andre nærliggende Dalstrækninger. See Hornesfjord.

Dale, Dalene, see Gudbrandsdalene, Østerdalene.

Dalene i Sverrig, X. 21. See Dal ovenfor.

Dalene paa Island, II. 22. 23. De saakaldte Bredefjordsdale i Dalesyssfel paa Vesterlandet.

Dalene paa Katanæs, I. 180. Her holdtes et Slag imellem de ørkensifte Jarler Egot og Skule, hvori den sidste faldt. Stedet er paa Katanæs, den nordligste Landstrækning i Skotland. Her nævnes adskillige Dale: Thorsdalen og Kalvedalen, Hjalmundalen, og paa Grændsen af Katanæs og Sutherland eller Sunderland Eistensdalen (Ørkensernes Saga, S. 232. 252. 384. 416), men ogsaa særstilt Dal (sst. S. 138), hvor det omtalte Slag stod. Formodentlig er det da ved nuvær. By Dale, som er affat paa Kortet i Camden Britannia omtrent midt paa Katanæs.

Dalsfjord, I. 214. En Fjord, der laa i Landstabet Fjale i Sogn. Nuvær. Dalsfjord i den sydlige Deel af Søndfjord i Norge, hvoraf en Deel hørte til det gamle Landstabs Fjale.

Dalskoven, VIII. 117. En Skov imellem Sognedalen og Dovrefjeld i den sydlige Deel af Guuldalen i Throndhjem i Norge.

Damiad, XI. 352. Byen Damiette i Egypten. Den kaldes ogsaa her i Sagaerne Darmad.

Daneklev ved Lønsberg, IX. 235. X. 116. Navnet paa een af Opgangene til Bjerget ved Kjøbstaden Lønsberg i Norge. See Lønsberg.

Danerige, see Danmark.

Daneskov, XI. 173. 174. eller Daneskovene. De omtales i Anledning af Slaget ved Assatun eller Assden, der siges at ligge mod Nord (nordost) fra Daneskovene. Daneskoven, silva Danica, Dane-Forest, kaldes de store Skove paa den vestlige Side af Glocestershire i England, mod Grændsen af Wales (Camden Britannia).

Danevirke, I. 109. 110. 111. 115. 116. X. 203. 204. 205. XI. 28. 32. 33. 34. 159. Den berømte Vold paa Danmarks sydlige Grændse, hvis Opførelse tilskrives Thyrre Danebod og hendes Søn Harald Blaatand. Den beskrives som en af Steen, Græstørv og Lømmen opført Vold

med en dyb Grøft, imellem Egisdør eller Eideren og Slesmyrne eller Slien imellem begge Havene; og var forsynet med Kasteller for hver hundrede Favne. Navnet betyder som Torfæus (Trifol. histor. S. 37) bemærker, ikke de Danstes Værk, Danorum opus, men de Danstes Befæstning, Danorum vallum. (See om denne Vold, dens Ødelæggelse, og senere Opførelse, Langebek Script. T. 1, S. 50. Wormii Monum. Dan. S. 55-61. Suhms Danm. Hist. 2 D. S. 580. 592. 3 D. S. 119. 189. 7 D. S. 672. fgg).

Danevælde, see Danmark.

Danmark, med Indbyggerne Daner, Danske, især I. 57. 59. 99. 109. 232. II. 139. 256. 273. III. 17. 36. 83. 89. 98. IV. 21. 113. 193. 263. 266. 269. 279. 320. 322. 324. 325. 342. 351. V. 1. 4. 7. 115. 122. 219. 224. 271. 327. VI. 4. 12. 20. 21. 22. 25. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 50. 67. 73. 76. 92. 95. 181. 185. 187. 205. 212. 236. 238. 239. 240. 243. 244. 246. 270. 271. 272. 276. 306. 326. 356. 357. 362. VII. 13. 23. 84. 94. 127. 150. 153. 167. 174. 183. 184. 186. 187. 190. 196. 201. 209. 256. 276. 278. 281. 283. 284. 286. 289. VIII. 84. 87. 134. 140. 189. 194. 196. 203. 206. 209. 215. 267. 268. 305. IX. 2. 5. 10. 48. 49. 50. 54. 56. 59. 116. 119. 126. 151. 199. 270. 271. 288. 293. 331. 362. X. 1. 2. 17. 21. 32. 33. 35. 37. 38. 39. 40. 41. 43. 44. 48. 49. 50. 53. 54. 55. 59. 62. 63. 64. 69. 70. 72. 73. 76. 77. 78. 79. 86. 87. 88. 123. 124. 140. 154. 189. 196. 202. 203. 204. 207. 213. 227. 229. 230. 240. 247. 254. 263. 286. 293. 304. 327. 330. 333. 337. 339. 345. 354. 357. 358. 363. XI. næsten overalt. Danerige, IV. 263. Danevælde, IV. 325. V. 4. VI. 40. 45. 46. 74. 75. 143. 185. 186. 188. 189. 208. 236. 327. 328. Ved Danmark eller Danerige, de Danstes Land eller Rige, forståes det egentlige Danmark;

ved Danevælde derimod hele det danske Herredømme med alle dets underliggende Landflaer; meget ofte bruges dog disse Benævnelser i Flæng. Oprindelsen af Landets og Folkets Navn er aldeles uvis. Efter Snorre kaldtes Landet efter dets første Samler Kong Dan Mikillate; nyere Forfattere udlede det derimod snart af isl. at penja, saa at Danmörk skulde være det samme som panmörk, det udstrakte Skovland; snart af angelsax. den, Dal, saa at Danir, Dene skulde betyde Dalboere, snart af oldtyff tan, Skov, saa at Danmark skulde betyde Skovlandet. Slutningen af Navnet, Mark, isl. mörk, betyder ikke, som nogle have antaget, Grændse, i det de meente, at det ældste Danmark skal have været omkring ved Eideren, hvis gamle Navn, siige de, var Dina, heller ikke egentlig Skov, men i den ældste danske Dialekt uden Tvivl det samme som det nuværende danske Ord Mark, hvilken imidlertid den Gang næsten overalt i Landet var bevoxen med Skov. At Landets Navn maa forklares ikke som oprindeligt Egennavn, men som Fælledsord synes lige frem at følge af, at det ej sjelden forekommer udenfor Danmark selv; Langebek har i sit Diplomatarium optegnet tvende saadanne mærkelige Steder: det ene, taget af Acherii Spicil. T. 3, S. 488, findes i et Diplom fra Aar 1132, hvor Danamarchia nævnes i Nærheden af capella de Rebonvillari og nemus Gravoliæ, i Dioec. Carnot. (eller Chartrain), hvortil Langebek bemærker: „Dokumentet hører ikke os til, men beviser, at flere Steder have baaret Navn af Danmark, end dette Rige; men hvorfra har dette udenlandske Danamarchia sit Navn?"; det andet er et Diplom udstædt af Kong Edfred i England omtrent 1006, taget af Dugdale Monast. Anglic. T. 1, S. 209, hvori forekommer Pratum, quod vocatum est Dennemarke, ad quod jacet fluvius, qui vocatur Ichen. Lidt om i Norden, ogsaa i Danmark selv, findes lignende Navne, saa at her ikke kan tænkes

paa noget Kongenavn Dan, men paa et Ord, der betegner Egnens naturlige Bestaaffenhed, hvad enten nu Betydningen af Dal eller af Skov har været den mest fremherskende.

Det gamle Danmark omgaves, som nu, af Østersøen og Nordsøen (see disse Artikler), men grændsede mod Norden til de svenske Gøtlande, hvor Gøstelven (see denne Artikel) dannede Grændsen imellem de tre nordiske Riger. Mod Syden stødte det ved Eideren til Sjarland eller Holtseteland og Windland, samt til Frisland, som, skjøndt det strakte sig nordenfor Eideren, eftersom det beboedes af en anden Folkestamme, ikke regnedes til det egentlige Danmark. Om Landets naturlige Bestaaffenhed bemærkes kun, at det laa meget adspredt, XI. 204. hvorved der sigtes til dets mange Øer; og det kaldes det skyggefulde af Søen omgivne Danmark, V. 7, hvorved tillige sigtes til dets store Skove; Folket kaldes stridbart, VI. 316, men paa andre Steder skildres det, især i Modsætning til Nordmændene, som blødagtigt og fejgt, II. 273. VI. 210, ogsaa som hengivent til Drik, IX. 293. Det stod i Handelsforbindelse især med England, Norge og de østlige Lande (see Artiklen Roeskilde). Kongen kaldes Dane-konge, IV. 193. o. s. v.

De enkelte Landstaber, af hvilke Danmark bestod, vare: Skaane, Halland, Bleking, Sjælland, Fyen og Jylland (see disse Artikler), hvilke efter Kristendommens Indførelse bleve inddeelte efter Bispedømmer, nemlig: 1) Sebeby med 350 Kirker, hvorunder hørte Als; 2) Ribe med 324 Kirker; 3) Aarhus med 210 Kirker, hvorunder hørte Samsø; 4) Viborg med 250 Kirker, hvorunder hørte Vessø; 5) Jorung paa Vendelsfage med 150 Kirker; 6) Odense i Fyen med 300 Kirker, hvorunder hørte Laaland, Værø, Thorslund og Langeland; 7) Roeskilde i Sjælland med 411 Kirker, hvorunder hørte Møen og Falster; 8) Lund i Skaane med 353 Kirker, den

- rigeste Bispestol i Danmark, hvorunder ogsaa hørte Bornholm med 12 Kongsgaarde og fjorten Kirker. XI. 204-205.
- Danubius, XI. 370. Den bekjendte Flod Donau.
- Darmat, Garmat, IX. 153. Rimeligviis mindre rigtige Læsemaader for Damiat eller Darmiad, Byen Damiette i Egypten.
- Deildarhjalte, III. 127. Hjalte betyder en Høj eller Brink paa et Fjeld, og Deildarhjalte er da en saadan ved Deildarhamar, som danner Grændsen imellem Hunavats- og Skagefjords-Syssel paa Nordlandet i Island. Navnet findes ogsaa i Deildardalen i Skagefjords-Syssel.
- Devel, VIII. 122. 256. Et Sted, formodentlig en Gaard, indenfor Ladhammer, i Nærheden af Munkholmen eller den Bugt, i hvis Bund Byen Nideros eller Throndhjem i Norge ligger. Rimeligviis nuvær. Gaard Deste, som ligger østenfor Lade i Strindens Præstegjeld; den er affat paa Kortet til Schønings Rejse, 2 S.
- Digermule, VIII. 51. 83. 110. Et bredt Næs (af diger, tyk, bred), kaldet Digermulen, omtrent en Fjerdingvej udenfor Forbjerget Høfring, imellem dette og Munkholmen, ved Byen Nideros eller nuvær. Throndhjem i Norge. (Schønings Rejse, 2 S. S. 15. Falsens Norge, S. 80).
- Digren, VIII. 26. En Gaard i Sælbo Præstegjeld i Landstabet Strinden i Throndhjem i Norge.
- Dimin, XI. 338. 339. 349. En Landstrækning med en Borg, i Windland eller Venden. Med de anførte Steder af Rnytlinga kan jevnføres Care, S. 309. 359-360, hvor Borgen eller Byen kaldes Diminum og Demina urbs. Det er Kastellaniet Demmin med Borgen Demmin ved Peenefloden i Pommeren; det udgjorde hele For-Circipanien og Tollensernes Land indtil Grændsen af Kastellaniet Großwinn i Egnen af Stolpe. Byen er nuvær. Demmin ved Sammenstødet af Floderne Peene,

Erabel og Tollense. (See Schwarz Geogr. Nordert-Deutschlandes, S. 275-279).

Dimon eller Dimun; større Dimun og mindre Dimun, II. 82. 97. Dimon, IV. 280. 281. 285. Mindre eller Lille Dimun var ubeboet. Dimun eller Store Dimun er nuvær. Store Dimen, een af Færøerne, en halv Miil sydost for Skus. Ved samme ligger en ogsaa endnu ubeboet Holm, Lille Dimen. See ogsaa om disse Der Færøernes Saga.

Direfjord eller Dyrefjord, XI. 116. 138. Nuvær. Direfjord i Fsefjords = Syssel paa Vesterlandet i Island.

Dovre, IV. 81. 219. I den ældste Tid bekjendt af Jættten Svade fra Dovre. Nuvær. Dofre eller Dovre Sogn i Lesse Præstegjeld i Gudbrandsdalen i Norge.

Dovrefjeld, II. 87. 91. IV. 250. V. 164. 165. VI. 232. VII. 3. 103. IX. 85. X. 69. 134. 142. Opkaldt efter Jættten Dovre, X. 134. der siges at have opfo-
stret Kong Harald Haarfager, som desaarfag ogsaa kaldes Harald Dovrefostre, III. 180. Nuvær. Dovrefjeld i Norge. Paa Vejen fra Throndhjem over dette Fjeld lod Kong Eisten opføre et Fjeldherberge for de Rejsende, og lod Gods henlægge til dets Vedligeholdelse, VII. 103.

Drafn, V. 8. Drafne, det er Drammen, IX. 72. 190. 196. Drammensfjord, IX. 196. 241. Nuvær. Drammens Fjord i Norge.

Dragshede, Dragseid, I. 207. 271. X. 242. 244. Det siges at ligge paa Stat eller nordenfor Stat. Her kristnede Indbyggerne fra Fjordene og Søndmør under Kong Olaf Tryggvesøn. Nuvær. Dragseidet, der fører i en Miils Længde over Statlandet til Gaarden Leganger paa Nordfiden. Det har Navn efter Gaardene Indre og Ydre Drage. Daaben foretoges i en lille Elv, ved hvilken der indtil de senere Tider har staaet et Trækors. Stedet ligger i Hove Sogn, Sæls Præstegjeld i Nordfjord i Norge (Kraft, 4 D. S. 918).

- Dragsmark, X. 117.** i Ranrige i Norge; herhen blev Barfodmunkenes Kirke i Tønsberg forfløttet. Nuvær. Dragsmark i Bahusleen i Överrig. (Om hvorledes Sagnet har bragt denne af Hakon Hakonson i Dragsmark byggede Kirke i Forbindelse med Fortællingen om Stjøn Walborg, see Fayers Norske Sagn S. 228).
- Drangar, II. 190.** En Gaard paa Hornstrandene i Strande=Syssel paa Vesterlandet i Island. (Landn. 2, 14. 31).
- Drivøerne, VIII. 129.** Rimeligviis nuvær. Drivø i Landskabet Søndfjord i Norge.
- Dromnæs, IX. 320.** Formodentlig ved nuvær. Gaard Dromnæs og Drømsund i Fosens Fogderi søndenfor Throndhjemsfjord strax ved Grændsen af Nordmøre, i Norge. Stedet maa i ældre Tider have hørt til selve Nordmøre.
- Drøfn, see Drafn.**
- Drøfn i Garderige, I. 248.** Navnet skrives ogsaa Drapn, Dripa. Det var en Bjergstrækning, som gik igjennem Paltestia eller Egnen omkring nuvær. Polozk ved Floden Duna i Rusland. (See ogsaa Kristnisaga, S. 102-104 og Hungervaka, S. 336).
- Dubbin, XI. 313.** Et Sted hvorhen de Danske gjorde et Tog, efter at have landet ved Byen Wismar i det Mecklenborgske. Jf. Saxo, S. 254, hvor det kaldes Dobinum. Man finder flere Steder af dette Navn: et Dobin ved Krakowersøen (Suhms Danm. Hist. 7 D. S. 62), men dette ligger for langt imod Syden; en Landsby Dubbin i Nærheden af Klosteret Dobbartin i Amtet Goldberg (Suhm, sst. 6 D. S. 18), og dette er rimeligviis det omtalte Sted, da der i Diplomer nævnes et Dobin ved Lipiz, som kan være nuvær. By Lübz eller Lübitz i Nærheden af Dubbin.
- Dublin, I. 7. 134. 171. 172. 211.** Dublin og Dublinsfire, I. 222. Dublin, IV. 10. V. 125. VI. 79. 80. VII. 58. 61. XI. 366. Eller efter den gamle

nordiske Udtale Dyflin; hos Saxe S. 67 Dufflynum. Nuvær. By Dublin i Irland. Om den Handel, som Nordboerne dreve paa dette Sted tales her, VI. 79-80. Den sandt allerede Sted paa Harald Haarfagers Tid (Egilsfaga, Kap. 32). Dublinskire eller Dyflinarkfire er nuvær. Grevskab Dublin.

Dufthaksholt, III. 183. 184. En Gaard i Rangaa-valle-Syssel paa Sønderlandet i Island.

Dunzarbro, XI. 338. En Bro over Floden Peene, som de Danske paa et Tog i Venden maatte afbryde for at komme op ad denne Flod. Jf. Saxe S. 309, hvor Broen omtales, men uden Anførelse af Navnet. Veligheden sees deraf, at Hertug Henrik drog fra Demmin over Gützkow, men Kong Waldemar, som maatte afbryde Broen, fra Wolgast; og de mødtes i Stolpe. Saxe nævner ved denne Lejlighed en flumen, som er Floden Peene, og en amnis, som er Ribenig, der kommer fra Norden og falder i Peene, og ved denne amnis var Broen. Rnytlinga benævner Broen Dunzarbro eller Dimarbro, hvilken da ikke kan være andet, end det i Diplomer forekommende Sted: antiquus traductus, transitus Dansn eller Dansne Fähré (anført i Schwarz Geogr. Norder-Deutschlandes, S. 261-262), et gammelt Færgested over Peene der hvor den optager Bækken Ribenig paa Grændsen af Provinserne Zieten og Großwin i Pommern, og den ved samme Sted omtalte gamle Bro. For Dunzarbro maa man altsaa læse: Danzarbro eller Danznarbro.

Durholmeos, II. 207. Ved Dur- eller Dyrholme i Mydal (Njalsfaga, Kap. 91), i Skaftefjeldssyssel paa Østerlandet i Island.

Dynge, X. 24. i Ranrige i Vigen i Norge. Rimeligviis nuvær. Dyngekile eller Dynekilen, en Vig ved Gulmarefjorden i Bahusleen i Överrig.

Dynjenæs, IX. 283. En Gaard i Norge, hvor Leens-

manden Povel Bogestalm boede. Den synes at have ligget i Thronbhjem eller Helgeland. Formodentlig paa nuvær. Ø Dønnen eller Duns, ved Næsset Dunnæs, hvor Dunsnæs Kirke ligger, omtrent i Midten af Helgelands Fogderi.

Dynraust, X. 24. En Malstrøm søndenfor Sjaltland. Ved nuvær. Dunrosnes paa Den Mainland eller Shetland nordenfor Skotland.

Dyrefjord, see Drefjord.

Dyrnæs, III. 56. X. 92. 110. Paa det ene Sted siges dette Dyrnæs at ligge i Orkensæerne, paa det andet i Skotland, men det er dog rimeligviis det samme der menes. Nuvær. Durnish, et Fjorberg strax østenfor Wrath i Skotland.

Dyråa, VII. 284. Dette Sted og en derved liggende Kjøbstad nævnes i Krigen imellem Magnus Erlingsøn og Valdemar den første. Hos Saxe hedder Naen Diursa fluvius, og han beretter deels Slaget, som holdtes der imellem Harald Haardraade og Svend Estridsøn, deels at Svend Grade sejlede derind, og tog derfra til Viborg (Saxe, S. 206. 277). Naen er den, som løber igjennem Landstabet Djursø eller Dyrø, i Nørre-Jylland i Danmark, hvilken Na forðum var langt større, end nu, og seilbar. Kjøbstaden er altsaa nuvær. Grenaa. Betydningen af oldnord. dýr, en Ræv, og af oldnord. gren, en Rævehule, har ført Rast paa den Formodning, at Begyndelsen af Dyråa og Grenaa var eensbetydende, og at Byen havde sit Navn af Ordet gren. Men Byens Navn skrives i Kong Valdemars Jordebog (hos Langebek L. 7, S. 542) og i Diplomer Grindhøgh, Grindov, og vil da ikke kunne forklares som Grenahaugar, Højene ved Hulerne, men snarere som Grindarhaugar eller Grindahaugar, af grind, Pæleværk, eller Flert. grindar, der undertiden bruges om flere Arme af en Na eller Flod, af hvilke der just ved denne Kjøbstad findes tre saadanne.

Edestov, see Eidestov.

Edne, VII. 226. Nuvær. Etne Præstegjeld i Syd-Herdeland i Norge. Jf. Studla.

Efja, VIII. 113. En Gaard i Orkedalen i Throndhjem i Norge. Nuvær. Gaard Evjen i Orkedals Sogn og Præstegjeld. (Norste Vidensk. Selsk. Skr. fra det 19 Aarh. 1 D. S. 355. Kraft, 5 D. S. 535).

Egder, Indbyggerne i Ugde, see Ugde.

Egebjergskov, IX. 219. 347. 348. En Skov paa nuvær. Egeberg strax ved Byen Oslo eller nuvær. Gamle Byen ved Kristiania i Norge.

Egeland, IX. 70. Halle fra Egeland, een af Birkebernerne. Navnet er almindeligt i Norge. I Rogeland findes tre Gaarde af dette Navn: i Lunds Sogn, i Hølle Sogn og i Bigedals Sogn; ogsaa i Gjerrestad Sogn i Nedenæs Fogderi, o. fl. St.

Egersund, see Eikundasund.

Egersøer, Ekersøer, IV. 113. 183. 184. X. 40. 41. 42. 44. 48. 49. 53. 60. 61. 62. 117. Ekersøfund, X. 50. Paa Ekersøerne holdtes et Thing, paa hvilket Magnus Hakonson blev taget til Konge, X. 61. Disse Øer bleve først ryddede og bebyggede under Kong Hakon Hakonson, X. 117. Nuvær. Egersø eller Øfersø, Anner til Thorslande Præstegjeld paa Den Hisingen, i Washusleen i Sverrig, men forhen hørende til Norge. Navnet skal være kommet af en stor Egestov, som fordem har staaet der (Odmans Washuslan, S. 138). Ved Ekersøfund menes rimeligviis et Sund ved disse norske Ekersøer, eftersom Kong Hakon Hakonson derfra sendte Skibe sønder til Halland, for at hærge Landet; dog kan der ogsaa, hvilket andre foretrække (Richardsons Hallandia, S. 8) forstaaes et Ekersøfund i selve Halland, hvilket da vilde være nuvær. Øfersund, en Havn ved den vestlige Kyst af Onsala Sogn i den nordlige Deel af Halland.

Egge, eller **Eggje**, I. 33. IV. 214. 217. 218. 296. 347. V. 27. 96. 108. 117. 118. VI. 30. VIII. 229. X. 349. 351. Af dette Navn findes flere Gaarde i Throndehjem i Norge: En Gaard **Eggan**, øverst i Ribygden paa Grændsen af Skogn i Guuldalen, hvilken nu hører til Børsen Sogn; det er denne, som kaldes **Eggje** i Skaun, hvor **Skegge** boede, VIII. 229. (Høyem om Bynæssets Præstegjeld, S. 308). En anden Gaard **Egge** ligger paa **Jandersen** strax ved **Steenkjær**, i **Stods** Præstegjeld; og paa denne boede **Olver** af **Egge**, IV. 214. og efter ham **Kalf Arnesen**, IV. 218. 296. Uvist er det derimod, hvilken der menes her I. 33.

Egypteland, see **Egypteland**.

Eid, eller **Ed**, der betyder en smal Landstrimmel, forekommer oftere i Sagaerne, og maa hver Gang forstaaes efter den Sammenhæng, hvori det staaer. Naar der saaledes IV. 139. tales om at Landet, Norge, strækker sig øster til **Eid**, saa menes her **Eid** i **Eidessov**. Derimod I. 151. VIII. 126. X. 120. 149. betyder **Eidet** det forhen anførte **Dragsæid** ved **Statlandet**, hvor den sædvanlige Vej til Lands gik over. **Eidbygger** og **Sognbøler** nævnes samlede VIII. 134; her forstaaes rimeligviis ved det første **Beboerne** af den Landstrækning østfor **Sognedalsfjord** i **Sogn**, hvor **Gaardene** **Fimbereide** og **Eide** ligge. Om det første **Eid**, IX. 257, see **Stavnbjerg**.

Eid, **Eidsvold**, IX. 242. 243. 244. 245. 246. 263. 267. 268. 297. 332. 363. Nuvær. **Eidsvold** Sogn og Præstegjeld, forhen ogsaa kaldet **Eid** eller **Ueid** (å **Eid**) i **Øvre-Nomerige** i Norge, især bekjendt af det der holdte **Heidsvia-Thing**. (Kraft, 1 D. S. 455. 469).

Eid, X. 130. Paa **Eid** ved **Den** eller rettere ved **Eynastær** holdtes et Slag imellem **Halfdan Svarte** og **Gandalfs Sønner**. Det samme fortælles i **Heimskr. L. 1, S. 68**. Stedet laa i det gamle **Ringulmark** i Norge,

og kan enten være ved Føsserne i nuvær. Eidsberg eller Edsberg Præstegjeld, i Rakkestad, Heggen og Frølands Fogderi i Smaalenene, eller noget norden derfor i Nordre-Nomerige ved Enden af Søen Djeran, der fordum hed Eynavatn (Dernes Sø).

Eidar, IX. 224. Nuvær. Eda Sogn i Jøsse-Herred i Bærmeland i Sverrig.

Eideren, I. 97. X. 203. 204. XI. 361. Den bekjendte Flod Eider (Eythora) paa den sydlige Grændse af Hertugdømmet Slesvig i Danmark. See ogsaa Egisdør.

Eidestov, Edestov, IV. 109. 170. 172. 288. V. 23. 41. 211. VI. 103. VIII. 21. 41. IX. 13. 108. 219. 223. 229. 259. 266. 268. X. 22. 227. En stor Skov paa Grændsen af Sverrig og Norge, der hvor dette støder til Bærmeland og Marker; den strakte sig fra Solør ned til Ranrige. Fra Sarpsborg gik Vejen først øster til Eiderne, efter hvilke Skoven har Navn, man satte der over Aaen, og drog saa i en Længde af tretten Miil igjennem Eidestov til Gotland. Den beskrives som en stor Skov med bebygget Land paa begge Sider; i Midten var meget Kratstov, ogsaa bart Land; og to Veje førte igjennem den (See Egils saga, Kap. 73-74. 76-77). Højere oppe, paa Vejen fra Solør til Bærmeland, var Skoven tolv Mile lang, og midt i Skoven laa en Kirke (formodentlig nuvær. Eidstoug søndenfor Kongsvinger), ved hvilken der var et Herberge for Rejsende, IX. 223. Hos Care, S. 140, kaldes den Ethaskoug, d. e. Edestov. Navnet er endnu det samme, men Skovstrækningen naturligviis langt mindre.

Eidre, Aa, X. 52. Nuvær. Flod Eithra eller Edre paa Grændsen af Narstad Herred i Landstabet Halland.

Eidsvaag, X. 91. Her samlede Hakon Hakonson sin Flaade, førend han begav sig paa Toget til Skotland. Nuvær. Eidsvaag, omtrent en halv Miil nordenfor Rjeb-

staden Bergen, i Nafene Sogn, Hammer Præstegjeld, i Nord-Hordeland i Norge.

Eikisherred, VIII. 22. Kong Sverre drog igjennem Værmeland, nemlig fra Hammer til Eikisherred (ikke Rikisherred) igjennem en tolv Raster eller Mile lang Skov; og derpaa atter igjennem en anden overmaade lang Skov til Molung; endelig derfra igjennem en femten Raster lang Skov til Jernbæreland. Den her omtalte tolv Raster lange Skov er nuvæ. Tolpmilastogen, som den endnu kaldes; Eikisherred nuvæ. Ekehårad Sogn, i Elfvædals Herred, omtrent midt i Værmeland i Sverrig. Jernbæreland er nuvæ. Østerdalarne eller den østlige Deel af Dalekarlien. (See isvrigt om denne Kong Sverres Rejse Geijers Bemærkninger i Svea for 1831, 13 S. S. 279-284).

Eikundesund, III. 36. 37. 38. 66. IX. 14. 28. 38. 176. 251. Ekornsund, Ekornsund, Egernsund, IX. 74. 90. 100. Egersund, IV. 279. V. 3. 6. 9. Nubær. Laabested Egersund ved Sundet af samme Navn imellem Egersø og Fastlandet, i Rogeland. Det laa søndenfor Jæderen, III. 66, og nævnes ofte som en bekjendt Havn for Skibe, der sejlede ved denne Deel af Norges Kyst. Det kaldes, som anført, i Peder Klausens Oversættelse Ekornsund eller Egernsund, som om det havde Navn af Dyret Egern; dertil indeholder imidlertid det oldnordiske Navn, Eikundasund, ingen Grund; hvorimod det i Følge dette maa have Navn af den ved Sundet liggende Ø Egersø, Eikund, der forekommer i andre Sagaer, og hvis Navn atter maa udledes af Ordet eik, Eg, og Endelsen und.

Eilifsfjeld, Eilifsfjeld, I. 244. 245. En Gaard under Fjeldet Eilifsfjeld eller Lindastol paa Grændsen af Laxaa-dalen i Skagefjords-Syssel paa Nordlandet i Island. Her i Oversættelsen staaer ved en Trykfejl strax ovenfor (S. 244) Eriksfjeld, hvilket skal være Eilifsfjeld.

Eivindsboder, XI. 225. Et Sted i Hjarrande-Syssel i Nørrejylland i Danmark. Da Eivind Wisra var født her, maa det vistnok have faaet Navn efter ham. Det maa have ligget i Vendsyssel, men kan næppe med Sikkerhed mere gjenfindes; maaskee dog Vennebjerg kunde være fremkommet af Evindebjerg, eller Gaardene Winstrup i samme Venneberg Herred oprindelig have hedt Evindstorp.

Ekerøer, Ekerø Sund, see Egerøer.

Ekkjal, I. 176. Her fortælles, at Sigurd Jarl med flere hærgede paa Skotland, og bemægtigede sig Katanæs og Syderland lige til Ekkjal; Sigurd Jarl dræbte en skotsk Jarl, Melbrigdatan, der blev høilagt paa Ekkjalsbakke eller Ekkjalsbræd. Det samme fortælles i Heimskr., Harald Haarfagers Saga Kap. 22. Ekkjalsbakke, med Varianten Egilsbakke, forekommer ogsaa i Orknessernes Saga S. 232. Naar man blot betragter Navneligheden, saa kunde Ekkjal være Bjergene Ochillhills (montes Ochellenses) i Fife og Clakmannan Shire i Sydsotland (see Schönings Bemærkninger i hans Norges Hist. 2 D. S. 161); men hvorledes skulle disse kunne siges at begrænse Sutherland i Nordotland? Bakke betyder desuden ikke Bjerg, men Flodbræd. Ekkjal (eller Egil) er derfor upaatvivelig Floden Dikel, som løber paa den sydlige Grændse af Sutherland i Nordotland, og falder ud i Dornoch Firth. Herved sees tillige, at Bredefjorden er den meget store Bugt, hvoraf Dornoch Firth og Murray Firth ere Grene; og de i Orknessernes Saga omtalte Fjokler ere Grampianbjergene.

Elda, VII. 244. 245. IX. 57. Man finder flere Gaarde af dette Navn i Norge; som Gaarden Elde i Rugfunds Sogn, Davigs Præstegjeld, i Nordfjord, o. fl. Men da Ivar fra Elda og hans Sønner, som der siges VII. 244. havde hjemme i Throndhjem, saa menes der formodentlig Gaarden Elden eller Eilden i Elden Sogn, Bedstadens Præstegjeld, paa Grændsen af Indersøens Fogednordiske Sagaer 12 B.

deri og Nummedalen. Dette antages ogsaa i Registeret til Heimskringla efter Schönings haandfrevne Rejse.

Eldøfund, IX. 35. 37. Øresund, IX. 100. Nuvær. Eldøfund, et Sund imellem Gaarden Elde og den udenfor samme liggende Ø Eldø, paa Den Stord eller Storøen i Storøens Sogn og Præstegjeld, i Syd-Hordeland i Norge.

Elgeseter, see Helgeseter.

Elgjææs, IX. 243. eller Elgjæræs, nu Gjernet, et endnu for Søfarende bekjendt Næs, i Næsoddens Præstegjeld ved Dølofjord i Norge. (Kraft, 1 D. S. 464-465. Anm.)

Ellidevig, X. 94. 95. En Vig strax ved Kirkevaag i Nærheden af Kirkwall paa Den Rossø eller nuvær. Mainland i Orknøerne.

Ellipalt, VI. 138. Stedets Sammenhæng er ikke klar. Meningen synes at være, at Harald Haardraade sejlede igjennem det sorte Hav, nord til Ellipalt, og rejste saa til Garderige. I saa Fald er Ellipalt det afovsste Hav (Palus Mæotis) eller Strædet dertil. Andre antage det for fordrejet isteden for Hellespont. See Heimskr. L. 3, S. 71. Anm. Da Navnet ellers ikke forekommer, er Læsemaaden heel uvis.

Elvebakke, see Gøtølv.

Elvegrimme, see Gøtølv.

Elvekvislar, Elvarkvislar, see Gøtølv.

Elven, see Gøtølv.

Elven, IX. 221. 257. 263. 264. Under dette almindelige Navn forekomme her Elvene Glommen og Vørmøen i Norge.

Elveskjær, Elvarskjær, see Gøtølv.

Elvespøssel, see Gøtølv.

Elvineegg, IX. 240. eller maastee skal der læses Elvineeng. Et Sted i Nærheden af Thrælebjerg, ved eller i den gamle By Dølo i Norge.

Enebo, V. 21. Olaf den Hellige drog fra Søndermør over en Ure frem til Enebo, og var der om Natten; det følgende viser, at Stedet laa paa Vesje eller Vesø i Gudbrandsdalen i Norge. Paa Pontoppidans Kort er Enebo affat nordenfor Raumelven, og Kraft anfører (2 D. S. 157) de to Gaarde Enebo i Vesøstougens Sogn, Vesø Præstegjeld, op imod Grændsen af Romsdalen; der kan næppe være Tvivl om, at det er dette Sted, der menes.

Engelsnæs, VII. 80. Sigurd Jorsalefarer laa ved dette Forbjerg, førend han sejlede nordesten til Miklegaard eller Konstantinopel, og ventede her paa god Wind, for ved Indsejlingen dertil at kunne vise sine Sejls Skjønhed. Deraf er det indlysende, at dette Sted ikke kan være det ellers ogsaa forekommende Engelsnæs, nuvæ. Cap. S. Angelo paa Morea, men at det er Chersonesus thracicus (Wedel-Simonsen om Balfarter, S. 85), og endnu bestemte det nordlige her værende Forbjerg ved Floden *Ægos*. Dette bestrækes af *Orkenørnes Saga*, S. 314-316, hvor omtrent det samme fortælles om Rognvald Jarl og hans Følge, at de nemlig laae ved *Ægisnæs* (eller *Egisnæs*), ventede paa god Wind, og derpaa ligesom Sigurd Jorsalefarer lavede Sejlene til paa det bedste, for at sejle til Miklegaard. Her findes tillige Stedets rette Navn: *Ægisnæs*, saa at *Engilsnæs* saavel her, som i *Heimskringla*, er en Læsefejl. Varianten *Egisnæs* i *Orkenørnes Saga* viser, hvor let denne Fejl kunde fremkomme, da der imellem den og *Engilsnæs* kun er en Forskiel af eet Bogstav. Werlauff har allerede nøjagtig adskilt disse tvende Steder: *Engelsnæs* paa Morea og *Ægisnæs* ved Konstantinopel. (See Werlauff Symb. ad geogr. medii ævi, S. 20, og Ann. S. 50).

England, I. 14. 20. 21. 24. 100. 101. 104. 106. 134. 135. II. 4. 70. 128. 225. III. 26. 27. 28. 56. 75. 76. 84. 98. IV. 10. 13. 16. 34. 44. 45. 47. 50. 55. 57. 58. 59. 113. 193. 250. 263. 265. 266. 268.

279. 301. 319. 322. V. 28. 30. 107. 115. 122. 134. 135. 146. 148. 197. 199. 229. 239. VI. 4. 7. 14. 21. 41. 74. 75. 76. 196. 307. 323-330. 332. 336. 340. 347-351. 362. VII. 51. 66. 94. 95. 96. 217. 278. VIII. 133. 254. 294. IX. 117. 119. 239. X. 7. 28. 58. 65. 70. 100. 121. 122. 155. 158. 201. 210. 215. 227. 229. 230. 231. 247. 255. 323. 324. 330. 332. 337. 344. 346. 347. 349. 354. 358. 359. 366. 384. XI. 139. 141. 142. 164-168. 173. 178. 179. 181. 183. 184. 188. 216. 217. 218. 366. 368. 371. 372. 374. 375. 377. 381. 384. 385. 391. Indbyggerne: Angler eller Engler, I. 130. X. 328. 380. eller Engellænder, VI. 327. Engelskmænd, deres Handel i Bergen, VIII. 173. Englandsfarer, VI. 196. IX. 31. Nuværende Kongerige England, eet af de for Nordboerne vigtigste Lande i Vesterlandene. Det er egentlig kun den Deel af nuvæ. England, som beboedes af Angelsaxerne, saa at Bretland eller nuvæ. Wales i Almindelighed meget nøjagtig adstilles derfra. I Fortalen til Landnama forekommer rigtignok Bretland som det almindelige Navn, men det er her en Oversættelse af Britanien. Derfor nævnes ogsaa særskilt Northumberland, der tillige var beboet af Norste og andre Folk fra Norden; samt tilligemed Bretland Kumlalund eller Kumberland, som var beboet af Kymrer. Om Folket siges: at de havde det Ord paa sig, at de ikke altid vare at troe, VI. 327. Om Handelen paa England tales II. 4. 70. 225. III. 98. VI. 4. 7. 14. VII. 51.

Anm. Her i Sagaerne nævnes Folket Kumlalund (see Kumberland); deres Land kaldes i Heimskr. I. 1, S. 222. Kumlalund eller Kauraland, hvilket sidste er en Fejl for Kumlalund. Det er det, som i Chron. Anglosax. kaldes Cumberland eller Cumerland, nuvæ. Cumberland, og ikke, som Schøning paa sit Kort over det gamle Europa har antaget, nuvæ. Cornwales, eller Cornbretaland;

endnu mindre er Kauraland eller Keuraland at søge ovre i Bretagne i Frankrig, hvor Neikter (Observ. hist. geogr. partic. S. 4) troer at finde det i Byen Geurande. De Gamles Bretland er ingenlunde Bretagne; og Sammenhængen paa det anførte Sted i Heimskr. er saare simpel: Kong Olaf hærgede omkring i Bretland, og da tillige i det Land, som kaldes Kumberland; og sejlede saa (fra Bretland) til Valland eller Frankrig.

Englands Hav, X. 227. 350. XI. 179. Den Deel af Nordsoen, som berørte England, eller Havet imellem dette og Norge samt Danmark; det omfattede tillige den sydlige Deel af Nordsoen eller Kanalen imellem England og Frankrig, imedens derimod Jyllandshav kun betegnede den nordlige Deel langsmed Jyllands Kyster; is. Vesterhavet, Nordsoen, Jyllandshav.

Eriksfeld paa Island, I. 244. er en Drykfejl for Eilifs-feld, see Eilifsfjeld.

Eriksfjord, II. 191. En stor Fjord paa Grønland, saa kaldet efter Grønlands Opdager Erik den Røde. Den laa i den saakaldte Østerbygd eller rettere imellem Øster- og Vesterbygden, paa den vestlige Kyst af Grønland. Man antager den for nuvær. Lunnudliorbik i Juliane-haabs Distrikt.

Eriksholm, II. 191. En efter Erik den Røde opkaldt Ø ved Hvarfsgnipa i Grønland.

Erikssted, II. 190. En Gaard hvor Erik den Røde boede, ved Vatnshorn i Haukadalen, i Dale-Syssel paa Vesterlandet i Island. (Landn. 2, 14).

Erikssted, II. 190. En Gaard paa Den Ørnø i Bredefjord, nordenfor Sneefjeldsnæs-Syssel paa Vesterlandet i Island. (Landn. 2, 14).

Eriksvaag, II. 191. En Vaag, hvorfra Erik den Røde sejlede ud, da han opdagede Grønland. I Sneefjeldsnæs-Syssel paa Vesterlandet i Island.

- Eriksø**, II. 191. En efter Erik den Røde opkaldt Ø omtrent ved Midten af Østerbygden i Grønland.
- Erlendshøj**, VIII. 116. 117. IX. 366. En Høj i Nærheden af Bakke eller nuvær. Baklandet ved Byen Nideros eller Lhrondhjem i Norge.
- Ermland**, XI. 370. En Landstrækning imellem Samland og Windland, nærmest hørende til det sidste. I Werlauff Symb. ad geogr. medii ævi S. 10 lægges det imellem Kurland og Polen; i Orvarods saga Kap. 30 imellem Samland og Polen. Det er Landstrækningen omkring Floden Elbing i Preussen.
- Esjeborg eller Esjuberg**, I. 220. 221. En Gaard paa Kjalarnæs i Kjøse-Syssel paa Sønderlandet i Island. (Landn. 1, 12).
- Esjenæsøerne eller Esjunæsøer, Esjenæsøer**, IX. 13. 73. 344. ved Esjenæs. Nuvær. Hesnæs og Hesnæsøer, imellem hvilke og Fastlandet der er en Havn, i Fiære Sogn, Djeftad Præstegjeld, Nednæs Fogderi og Amt, i Norge. (Falsens Norges Hist. 3. D. S. 236. Kraft, 3 D. S. 310-311. 358).
- Estland**, med Indbyggerne Ester, I. 7. 70. 71. 168. IV. 148. VIII. 189. X. 155. 342. 343. Estland er efter de historiske Sagaer det almindelige Navn for Landene søndenfor den finste Bugt langsmed Østersøen; efter Ottars Rejse strakte det sig endog lige til Weichsel. Det er de gamle Esthers Land. Det indbefattede, foruden nuvær. Estland, tillige Lifland, der vel nævnes hos Geograferne og i de fabelagtige Sagaer, men ikke forekommer i de historiske Skrifter. De enkelte Landstrækninger, som nævnes her, ere: Virland, som man mener er Eddas Verland, nordpaa i Estland nordvest for Weipus-Søen; Refaland med Indbyggerne Refaler (Njals saga, Kap. 30), Egnen omkring Reval; Udalsyssel, der nævnes tilligemed Øfysfel eller Øfel; samt Wik (see Pike). Udalsyssel er Ryststrækningen, omtrent Notalien, lige overfor Øfel (Hallen-

bergs Anm. till Lagerbring, 1 Afd. S. 207); men at dette Adelsydsel ogsaa kaldtes *Ufashler*, hvilket Suhm antog (Danm. Hist. 3 D. S. 298), hvoraf man igjen sluttede, at *Uferne* engang havde boet her, er en Feiltagelse, fremkommen ved en falsk Variant til det af *Bandadrapa* i *Heimskr.* L. 1, S. 297 anførte *Vers*, hvoraf *Meningen* kun er, at *Erik Jarl* stred med *Daner* og *Gøter*, og *ásasýslur* forsvinde ganske, naar man følger den rette Læsemaade: *hildar áss, Helten, of allar sýslur, i alle Sýslur.* See ogsaa om *Estland*: *Drvarods saga* Kap. 30, hvor *Birland*, *Estland* og *Lifland* nævnes efter hinanden; samt *Werlauff Symbol. ad geogr. medii ævi*, S. 10.

Europa, V. 240. XI. 370. 371. Til Sammenligning med og tildeels Berigtigelse af hvad der her anføres om denne Verdensdeel og dens Lande, kan tjene det, som *Hymsbeigla*, de i *Werlauff Symb.* udgivne geografiske Fragmenter og andre lignende anføre om samme. Det Bæsentlige deraf er følgende: Som Hovedlande i Europa anføres: Det store *Swithjod* (*Skythien*), *Garderige* eller *Kyffingeland*, *Grækenland*, *Bulgareland*, *Ungareland*, *Saxland*, *Frakland*, *Spanland*, eller *Spanieland* (hvorunder *Portugal* var indbefattet), *Italien* eller *Romverjeland*, *Gallien*, *Danmark*, *Sverrig*, *Norge*, hvortil endnu føjes *Cappadocia*; og i alt skal der i Europa være 200 Hovedlande, og tales 23 Sprog. Som Folkeslag anføres: *Nordmænd*, d. e. alle de nordiske Folk; *Saxer*, d. e. Beboerne af *Nordthyskland*, omtrent til *Rhinen*; *Franker*, d. e. Beboerne af det sydlige og sydøstlige *Thyskland*, samt det nordlige *Frankerig*; *Flæminger*, derunder ogsaa indbefattede *Bataver* og *Friser*; *Waler*, d. e. *Gallierne* og nærmest *Vestgallierne*; samt *Angler* paa de brittiske *Øer*. Men denne Inddeling af Europa er hverken fuldstændig eller velordnet, og der lader sig af selve de historiske *Sagaer* udbrage en anden, som kommer de Gamles egne *Forestillinger* nærmere, og hvilken man derfor ogsaa her

vil finde bekræftet ved de enkelte Artikler: 1) Nordlandene eller de Nordiske Lande; 2) Østerlandene eller Østerleden; 3) Vesterlandene; 4) Sydlandene eller de Sydlige Lande. See disse Artikler. Med disse Lande stode Nordboerne i nærmest Berørelse, og de maatte for dem være de vigtigste i Europa. Men udenfor disse Lande laae da endnu: Finmarken, der ikke hørte til Nordlandene eller de nordiske Lande, da de vare beboede af en ganske anden Folkstamme, Finner og Lapper; ligesaa Bjarmeland og flere saadanne Strækninger ved Ishavet, samt i det store eller kolde Svithjod. Ved Rejserne til Eyden kom fremdeles hertil endnu Navnene paa adskillige sydlige Lande, der ikke indbefattedes i Ordet Sydlandene, heller ikke forekomme under nogen almindelig Benævnelse, som Spanien, Italien, og Grækenland eller hele det græske Kejserdømme.

Eyderen, see Eideren.

Eyesund, IX. 251. Betyder efter Ordet Øsundet eller Sundet imellem Nerne. Det var et Sund enten ved Jæderen, eller nordenfor samme, nordligere end Notøerne (see Not), men er isvrigt ubekjendt. (See Kraft, 4 D. S. 230). Varianten har Freføfund, men dette ligger langt nordligere. I Hakon Hakonsøns Saga i Heimskringla, Kap. 141 (ogsaa anført i Varianterne til dette Sted) tilføjes, at Kongen kun med største Vanskelighed kom til en Havn paa Nerne Num, í eyjunum Aumum. Da der nu strax nordenfor Stavanger ligger adskillige Smaaser, saa skulde man troe, at Øsundet er et Sund imellem disse, og at Num er een af disse Øer, nuvæ. Dms.

Eylifsfjord, see Eilifsfjord.

Eynesylke, IV. 83. 217. eller Øfylke, X. 144. Navnet betyder Nernes Fylke. Et Fylke i den nordlige Deel af Threndhjem i Norge, bestaaende af Indrøen og Ødrøen; det udgjorde den vestlige Deel af nuvæ. Indrø Fogderi.

Eyvinds Boder, see Eivinds Boder.

Fad, IX. 183. Andre læse Pad. En Na nordenfor den gamle By Oslo i Norge.

Fagrabrekkaaland, Fagrebekke, III. 127. 132. 135. En Landstrækning med en Gaard, Fagrebekke, omkring hvilken der var et Virke eller Forstansning, vestenfor Kustefjordsaa, paa den vestlige Kant af nuvær. Hunavats-Syssel paa Nordlandet i Island.

Fala, IX. 264. En Gaard, som Hakon Hakonson kom til, efter at have trukket sine Skibe over Fundeid. Den laa da rimeligviis i Udenæs Sogn, Næs Præstegjeld, i Øvre-Nomerige i Norge. Maafee nuvær. Folmo eller Felberg (anferte hos Kraft, 1 D. S. 452-453) eller den paa Pontoppidans Kort affatte Gaard Folvel. Stedets gamle Navn maatte da være Fåla. Men Gaarden kan ogsaa have ligget nærmere hen mod Winger (Kongsvinger) inde i Dudaalen.

Falong, XI. 335. Det samme som Valung. See dette.

Falster, VI. 72. 208. X. 264. XI. 205. 320. 322. 323. Nuvær. Ø Falster i Danmark, i Oldtiden henhørende under Sjælland.

Fardhuse, XI. 318. Det laa i Halland over imod Grændsen af Götland, hvilket sees ved Sammenligning af Rnytlinga og Saxe S. 363. Nuvær. Fæstning Fardhus, i det efter samme opkaldte Farthusæ-, senere Fahrås-Herred; forhen hørende til Danmark.

Farmandshøj ved Sæheim, I. 11. En Høj, i hvilken Harald Haarfagers Søn, Bjørn, kaldet Farmanden eller Sømanden, blev begravet. Denne Høj findes endnu paa Gaarden Jarlsbergs Mark, i Sembs (Sæheims) Sogn, Jarlsbergs Fogderi, i Norge. (Kraft, 2 D. S. 755).

Faxaas, I. 213. Mundingen af en Elv, der faldt ud i den store Faxefjord paa den vestlige Side af Island.

Feginsbrette, see Nideros.

Feldshverfe, II. 170. eller Fjeldshverf, en Landstrækning i Skaftefjelds Syssel paa Østerlandet i Island. Jf. Bredebolstad.

Fenring, Fenhring, VIII. 129. IX. 15. X. 49. En Ø, der især er bleven bekendt i Stærkoddens Historie. Der omtales en Bavn paa samme, fra hvilken man kunde see baade til Bavnene paa Haasen og tillige ind til Byen Bergen. Den kaldes nu Ustøen eller Ustelandet efter den paa samme liggende Gaard Ust (see Ust), og henhører deels til Hammer, deels til Manger Præstegjeld, i Nord-Hordeland i Norge. (Falsens Norge, S. 64. Kraft, 4 D. S. 588. 693).

Fetlefjord, IV. 51. V. 151. En Fjord paa den vestlige Side af Frankrig eller Spanien. Schøning antog den for det biskafte Hav; men den synes snarere at have ligget i Bretagne, maaskee ved nuvæ. Brest. See Grislepølle.

Fimreite, VIII. 140. 147. Bekjendt af Slaget imellem Kong Sverre og Magnus Erlingsøn, i hvilket den sidste faldt. Af Navnet forekommer flere Varianter; Fimreiti, Funreiti, Funbreid, Fossreik, Fjörteiti; nogle af disse ere aldeles falske, andre blot urigtig læste; den rette Læsemaade er uden Tvivl Fimreiti, Fimbreiti eller endnu snarere Fimreidi eller Fimbreid, hvilket sees af det nuvæ. Navn paa Gaarden Fimmereide eller Fimbreide, ogsaa kaldt Femmeret, som ligger i den yderste Deel af Sognedalsfjorden paa sammes sydlige Side, i Olmens Sogn, Sognedals Præstegjeld i Landstabet Sogn i Norge. Slaget stod her ved Stranden eller den saakaldte Haugestrand, lige ud for Gaarden Nordnæs. Det kaldes ogsaa Slaget i Sogn, VIII. 153. (Falsens Norge, S. 68. Kraft, 4 D. S. 782-783).

Finland og Indbyggerne Finner, IV. 41. 148. Det nuvæ. egentlige Finland nordensfor den finske Bugt; det stødte paa den ene Side til Kirjalaland eller Karelen,

paa den anden til Kvenland eller Østbotten; men i de ældre Lieder strejffede Kvener og Kareler saavidt omkring, at de ogsaa udbredte sig i det egentlige Finland, saa at man for Navnet Finland ogsaa finder Kvenland.

Finmarken med Indbyggerne Finner, Finnlapper; finsk, d. e. lappisk; Finnefærd eller Finmarksfærd, Finnskat, I. 7. II. 157. 282. III. 121. IV. 109. 153. 211. 270. 288. V. 4. 39. 208. VI. 258. 302. 303. 309. 310. 311. VII. 16. 108. 109. 112. 114. 193. 194. VIII. 126. IX. 186. X. 34. 58. j 91. 227. 374. Finnernes Trolddom, Hexeri og Spaadoms-gave, V. 77. 97. 296. X. 217. 231. 261. 330. 331. Nuvær. Finn- og Lapmarker i den nordlige Deel af Sverrig, Norge og Rusland; imellem det gamle Helgeland og Gandvig eller det hvide Hav. Det var statskyldigt under Norge, hvis Konger sædvanlig overdroge een af Leensmændene i Helgeland at indkræve Skatten af Finnerne, der bestod i allehaande Pelsværk. En saadan, sædvanlig farlig, Rejse kaldes i Sagaerne Finnefærd. Ingen Fremmed havde uden den norske Konges Tilladelse Lov til at handle her, VI. 309. Folket Finner maa ikke forblendes med Finnerne i Finland; det er de nuvær. Lapper. Deres Land strakte sig ikke blot fra Helgeland af mod Nord og derpaa mod Østen over mod Bjarmeland (Werlauff Symb. ad geogr. medii ævi, S. 12), men ogsaa østenfor Kjolen heelt ned imod Fæmteland, hvilket sees af Beretningerne om de hyppige Rejser hertil. Stæder forekomme ikke i dette Land, men nogle Navne paa enkelte mærkelige Punkter paa Kysten.

Finnebo, VIII. 8. X. 228. Paa begge Stæder nævnes Finnebo, for at udtrykke Norges nordligste Grændse, i det Herredømmet over hele Norge tilkjendegives ved: fra Finnebo østerpaa til Gøtølven eller sønderpaa til Danmark, hvilket er eensbetydende. Det staaer da for det sædvanligere Weiga eller Weggestaf. Navnet udtrykker Finnebyg-

den eller et Anlæg af Finnerne eller Lapperne, paa Grændsen af Helgeland og Finmarken.

Finneide, XI. 318. Et Landstabs i Sverrig, der bestemmes nøjagtig derved, at det bestod af tre Herreder: Østbo, Sønderbo, og Vestbo. Nuvær. Finveden i Smaaland, der bestaaer af Østbo og Vestbo = Herreder, samt Sunnerbo Herred i Kronobergs Leen. Det menes forhen at have været beboet af Finner eller Lapper, og deraf at have Navn.

Finns, **Finnsøer**, V. 41. 79. 209. X. 351. Bekjendt af den i Olaf den Helliges Historie omtalte Uslak fra Finns. Det er nuvær. Ø Finds i Sognet og Præstegjeldet af samme Navn, i Rogeland i Norge.

Fissle, see **Dislar**.

Fitje, **Fidje**, **Kongsgaard** paa **Stord**, I. 13. 36-39. II. 3. IV. 17. V. 119. X. 335. 376. En berømt Kongsgaard, nuvær. **Fitje** paa **Den Stord**, nu **Storsen**, i **Syd-Hordeland** i Norge. Her holdtes et Slag imellem **Hakon Adelssteensfostre** og **Erik Blodøres Sønner**, i hvilket Kong **Hakon** blev dødelig saaret, I. 36. II. 3. IV. 17. X. 335. 376. **Walpladsen** søger man dog nu forjæves. Efter nogle bestemmes Slaget endnu nøjere at have staaet ved **Biskopssteen**; see **Biskopssteen**.

Fjadrundeland, IV. 142. eller rettere **Fjerdhundraland**, en Deel af **Upland** i det egentlige **Sverrig**. Det nævnes tilligemed **Vestmanland**, og udgjorde **Landstrækningen** imellem **Bærmeland**, **Vestmanland** og **Tiundaland**.

Fjale, **Fjalir**, **Fjaler**, I. 214. II. 224. III. 12. 31. VIII. 75. X. 145. 149. 307. XI. 113. Et Landstabs i det midterste Norge, som udgjorde en Deel af **Sogn** eller **Sygneshylke**; saaledes siges f. Ex. **Dalsfjord** at ligge paa **Fjale** i **Sogn**, I. 214. Det udgjorde den sydlige Deel af nuvær. **Søndfjord**, og strakte sig op til **Stavenæs**, der udtrykkelig siges at ligge paa **Fjale**; ved dette Sted, i **Stavenæsvaag** paa **Fjale**, holdtes nemlig **Gla-**

get imellem Hakon Jarl Grjotgardsen og Atle Jarl (Heims-
Fringla, L. 1. S. 87-88); det er nuværende Stang-
fjord, en Deel af Stafjorden, sønden og vestenfor Sta-
venæsset, i Astevolds Sogn og Præstegjeld i Søndfjord.
Landskabet udgjorde da den sydlige og østlige Deel af
nuværende Søndfjord, nemlig Astevolds og begge Dale
Skibsreder. (Topografisk Journal, 28 S. 9. Kraft,
4 D. S. 859. 923-924. jf. Torfæana, S. 171. 180.)

Fjeldet, d. e. Alperne, IX. 119. XI. 366. Efter denne
Vjergkjede kaldes Italien, især Nord- og Nellemitalien:
sønden for Fjeldet, og Lyskland: nordensfor Fjeldet. See
ogsaa Mundiefjeld.

Fjeldet, d. e. Kjølen, VIII. 126. IX. 124. 125.-194.
214. 237. 293. 294. 295. 318. 326. 329. 332. 338.
364. X. 77. see Kjølen. Der menes deels Fjeldstræknin-
gen Kjølen imellem Sverrig og Norge, deels Grenene af
samme, som udbrede sig i Norge.

Fjordene, I. 4. 56. 271. II. 224. III. 12. 38. IV. 7.
225. 248. VII. 178. 192. 259. VIII. 75. 126. 298.
IX. 45. 47. X. 148. 149. 234. 307. XI. 138. Fjor-
defylke, Firdafylke, I. 23. 82. 85. IV. 22. X.
148. med Indbyggerne Firder eller Fjordboer, I. 271.
Et bekjendt Landstak i den midterste Deel af Norge, ind-
deelt i Nordfjord og Søndfjord. Det havde i den ældste
Tid sine egne Konger, af hvilke den første hed Freigard.
Kong Audbjørn blev fældet af Kong Harald Haarfager,
og hans Broder Bemund af den bekjendte Rognvald
Møre-Jarl paa Gaarden Naustdal; see Naustdal. Der-
efter kom Fjordefylke til Atle Jarl, der kom i Strid
med Hakon Jarl Grjotgardson; begge tilfattede Livet i
Slaget ved Stavenæs, og Atle Jarl blev begravet paa
den efter ham opkaldte Ø, Atles (i Vilnæs Sogn, Aste-
volds Præstegjeld). Paa Harald Graafelds Liden blev især
Arnbjørn Hørse bekjendt, som tilfattede Livet med ham i
Slaget ved Hals i Limfjorden i Danmark. Fra Fjordene

vare ogsaa Kveldulf og hans navnkundige Sønner, Thorolf og Skallegrim, samt Bersærken Berdlukaare, der boede paa Gaarden Berdla (nu Berle, paa Den Bremangerlandet), o. fl. I Fjordene var et berømt hedens Hof eller Gudehuus paa Gaular (see Gaular). Grændserne af Fylket vare noget forskjellige fra de nuværende, da den sydlige Deel, Fjale eller Fjalafylke, af de Gamle henregnedes til Sogn (see Fjale).

Fjølbyria, Fjeldbyrg, IX. 9. 68. Fjørbyrjesund, IX. 37. Menees at være enten Sundet imellem Øerne Moster og Herfile (see disse) i den nordlige Deel af Rogeland i Norge, eller maaskee snarere Brofjorden, det er den Fjord, som danner Indløbet til Stavanger. (Kraft, 4 D. S. 229).

Fladke, VIII. 50. eller Flagdke, IX. 315. Nuvær. Gaard Flaek, en halv Miil fra Digermulen, og omtrent en Miil nordost for Stene Kirke, i Bynæssets Præstegjeld i Landstabet Strinden, i Throndhjem i Norge. (Schønings Rejse, 2 H. S. 15. Høyem om Bynæssets Præstegjeld, S. 306. Falsens Norge, S. 80).

Fladkefjord, Flaekkefjord, VIII. 232. IX. 77. Nuvær. Flaekkefjord ved nysnævnte Gaard Fladke eller Flaek, imellem Bynæssets Præstegjeld og Stadsbygden i Throndhjem i Norge.

Flandern, see Flæmingeland.

Flazmynne, see Plazmynne.

Fliode, VII. 105. 106. 116. Herfra var den norske Leensmand, Ivar af Fliode, en Svoger til Sigurd Ranesen. Formodentlig var det en Gaard i Throndhjem eller Helgeland i Norge.

Fliot, XI. 166. 167. Knud den Store landede her i England, og holdt det første Slag paa Lindess. Da Fliot sædvanlig udtrykker en stor Flodmunding, saa menes der uden Tvivl det samme Sted som ellers kaldes

- Hauksfjot eller det brede Udløb af Humberfloden i Northumberland, nordensfor Lindess eller Lindsey.
- Fjot eller Fjote, Fjotar, I. 242. II. 203. 206. VI. 25. Fjotverjer, II. 203. En Landstrækning i Skageffjords-Syssel paa Nordlandet i Island; nuvær. Bards, Holts og Knappstads Sogne. Fjotverjer betyder Indbyggerne i denne Landstrækning.
- Fjotsdal, II. 176. En Dal paa Island, hvor der findes flere af samme Navn; men da Hal paa Sida var rejst her nord op fra sin Gaard Thvetta, saa menes der rimeligviis Fjotsdalen ved Lagarsfjot i Nordre-Mule-Syssel paa Østerlandet.
- Fjotshlid, II. 24. Bredda-Skegge østenfra Fjotshlid. Formodentlig en Gaard i Fjotshverfi ved Sida i Skaftefjelds-Syssel paa Østerlandet i Island.
- Fjotshlid, II. 180. En Landstrækning i Rangaavalle-Syssel paa Sønderlandet i Island. (Landn. 5, 3. 4).
- Flokavaag, eller Flokes Waag, I. 213. En Waag paa Hjaltland eller nuvær. Shetland, hvor Islands Opdager Floke laa paa sin Opdagelsesrejse, og som deraf fik Navn.
- Flokavarde eller Flokes Varde, I. 212. Et Sted, hvor Rogeland og Hordeland mødes, d. e. grændse sammen, fra hvilket Floke sejlede ud ved sin Opdagelsesrejse til Island. Ved nuvær. Fjeld Ryvarden eller Ryvaren paa den sydlige Grændse af Syd-Hordeland i Norge, nordensfor Smørsund, der ved samme Lejlighed nævnes i Landn. 1, 2. (Torfæana, S. 9).
- Florevaag, VII. 156. 225. VIII. 198. 199. 200. IX. 32. 62. 206. 307. 342. X. 21. Bekjendt af et Esflag, i hvilket Kong Everre overvandt Øfeggerne, VIII. 197. En temmelig stor Vig paa den sydøstlige Side af Den Fenhring eller nuvær. Afsø, lige overfor Bergen, i Nord-Hordeland i Norge.
- Flostergafl, IX. 31. Da dette Sted nævnes tilligemed Trymlingerne, saa maa det have ligget i Nærheden af

bisse, ved Den Troms, i Øster-Molands Præstegjeld, Nedens Fogderi og Amt, i Norge. Her er det ogsaa paa Schønings Kort over det gamle Norge affat strax søndenfor Klipperne Drymlinger.

Flugemyre, X. 45. En Gaard i Skagefjords-Syssel paa Nordlandet i Island.

Flydrenæs, XI. 114. Menes at være nuvær. Gaard Flisnæs, beliggende paa Næsset af samme Navn i den Strækning af Borgunds Præstegjeld fra Vegfund (see Veggjefund) og hen til Skoue Sogn, i Søndmør i Norge. (Strøms Søndmør, 2 D. S. 78).

Flæmingeland, med Indbyggerne Flæminger eller Flamlænder, I. 120. III. 26. IV. 45. 113. V. 127. VII. 57. X. 344. XI. 180. 202. 220. 234. 252. 256. 257. 260. 261. 371. eller Flandern, med Indbyggerne Flandrer, VI. 326. 329. 336. X. 70. 328. XI. 377. Den sydlige Deel af Nederlandene, eller nuvær. Belgien, med Frisland mod Norden og Walland mod Syden. Ofte omtales Kejser fra Danmark over Frisland til Flæmingeland, og om Skopte Ogmundson fortælles, at han sejlede til Flæmingeland, blev der om Winteren, og fortsatte næste Foraar sin Rejse vester til Walland eller Frankrig. Jf. Frisland.

Fodvig, XI. 300. 301. 303. Kort søndenfor Lund, og bekjendt af Slaget imellem Erik Emun og Kong Niels af Danmark; jf. Saxes Fota sinus (S. 246) og Svend Nagesens Fotavik (S. 60). Det er den Bugt, som gaaer ind ved Gaarden Hammer eller Store Hammer, imellem Skaanør og Malmø i Landstabet Skaane. (See Langebek Script. r. D. L. 1, S. 60. 250. Suhms Danm. Hist. 5 D. S. 435).

Fokstene, Folkesteen, IX. 14. 73-74. Den rette Læsemaade er Fokstene, ikke Folkestene. Stedet kaldes nu Foksteen eller Fogsteen, og er en Holm strax vestenfor Sire Na, ved den sydlige Grændse af Rogeland i Norge,

hvor det ogsaa er affat paa Pentoppidans Kort. Schøning har derimod paa sit gamle Kort over Norge affat det nordligere oppe paa Jæderen.

Folden, I. 54. III. 37. IV. 19. 94. 108. V. 3. 8. VII. 228. 274. VIII. 115. 227. 272. 289. 290. IX. 72. 152. 155. 219. 230. 232. 235. 342. X. 55. 56. 60. 74. 390. Beboerne Foldunger, IX. 154. Ved Folden forstaaes i Sagaerne deels nuværende Kristiania-Fjord i Norge, deels Landstrækningerne, Østfold og Vestfold, som ligge omkring denne Fjord; der siges saaledes snart at man fra Tønsberg sejlede over Folden, snart at der holdtes Thing paa Folden, efter som der enten menes Fjorden eller Landet. Den nordlige Deel af Fjorden kaldes ogsaa Øslofjord. Det gamle Navn Folden er nu blevet til Folloug.

Foldhelle, IX. 321. Menes at være den Helle, der ligger strax nordenfor Kjøbstaden Bergen i Nord-Hordeland i Norge, ved Eidsvaag (see Eidsvaag).

Folevold, IX. 192. 215. 264. 294. Umunde fra Folevold. Uvist. Rimeligviis maa dette Sted have været en Gaard i Øvre-Nomerige i Norge eller i Dudalen. Til- ligemed Umunde fra Folevold nævnes Audun Østensø; denne kunde da have Tilnavn efter Gaarden Østvatten, som ligger i Moe Sogn i Dudalen.

Folke, VIII. 299. Folke eller Fylkesbygden, nuvæ-
Hafslo Præstegjeld i Sogn i Norge (Kraft, 4 D. S. 721. 816. 817).

Folkessberg i Borgeshøsfel, IX. 229. 231. eller Folk-
berg i Heggen, IX. 121. Den norske Konge Hakon
Hakonsons Fødested. Nuvæ- Gaard Folkensborg i Røds-
denæs Præstegjeld i Rakkestad, Heggen og Frølands Fog-
deri, i Smaaleneens Amt, i Norge. (Kraft, 1 D.
S. 105).

Folkrin, V. 275. 276. Sammenhængen viser, at det
Oldnordiske Sagaer 12 B. G

var en Ø nordligere end Throndhjem, i Nummedalen eller Helgeland i Norge.

Folsten, VIII. 29. 49. 109. 251. IX. 314. En Ø med en Kongsgaard. Kong Hakon Hakonsen lod ogsaa en Kirke bygge der; men baade Kirken og Kongsgaarden bleve ødelagte af Hertug Skule. Nuvær. Ø Stor-Fossen, efter hvilken Fosens Leen har Navn, i den Deel af samme som ligger søndenfor Throndhjemsfjord, i Norge. Den hørte til det gamle Nordmøre.

Forborde, VII. 26. Hakon paa Forborde. Det synes at have været en Gaard i Throndhjem i Norge.

Fordung, IX. 190. 196. Navnet skrives ogsaa Fjordung, Frodung. Det var en Ø, som paa det ene Sted siges at ligge i Søen Thyre, paa det andet i Søen Rand. Det sidste ansees for det rimeligste. Stedet menes nemlig at være den Halvø, paa hvilken nu Gaarden Eid ligger, eller en af de mindre til denne Gaard hørende Øer, i Brandbo eller Næs Sogn, ved Randsfjorden, Grans Præstegjeld, i Hadeland i Norge. (Kraft, 2 D. S. 245).

Formentera, VII. 70. 71. Bekjendt af Sigurd Jorsalfarers Rejse. Nuvær. Ø Formentera ved Majorca i Spanien.

Fors, IX. 189. Ved Munkbo eller Munkegaarden ved Fors holdtes et Slag imellem Hakon Hakonsens Dropper og Ribbungerne. Menes at være nuvær. Gaard Dvrefos i Aggers Herred, ved Kristiania i Norge. (Kraft, 1 D. S. 323).

Fors, Fos VII. 151. 229. 248. VIII. 286. X. 391. XI. 307. En Gaard eller Landsby med Kirke i Ranrige, i Bigen i Norge. Gregorius Dagsen drog fra Kongehelle til dette Sted, og opholdt sig her om Natten før Slaget ved Bafia (see Bafia). Kong Eisten Haraldson blev dræbt her i Nærheden af Simon Skalp, og begravet i Fors Kirke; og paa det Sted under Bakken ved Kirken, hvor hans Lig blev ført hen, udsprang

en Kilde, VII. 229. X. 391. Nuvær. Foss Kirke i Foss Præstegjeld, i Lunge=Herred, i Bahusleen i Sverrig; Kilden er endnu til, og kaldes Østens Källa, Eistens Kilde. Ved Foss Kirke holdtes ogsaa fordum Foss Lagting for Sønder- og Nørre=Blken. (See Odmans Bahuslan, S. 274. 275. 269). En Gaard af samme Navn laa i Nedre=Romerrige, nuvær. Gaard Fos, tæt ved Skandsen Blakjer, i Blakjer Sogn, Urstougs Præstegjeld; den omtales ogsaa i Heimskr. L. 3, S. 332, hvor der fortælles, at den hellige Halvards Skrin blev bragt derhen fra Oslo (jf. VII. 185); til denne Gaard henvore nogle (f. Ex. Falsens Norge, S. 34) urigtig Gregorius Dagsøns Fald.

Forsæla, IX. 14. En Gaard i Ramrige, i Vigen i Norge, hvor Jon Drotning blev dræbt. Nuvær. Forshella i Frækne Herred i Bahusleen i Sverrig.

Foxerne, VII. 48. 49. 52. Et Sted ved den østre Arm af Gøstelven, i Nærheden af hvilket der holdtes et stort Slag imellem Gøterne og Magnus Barfod, der her led et stort Nederlag. Nuvær. Furerna Sogn i Flundre=Herred, i Vester-gøtland i Sverrig.

Frakland, Frankland, I. 97. 98. 99. 104. 110. VI. 108. VII. 172. XI. 361. 363. Vester-Frakland, XI. 363. Indbyggerne Franker, V. 127. 128. Frakland eller Frankernes Land betegner det store frankiske Monarki, hvilket sees af at Karl den Store og hans Efterfølgere vare Konger derover; men efter dette Riges Deling i Forliget til Verdun, ved hvilket Lothar fik Burgundien, Lotharingien og Rommerrige (Italien), Ludvig Frakland og Kejsernavnet, Karl Balland, og Pipin Aquitanien, tages Ordet Frakland i en mere indskrænket Betydning, nemlig som en Deel af Tyskland. Saaledes sammenstilles ogsaa i Fortalen til Snorres Edda: Øster=Garland, Westfal og Frakland, hvor det betegner de frankiske Lande ved Rhinen. Senere gik endelig det

frankiske Folknavn over til Boboerne af det nuværende Kongerige Frankerig, og skjøndt dette nu erholdt sit eget Navn, Franz, vedblev dog Kongen at kaldes Frakkekonge, Frankernes Konge.

Frankerig, X. 65. 70. XI. 278. fransk Hjelme, VI. 39. Det nuværende Kongerige Frankerig. Det kaldes i Oldsproget deels Frakland, XI. 278, deels, og det senere, Franz, X. 65. (see de tilsvarende Steder i den islandske Lert). See ogsaa Frakland.

Freida paa Søndmør, og Freiderbjerg, I. 35. 36. Fræde, X. 334. Hakon Adelsteen opholdt sig paa Søndmør paa sin Gaard Birkestrand paa Den Freida, da han fik Efterretning om, at Gunhildes Sønner vare komne forbi Forbjerg Stat med en Flaade. Han drog dem strar imøde, og de holdt et Slag paa Rasterkalf i Freføssund ved Freiderbjerg, i hvilket Slag Kong Hakon sejrede, og een af Gunhildes Sønner, Gamle, faldt. I Heimskringla (L. 1, S. 149-153) beskrives Slaget endnu omstændeligere: der var en slet Mark fra Øst mod Vest langsmed Bjerget, og vestenfor samme stejle Klinter; Kong Hakon lod den i Slaget faldne Egil Uldserk og flere lægge i et Skib, lod bære Jord og Stene sammen omkring dem, og der dannedes saaledes nogle høje søndenfor Freidarbjerg; desuden rejstes der høje Bautaflene ved Egil Uldserks Høj. Ved Bestemmelsen af disse Steder hersker der nogen Forvirring i Kilderne. Freida er nuværende Fredø, og paa denne laa Kongsgaarden Birkestrand (see Birkestrand), men i Nordmør, og ikke, som Kilderne angive, i Søndmør. Dette er da rimeligviis det Sted, hvor Slaget holdtes, hvilket nærmere er oplyst i Klüvers Norste Mindesmærker S. 115-119. Derimod henføres det af Strøm til Den Kvamsø i Herrø Præstegjeld i Søndmør, ved hvilken Ø der ligger en mindre, kaldet lille Ristø, som af Naturen er deelt i to Dele, af hvilke den mindste kunde være Kildernes Rasterkalf. Her

findes desuden tolv Kjæmpegrave og store Steenhøje paa selve Den Kvamsø. Tæt ved denne D ligger Frefø, hvoraf Freføsfund kunde have Navn. Men man maatte da antage, at Læsemaaden Freiderbjerg var urigtig, og at Kong Hakon drog fra sin Kongsgaard imod Syden, og mødte sine Fjender der i Freføsfund. (See Strøms Søndmør, 2 D. S. 453-455. Kraft, 5 D. S. 260. 285. 293-294).

Freføsfund, I. 36. V. 17. IX. 25. 86. X. 90. Dette Navn skrives saa forstjellig i Kilderne: Frekeyjarsund, Feeyjarsund, Færeyjarsund, Freyarsund, at der efter al Sandsynlighed ikke overalt menes det samme Sted. Naar Slaget ved Freiderbjerg omtales, I. 36, og dette, som man nu almindelig antager, holdtes i Nordmøre, saa maa der uden Tvivl læses Fredarsund eller Freidarsund, ligesom Freiderbjerg, og Stedet er da ved Den Fredø (see Freida). Paa de andre anførte Steder derimod, hvor der fortælles, at man sejlede til Stim (see dette) og laa i Freføsfund, hvorfra der sendtes Skuder nord paa Møre, d. e. til Nordmør, samt hvor det nævnes i Forbindelse med Steenvaag og Bergund, dog nordligere end disse, kan dette Sted ikke have ligget i Nordmøre, og her menes da Freføsfund ved Den Frefø, som ligger strax ved Kvamsø, i Herrø Præstegjeld i Søndmør.

Freysmose, XI. 328. eller Frøsmose, en Mose imellem Mørup og Steenlille, i Nærheden af Fjenneslev, hvor Absalons Fader Affer Dng boede, i Alsted Herred i Sjælland i Danmark (Suhms Danm. Historie 6 D. S. 260.)

Frisland, med Indbyggerne Friser, I. 7. 97. 110. II. 274. IV. 42. 112. VI. 297. 326. X. 39. 304. 327. XI. 316. 371. Ved Sagaernes Frisland forstaaes den hele Kyststrækning langsmed Nordsjøen, som beboedes af Folket Friser, eller Landene ved Nordsjøen fra Nord-Holland af indtil de vestlige Kyster af Hertugdømmet Slesvig i Danmark. Der kan derfor adskilles tvende Fris-

lande, nemlig det egentlige, oprindelige, som tilligemed Flæmingeland udgjorde de nuværende Nederlande, og det nordligere danske Frisland. De gamle geografiske Frag-
menter (Werlauff Symb. ad geogr. medii ævi, S. 12) sige, at Frisland ligger imellem Armene af Rhinen nord til Havet, og norden derfor er Danmark; at det ikke blot indbefattede det nuværende nederlandske Frisland, men tillige Holland, sees ogsaa deraf, at Rinlimafide laa i Frisland (see Rinlimafide); der siges ogsaa, at nærmest Wal-
land (Frankerig) ligger Flæmingeland, og dernæst Frisland, XI. 371; ligesaa at Toste Jarl drog til Flandern, saa til Frisland, saa til Danmark, VI. 326. Det nordlige Frisland eller nuvæ. Nordfrisland kaldes i Sagaerne ogsaa blot Frisland, men hos Saxe Lille Frisland, Frisia minor; det laa nordenfor Sjarland, og grændsede til Danmark, saaledes at det omtrent begyndte der, hvor Jyllands Side endte; det var et sidd Land, gennem-
skaaret med Diger, udsat for Oversvømmelser, o. s. v. (see Egilssaga S. 527-529. 533. Saxe, S. 3. 260). Ogsaa dette Frisland, der hos Saxe regnes for en Deel af Danmark, men i Sagaerne, fordi det var beboet af en anden Folkestamme, udtrykkelig adskilles deraf, omtales ofte, som X. 39. XI. 316. og i Almindelighed sammenstilles Danmark, Frisland og Sjarland, f. Ex. I. 7. Frodeaas eller Frodaas, VIII. 291. 295. IX. 30. 91. En Bjergaas ved Kjøbstaden Lønsberg i Norge. Paa Vejen, som gik ned herfra, fik et Sted Navn af Gjæstebakke, da de saakaldte Gjæster, en Deel af Kongens Huustropper, stode her, da Kong Sverre belejrede Baglerne.

Froste, II. 31. 36. 39. 40. IV. 84. VII. 167. Frostething, I. 29. 31. VII. 115. 116. 118. X. 76. Frostethingslov, I. 28. Froste er Landstrækningen Frosten eller omtrent nuvæ. Frostens Præstegjeld, vestenfor Stordalen i Throndhjem i Norge. Den er især mærke-

lig formedelst det her holdte Frostething, som i den ældste Tid var Hovedthinget for det indre Throndhjem, og senere eet af Norges tre store Lagthing, VII. 115. Frostethingsloven blev her indsat af Hakon Adelsteensfostre efter Sigurd Ladejarls Raad. Thingstedet var imellem de nuværende Gaarde Øvre og Nedre Nyg (Klüvers Norste Mindesmærker, S. 76).

Frysie, Fræsie, Frysiebro, VIII. 273. 275. IX. 33. 96. 157. 166. 183. 346. Her forefaldt et Slag imellem Birkebenerne og Slittungerne, IX. 157. Naen er nuværende. Aggerselv, og Broen over samme menes at være Broen nedenfor Bøien Mølle paa Gaarden Øvre-Fosses og Hovedstaden Kristianias Grund i Norge. (Kraft, 1 D. S. 324. Anm.)

Fræde, see Freida.

Fræksund, see Frefskund.

Fræsie, see Frysie.

Fuir, XI. 349. see Fuznon.

Fundeid, IX. 264 267. Hakon Hakonson trak sine Skibe over Fundeid, og kom til Gaarden Fala. Formodentlig et Eid ved nuværende Funden- eller Fund-Fossen i Glommen paa Grændserne af Dudalen, i Øvre-Nomerige i Norge. Den har Navn efter Gaarden Funden i Næs Sogn og Præstegjeld. (Kraft, 1 D. S. 406. 453. 470).

Furesund, VIII. 101. Nuværende. Furesund, omtrent en halv Mil fra Den Hindsø, i Kinds Præstegjeld i Søndfjord i Norge.

Fuznon, XI. 349. Rnytlinga nævner Fuznon med tre Borge: Fuznon, Winborg eller Winborg og Fuir. Det første Navn, Fuznon, Huznon o. s. v. thi Navnene ere meget fordrejede, er efter alle Fortolkeres Mening og hele Fortællingens Sammenhæng det samme som Sares Uzna eller Den Usedom i Pommern; dens gamle Navn Uznam kommer ogsaa Rnytlingas Huznom saare nær. Borgen Fuznon er da Sares Usnum eller Osnum oppidum,

Byen Usedom. Da Den bestod af tre Provinser, saa udtrykkes vel disse i Ruytlingas Navne; saa at Fuznom er det samme som Uznam, Fuir, naar man læste Fuij, det samme som Woëke, den nordøstlige Deel af Den, og til at svare til Windborg bliver da intet andet tilbage, end den tredie Provins Wanzlow, hvis nordiske Navn da er endnu mere forvansket. Om Usna eller Osna (ikke Orna) see Saxe, S. 235. 309. 317 o. fl. St.

Fyen, I. 138. 139. 166. VI. 61. 66. 67. 73. 142. 239. 254. XI. 42. 46. 49. 50. 54. 56. 57. 63. 70. 82. 83. 133. 136. 186. 205. 223. 230. 233. 234. 238. 251. 256. 274. 275. 313. 320. 321. 323. Fyenoer, VI. 61. 240. Nuvær. Ø Fyen eller Fyn i Danmark. Man plejer, men som det synes uden Grund, at hense Navnet til det oldnordiske Ord fjón, Adskillelse (Had), fordi det kun ved et smalt Sund er skilt fra Jylland. Andre antage det for henhørende til de ældste nordiske Navne, som ej mere lade sig forklare.

Fylingsfjord eller Fylinsfjord, som er forbigaaet her i Oversættelsen, forekommer i Fornmannasögur, IX. 19. i Varianterne. Den synes efter Sammenhængen at have været nordligere end Karmsund, og sydligere en Siggevaag. Stedet er ubekjendt. Maaskee menes der nuvær. Førrelandsfjord, som gaaer ind parallel med Karmsund i Nugsvaldsnæs Præstegjelds Fastland, under Rogeland i Norge. (See Kraft, 4 D. S. 231).

Fyre, IX. 221. En Gaard i Udenæs Sogn, Næs Præstegjeld, i Øvre = Romerige i Norge. (Kraft, 1 D. S. 469).

Fyrileif, Fyrirleif, VII. 151. 158. VIII. 224. XI. 305. Naar man fra Fors i Ranrige drog ud imod Havet, kom man til Fyrileif; det var en Gaard paa den sydlige Side af Godmar. (See Fors og Godmar). Her holdtes et Slag imellem de norste Konger, Magnus den Blinde og Harald Gille; jf. Saxe, S. 248. Gaarden

Iaa i Ranrige i Wigen i Norge, og maa efter Beskrivelsen have ligget i nuvær. Dragsmark eller Bogenæs Sogn i Bahusleen i Sverrig.

Fyrisvalle, V. 221. 222. XI. 160. Bekjendt af det store Slag, hvori Styrbjørn den Stærke faldt. Nuvær. Fyriswald, en Slette ved Gammel Upsala i Sverrig, hvor der endnu findes nogle hundrede Gravhøje. Navnet betyder Markerne ved Fyrisaa, der løber igjennem Upsala. Stedet er ogsaa bekjendt af en Begivenhed med Rolf Krake (Rolf Krakés Saga, Kap. 45), hvorefter Digterne kalde Guldet Fyrisvalles Sæd; hertil sigtes ogsaa hos Saxe S. 35, hvor Stedet kaldes agri firivallini (ikke firtvallini).

Fyrwald, IV. 60. En Havn i Northumberland i England. Læsemaaden er uvis. I Heimskringla foretrækkes Furuwald, hvilket Oversætteren har fulgt, saavel som Suhm, der dog anmærker, at Stedet er ham ubekjendt. Men der kan ogsaa læses Havnen fyri Valldi, Havnen udenfor Wold, hvorved Navnet faaer et heel andet Udseende. Camden (Britannia, Fol. S. 890) anfører ved Humberflodens Udløb et Afgudstempel, der Iaa i Skoven Deirwald, hvilken Skov nu (sst. S. 898) kaldes the Wolds. Denne Skov ligger noget længer inde end Holdernes i selve Indløbet til Humberfloden; og en Havn udenfor dette Sted kan der altsaa her menes med Sagaens: udenfor Wald.

Færøer, I. 161. 211. 212. 223. II. 79. 81. 84. 97. 101. 105. 110. IV. 100. 255. 260. 261. 262. 263. 280-285. 312-318. VIII. 6. 8. 9. 10. 174. IX. 110. 200. X. 271. 345. XI. 366. 367. 372. Beboerne Færøinger eller Færøboer, IV. 260. Den bekjendte Øgruppe Færøerne. Navnet betyder Faareøerne. Øernes Antal angives her, XI. 372, at være atten. De bleve først besøgte paa enkelte Steder af Munke fra de skotske Øer, der nedsatte sig her som Eneboer, men snart bleve

forjagede af norske Vikinger. Den første Nordmand, som nedsatte sig her, var Grim Kamban; efterhaanden befolkedes Derne af flere, især da Harald Haarfager bemægtigede sig Enevældet. Skjøndt disse Der oprindeligt vare uafhængige, tilegnede de norske Konger sig dog snart Overherredømmet: Hafgrim paa Syders havde saaledes den ene Halvdeel til Leen af Harald Graafeld, Brødrene Bresten og Weiner paa Skufs den anden af Hakon Jarl. Senere nævnes adskillige andre Mænd, blandt hvilke Sigmund Brestersøn er den mest bekjendte. Han fik alle Derne til Leen af Olaf Tryggvesøn og kristnede dem. If. isøvrigt Færøingesaga. Af disse Der nævnes: Strøms, Sands, Skufs, Dimon, Syders, Østers, og Nordserne, hvoriblandt Svins.

Gaase, II. 57. VI. 163. 295. En Havn i Øfjord paa Island, der omtales ved Sejladsen imellem Island og Norge. Denne Havn var halvanden til to Mil fra nuvæ. Øfjords Kjøbstad indenfor Landtungen Loppøre ved en Gaard, der endnu kaldes Gæfir (eller at Gásam), i Øfjords Sysfel paa Nordlandet. See Finn Magnussens Oversættelse af Fortællingen om Sneglu-Halle i Lidsfr. for nordist Oldkyndighed, 2 B. S. 44 samt Rettelserne til samme Bind.

Gaasøre, III. 81. Øren ved nysnævnte Havn Gaase i Øfjord.

Gades, XI. 370. 371. En Ø ved Spanieland. Den Ø, hvorpaa Byen Cadix i Spanien ligger.

Gallicien, VII. 66. XI. 371. eller Galliseland, XI. 269. Landstabet Gallicien i den nordlige Deel af Spanien. Efter det fik Ulf Jarl Tilnavnet Gallise-Ulf. Det kaldes hos Digterne ogsaa Jakobs Land efter den hellige Jago af Compostella, hvorhen Nordboerne undertiden gjorde Pillegrimsrejser. Denne By, San Jago, kaldtes af

- Nordboerne Jakobs. Jf. Werlauff Symb. ad geogr. medii ævi S. 20. Orkneyernes Saga, S. 284 fgg.
- Galvei, IX. 274. Landstabet Galloway (Stewartry of Kirkcudbright, Shire of Wigton og en Deel af Ayr Shire) i Sydskotland.
- Gamlesleer, X. 334. Et Sted i Gauldalen eller Guuldalen i Throndhjem i Norge, kaldet saaledes fordi Gamle Gunhildsøen der blev fældet. Navnet er næppe mere til.
- Gandvig, V. 211. X. 161. 162. XI. 41. Saaledes kaldtes det hvide Hav efter Trolddommen Gand, saa at det betyder Trolldvigen formedelst de Trolde eller troldekyndige Folk, som mentes at boe derved. Det laa imellem Finmarken og Bjarmeland, og ligeoverfor Helsingebotn eller den botniste Bugt. (Jf. Om Fornjot, Kap. 1. Hervarars. Kap. 1. Grim Lodinkins Saga, Kap. 1). Neifter (de terris ad mare album S. 8) mener, at det især betegner den Bugt af det hvide Hav, som Russisk Lapmark danner med den modsatte Kyst ved Dvina.
- Gard, XI. 340. eller rettere Garz eller Gards; det samme som Byen Karenz, nuvar. Garz paa Den Rygen ved Pommern.
- Gardar, Garde, I. 228. IV. 101. IX. 290. 304. X. 19. En Gaard paa Akrenæs i Borgesfjords-Syssel paa Sønderlandet i Island.
- Gardarsholm, I. 212. XI. 367. Det ældste Navn paa Island, efter Opdageren Gardar.
- Garde, see Garderige.
- Garderige, I. 69. 70. 74. 88. 92. 122. 124. 125. 248. II. 85. 86. 200. III. 32. 41. 42. 44. 49. IV. 24. 97. 114. 180. 181. V. 23. 32. 33. 35. 40. 83. 84. 190. 195. 242. 251. 255. 256. 267. 268. 269. VI. 1. 17. 83. 103. 106. 108. 141. 193. VII. 256. X. 34. 157. 181. 182. 183. 185. 186. 188. 189. 190. 197. 200. 201. 215. 216. 222. 230. 348. 356. XI. 173. 179. 189. 263. 298. 315. 370. Garde, V. 111.

115. 180. VI. 107. 138. 139. 140. X. 328. 382. XI. 263. Gardefonge, I. 69. 90. IV. 180. X. 188. Tillægsord Gerdf, I. 93. 131. IV. 114. Garde, der egentlig betyder Gaardene og sædvanlig forekommer hos Digterne, eller Garderige, Gaardenes Rige, udgjorde en betydelig Deel af Østerlandene eller Østerleden; omtrent det senere saakaldte Store og Lille Rusland. Det bestod især af tre Hoveddele, hvilket sees af Delingen imellem Kong Baldemars Sønner, V. 242. 267: Rænugaard, som er det bedste Rige i hele Garderige; Holmgaard, som ogsaa siges at være den vigtigste Deel; og Paltesfja med det Rige, som hører dertil. Men foruden disse nævnes adskillige andre Landstaber deels her i Sagaerne, deels i Orvarods saga, Kap. 30 og Werlauff Symb. ad geogr. medii ævi, S. 10, af hvilke vi her især bemærke: Sursdalene, Bulgaria og Østerrige, hvorom egne Artikler handle. Paa den anden Side af Rænugaard laa efter Nordboernes Forestilling et Tattarerige eller Tartarernes Land, og et Serkland eller Saracenernes Land, forskjelligt fra det nordafrikanske Serkland, samt et fabelagtigt Blaaland. (See ogsaa om Garderige i Almindelighed Suhms Danm. Hist. 1 D. S. 86 fgg).
- Garheim, IX. 316. Ræfemaaden er uvis; der læses ogsaa Tjolgarheim, og dette synes at være den fuldstændigere Form. Det var et Sted, formodentlig en Ø, i Helgeland i Norge. Bestemmelsen af dets Beliggenhed beroer paa Beliggenheden af de sammesteds omtalte Brenner og Baage. Hvis der ved Baage forstaaes den store Ø Baage i Saltens Fogderi, kunde Tjolgarheim være nuvæ. Lils (Tjelgø).
- Garmat, see Darmat.
- Garpsdal, II. 19. En Gaard i Geiradal, i Bardestrands-Syssel paa Vesterlandet i Island. (Landn. 2, 21).
- Gaskogne, X. 65. Landstabet Gascoigne i Frankrig.

Gata, I. 223. II. 80. 81. 82. 84. 85. 96. 102. 112. 114. 150. IV. 260. 280. 285. 313. 314. 318. Bekjendt af Familien Gøtefegger, Mændene paa Gata (Gøtu er Ejeformen af Gata). En Gaard paa den sydføstlige Side af Den Østers i Færøerne.

Gaul, Gaulelven, Gulaa, I. 190. 194. VIII. 27. 62. Nuvær. Guulselven eller Guledalselv, der løber igjennem Guuldalen, og falder ud i Guulosen, en Bugt af Ørkedalsfjord, i Throndhjem i Norge. Om denne Elos Udspring og Løb see Schönings Rejse, 1 H. S. 90-91.

Gaular, Gule, I. 214. X. 130. Bekjendt af Utle Jarl hin Mjove, hvorom ogsaa Egils saga Kap. 2. Halvdan Svartes Saga, Kap. 2. Harald Haarfagers Saga, Kap. 13; her var ogsaa et anseeligt Hovedtempel, som forestodes af Thorbjørn Herse af Gjalefylke, og hvortil man søgte fra Fjordene, Gjale og Sogn; see Landnama, P. 5. Kap. 8 og Egils saga; Kap. 49. To Landstrækninger af dette Navn forekomme i Norge, nemlig Gulen Skibsrede i Sogn, og Egnen omkring Nord- og Mid-Gulensfjord og Gaarden Søndre-Gulen i Kinds Præstegjeld i Søndfjord, samt Gauldalen med Gaulselven i Indre-Holmedals Præstegjeld sammesteds. Flere have antaget det sidste Sted, og navnlig Gaarden Dusen i Bøgstad Sogn, for at have været ikke blot Utle Jarls og Arnbjørn Herses Sæde, men endog for det Sted, hvor det gamle Gulething holdtes (see Kraft, 4 D. S. 936). At det her meente Sted laa i Fjordene eller Gjale synes at følge af Brudstykket om Fornjot, Kap. 1. See ogsaa Torfæi Spørgsmaale om Beliggenheden af Gaular og Gaulathing, samt Provst Legangers Svar i Torfæana, S. 159-161. 168.

Gauleraas, Gaularaas, Gaulaas, Guleraas, Gullaas, IV. 86. 105. 289. VI. 220. VIII. 50. 51. 53. 83. 102. 121. 182. IX. 77. 214. 322. X. 220. En Bjergstrækning, som strakte sig fra Guuldal op igjennem

nem Strind, i Throndhjem i Norge. Beliggenheden sees især af Følgende: Man sejlede ind over Throndhjemsfjord til Gladke, og saa ind langsmed Gauleraas indtil man landede ved Gullhammer; paa et andet Sted hedder det: man drog fra Nideros ud over Steenbjerg og saa op paa Gauleraas.

Gaulerdal, Gaulardal, Gauldal, Guledal eller Guldaalen, I. 30. 187. 194. 197. II. 36. 166. III. 155. IV. 84. 86. 105. 219. V. 203. VIII. 63. 66. 112. 117. 118. IX. 21. 80. 81. 125. 142. 194. 313. 322. X. 39. 143. 219. 222. 224. 225. 276. 284. 334. 339. 340. 378. med Indbyggerne Gauldøler, VIII. 26. 120. 269. X. 228. eller som Landstabs ogsaa Gauldølefylke eller Gauldalfylke, IV. 83. X. 143. Nuvær. Guuldaalen eller Guledalen i Throndhjem i Norge. Den har Navn af Elven Gaul eller Guulelven. Den er i den ældre Tid især bekjendt af Harald Haarfagers mange Slag, som holdtes her, da han undertvang Throndhjem; af Bøndernes Opstand imod Hakon Jarl; og flere Høvdingers Forening imod Olaf Tryggvesøn. Senere forekommer den ved de borgerlige Uroligheder. Foruden den egentlige Gauldal eller nuvær. Guuldal, en stor Dalstrækning, som paa den ene Side grændser op til Strind, paa den anden til Dovrefjeld, nævnes her Landstrækningerne Skaun og Sognedalen. Hos Saxe, S. 169, kaldes denne Landstrækning Gølerdalen, og i Nærheden af den, siger han, havde den bekjendte Lathgertha (Ladgerde) sin Boplig. Dette skal ogsaa efter et gammelt Sagn have været Tilfældet, da hun skal have ejet Gaardene Langørgen og Leeraanden i Buddigen Sogn (i Bynæssets Præstegjeld), som forudm hørte til Guuldaalen. (Høyem om Bynæssets Præstegjeld, S. 306).

Gedebro, VIII. 220. IX. 350. 351. Nuværende Gedebro, en Bro over Loelven i den gamle By Oslo i Norge. (Kraft, 1 D. S. 298).

Wedsbæk, XI. 315. Ved denne Bæk eller Aa holdtes et Slag imellem Svend Grabe og Knud Magnussøn. Hos Saxe, S. 258-259, omtales Slaget og Aaen, men dens Navn anføres ikke; derimod beskrives den som en strid Aa, over hvilken der var kun eet Vadested. Med Hensyn til Beliggenheden bemærkes, at Kong Svend gik om Natten ud fra Viborg, og marscherede en lang Vej til Fjendens Lejr (*noctu magnis itineribus ad hostium castra contendit*), som var paa den anden Side af Aaen. I Krønikerne, f. Ex. Petri Olai Annal. hos Langebek, S. 176, kaldes Aaen Giezbec. Det var en Aa eller Bæk i Nærheden af Viborg i Nørre-Jylland i Danmark; enten som Suhm mener (Danm. Hist. 6 D. S. 91) den Bæk, som en Miil søndenfor Viborg falder i Wedsø, eller, hvis man finder, at Saxes magna itinera antyde en længere Afstand, Gjedstedaa, som løber forbi Gjedsted By, tre Miil nordenfor Viborg, og falder ud i Limfjorden.

Geirhildsø, I. 213. En Sø paa Hjaltland eller nuvæ. Shetland nordenfor Skotland, kaldet saaledes efter Flokes Datter Geirhild, som druknede der. Formodentlig paa Den Mainland; det er vel ikke at vente, at dette Navn endnu skulde være til, men det bør dog bemærkes, at der ligger en Hildersvik paa den nordvestlige Ende af Den Mainland.

Geirland og Geirlandsaa, I. 227. En Gaard og en Flod i Skaftefjelds-Syssels vestre Deel paa Østerlandet i Island. (Landn. 4, 11).

Geirland, I. 229. En Gaard i Hvitaaside, hvor Ulf Grimson boede. Navnet er urigtigt, thi dette Sted er det samme som Gaarden Geitland, bekjendt af Slægten Geitlendinger, der omtales i Landn. I, 21. Den laa paa Grændsen af Borgesfjords- og Myre-Syssel paa Vesterlandet i Island, og regnes i Landn. til Sønderlandet.

- Geirrodgaard, III. 162. 172. 174. Et Land med en Borg, som efter de fabelagtige Fortællinger laa i Jotunheim ved Ishavet, saa kaldet efter Jætten Geirrod. See Jotunheim. Det forekommer tilligemed Naen Vimuraa eller Vimra i Snorres Edda (Skaldskaparmaal, Kap. 18).
- Geirstad, IV. 25. 28. 111. X. 153. 167. 168. 170. See Olaf Geirstadealf i Personsregisteret. Et ældgamelt Kongesæde, hvor Olaf Geirstade=Alf boede, og hvor han er hylagt; i det gamle Vestfold i Norge. Hidtil antaget for nuvær. Gjerrestad Præstegaard i Gjerrestad Sogn, Nedens Fogderi (Kraft, 3 D. S. 296. 356); men efter Munch (Om Grenland i Annal for nord. Oldt. 1836 S. 70) rettere nuvær. Gjerstad i Ljølling Sogn østenfor Laurvigsbugten.
- Geirsvær, VI. 276. Her var det første Bryggeleje nordpaa i Norge for dem, som kom nordfra, nemlig fra Finmarken. I Registeret til Heimskr. menes om dette Sted, at det maaskee kan være Gaasvær i Alstahoug Præstegjeld, men dette kan ikke være Tilfældet, da Alstahoug ligger sydlig i Helgeland, og Geirsvær efter Sammenhængen i Sagaen laa nordligere end Lengjevig. Det maa da være eet af de mange Vær, som ligge nordlig i Tromsen; et af dem kaldes ogsaa Gaasvær.
- Geitersø, XI. 347. De Danske traf Kong Baldemar her efter deres Tog til Bramnæs, hvilket lader formode at der var en Kongsgaard. Stedet er ved nuvær. Gedserodde paa Den Falster i Danmark; i Gjeddesby, eller som den forhen hed Getæsby, var en curia domini regis (Kong Baldemars Jordebog hos Langebek, L. 7, S. 525. 540), senere nævnes i Diplomer Leensmænd paa vor Gaard Giedesgaard.
- Geitefjærd, II. 7. Ved Dalen Langedal i Sunavatns-Syssel paa Nordlandet i Island.
- Geitkjær, X. 50. eller Gedekjær; en Sø eller Sump i Landstabet Halland, sydligere end Vardefjord. Stedet

- er rimeligviis det samme, som *Saxæ Lacus Caprinus* (Saxæ, S. 207), hvor Skjalm Hvide flygtede fra sine Bevogtere, efter Slaget i Nisaa. Navnet findes i nuvæ. Gettersø eller Gjedersø strax ved Warberg i Halland, og har formodentlig været en Sump lige over for denne Ø.
- Geldingeholt, X. 46. En Gaard i Skagefjords-Eyssel paa Nordlandet i Island.
- Gelmin, VIII. 113. IX. 61. En Gaard, hvor Kong Evertes Søster Cecilia boede. Nuvæ. Gaard Gjelme, en stor Gaard i Orkedalens Sogn og Præstegjeld, i Orkedalen i Throndhjem i Norge. (Falsens Norge, S. 82. Kraft, 5 D. S. 539). Den forekommer ogsaa i Heimskr. I. 2. S. 42.
- Gerde, V. 41. 79. 209. VII. 212. X. 351. Som Leensmænd nævnes oftere sammen Uslak fra Finnø (see Finnø), og Erlend fra Garde eller Gerde (den første Læsemaade i Heimskringla). Schoning og flere søge dette Sted strax ved Findø; paa Den Falgø, som hører under Findø Præstegjeld, ligger nemlig strax ved Kirken en betydelig Gaard, kaldet Gaar eller Gaard, fordum beboet af en mægtig Mand, Uslak, der skal have bygget Kirken, og som derefter har haft anseelige Beboere (Bing, og Kraft, 4 D. S. 179). Denne Gaard kunde altsaa være den, som her menes. Derimod bemærker Grundtvig i det geografiske Tillæg til tredie Deel af hans Oversættelse af Snorre, at dette er en Fejltagelse, og at Stedet er nuvæ. Gjerde, Annexet til Etne Præstegjeld i Syd-Hordeland i Norge; hvilket bekræftes af Kraft (4 D. S. 497).
- Germanien, IV. 76. Germania, X. 192. XI. 370. Det gamle Navn paa Lyfland, som Nordboerne have optaget af sydlige Kilder.
- Geronna, X. 66. eller Gerno. Nuvæ. Gerona i Katalonien i Spanien.
- Oldnordiske Sagaer 12 B.

- Getulien, XI. 371. Det gamle Landstaf af dette Navn i Afrika.
- Gidske, Giske, IV. 290. 292. 294. VI. 292. 293. VII. 4. 41. 44. IX. 242. 292. 308. 313. 321. X. 40. 42. 44. 94. 120. 121. Bekjendt af den i Norges Historie berømte Gidskeæt: Thorberg Arnesøn, Skopte Ogmundson; der først sejlede igjennem Njorvesund, Povel paa Gidske, Nikolai paa Gidske, o. fl. Den ene Gaard paa Gidske brændte under Hakon Hakonsøn, X. 120. og Gidskemændenes Slægt uddøde med Nikolai paa Gidske, X. 121. Nuværende Ø Giske eller Gisko i Borgunds Sogn og Præstegjeld i Søndmør i Norge, med Herregaarden Giskogaard. (Strøms Søndmør, 2 D. S. 102. 107. Kraft, 5 D. S. 121-122).
- Giljaa, I. 230. 231. 234. En Gaard i Vatnsdalen i Hunavats = Sýssel paa Nordlandet i Island. (Landn. 3, 3).
- Gilling, II. 160. see Gods.
- Gilsbakke, II. 213. En Gaard i Borgefjord, nordenfor Hvitaa i Myre = Sýssel paa Vesterlandet i Island.
- Gimsar, Gimse, I. 153. II. 37. 265. III. 53. 98. 108. 109. 116. 136. 143. 200. IV. 56. V. 275. 277. VI. 82. VII. 181. 182. VIII. 269. X. 276. 297. 307. XI. 113. En ved adskillige Mænd bekjendt Gaard: Styrkar, Endrid, Gunnar, Dyre fra Gimse. Nuvær. fem Gaarde Gimse eller Gjemsse, af hvilke den største hedder Nedre = Gimse, i Melhuus Sogn og Præstegjeld i Guuldalen i Norge. (Norske Vidensk. Selsk. Skr. fra det 19de Aarh. 1 D. S. 342. Kraft, 5 D. S. 509).
- Gimsø, VII. 249. Et Kloster i Landstrækningen Høfund, hvor Gregorius Dagsøn blev begravet. Nuvær. Gjemsø Klosters Gaard paa den sydlige Kant af Gjemsø eller Klosterøen i Solum Sogn og Præstegjeld, Thelemarkens og Bamble Fogderi, i Norge. (Kraft, 3 D. S. 99).
- Giske, see Gidske.

Giste, see Gullhyn.

Gitersø, IX. 90. Der ligger en Ø af dette Navn, Gitersøen, i Nærheden af Den Karmen, østenfor Fæs, under Torvestad Sogn og Præstegjeld i Rogeland i Norge; men efter Sammenhængen maa dog den her nævnte Gitersø være en Læsefejl for Hittersø (see Hittersø).

Gjabakke, II. 209. Et Sted ved Gjaeen paa Althinget i Island.

Gjelleraas, VIII. 219. 226. 273. Nuvær. Gjelleraas eller Gilleraas, en Skov- eller Fjeldstrækning een til to Mil nordost og norden for Kjøbstaden Oslo i Norge.

Gjulande, Gyljande, IX. 182. 346. 347. Et Sted, hvor man landede, naar man nærmede sig Byen Oslo i Norge; man roede derhen vester forbi Hovedø, og gik derfra op imod Naen Frysie. Det menes at være Bugten imellem Ladegaardsøen og det faste Land eller den nu saakaldte Pipervig, en Forstad mod Westen til nuvær. Kristiania. (Kraft, 1 D. S. 466).

Gjæstebakken, VIII. 291. See Frodeaas.

Gladethors, IX. 228. Navnet skrives ogsaa: Gladathorp og Gladathros, saa man har været uvis om Læsningsen. Det er en Bygd i Værmeland; omtrent nuvær. Glafwa Sogn i Gillbergs Herred, vestenfor Søen Glafsfjolen eller Glafsfjorden. Imellem denne Sø og Store Gladsø ligger Jernbruget Glafsfors, saa det rette Navn i Sagaen kan være Glafafors eller Gladafors, formodentlig det sidste.

Gluferfjord, VII. 192. En Fjord paa Den Sinn i Helgeland i Norge; inderst i Bjerget ved denne var der en Hule, hvor Sigurd Slemmedegn tilbragde en Vinter. Da det var i Nærheden af Tjalbesund, saa maa Fjorden rimeligviis have været paa den sydostlige Side af Hinds, i Saltens Fogderi, hvor der er høje Bjerge. Fra Norden af gaaer Gullsfjorden midt ind i Den.

- Glumsteen**, X. 50. 52. 53. Nuvær. Glumsteen og Glumsteensvig, nordenfor Floden Vethra, i Gardhus Herred i Landstabet Halland, forhen hørende til Danmark. Stedet, der oftere forekommer i Diplomer (Suhms Danm. Hist. 7 D. S. 655. 8 D. S. 291), har faaet Navn efter Glumstenen, en næsten fem Alen høj Steen, der ligger ved Mobergs Lange, vestenfor Skassinge, og som er udførlig beskrevet og afbildet i Richardsons Hallandia, S. 94-96.
- Glæsisvall**, III. 122. 123. 124. 125. 162. 172. 174. eller Glæfers Vold, Glæfers Marker, et Landstak i Jötunheim. See Jötunheim. Det omtales ogsaa i Hervararsaga, Kap. 1. hvor der fortælles, at Kong Godmund regjerede derover, og at Odainsager, Uldødelighedens Ager, laa i hans Land. Da dette Sted formodentlig laa i Jæmteland, og Steder, som minde om Kong Godmund og Gaarden Grund, ligge i Angermanland, saa maa det historiske Glæsisvall forhen have ligget i eller ved de svenske Nordlande, men i de fabelagtige Fortællinger henlægges det i det ligesaa fabelagtige Jötunheim ved Ishavet.
- Gnipelund**, III. 163. 175. En Gaard i Grunder-Herred i Jötunheim. Dette af Edda bekjendte Sted (Helgekvida Hundingsb. den første) er i den fabelagtige Saga, hvori det her forekommer, henlagt i Jötunheim ved Ishavet.
- Gnitahede**, VI. 296. Den Hede, hvor Sigurd Fofnersbane, efter Edda (Sigurdskvæderne og Fofnismaal), dræbte Fofner; den laa rimeligviis i Vestfalen i Egnen af Paderborn. (See ogsaa Werlauff Symb. ad geogr. medii ævi, S. 16, med tilhørende Anm.)
- Goafjord**, X. 110. Læsemaaden er uvis. Det skrives ogsaa Gafjord og Gifling. Det er en Fjord østenfor Forbjergget Dyrnæs eller nuvær. Durnish i Sutherland, paa den nordlige Side af Skotland.
- Goddale**, Guddale, paa Island, I. 244. II. 185. Be-

boerne Guddøler, II. 56. En Landstrækning i Skagefjords-Syssel paa Nordlandet.

Godlande, XI. 368. Gudelandene, et Navn paa de af Goterne eller Gudefolket erobrede Lande i Norden, altsaa eensbetydende med Gotland, Reidgotland og Ögotland. Folkene kaldtes Godjod eller Godthjod, Gudefolket.

Godmar, VIII. 224. En Fjord i Ranrige i Vigen i Norge; nu kaldet Gulmaren eller Gulmare-Fjolen, d. e. Gulmarfjorden, i Bahusleen i Sverrig.

Godnefjord, VI. 205. Nuvær. Randersfjord og Gudenaå i Nørre-Jylland i Danmark. Navnet Godnarfjördr er endnu bevaret i Gudenaå (Godnará), og kan maastee udledes af det gamle, ogsaa norske, Ord Gotn, isl. got, Fiskeæg. Den norske Konge Harald Haardraade sejlede op ad denne Fjord, og afbrændte Thorkel Geyfas Gaard, der laa i eller ved en stor Skov, som i den islandske Text kaldes Hornskógr, Hornstoven, men her i den danske Oversættelse er givet ved: Skovens Affrog. Dersom dette Sted er et Egennavn, saa kunde det endnu findes her ved Indløbet til Gudenaå. Efter Suhm (Danm. Hist. 5 D. S. 150) skal denne Hornskov have ligget i Hornstet Sogn, Lisbjerg Herred, men dette Sted ligger midt inde i Landet, og kan derfor næppe komme i Betragtning. Derimod kan Thorkel Geyfas Gaard søges enten i Lved Sogn, Nørre-Hald Herred, strax ved Indløbet til Randersfjord, eller i Hornbek Sogn, Sønder-Lyng Herred, vestenfor Randers. Hvis Navnet paa den gamle Herregaard Gjesfinggaard i Lved Sogn er gammelt, saa kunde det udledes af Geisuengi, Geyfas Enge, Geiseenge (dannet lig Geisudætr, Geyfas Døtre); i samme Sogn ligger ogsaa Hjornkjær, hvilket da vilde være en Lævning af Hornstovens Navn, eftersom horn, Horn, og hyrna, Hjørne, i det gamle Sprog, som bekjendt, ere eensbetydende.

- Godran, VIII. 189. 190. En Gaard i Norge, hvor Olver fra Godran eller Gudran havde hjemme.
- Godrekstad eller Gudrekstad, VIII. 223. IX. 334. 362. Thorsteen Rugads Gaard; den laa i Threndhjem i Norge. Suhm (Danm. Hist. 8 D. S. 416) nævner Steige som en anden af denne Mand's Gaarde.
- Gods, Godserne, II. 156. 157. 159. 160. X. 245. Bekjendt af Afgudsdyrkeren Raud eller Roald. Det var en Samling af Der, af hvilke to nævnes: Gilling og Hæring, som laae i Fjorden Salpten i Norge. Det maa altsaa have været den Øgruppe ved Indløbet til Saltensfjord i Saltens Fogderi, som bestaaer af Sandhøden, Strømø, v. s. v. (Falsens Norges Hist. 1 D. S. 208); een af disse Der kaldes hos Bing ogsaa Guds. See ogsaa Moldefjord.
- Godsøstrøm, II. 160. Nordenfor nysnævnte Godser, imellem dem og Fastlandet ved Saltensfjord.
- Gorgasia, XI. 348. Dette Sted forekommer kun her i Rnytlinga; hos Saxe findes intet lignende, men han taler i dets Sted om Usna eller Usedom. Sammenhængen viser, at det var indenfor Flazmynne eller nuvæ. Swinemünde i Pommern, men det kan ej bestemmes om der menes Vand eller Land, da's Gro'sse Haf eller en Egn ved samme.
- Gotland, Goter see Götland, Gøter.
- Gradehede, XI. 329. 331. tæt søndenfor Viborg; bekjendt af Slaget, hvori Svend Grade faldt; jf. Saxe S. 279, og sammes bellum Grathicum, S. 348. samt Svend Aagesen S. 62: secum Gratham. Hos Krønikeskriverne kaldes Stedet ogsaa Grathemose. En Hede i Lorning Sogn, Lysgaard Herred, i Nørre-Jylland i Danmark. Valpladsen vises paa Marken sønden- og østenfor Ravnholtsgaard ved Kongknapsdige; Lævnin-ger af Graa Kirke (d. e. Grathe- eller Grade-Kirke) sees imellem Ravnholtsgaard og Graagaard (Suhms Danm.

- Hist. 6 D. S. 269. 284-285. Oluffens Collectanea). Kongen fik naturligvis Tilnavn efter Heden, hvor han faldt, og ikke omvendt.
- Grande, VIII. 144. Klement fra Grande nævnes. Formodentlig en Gaard i Norge, men uvist i hvilket Landskab.
- Grattagref, IX. 232. Nuvær. to Gaarde Grestegref en halv Miil nordost for Jevnager Kirke, i Jevnager Sogn og Præstegjeld i Hadeland i Norge. (Kraft, 2 D. S. 211). I Heimskr. skrives Navnet Grattagrøf; men efter det nuværende Navn at slutte maa den rette Form have været Graftagref eller Grestagrøf med ft for tt, thi Assimilation er sædvanlig ved Overgang fra gamle Navne til nyere, men ikke omvendt.
- Gravdal, VII. 274. VIII. 98. 198. 284. IX. 15. Nuvær. Gravdal strax indenfor Hvarfsnæs, i Aflø Sogn, ved Kjøbstaden Bergen i Nord-Hordeland i Norge.
- Grenjar, IV. 87. (V. 154). Denne Form forekommer kun her, og er en Læsefejl for det sædvanlige Grenmar, hvilket sees ved Sammenligning med Heimskringla I. 2. S. 49.
- Grenmar, Granmar, foruden nysanførte IV. 87. ogsaa IX. 34. 97. 187. 344. X. 348. Granmar, der er en usædvanlig Form, forekommer kun een Gang, IX. 97. Efter Kraft er dette Sted maastee Den Jomfruland i Sannikedals Sogn, Nedre Thelemarkens og Bamble Fogderi, i det gamle Nigen i Norge; dog bemærker han ogsaa, at Jomfruland maastee er de Gamles Nur (Kraft, 3 D. S. 95. 96-97). Men efter de Steders Sammenhæng, hvori Grenmar forekommer, synes det aldrig at betyde en D, hvortil intet Udtryk hentyder, men en Landstrækning strax ved Ugde og ved Begyndelsen af Nigen. Falsen antager ogsaa, efter at have anført hvad der forstaaes ved de Gamles Grænland, at det, som i forbums Dage kaldtes Grenmar, uden Tvivl er den Deel

af Kysten imellem Kragerø og Østerriisør (Falsens Norge, S. 43. 44.) Dette kan dog heller ikke være Tilfældet, thi strax søndenfor Kragerø ligger Porter eller de Gamlæs Portyria, og denne laa paa Limgardsøside (see disse Artikler), og Grenmar maatte da være det samme som eller en Deel af Limgardsøside. Derimod siges i Hakon Hakonsøns Saga Kap. 227: ind i Vigen til Havnen Slattenæs (nuvær. Slottenæs i Bamble Sogn) eller, efter Varianten: de sejlede ind i Vigen, og da de kom til Grenmar søndenfor Den Nur, opkom en Storm, saa de maatte vende tilbage til Land, og Kongen lagde da ind i Slattenæs Havn. Ligeledes beskrives Næsset, nuvær. Brunlaugnæs (see Næsje) at ligge ved Grenmar, X. 348. og, IX. 187, fortælles, at Kongen sejlede forbi Ugde, saa forbi Grenmar og ind for Næs (nysnævnte Brunlaugnæs); jf. Heimskr. I. 2, S. 49, hvor der berettes, at Svend Jarl lagde ind i Vigen, sejlede med sin Flaade forbi Grenmar, og lagde til ved Næs. Alt dette viser, at der ved Grenmar, hvis det var en Ø, vel kunde forstaaes Jomfruland, men ikke nogen sybligere Strækning; fremdeles at det næppe kan være Jomfruland, da Næs ej kunde siges at ligge derved; men derimod Kysten af Bamble eller Kyststrækningen fra Skeens Fjord rundt om Slattenæs eller Langesund (see ogsaa Munch om Grenland i Annal. for nord. Oldt. 1836, S. 71-72); ligesom Grenland da betegner en Strækning højere oppe, saa betegner Grenmar en Fortsættelse deraf ved Havet (af mar, Hav), og naar man tager Ugde og Vestfold i indskrænket Betydning, saa følge efter hinanden fra Syd til Nord, Kysten af Ugde, Limgardsøside, Grenmar, og Vestfolds Kyst.

Grenmark, IV. 19. Det samme som Landstrækningen Grenland eller Grænland, en Deel af Vigen, sydost for Thelemarken i Norge. See Grænland. Dette sees ved Sammenligning imellem ovenanførte Sted og Heimskr. I. 1, S. 179, hvor det samme fortælles, men hvor det sæd-

- vanligere Navn Grenland staaer isteden for dette Grenmark, der næppe forekommer uden her.
- Gresunger, V. 20.** Saaledes kaldtes nogle Sætere oppe i Baldalen i Søndmør i Norge, ovenfor Sivsuren. See Baldal. Paa dette Sted, som forhen var ubeboet, ligger nu Gaarden Grønningen, en Fjerdingvej ovenfor Skjærsuren. (Strøms Søndmør, 2 D. S. 268. jf. den øverste Gaard Langedal eller Fremmer-Grønning hos Kraft, 5 D. S. 109). Det nuvæ. Navn viser, at Læsemaaden Gresunger er urigtig, og at den i Heimsfringla optagne, Græningar, maa være den rette.
- Grettesvig, VIII. 270.** Der nævnes Grim fra Grettesvig. En Gaard i det sydlige Norge, i Vigen eller den sydlige Deel af Oplandene.
- Grimeskard, III. 125.** Efter Sagnet saaledes kaldet efter de to Grimer, som bragde Kong Olaf Tryggvesøn to Horn fra Godmund paa Glæsisvold. Efter Sammenhængen var det en Nedgang over Bjergene fra Kjøbstaden Bergen i Norge til Gaarden Alrekstad (see Alrekstad).
- Grimskjær, I. 21. eller Grimsnæs.** Det nævnes tilligemed Hauksfjot som Beviser paa, hvor udbredt det nordiske Sprog var i Northumberland i England. Da Læsemaaden her varierer, saa er den rigtige formodentlig den, som findes i Heimskr. I. 1, S. 128, nemlig Grimsbær, Grimsby, en By, der ogsaa i Orknessernes Saga, S. 152, omtales som et Sted, hvor der var megen Samfærsel fra Norge, Orknesserne, Syderserne og Skotland. Det er den formedelt sin Handel bekjendte By Louth, siden kaldt Grimesby, nuvæ. Great-Grimsby i Lincolnshire.
- Grimsnæs, II. 181.** Nuvæ. Grimsnæsveit i Arnæs-Syssel paa Sønderlandet i Island.
- Grimstunge, II. 6. 11. 12. 13.** En Gaard i Vatnsdalen i Sunavatns-Syssel paa Nordlandet i Island.
- Grimso, IV. 256. 257. IX. 194. X. 45.** En Ø langt

ude i Havet, under Øfjords-Syssel, i Nordlandet paa Island.

Grinder, I. 230. Et Sted ved Hvitaa paa Grændsen af Borgfjords- og Myre-Syssel i Island. (Landn. 2, 1).

Grindholmesund, Grindholmsund, VIII. 289. IX.

13. 73. 178. 240. 295. 345. Et smalt, meget bugtet Sund, der nu kaldes Brængen, imellem Øerne Ljøms og den nordenfor samme liggende Nøttersø, i Ljøms Sogn, Laurvigs Fogderi, i Nærheden af Tønsberg i Norge. (Kraft, 2 D. S. 816; jf. Falsens Norge, S. 46).

Grislepølle, IV. 50. eller Gislepølle, hvilken Læsemaade er optaget i Lerten. Et Sted i Balland eller paa den vestlige Kyst af Frankrig, vestenfor Ringsfjord. Efter Schøning skulde det være ved Udløbet af Garonne, men dette kan, efter hvad der under Karlsaa og Ringsfjord er bemærket, ikke være Tilfældet. Derimod bestemmes Stedet ved følgende Bemærkninger: Hos de normanniske Historiefrivere finder man en Efterretning om den norske Konge Olafs Tog til Bretagne, der kaster et herligt Lys paa den nordiske. I Lobineau Histoire de Bretagne, T. 1, S. 87, hedder det herom: Richard, duc de Normandie, alla bâtir le fort de Tillières sur les confins du Perche à cinq lieues de Dreux sur le bord de la rivière d'Aure, et y laissa en se retirant une garnison nombreuse avec des provisions de guerre et de bouche. Odon, comte de Chartres, n'ayant pû empêcher la construction du fort, resolut de le détruire après que Richard se fut retiré. On peut voir dans les historiens Normans le peu de succès qu'eut son entreprise. Richard ne se contentant pas de cet avantage fit venir à son secours Olaus roi des Noriques et Lacman roi des Sueves, qui équipèrent une flotte en sa faveur, mais au lieu d'aborder en Normandie, ils prirent terre contre ses intentions en Bre-

tagne auprès de Cancale. Les habitans de Dol et tous ceux des environs prirent les armes, et marchans avec plus d'ardeur que de prudence, ils donnèrent malheureusement dans un piège, que les infidelles leur avoient tendu en creusant au travers de la campagne de Dol des fossés profonds et plus étroits par le haut que par le bas, comme la principale force des Bretons consistoit en cavalerie, et que les deux rois n'en avoient point, et qu'il falloit se battre dans une plaine campagne. Les Bretons auraient un grand avantage sur les ennemis, s'ils avoient pû éviter le piège; mais en courant à eux avec précipitation, ils sentirent tout d'un coup la terre fondre sous leurs chevaux, et les idolâtres les attaquant dans ce désordre en firent un très-grand carnage, et poursuivant leur victoire, ils entrèrent à Dol avec les fuiards et brûlèrent la ville après en avoir tué le gouverneur, nommé Salomon, avec tous les habitans. Ils remonterent ensuite sur leurs vaisseaux, et allèrent trouver le duc de Normandie à Rouen. Denne Efterretning, som her anføres imellem Aarene 996-1008, er den samme, som findes hos Robert Wace i Roman du Rou, om

De Norvege le rei Colan (Olau)

et de Suave le rei Caman,

ki esteient venu conquerre

ensemble od Kenut de Angleterre, o. s. v.

(see Depping om Normannernes Støtge, min Overs. S. 596); og Overeensstemmelsen med Beretningen i Olaf den Helliges Saga er saa i Dine faldende, at der ej kan være Tvivl om, at Taler er om samme Tog; Personen er den samme, Liden den samme, Egnen den samme; men efter de normanniske Efterretninger vender Olaf den Hellige strax efter tilbage til Normandi, naturligviis fordi man i Bretagne intet videre hørte fra ham, imedens derimod de

nordifse lade ham drage noget videre mod Syden. Gislepolle er altsaa at søge her, Fettefjord vel ogsaa, men ingen Strid omtales der, hvorimod Seljupolle, hvortil Olaf drog sønder ud, maa søges sydligere end Bretagne. At det altsaa er Egnen ved Byen Dol i Bretagne, som her menes ved Gislepolle og Wilhelmshby, er vel udenfor al Tvivl, men hvor Nordboerne have faaet disse Navne fra, er et andet Spørgsmaal. I denne Henseende kan bemærkes, at selve Stædernes Benævnelse efter Personer stemmer vel overeens med Byernes Navne paa dette Strøg af Frankrig, hvor de endog forekomme uden Tillæg af By, Stad, Borg eller lignende; saaledes finder man i det gamle Navn paa S. Malo, Maclovium, Personnavnet Macliau, i Guerande, aula Gueriaca, Personnavnet Guerech (Lobineau, Hist. de Bretagne, T. 1, S. 10), o. lign. Wilhelmshby er altsaa kaldt saaledes efter Navnet Guillaume; eller af Guillem, d. e. Gelo (f. Ex. Val de Gelone, vallis Gelonis, ogsaa kaldt Guillem); eller Gislain, Gilain; eller kan være det samme som château Villain, castrum Villani; Chatellaillon, castrum Alonis, o. lign. De normanniske Efterretninger kalde Høvdingen Salamon; maaskee Nordboerne ombyttede dette for dem usædvanlige Navn med et mere bekjendt. Hvad Gislepol angaaer, da ligger uden Tvivl deri det gamle brittiske Ord guich, der betyder en Flække eller Borg (vicus); saaledes hed f. Ex. den gamle By Aleth omtrent en Miil fra S. Malo forhen Guich-Aleth (Hadriani Valesii Notitia Galliarum, S. 12). Turde man nu for Gislupoll læse Gislupoll, Gislepol, saa havde man i det nordifse Navn ligefrem: Borgen Dol. Hvis man derimod beholder den gamle Læsemaade, saa kunde man tænke paa Byen Pol (S. Pol de Leon), men denne ligger noget imod Westen, og Ringsfjorden vilde da være ved Floden Rance, Rinctius (Valesii Not. Gall. anf. Sted, og Pap. Massoni

Descript. *Aluminum Galliae*, S. 144); dette holder jeg dog for mindre sandsynligt, deels formedelst Nordboernes Efterretning om Striden paa Højene (see Kingsfjord), deels formedelst de normanniske, som udtrykkelig henføre Striden til Dol. De tale imidlertid ogsaa om Rustninger i hele Omegnen, saa een eller anden, siden ødelagt, Borg her i denne Egn, muligen kan menes ved *Wilhelmsby*. Det kan maaskee lykkes en følgende Gransker, at oplysse dette nøjere; for denne Gang har jeg ikke været i Stand til mere, end at paavise det Landstrøg, paa hvilket man maa rette sin Opmærksomhed. Naar Olaf fra *Wilhelmsby* drog videre vester (det synes her næsten altid at betegne sønder, hvor tillige en Vøining af Rysten finder Sted), saa maa *Fetlesfjord* rimeligviis være den store Fjord ved *Byen Brest*; thi dette er den betydeligste paa den Vej, som Kong Olaf tog, hvilken der derfor kunde være Anledning til at nævne; men om Oprindelsen til det nordiske Navn veed jeg intet at meddele uden Gissning. Lige i Bunden af Fjorden ved *Brest* ligger nu *Landsbyen Faou*, og her omkring maa have været et Herresæde, da man i *Bretagnes Historie* finder omtalt *Herrerne til Faouet* (s. *Er. Jean de Bouteville seigneur du Faouet i Lobineau Hist. de Bretagne*, T. 1, S. 696); hvad *Faou* har hedt i ældre Tider, og dette er det afgjørende ved denne Undersøgelse, har jeg ej kunnet finde, men efter de sædvanlige Overgangslove vilde det gamle Navn være *Fadol*; thi d og t falde sædvanlig bort ved Overgangen fra den ældre til den nyere Form, som i *Wadel, Gael; Cadom, Caen; Catalauni, Chaalon* (*Dissertation historique sur l'origine des Bretons. Paris 1739. 8. T. 1, S. 47*) saa og *Renil af Radolium; Leuse af Lutosa; Laon af Laudunum; Laone af Latona*, o. lign.; hvorimod dette d beholdtes af Nordboerne, hvilket sees af deres Navn: *Ruda, Rouen*. Hvis det nu af gamle Diplomer eller

anden historisk Esterretning kunde paavises, at Faou forhen hed Fadol eller Fathol, saa vilde det være afgjort, at Nordboernes Fetlafjord er Fjorden, som gaaer ind til dette Sted. Paa den sydlige Side af Bretagnes Kyst gaaer endnu en Fjord ind ved Bannes; ogsaa dette er en ved Klosteret S. Gilbas og i andre Henseender mærkelig Egn; her laa i en Skov ved Bannes et Slot kaldet Coëtlou eller Coilou, hvor Kong Nominoe 848 lod holde et Concilium (Lobineau anf. St. S. 46. *Pig. de la Force Descr. de la France*, 2 edit., T. 5, S. 234); jeg anfører ogsaa dette formedelst Ligheden med det nordiske Navn, men uden at turde afgjøre, om de staae i nogen virkelig Forbindelse. Endnu længer mod Syden, i Landskabet Nulnis, findes der endelig et Sted Fetilli, *Fistelliacum* (*Arcère Hist. de la ville de la Rochelle*, T. 1, S. 37, og *Table géographique*) i Eggen af Chatellillon; man kunde her finde Vilhelmsby og Fetlefjord samlede, naar det ellers lod sig forene med de historiske Beretninger. Det har været bemærket, i Anledning af Njørvesund, at Nordboerne gjerne anvendte Navne, hvis Lilsvarende de allerede kjendte fra Norden; derfor tilføjes endnu, at der ligger en Fetlafjord øster i Sjetlandsøerne, som de ofte maae have sejlet forbi.

Grjot, VIII. 116. En Gaard i Byen Nideros eller nuvær. By Throndhjem i Norge.

Grjote, VIII. 118. 119. Nuvær. Gaard Grøtte, Præstegaarden i Orkedals Sogn i Orkedalen i Throndhjem i Norge. Man mener den skulde have Navn af Kong Grutting, der blev overvunden af Harald Haarfager; efter Sagnet boede han paa denne Gaard, og er begravet der i en Høj, kaldet Kongshøjen. (*Norske Vidensk. Selsk. Skr. fra det 19 Aarh. 1 D. S. 353. Kraft, 5 D. S. 536*).

Grof, IX. 294. En Gaard i Norge, formodentlig i Dplandene.

Grozar, XI. 338. Grozvin, XI. 349. Begge disse Navne forbindes her, thi Talen er om et og samme Sted. I Texten staaer paa det første Sted: frá Grozum, paa det andet: á Grozvin (Var. Gázum); begge angaae Sammenkomster imellem Kong Waldemar og Hertug Henrik. Paa det første Sted dannede man regelmæssig af Hensynsformen Grozum Navneformen Grozar, under Ferudsætning, at Læsemaaden var rigtig. Men der gives intet saadant Sted i den Egn, hvorom der er Tale, og Suhms Formodning (Danm. Hist. 7 D. S. 162) at Grozum er Grantezow, er en tom Gjetning. Derimod kan man let begribe, at der paa begge Steder har staaet Grozum, der kan læses: Grozum eller Grozvin; paa første Sted har Affskriveren, forledet af frá, læst det første Urigtige, paa det andet det Rigtige. Byen, der hos Saxe kaldes Grotzwina, er den forhenværende By Grozvin, der laa i Provinsen af samme Navn, i Nærheden af Anklam, imellem denne By og Stolpe, hvor Lævningerne findes i en Vold ved Anklan og den Grozvinste Vej (see herom Schwarz Geogr. Norders Deutschl. S. 290 fgg.). Den laa i Rheterernes Land i Pommern, og Provinsen havde Navn af Oderens Udløb Swine eller Zwine.

Grund, IX. 290. Sturla Sighvatsons Gaard; i Øfjords-Øyssel paa Nordlandet i Island.

Grunder Herred, III. 162. 175. Et Landskab imellem Risaland og Jötunheim. See Jötunheim. Det er det samme, som i Hervararsaga, Kap. 1, kaldes en Gaard Grund. Som et virkelig Sted findes Navnet endnu ved Grundfund i Angermanland i Sverrig.

Gryting, I. 33. II. 37. En Gaard i Guulbølen eller Orkedalen i Thronhjem, beboet af een af Udthrøndernes Høvdinger. Maafee den samme, som ellers kaldes Grjote, i Orkedalen, som skal have Navn af Kong Gryting. See Grjote.

- Grækenland, Grækland, Grækeland, Folket Græker, I. 124. 125. 128. 129. III. 51. 137. V. 126. 127. 128. 330. 332. VI. 110. 111. 112. 113. 118. 120. 126. 128. 129. 132. 136. 137. 140. VII. 80. 166. 172. X. 198. 323. XI. 370. Grækerige, I. 248. Grækekongen, VIII. 209. Det store græske Kejserdømme; det kaldes ogsaa undertiden efter Hovedstaden Miklegaardsrige; Kejseren kaldte Nordboerne Grækekongen. (See ogsaa Werlauff Symb. ad geogr. medii ævi, S. 10. 11. 12. Orkneyernes Saga, S. 44. Hungervaka, S. 336, hvor det sammenstilles med Syrien).
- Grækenlands Hav, VI. 109. 114. 131. VII. 73. 74. Havet ved Grækenland, det ægeiske Hav, med Grækenlands-Der eller Storserne i Grækenlands-Hav.
- Grøn eller Gran. I Fornmannas. IX. 383. findes i Varianterne: Baard Provst paa Grøn i Hadeland, hvilket er forbigaaet her i Oversættelsen. Stedet er nuvæ. Gran Sogn i Grans Præstegjeld i Hadeland i Norge.
- Grænland, Grønland i Norge, I. 55. IV. 19. VII. 36. IX. 185. 200. X. 155. 167. 172. Under dette Navn mener man at tvende Landstrækninger forekomme, den ene i Opplandene, den anden i Vigen. Den første skal efter den hidtil herskende Mening have udgjort et eget Rige, Grænland eller Grenland, som man antager for at være det samme som Land (Rhotn og Land, Heimskr. I. 1, S. 67); og det skal i den ældste Tid foruden nuvæ. Land have indbefattet Viri og Vardals Præstegjeld, maaskee ogsaa noget af Toten, i nuvæ. Totens Fogderi. Siden var det for det meste indbefattet under Hadeland (Jf. Kraft, 2 D. S. 59). Den anden var en Strækning i Bratsberg Amt omkring Nordsjø-Bandet, nemlig Søvde, Bø og Holdens Præstegjeld, samt Mælum Sogn af Solum Præstegjeld (Kraft, 3 D. S. 199) eller efter Falsen (Norge, S. 43) nuvæ. Bratsberg i Thelemarken og Sigdal i Buseruds Amt

- med omliggende Egne. Her i Sagaerne menes uden Tvivl altid den sidste Landstrækning omkring Nordsjø-Bandet, da den udtrykkelig lægges i Bigen og modsættes Oplandene, I. 55. IV. 19-20. IX. 200. X. 172, og Harald den Grænse flygtede derfra til Oplandene. (See i øvrigt Munch Om Grønland i Annal. for nord. Oldk. 1836. S. 62-63).
- Grønland, I. 211. II. 191. 192. 218. IV. 161. 255. V. 240. VI. 155. 242. 243. 245. X. 18. 84. 271. XI. 366. 367. Grønland i Amerika, opdaget af Islænderen Erik den Røde. Den Deel, som Nordboerne nedsatte sig paa, deles i to Dele: den østre og vestre Bygd, adskilte ved en stor Fjord, Eriksfjorden, og begge liggende paa Grønlands vestlige Side. Bispesædet var i Garde. I de fabelagtige Sagaer nævnes et andet ubeboet Grønland eller Grønlands Ubygder paa Nordkysten af Asien, med en Kyst Svalbard og ved Elivaager, imellem Jotunheim og Smamejaland (Samojedernes Land). I Grunden falde begge disse Grønlande sammen, thi man tænkte sig efter de senere geografiske Forestillinger det amerikanske Grønland og Vinland det Gode over imod Asien langs med Ishavet. Vinungagap, Elivaager, Svalbard, Garde o. s. v. forekomme derfor ved begge Grønlande. (See Werlauff Symb. ad geogr. medii ævi, S. 14 og Anm. S. 34).
- Grønlands Hav, IV. 162. Havet imellem Island og Grønland.
- Grønneteig, VI. 84. En Eng ved Gaarden Mele i Rutefjord, i Hunavatns-Syssel paa Nordlandet i Island.
- Grønninger, see Gresunger.
- Grønningesund, Grænningsesund, VII. 227. VIII. 215. IX. 342. 343. Et Sund, der er kaldet efter den lille ubeboede Ø Grønningen, som ligger under Gaarden Hofthammer paa den nordligste Spidse af Den Hofteren i Østervold Sogn, Sunds Præstegjeld, i Syd-Hordeland i Norge (Kraft, 4 D. S. 540).
- Oldnordiske Sagaer 12 B. J

- Grønsund, X. 17. Grønnesund, XI. 337. 347. 350. 351. Et Sund, der især nævnes som Samlingssted for den danske Flaade. Det kaldes hos Cæsar *Viridis portus* eller *Viridis sinus*, en ligefrem Oversættelse af det danske Navn, det grønne Sund. Nuvær. Grønsund imellem Falster og Møen i Danmark.
- Gudagersaa, XI. 333. Nuvær. Flod Warnow, ved hvilken Rostok ligger, i Mecklenburg i Tyskland. Hos Cæsar, S. 295, kaldes den *amnis Gudacra*. Dens egentlige vendiste Navn er *Goderakaa* (Schwarz Geogr. *Norder-Deutschl.* S. 52), der for Nordboerne let maatte lyde som *Godaferaa* eller *Gudagersaa*.
- Gudbrandsdalene eller Dalene, I. 5. III. 63. 66. IV. 9. 76. 81. 86. 133. 135. 136. 139. 219. 220. 222-227. V. 22. VIII. 30. 40. IX. 85. 125. 170. 239. 259. 329. X. 141. 142. 160. 269. 271. XI. 113. 125. Den nordre Deel af Dalene, IV. 262. Søndre Gudbrandsdalene, IX. 242. En Landstrækning, der udgjorde en Deel af Oplandene i Norge; Navnet skrives nu sædvanlig *Guldbrandsdal*. En Deel af denne Landstrækning var i de ældste Tider beboet af Jøtner eller Finner, efter hvilke endnu mange Steder bære Navn, som *Jættedal*, *Jotulfjeld* (d. e. *Jotunfjeld*), *Finneelv* i Baage *Præstegjeld*. Historien nævner ogsaa Svade *Jotun* fra *Dovre*, og *Bergfinn*, en Søn af *Thrym Jotun* fra *Bermaa* (*Funden Norge*, Kap. 2); een af *Harald Haarfagers Dronninger*, *Snefrid*, var en Datter af *Finnen Svase*. Landstabet blev undertvunget af *Harald Haarfager*, men havde efter den Tid sine egne, næsten uafhængige Regenter (*Herfer*). Fortællingen om *Kristendommens Indførelse* ved *Olaf den Hellige*, og om det store *Afgudstempel* i *Gudbrandsdal*, hører til de mærkeligste i Norges ældste Historie. At der foruden dette har været mange flere *Afgudshuse*, vise de mange endnu tilværende Navne: *Haave* (at *Hofi*), *Bestad* og lign. Det oprin-

delige Navn, Dalene, modsat Fjeldstrækningerne, efter Raums Søn Gudbrand kaldt Gudbrandsdalene, betegnede nærmest den Landstrækning, hvor siden Dale-Gudbrand herstede eller Egnen omkring nuværende Froens Præstegjeld, hvorimod de nordligere Strækninger betegnede med sine egne Navne, som Lesje, Dovre, o. s. v. Saaledes fortælles f. Ex. IV. 219-220. V. 22. at Olaf den Hellige var paa Lesje, og drog derpaa først til Dalene. Efterhaanden udstræktes Navnet til hele nuværende Gudbrandsdal. Det var fra gammel Tid af inndeelt i Nordre- og Søndre-Gudbrandsdal. Om Kong Olaf den Helliges Rejse igjennem denne Landstrækning, see Artiklen Stavebrette.

Guddale, see Goddale.

Gudena, VI. 205. Nuværende Gudena ved Randers i Nørre-Jylland i Danmark. See Godnefjord.

Gudrekstads, see Godrekstads.

Guds, X. 96. 98. 109. En Ø ved Satire eller nuværende Kantlyre i Skotland. Nuværende Ø Gigay eller Gigha vestenfor Kantlyre. (Johnstone Haco's expedit. against Scotland, Anm. til S. 51).

Gufaa og Gufaa Munding, I. 257. 258. II. 22. En Flod, der falder i Borgefjord, og ofte omtales som Landingssted paa Myrerne; i Myre-Syssel paa Vesterlandet i Island (Landn. 1, 18. Gunnlaugsf. Kap. 2. 5. Egilsfaga, S. 129. 592. 742).

Guldbergseid, X. 42. 43. 45. Et Eid østenfor Lindesholmene, ved Gøtølven i Vester-Gøtland i Sverrig. Nuværende Gullberg, $\frac{1}{8}$ Miil fra Gøtheborg.

Guld, X. 56. 117. Den blev først bebygget af den norske Konge Hakon Hakonson. En lille Ø vestenfor den store Ø Droust, forhen Ordost, i Bahusleen i Sverrig, forhen i Ranvige i Norge.

Gule, see Gaular.

Guledal, see Gaulerdal.

Gulething, I. 259. 268. VII. 115. 118. X. 116. Gulethingslag, VII. 3. IX. 138. 140. 141. 172. 193. 200. 238. 239. 251. 284. 292. 341. 342. X. 362. Gulethingslov, I. 28. IV. 17. X. 334. Gulethingsmænd, IX. 141. 341. Gulething dannedes, efter Egils saga, Kap. 57, af tre Tylfter Dommere, tolv fra Fjordefylke, tolv fra Sognefylke eller Sogn, og tolv fra Hørdefylke eller Hordeland. Paa Den Gulø nordenfor Bergen byggede Hakon Hakonsøn en Kirke, og flyttede Guleting derhen, X. 116. Denne Ø er formodentlig nuvær. Gulø, en lille Ø i Gulensfjord under Gaarden Floli, i Evindvigs Sogn og Præstegjeld, i Landstabet Sogn i Norge. Her findes ogsaa Nord-Gulensfjord med Gaarden Nord-Gulen, og Øst-Gulensfjord med Gaarden Østgulen. Hele Egnen udgjør Gulens Skibsrede. Dette Sted antager man for at have været Gulethings ældste Sæde, og at det holdtes enten paa Gaarden Birknæs eller paa Evindvigs Præstegaard. Nærheden af Den Gulø og den bekvemme Beliggenhed omtrent i Midten af den Strækning, som hørte under Thinglaget, taler ogsaa meget for denne Mening. Andre henseer det derimod til Dalsfjorden i Søndfjord. (Falsens Norge S. 67. Kraft, 4 D. S. 701. 799. 820).

Gullaas, see Gauleraas.

Gulland, I. 113. IV. 142. VIII. 189. eller med det gamle Navn Gotland. Nuvær. Ø Gotland eller Gulland under Øster-Gotland i Sverrig. Den kaldes ogsaa, men sjeldnere, Dgotland, og nævnes under dette Navn tilligemed Oland. (Brudstykket om gamle Konger i Fornaldarsf. 1 D. Kap. 2. og Fortæll. om Ragnars Sønner, Kap. 2).

Gullhammer, VIII. 50. Et Landingssted ved Gullaasen, i Nærheden af Byen Nideros eller nuvær. Throndhjem i Norge.

Gullyn eller Giste, en Gaard i Hadeland, IX. 247. Da der fortælles, at Hakon Hakonsøn, efter at have

overnattet i Hakedal i Romerige, næste Dag spiste paa denne Gaard, og derfra drog til Brandaby (eller Næs), saa maa Gaarden have ligget i Jevnager Præstegjeld i Habeland. Men af de bekjendte Gaarde fører ingen noget af disse Navne. Læsemaaden er ogsaa uvis.

Gulø, see Gulething.

Gumenæs, IX. 6. 9. 13. 59, see Benedikt fra Gumenæs i Personsregisteret. Gaarden Gumenæs ansees for at være nuvær. Gaard Hamre, der ligger under Fjeldet Olbjerg = Fjeld lige overfor Olidre Kirke, i Olidre Sogn og Præstegjeld i Balders i Norge. (Kraft, 2 D. S. 234).

Gunbjørns Skjær, II. 191. Nogle Skjær paa den østlige Kyst af Grønland, kaldte saaledes efter deres Opbager Gunbjørn. Man formoder det er de saakaldte Dannels Der.

Gunhilds Nøse, XI. 25. Saaledes kaldtes den Nøse, hvori den norske Dronning Gunhilde Kongemoder blev nedstøvet, da hun ved Forræderi af Kong Harald Blaatand var lokket ned til Danmark. Den kan have ligget enten i Nærheden af Vejre og Roskilde i Sjælland, eller i Nærheden af Kongesædet Jellinge og det af Kong Harald anlagte Haraldskjær i Jylland.

Gunnarsbæ, IX. 151. 155. 156. 158. Her forefaldt et Slag imellem Baglerne og Slittungerne. Nuvær. Gaard Gundersby i Sembs Sogn, Sembs Præstegjeld, Jarlsbergs Fogderi, i Norge. (Kraft, 2 D. S. 730).

Gunvaldsborg, IV. 51. En stor og gammel Borg eller By, hvor der herskede en Jarl Geirfinn, i Nærheden af Seljepolle. See Seljepolle.

Gygesvig, VIII. 284. Menes at være nuvær. Rykelvig, Rjokelvig eller Rjokenvig, tre Fjerdingsvej søndenfor Bergen i Norge, liggende ved Fastlandet i Ufås Sogn. (Falsens Norges Hist. 3 D. S. 180. Kraft, 4. D. S. 626. 692).

Gyljande, see Gjulande.

Gyrve, IX. 339. Der nævnes Thorfinn fra Gyrve. En Gaard i Norge, formodentlig i Throndhjem.

Gøte, paa Færøerne, see Gata.

Gøtølv eller Elven, I. 6. II. 115. III. 12. 36. 66. IV. 9. 109. 115. 116. 183. 229. 320. V. 122. 211. VI. 22. 42. 208. 209. 212. 251. 253. 270. 271. 272. 362. VII. 14. 45. 53. VIII. 43. 56. 225. IX. 13. 14. 50. 72. 120. 171. 185. 248. 267. 296. X. 26. 28. 29. 30. 35. 38. 39. 40. 44. 49. 53. 55. 59. 69. 74. 77. 86. 90. 91. 122. 142. 227. 247. 374. XI. 185. 216. Dens vestre, østre, nordre Arm, VII. 47. 161. 189. 234. IX. 157. Elvekvisler eller Elvarskvislar, I. 7. IV. 10. Elveskjær eller Elfarskjær, III. 193. Elvegrimme, VII. 14. 16. 23. 156. 291. Elvebakke, IX. 152. 157. Elveshysel, IX. 171. 196. X. 30. Gøtølv eller blot Elven, som den sædvanlig kaldes, er nuvær. Gøtølf, der kommer fra Væneren i Sverrig, og falder ud ved Gøtheborg eller Gothenborg. Den deler sig i to Arme, og disse kaldes Elvekvisler, Elvens Grene eller Arme. Skjærene ved dens Udløb kaldes Elveskjær. I Gøtølv laa Elvebakke; Slitungerne kom søndenfra forbi denne, og lagde op ad den østre Arm af Elven; her holdtes et Ding, paa hvilket Hakon Hakonsøn blev hyllet. Det er nuvær. Holm Elvebakken, paa hvilken Bahus Slot forhen har ligget. Elveshysel er nuvær. Provsti Elfshysel i Bahusleen. De formedest deres Djærvede bekjendte Indbyggere i Landstrækningen omkring denne Elv forekomme under Navnet Elvegrimme. Denne Flod var det sædvanlige Samlingssted for de norske, svenske og danske Konger; see især II. 115. V. 122. VI. 22. 270. 362. X. 247. samt Artiklen Kongehelle.

Gøteskjær, I. 118. Skjærene ved Øster-Gøtland i Sverrig.

Gøtevig, III. 98. 99. 100. 108. i Østfjordene i Jøland. En Vig af dette Navn, Gautavik eller Gøtevig,

i Verufjorden, i Søndre-Mule-Syssel. (Njalsfaga, Kap. 83. 89. 101).

Gøtland med Indbyggerne Gøter, I. 25. 26. 119. 139. 226. II. 188. 196. 252. 255. III. 66. 74. 189. 190. IV. 40. 63. 109. 110. 111. 114. 116. 124. 132. 164. 169. 170. 175. 176. 177. 179. 181. 184. 192. 279. 338. V. 196. 291. 297. 299. VI. 42. 61. 66. 67. 72. 269. 272. 273. VII. 23. 45. 47. 48. 52. 54. 109. 183. 231. 233. 276. VIII. 16. 43. 125. IX. 2. 4. 42. 47. 116. 133. 152. 153. 202. 249. 254. 261. 288. X. 2. 21. 29. 30. 55. 154. 207. 208. 238. 239. 247. 327. 364. XI. 38. 43. 45. 47. 314. Gøtlande, begge, I. 104. 119. XI. 350. Gøtistif Røppe, VIII. 214; gøtistif Hjelms og Panser, VIII. 265. Vøstergøtland, Vøstergøter, Vøstgøter, II. 196. III. 35. IV. 118. 128. 142. 146. 147. 165. 167. 181. 190. 269. 278. 336. 341. VII. 45. 49. IX. 47. 50. 108. X. 24. 56. 333. Østergøtland, IV. 142. 181. 182. 351. V. 7. 240. VIII. 12. Nuvæ. Øster- og Vøster-Gøtland i Øverrig. Det gamle Navn Gautland ombyttes undertiden med Gøtland; det udledes af den første Konges eller af Odins Tilnavn Gaut (Heimskr. I. 1, S. 47. Snorres-Edda, Rastcs Udg. S. 195). I den ældste Tid havde disse Lande sine egne Jarler, og der omtales i Østergøtland et stort hedenst Gudehuus med Thors og mange flere Gudebilleder, X. 207. XI. 38-39. Senere omtales formedelst Nærheden af Norge især Vøstergøtland og sammes sydlige Herreder. (Disse anføres i Rymbeigla, P. 3, Kap. 5, S. 16; if. Vøstgøtalag, S. 69).

Haa, VIII. 228. Der nævnes Erik fra Haa. En Gaard eller Ø i Norge.

Haardsø, see Hardsø.

Haasteen, VIII. 211. I et Sund imellem denne Ø og Fastlandet (eller Haasteensund), i Ranrige i Vigen i Norge, holdtes et Slag imellem Kong Sverre og Baglerne. Det er uden Tvivl det, som Peder Klausen kalder Haasteensund, søndenfor Svinesund, hvilket stemmer i Beliggenhed med det paa Schönings Kort over Norge affatte Steinsund; nu i Bahusleen i Sverrig.

Haadyre, **Haardyr**, IX. 28. 90. Den rette Læsemaade er uden Tvivl Haadyr; en Variant har Haære, Hæyri. Der menes i alt Fald den nordvestlige stejle Kyststrækning af Soggendals Sogn i det sydlige Rogeland i Norge (see Sognedal); og Begyndelsen af Navnet har Hensyn til Haaelven og dens Udløb.

Haafarleststrand, ved Kjøbstaden Bergen i Norge; see Bergen.

Haas, VIII. 129. 130. **Haæerne**, IX. 22. Paa Den Haas var en Bavn, til hvilken man kunde see fra Bavnene paa Fenring. Nuvær. Haas i Ustevolds Præstegjeld i Søndfjord (forhen i Fjale) i Norge.

Haddingedalen, VIII. 294. IX. 234. En Landstrækning i det sydlige Norge, som skal have faaet Navn efter Raums Søn Hadding, under hvem det var forenet med Thelemarken. Det havde en Tid lang sine egne Konger; men nævnes sjelden. Det svarer omtrent til nuvær. Hallingdal, eller Næs og Nals Præstegjelde, i Ringeriges og Hallingdals Fogderi.

Hadeland, I. 5. 9. II. 290. IV. 9. 10. 76. 77. 81. 133. 134. 139. 228. 262. VI. 278. VII. 8. 190. 294. VIII. 31. 116. IX. 170. 189. 190. 196. 218. 221. 231. 232. 233. 246. 248. 258. 259. X. 129. 131. 137. 142. 329. 331. 377. **Indbyggerne Hader**, VII. 8. Et Landskab eller Fylke, der udgjorde en Deel af Opplandene i det sydlige Norge. Det svarer omtrent til nuvær. Hadeland eller Jevnagers og Grans Præstegjelde i Hadeland, Land og Balbers Fogderi. I den ældste Tid,

omtales det sædvanlig tilligemed Thotn. Det skal have Navn af Raums Søn Høder (eller Hader), der menes at have boet paa Gaarden Hof i Thingelstad Sogn, hvor der endnu findes tretten Gravhøje, af hvilke den midterste kaldes Kongshougen eller Kongehøjen. Hakon Hadebersærk, der levede paa Halfdan Svartes Tid, boede paa Gaarden Haakenstad i Lunder Sogn; Dag Prude, Hærse af Hadeland, paa Gaarden Thingelstad i Sognet af samme Navn. Halfdan Svarte tilsatte Livet her, da han kjørte over Søen Rand, see Nykinvig. Harald Haarfagers Søn, Seidmanden Rognvald Kettilbeen, tog sin Bolig her, X. 330-331, og blev der indebrændt (Harald Haarfagers Saga, Kap. 36); det skete efter Sagnet paa Gaarden Kløvstad i Thingelstad Sogn.

Hafersfjord, Hafursfjord, eller Hafersvaag, I. 216. X. 149. 150. 151. 152. 330. Særdeles bekjendt af det i denne Fjord holdte store Søslag, i hvilket Kong Harald Haarfager overvandt flere forenede norske Konger fra Hordeland, Rogeland, Agde og Thelemarken, og ved hvilken Sejer han befæstede sit Enevoldsherredømme over Norge. Dette beskrives omstændeligere i Heimskringla i Harald Haarfagers Saga, Kap. 19; og i Egils saga, Kap. 9, hvor der tillige siges, at Slaget holdtes nordensfor Jæderen. Det henføres paa Schønings gamle Kort over Norge til den paa Nordvestsiden af Jæderen-indgaaende Hafsvaag eller Hafsfjord, som gaaer ind i Landet i en Strækning af tre Fjerdingvej, og det skal efter Sagnet have staaet i den indre Hafsfjord i Nærheden af Sæmsøerne; rundt om Fjorden findes en Mængde Bautaer og Gravhøje, af hvilke een kaldes Sotes Houg eller Høj, som man antager at være Sote Jarls fra Rogeland, der faldt i Slaget. (Kraft, 4 D. S. 223.) Derimod antage andre, blandt hvilke Grundtvig, at Slaget ikke stod i nuvæ. Hafsvaag, men, efter de Gamles Angivelse, nordensfor Jæderen, og Hafersfjord vilde

da være nuværende Bukkenfjord, det er den Deel af den store Stavangerfjord, som gaaer ind til Byen Stavanger; Navnet Bukkenfjord maatte da antages for at være en Oversættelse af det oldnordiske Hafursfjörðr, af hafr, en Buk. Men foruden de nysanførte Oldtidsminder taler maaskee selve Navnet herimod, da Bukkenfjord vel har sit Navn af Verne Bukken eller Bøkn.

Hafersgil, II. 227. Eller efter Lardælasaga Hafratindar, hvor Kjartan Olafson blev fældet. I Svinedalen i Dale-Syssel paa Vesterlandet i Island.

Hafn, see Kjøbenhavn.

Hafrenæs, III. 97. Et Næs i Middel-Mule-Syssel paa Østerlandet i Island. (Landsn. 4, 6).

Hafsteensfund, Havsteensfund, VIII. 289. IX. 10. 11. 69. Efter Schønings Kort over det gamle Norge er Hafsteensfund Sundet nordenfor Troms, i Øster-Nolands Præstegjeld, Nednæs Fogderi og Amt, i Norge. Paa Den Troms ligger ogsaa, efter Kraft, 3 D. S. 306, en Gaard Hafstad ved Tromsund. Dette kunde stemme med IX. 10-11, hvor Hafsteensfund synes at ligge vesten for Lønsberg, men efter de tvende andre anførte Steder var det et Sund ved Folden eller Kristiania Fjord, nordligere eller østligere end Grindholmesund.

Hafursfjord, see Hafersfjord.

Hakedal, (Haledal er Trykfejl), IX. 231. 232. 246. 247. X. 141. Den fik Navn efter den af Kong Harald Haarfager overvundne Konge Hake, X. 141. (ogsaa Heimskr. I. 1, S. 76). Vejen gik derigjennem til Hadeland. Nuvær. Hakedal eller Hakkedal, en Dalstrækning i Nittedalens Præstegjeld i Nedre-Nomerige i Norge. (Anført hos Kraft, 1 D. S. 344).

Hakons Helle, Hakonshella, I. 42. IV. 17. X. 335. 377. Et Sted, hvor Kong Hakon Udelsteensfostre blev født, og hvor han, efter Slaget paa Fitje, ogsaa døde, da man paa Vejen til Ulrekstad lagde der i Land.

- Dette Sted vides endnu ved den saakaldte Gaard Hellen, et Par smaae Hytter under Fjeldet, paa Fastlandet i Afsø Sogn, omtrent en Mil fra Kjøbstaden Bergen, strax søndenfor Mosen, i Nord-Hordeland i Norge (Falsens Norge, S. 64. Kraft, 4 D. S. 626-627).
- Haledal, IX. 231. er en Trykfejl for Hakedal.
- Halkelsvig, I. 152. Søndenfor Hød. En Vig, der gaaer ind ved Gaarden Halkjeldsvig eller Haldkjeldsvig paa den østlige Side af Boldersfjord i Bolders Sogn og Præstegjeld i Søndermør i Norge. (Ving; Strøms Søndermør, 2 D. S. 347. Kraft, 5 D. S. 102).
- Halland, I. 24. 28. 104. VI. 61. 240. 254. 260. 265. 266. 267. 270. VII. 3. 4. 153. 286. IX. 10. 11. 12. 69. 70. 71. 158. 173. 274. 275. X. 41. 42. 43. 45. 50. 51. 53. 54. 358. XI. 56. 188. 199. 205. 300. 305. 318. 323. Nuvær. Landskab Halland, forhen hørende under Danmark. Det beskrives som et haardt og fattigt Land (Egils saga, Kap. 48), men havde megen Svineavl samt store Bøge- og Egeeskove, XI. 199. Det blev undertiden af den danske Konge givet en eller anden anseelig Mand til Leen, som Harald Gille, VII. 153. Skule Jarl, IX. 273-274. Navnet uledes enten af hallr, Steen, eller af at halla, at mangle, formedelst dets Fattigdom (Seier i Svea for 1831, 13 S. S. 240).
- Halogeland, see Helgeland.
- Hals, I. 79. 80. 117. 118. IV. 21. X. 213. 338. 377. XI. 23. 159. 161. Et Sted, hvor man sædvanlig lagde til, naar man sejlede fra Norge til Danmark. Bekjendt af Slaget imellem Gulldharald og Harald Graafeld, I. 79. IV. X. og XI. paa de anførte Steder. Nuvær. Hals (med Halskranse) ved Indløbet til Limfjorden i Nørre-Jylland i Danmark. Navnet er ligefrem kommet af den udgaaende Hals, som Landet danner.
- Halsøvig eller Asteifsvig, X. 96. Læsemaaden uvis. Hakon Hakonsen sejlede forbi Hvarf eller Forbjerget Brath

i Skotland, lagde til Havnen i denne Vig, og sejlede derfra over til Ljodhus eller Den Lewis. Det er altsaa en Fjord i Skotland, og der kan da næppe menes andet, end den, der paa Kortene kaldes Ussynt eller Ussint ved et Fjorberg af samme Navn i Distriktet Ussynt, paa den vestlige Side af Sutherland i Nordskotland.

Halør eller Haløre, II. 71. 80. VIII. 210. Det anføres som et Sted i Danmark, hvor der holdtes et stort Marked, til hvilket man søgte fra hele Norden. See herom ogsaa Færøingernes Saga, Kap. 2, og Svarfdælasaga, Kap. 28. Men Beliggenheden angives ikke nøjere, saa man kan søge Stedet, enten i Skaane eller i Sjælland; paa et af disse to Steder, fordi Halfred, der i Kjøbfærd rejste til Halør i Danmark, besøgte Sigvalde Jarl, hvis Fader Strutharald var Jarl i Skaane eller Sjælland. De Nyles Meninger om dette Sted ere meget forskellige: Nogle have endog søgt det ved Warberg i Halland, hvor der omtales et Kjøbtorp, senere kaldt Gammel Kjøbstad (Richardsons Hallandia. S. 48), men den mærkelige Dre, som Stedet har Navn efter, findes her ikke. Langebek har engang tænkt paa Egnen omkring Halsnæs ved Isfjorden, men her mangler den senere betydelige Kjøbstad, hvis Anlæg uden Tvivl et saadant Marked maatte foranledige. Granskingen er da bleven staaende ved Helsingør i Sjælland eller Helsingborg i Skaane. Lægger man nogen Vægt paa den ogsaa forekommende Form af Ordet, Halaeyri, Haleør, saa vilde dette nærmest vise hen til Helsingborg og den ubløbende Klint af Kullen; men Markedet nævnes allerede paa Harald Blaatands Tid uden nogen egentlig Kjøbstad, og paa samme Tid nævne Islænderne tillige Helsingborg med sit rette Navn (Njalsaga, S. 122); det er da at formode, at de vilde have nævnt denne By, hvis det var ved samme Markedet blev holdt. Uden Tvivl har derfor Suhm Ret, naar han (Danm. Hist. 3 D. S. 229-230)

antager Stedet for nuvær. Helsingør i Sjælland; thi et saa stort Marked, siger han, blev vist holdt ved Sundet; de, som søgte Markedet, gave en Afgift for Frihed og Sikkerhed, som siden udstræktes til alle Skibe, der sejlede her igjennem; derved maatte ogsaa Anlægget af en Kjøbstad foranlediges, og det navnkundige Marked gav vel endog Sundet Navn af Dresund. Dette vinder endnu større Sandsynlighed, naar man tilføjer Beretningerne om den Dreflaade, der just for dette Markeds Skyld samlede sig i Dresund (see Dresund). Hvis man udleder Navnet Halsør, som de Fleste gjøre, af hallr, Steen, saa finder man endnu et tilsvarende Navn ved Helsingør, nemlig Hellebek (Hellubekkr). Navnene Helsingborg, Helsingør, udledes derimod simplest af en udgaaende Hals, hvis Beboere først have været kaldt Helsingerne eller de som boede paa Halsen, hvoraf siden dannedes Navnene Helsingernes Borg og Helsingernes Dre.

Hamarsfjord, see Hammersfjord.

Hamars, IX. 317. En Ø i Helgeland i Norge. Uden Tvivl nuvær. Hammers ved Vigen Røtangen i Saltens Fogderi.

Hammer, VIII. 20. Uden Tvivl nuvær. Gaard Hammar paa Hammarsøen nordligst i Søen Væneren strax ved Karlstad, i Værmeland i Sverrig.

Hammer eller Hammerkjøbing, VIII. 33. 40. 41. 205. 215. 298. IX. 48. 122. 161. 177. 242. 257. 267. 288. 294. 295. 300. 331. 332. X. 11. 38. 57. 71. 73. 75. 76. 89. 101. 113. En Kjøbstad, der blev anlagt under Kong Harald Gille's Søner, og strax efter blev et Bispesæde. Den tiltog snart i Velstand, og skal have været en halv Miil lang. Den stod paa nuvær. Gaard Stor-Hammers Grund i Bang Sogn og Præstegjeld i Hedemarken i Norge; men en Deel af Grunden, hvor den har staaet, er gaaet ud i Søen Mjøsen. Dens Havn menes at have været den lille Bugt Nordvig norden-

for nuvær. Hammer Gaard. (See om denne By Kraft, 1 D. S. 650 fgg.).

Hammer, Lille, IX. 11. 70. 122. Det laa nordligere end Hammerkjøbing, i Hedemarken. Nuvær. Gaard Lille-Hammer i Faaberg Præstegjeld i Gudbrandsdalen, Totens Fogderi, i Norge. (Anført hos Kraft, 2 D. S. 53).

Hammersfjord, VII. 195. Uden Tvivl nuvær. Søndre Østerfjord, som gaaer ind ved Hammer Sogn i Nord-Hordeland i Norge.

Hammersfund, IX. 21. Hamresund, XI. 109. Nuvær. Hammersfund paa den vestlige eller nordvestlige Side af Den Lusteren, den første Havn paa den sydlige Side af Throndhjems Led, i Edø Sogn og Præstegjeld i Nordmør i Norge. (Kraft, 5 D. S. 280).

Haraldseid, XI. 204. Kong Harald Haardraade sejlede til den inderste Vig i Limfjorden i Nørre-Jylland i Danmark, og trak sine Skibe over Haraldseid; dette Eid eller Ed beskrives som et smalt Eid, der gaaer ud fra den nordlige Deel af Limfjorden vester mod Havet. Den inderste Vig af Limfjorden er da nuvær. Nissum Bredning, inderst i denne Fjord; og Eidet, hvorover Kong Harald trak sine Skibe, hvorefter det fik Navnet Haraldseid, er den smalle Landstrimmel imellem Vesterhavet og Limfjorden fra Harboøre i Ribe Stift til Aggerland i Thy. Mærkelig er Sares Beskrivelse over dette Sted (Sare, S. 217), at der nemlig fra Limfjorden kun er et meget kort Stykke til Vesterhavet (*brevissimus in Oceanum transitus*), hvilket i gamle Dage var seilbart (*navigiis pervius*), men paa Sares Tid atter var tilstoppet med Sand. Som bekjendt har nemlig Havet i vore Dage igjærnem den saakaldte Aggerkanal her paa ny banet sig en Gjennemgang, og forvandlet Vendsyssels og Thy til en Ø, hvilket de allerede i meget gamle Tider skal have været. (See ogsaa Suhms Danm. Hist. 4 D. S. 280. Suhms og Schønings Forbedringer S. 330. Na-

gaard's Bestr. over Thy, S. 207. Schades over Mors, S. 110. Oluffens Collectanea. P. W. Becker om Vendskysel og Thy i Molbechs Nord. Tidsskrift, 4 D. 2 H. S. 258-260).

Hardanger, I. 58. 79. VII. 226. VIII. 36. 87. 133. 242. IX. 11. 42. Indbyggerne Hardangrer, X. 60. Paa Harald Graafelds Tid herskede der en saa stor Hungersnød i Norge, at Kongerne næppe kunde føde deres Folk, hvoraf ogsaa den Fjord, hvor de mest opholdt sig, fik Navnet Hardanger, I. 79. Imidlertid er dog Navnet paa dette Landstrib, nuvær. Hardanger imellem Nord- og Syd-Hordeland i den midterste eller vestlige Deel af Norge, uden Tvivl ældre end denne Tid, og af samme Oprindelse, som Hordeland.

Hardkinn, VIII. 117. eller Hjardkinn. Nuvær. Gaard Hjerkin eller Jerkin paa Dovrefjeld, i Dovre Sogn, Lesø Præstegjeld, i Gudbrandsdalen i Norge. Der findes Lævninger af en Kirke, og har været en gammel Domplads. Den anføres hos Kraft, 2 D. S. 157.

Hardø, Haardø, VIII. 91. IX. 32. 95. 343. Nuværende Korsfjord, en Fjord, som løber ind imellem Øerne i Sunds Præstegjeld i Hordeland i Norge. (Kraft, 4 D. S. 684). Navnet udtrykker i Almindelighed Havet ved Hordeland. Falsen (Norges Hist. 3 D. S. 55) antager det for at være nuvær. Hørgsfjord.

Harm, VII. 9. 12. X. 363. Der omtales en Fjord Harm, hvorfra man sejlede til Heshutun eller Essutun og en lille Holm, Bambarholm, hvor Steg-Thorer blev hængt. Disse Steder laa i Helgeland i Norge, sydligere end Bjarkø, formodentlig i Saltens Fogderi, men ere i øvrigt ubekjendte.

Harund, XI. 113. Nuvær. Ø Hareid, i Hareids Sogn, Ulfsteens Præstegjeld i Søndmør i Norge (Kraft, 5 D. S. 101). See Hjørunger, Hjørungevaag.

- Harunderfjord, XI. 113. Nuvær. Sulefjord eller den inderste Deel af Storfjorden, som gaaer ind ved Jørgenfjords eller Jøringfjord Sogn og Præstegjeld i Søndmør i Norge. (Bing, og Kraft, 5 D. S. 65). See Hjørunger, Hjørungevaag.
- Hasløfund, X. 332. Ved dette Sund siges Kong Harald Haarfager at være begravet, hvilket i de andre Kilder henføres til Karmsund. See Haug.
- Hattehammer, Hatterhammer, VIII. 51. 91. 193. IX. 142. Et Forbjerg, indenfor hvilket der laa en Bugt, i Nærheden af Digermulen, ved Kjøbstaden Nideros eller nuvær. Throndhjem i Norge.
- Hatteskot, IX. 277. Et Forbjerg paa den vestlige Side af Skotland, over for Den Sky, i Ross eller Argyle Shire.
- Haug, IV. 216. V. 117. 118. VI. 29. 30. 105. En Kongsgaard i Værdalen i Norge ikke langt fra Stiklestad, i Nærheden af hvilken Slaget paa Stiklestad stod. Nuvær. Gaard Haug vestenfor Gaarden Stiklestad, i Stiklestad Sogn. See ogsaa Olvisshoug.
- Haug eller Hauge, ved Karmsund, I. 17. X. 165. 332. hvor Kong Harald Haarfager blev høilagt. Nuvær. Gaard Hauge ved Karmsund paa Den Karmen, i Skaare Sogn, Torvestads Præstegjeld, i Rogeland i Norge. Kong Harald Haarfagers Grav vises her i en Dal ved Gaarden Gaard, Gaar eller Gare (Bing, og Kraft, 4 D. S. 215-216. 270-271).
- Hauge, IX. 200. 208. Gare paa Hauge var Lagmand i Hedemarken. Gaarden er formodentlig nuvær. Thingsted sammesteds, Gaarden Vestre-Nordrehoug i Løyten Sogn og Præstegjeld.
- Haugestrand, VIII. 140. 147. En Strækning af Olmens Sogn, Sognedals Præstegjeld, i Landstabet Sogn i Norge, ogsaa kaldet Hauge eller Hagestrand. Jf. Fimreite.

Haugesund, Højesund, Hovesund, IV. 14. IX. 39. 100. X. 165. Et Sund, i Nærheden af hvilket Kong Harald Haarfager blev højslagt, IV. 14. (see Haug). Nuvær. Haugesund, imellem Fastlandet og Gaarden Hauge paa Den Karmen, samt imellem Hasfelsen og Vibrantsø, i Skaare Sogn, Torvestads Præstegjeld, i Rogeland i Norge. (Kraft, 4 D. S. 215. 229.)

Haugesund, Haugasund, IV. 114. Bekjendt af et Slag imellem Eivind Urarhorn og Roe den Skjalge. Dette Sted skrives ogsaa Ugesund, Ogsund, IX. 11. 70. Et Sund i Ranrige i Vigen i Norge, eller i nuvær. Bahusleen i Sverrig. Læsemaaden er uvis, men den rigtigste synes at være Haugasund eller maastee **Haukasund**; thi Stedet kan næppe være andet end nuvær. Hakefjøl, d. e. Hakefjord, som gaaer ind sydost for Den Tjørn, imellem denne Ø og Fastlandet; den er affat paa Odmans Kort over Bahusleen; og paa dette Sted har ogsaa Schøning paa sit Kort over Norge affat Augasund.

Haugething, VII. 149. 283. VIII. 170. IX. 10. 30. 59. 69. 91. 106. 152. Haugething i Lønsberg eller Thinget paa Haugene, d. e. Højene, var det almindelige Thing for Landstabet Vestfold i Norge. Her bleve flere norske Konger hyldebe, som Harald Gille, Inge og Hakon Hakonson. Dette Thing holdtes ikke, som Nogle have antaget, paa Bjerget eller Slotsbjerget ved Lønsberg, thi der skjælnes i Sagaerne tydelig imellem hvad der forefaldt paa Bjerget og paa Haugething, men paa den ved Byens østre Side liggende Høj, der nu kaldes Møllehougen eller Møllerhøjen. (Kraft, 2 D. S. 591. Heimskr. T. 3, S. 296. 442. Anm.)

Haugsvig, Hauksvig, IX. 154. 181. 184. 219. Leensmanden i Oslo drog herud, og stævnedes Foldungerne til Thing; man sejlede ind ad Oslofjord, og kom da om Oldnordiske Sagaer 12 B. R

Aftenen til Haugsvig, om Morgenens til Hoveds. Hos Peder Klausen kaldes Stedet Gogsvig. Formodentlig Bildfangebugten strax nordenfor Drøbak, i Kristianiafjord i Norge; denne Bugt hed fordum Haugsvig, og der ligger endnu en Gaard Huusvig, hvor der menes fordum at være holdt Thing. (Falsens Norge, S. 33. Kraft, 1 D. S. 464).

Haukbø, X. 361. eller, som Stedet ogsaa kaldes, Hauksstad, VI. 367. en stor Kongsgaard øster i Ranrige i Bigen i Norge, paa hvilken den norske Konge Olaf Kyrre døde. Den laa, efter Schøning, indenfor Haasteensund, nordenfor Kville og nordvest for Lanum, nu i Bahusleen i Sverrig.

Haukedal, I. 225. II. 190. Dalen Haukadale i Dale-Syssel paa Vesterlandet i Island. (Landn. 2, 14. 17. 18).

Haukedal, Høgedal, IV. 2. Her boede Hall Thorarensøn. Dalen Haukadale i Arnæs-Syssel paa Sønderlandet i Island. (Islandingebog, Kap. 9. Landn. 5, 11).

Haukegil, I. 239. 240. II. 6. 9. 11. III. 18. En Gaard i Vatnsdalen i Hunavatns-Syssel paa Norderlandet i Island, saa kaldet efter to Brødre Hauk. (Kristnisaga, S. 12. 14).

Hauklo, X. 338. Det samme som Uglå. See dette.

Hauksfljot, I. 21. Det nævnes tilligemed Grimstfær eller Grimshy som Beviser paa, hvor udbredt det nordiske Sprog var i Northumberland i England. Jf. Heimskr. L. 1, S. 128. Rimeligviis Udløbet af Humberfloden, hvor Grimshy ligger. Det er mindre rimelig Floden Tyne, kjøndt Egnen ved denne forhen kaldtes Herhamshire.

Hauksstad, see Haukbø.

Hauksvig, see Haugsvig.

Havn, IX. 185. En Havn paa Den Hinn eller nuvæer.

Hindø i Helgeland i Norge.

Hedeby, I. 98. 99. 100. 118. V. 123. VI. 50. 52. 211. VII. 85. X. 327. XI 185. 204. 205. 278. 284. 286. 287. 293. 303. 304. 314. 316. 320. 341. 348. 362. 364. Nuvær. Hædeby ved Kjøbstaden Slesvig i Hertugdømmet Slesvig i Danmark. Den første her byggede Kirke, som var den ældste i Danmark, omtales I. 98. Paa Harald Blaatands Tid nævnes ogsaa Byen i Njalsfaga, Kap. 31. Den blev hærget og brændt af den norske Konge Harald Haardraade, VI. 211. Den adskilles udtrykkelig fra Byen Slesvig, VII. 85. jf. Kong Baldemars Jordebog hos Langebek, L. 7, S. 521 og 530, hvor begge Stæder, Slæswich og Hethæby, nævnes. Adam fra Bremen siger derimod (hist. eccl. lib. 1, cap. 48): Sliasvig, quæ nunc Haidabu dicitur, hvilket siden er gjentaget af andre Forfattere, med den nøjere Bestemmelse, at begge Stæder var samme By, og det ene Navn, Slesvig, saxisk, det andet, Hædeby, dansk. Der er imidlertid ingen tilstrækkelig Grund til, at ulede Navnet paa en ældgammel dansk By, som Slesvig, af det saxiske Sprog; og begge Navne oplyses ganske simpelt af det danske Sprog derved: at den ene kaldtes Byen ved Hederne, eller som det i Ottars Rejse hedder, at Hædum, eller som Wlnoth cap. 13 udtrykker det: Hetheby, quod danica lingua Campi-villa dicitur; den anden derimod kaldtes Byen ved Slesvigen, at Slæsvik, da virkelig denne laa ved en Vig af Elien, ligesom hiin laa paa en aaben Mark eller Hede. Hos Krønikefriverne, f. Ex. i Chron. Erics hos Langebek, S. 157, kaldes Hædeby ogsaa Hethebothe eller Boderne paa Heden. (Jf. om Navnet Hædeby Torfæi Series, S. 324 og Torfæana eller Notæ in Seriem, S. 44. Suhms Danm. Hist. 1 D. S. 52). I de senere Beretninger betragtes Hædeby og Slesvig som eet Sted. Hædeby anføres som Bispestæde, XI. 204. Hædeby og det Landskab, som ligger dertil, nævnes XI. 278. Kong

Niels blev dræbt i Hedeby, XI. 303. o. s. v. hvilket alt af andre Historiefriivere rettere henføres til Byen Slesvig. See ogsaa Slesvig.

Hedemarken, I. 5. 53. II. 87. 91. III. 13. 66. IV. 8. 9. 76. 86. 133. 136. 139. 228. 261. 348. 350. V. 22. VI. 278. VIII. 32. 40. 215. IX. 11. 70. 122. 124. 170. 189. 190. 216. 221. 231. 232. 236. 237. 245. 259. 267. 295. 303. 326. 329. 332. 343. 363. X. 129. 131. 141. 142. 153. 168. Øvre Hedemarken, IV. 345. En Deel af Oplandene i Norge. Nuvær. Hedemarken eller Hedemarkens Fogderi. Det ansees for et af de ældste Riger i Norge, da det omtales for Nors Lider. (See Funden Norge). Det havde sine egne Konger (see Ynglingesaga, Halfdan Svartes og Harald Haarfagers Sagaer); Harald Haarfager undertvang det; og Olaf den Hellige overvandt her de imod ham forenede oplandske Konger. (See Ringesager). Det inddeelttes i Øvre- og Nedre-Hedemarken, hvilket sees af det ovenfor anførte Øvre-Hedemarken. Grændsen mod Norden maa have strakt sig noget videre end nu, da Lillehammer, der nu hører til Gudbrandsdalen (i Totens Fogderi), efter de Gamle laa i Hedemarken.

Hedinsø, XI. 332. 336. 339. 340. En Ø, som de Danste ofte lagde til ved deres Loge til Venden. Det er nuvær. Hiddensee vestenfor Den Rygen i Pommern. Hos Saxe, S. 286 og oftere, kaldes den Hithini insula, ligesom hos Islænderne. (I Stephani Udg. staaer overalt Hithim insulam, hvilket skal være Hithini ins.)

Hefn, VIII. 113. Hefnemunding, VIII. 252. Nuvær. Hefne eller Hevne Præstegjeld i det gamle Nordmøre i Norge, nu i Fosens Fogderi søndenfor Throndhjemsfjord. Hefnemunding er Indløbet til Hevnefjorden.

Hefring, VII. 2. 8. VIII. 50. X. 362. 363. Nuvær. Høfring, et Næs, der gaaer ud fra Steenhjerget vesten-

- for IIsvigen, ved Byen Nideros eller nuvær. Throndhjem i Norge. (Falsens Norge, S. 80. Schønings Rejse, 2 H. S. 15).
- Heggen, VIII. 272. IX. 27. 121. 259. 263. En Bygd eller et Herred, d. e. Landstrækning, i Borgeshøst i Vigen i Norge. Det er omtrent nuvær. Heggen og Frølands Sorenskriveri, eller efter andre kun Ustim Præstegjeld, i Smaalenenes Amt. (Kraft, 1 D. S. 85). Om Udstrækningen jf. Folkesberg. Navnets gamle Form er Heggin, og derfor skal or Heggnu i Fornmannas. IX. 36. formodentlig læses or Heggini.
- Hegranæs, Hegrænæsthing, I. 246. X. 85. Thinget i Hegrænæs- eller Skagefjords-Østsel paa Nordlandet i Island.
- Hegrenæs, i Norge, VIII. 284. IX. 143. 340. Nuvær. Hægernæs, et Forbjerg ved den østlige Ende af Sandvigsbugten, ved Kjøbstaden Bergen.
- Hegrevig eller Hegravig, VII. 157. En Vig ved nysnævnte Hegrænæs.
- Heidaraskov eller Heidasaskov, Hedestoven, III. 109. 110. 111. 114. 118. Det var en Skov, som man kom til, naar man paa Skier fra Gaarden Gimse i Guuldalen i Norge løb op paa Dovrefjeld.
- Heidsæviathing, Heidsiviathing, IV. 229. VII. 115. 118. Heidsævis- eller Heidsivialov, I. 28. IV. 17. Heidsiviathing i Norge skal først være indsat af Halvdan Svarte; Olaf den Hellige befalede, at Oplændingerne skulde søge dette Thing, og at Heidsivialov skulde gjælde for alle Fylker paa Oplandene og saa vidt som den siden har gjældt. Det var ikke Fylkesthing, men eet af de store Lovthing, VII. 115. Det holdtes paa nuvær. Eidsvold i Øvre Romerige; see Eid. (Kraft, 1 D. S. 471-472). Navnets Forklaring er uvisst; Falsen (Norge, S. 33) ubleder det af Eidssær, Eid og Ø, da Stedet ligger ved den sydlige Ende af Mjøsen.

- Heimnæs, IX. 32. 258. 350. o. s. v. see Thorsteen Heimnæs i Personsregisteret. Med Hensyn til denne Mands Tilnavn kan bemærkes, at Gaardene Nordre- og Søndre-Heimnæs ligge i Hølands Præstegjeld i Nedre-Nomerige i Norge. (Anførte hos Kraft, 1 D. S. 403).
- Heinmark, X. 307. Ulf den Røde fra Heinmark var Olaf Tryggvessøns Bannerfører i Slaget ved Svolder. En Gaard i Norge.
- Heitnadsbro, X. 36. Her stod et Slag imellem Birger Jarl og Folkungerne, som bleve fangne og henrettede. Det er Slaget ved Herrevadsbro i Westermanland i Sverrig, i Kolbek Sogn, hvis Kirke har Navn efter Biskop Kol af Strengnæs, som forraadte Folkungerne. (Suhms Danm. Hist. 10 D. S. 201. Luneld, 1 D. S. 285-286. Lagerbrings Sv. Hist., 2 D. S. 302). Det nuvæ. Navn viser, at Varianten Hervadsbro burde have været optaget i Texten.
- Helgeaa, IV. 328. 331. 333. 334. 335. Bekjendt af Søslaget imellem den norske Konge Olaf den Hellige, den danske Konge Knud den Store og den svenske Konge Anund, hvilket Slag udførlig beskrives IV. 328 fgg. jf. Saxe, S. 195. Nuvær. Helgeaa paa den østlige Side af Landstabet Skaane. Navnet, áin helga, betyder den hellige Na.
- Helgefjeld, II. 20. Snorre Godes Gaard ved Helgefjeld eller det hellige Fjeld, i Helgafellsveit i Snefjeldsnæs-Syssel paa Vesterlandet i Island. (Landn. 2, 12. Eyrbyggjasaga, Kap. 4. Kristnisaga, Kap. 1. Njalsf. Kap. 115).
- Helgeland, Halogeland, I. 6. 8. 86. 153. 228. 267. 272. 276. II. 1. 16. 127. 156. III. 12. 66. 74. IV. 9. 211. 212. 213. 252. 270. 297. 301. V. 116. 285. VI. 24. 351. VII. 8. 9. 86. 113. 192. 194. 292. VIII. 48. 126. 128. 215. 216. 253. 255. 267. IX. 137. 185. 196. 213. 305. 316. X. 1. 159. 227. 247.

255. 260. 262. 263. 307. 363. XI. 113. Indbyggerne Helgelænder eller Haleyer, I. 276. II. 223. IV. 235. V. 70. IX. 195. Det nordligste Landstæb i det egentlige Norge imellem Nummedalen og Finmarken. Det indbefattede omtrent nuvær. Helgelands, Saltens og Senjens Fogderier. Den nordlige Deel deraf, eller Senjens Fogderi, henføres dog ogsaa i Sagaerne til Finmarken, ligesom den i Ketil Hængs og flere lignende Sagaer i den ældste Tid siges at være beboet af Finner, Jotner og Erolde. Landet skal have Navn af Loge eller Haloge (den høje Loge), hvorfor ogsaa den ældste Form er Halogeland eller Haalogeland. Dets ældste Historie er tildeels fabelagtig. Efter at det var undertvunget af Harald Haarfager, blev det bestyret af Leensmænd, af hvilke adskillige anseelige Mænd nævnes i Historien, som Harek fra Thjotta, Asmund Grankelfson, Thorer Hund, o. fl. Da disse tillige i Almindelighed havde Finneføden, VIII. 126, eller hævdede Kongens Skat i Finmarken, maatte det ogsaa være dygtige Mænd. Landet havde Fuglefangst, Sælhundefangst, Eggfesamling og betydeligt Fiskeri, især paa de Vær, som laae ud til Havs, IV. 301. og et betydeligt Marked holdtes ved Den Waage. Hos Saxe, S. 40, forekommer det under Navnet Halogia.

Helgenæs, VI. 68. 69. 141. 143. X. 354. XI. 187. Bekjendt ved et Søslag imellem Magnus den Gode og Svend Estridsøn. Nuvær. Helgenæs, i Helgenæs Sogn, Mols Herred, Aarhus Stift, i Nørre-Jylland i Danmark. Navnet betyder maaskee det hellige Næs.

Helgeseter, Elgeseter, VIII. 136. 257. IX. 200. 330. 337. 338. X. I. 359. Øvre Elgeseter, IX. 366. 367. 368. 369. Et Kloster ved Byen Nideros eller Throndhjem i Norge. Det blev afbrændt af Birkebenerne, IX. 368. Nuvær. Gaard Elseter, nordost for Byen Throndhjem. (Falsens Norge, S. 81. Om dette Kloster

- og dets Løvninger, see Schønings Rejse, 1 S. S. 12-14.)
- Helgesund, VIII. 226. 228. IX. 29. 90. Her forefalbt et Slag imellem Birkebenerne og Baglerne. Nuvær. Ny Hellefund, en Havn, der dannes af Verne Monsø, Helgø og Kapels, i Søgne Sogn og Præstegjeld, Mandals Fogderi, i Norge. (Kraft, 3 D. S. 485).
- Helgeøen, den hellige Ø i Mjøsen, IX. 2. 288. 363. Den kaldes ogsaa Storøen eller den store Ø i Mjøsen, IX. 12. 72. X. 129. Den er bekjendt af Slaget imellem Kong Halfdan Svarte og Kong Eisten af Hedemarken. Baglekongen Inge havde sit Tilhold og døde her. Han skjænkede Øen til Hammer Bispestol, men den blev fordret tilbage af Kong Hakon Hakonson. Nuvær. Ø Hovindsholm i Søen Mjøsen under Næs Præstegjeld i Hedemarken i Norge. Paa en lille Holm ved den sydlige Side af Øen er en Rjæmpehøj, hvori den X. 129 omtalte Guttorm Gudbrandsøn siges at være begravet. (Kraft, 1 D. S. 668).
- Helge-Ø, den hellige Ø i Syderøerne, III. 25. VII. 36. 37. IX. 107. 258. Der var et Kloster med en Abbed, og den lille Kolumba eller Kolumkilla (d. e. Kolm-Kill) Kirke. Ogsaa nævnes Simon Biskop over Syderøerne og Abbed af Helgeøen. Nuvær. Ø Zona, een af Syderøerne ved Skotland, strax vestenfor Mull, eller som den ogsaa kaldese ster den hellige Kolumba: J. Kolm-Kill. (Martin Descript. of the Western Islands, S. 256 fgg. Johnstone Antiqu. Celto-Scandicæ, S. 232. Langeb. Script. L. 3, S. 242. Unm.)
- Helkundefede, X. 86. En Hede paa Næsset Langenæs ved Begyndelsen af Østerlandet, i Nordre-Mule-Syssel i Jylland.
- Hell, IX. 319. X. 53. Nesete fra Hell nævnes. En Gaard af dette Navn ligger i Lunke Sogn i Størdalen i Throndhjem i Norge.

- Hellersfjord, III. 107. eller Helligsfjord, en Fjord i Mellem-Mule-Syssel paa Østerlandet i Island. (Landn. 4, 6).
- Hellesfjord, IX. 263. En Sø paa Grændsen af Marker i Norge og Værmeland eller Dalsland i Sverrig; formodentlig en Arm af den store Lee-Sø.
- Helsingeland, Helsing, I. 57. III. 68. 71. 74. 107. IV. 97. 287. 288. V. 64. VI. 17. VIII. 45. 46. IX. 331. 332. X. 2. Landskabet Helsingeland i Sverrig, saa kaldet efter Ketil Jæmtes Sønnesøn, Thorer Helsing, som drog fra Jæmteland hertil, og begyndte at opdyrke Landet. Da Harald Haarfager erobrede Norge, drog endnu flere Nordmænd herover; men hele den østlige Deel, langsmed Havet, blev derimod bebygget af de Svenske. Helsingerne vare ogsaa statskyldige til Sverrig, indtil Jæmteland paa Hakon Jarls Tid gav sig under Norge, thi da gjorde de Helsing, som vare af norsk Æt, det samme. Her i Sagaerne nævnes ingen andre Steder end Alpte.
- Hellornæs, VI. 333. Nuvær. Holderneß, det er Næsset, som gaaer ud østenfor Hull, nordenfor Indløbet til Humberfloden i England. (Camden Britannia, L. 2. S. 897 og Kortet over East-Riding sammesteds. Jf. Chron. Anglosax. S. 259-260). I Orkneyernes Saga, S. 94, kaldes det Hallarnæs.
- Helsingeport, VI. 348. Her holdtes det bekjendte Slag imellem Wilhelm Bastard eller Erobrer og Harald Godvinsøn eller Gudinesøn. Det stod ved the port of Hastings, nuvær. Hastings i Sussex i England. (Chron. Anglosax. S. 263. Johnstone Antiqu. Celto-Norm. S. 218). Det nordiske Navn maa da være en urigtig Læsemaade for Hastingjaport, Hestingeport.
- Hemingborg, XI. 168. Jf. Chron. Anglosax. Gernesburgh; nuvær. Gainsborough i Lincolnshire i England.
- Hemra, III. 162. 174. En stor Flod imellem Nisaland og Jötunheim. See Jötunheim.

Herdale, VIII. 23. Nuvær. Landskab Herjedal i Sverrig, forhen hørende til Norge. Det forekommer her i Anledning af Kong Sverres Rejse derigjennem fra Jernbæreland (Dalarne) til Jæmteland. Byer omtales ikke, men to store Skove og en Sø.

Herdale, IV. 41. En Dalstrækning, som det synes, noget inde i Finland. Det forekommer ellers ikke. I Følge Navneligheden maatte man tænke paa Herjedalene, men det stemmer ej med Sammenhængen i denne Beretning. Jf. Balegarðsþide.

Herðla, VII. 195. 212. Herðlovær, IX. 145. X. 91. Paa Den Herðla ejede Lare-Povel's Søn, Einar, en Gaard; senere nævnes Philippus paa Herðla. Nuvær. Ø Herlø, tre Mil fra Kjøbstaden Bergen, adskilt fra Afsø eller Fenring ved Herløsfund, i Herlø Sogn, Manger Præstegjeld, i Nord-Hordeland i Norge. Navnet skrives ogsaa Herna (Heimskringla, L. 2, S. 228) og Hern i Hordeland (Njals saga, Kap. 2). Herðlovær er en anden lille Ø, nu Herløvær, nordvest for Øen i samme Sogn.

Herðsla, VIII. 170. Povel i Herðsla nævnes. Efter andre Bæsemaader: Heita, Hetta, Hvin. Et Sted i Norge. Maaſtee nysanførte Herðla.

Herfile, IX. 37. Menes at være en vestenfor Mosterøen liggende Fjeldsø, imellem hvilke Der der er en Havn, kaldet Klosterhavn, under Rennesø Præstegjeld i den nordlige Deel af Rogeland i Norge; see Moster. (Kraft, 4 D. S. 229).

Herjolfshavn, I. 213. En Havn i Guldbringe-Syssel paa Sønderlandet i Island. (Landn. 1, 2).

Herkules' Støtter, XI. 371. De bekjendte Bjerger, Kalpe og Abyla, hver paa sin Side af Strædet ved Gibraltar eller fretum Herculeum.

Herlandene, II. 282. X. 309. 314. Formodentlig det samme som Herjedalene, hvilket bestrækkes af, at Finn Eivindson, som var herfra, efter nogle var af finsk eller lappisk Uet. Hernar, IX. 283. Den islandske Text har i Hernar, men i Heimskr. læses til Hernar, og det vilde da være Den Hern eller Herbla; see Herbla.

Hersø, X. 101. 109. eller efter en anden, uden Tvivl bedre, Læsemaal, Hersø. Nuvær. Ø Arran i Shire of Bute vestenfor Skotland. Herom kan der ikke være nogen Tvivl, da Bute, Hersø og Kurrøerne nævnes samlede som Der den stotste Konge ikke vilde afstaae; endstjændt det nordiske Navn kommer nærmere den lille Ø Horse, der ligger østenfor Arran tæt ved Kysten af Ayr Shire. Paa det første Sted i Sagaen kan denne Ø ikke menes, næppe heller paa det andet; men det Retteste synes at være paa begge Steder at læse Hersø, Arran. Jf. Hersøund, hvori den rette Form findes.

Her videsund, X. 40. eller Hermdesund. Et Sund ved Ramsholmen i Ranrige i Norge, nu i Bahusleem i Sverrig.

Hervin, see Hverfne.

Hersøer, Hersø, I. 151. IV. 281. 312. V. 16. VIII. 58. 137. 233. IX. 321. XI. 110. 112. Nordenfor Stat; paa Søndmør. Nuvær. Hersø Præstegjeld i Landskabet Søndmør i Norge. Under dette hørte i de ældste Tider ogsaa Ulysteens Præstegjeld. Ved Hersø som Ental forstaaes da nuvær. Hersø; ved Hersøerne derimod den hele Samling af Der, der nu sædvanlig kaldes Søerøer. (Strøms Søndmør, 2 D. 432. Kraft, 5 D. S. 94).

Hersøer, IX. 316. Nuvær. Hersø i Allstahoug Præstegjeld i Helgelands Fogderi i Norge.

Hersøund, X. 100. Nuvær. Arransund ved Den Arran i Shire of Bute paa den vestlige Side af Skotland.

- Hesjutun eller Hæsjetun, VII. 9. X. 363. Et ube-
kjendt Sted i Helgeland i Norge. See Harm.
- Hæsselviger, VIII. 289. Navnet skrives ogsaa Hæslivig, Hellesvig. Efter Sammenhængen den Bugt, som Helleæs danner med det faste Land paa den østlige Side af Sandefjord i Nærheden af dennes Udløb i Havet, i Sandeherreds Sogn, Laurvigs Fogderi, i Norge. (Kraft, 2 D. S. 880.) Den rette Læsemaade er altsaa Hellesvig, Hellisvík.
- Hæstbæ, IX. 325. X. 40. 50. 94. 110. En Gaard, der tilhørte Baard, som var Sjøsfelmand i Ryfylke. Nuvær. Hæsbj, en stor Gaard paa Den Fjnds, i Fjnds Sogn og Præstegjeld i Rogeland i Norge.
- Hæstlæk, II. 181. En Bæk i Arnæs=Sjøsfel paa Sønderlandet i Island. (Kristnisaga, S. 54).
- Heyvig, II. 181. En Gaard i Grimsnæsveit i Arnæs=Sjøsfel paa Sønderlandet i Island. (Kristnis. S. 50).
- Hildershøj, I. 227. En Høj, hvori Hilder Eistensøn blev begravet; ved Gaarden Kirkebø i Skaftefjelds=Sjøsfel paa Østerlandet i Island.
- Hin, Hinn eller Rinn, VII. 192. IX. 185. En Ø i Helgeland i Norge. Nuvær. Hinds, en stor Ø østenfor Baage i Saltens og Lofodens Fogderier. Navnet Hinn synes, efter det nuværende at slutte, at være det retteste.
- Hindørne, Hinds, IX. 22. 82. Rindsø IX. 85. Nuvær. Hinds, nordvest for Atlesen, i Vilnæs Sogn, Astevolds Præstegjeld, i Sandfjord i Norge. Læsemaaden Hnideyjar (for Hindeyjar) er da aabenbar urigtig. (Kraft, 4 D. S. 860). Hvis derimod Rindsø skulde være den rette Læsemaade, saa menes der den længst ude i Havet liggende Ø Kind i Sognet og Præstegjeldet af samme Navn, i samme Fylke.
- Hindørne, VIII. 260. Læsemaaden uvis. Der findes ogsaa Hundørne og Hindsø (Hundeyjar og Hindeyri).

Nogle Smaaser eller en Øre i Fjorden Afsjord eller Afsen, i Thronhjemsfjord i Norge. See Afsjord.

Hinn, see Hin.

Hirta, Hirtebro, VIII. 55. 91. En Na med en Bro, i Kanrige i Wigen i Norge, hvor der stod et Slag imellem Kong Sverre og Magnus Erlingsøn. Efter Schönings Kort over det gamle Norge er det en Elv, som falder ud i Haastensund (see Haasteen); nu i Bahusleen i Sverrig.

Hising, Hisingen, IV. 109. 113. 192. VII. 161. 215. 234. 237. 272. 275. En Ø imellem de tvende Arme, som Gøtelveu danner ved sit Udløb; paa denne Ø var der en Bygd, som snart blev regnet til Norge, snart til Gøtland; Kong Olaf af Sverrig og den norske Konge Olaf den Hellige underhandlede med hinanden om den, og den sidste vandt den ved Lærningkast, IV. 192. Ved denne Ø forefaldt et Slag imellem Kong Inge og Hakon Hærdebred, VII. 234. Nuværende Hisingen ved Gøtelf i Bahusleen i Sverrig.

Hit, VI. 95. see Hittersø.

Hitardal, II. 190. IV. 101. En Dal i Myre-Syssel paa Vesterlandet i Jøland.

Hiter, IX. 13; see ogsaa Hittersø. Nuvær. Hittersø, en stor Ø i Mundingen af Kvinnes- eller Fæddesfjord, under Flekkfjords Præstegjeld, Lister Fogderi, i Norge. (Kraft, 3 D. S. 547. 551).

Hittersø, VI. 295. i Nærheden af Agdenæs. Nuværende Ø Hitteren, en stor Ø i Fosen Leen i Norge, forhen hørende til Nummedalsfylke. Dette sees ogsaa af VI. 95, hvor den kaldes Hit, og hvor Einar, som havde en Gaard der, bestandig kaldes Einar fra Nummedalen.

Hjaltedal, I. 241. En Dal i Skagefjords-Syssel paa Nordlandet i Jøland. (Landn. 3, 9).

Hjaltland, I. 175. 176. 181. 182. 213. II. 169. IV. 100. 207. 210. VI. 37. 332. VIII. 174. 195. 196.

208. IX. 187. 200. 342. X. 24. 91. 92. 94. 95. 110. 152. 271. 345. XI. 372. Hjetland, IX. 109. 110. Nuvær. Hjetlandsøer nordenfor Skotland, forhen hørende til Norge. Her i Sagaerne forekommer kun Hjaltland, hvorved menes Hovedøen Mainland, og Bridøsfund imellem den og Den Bressay; men andre Steder forekomme ogsaa nogle af de mindre Øer, som Mossø (Egilsfaga, S. 159), nu Mousa; Umst (Ørkensørnes Saga, S. 524), nu Unst. Navnet Hjaltland er det samme som det nuværende, der forhen skreves Yealtaland (d. e. Hjaltaland), senere Hjetland, hvilket ligefrem svarer til det nordiske Hjetland, som forekommer i Ørkensørnes Saga, S. 64. 122.

Hjarande Syssel, XI. 225. eller Hjarrande-Syssel, vester paa Vendsfage, et Udland, som var fattigere eller ufrugtbarere end nogen anden Strækning i Danmark. Det udgjorde en Deel af Vendsyssel i den nordlige Deel af Jylland, og efter Sammenhængen sammes vestlige Deel eller omtrent nuvær. Horns Herred. Som Syssel havde det uden Tvivl Navn efter en Sysselmand, Hjarande, og dette fører til en nøjere Bestemmelse af dets Beliggenhed; Navnet Hjarande er nemlig sammentrukket det samme som Hjarne, og gjenfindes da i den mærkelige Hjarnestein i Taarnby Sogn i Vendsyssel (Danske Atlas, 5 D. S. 260). I dette Syssel nævnes, foruden Asbjørns Boder og Sivinds Boder, en mærkelig By (stadr) med et Taarn, XI. 231; denne er uden Tvivl nysnævnte Taarnby, der har faaet Navn af Kirkens høje Taarn, og i samme Sogn hedder endnu en By Kjøbstedby, som viser, at der her har været en Handelsplads.

Hjardarholt, II. 18. 20. 23. 227. 228. VI. 204. 205. Olaf Paas Gaard i Laxaadalen, i Dale-Syssel paa Vesterlandet i Jøland. (Landn. 2, 18. og Laxdælesfaga).

Hjartapol, VII. 216. Nuvær. Hartlepol eller Heartlepoole i Durhamshire i England.

Hjørleifshøfde, I. 216. 217. 218. Et Forbjerg i Skaftefjelds-Syssel paa Østerlandet i Island; paa Dens sydlige Side.

Hjørleifsvig, VIII. 254. En Gaard i den sydlige Deel af Helgeland i Norge; formodentlig nuvær. Vig Sogn.

Hjørnagle, V. 6. Tjørnagelen, hos Bing kaldes den ogsaa Hornagle eller Tjørnagle, er en Havn, under Gaarden af samme Navn, otte Miil søndenfor Bergen, i Sveens Sogn, Findaas Præstegjeld, i Syd-Hordeland i Norge. Denne kan der menes paa anførte Sted, efter hvis Sammenhæng den maa have ligget imellem Egersfund og Forbjerget Stat. Efter Finn Magnusens Bemærkning er derimod Hjørnagle det samme som nuvær. Hornelen, det bekjendte Bjerg paa Den Brimangerland, hvilket Bjerg hos de Gamle ellers kaldes Smalserhorn.

Hjørring, XI. 204. 301. Et Bispesæde i Vendel. Nuvær. Hjørring i Vendsyssel, i Nørre-Jylland i Danmark.

Hjørunger, Hjørungevaag, I. 152. 153. IV. 25. X. 213. 288. XI. 110. 111. 112. 138. 149. 163. 166.

Fra Haldkelsvig imod Nord laa Hjørungevaag; i denne holdtes det berømte Slag imellem Hakon Radejarl og Jomsvingerne. Den laa fort fra og indenfor Den Hød. Det Inderste af Vigen vender imod Øst, og Munden imod Vest. Ude paa Baagen stode tre Stene, kaldte Hjørunger, af hvilke Baagen havde Navn. Nordenfor den laa Den Primsigd eller Primsignd, og søndenfor den Harund eller Hørund, hvorfra Harunderfjord eller Hjørundefjord gaaer ind. Hjørungevaag kaldes nu Lievaag, og er en Bugt paa den nordøstlige Side af Den Hareid i Hareid Sogn, Ulsteens Præstegjeld, i Landstabet Søndmør i Norge. Paa den sydlige Side af Lievaagen ligger endnu Gaarden Hjøringsnæs (af nogle fordrejet kaldt

St. Jørgens Næs), og her maa de Stene, der kaldtes Hjøringer, have staaet, men Spor til dem findes nu ingensteds. (Ving; Strøms Søndmør, 2 D. S. 406-410. Kraft, 5 D. S. 102. Klüvers Norske Mindesmærker, S. 130).

Hlade, see Lade.

Hladhammer, see Ladhammer.

Hlid, V. 141. 328. Et Sted i Norge, der forekommer i Fortællingerne om Olaf den Helliges Tærtegn.

Hlidarende, I. 225. Bekjendt af Gunnar fra Hlidarende. En Gaard i FliotsHLid i Rangaavalle-Syssel paa Sønderlandet i Island. (See især Njalsfaga).

Hlunne, IX. 190. eller Hlunnar. En Gaard i Hedemarken, hvor Jon Kur blev overrumplet af Sigurd Ribbung. Uden Tvivl nuvæ. Gaarde Lunder, hvor Sognets Kirke ligger, i Lunder Sogn, Jevnager Præstegjeld, i Hadeland i Norge; for Hedemarken maa derfor her læses Hadeland. (Kraft, 2 D. S. 214. 245-246). Varianten til dette Sted har ogsaa Hadeland isteden for Hedemarken, og det burde vel have været optaget i Texten. Jons Lilnavn Kur findes maaskee i Gaardene Kjørven, en halv Mil fra Lunder Kirke. I Stange Præstegjeld i Hedemarken ligge vel Gaardene Store Lundgaard og Sarlund, men de kunne næppe her komme i Betragtning.

Hof, III. 180. 181. Retil Hængs Gaard ved østre Ranga, i Rangaavalle Syssel paa Sønderlandet i Island. (Landn. 5, 3).

Hof, II. 208. En Gaard, ellers kaldet í Háfi, i Rangaavalle-Syssel paa Sønderlandet i Island. (Landn. 5, 8).

Hof, II. 12. III. 18. En Gaard i Vatnsdalen i Huna vatns-Syssel paa Nordlandet i Island.

Hof, II. 171. 175. III. 96. Bødvar den Hvides og Eida-Hals Gaard i Søndre Alptefjord, i Søndre Mule-Syssel paa Østerlandet i Island. (Landn. 4, 7).

- Hof, II. 81. En Gaard paa Den Syders i Færøerne.
- Hof, V. 291. En Gaard i Hernefjord, i Skastefjelds-Syssel paa Østerlandet i Island.
- Hof, i Vester-Götland i Sverrig, IV. 170. Uden Tvivl nuvær. Hofwa i Hofwa Sogn, Wadsbo Herred.
- Hof, IX. 358. Efter Slaget i Oslo ved Hertug Skule op til denne Gaard, og derfra til Eidsvold; jf. IX. 363. Det kan da være enten Gaarden Hof i Aggers-Herred i Norge (anført hos Kraft, 1 D. S. 313); eller Gaarden Hof ved Fedts Kirke i Nedre-Nomerige (anført st. S. 384).
- Hof, VIII. 298. En Gaard i Nærheden af Wig ved Sognsø eller nuvær. Sognefjord. Nuvær. Gaard Hof, der paa Pontoppidans Kort er affat strax østenfor Wangs Kirke, i Ydre-Sogn i Norge.
- Hof, IV. 221. X. 117. Paa Hof i Breiden lod Kong Hakon Hakonson opføre en Gaard med en Gæstebudsal. Nuvær. Gaard Hof i Søderp Sogn, Froens Præstegjeld i Gudbrandsdalen i Norge. (Kraft, 2 D. S. 127).
- Hof, IX. 364. Der nævnes en Hirdmand, Bjørn fra Hof. Maaſtee en af de nysnævnte Gaarde Hof i Norge; men Navnet er ſaa almindeligt, at Stedet næppe lader ſig beſtemme.
- Hofstader, I. 229. En Gaard i Reykedalen i Borgesfjords-Syssel paa Sønderlandet i Island. (Landn. 1, 21).
- Holar, IV. 339. Der fortælles, at Harek fra Thjotta kom ſejlende fra Kalmar, vesterpaa forbi Skaanes Kyst, indtil han kom til det Sted Holar, hvorpaa han ſejlede videre igjennem Øresund. Navnet betyder: Højene, at Hólunum, ved Højene, og gjensindes i nuvær. Havn Hol eller Hølevik, ſtrax nordenfor Skaanør i Landſkabet Skaane, imellem Skaanør og Godvig.
- Holdhelle, VIII. 130. Formodentlig det ſamme ſom Foldhelle, IX. 321. En Helle nordenfor Bergen i Norge; jf. Heimskr. I. 3, S. 322, hvor der ſiges, at Oldnordiske Sagaer 12 B.

man drog nord forbi Holdhellen ved Næsset (Nordnæs?) til Melkeaa.

Hole, paa Island, see Holum.

Hole, IX. 259. Der nævnes Kongens Sysselemand, Arne paa Hole eller Hol, efter Sammenhængen enten i Hadeland eller i Hedemarken i Norge. I Hedemarken ligger en betydelig Gaard Hoel ved Njösen, vestenfor Hovedkirken i Næs Præstegjeld (anført hos Kraft, 1 D. S. 672); formodentlig er det denne der menes.

Holm, IX. 221. 231. 255. 269. o. s. v. see Klemet fra Holm i Personsregisteret. Da den anførte Mand havde Osloskyskel i Forlening, hvorunder ogsaa Tier hørte, saa maa Stedet rimeligviis søges her i Nærheden. Det kunde da være Holmen, Præstegaarden i Sigdals Sogn, Bussteruds Fogderi i Norge.

Holm eller Holmen, ved Nideros, see Niderholmen.

Holmedal, IX. 228. Vester-Holmedal, IX. 229. Nuvær. Holmedal Sogn i Nordmarks Herred i Bærme-land i Sverrig.

Holmen Graa, VII. 202. Bekjendt af et Slag imellem de norske Konger Inge og Sigurd paa den ene, og Sigurd Slemmedegn og Magnus den Blinde paa den anden Side. Tillægget: i Hvole, i Hvölum, kunde bedre være oversat ved: i eller ved Hvalserne, Hvalir. Nuvær. O Holmengraa, der ligger strax søndenfor Hvalserne omtrent en Mil søndenfor Frederiksstad; hos Peder Klausen anføres disse Hvalser eller Hvaler som nogle Udskipper udenfor Kosterøerne. I Registeret til Heimskr. og flere Steder er det omtalte Slag urigtig henført til Hvalserne ved Hesnæs i Ugde. (See Kraft, 3 D. S. 358. Anm.) Hvalserne høre nu til Thuns og Onns Fogderi i Smaalenes Amt i Norge.

Holmgaard, I. 71. 73. 88. 90. 124. III. 173. IV. 175. 180. V. 109. 110. 190. 195. 242. 243. 267. VI. 16. 113. 140. 141. VII. 94. IX. 195. X. 34.

43. 156. 161. 342. 343. XI. 173. 187. 288. 289. 290. 304. Et stort Rige med en Borg eller By af samme Navn, V. 190. 195. i den nordlige Deel af Garderige. Med dette Rige stode Nordboerne i idelig Forbindelse. Navnet tilkommer nærmest Landet imellem Ladoga og Onega, der næsten dannede en Ø (Holm) omgivet af Moradsjer, Søer og Floder; men derfra strakte dette Rige sig deels noget mod Syden, deels fra Søen Ladoga over mod det hvide Hav, hvor Navnet bevarede i Cholmogorod omkring Dvina og Byen Kolmogory ved denne Fled. Man finder ogsaa Navnet i Ulmerugien imellem Ladoga og Peipus, hvor det stødte til Paltestja. Byen Holmgaard er det bekjendte af Kurik anlagte Novgorod eller Stor-Novgorod ved Floden Wolchow. (Rasmussen de Arabum Persarumque commercio cum Russia et Scandinavia, Hauniæ 1825, S. 15. Strahlenbergs Nord- und Ostl. Theil von Europa und Asien, Stockholm 1730, S. 95. 192. Scherers Nestor, S. 50). Om Byen Holmgardeborg tales ogsaa i Gange-Volfs Saga, Kap. 38. Var., hvor der tilføjes: det kaldes nu Novgard (Nógartar).

Holmryger, I. 6. X. 154. Saaledes kaldtes Indbyggerne paa de under Rogeland i Norge hørende Øer, der i Norges ældste Lieder udmærkede sig ved navnkundige Bedrifter i Norge og Danmark. Navnet er sammensat af Ryger, d. e. Indbyggerne af Rogeland, og Ordet Holm, d. e. Ø, og betyder altsaa det samme som Øryger. Holtseteland, Holtseteland, Holdseteland, I. 101. 103. 110. XI. 5. 7. 11. 15. 159. 371. Holtseternes (Skodbeboernes) Land, nuvæ. Holsteen. Det var en Deel af Saxland, og omgaves af Saxland, Frisland og Windland (mod Østen), hvilke ogsaa ofte sammenstilles i Sagaerne.

Holt, I. 245. En Gaard paa Kolgumyre, hvor en Kirke blev bygget af Maane den Kristne. Den maa have lig-

- get paa Skagestrand i Hunavatns- eller Skagefjords-Syssel paa Nordlandet i Island. *Sf. Maanefos.*
- Holt, *see Dufthaksholt.*
- Holte, VIII. 259. En Gaard i Nærheden af Kysten, i Orkedalen i Throndhjem i Norge. Paa Schønings Kort over det gamle Norge er affat en Gaard Holstrar (Holt-rar?), men den ligger en Deel sydligere, end dette Sted synes at have været.
- Holum, VII. 35. IX. 194. Hole, Holested, X. 11. 18. 74. 89. Bispestedet Holar i Hjalteidal, i Skagefjords-Syssel paa Nordlandet i Island.
- Holund, IV. 50. *see Ringsfjord.*
- Hordeland, I. 2. 9. 23. 36. 58. 82. 85. 212. 258-260. 271. II. 224. III. 12. 36. 48. 75. 98. 100. 116. 188. 190. IV. 7. 10. 17. 21. 150. 229. 247. 280. 319. V. 40. VII. 178. 195. 274. VIII. 75. 87. 134. 247. IX. 35. 98. X. 142. 152. 227. 307. Nord-Hordeland, I. 42. VIII. 85. 87. X. 336. Syd- eller Sønd-Hordeland, I. 13. 251. II. 252. IV. 13. 230. V. 322. 324. VI. 265. VII. 213. VIII. 36. 87. 242. IX. 86. *Indbyggerne Hørder*, I. 6. V. 70. 75. 77. X. 149. 154. 327. Et Landstabs eller Fylke i den vestlige Deel af det midterste Norge, omtrent nuvæ. Søndre Bergenhuus Amt. Det omfattede tillige, i udstrakt Betydning, Distrikterne Bors og Hardanger, og grændsede mod Syden til Rogeland ved Flokesvarde, mod Norden til Sogn, hvor Thingenes dannede Grændsen. Det inddeelttes, som Forestaaende viser, i Syd- og Nord-Hordeland. Det skal have Navn efter Nors Sønnesøn Hord, og forekommer derefter ofte i Norges ældste og ældre Historie.
- Horn, I. 211. 213. II. 170. XI. 366. 367. Forbjergget Øster-Horn paa Grændsen af Mules og Skaftefjelds-Syssler paa Østerlandet i Island.

- Hornbora**, VIII. 230. Et Sted ved Indløbet til Throndhjemsfjord i Norge, indenfor Gaarden Sølve, strax vestenfor Leensvigen i Orkedalen.
- Hornboresund**, VII. 185. **Hornborething**, IX. 152. Paa et Thing, som holdtes her, blev Kong Hakon Hakonson hylbet; og i Sundet holdtes et Slag imellem den norske Konge Inge og den danske Konge Erik Emun. Stedet, der senere kaldes Hornborgsund, laa i Ranrige i Vigen i Norge; nu i Bahusleen i Överrig, i Kville Præstegjeld. Af Nogle (Registeret til Heimskringla, og Falsens Norges Hist. 2 D. S. 274. 3 D. S. 316) er dette Sted urigtig antaget at være det strax herefter anførte Hornborgsund i Nedenæs Amt i Norge. See Kraft, 3 D. S. 358.
- Hornboresund**, IX. 185. 217. Nuvær. Homborgsund, en bekjendt Havn imellem Homborgø og Fastlandet, i Eids Sogn, Hommedals Præstegjeld, Nedenæs Fogderi og Amt i Norge. (Kraft, 3 D. S. 314-315. 358.) Efter de nuværende Navne, Homborg og Hommedal, at slutte, skulde man troe, at Sagaernes Hornboresund var fremkommet ved en Læsefejl, for Homboresund.
- Horne**, VIII. 261. 262. Et Forbjerg i Strindfjord i Throndhjem i Norge. Det synes at have været i Landstrækningen Frostøen omtrent overfor Luttersøen.
- Hornefjord**, II. 170. V. 291. En Fjord noget søndenfor Forbjerget Horn, i Skaftefjelds Syssels østre Deel paa Østerlandet i Island.
- Hornesfjord**, VIII. 288. Kong Sverre sejlede fra Ranrige nord i Vigen, lagde ind i Hornesfjord, hærgede derpaa Dalen hin magle; og sejlede derefter nord over Fjorden. Efter denne Beskrivelse maa Hornesfjord have været i Ringelmark i Norge. Formodentlig ved nuvær. Gaard Hornes (anført hos Kraft, 1 D. S. 83), en Gaard ved Søen i Skjeberg Præstegjeld, Idde og Markers Fogderi, Smaaleneæs Amt.

- Hornstrand, II. 190. Hornstrandene, en Landstrækning fra det nordligste Forbjerg Horn langsmed Kysten af Isefjords- og Strande-Syssel paa Vesterlandet i Island.
- Hornyn, Horning, Hornung, IX. 8. 65. Menes at være een af Gaardene Ydre Horn eller Kirkhorn i Horningdals Sogn, Eids Præstegjeld, i Nordfjord i Norge. (Kraft, 4 D. S. 912-913). Navnet viser ogsaa ligefrem hen til Horningdalen, der forhen findes skrevet Hornymudal.
- Horsens, X. 78. Nuvær. Kjøbstad Horsens i Nørre-Jylland i Danmark. Navnet, Hrossanes, uledes af hross, Hest (Hors), hvilket bekræftes af Skrivemaaden Horsnæs (Kong Waldemars Jordebog S. 520. Annal. Esrom. S. 248), og af Byens Baaben. Efter andre var Byens gamle Navn Hodersnæs, efter Høther.
- Hovedø, Hovedø Kloster, VII. 184. 251. VIII. 170. 215. 218. 221. 268. IX. 33. 34. 96. 166. 173. 181. 182. 189. 200. 272. 336. 337. 346. 347. 349. XI. 307. Paa Isen imellem Hovedø og Oslo stod et Slag imellem Hakon Hærdebred og Kong Inge, VII. 250-251. Der laa et Kloster med Mariekirke, i hvilket Jon Ruflung havde været Munk, VIII. 170. 215. IX. 336. Nuvær. Hovedø ved Oslo i Norge. (Kraft, 1 D. S. 308).
- Hraunsaas, I. 229. En Gaard i Myre-Syssel paa Vesterlandet i Island. (Landn. 1, 21. 2, 1).
- Hrossenæs, see Rossenæs.
- Humber, VI. 333. Med det nordiske Navn Hundra eller Humra, og Udløbet Humrumhne (Egils saga, S. 405). Nuvær. Flod Humber i England.
- Hun, IX. 257. En Bygd. Nuvær. Hund Sogn i Bardals Præstegjeld, Totens Fogderi, i Norge.
- Hundatun, VI. 333. Balthjof Jarl af Hundatun. I Chron. Anglosax. Huntendune. Nuvær. Hundington, By og Shire i England.

- Hundfund, IX. 238.** Nuvær. Egenæsfund imellem Øerne Føyen og Nøtters, i Nøtters Sogn, Jarlsbergs Fogderi, ved Kjøbstaden Lønsberg i Norge. (Kraft, 2 D. S. 737).
- Hundsvær, V. 17.** Nuvær. Hundsvær eller Hundsværholm ved Borgund, ned imod Vegfund til (see Beggesund), i Borgunds Præstegjeld i Søndmør i Norge. (Strøms Søndmør, 2 D. S. 77).
- Huneland, XI. 370.** Det er et af de Fabellande, som rigtignok have en historisk Oprindelse, men formedelst de ældste Folkevandringer i Forbindelse med Digtningen ikke have noget bestemt Sted paa Jorden, men flytte om igjennem alle Lande, eftersom Heltens Bedrifter fordre det. Man finder det i Forbindelse med sin store Skov Myrkvid eller den mørke Skov deels i Syden, deels højt i Norden ved Bjarmeland, tillige med Hundingeland; snart igjen inde i Tyskland grændsende til Reidgoteland og ved Hundingeland; og atter paa begge Sider af den botniste Bugt heelt ned til Vestrekeland, som siges at være en Deel af Hunevælde. Historisk lader alt dette sig oplyse. Huneland og Hundingeland have Navn af Folket Huner (Chuner, Kvener) sædvanlig kaldt Hunner, og af Hundefolket, som begge boede ved Floden Wolga, hvor det sidste efter gamle sydlige Fortællinger stred med Gog og Magog (vore Jøtner), og med et Dvergefolk (vore Alfes). Her laa ogsaa i Nærheden af Volgarernes og Khazarernes Land det sorte Bjerg (arab. Siahqouh), som er vort Myrkvid. (See om dette Hundefolk og det sorte Bjerg Hammer sur les origines Russes, S. 19-20. 74-75. 35). Gaae vi herfra mod Westen, saa have vi det historiske Rænugaard. Enten vandrede Hune-stammer til Norden, eller hvad der er rimeligere, Fortællingen om disse Folk anvendtes paa andre vilde Folkelag, der stode i Modsætning til Alfesfolket her i Norden, som hist i Syden; og vi finde derfor Goterne i Kamp med dem paa begge Sider af de gotiske Lande: nemlig med

Huner eller Hūner imellem Reidgoteland og Saxland, i den nordlige Deel af Lysland, de senere vendiske Lande; og med Chuner eller Kvener eller Huner, i Huneland eller Kvenland, nordenfor det egentlige Sverrig rundt om den botniske Bugt og igjennem Finland. Paa det Sted, hvor Huneland her nævnes, skal for østen maastee læses: vesten, saa at Meningen er: vestenfor Polen ligger Reidgoteland, saa Huneland, saa Saxland. Læser man østen, saa rykker Huneland over til sit ældste Sæde, men da kan Saxland ikke staae i denne Forbindelse.

Hunevatnsthing, II. 13. III. 18. 19. Thinget i Hunevatns = Syssel paa Nordlandet i Island.

Hunthorp, IV. 220. eller Hundthorp, i Dalene nærved Vandet Løger, Dale = Gudbrands Sæde. Her var et hedenst Gudehuus, det største næst efter det paa Lade (Njals saga, Kap. 83; det beskrives sammesteds Kap. 89). Nuvær. Gaard Hundorp i Froens Sogn og Præstegjeld i Gudbrandsdalen i Norge. Ved denne Gaard findes der endnu mange Offerhøje eller Gravhøje; paa een af dem, der kaldes Gudbrandshøjen, har der forhen staaet en Bautasteen; paa en anden Høj med tolv store Stenemener Schøning at det almindelige Thing for Gudbrandsdalen har været holdt. Strax nordenfor Gaarden Hundorp ligger Gaarden Haave (at hofi, ved Hofet eller Gudehuset), og her skal efter det almindelige Sagn i Egnen Thors Tempel have staaet. (Kraft, 2 D. S. 115-116).

Huseby, IX. 27. 89. 121. 124. Erlends Gaard i Herredet Hæggen, i Borgesyssel i Norge. Nuvær. Huseby, to Gaarde i Edsberg Præstegjeld, Rakkestad, Hæggen og Frølands Fogderi, Smaalenenes Amt. (Kraft, 1 D. S. 103).

Huseby, I. 33. En Gaard paa Indrøen i Eynesylke i Throndhjem i Norge. Her findes endnu en Gaard Husestad og Husestad Kirke.

- Husebæ, eller Huseby i Skaun i Hedemarken, X. 117. Her lod Hakon Hakonson opføre en Gæstebudsal. Formodentlig Gaardene Søndre- og Nordre-Huseby i Stange Præstegjeld i Hedemarken i Norge, een af de betydeligste Gaarde der i Egnen. (Anført hos Kraft, 1 D. S. 645).
- Husefell, IV. 101. En Gaard med et forhenværende Kloster i Hitar dalen, i Myre-Syssel paa Vesterlandet i Island.
- Husestad, IX. 200. 212. 239. Forekommer som det Sted, hvorefter Peter af Husestad kaldtes, der siden blev Erkebiskop i Throndhjem. Da denne Mand var af Standaleatten, hvis Gaard ligger i Hjøringsfjords Sogn og Præstegjeld i Søndmør i Norge, (see Standal), saa maa der menes nuværende Gaard Hustad sammesteds, paa hvis Grund Kirken før har staaet. (Strøms Søndmør, 2 D. S. 316-317; if. Kraft, 5 D. S. 107.) I Registeret til Heimskringla er dette Sted henført til Hustad i Nordmøre.
- Husevig, I. 212. VII. 51. XI. 367. Saa kaldet, fordi Gardar her byggede sig et Huus, da han opdagede Island. Paa den østlige Side af Fjorden Skjalfande i Thingøre-Syssel paa Nordlandet.
- Hussted, III. 58. Hustad, VII. 132. Kong Harald Haarfagers Frænke, Ingeborg den Rige, boede paa Hussted i Nordmøre. Senere fortælles, at Kong Eisten Magnussøn boede paa Gaarden Hkstad, rettere Hustad. Begge disse Steder ere da eet og samme, nemlig den forhenværende Kongsgaard, nu Gaarden Hustad eller Husestad, i Hustad Sogn, No Præstegjeld, nu i Romsdal, men forhen hørende til Nordmør i Norge. (Falsens Norge, S. 77. Kraft, 5 D. S. 197).
- Hussvig, see Huisvig.
- Huvenæsskov, VIII. 43. En Skov paa Grændsen af Ranrige i Norge og Vester-Gotland i Sverrig. Nav-

- net findes i Hufvudnäs, en Gaard som har ligget ved nuvær. Wenersborg ved Søen Wenern.
- Hvam, I. 223. 240. Nede den Grundriges Gaard i Bredefjords-Dale, i Dale-Syssel paa Vesterlandet i Island. (Landn. 2, 16).
- Hvamsø, VIII. 138. Nuvær. Ø Kvamsø, i Sognet af samme Navn, Bigs Præstegjeld, i Landstabet Sogn i Norge. (Falsens Norges Hist. 3 D. S. 86).
- Hvarf, i Skotland, X. 96. 110. Nuvær. Forbjerg Wrath, den nordvestlige Pynt af Skotland i Sutherland Shire, paa nogle Kort ogsaa kaldet Faro-Head. Dette antages ogsaa af Johnstone (Haco's exped. against Scotland, Anm. til S. 114).
- Hvarf, I. 211. XI. 366. Et Forbjerg ved den sydlige Spidse af Grønland, omtrent ved nuvær. Kap Farvel eller Sermesok.
- Hvarfsgnipa, II. 191. Et Forbjerg ved Den Eriks-holm i det gamle Grønland, formodentlig ved nysanførte Hvarf.
- Hvarfsnæs, VII. 274. VIII. 93. 101. 107. 183. 199. IX. 274. Et Forbjerg søndenfor Bergensvaag ved Kjøbstaden Bergen i Norge.
- Hveen, VII. 167 168. Denne Ø, der ogsaa kaldes det høje Hveen, er bekjendt af et Slag, som Harald Gille der holdt med de Danske. Navnets gamle Form Hvedn viser efter Raft og flere Ordets finste Oprindelse. Det er Den Hveen imellem Skaane og Sjælland.
- Hverfne eller Hervin, IX. 236. Nuvær. Gaard Store Hverven i Etange Præstegjeld i Hedemarken i Norge. See Skaun i Hedemarken. Andre mene, at det er den i samme Præstegjeld liggende Gaard Nordvi, som har adskillige Kjæmpehøje; men dertil er Ufvigelsen i Navnene dog altfor betydelig.
- Hvidaa, Hvitaa, I. 230. II. 12. 14. 182. 227. X. 84. Hvitaaaside, I. 229. Hvitaa, en Flod, der

falder ud i Borgefjord, og danner Grændsen imellem Borgefjords- og Myre = Søsler paa den vestlige Side af Island. Hvitaaside er Landstrækningen langsmed denne Flod; en Sveit i Myre = Søslet hedder saaledes.

Hvidsand, IX. 275. Et Sted ved den sædvanlige Søvej, som Pillegrimmene toge fra Norden til Palæstina. Det er det samme, som det Whitsand, hvorfra Wilhelm Erobrer satte over til Dover i England (Chron. Anglo-sax S. 310), hvilket menes at være det samme, som det af Strabo (lib. 4, cap. 5) omtalte Itium. Dette Sted forekommer ogsaa hos Cæsar de bello gallico, lib. 5, cap. 2. 5: ad portum Itium eller Iccium (see Anm. i Oberlins' Udg. til lib. 4, cap. 23), hvorfra der ligeledes skete Overfart til Britannien. Morinerne, der boede paa Frankerigs Kyst lige overfor Kent, havde især to Stæder Gessoriacum og Itium; det første er nuvær. Boulogne, det andet har man derfor antaget for Calais. Utter andre finde Itium i nuvær. Etaples, men Navneligheden er kun tilsyneladende, da Etaples er kommet af Stapulæ. I alt Fald er Nordboernes og Angelfaxernes Hvidsand nuvær. Witsan eller Wisan, som ligger omtrent midt imellem Calais og Ambleteuse, nordligst i Frankerig. (See ogsaa Camden Britannia under Kent, S. 254. O'Flaherty Ogygia, S. 403-404). Navnet udledes ogsaa af sydlige Skribenter af Kystens hvide Sand (Hadriani Valesii Notitia Galliarum).

Hvin, II. 224. III. 58. X. 154. See ogsaa Thjodolf hin Hvinverske i Personsregistrene. Landstrækningen omkring nuvær. Ladeplass Kvinnesdal (see Vinesdal), i Nord-Agde i Norge, nu i Lister Fogderi. Af Navnet Hvin dannes Tillægsordet Hvinversk, som er fra Hvin, og ovennævnte Skjald Thjodolf kaldtes saa, fordi han var fra denne Egn.

Hvinesfjord, Hviversfjord, I. 226. Isteden for Hvi-visfjördr og Varianten Hrimsfjördr, som viser, at man

- har været uvis om Navnet, skal uden Tvivl læses Hvinisfjördr; og Stedet er da nuvæ. Kvinnesfjord eller Fæddesfjord ved Udløbet af Elven Kvinen i Nord-Agde i Norge. See ogsaa Hvin og Vinesdal. Den rette Læsemaade Hvinisfjördr forekommer ogsaa i Landn. 3, 12.
- Hvisvig, Husvig, IX. 37. 100. Det var efter Sammenhængen en Vig nordligere end Vaardefund i Rogeland i Norge, og sydligere end Stord eller Storsen i Syd-Hordeland.
- Hvitaa, see Hvidaa.
- Hvitaby, VII. 217. eller Hvidby. Nuvæ. Whitby i North-Riding i Yorkshire i England (Camden, S. 906). Hos Angelsaxerne kaldes den Streonesheal.
- Hvitastein, VII. 117. eller Hvidsteen. Herfra var Leensmanden Sigurd Sigurdson. En Gaard i Norge.
- Hvitingshjalte, IV. 101. Et Sted i Hitardalen i Myre-Syssel paa Vesterlandet i Island.
- Hvitingsø, Hvitingsøerne, III. 34. IV. 107. 280. IX. 14. 28. 29. 40. 89. 104. 111. 113. 129. 343. Disse tit forekommende Øer ere især bekjendte af et Stævneemøde imellem Olaf den Hellige og Erling Skjalgson, IV. 107. samt et andet imellem Inge Baardsøn og Baglernes Konge Philippus, IX. 40. 104. Det er nuvæ. Hvitingsø med omliggende Smaasøer i Hvidingsø Sogn, Rennesø Præstegjeld, i Rogeland i Norge. Den har uden Tvivl Navn af en Kong Hviding, hvis Grav vises der, men der er liden Grund til at antage denne Hviding for den samme som Saxes Hedin, og dennes Hedinssø for at være Hvitingsø i Norge.
- Hviversfjord, see Hvinesfjord.
- Hvol, VIII. 134. Arnthor fra Hvol. En Gaard i Norge; efter Sammenhængen i Sognedal i Sogn eller i Nærheden deraf.
- Hvol, IX. 250. eller rettere: i Hvalerne. Uden Tvivl Hvalerne ved Grimstad, udenfor Hesnæs i Nedenæs Fog-

beri i Norge. Jf. Holmen Graa. Falsen (Norges Hist. 3 D. S. 396) tænker paa Balls strax ved Lønsberg, men da der siges, Kongen maatte sejle udenstjærs, saa maa han være kommen længer bort fra Byen.

Hvol, see Storolfshvol.

Hvole, ved Holmen Graa, see Holmen Graa.

Hylingstad, XI. 316. i det gamle Frisland. Nuvær. Hølingstedt i Arens-Herred vestenfor Byen Slesvig, i Sønder-Jylland i Danmark.

Hyljamyne, XI. 347. Navnet udtrykker Munden eller Udløbet af et Vand, Hol, Hul eller Hylja. Da Absalon drog hjem fra Vindland, og sejlede nordpaa til Øresund, holdt han ved dette Sted et Slag med Bønderne. Det henføres af Langebek (Script. r. D. 1, S. 60) til Skaane, og menes at være nuvær. Havn Hol, og den derved værende Vig Hollevik eller Hølevik nordenfor Skaanør (see Holar). Men deels synes Slaget at være holdt førend Absalon kom til Øresund, deels synes Stedet at maatte være ikke en Vig, men Udløbet af en Flod eller Munden af et andet stort Vand. Nogle antage derfor, at Slaget holdtes paa den sydlige Side af Laaland ved nuvær. Hyllen og Hyllekrog, i Errindlev Sogn, Fuglse Herred (Estrups Absalon, S. 67. Suhms Danm. Hist. 7 D. S. 351), hvilket saavel efter Stedets Beliggenhed, som Bestaffenhed synes at være rimeligt. Et andet Spørgsmaal bliver det derimod, om dette Hyljamyne, hvilket hos Suhm urigtig hedder Hylin Munne, er det samme Sted, som Saxo portus Hulyvimmensis, hvorfra Kong Waldemar, der opholdt sig i Slagelse, lod kalde Absalon; thi formedelst Nærheden af Slagelse, forstaaes herved uden Tvivl det ogsaa af Langebek paa hans antikvariske Kort over Sjælland affatte Halvimme portus paa den vestlige Side af Sjælland, nordenfor Korsør; paa hvilket der dog efter Sammenhængen i Rnytlinga ikke kan tænkes ved Hyljamyne.

Hullefolket, III. 157. eller Huldefolket. De bekjendte fabelagtige Væsener, som i Lystland og Norden kaldes Hulla eller Huldra. (See Fapes norske Sagn, S. 39 fgg.). Her staaer det for Troldfolk i Almindelighed, og er sat over til Indien.

Hæfiaa eller Bæfiaa, see Bæfia.

Hæring, II. 160. see Gods.

Hærnæs magle, VII. 167. En Gaard, der blev henlagt til Klosteret i Holm (paa Munkholmen) til Underholdning for den i dette Kloster indsatte Magnus den Blinde. Det var en stor Gaard i Landskabet Froste eller nuvær. Frosten i Throndhjem i Norge, henimod den sydlige Ende af Halvøen.

Hød, I. 152. XI. 110. 111. Til denne Ø kom Jomsvingerne førend de strede med Hakon Ladejarl i Hjørungevaag (see Hjørunger, Hjørungevaag). Man antager det sædvanlig for en Deel af nuvær. Ø Hareid, af hvilken da en anden Deel maa have hedt Harund (see Harund). Noget større Lighed i Navn findes i Hidegglandet, som ogsaa kaldes Gurstø, den store Ø søndenfor Hareid. For at forene Beretningerne nødes man næsten til at antage, at der med disse Øer er foregaaet en Naturforandring. I Egilsfaga omtales, Kap. 67, Den Haud eller Hød (Varianten har Sandsø, som ligger vestenfor Gurstø) og den paa samme liggende Gaard Almheim, som er nuvær. Alme paa Hareid; dette viser da ogsaa hen til, at Hød og Hareid var samme Ø. (Jf. Strøms Søndmør, 2 D. S. 411. 413). Kraft, (5 D. S. 101) anfører, at det gamle Navn paa Hareid var Hadareid, i hvilket Navn da ogsaa det gamle Hød ligger, hvis Ejesform nemlig er Hadar; og efter Klüvers Norske Mindesmærker S. 130 var Hareidlandet forhen Bonden bekjendt under Navnet Store Houd (d. e. Hød), ligesom Smaasøerne sønden derfor hed Smaahoudene.

- Høfde, I. 230. II. 203. Thord paa Høfdes Gaard, paa Hødefstrand, paa den østlige Side af Skagefjord, i Skagefjords-Syssel paa Nordlandet i Island. (Landn. 3, 10.)
- Høfdebrekka, III. 90. En Gaard i Mydal, i Vestre-Skaftefjelds-Syssel paa Østerlandet i Island.
- Høfn, II. 182. En Havn i Borgesfjord i Borgesfjords-Syssel paa Sønderlandet i Island. (Landn. 1, 17.)
- Høfund, VII. 225. 249. En Landstrækning omkring Kjøbstaden Skeen i Norge. Dens Udstrækning sees omtrentlig deraf, at Bratsberg, i Gjerpens Sogn, og Gimso, i Solum Sogn, der ligge hver paa sin Side af Skeen, i Thelemarkens og Bamble Fogderi, begge siges at ligge i Høfund. Kraft (3 D. S. 201) bemærker, at Navnet maaskee er det samme som Hougene (Højene), da nuvæ. Gjerpens Sogn deles i Ophougen og Udhougen.
- Høgedal, see Haukedal.
- Højefund, see Haugefund.
- Hörd, i Jylland, I. 104. hvorefter Hørde-, Horde- eller Harde-Knud var opkaldt. Læsemaaden: i Hørdeland, i Hördalandi, er urigtig, og kun fremkommen ved en Sammentrækning af i Hörð á Jótlandi. Senere Hardehsyssel eller den vestlige Strækning af Jylland søndenfor Limfjorden. Jf. Svend Nagesen, S. 55.
- Hørdeland, see Hordeland.
- Hørgaadal, III. 185. En Dal i Øfjords-Syssel paa Nordlandet i Island.
- Hørgeøre, II. 207. En Øre paa Vestmannaerne i Island, saa kaldet fordi der før Kristendommens Indførelse var et hedenskt Offersted med Altare (Hørger). See ogsaa Kristnisaga, S. 84.
- Hørgsland, II. 171. En Gaard i Skaftefjelds-Syssel paa Østerlandet i Island.
- Høstfuldsstad, I. 225. En Gaard, hvor Høstfuld Dalefolfson boede; i Laxaadalen i Dale-Syssel paa Vesterlandet i Island. (Landn. 2, 18. 25).

Ifa, III. 193. Navnet paa en Flod, der ogsaa forekommer i Krakamaal, Str. 4, og efter Sammenhængen der antages for en Flod i Nordlandene i Sverrig, maafee ved Iby i Angermanland; andre forstaae derved Floden Elbing eller Ifing, en Arm af Weichselen, men hverken stemme Navnene overeens, heller ikke passer det, at Regner Lodbrog her skulde stride med Helsingerne. Utter andre som Lagerbring (1 D. S. 151) forstaae ved Helsingerne dem omkring ved Helsingborg, og ved Ifa nuvær. Ifvø (Ivø) i Skaane. (Kafns Krakamaal, S. 101-102. Suhms Krit. Hist. 3 D. S. 634. 686-687. 707). Den Ivø i Billands-Herred i Skaane ligger i Ivo-Sø, og er bekjendt af en gammel Borg Brattingsborg og andre Sagn; fra Søen løber eller løb en lille Flod ud i Havet; og dette Sted øster i Skaane stemmer bedst med den Sammenhæng, hvori Ifa her forekommer, da det nævnes med Øresund og Elvestjør.

Ila, VII. 37. X. 97. 122. En Ø vestenfor Skotland. Nuvær. Ila eller Islay under Argyle Shire paa den vestlige Side af Skotland.

Ilesund, IX. 277. X. 109. Sundet ved nysnævnte Ø Ila, imellem den og Den Jura.

Ila, see Nideros.

Ilevig, see Nideros.

Inderøen, I. 33. Nuvær. Indrø i den nordlige Deel af Throndhjem i Norge, efter hvilken Landstrækning Inderø Fogderi har Navn. Paa denne Halvø laa den af Hundene Saur eller Sør bekjendte Saurshøj eller Sørshøj (Heimskr. L. 1, S. 136), senere kaldet Sarshoug, ved nuvær. Gaard Sarshoug og ved Kirken af samme Navn.

Indieland, III. 157. XI. 369. Indien i Asien. Efter Erik Vidforles Saga, Kap. 2, det yderste Land i den sydlige Deel af Verden. Af haandskrevne geografiske Fragmenter sees, at Nordboerne antog tre In-

dielande: det yderste, hvor Apostelen Bartholomæus prædikede, det nærmeste, hvor Apostelen Thomas prædikede, og det midterste, imellem dem, hvor han døde. Indieland kaldes ofte Landet imellem Tigris og Euphrates. Det egentlige Indieland har mod Vesten Floden Indus, mod Norden Fjeldet Kapagus (Kaukasus); i Havet derved ligge Øerne Taprobana og Zile. (Et Pargamentsblad affrevet af Bjørn af Skarvsaa. Arnæ-Magn. Nr. 765. 4to og Stjórn).

Jndreholm, I. 228. 229. En Gaard paa Akrenæs i Borgesfjords-Syssel paa Sönderlandet i Island. (Landn. 1, 21).

Jngedal, VIII. 232. En anden Læsemaade har Margdal. Beliggenheden af dette Sted sees deraf, at Dg-mund, der havde Syssel i Orkedalen, lagde sig ved Jngedal, under Bjerget Rafnaas, og saae derfra ud over Fjorden (Throndhjemsfjord), hvorledes Baglerne og Virkebenerne strede i Slaget ved Thorsbjerg. Det kan da næppe være andet, end nuvæ. Dalstrækning Jnddalen, med en Gaard af samme Navn, paa den sydlige Side af Throndhjemsfjord i Norge. Nogle regne denne Dal til Orkedalen, hvortil den vistnok fordum har hørt, andre anføre den under Stadsbygdens Præstegjeld.

Jngafurda, IV. 59. Saaledes læses her isteden for Jungafurda, som findes i Heimskringla L. 2, S. 25. See om dette Sted foran under Audafurda.

Jngolfsfjeld, I. 218. II. 170. Et Fjeld, saa kaldet efter Landnamsmanden Jngolf, vestenfor Ölfusaa, i Arnæs-Syssel paa Sönderlandet i Island. (Landn. 1, 7).

Jngolfsbøfde, I. 216. Saa kaldet efter Landnamsmanden Jngolf. Et Forbjerg i Skaftefjelds-Syssel paa Österlandet i Island.

Jrland, med Jndbyggerne Jrer, I. 7. 21. 22. 23. 26. 130. 135. 136. 203. 215. 226. II. 203. IV. 10. 60.

163. 195. 199. 210. V. 118. 125. 137. 154. VII. 25. 36. 37. 43. 58. 60. 63. 99. 100. 105. 106. 126. VIII. 48. 207. IX. 275. X. 100. 108. 200. 204. 209. 230. 237. 328. 344. 365. 366. 369. 386. XI. 32. 67. 366. 372. *Jrsk*, VII. 61. Den Irland blev tidlig besøgt af Nordmændene, som erobrede en Deel deraf, og stiftede flere Smaariger. De første, som bemægtigede sig Dublin, vare Kong Harald Haarfagers Sønner, Thorgils og Frode (*Heimskr.* L. 1, S. 113). Siden blev denne Landstrækning indtaget af Hærkongen, Olaf den Hvide, der tilfattede Livet i et Slag, da han søgte at udvide sine Erobring. (*Landn.* 2, 15). Magnus Barfod bemægtigede sig, som der fortælles i hans Saga, en stor Deel af Landet, men faldt ogsaa her, da han trængte dybere ind i Ulster. Ogsaa ved Hakon Hakonsons Tog til Sydenserne omtales denne Ø, som søgte Hjælp hos ham imod Englænderne. At Nordboerne besøgte Irland, er med Hensyn til Norden selv især blevet vigtigt, fordi det var her de indhentede Efterretninger om fjerne Lande, især om Amerika eller Lande i dets Nærhed. Foruden Dublinersfjere nævnes her Landstaberne Connaught og Ulster, og nogle enkelte Steder.

Jsefjord, ikke *Jsefjord*, I. 138. XI. 162. I et Slag i denne Fjord skal, efter Nogle, den danske Konge Harald Blaatand have faaet sit Banesaar. Nuvær. *Jsefjord* i den nordlige Deel af Sjælland i Danmark, tit og ofte omtalt i Danmarks ældre Historie. Ved en falsk Udtale lyder Navnet nu som *Jsefjord*, men den rette Form er *Jsefjord*, da det er kommet af Ordet *Js*, ligesom Fjorden paa Island af samme Navn. Dette sees ogsaa af *Kronnikernes Jsefjordshavn* eller, som *Care*, S. 189, kalder den, *portus, cui glaciei frequentia agnomen peperit*. Fjorden beskrives isvrigt hos *Care* S. 213. See ogsaa *Jsøre*.

Island, Islændere, I. 108. 137. 138. 210. 211. 213. 215. 216. 248. 256. II. 4. 106. 129. 170. 171. 175. 190. 198. 206. 215. 216. 282. III. 18. 90. 96. 98. 127. 180. IV. 1. 4. 100. 106. 117. 126. 159. 162. 163. 216. 248. 249. 255. 256. 258. 262. 285. 286. V. 59. 95. 162. 182. 205. 213. 240. 256. 258. 286. 291. 292. VI. 25. 51. 60. 79. 80. 91. 96. 97. 98. 109. 163. 167. 194. 195. 201. 202. 204. 209. 220-223. 242. 284. 290. 291. 294. 300. 309. 314. 319. VII. 25. 28. 31. 51. 88. 95. 129. 168. 169. 197. 204. 233. 249. 276. VIII. 174. 206. IX. 2. 48. 159. 172. 174. 175. 193. 214. 289. 290. 300. 304. 306. 342. X. 3. 5. 6. 18. 19. 32. 33. 35. 39. 45. 46. 54. 71. 72. 73. 74. 76. 84. 85. 88. 120. 248. 251. 252. 255. 271. 279. 335. 345. 350. 393. XI. 40. 126. 138. 161. 364. 365. 366. 367. Læglænder og Læghals, VII. 100. 130. Den Island blev først opdaget af en dansk Mand, Gardar, efter hvem den fik Navnet Gardarsholm, dervaa besøgt af en Viking fra Færøerne, Nadod, som kaldte den Sneland, og endelig af en norsk Viking Floke, som kaldte den Island, I. 108. 211-214. Før denne Tid havde dog Den været gjæstet af nogle enkelte Munkke, som efterhaanden vandrede fra Herne ved Skotland nordpaa til Færøerne og endelig til dette fjerne Land; disse Dens første Beboere kaldte de senere Nordmænd Paper (papæ, Fædre) og de Steder, hvor de havde boet paa Østerlandet, Paps, og Papsle, I, 210. Den første Nordmand, som tog Land eller nedsatte sig paa Den, eller, med det gamle Udtryk, den første Landnamsmand, var Ingolf, som nedsatte sig i Reikevig, I. 214-218. Derefter blev Den især formiddelt Harald Haarfagers Erobringer i Norge bebygget af Nordmænd, dog ogsaa af enkelte Nybyggere fra Danmark og Sverrig, Færøerne, Orkænerne og flere skotske Øer. De dannede først enkelte smaae Familiestater, som

ved Althingets Stiftelse forenedes i een Fristat; og det hele Land inddeeltes nu i fire Fjerdinger efter de fire Verdenskanter, II. 211-212. III. 95-96; see Sønderlandet, Vesterlandet, Nordlandet og Østfjordene. Ligesom Kristendommen blev indført ved de norske Kongers Bestræbelser, saa søgte de ogsaa at tilvende sig Herredømme over Den; Olaf den Hellige attraaede Den Grimssø IV. 256, for at have et fast Punkt til at undertvinge Island, men alle saadanne Forsøg mislykkedes indtil Hakon Hakonsøns Lider, da Stormændenes Uenighed banede Vejen for Norges Konger til at underkaste sig Den, IX. 175. 289. hvilket fuldendtes under hans Søn Magnus, X. 120. Folket, der er noksom bekjendt ved sin overordentlige Kjærlighed til Historie, VI. 291, og ved sine Opdagelsesrejser, skildres som noget forslagent og som djærvt, VI. 167. VII. 233. Ligheden imellem Dalg og J8 har formodentlig givet Anledning til Ogenavnet Dalglænder; Hals betyder Mand, og Dalghals er altsaa det samme som Islænder.

Islands Hav, VI. 88. Havet imellem Island og Norge, især over imod Islands Kyst. (Njals saga, Kap. 83).

J8øre, XI. 77. eller det Sted, hvor J8ørething holdtes.

At dette Sted laa i Sjælland ved J8effjorden, viser baade Navnet og alle øvrige Omstændigheder, men paa hvilket Sted i Sjælland dette Thing holdtes, lader sig næppe ganske bestemt afgjøre. Dette er saa meget besynderligere, som det var et af Hovedthingene, paa hvilke det danske Kongevalg blev foretaget eller bekræftet. Det omtales hos Saxo, hos Svend Aagesen, hos Krønikeskriverne, men overalt uden tilstrækkelig Angivelse af dets Beliggenhed; det er nemlig dette Sted, som Saxo mener med portus Sjalandiæ Isora, portus cui glaciei frequentia agnomen peperit, portus Isörensiss eller blot Isora (Saxo, S. 42. 189. 213. 229. 292) og Svend Aagesens Isore, med det udtrykkelige Tillæg, at de

Danſtes Kongevalg her fandt Sted (Svend Aagesen hos Langebek *L.* 1, *S.* 56); en ligefrem Oversættelse af Saxes Udtryk er Rimkrønnikens og andres Iſefjordshavn (Rimkrønniken, Vers 296-300). Paa tvende Maader kan man vejlede sig til at bestemme Beliggenheden: enten ved at gaae ud fra Iſøre, og antage, at Thinget holdtes ved samme, eller omvendt, at anſee Thingstedet for Hovedſagen, og derefter antage en Iſøre ved Iſefjord, hvorefter Thinget fik Navn. Man har i Almindelighed fulgt den første Fremgangsmaade, og altsaa undersøgt, hvilke Steder ved Iſefjorden der fordum bare Navnet Iſøre, og hvis flere bare dette Navn, hvilket af dem der kunde have været Thingstedet. Man finder da især to ſaadanne Steder: nemlig et Iſør (Ysör eller Ysörn, hvilket sidste dog kun er en anden Skrivemaade, ligesom Drakör og Drakörn) imellem Højby og Nykjøbing i Odsherred (Den Roſkildſke Jordebog i Langebek Script. *L.* 7. *S.* 121. jf. Rörvik, *S.* 33); og et andet Iſør paa den modsatte Side af Iſefjordens Munding, ved Halsnæs (Hals juxta Ysör, i Kong Waldemars Jordebog hos Langebek anf. *St.* *S.* 530). Begge diſſe Navne bevise, at Iſør ikke var noget enkelt bestemt Sted, men tilfælles for flere mærkelige Punkter ved Iſefjorden. Et tredje Isora forekommer i et Diplom, som er afstrykt i Thorkelin. Diplom. Arnæ-Magn. *L.* 1, *S.* 224, men Læsningen af Navnet er tvivlsom; det findes rigtig nok ſaaledes ſrevet i alle Geheime-Arkivets Afſkrifter af dette Diplom, men alle diſſe Afſkrifter ere lige uſikre og fulde af Rettelser; Prof. Larsen har derfor uden Tvivl Ret i, at der efter Sammenhængen i dette Diplom iſteden for Isora maa læses: Isova eller Isovæ, d. e. nuvæ. Iſhøj i Smørum Herred, hvorved dette Sted ganſke undrages vor nøjere Betragtning. Man er da bleven ſtaaende ved, at Iſørething holdtes ved et af de forſtnevnte Iſører ved Indløbet til Iſefjorden, nærmest

omkring ved Rørby, hvor der i gamle Tider saa en By
 Jæby, eller noget sydligere. I denne Egn findes nemlig
 mangfoldige Oldtidsminder, som vidne om tidlig Beboelse,
 som Troldbjerg, Luffenæs og desl., og endnu bestemte
 Navne og Mindesmærker, som Kongssøe og Kongestolen,
 der synes ligefrem at have Hensyn til Kongevalget. (See
 Larsen om Holbøks Amt, 1 D. S. 53-67. 75-76. o.
 fl. St. samt denne Forfatters Bemærkninger om Ysora
 i Kjøbenhavnsposten for 1832, Nr. 36-38.) Det nær-
 mere Beviis, som Prof. Larsen henter fra den Fortælling
 om Kongevalget, der findes i Suhms Danm. Hist. 4 D.
 S. 570 fgg., kan imidlertid ikke bestaae. Prof. Larsen
 putter af denne Beretning, at Valgstedet var paa Isefjor-
 dens vestlige Side; her holdt nemlig Evind Wisra og
 hans Tilhængere deres Taler, og her opholdt stedsø
 Harald Hein sig med sit Parti; derimod drog Knud efter
 anden Dags Thing over til sine Skibe, der laae ved den
 østlige Side af Fjorden, og derhen sendtes fra den vestlige
 Side Evind Wisra og en Deel af Almuen, for at holde
 Thing med Knud; og just imedens man underhandlede der
 (sandsynligviis paa Bynæs Land), sendtes der Bud over
 fra den anden eller vestlige Side, at man der allerede
 havde valgt Harald til Konge. Saaledes som man læser
 denne Fremstilling hos Suhm, har den noget særdeles
 Bevisende, men ved at undersøge Kilderne, vil man over-
 tyde sig om, at Suhms Beretning er sammensat af
 tvende, Saxes og Rnytlingas, at Saxe lader Kongevalget
 stee ved Isefjord, men at alt det Øvrige, det om Evind
 Wisra og at Knud gik ned til sine Skibe, altsaa netop alt
 det, hvori det Bevisende her skulde ligge, ikke findes hos
 Saxe, men kun i Rnytlinga, efter hvilken Saga det
 Hele foregik, ikke ved Isefjord, men paa Viborg Thing.
 Men af en saadan aldeles vilkaarlig Sammenstilling af
 to ganske forskellige Beretninger lader sig naturligviis intet
 bevise. Paa den østlige Side af Isefjorden findes der

vel ingen Mangel paa Oldtidsminder, men ingen har endnu anført noget rimeligt Beviis for, at Thingstedet var i Nærheden af Halsnæs, hvilket ogsaa Afstanden fra Lejre af sig selv synes at gjendrive. Gaaer man ud fra Thinget, saa synes dette i Analogi med de øvrige Thing, Ribbershøj ved Lund, Danelyng ved Viborg, at maatte være holdt i det mindste ikke i stor Afstand fra Kongesæderne Lejre og Roskilde; man maa da antage, at der ogsaa her ved Isefjordens sydligere Arme har været et Isør, som formedelt den Naturforandring Egnen har undergaaet nu ikke mere er til; og dette vinder nogen Bekræftelse ved Rimkrønnikens og flere Krønnikers Udtryk, at Kong Roe flyttede sit Sæde fra Høgækobing (nuvæ. Højby i Ramsø Herred) til Isefjordhavn, thi her gjøres just denne enten identisk med det senere Roskilde eller dog til et Sted, som laa strax ved samme. Dette lader sig maastee nøjere oplyse, hvis man seer sig i Stand til at angive, hvor den Isgaard (Ysgard) laa, fra hvilken den Roskildste Biskop Lage Urne har dateret nogle af sine Breve; laa den i Sjælland i Nærheden af Roskilde, da kunde en Øre ved samme lettelig have haft Navn af Isøre, og Thinget vilde da være holdt ved dette paa det efter alle Omstændigheder sandsynligste Sted. Meget er altsaa her endnu for følgende Granskere at undersøge og oplyse. For disse bemærkes derfor endnu: Man skulde troe, at der af et saa mærkeligt Thingsted, hvis Stedet ikke er opslugt af Havet, endnu maatte være en eller anden Lævning tilbage. Blandt alle Thingsteder fra Roskilde af og til Ods-Herred gives der nu vel næppe noget, som kan sammenlignes med det Oldtidsminde i Grevinge Skov i Ods-Herred, som efter et Almuesagn der i Egnen kaldes Hamlets Grav; ved at tage det i Niesyn vil man snart overtøye sig om, at det ingenlunde, som Sagnet vil, er et Gravsted, men et gammelt Thingsted. Det udmærker sig ved sin betydelige Udstrækning, ved Stor-

relsen af sine Stene, forsaavidt disse endnu findes, ved sit omtrent i Midten oprejste Alter og overhovedet sit hele særdeles ærværdige Udseende. Det ligger ved den Arm af Isefjorden, som hedder Vigfjord, der vel kan udledes af Ordet Vig, men maaskee ogsaa, hvis det gamle Navn kan findes, turde være kommet af Ve, Vi eller det ved samme liggende Offersted; og fremdeles i Nærheden af det karakteristiske Kongssør. Nøjere Beskrivelse over alle disse Steder og Samling af de Oplysninger, som fra Middelalderen endnu maatte kunne hentes om samme, ville vel engang afgjøre, om det er her man skal tænke sig det gamle Isevæthing eller ej. — Naar Suhm (Danm. Hist. 3 D. S. 249), i det han fortæller den XI. 77 omtalte Begivenhed, kalder Thinget Seyrathing og mener, at dette har været holdt paa Den Sejers, en Fejltagelse som ogsaa findes paa Langebeks antikvariske Kort over Sjælland, saa er dette kun fremkommet ved en falsk Variant: Seyrarping for Iseyrarping paa ovennævnte Sted i Gomsvifingsaga.

Italien, XI. 266. 267. 370. Dette Navn forekommer ikke i de egentlige Sagaer, men kun hos de senere Geografer, der have hentet det fra sydlige Kilder. Det hedder derfor ogsaa: Italieland, det kalde vi Romaborgsland (Werlauff Symb. ad geogr. medii ævi, S. 11). I Sagaerne selv kaldes nemlig de enkelte Lande især efter de Folk, som beboede dem: Langbardeland, d. e. Norditalien, Romverjeland eller Romernes Land, d. e. Mellemitalien; og herfra adskiltes igjen Pul eller Syditalien. Italien og Pul bestemmes af Geograferne endnu nøjere saa, at det, som er søndenfor Floden Garilea, er Pul, det, som er nordensfor samme, kaldes Italien, en Bestemmelse, som er hentet fra sydlige Kilder, men tillige har sin historiske Grund, da Hertug Rodger paa Sicilien, der ogsaa var Hertug i Kalabrien og Apulien, stiftede et nyt Kongerige; og dette, som stammende fra Norden og meget berømt i

Syden, maatte være Nordboerne vigtig. (See VII. 73. Heimskr. L. 3, S. 239. Werlauff Symb. S. 25 og Anm. S. 47). Dette bekræftes ogsaa af Arnæ-Magn. Nr. 765, 4. hvor det hedder: Nordenfor Pul er Italieland, som vi kalde Romaborgsland, deri ligger Romaberg; og da kommer Lombardaland, hvori Meinlandsborg (Majland) ligger. Det er derfor næppe rigtigt, naar Finn Johnsen (Hist. eccl. Isl. 1 D. S. 217-218. Anm.) antager, at Pul undertiden betyder hele Italien, thi naar der fortælles om Keiser Filip af Svaben, at han var ude i Pul, saa menes der just, at han var i Nedre-italien eller Neapel. Nordboerne kjende da uden Tvivl ingen anden almindelig Benævnelse for Italien, end Om-skrivningen: sønden for Fjeldet (Alperne).

Ivist, VII. 36. 38. Nuvær. Der North- og South-List i Sydersøerne vestenfor Skotland. I Heimskr. L. 3, S. 209 læses Navnet i to Ord: í vist; men saavel Rimbogstaverne, som den grammatikalste Sammenhæng fordre, at det maa læses i eet Ord; hann fór ívist eldi. Maaskee det retteste var at læse: úist.

Ivitzja, VII. 72. Nuvær. O Iviza ved Majorca i Spanien.

Jafnager, IX. 233. Nuvær. Jevnager Kirke i Jevnager Sogn og Præstegjeld i Hadeland i Norge.

Jakobs Rige, VII. 67. saaledes kaldtes Landskabet Galicien i den nordlige Deel af Spanien (ikke selve Spanien, som der siges i Anm. til dette Sted) formedelst den hellige Jakobs Relikvier i Byen San Jago.

Jalangers Hede, XI. 300. 369. eller Jellinge Hede. I den ældste Tid bekjendt af Sagnet om Kong Frode, som paa den alfare Vej paa denne Hede lagde en Guldring, der i mange Aar blev liggende urørt, et Beviis paa den da herskende almindelige Fred og Sikkerhed, XI. 369. See ogsaa Snorres Edda, Ruffs Udg. S. 146. Senere stod her et Slag imellem Erik Emun og

- Kong Niels, XI. 300.** Heben har Navn efter det i Oldtiden berømte danske Kongesæde Jellinge (Jalánger), i Jelling Sogn, Lyrild Herred i Nørrejylland i Danmark, som endnu i vore Dage formedelst Gorm den Gamles og Thyre Danebods Gravhøje, og de sammesteds værende Runestene, er et af de antikvarisk mærkeligste Steder i Danmark. (Jf. Saxe, S. 60. 95. 184. Svend Ugesen, S. 51).
- Jardal, IX. 101.** nordligst i Nysylke. Formodentlig menes der Dalen nordenfor Suledals Sø, hvor Gaardene Jorebæk og Narhuus ligge, i Suledals Præstegjeld i Rogeland i Norge.
- Jarlødal, I. 190.** En Dal, hvor Hakon Jarl skjulte sig paa sin Flugt; den maa have været i Nærheden af Melhuus i Guuldalen i Norge. Schøning bemærker (Norges Hist. 3 D. S. 320), at han paa sin Rejse i denne Egn flittig har spurgt efter denne Jarlødal, men uden at kunne finde Spor af samme. Efter andre skal det være den Dal, som Lodbækken løber igjennem fra Vatsfjeldet forbi Melhuus Kirke (Klüvers Norske Mindemærker, S. 100).
- Jarløhulen, I. 191. X. 340.** En Hule, hvori Hakon Jarl skjulte sig paa sin Flugt med Trællen Karer, ved Guulelven i Guuldalen i Norge. Heller ikke denne er mere at finde (Schøning, nysanf. Sted, S. 327-328).
- Jarlø, IX. 178. 185. 345. 346.** Nuværende Jersø eller Gjersø, i Nøtters Sogn, Jarløbergs Fogderi, udenfor Kjøbstaden Lønsberg i Norge.
- Jarnamoda, X. 58.** Nuvær. Yarmouth, forhen Garmuth, ved Udløbet af Floden Yare i Norfolk Shire i England. Nordboerne synes ved Navnet at have tænkt paa Ordet Jern, men det betyder Gariensis ostium eller Munden af Yarefloden.

Jernbæreland, V. 42. 178. VI. 104. VIII. 22. 23.

45. Jernbjergene eller Jernbergeland, IX. 51.

Nuvær. Landskab Dalarne eller Dalekarlien i Sverrig; men nærmest kun den Deel deraf, som nu kaldes Østerdalarne (jf. Værmeland). Det hørte under den svenske Konge, og var paa Kong Sverres Tid endnu hedenst. Her fandtes Skovbygder, Ørkener og store Søer, men Stæder nævnes ikke, undtagen de saakaldte Olafs Bøder, hvor Olaf den Hellige paa sin Rejse herigjennem opholdt sig Natten over. (Heimskr. I. 2, S. 334-335).

Jernfjord, see Arnefjord.

Jernlukke, XI. 343. Paa det anførte Sted i Rnytlinga har et Haandskrift det Tillæg: fyrir innan við Mön, inde ved Møen, hvilken Læsemaade er optaget i Folioudgaven af denne Saga. Stedet kunde da være en Havn ved Den Møen ved Sjælland, og da rimeligviis den samme som Sares portus Mönensium (Saxe, S. 284). Men efter Fortællingens Sammenhæng kan Jernlukke ogsaa, naar man ikke tager Hensyn til hint Tillæg, have været en Havn ved Dland eller Bleking, eftersom der just anføres: indenfor Dland. Tager man Hensyn til Tillægget, saa kunde der ved Møen ogsaa tænkes paa Den Man ved Estland, hvoraf da tillige maatte følge, at Dland her ikke var det svenske Dland, men Øsel (Estrups Absalon, S. 82).

Jernmeishøfde, II. 182. Et Forbjerg, der kaldtes saa efter Thangbrands Skib Jernmeis. Det laa efter Kristnisaga, S. 64, imellem Høfn og Belgsholt, ved Borgefjord i Island.

Jerusalem, see Jorsal.

Solund, IX. 180. 181. Et Sted i Bingselmark i Bigen i Norge. Efter Sammenhængen ved Egnen omkring Mos; man troer at gjenfinde Navnet i nuvær. Gjels (Falsens Norges Hist. 3 D. S. 347), hvormed Varianten Solund endnu mere stemmer overeens.

Zom, VI. 45. XI. 68. Zomsborg, I. 140. 141. 143. II. 261. V. 93. 122. 218. 219. X. 195. (hvor Zonsborg er en Drykfejl) 240. 242. 297. 344. XI. 68-69. 72-74. 80-83. 85. 88-89. 91. 94. 95. 97. 98. 105. 144. 159. 185. 345. 374. Der nævnes ogsaa I. 94 en Borg i Windland, hvorved der efter X. 195 menes Zomsborg. Zomsvikinger, II. 262. Allerede paa Harald Hildetands Tid nævnes en Kjempe fra Landstabet Zom, som deeltog i Braavallelaget (Saxo, S. 144). Paa Harald Blaatands Tid fik Palnetoke af Kong Buriſlav i Windland et Fylke kaldet Zom, og anlagde der en Søborg, der siden fik Navn af Zomsborg (jf. Svend Aagesen S. 51, hvor der for Hynnisburg maa læses Hyumsburg); ved den var en saa rummelig Havn, at den kunde rumme 300 Skibe. Herfra vare de over hele Norden berømte Helte Zomsvikingerne, som gjorde et Tog mod Hakon Jarl i Norge, og bleve overvundne i Hjørungevaag. Herved tabte vel denne Borg det meste af sin Styrke, men den nævnes dog endnu efter denne Tid, snart som afhængig af Danmark, snart som fiendtlig, indtil Magnus den Gode indtog den. Under de Danskes senere Toge til Benden omtales den ofte, og kaldes da stedsse hos Saxo Julinum. Han beskriver tillige dens Beliggenhed saa nøje, at man ej let kan forfejle Stedet; den laa nemlig tillige med Kamin eller Jøslændernes Steenborg ved samme Udløb af Oderfloden; Kamin paa den ene, og Julin paa den anden Side; naar man sejlede ind ad Svinemunde, saa kom man sønden om forbi Julin, opad Oderens Udløb ved Kamin (eller nuvær. Divenow Strom) til Den Kristoa (eller nuvær. Gristow), og sejlede da over Floden for at komme til Kamin. (Saxo, S. 333 fgg. jf. VI. 45, hvor Zom lægges ved Elvernes Brædder, d. e. Delingerne af Oderfloden). Landstabet Zom er altsaa det samme, som nuvær. Ø Bolin eller Bollin

i Pommern, og Zulin eller Zomsborg laa omtrent ved nuvær. By Wolin paa den sydøstlige Side af denne Ø. Navnet Zom er det samme som Adam af Bremens og Fleres Zumin eller Zumn, hvoraf det nuværende Navn Wolin efterhaanden har udviklet sig.

Zomfruland, IX. 90. Nuvær. Ø Zomfruland i Sannikedals Sogn, Ehelemarkens og Bamble Fogderi, i Norge.

Jordan, V. 34. VI. 132. VII. 75. 78 79. 104. 136. 171. 214. VIII. 102. Floden Jordan i Palæstina, som Pillegrimmene, der droge til Jerusalem, plejede at besøge, og i hvilken de badede sig; saaledes som her berettes om Harald Haardraade, VI. 132; om Sigurd Zorsalefarer, VII. 75. 104; og om Erik Kongebroder, som steg ned deri med en brændende Kjerte i Haanden, VIII. 102. (See ogsaa Werlauff Symb. ad geogr. medii ævi, S. 31).

Zork, see Zorvik.

Zorsal, Zorsale, Jerusalem, I. 248. III. 30. 32. 33. 42. 49. 55. 57. 150. V. 34. 115. 288. VI. 131. 132. 133. VII. 75. 76. 78. 104. 171. 213. VIII. 17. 102. IX. 106. 109. 150. 195. X. 71. 326. 366. 387. XI. 277. 280. 312. 348. Zorsaleborg, VII. 74. Zorsalfarere, Zorsalfærd, Zorsalreise, IX. 171. 275. Jerusalem i Palæstina, med Herrens Grav, det hellige Kors og mange andre Helligdomme; det yderste Maal for alle Pillegrimsrejser. Byen kaldes snart Zorsal, snart Zorsaleborg; Pillegrimene Zorsalfarere. Den berømteste var den norske Konge Sigurd, som deraf fik sit Navn Zorsalefareren. En udførlig Beskrivelse over denne By med en gammel Tegning over samme findes i Werlauff Symb. ad geogr. medii ævi.

Zorsalehav, X. 65. Den Deel af det middellandske Hav, som gaaer op til Syrien og Palæstina.

Jorsaleheim, IV. 54. VI. 131. VII. 64. IX. 41. 153. Jorsaleland, VI. 131. 132. VII. 74. 75. 80. 93. 171. 172. 214. X. 69. 346. Landstabet Palæstina i Asien, saa kaldet efter Byen Jorsal eller Jerusalem.

Jorvik, I. 21. 106. York, VI. 333. 336. York, X. 121. Her boede Regner Lodbrog's Sønner, og Erik Blodøre tog, da han fik Northumberland til Leen, sit Sæde i denne By. Efter nogle skal den være anlagt af Ivar Beenløse (Fortæll. om Regners Sønner, Kap. 3. Egils saga, S. 267. 402. Var.); den er imidlertid langt ældre. Ved Navnet synes Nordboerne at have tænkt paa det nordiske Ord jóra, jara, Kamp (hvilket ogsaa sees af Egils saga, S. 453), men dette har ingen Sammenhæng med Byens virkelige Navn. Nuvær. York i England.

Juleholmene, XI. 328. eller nærmere ved Navnets oldnordiske Form: Juleholmene (Jóluhólmar, Jólhólmar). Her forgik sex hundrede vendiske Skibe i en Storm, hvilket efter andre Historiefriivere (Saxo, S. 277. og Hvidtfeldt) skete under Hallandsiden. Stedet maa altsaa søges ved Kysten af Halland; det er efter Suhm (Danm. Hist. 6 D. S. 261) nuvær. Ø Nidingen, der ligger udenfor Indløbet til Kjøbstaden Kongsbakke, ved hvilken Sæteriet Hjulaberg ligger. Hos Richardson (i Hallandia, S. 17) og Luneld (Sv. Geogr. 2 D. S. 505) anføres Sæteriet Juleholm eller Joleholm; maaskee der da ogsaa kunde sigtes hertil, og Læsemaaden var da Tjólhólmar. I alt Fald menes der ikke en enkelt Ø, men en Samling af Smaøer, just saadanne, som ligge ved Indløbet til Kongsbakke.

Jylland, I. 2. 4. 24. 35. 97. 98. 99. 101. 102. 105. 107. 116. III. 140. IV. 325. V. 134. 165. VI. 41. 44. 46. 61. 62. 70. 184. 205. 210. 241. VII. 284. 285. 289. VIII. 267. X. 17. 42. 69. 153. XI. 185.

186. 188. 190. 191. 193. 204. 205. 224. 225. 255. 293. 300. 303. 308. 309. 312. 313. 314. 315. 317. 319. 320. 321. 322. 323. 328. 341. 361. 362. 364. 374. Nørre-Jylland, VII. 84. Sønder-Jylland, X. 122. XI. 206. Folket Jyder, II. 276. III. 84. V. 219. VI. 61. 208. 260. 355. VII. 203. Jyllands Herster, V. 7. Nuvær. Jylland i Danmark. Det ældste Navn var Reidgotland; see Reidgoteland. Det har Navn efter Folket Jyder (Jótar), en Green af den gotiske Stamme (Goter, Gøter, Gjeter, Joter, Jyder). Jylland udgjorde den største Deel af Danerige, XI. 204. og var Danevældes meste Styrke, VI. 44. jf. Saxe, Fortalen S. 2, der ogsaa anfører det som Danmarks vigtigste Landskab, baade med Hensyn til Størrelse og Ælde. Det indbefattede nuvær. Nørre- og Sønder-Jylland eller Slesvig; naar nemlig Bispedømmerne i Jylland opregnes, XI. 204, saa anføres de fra Hedeby eller Slesvig af og op til Hjørring; om Gorm den Gamle fortælles, at han undertvang Jylland sønder til Elien, I. 105, og her grændsede Jylland til Sørland og Windland. Jf. Heimskr. I. 1, S. 218. Saxe, S. 2. 230. 233. 268. o. fl. See isvrigt om Jyllands Grændse mod Syden Berlauff om det danske Sprog i Slesvig, S. 2. 5-9. Grændsen imellem Nørre- og Sønder-Jylland var Naen eller Skotborgaa; derefter kaldes den sydlige Deel ogsaa: søndenfor Naen, fyrir sunnan á (Fornmannas. X. 159), der forudsætter en modsat Benævnelse: nordenfor Naen, hvilke ogsaa begge forekomme i Middelalderens Diplomer. Sædvanlig kaldes den sydlige Deel Hertugdømmet i Hedeby, XI. 278. 284. 341; dog siges ogsaa Erik at være Hertug i Jylland, X. 17, hvormed kun kan menes Sønder-Jylland. Jf. Saxe, S. 59. 175. 217. 233. Jylland var inddeelt i Syfler og Herreder, af hvilke her i Sagaerne forekomme: Vendel eller

- Wendshysel, Hjarrandeshysel, Thy, Hord eller Hordshysel, Apshysel, Plovshysel.
- Jyllands Hav, VI. 215. Den egentlige Nordse langsmed Jyllands Kyster, altsaa kun sammes nordlige Deel, da den sydlige Deel indbefattedes under Navnet Englands Hav; see dette og Vesterhavet.
- Jyllands Side, VI. 242. XI. 205. Saaledes kaldtes den hele Kyststrækning af Jylland i Danmark fra sammes nordligste Deel Wendeskage ned til Ribe.
- Jæderen eller Jædder, med Indbyggerne Jæderboer, I. 10. 149. 260. II. 16. 190. 266. III. 36. 38. 48. IV. 11. 62. 232. 235. 237. 241. 279. 280. 294. 295. V. 9. 15. 33. 41. 108. 207. 208. 275. 277. 282. VI. 18. 218. VII. 138. IX. 1. 9. 14. 29. 46. 175. 239. 251. 344. X. 72. 149. 151. 298. 330. XI. 148. Landstabet Jæder eller Jadar udgjør den nordvestlige fremstaaende Deel af Rogeland eller Rhyfiske i Norge. Søndenfor samme laa Egersund eller Eikundesund; nordensfor samme Stavanger; Grændsen var altsaa den samme, som nu, saaledes som den ogsaa er affat paa Schønings gamle Kort over Norge. Navnet er oldnord. jadar, en Kant, og er taget af Landets naturlige Dannelselse, ligesom Jæderen eller Jædderen paa Den Møen i Danmark, og det eensbetydende Kent eller Kanten i England.
- Jædersø, V. 11. Havet ved nysnævnte Landskab Jæderen.
- Jæmteland, med Indbyggerne Jæmter, I. 57. II. 223. III. 158. IV. 97. 113. 287. 288. 304-311. V. 43. 64. 82. 83. VI. 105. 106. VII. 86. VIII. 24. 46. 47. 48. IX. 134. 331. X. 307. 327. 351. Nuvær. Landskab Jæmteland i Sverrig. Noget af dette Landskab var allerede bebygget af Nordmændene før Harald Haarfagers Tid, men det blev det først ret formedelst denne Konges Erobring. Ketil Jamte fra Sparebo i det Thron-

hjemfste flygtede for Kong Eisten Idbraade over Kjolen, og begyndte at rydde Skovene og at bebygge Landet, der efter ham kaldtes Jæmteland; da Harald Haarfager erobrede Norge, flygtede endnu flere derover, især Thronder og Nummedøler, og da bleve endnu flere Bygder opdyrkede, IV. 287. og Heimskr. L. 1, S. 96. 137. L. 2, S. 232. Blandt andre nævnes som Nybygger Vederorm (Grim Lodinkinns Saga, Kap. 3); og paa Harald Haarfagers Tid levede ogsaa en Jarl i Jæmteland ved Navn Kjallaef (Eyrbyggjasaga, Kap. 1). Jæmterne hørte egentlig hverken til Sverrig eller Norge, og ingen agtede paa dem, førend den norske Konge Hakon den Gode stiftede Handelsforbindelse imellem dem og de Norske, og gjorde sig de fornemste Mænd i Landet til Venner, saa at de lovede ham Lydighed og Skat, og bleve hans Underfaatter. Kong Olaf den Hellige hævede ligeledes Skat af Jæmteland, men den blev frataget hans Sendebud af den svenske Konges Mænd, og Jæmteland kom da under Sverrig. Kong Eisten bevægede atter ved venlige Forestillinger Jæmterne til at give sig under Norge; men de maae dog atter være frafaldne, da Kong Everre med Sværdet maatte tvinge Jæmteland til at underkaste sig hans Herredømme, IV. 287. VII. 86. og Heimskr. L. 1, S. 137. L. 2, S. 71. 233. 248. L. 3, S. 249. IX. 134. Af Steder nævnes her kun Undursøerne; see denne Artikkel. Derimod omtales en Begivenhed, som forefaldt imellem Thorod Snorresøn, der sendtes til Jæmteland for at kræve Skat, og Arnliot Gellina, IV. 308 fgg. Stedet for denne Begivenhed er Jæmteffoven paa Grændsen af Jæmteland og Medelpad; thi efter et gammelt Sagn om Arnlist fra Gællø, der vist nok er denne Arnliot Gellina var han fra Landstrækningen nordenfors Jæmteffoven, der hvor nu Gællø Bro findes imellem Brække og Sundsjø i Ræfsunds Sogn.. (See Hülphers Jämtland, S. 28-29). I Ketil Hængs Saga, Kap. Oldnordiske Sagaer 12 B. N

5, nævnes ogsaa Skalkstoven paa Grændsen af Jæmte-land og Helsingeland.

Jøfnfjord, XI. 188. En urigtig Bæsemaade for Lofofjord eller Løgefjord i Halland. See Lofofjord.

Jökulsaa, II. 95. eller Jökulsaa paa Lon, en Flod ved Landstrækningen Lon i Skastefjelds Sjøssels østre Deel paa Østerlandet i Island.

Jökulsaa, III. 127. eller Jökulsaa i Skagefjord, en Flod i Skagefjords-Sjøssel paa Nordlandet i Island.

Jökulsdal, III. 107. En Dal, nuvæ. Dale Bruardal og Raskeldsdal, omkring Floden Jökulsaa paa Bru i Nordre-Mule-Sjøssel paa Østerlandet i Island.

Jölduhlaup eller Ölduhlaup, I. 211. XI. 366. paa Island. Navnet betyder Bølgernes Brydning, af alda, jalda, Bølge. Det synes da at være den store Bugt Lough Swilly ved Kap Malin paa den nordlige Side af Island, og det nordiske Navn at være en Oversættelse af det irske.

Jötunheim, med Folket Jötner, III. 162. 163. 169. Paa et andet Sted har jeg viist, at der ved Jötunheim historisk maa forståes Landene norden og vesten for Mannheim i det egentlige Sverrig, fra de svenske Nordlande og tværs over indtil Thelemarken i Norge. Men i de fabelagtige Fortællinger, som den, hvor det her omtales, antages et andet Jötunheim højt imod Norden, ligesom hiint beboet af Jötner eller Jætter, Drolde og andre frygtelige Væsener. Det lægges nordensfor Garderige, og bestod af flere Jarlsdømmer, af hvilke især nævnes: Aluborg, med en Borg af samme Navn (Gange-Rolfs Saga, Kap. 3. 14. 19. 30. Halfdan Eistensøns Saga, Kap. 2. 6); Niseland, hvorover Godmund af Glæsisvold regjerede, og som adskiltes fra det egentlige Jötunheim ved Floden Hemra; i Herrøds og Boses Saga, Kap. 8, lægges dette Glæsisvold østenfor Bjarmeland; under Niseland laa Herredet Grunder, nemlig imellem Niseland

og det egentlige Jötunheim, og her herskede en Jarl, der boede paa Gnivalund; Grimsgaard eller rettere Gynmisgaard, der laa mod Norden i Elivaage (Thorsteens Visingers Saga, Kap. 1); og endelig Geirrødsgaard, hvor Geirrød regjerede. I Jötunheim laa ogsaa, efter Egils og Asmunds Saga, Kap. 15, Gjallandebroen. Reiter i Observationum hist. geogr. partic. har søgt at bestemme Beliggenheden af dette Jötunheim, at det nemlig er Rusfernes Jugorien, og navnlig antager han Rifeland for Sirjænien østenfor Bjarmeland, Glæsisvold med Vorgen Grund for den Landstrækning, hvor Floderne Pinega og Mesen løbe sammen; Hemra skulde da være Floden Mesen; og mod Østen strakte Jötunheim sig til Peksora, Nordboernes Elivaage. Men skjøndt det ikke er usandsynligt, at Nordboerne have haft nogen Kundskab om Lande østenfor Bjarmeland, saa er denne dog saa blandet med Fabel, at det er frugtesløst at ville paavise, hvilke enkelte Egne de have tænkt paa; thi de have paa dem overført eddiske Navne, som Gnivalund, Hemra, der ikke er andet end Eddas bekjendte Flod Vinra, Gjallarbroen o. s. v. og derved viist, at Fortællingen i sine Enkeltheder maa betragtes som Digtning. Dette er især i Dine faldende, naar de lade Slægterne i dette fjerne Jötunheim forbinde sig med dem i Helgeland i det nordlige Norge og med dem i Alfheim imellem Gøstelven og Raumelven i den sydligste Deel af dette Rige; thi en saadan Blanding kunde kun finde Sted, naar Jötunheim i det mindste laa i Nærheden af Norge, saaledes som med det ældste Jötunheim maa have været Tilfældet. (See min Haandbog i den gammelnordiske Geogr. 1 D. S. 200-241).

Kaastad, see Ottestad.

Kalmanstunge, I. 230. En Gaard i Myre-Syssel paa Vesterlandet i Island ved Grændsen af Borgesfjords-Syssel. (Landn. 2, 1).

- Kalmarnæs**, VII. 187. **Kalmar** og **Kalmar-Leding**, VII. 128. X. 368. Den forhenværende gamle By Kalmar i Nærheden af Kjøbstaden Kalmar i Smaaland i Sverrig. Kalmarnæs, et Næs ved Kalmarfund imellem denne By og Oland. Kalmar-Leding, det Tog, som den norske Konge Sigurd Jorsalefarer og den danske Konge Niels aftalte for at kristne Smaaland.
- Kalvaa**, XI. 238. Den **Na**, som er nærmest Kjøbstaden i Odinsøe eller Odense; altsaa nuvær. Odense **Na** i Fyen i Danmark, som rimeligviis i Oldtiden for en stor Deel har omgivet Byen. Efter **Wedel-Simonsen** (**Vorgruiner**, 1 H. S. 14) kunde Navnet udledes af **Kalf Arnesøn**, som faldt der; men der angives vel, at **Kalf** stred og faldt i Fyen, dog ikke paa hvilket Sted, (**Heimskringla**, L. 3, S. 111); og Navnet **Kalveaa**, der er ganske analogt med **Kallebo** ved **Kjøbenhavn**, synes baade at være ældre, og ligesom dette, simpelt at kunne udledes af Ordet **Kalb**.
- Kalvlunde**, XI. 319. **Svend Grabe** holdt her et Slag med **Benderne**; jf. **Saxo**, S. 267, hvor Slaget omtales, dog uden Angivelse af Stedets Navn. Nuvær. **Kalfslunde** eller **Kalslunde** (den **Roskildske** **Jordebog** hos **Langebek**, L. 7, S. 65. 112) eller med fordrejet Udtale **Karlslunde**, i **Lune Herred** i **Sjælland** i Danmark.
- Kalvskind**, **Kalfskind**, IV. 162. V. 240. En Gaard, hvor **Kong Rørik**, der havde forsøgt at dræbe **Kong Olaf den Hellige**, døde. Det er nu en lille Gaard, **Kalfskinn**, nordenfor **Mødrevælle-Kloster**, i **Østfjords-Syssel** paa **Nordlandet** i **Island**. (**Olavii** **Dekon. Rejse**, 2 D. S. 294. **Olavsens** og **Povelsens** **Rejse**, 2 D. S. 739).
- Kambsnæs**, I. 225. Et Næs, hvor **Aude** den **Grundrige** tabte sin **Kam**. I **Dale-Syssel** paa **Vesterlandet** i **Island**. (**Landn.** 2, 16.)
- Kanterborg**, I. 121. IV. 48. 49. Et bekjendt **Bispesæde**, som blev indtaget af **Olaf den Hellige**. Nuvær. **Kanters**

bury i Kent i England. Det nordiske Navn er Cantaraborg, der er det samme som Angelfarernes Cantvaraburh, og altsaa med nordiske Former egentlig skulde hedde Kantverjaborg, Kentboernes Borg.

Kareler, see Kirjaleland.

Karenz, XI. 342. Nuvær. By Garz i den gamle Provins af samme Navn i den sydlige Deel af Den Rygen ved Pommern. Den kaldes ogsaa hos Care, S. 326, Karentia (thi saaledes maa der vistnok læses for Karentin).

Karlsaa, IV. 51. 52. V. 152. En betydelig Flod paa den vestlige Side af Frankerig eller Spanien. Schøning har paa sit Kort gjættet paa Minho. Den nævnes tilligemed Ringsfjord og flere Steder, hvis Bestemmelse beroer paa Beliggenheden af de tvende yderste: Ringsfjord og Karlsaa. Der fortælles nemlig om Olaf den Hellige, at han fra England sejlede sønder ud over Havet til Ringsfjord, hvor han indtog et Kastel (see Ringsfjord); derfra drog han vester til Gislepolle eller Gislepolle, hvor han stred ved Vilhelmsby; derefter ligeledes vester i Fetlafjord. Nu sejlede han sønder ud til Seljepolle, hvor han stred ved Gunvaldsborg. Herfra sejlede han igjen vester til Karlsaa, hvor han opholdt sig noget, og agtede da at sejle ud til Njørvasund eller Strædet ved Gibraltar, men han vendte igjen tilbage, og lagde til ved Peituland, ved hvilken Lejlighed ogsaa Luffaland og Floden Leira nævnes. Og efter at denne Fortælling er endt, slutes med, at han i denne Tid var paa Toge vester i Balland, d. e. paa den vestlige Side af Frankerig. Jf. Heimskr. I. 2, S. 16-19. Dette Tillæg er mærkeligt, thi det viser, at de her nævnte Steder maa søges i Frankerig og ikke i Spanien, hvilket ogsaa Torfæus allerede har antaget (Hist. Norveg. P. 3, S. 29). Peituland er nuvær. Poitou, Leire Floden Loire og Luffaland Tourraine; hertil vendte Kong Olaf tilbage fra Karlsaa; Karlsaa er

altsaa, Garonne, og efter Nordboernes Maade at forandre Navnene til betydende Ord er Navnets Forandring ikke utrolig. Naar Karlsaa er Garonne, og Ringsfjord Bugten imellem Normandi og Bretagne, saa er det altsaa forgjæves med Schøning at søge nogen af disse Steder i Spanien eller Portugal. Normandi og Galicien vare ogsaa saa bekjendte Lande, at de uden Tvivl vilde være nævnte, hvis Kong Olafs Tog gik til eller forbi disse.

Karmsund, Karmesund, Karmtfund, I. 17. III. 34. IV. 107. 239. VIII. 144. IX. 15. 42. 70. 100. X. 165. 259. Nuvær. Karmsund, som gaaer fra Den Karmens sydligste Forbjerg Skudenæs tre Mile mod Norden indtil Bergens Led, hvor Bergens Fjord løber ind. (See Kørmt). I Fornmannas. IV. 116 findes istedenfor dette Navn Læsemaaden Karlssund, der uden Tvivl er urigtig.

Katanæs, Katænæs eller Næsfet i Skotland, I. 176. 178. 180. 181. 222. IV. 195. 196. 198. 199. 209. IX. 280. 281. X. 95. 119. 121. Herved forståes deels hele Landskabet Caithness eller Caithness Shire, den nordligste Deel af Skotland, som en Tidlang besades af Nordboerne, deels det nordlig udgaaende Næs af samme, med Forbjerget Dungsbyhead, hvor Byen Dungsby ligger. See ogsaa Landn. 2, 15, men især Orkenøernes Saga, hvor man paa Katanæs finder nævnet: Thorsdalen, Kalvedalen, og paa Grændsen af Katanæs og Sutherland Eisteensdalen, Floden Thorsaa, nu Thurso, samt Byerne Dungaløbæ, nu Dungsby, Vik, nu Wick, Thrasvik, nu Freshwick, Fors, nu Fors, og flere Steder.

Kastalebrygge, VI. 350. Balthjof Jarl, som var indbudet til et Møde af Wilhelm Erobrer, blev taget til Fange, da han red over Heden nordenfor Kastalebrygge, og siden halshugget. Denne Begivenheds historiske Sammenhæng er uvis. I Chron. Anglosax., ved Aar 1076, S. 283, fortælles Balthjof Jarls Fangenskab og

Henrettelse, men uden Angivelse af Stedet, hvor han blev fangen; han blev henrettet i Winchester. Efter andre engelske Skribenter begav han sig frivillig til Kongen. Hverken Torfæus (Hist. Norv. P. 3, S. 380) eller Suhm (Danm. Hist. 4 D. S. 436-437) have nogen Oplysning om dette Sted. Da Balthjof var Jarl i Northumberland den Gang han skal være bleven fangen, saa kan Kastalebrygge have ligget imellem York og London; Navnet kan være en Oversættelse af Bourg-Bridge i West-Riding i Yorkshire, men ogsaa af et sydligere Castrer, hvoraf der findes flere.

Kastilien, X. 48. 66. 67. eller Kastel. Kongeriget Kastilien i Spanien.

Katalonien, X. 65. eller Katalun. Kongeriget Katalonien i Spanien.

Kepfissø Thing, VII. 110. 113. 120. Et Thingsted i Helgeland i Norge. Læsemaaden er uvis; det skrives Kepfissø, Keffissø, Kefsø og Keflø. Maaftø ved nuvæ. Kjøbsfjord, en Deel af Lysfjorden i Saltens Fogderi, hvor der ogsaa ligger en Halvø, der næsten er en Ø, med Gaarden Kjøbsvig. I den noget afvigende Fortælling i Heimskr. I. 3, S. 258 nævnes istedenfor dette Sted Arnarnæs Thing.

Kersøre, III. 127. 128. En Gaard i Landstrækningen søndenfor Kutesfjords Hals, i Hunavatns-Syssel paa Nordlandet i Island.

Kilestrøm, IX. 22. 82. 328. Nuvær. Kilestrøm eller Kiilstrømmen, et snævert farligt Sund fire Mil nordenfor Kjøbstaden Bergen imellem Fastlandet og en Deel Smaasøer, især imellem Bakkeøen og Uvøen, i Østreim Sogn, Lindaas Præstegjeld, i Nord-Hordelaud i Norge. (Bing; og Kraft, 4 D. S. 654. 693).

Kinlimafide, IV. 42. i Frisland. Herved forståes en Kyststrækning i nuvær. Nord-Holland, i Middelalderen kaldt Kenmerland, Kenmaria, og Kinheim, vesten-

for det sammesteds liggende (Lille) Danmark eller Marca. (See Anm. i Heimskr. I. 2, S. 9. Neikter, de situ Chersonesi Cimbricæ S. 17, efter hvis Mening dette Kennerland skal være Cimbrernes oprindelige Fædreland. Samt min Danm. Hist. i Hedenold, 2 D. S. 266). Da dette Sted kun forekommer her og paa det tilsvarende Sted i Heimskringla, saa er Læsemaaden næppe paalidelig; hvad man skal tænke sig ved Kinnlimasida er vanskeligt at sige, hvorimod Kinnheimasida vilde være ganske i sin Orden.

Kindsø, see Hindøerne.

Kinn, I. 204. X. 237. Nuvær. Ø Kinn, i Kinds Sogn og Præstegjeld i Søndfjord i Norge. Denne Ø var tidligere med Den Selja bekjendt af den hellige Sunnivas Dyrkelse; see Sæla.

Kinn, see Hin.

Kinna, IX. 264. Maastee Kjensmo-Na i Øvre-Nomerige i Norge. (Kraft, 1 D. S. 470).

Kinzarvig, IX. 201. Nuvær. Kinkervig i Sognet og Præstegjeldet af samme Navn i Hardanger i Norge.

Kirjaleland, IV. 148. XI. 370. Folket Kirjaler eller Kareler, X. 34. Kirjaleland er nærmest Landstrækningen omkring Kirjalebotn eller den inderste Deel af den finste Bugt, men herfra strakte det sig mod Norden østenfor Tavastland og Finland. Desuden strejfede Kirjalerne eller Karelerne helt op nordenfor den botniste Bugt, og krigede ofte med Kvenerne. Om Thorolf fortælles, at han drog fra Helgeland i Norge til Kong Faravid i Kvenland, og derpaa over Fjeldet ned i Kirjaleland (Egilsfaga, Kap. 14. 17). Ligeledes siges her, X. 34. at Karelerne boede østen for Finmarken, og vare statskyldige under Kongen af Holmgaard. Formodentlig hørte den sydlige Deel af Karelien under Jarlskriget i Aldeigeborg. Navnet er maastee kommet af Floden Korl. (Schlözers Nord. Gesch. S. 499-500). Navnet Karlebotn fin-

des endnu i Finmarken; saa kaldes nemlig den vestlige Arm af Varangerfjorden efter Karelerne, som bleve drevne ind i nordt Finmarken af Tartarerne; og ved Kareler forståes da ikke blot Indbyggerne i Karelen, men de russiske Finner og Lapper, som bleve drevne herind og nedsatte sig imellem de norske. (Keilhau's Rejse i Ost- og Vest-Finmarken, S. 24).

Kirkebo, I. 227. II. 180. Ketil den Laabeliges Gaard, hvor ingen Hedning kunde bo, og hvor Islands første Beboere, de saakaldte Paper, boede. Det er det forhenværende Kloster Kirkjubar paa Sida, i Skafesjelds-Syssel vestre Deel paa Østerlandet i Island. (Landn. 4, 11).

Kirkebo, XI. 372. paa Færøerne; der var en Bispestol. Nuvær. Kirkjubo paa Den Strøms.

Kirkevaag, paa Orkenøerne, X. 94. 111. 112. XI. 372. Det var en Bispestol; og den hellige Magnus Jarl hviler der. Her døde ogsaa den norske Konge Hakon Hakonson, og blev bisat i den hellige Magnuses Kirke. Nuvær. Kirkevall paa Den Pomona eller Mainland, med St. Magnuses Kirke. Om Kirken see ogsaa Orkenøernes Saga, S. 226. 538.

Kirkevaag, IX. 213. Rimeligviis nuvær. Kirkevaage paa Den Østvaagen i Vestfjorden i Helgeland, nu i Saltens Fogderi, i Norge. See ogsaa Vaage.

Kjalarnæs, I. 218. 220. 223. 249. Det fra Fjeldet Eßjan udgaaende Næs i Kjöfe-Syssel paa Sønderlandet i Island. Her holdtes det saakaldte Kjalarnæs-Thing, som var det vigtigste paa Island førend Althinget blev stiftet, I. 218. (Landn. 1, 9. 11. Islendingebog, Kap. 2).

Kjarbarø, X. 96. Nuvær. Ø Kerwaray eller Kerrera, en Ø ved Kysten af Argyle Shire, imellem denne og Den Mull i Hebriderne ved Skotland. (Johnstone Haco's Exped. against Scotland, Anm. til S. 10, og Chron. Manniæ i Langeb. Script. T. 3, S. 233).

Denne Ø kaldes ogsaa her i Sagaerne Bjarkarø, for hvilket der, ligesom her, maa læses Kjarbarø.

Kjarrested, VIII. 119. Nuvær. Gaard Kjerstad i Melbalens Sogn og Præstegjeld i Orkedalen i Thronhjelm i Norge. (Kraft, 5 D. S. 542).

Kjartansgjaa, I. 244. En Gjaa eller Kløft ved Eilifsfieldd i Skagefjords-Syssel paa Nordlandet i Island.

Kjerlingesteen, X. 96. Nuvær. the Kailloch, i Hebriderne vestenfor Skotland, ligger imellem den nordlige Ende af Den Jura og Den Scarba (see Beskrivelsen i Martin Descript. of the Western — Islands, S. 236-237); dette Sted kaldes ogsaa paa Kortene Corryvraken. Det kan dog ikke være Sagaens Kjerlingesteen eller Kaillochstone, thi hele Sammenhængen viser, at dette var en Klippe længer mod Nord ved Skidsund, imellem Den Sky og Fastlandet, hvor ogsaa Carron ligger, i Ross Shire.

Kjøbenhavn, IX. 3. 5. 10. 51. 55. 69. 199. 273. X. 2. 62. 63. 72. eller ogsaa blot Hafn, Havnen, XI. 186. Nuværende Kjøbenhavn, Hovedstaden i Danmark. Navnet viser, at den først kaldtes saa efter sin fortrinlige Havn, siden efter sin Handel Kjøbmændhavn (Kaupmannahöfn), som i Udtalen er gaaet over til Kjøbenhavn, hos Care Mercatorum portus eller publicus negociatorum portus (Care, S. 314. 345). Dens første Anlæg tilskrives Absalon, som her anlagde et Kastel, bekjendt under Navnet castrum de Hafn (Testament. Absalonis, S. 15). Stedet blev allerede bekjendt ved Slaget imellem Magnus den Gode og Svend Estridsøn, XI. 186; men som By nævnes den her i Sagaerne først paa Baldemar den Stores Tid. Her holdtes en Sammenkomst imellem den norske Konge Hakon Hakonson og den danske Konge Kristoffer, X. 63. Andre Efterretninger om denne By og dens gradvise Tilvæxt maa søges hos Care og Danmarks øvrige Historiefrivere.

Kjøbingsfjeld, VII. 299. eller **Kopangerfjeld**, et Fjeld i Nærheden af **Kjøbstaden** **Lusekjøbing** eller **Kopanger** i **Sogn** i **Norge** (see **Lusekjøbing**).

Kjøbmændsøerne, IX. 278. En lille Øgruppe, der laa imellem **Halvøen** **Satire** eller **Kantyre** i **Skotland** og **Den Man**. Efter hele **Sammenhængen** nuvær. **J. Copeland**, der ligger under **Irland** strax udenfor **Bugten** ved **Belfast**, lige overfor **Mull of Galloway** i **Skotland** eller **Sagaens Næs**, hvor **Ulein Jarl** laa med sin **Flaade**. (Denne lille Ø findes affat paa **Weilands** store **Kort** over **Skotland** og **Irland**).

Kjøbstaden, see **Nideros** og **Bes**.

Kjølen, I. 57. III. 66. 72. IV. 97. 103. 109. 287. 288. V. 43. 45. VI. 19. 104. 105. I **Oldsproget** forekommer **Navnet** deels som **Cental**: **kjöl**, deels som **Fleertal**: **kilir**. Det er den bekjendte **Fjeldstrækning** imellem **Sverrig** og **Norge**. Den kaldes ogsaa ofte blot **Fjeldet**; see **Fjeldet**.

Kjølen, IX. 228. see **Sørvik**.

Kjølvæg, IX. 247. **Skoven** **Kjølvæg** eller **Kjølvæg**, det er **Vejen** imellem **Hadeland** og **Toten** i **Norge**. **Navnet** skal være opkommen, da **Kong Sverre** opholdt sig i **Hadeland**, og lod de **Skibe** han havde i **Kandsfjorden** trække over **Land** til **Mjøsen**, hvilket fortælles her VIII. 32. (**Kraft**, 2 D. S. 245).

Kleppebo, VIII. 60. 62. 117. **Klephus**, IX. 80. Det sidste **Navn**, der findes i **Peder Klausens** **Oversættelse** af **Inge Baardsøns** **Saga**, er en **Læsefejl**, fremkommen derved, at man har skrevet eller læst: til **Klephus** for: til **Klephús**. Nuværende **Klæbo** **Præstegjeld** i **Landstabet** **Strind** i **Thronhjelm** i **Norge**. **Navnet** kommer, efter **Schønings** **Rejse**, 1 S. S. 23-24, af et **Slags** **Brøer**, som man her lægger over **Myrer** og **Moradser** bestaaende af saakaldte **Kloppe** eller **Stokke**.

- Kleppestad, VIII. 233. Nuvær. Gaard Klepstad eller Klustad, tre Fjerdingsvej nordvest for Stene Kirke i Bynæssets Præstegjeld i Landstabet Strinden i Throndhjem i Norge. (Høyem om Bynæssets Præstegjeld, S. 306).
- Klerivas, XI. 349. Et stort Munkeloster, hvor Verkebisshop Estild døde som Munk; jf. Saxe, S. 346. 358, som kalder det nobile Gallicarum coenobium, quod Claravallis nuncupatur. Klosteret Clairvaur i det gamle Landstabet Champagne i Frankrig. Paa Schønings Kort over det gamle Europa er Klerivas, forstjelligt fra Claravalle i Frankrig, affat i Vestfalen ved Weserfloden, omtrent der hvor Ny-Corvey laa; hvilket i det mindste let kan forvilde.
- Klifland, I. 106. VI. 332. En Landstrækning, kaldet Cliveland (terra montana et clivosa) i North-Riding eller den nordlige Deel af Yorkshire, i det gamle Northumberland i England. See ogsaa Fortællingen om Regners Sønner, Kap. 4, og Orkensøernes Saga, S. 94.
- Knapsted, II. 203. 205. 206. En Gaard i Landstrækningen Fliot, i Skagefjordskysfel paa Nordlandet i Island. Navnet findes endnu i Sognet Knappstadir, øverst i Fliot i det saakalde Stifla.
- Knarresteid, VIII. 59. IX. 328. Et Sted ved Kysten i Norge i det gamle Nordmøre eller nuvær. Fosens Fogderi søndenfor Throndhjemsfjorden, thi det laa imellem Den Uds og Throndhjems-Munding. Det var i Nærheden af Gaarden Sundolfsstad. Dersom man tager Varianten Kjarresteid i Betragtning, saa vilde det være det lige overfor Begyndelsen af Hitterøen liggende Næs Kyrrhoved, som er mærkeligt for Søfarende.
- Knuke, II. 6. En Gaard i Vatnsdalen i Hunavatns-Kysfel paa Nordlandet i Island.
- Knoll, IX. 228. eller Kvoll, en Gaard i Bygden Gladafors i Værmeland. See Gladathors.

Kolbeensaa, Kolbeinsaa, II. 219. III. 21. VI. 29.

En Flod i Skagefjord, i Skagefjords-Syssel paa Nordlandet i Island.

Kolgumyre, I. 245. En Myre omtrent paa Grændsen af Hunavats- og Skagefjords-Sysseler paa Skagestrand paa Nordlandet i Island.

Komsnæs, see Ramnæs.

Kongehelle, Konghel, II. 71. 116. III. 36. IV. 164.

192. 278. 279. VI. 42. 272. 354. VII. 53. 93. 94.

135. 153. 159. 160. 161. 166. 167. 189. 231. 247.

248. 257. 272. 275. VIII. 12. 44. 56. 140. 204.

285. IX. 11. 13. 14. 70. 73. 152. 153. 200. 218.

249. 267. 296. 297. X. 2. 21. 25. 29. 31. 55. 56.

117. 122. 367. XI. 314. Nuvær. Kjøbstad Kongelf i

Bahuslen i Överrig, men forhen hørende til Norge.

Dens første Anlæg vides ikke, men Byen maa have været meget gammel, da den allerede skal have været

besøgt af Hjarleif den Kvindefjære og Sjællands Konge Reidar (Halfsaga, Kap. 6). Den omtales ogsaa som

Sæde for den norske Dronning Gunhilde Kongemoder (Njalsaga, Kap. 3). Imellem Olaf Tryggvesøn og Sigrid

Storraade holdtes her et Møde, som lagde Grunden til hans Død, II. 116; siden imellem Olaf den Hellige og

den svenske Konge Önund, III. 278; imellem Magnus Barfod, den svenske Konge Inge og den danske Konge

Erik Ejegod, VII. 53-54. Sigurd Jorsalefarer opholdt

sig her som oftest efter sin Udenlandsrejse, og forbedrede Byen saa meget, at ingen paa den Tid var rigere i Norge;

han lod et Kastel eller Slot anlægge af Løv og Stene med en Grav udenom; og inde i denne Fæstning opførte

han Kongsgaarden, samt en Trækirke, kaldet Kastelkirken (Slotskirken) eller Korskirken, thi i denne lod han for-

vare Relikvier af det hellige Kors foruden andre Helligdomme, VII. 93-94. 135. X. 367. Paa Harald Gille

les Tid blev Byen frygtelig hærget af Venderne, og fem

- efter den Tid aldrig mere til sin forrige Herlighed, VII. 159-167. Her holdtes en Skærmysse imellem Kong Sverre og Magnus Erlingsøn, VIII. 56. Jon Drotning blev begravet i Klosteret i Kongehelle, IX. 14. 73. Under Hakon Hakonson omtales ogsaa Kongemøder, som holdtes her ved Grændsen, X. 2. 55; og denne Konge lod anlægge en Borg eller Skanse paa Ragnildeholmen, senere Ranilleholmen, X. 117. Navnet betyder Kongestenen, af hella, en Helle, Steen, Klippe.
- Kongeholmen, VIII. 26. En Holm eller lille Ø i Sælsoen, hvor Kong Sverre opholdt sig, hvorefter den fik Navn af Kongeholmen. Nuvær. Haas, som ligger i den sydøstlige Ende af Sælbo Sø i Sælbo Præstegjeld, i Landskabet Strinden i Thronhjelm i Norge. (Schönings Rejse, 1 S. S. 35. 39. Falsens Norge, S. 28).
- Kongesundet, IV. 39. V. 153. 154. Saaledes kaldtes det Sund, der dannede sig nordenfor Stoksund eller Mælarens Udlob, da Kong Olaf den Hellige lod gjen-nemstjære Agnesit. Det er nuvær. Søderstrøm, som skiller Byen Stockholm i Sverrig fra Malmarne eller Forstæderne.
- Konstantinopel, IX. 109. Det nyere Navn paa Byzanz eller Nordboernes Miklegaard. See Miklegaard.
- Koper, see Bergen.
- Kørmt, see Kørmt.
- Korneholmene, IX. 192. og ved samme Kornefjord. Ved disse Holme holdtes et Søslag imellem Birkebenerne og Ribbungerne. Stedet var fordum en Holm, Fkorn- eller Fkornholm (d. e. Egernholm), nu en Lange, der gaaer ud i Søen Njosen en halv Mil søndenfor Gaarden Fagernæs i Feigringen Sogn, Hurdals eller Hudals Præstegjeld, i Øvre-Nomerige i Norge. (Kraft, 1 D. S. 462).
- Kornung, XI. 329. Her forefaldt en Skærmysse imellem Esbern Snare og Svend Grades Folk. Sare anfører, S. 278, Begivenheden, men uden at betegne Stedet

- nøjere, end med: *prope Vibergum*. Det er uden Tvivl nuvær. Korning i Sønderlyng Herred, et Par Miil østenfor Viborg, i Nørre-Jylland i Danmark.
- Korsbrinke, V. 18. 19. Her satte Kong Olaf den Helige sig paa sin Rejse igjennem Baldalen, for at hvile, og saae ud over Fjorden; der staaer endnu, siges der, to Kors paa Brinken der hvor Kongen sad. Stedet kaldes nu Langbrekke, og er en Brink paa Vejen op fra Gaarden Sulte (see Sult) i Langdalen i Søndmør i Norge. See Baldal. Der staaer endnu et Trækors, kaldet St. Oles Kors, og man fortæller, at Kong Olaf sad paa dette Sted, og betragtede sine i Fjorden brændende Skibe. En Gaard Korsbrekke ligger i Søndelvsdalen. (Strøms Søndmør, 2 D. S. 266. Kraft, 5 D. S. 111). Stedets Navn skrives i Kilderne meget forskjellig: 'Arósbrekka, Njósbrekka, Njósnbrekka, Krossbrekka. Den sidste er rimeligviis den rigtige, og af den kunde de øvrige let fremkomme ved Skriv- og Læsefejl.
- Kot, VIII. 62. En Gaard ved Nidelsen, i Landstabet Strind i Thronhjelm i Norge.
- Kotzkoborg, XI. 349. Hos Saxe, S. 309. 359. 360, urbs Goscova eller Cozgoa. Nuvær. By Gúzkow i den gamle Provins af samme Navn imellem Floderne Peene og Rynck i Pommern; den kaldes i Diplomer Gotzchowe, Chotzekowe, hvorefter Nordboerne efter deres Maade dannede et Navn, der synes sammensat af kot, en Hytte, og skógr, en Skov.
- Kristnæs, I. 226. Helge den Magres Gaard, kaldet saa, da han var Kristen. I Øfjords-Syssel paa Nordlandet i Island. (Islandingebog, Kap. 11. Landn.3, 12).
- Krjanad, IX. 20. Der nævnes en Sysselmand, Olaf fra Krjanad. En Gaard i Norge, formodentlig i Thronhjelm. Der læses ogsaa Kjaraud, saa Navnet selv er usikkert.
- Krogeskov, VII. 183. 184. 291. Her forefaldt et Slag imellem Kong Inge og Østernes Jarl Karl Sonesøn.

Nuvær. Krogstoven, en Skov- og Bjergstrækning, som gjør Grændsen imellem Bærum i Uggers Fogderi og Ringerige i Norge; den hører for største Delen til Ringerige.

Kroksfjord, II. 19. En Fjord i Bardstrands-Syssel paa Vesterlandet i Island. (Landn. 2, 21).

Kroskolar, I. 223. 224. Det Sted, hvor Aude den Grundrige lod oprejse Kors, ved Gaarden Hvam ved Udløbet af Orrideaa, i Dalehsyssel paa Vesterlandet i Island. (Landn. 2, 16).

Krossavig, II. 212. III. 96. 103. 109. En Vig nordenfor Reidefjord i Østfjordene i Island, nu i Middelmule-Syssel paa Østerlandet. (Landn. 4, 6).

Krumsholt, III. 97. En Gaard, der allerede var øde, da Sagaen blev skreven; imellem Hafrenæs og Lherne-næs, i Middelmule-Syssel paa Østerlandet i Island.

Kuaviz, XI. 336. eller efter en anden Læsemaade Kvauz. Suhm (Danm. Hist. 7 D. S. 110) kalder Stedet Kuaviz, der dog vel kun er en Trykkefejl, og mener, at det er Kulitz, som ligger paa den vestlige Side af Den Ryngen søndenfor Den Ummanz. Men da der i Rnytlinga, hvor dette Sted alene forekommer, fortælles, at Absalon befalede Rygerne at drage til Wolgast, hvorpaa de gjorde som han bød, og lagde sig i Kuaviz, og der kom Wolgasterne til dem, saa menes der uden Tvivl nuvær. Ø Koos, en lille Ø, som ligger udenfor den gamle Provins Wolgast i Pommern. Hos Care, S. 376, kaldes denne Ø Cozta.

Kumbrer, X. 328. Indbyggerne i Landstabet Kumberland i England. See England.

Kumrø, Kumrøerne, X. 101. 108. Nuvær. Der Store og Lille Cumbray (Kumrø) ved den sydøstlige Ende af Den Bute, i Shire of Bute paa den vestlige Side af Skotland. (Johnstone i Haco's exped. against Scotland, Anm. til S. 71).

- Kunnaft** eller **Kunnoft**, VII. 43. 58. 59. 60. Nuvær. Landstaf Connaught paa Irland.
- Kurfjeld**, IX. 197. Et Sted hvor der forefalbt et Slag imellem Skule Jarls Mænd og Ribbungerne; efter Sammenhængen et Fjeld i de sydlige Oplande i Norge.
- Kurland**, Folket **Kurer**, IV. 148. VI. 236. XI. 287. 370. Et Ryskland i Østerleden, som af og til nævnes ved de nordiske Vikingetoge. Det nævnes tilligemed Samland, som grændsede dertil, men Grændserne lade sig efter Nordboernes Fortælling ikke nøjere bestemme. Rimeligviis forstode Nordboerne ved deres Kurland ikke blot det egentlige Kurland eller den store Halvø vesten for Bugten ved Riga, men tillige de nærliggende Strækninger, Semgallen og Samogitien, saa at Kurland hos dem har samme Udstrækning, som hos Adam af Bremen og andre, nemlig fra Grændserne af Lifland (den sydlige Deel af det gamle Estland) indtil Floden Memel. (See ogsaa Schlozers Nord. Gesch. S. 494). Et mærkeligt Tog til Kurland, ved hvilket der omtales en stor Flod og en vidtløftig Skov, fortælles i Egilsfaga Kap. 46. Andre Steder forekomme ikke.
- Kvaddingsø**, **Kvaldinsø**, **Baldinsø**, VII. 46. 56. 109. En Ø i Bæneren, paa hvilken Magnus Barfod anlagde en Borg eller et Blokhuus. Nuvær. Kållandsø i Søen Bæneren i Vester-Götland i Sverrig. S. 109 er denne Ø kaldt Baldinsø, og paa det tilsvarende Sted i den islandske Text er optaget Navnet Paldinsey. At det er samme Sted som Kvaldinsø, sees ved at sammenligne S. 46 med S. 109, hvor der paa begge Steder er Tale om een og samme Begivenhed; den rette Læsemaade er allevegne Kvaldinsø, som stemmer mest overeens med det nuvær. Navn.
- Kvenneland**, XI. 369. Et Fabelland i Asien, rimeligviis dannet efter Fortællingerne om Amazonerne. Det er da forstjelligt fra det europæiske Kvenland (terra femi-
Oldnordiske Sagaer 12 B. D

- narum) eller Landene paa begge Sider og ved den nordlige Ende af den betniste Bugt (Vester- og Østerbotn).
- Kvidme, IX. 60. 62. En Gaard i Balders i Opplandene i Norge, hvor Erling, en Leensmand i Balders, boede. Nuvær. Gaard Kvien i Hurums Sogn, Wangs Præstegjeld. Den findes affat paa Pontoppidans Kort. (Kraft, 2 D. S. 240).
- Kvilde, VII. 196. (Kvildre er en Trykfejl) Et Sted i Ranrige i Vigen i Norge. Nuvær. Kville Præstegjeld i Bahusleen i Överrig.
- Kviste, V. 73. 76. eller Kviststad, Kvistsstad, V. 182. 209. Der nævnes Thorgeir af Kviste eller Kviststad. Nuvær. Gaard Kvistad paa Halvøen Indrøen i Indrø Fogderi, i Thronhjelm i Norge. I Fornmannas. V. 203 læses istedenfor dette Navn: Þorgeir af Kriststöðum edr Kveldrum, hvoraf det første Navn Kriststad aabenbar er en Læsefejl, og det sidste formodentlig skal være Kvistum.
- Kænugaard, Kænugard, V. 242. 267. XI. 370. Et stort Rige i Garderige eller Rusland. Det sammenstilles sædvanlig med Paltestja. Thorvald Vidforle drog her igjennem langsmed Dniiper, og døde siden i Paltestja. Det indbefattede da omtrent det saakaldte Lille Rusland. Hermed stemmer ogsaa, at det ansøres som et stort Rige, der først bebyggedes af Magog. Dette historiske Kænugard maa da ikke forverles med det Kænugard eller Chunnigard, der laa nordligere end Holmgaard, skjøndt begge Riger vel stilsde samme Folk, Kvenerne, deres Oprindelse og Navn. Dette Folk, Kvener, Chuner, Huner, rykkede nemlig efterhaanden imod Norden, men her forsvandt Navnet Kænugard uden Tvivl da Holmgaard blev stiftet, og der blev kun tilbage et historisk Kvenland i Finland og et fabelagtigt Huneland. (See ogsaa Suhms Danm. Hist. 1 D. S. 87-88. Lehrbergs Unters. zur Erläuter. der Gesch. Rusl. S. 149-155).

Kærlingeland, I. 99. XI. 363. Karolingernes Land, altsaa en Deel af Karl den Stores eller det store frankiske Rige. Det er forskjelligt fra Lothringen, Burgund og Frakland eller Frankland. Det er Landet Karolingien eller den Deel af nuværende Frankrig, som ligger imellem Seine og Loire, hvorimod det egentlige Frankland laa imellem Seine og Rhinen. (Neikter Observ. hist. geogr. partic. S. 3).

Køln, I. 99. III. 49. XI. 363. eller efter nordist Skrivemaade Kolner, Kolnesborg. See ogsaa Werlauff Symb. ad geogr. medii ævi, S. 17. Byen Köln i Tyskland.

Kørrmt, Kørrmt, I. 13. 34. II. 122. IV. 233. 236. 238. 244. V. 275. IX. 31. X. 334. En Ø, der beskrives som stor og lang, men paa de fleste Steder ikke synderlig bred, beliggende ved den almindelige Søvej; der var en stor Bygd paa Øen, men den Deel, som laa ud imod Havet til, var ubeboet. Der var en Høj paa Øen, fra hvilken man paa den ene Side kunde see til Gaarden Øgvaldsnæs (see dette), paa den anden til Karmfund (see dette), IV. 238. Nuvær. Ø Karmen eller Karmøen, i Nugvaldsnæs Præstegjeld, i Rogeland i Norge. Søjen er formodentlig den, hvori Kong Øgvald blev højlagt, som omtales i Hallsfaga Kap. 2.

Læafungsnæs, see Lovingsnæs.

Læake, IX. 333. 334. 335. 337. 363. En Gaard i Øvre-Nomerige i Norge. Her holdtes et Slag imellem Hertug Skule og Birkebenerne. Hertugen havde om Natten opholdt sig paa Gaarden Læake, drog derpaa til Leeraa (Leerelven), og der var da et Næs, Leernæs, imellem ham og Birkebenerne; de strede med hinanden, som det synes, over Naen. Gaarden kan da være enten Gaarden Læake (paa Pontoppidans Kort Løken) i Marnestad Sogn og Præstegjeld paa den vestre Side af Leer-

elven, eller Gaarden Laake i det sydligere liggende Hovind Sogn, Ullensager Præstegjeld; i Nærheden af sidstnævnte Gaard, paa Gaarden Sand, findes der Høje, som vidne om, at der har staaet et Slag, og dette menes derfor at være Stedet (Kraft, 1 D. S. 470). Efter Falsen (Norge, S. 34) er Gaarden nuvær. Løken i Mønnefjelds Præstegjeld, og Leervoldene, ved hvilke Slaget stod, antager han for nuvær. Gardermo imellem Hovind og Risebro. Den Gaard, hvor Hertug Skule opholdt sig, synes ogsaa, efter Beskrivelsen over Slaget, at maatte være Laake i Mønnefjeld Sogn; derfra gik han langsmed Elven og over den, og Slaget endtes da ved Hovind paa Elvens østlige Side.

Laaland, XI. 205. Nuvær. Ø Laaland i Danmark; i Middelalderen hørte den under Fyens Bispestol. Navnet udledes af lá, Hav, eller af lágr, lav. Den tilligemed Falster og de mindre Øer kaldes ogsaa undertiden Smaaløndene (Smålönd).

Lade, Slade, I. 12. 28. 31. 57. 195. 196. 198. 272. II. 16. 115. 166. III. 33. 85. IV. 7. 17. 85. VII. 8. VIII. 50. 76. X. 144. 152. 220. 234. 273. 284. XI. 108. En Hovedgaard, der blev anlagt af Kong Harald Haarfager, men især er bekjendt af Sigurd Ladejarl, Hakon Ladejarl, og hans Sønner, der efter den kaldtes Ladejarlerne. I Hedenstabet's Tid var her et stort Gudehuus, der ogsaa omtales i Njalsfaga, Kap. 83. Nuvær. Gaard Lade, ved Kirken i Lade Sogn i Strinden, omtrent en Mil fra Byen Throndhjem i Norge.

Ladhammer, Sladhammer, Sladhamrene, II. 193. VIII. 49. 50. 122. 256. 258. Nuvær. Ladehammer eller Ledehammer, et Forbjerg østenfor Munkholmen ved Byen Nideros eller Throndhjem i Norge, ved Mundingen af den Bugt, i hvis Bund Byen Throndhjem ligger. (Kraft, 5 D. S. 421).

Landesberg, XI. 320. Svend Grabe opholdt sig her hos sin Svigerfader Markgreve Konrad. Konrad var Markgreve i Meissen og Lausitz, saa at det her omtalte Landesberg er nuvær. Landsberg i Owersachsen i Leipziger Kredsen. Naar Rnytlinga vil, at Kong Svend opholdt sig her i tre Maaneder, saa maa det efter andre Rilder forandres til tre Aar. (Suhms Danm. Hist. 6 D. S. 186. 187. Gebhardis Danm. Hist. Heilmanns Owers. 2 D. S. 116. 117). Paa Schønings Kort over det gamle Europa er dette Sted affat noget nordligere, som om det var Landsberg an der Warte i Neumark.

Lanesund, VIII. 227. Et Sund i Ranrige, i Vigen i Norge. Navnet findes i Lane Herred i Bahusleen i Sverrig. Da man igjennem dette Sund sejlede op i Elven Vefia (see Vefia), saa er det rimeligviis den Vig, som gaaer op til Byen Uddevalla eller det gamle Odsbold, i nyknævnte Bahusleen.

Langatun, VII. 218. Et stort Torp, som den norske Konge Eisten hærgede, hvorefter denne By aldrig mere kom til sin forrige Herlighed. Efter Suhm (Danm. Hist. 6 D. S. 168) nuvær. Langton i Lincolnshire i England; denne By ligger temmelig langt inde i Landet imellem Floderne Witham og Waine. Rigtigheden heraf beroer dog paa det i Følge Sagaen nærliggende Pilavik; et Langton ligger ogsaa i Yorkshire indenfor Filey Bay (see Pilavik). Naar begge disse Steder i Følge Nærheden af Scarborough antages for dem, som Sagaen tilfigter, saa vilde Kong Eistens Tog have endt her og ej være gaaet søndenfor Yorkshire.

Langbardeland, VI. 108. XI. 370. Lombardiet eller i Almindelighed Norditalien, saa kaldet efter Longobarderne. Det strakte sig fra Munbard eller Apenninerne til Mundia eller Alperne. (Werlauff Symb. ad geogr. medii ævi, S. 11. 19).

- Langedal, med Beboerne Langdøler, II. 6. 7. 220. III. 18. X. 86. En Dal i Hunavatns = Syssel paa Nordlandet i Island.
- Langeland, XI. 205. Nuvær. Ø Langeland, henhørende under Fyen i Danmark. Navnet betyder ligefrem det lange Land. I andre Kilder kaldes Den Lavind (oldnordisk Lágund).
- Langemule, VIII. 272. Eller Langemose, en Strækning i Nærheden af Kyginebjerg, nu Kyenbjerg, ved Kjøbstaden Oslo i Norge.
- Langenæs, I. 211. XI. 366. Et langt udgaaende Næs paa Grændsen af Nordlandet og Østerlandet i Island.
- Langlo, VIII. 76. Nuvær. Gaard Langeloe, Nabogaarden til Gaarden Stene, i Bynæssets Sogn og Præstegjeld i Landstabet Strinden i Thronhjelm i Norge. (Høyem om Bynæssets Præstegjeld, S. 297. 304).
- Langø, IV. 252. 271. 278. En Ø i Helgeland i Norge. Uden Tvivl nuvær. Langø i Fosodens Fogderi.
- Langøsfund, IX. 21. Et Sund i Nordmøre i Norge; det er enten ved Den Langø vestenfor Aversø, imellem Holmene vestenfor sidstnævnte Ø, hvor Kortene anføre Langøsfund eller Langesund; eller efter Falsen (Norges Hist. 3 D. S. 237). Sundet ved Langø nordvest for Den Lusteren, ligeledes i Nordmøre.
- Langø's Sund, VII. 204. Digteren kalder saaledes det Sted, hvor det forhen anførte Slag blev holdt, der ellers kaldes Slaget ved Holmen graa i Hvaløerne (see Holmen graa). Een af Hvaløerne hedder efter Pontoppidans Kort Lønø, og denne maa der formodentlig menes. Maafee Digteren dog ogsaa kunde sigte til den søndenfor Kosterøerne liggende Langø.
- Lauftun, IX. 254. 264. o. s. v. see Harald fra Laustun i Personsregisteret. Maafee nuvær. Gaard Leuftun eller Løften i Ullensager Præstegjeld i Øvre = Romerige i Norge. (Kraft, 1 D. S. 443).

- Laugar, Lauge, II. 19. 20. 21. 23. 227. 218.** En Gaard af dette Navn i Sælingsdal, i Dale-Syssel paa Vesterlandet i Island.
- Laugardal, Laugerdal, eller Laugedal, 208. 216. X. 253.** En Dal i Harnæs-Syssel paa Sønderlandet i Island.
- Lavardsklov, XI. 298.** En Skov i Sjælland i Danmark, som fik dette Navn efter at Knud Lavard der var myrdet; hos Saxe, S. 239, og hos Svend Nagesen, S. 59, kaldes den Skoven ved Haraldstad (apud oppidum Haraldstadium eller penes Haraldstathæ) eller nuvær. Harrestad i Hylinge Sogn, hvor man i Hylleborg Skov viser Røvninger af Haraldsborg. Efter Rnytlinga dræbtes Knud Lavard her paa et aabent Sted i Skoven imellem Harrested og Ringsted; og Saxe tilføjer, at da man førte den Dræbtes Lig til Ringsted, fremsprang der paa Vejen, hvor Baaren blev nedsat, en Kilde.
- Laxaadal, med Beboerne Laxdøler, I. 223. 224. II. 18. 228.** Dalen Laxaadal i Dale-Syssel paa Vesterlandet i Island. (Landn. 2, 18).
- Laxaadal, I. 244. II. 220. VI. 25.** En Dal i Skagefjords-Syssel paa Nordlandet i Island.
- Laxavaag eller Laxevaag, VIII. 243. IX. 8. 66. X. 80. 114.** Nuvær. Laxevaag udenfor Haastenen eller Damsgaard, lige overfor Nordnæs, omtrent en Fierdingvej fra Kjøbstaden Bergen, i Aftø Sogn i Nord-Hordeland i Norge.
- Leeraa, eller Leira, Leernæs, Leervolden, IX. 242. 333. 334.** Leeraa er nuvær. Leerelven i Øvre-Nomerige i Norge; Leernæs et Næs i denne Elv; og Leervolden eller Leermarken en Slette ved Elven. Om Slaget, som stod her, og kaldes Slaget ved Laake, see Laake.
- Leeranger, IX. 292. 293. 316.** Et Sted ved Byen Nideros eller Throndhjem i Norge. En halv Miil søndenfor denne By ligge Gaardene Leira eller Leeren paa

den østlige Side af Nidelven, og fra dem strække sig østenfor Sletten Sprotevolde høje Elvemæle, som vise at Elven engang har haft sit Løb over disse Marker. (Schønings Rejse, 1 S. S. 15). Egnen her ved Kysten udenfor Byen er uden Lviol Leeranger.

Leergula, IX. 191. 194. Leergola, X. 120. En Havn ved nuvær. Gaard Leergulen i Kugfunds Sogn, Davigs Præstegjeld, i Nordfjord i Norge. (Kraft, 4 D. S. 915).
Leerheimsskov, IX. 231. Uden Lviol nuvær. Lørensfoug Sogn i Nedre Romerige i Norge.

Leernæs, see Leifnæs.

Legbjerg, VII. 215. Her samlede Bønderne paa Kene og fra Hisingen sig, og strede med Kong Eisten Haraldson. Det har da rimeligviis været et Bjerg eller Høj der i Nærheden, i Ranrige i Vigen i Norge, eller uu i Bahusleen i Sverrig.

Leifastad, IX. 296. 314. 318. 329. 332. 335. 354. o. s. v. see Alf fra Leifastad i Personsregisteret. En Gaard i Norge; formodentlig i Ranrige eller nuvær. Bahusleen i Sverrig.

Leifnæs, Leernæs, IX. 317. 318. Steder i Helgeland i Norge. Da der fortælles, at Varbelgerne drog nordpaa i Salpten til Leifnæs og derpaa vendte tilbage til Leernæs, saa synes det at være eet og samme Sted der menes; Leifnæs og Leirnæs kunne ogsaa let forverles. Da Stedet var sydligere end Hammersø, er det formodentlig nuvær. Leinæs ved Leinæsfiord i Saltens Fogderi. Norden derfor ligger dog ogsaa en Leervig.

Leifne, IX. 8. Formodentlig nuvær. Gaard Løken i Eids Sogn og Præstegjeld i Nordfjord i Norge. (Kraft, 4 D. S. 911-912).

Leira, IV. 55. Floden Loire i Frankerig.

Leira, IX. 242. see Leeraa.

Leire. Leires Drot, VI. 255. kaldtes Kongen af Danmark efter det ældste Kongesæde Leire, oprindelig Hledre,

- Lebre, som Rolf Krake skal have anlagt (Rolf Krakes Saga, Kap. 23. Saxe, S. 31), senere kaldt Leiregaard og Gammel Leire ved nuvæ. Grevskab Lethraborg i Sjælland.
- Leiravaag, II. 176. En Vig i Søndre-Alfsefjord i Søndre-Mule-Syssel paa Østerlandet i Island.
- Leirevaag nedenfor Heden, II. 170. III. 95. 190. En Baag i Borgesfjords-Syssel nedenfor Skardsheide, paa Sønderlandet i Island.
- Leirskovshede, Lyrskovshede, V. 123. 326. VI. 50. 54. 55. 60. 73. 79. X. 355. XI. 185. En Hede nordensfor Skotborgaa paa Grændsen af Nørre- og Sønder-Jylland i Danmark; bekjendt af det store Slag imellem Kong Magnus den Gode, der laa paa Lyrskovshede ved Skotborgaa, og Bønderne, som kom dragende imod ham søndensfra over Naen. Stedet er ved nuvæ. Leirskov i Leirskov Sogn, Andst Herred, hvor der endnu findes mangfoldige Høje.
- Lena, IX. 190. Bekjendt af et Slag imellem Birkebønderne og Ribbungerne. Nuvæ. Gaarde Lene i Hole Sogn og Præstegjeld i Ringerige i Norge. Ved disse Gaarde findes endnu paa Stranden ved Lyrifjorden en Mængde Gravhøje. (Kraft, 2 D. S. 314-315).
- Lenar, IX. 44. X. 56. Her holdtes et Slag imellem Kongerne Sørkver og Erik. Nuvæ. Kongslena imellem Jønkøping og Skøfde i Hvarfs Præstegjeld i Westergøtland i Sverrig. (Luneld, 2 D. S. 280. Petri Olai Anal. i Langebek Script. T. 1, S. 181).
- Lengjevig, IV. 298. Nuvæ. Lenvig, der ligger strax syden (eller vesten) for Malangerfjord i Saltens Fogderi, nord i Norge. (Schøning de nordiske Landes gamle Geografi, S. 143). I Nymbeigla P. 3, R. 5, S. 17 hedder det: Søndensfor Malanger ligger en Kirke, som hedder i Lengjevig, hvilken man anseer for den nordligste i Verden.

- Lesje, IV. 219. 220. 223. V. 18. 22. Det udgjorde en særskilt Landstrækning i Gudbrandsdalene i Norge; nemlig Egnen omkring nuvær. Lesø, rettere Lesje, Præstegjeld.
- Lesker, VI. 107. Harald Haardraade blev i Garderige sat til Landværnsmand imod Østervenderne og Leskerne. Disse maae altsaa have været et Folk i Nærheden af Østervenderne, formodentlig de samme som de Lescher eller Lesger, som ansees for Polakkernes Stamfædre og for dums have boet ved det sorte Hav, men efter al Sandsynlighed efterhaanden have trukket sig højere op imod Østersøen. (See Heimskr. I. 3, S. 55. Anm. Schölers Nord. Gesch. S. 515. Schwarz Geogr. Norder-Deutschl. S. 241 fgg. 255 fgg.)
- Lesø, Læso, VI. 213. 215. 253. VII. 167. 168. VIII. 267. XI. 205. Nuvær. Ø Lesø eller Læso under Jylland i Danmark. Her stod det bekjendte Slag, efter hvilket Harald Haardraade undflyede fra Svend Estridsøn, VI. 213. Ogsaa Harald Gille holdt her et Slag, VII. 167. Navnet udledes af Havgudens Navn Hler, der efter Edda her skal have haft sit Sæde; af dette har Krønikerne dannet det gammeldanske Navn Ler eller Læ (Læjættten).
- Lesø, IX. 197. Her bleve Lobbefønnerne, der havde Elvshysfel til Leen af Ribbungerne, overfaldne af Hertug Skules Mænd og dræbte. Det kunde da være en Ø ved Ranrige i Norge eller nuvær. Bahuusleem i Sverrig; men der menes maaeskee, hvilket ogsaa antages i Registeret til Heimskringla, nysnævnte Lesø i Danmark.
- Leyruvog, IV. 246. Der fortælles, at Ushjorn Sælsbanes Folk, imedens han sad fangen paa Gaarden Ogvaldsnæs paa Kormt, havde ligget i Leyruvog; men paa det tilsvarende Sted i Heimskr. (Olaf den Helliges Saga, Kap. 127) læses, istedenfor i Leyruvogum: i leynivogum, i en Løvig eller affides Vig; hvorved Egnavnet forsvinder. Hvis derimod forestaaende Læsemaade antages

at have nogen Grund, saa maa Stedet søges i Veeranger Skibsrede, Hinderaa Sogn, Nærstrands Præstegjeld, i Rogeland i Norge, hvor en Vig muligen kan have haft et saadant Navn.

Lidande, VII. 226. Nuvær. Land- og Bjergstrækning Lindsnæs nordenfor Forbjergget Lindsnæs i Norge.

Lidstade, IV. 223. Nuvær. tre Gaarde Lidstad i Groens Sogn og Præstegjeld i Gudbrandsdalen i Norge; paa disse Gaardes Grund har Hovedkirken i Groen forhen staaet. (Kraft, 2 D. S. 117. 163). Det gamle Navns Fleertalsform Lidstade eller Lidstæderne viser ogsaa hen til flere sammen liggende Gaarde.

Lidum, see Lier.

Lier, IX. 230. 255. eller Lidum, IX. 72. En Gaard i Landstabet Vestfold; den siges ogsaa at have ligget i Oslofysjel. Nuvær. Lier Præstegjeld og Thinglag, i Buseruds Fogderi i Norge. Formen Lidum, Hlidum, er Hensynsformen, her brugt for Navneformen Hlidir, Fleertallet af hlid, en Fjeldli.

Limfjorden, I. 79. 112. 116. 149. III. 37. IV. 21. 324. 326. V. 3. 5. 292. VI. 39. 61. 241. 242. IX. 11. X. 213. 338. 377. XI. 10. 14. 15. 159. 160. 161. 204. 218. 222. 228. Den bekjendte Fjord af dette Navn i Nørre-Jylland i Danmark. Hos Care Sinus Lymicus eller Mare Lymice (Care, S. 3. 217). Den beskrives som en stor Fjord, der strækker sig fra Nord til Syd, d. e. fra Nordost til Sydvest, XI. 204; hvis Indløb var saa snævert som en Flodmunding saa at kun eet Skib kunde sejle derind ad Gangen, men naar man kom længer ind i Fjorden, udvidede den sig, og blev som et stort Hav, VI. 241-242. Navnet uledes enten af limr, Lem, Green, fordi Fjorden deler sig i flere Arme, og dette synes nærmest at ligge i det oldnordiske Navn, Limafjördr, hvis første Deel er Ejesfor-

men i Fleertallet; eller af det jyske Ord Lim, Kalk, som findes flere Steder omkring denne Fjord.

Limaland, Lumaland, IX. 155. 156. Thorbjørn fra Limaland, een af Slittungerne. En Gaard i Norge, formodentlig Lomland, paa Schönings Kort Lumaland, i Ranrige eller nu i Bahusleen i Sverrig, i Vætte-Hered.

Limgarbsside, VIII. 290. eller Lungbarbsside, VII. 190. Navnet skrives temmelig forskjellig; man finder ogsaa Limagarbsside og Lungarbsside. Limgarbssida kaldes det ogsaa i Njals saga, Kap. 5. Læsemaaden Lungbarbsside har bragt nogle til at tænke paa Longobarberne, som om de kunde være herfra, hvilket ingen Gjendrivelse behøver. Det maa være en Deel af Kysten imellem Arendal og Skeens Fjord i det sydlige Norge; thi deels siges Afsøund ved nuvær. Afsø, i Nedens Fogderi, at ligge nord paa Limgarbsside, deels ligeledes Portyria, der ligger nordligere i Bamble Fogderi, at ligge paa Lungbarbsside eller, som det hedder i Heimskr. I. 3, S. 336, Lungarbsside. Saa vidt kan man altsaa uden Betænkning antage at Navnet har udstrakt sig, men om længer mod Syden og Norden, er uvist. Kraft antager, at der ved Limgarbsside ikke kan forstaaes andet, end nuvær. Lyngør Havn, i Dybvaag Sogn, Nedens Fogderi, deels fordi een af de Øer, som danne denne Havn, nemlig Ydre Lyngø, endnu bærer Navn af Lyngør Side, deels formedelst det nys om Afsøund Anførte (Kraft, 3 D. S. 358, jf. S. 301). Men det, som ligeledes nys er anført om Portyria eller nuvær. Porter, samt selve Ordet Side, synes at vise, at Limgarbsside hos de Gamle har været taget i en videre Udstrækning, nemlig enten den hele eller en stor Deel af Kysten af Vestfold i dets ældste Udstrækning, saaledes som ogsaa Limgarbssida er affat paa Schönings Kort over det gamle Norge. Navnet, som vistnok har sin Oprindelse tilfælles med nuvær. Lyngør, kan gjerne have vedligeholdt sig ved denne Havn alene. I et

- geografisk Haandskrift hedder det om dette Sted: *tractus maritimus orientalis Viciae*.
- Lindesholmene, X. 40. 42. 45. ved Østelve, i Vester-Gøtland i Sverrig. Her holdtes en Sammentkomst imellem Hakon Hakonsøn, Birger Jarl og Kong Kristoffer af Danmark. Navnet findes i det forhenværende Lindholms-Slot paa en Holm i Lundsby Sogn paa Østres-Hisingen (ansført hos Luneld, 2. D. S. 221).
- Lindesnæs, I. 82. 119. 270. III. 12. 34. IV. 22. 63. 96. 150. 162. 230. 231. VII. 284. VIII. 75. IX. 240. X. 124. XI. 39. 40. 161. Nuværende Lindesnæs, det sydligste Forbjerg i Norge. Det gamle Navn Lidandenæs er taget af Bjergstrækningen Lidande eller nuvær. Lindesnæs.
- Lindessø, XI. 168. Nuvær. Lindsay, den nordlige Deel af Lincolnshire i England.
- Linn, X. 121. Nuvær. Lynn eller Lynn Regis i Norfolk Shire i England.
- Lisfabon, VII. 68. 69. En stor Borg i Spanien, paa Grændsen af det kristne og hedenske Spanien, saa at Indbyggerne i denne By endog vare, nogle Kristne, nogle Hedninger. Nuvær. Lisfabon i Portugal.
- Lister, Liste, IV. 124. VII. 190. 191. 274. VIII. 142. IX. 29. 90. o. s. v. see Nikolai fra Liste i Personregisteret. En Landstrækning i Agdesfylke i Norge. Nuvær. Lister Land eller Fogderi i Lister og Mandals Amt. Foruden de i Sagaerne nævnte Steder laa ogsaa i denne Landstrækning Gaarden Huseby paa Liste, i Bandsø Præstegjeld (Kraft, 3 D. S. 536. 550); den var fordum en Kongsgaard, og her dræbtes Benteen Kolbeensøn af Sigurd Stammedegn, hvilken Begivenhed fortælles her, VII. 190-191.
- Ljanæs, Lianæs eller Lydanæs, IX. 7. 46. 70. og Thorgrim fra Ljanæs, IX. 16. 18. 75. o. s. v. Navnet skal maaskee læses Lianæs i tre Stavelser. Stedet kan være een af Hovedgaardene Lannes i Vier Sogn, Bustruds Fogderi, i Norge. (Kraft, 2 D. S. 430). Nav-

net Lydanæs var da at forklare ved Hlitanes, da Gaarden Linnes ligger ved Udløbet af Tierelven. En Arel Frederiksen til Lænnæs eller Lenes, Bergens og Gulethings Lavmand, forekommer i Diplomer fra 1570 og 1582; det skulde da formodentlig være i Nærheden af Bergen.

Ljodhuus, see Lødese.

Ljodhus, VII. 36. IX. 279. X. 27. 96. En af Syderne ved Skotland. Nuvær. Lewis. I Chron. Mannæ (Langeb. Script. T. 3, S. 216) kaldes den Leodus (udtalt Ljodus), der viser Overensstemmelsen med det nordiske Navn.

Ljosvetninger, II. 210. 213. Beboerne af Gaarden Ljosavatn ved Søen Ljosavatn i Thingøre Syssel paa Nordlandet i Island; eller i Almindelighed Beboerne i Landstrækningen omkring denne S.

Ljora, I. 33. eller Lyra, II. 37. Bekjendt af Orm fra Ljora, der nævnes blandt Udthronderne. Gaarden kan derfor have ligget ikke blot i Guuldalen, som man sædvanlig antager, men i eet af de andre Fylker i Øst-Throndhjem. Maastee nuvær. Gaard Leren søndenfor Verdalsvandet, i Lunke Sogn, Størdalens Præstegjeld, i Throndhjem i Norge.

Ljorna, IX. 315. eller efter en Variant Lyren. Herfra vare to Brødre, de saakaldte Ljorna-Svende, der vare Hirdmænd hos Kong Hakon Hakonson. Nuvær. Store og Lille eller Nordre- og Søndre-Leren, to Derøstenfor Hittersø, i Hittersø Præstegjeld, i Fosens Fogderi søndenfor Throndhjemsfjord, i Norge. De hørte til det gamle Nordmøre. (Schønings Rejse, 2 S. S. 22).

Lo, VIII. 249. X. 117. Hakon Hakonson lod indrette en Gaard med Gæstebudsal og et Kapel paa Gaarden Lo i Opdalen. Formodentlig nuvær. Gaard Loe en Miil fra Opdals Kirke, hvor der ogsaa forhen har staaet en Kirke, i Orkedalen i Throndhjem i Norge. Men om Hælfel fra Lo var fra denne Gaard er uvist; der ligger en

anden Gaard Loe i Froens Præstegjeld i Gudbrandsdalen, som har mange Kjempegrave og Steensætninger. (Sf. disse Steder hos Ving).

Loe, see Lom.

Loflo, X. 93. eller Lofalæk. Helge paa Loflo nævnes. En Gaard i Norge.

Lofosfjord, VI. 254. Bekjendt ved Slaget imellem Harald Haardraade og Svend Estridsøn, der ellers sædvanlig kaldes Slaget ved Nisaa. See Nisaa. Fjorden er nuvæ. Loholmsbugten, forhen Lageholmsbugt, imellem Udløbet af Floderne Nisaa og Lageaa, i Landskabet Halland, som den Gang hørte til Danmark. I Rnytlinga Kap. 22 findes isteden for Lofosfjord Læsemaaden Jöfnfjördr med Varianten Lofnfjördr, hvilken sidste Form, Lofnfjord, ogsaa er antaget af Langebek paa hans antikvariske Kort over Halland. Begge ere uden Tvivl urigtige; thi Fjordens Navn maa være det samme, som endnu findes i Lageaa og Lageholm, der, efter Hallændernes sædvanlige Udtale (af a for o og u) er fremkommet af Loveaa, Lovholm; og analog dermed vil Lovesfjord svare til det oldnordiske Lofosfjördr eller Lófufjördr. Dette er oplyst af Richardson i hans Hallandia, S. 116. Som den oprindeligste Form kunde man vel ogsaa gjætte paa Lágufjördr.

Lofnath, X. 102. eller, efter en Variant, Lofnard; et Jarlsrige i Skotland. Nuvær. Lenox eller Dumbarton Shire i den vestlige Deel af Sydskotland. Det er det første Navn, Lenox, som Nordboerne have villet udtrykke, men Læsemaaden er næppe nøjagtig.

Lom, Loe, IV. 219. 220. 323. Nuvær. Lom Præstegjeld i Gudbrandsdalen i Norge. Formen Lom er den gamle Hensynsform, der har vedligeholdt sig i Navnet.

Lombardiet, I. 104. Det bekjendte Longobardiske Rige i Norditalien, som derefter ogsaa kaldes Langbardeland; see dette.

- Lon, III. 95.** En Landstrækning i Skastefjelds-Øyssfels østre Deel paa Østerlandet i Island.
- London, Lunduneborg, I. 14. III. 27. IV. 47. 58. V. 129-130. 146. 147. 149. 199. 200. 203. 209. VI. 325. X. 325. XI. 138. 142. 174. 175. 176. 177. 372.** Londons Drot, V. 29. Byen London i England. Den nævnes som Kongesæde paa Harald Haarfagers Tid (jf. Egils saga, S. 467); og blev indtaget af Knud den Store ved Olaf den Helliges Hjælp. Der nævnes Kirkerne: Olafskirke, indviet til Kong Olaf den Hellige; og Povelskirke, hvor Kong Edvard blev begravet, og Harald Godvinson kronet. Efter denne By kaldte Digterne Kongen af England Londons Drot eller Herre. Dens Anlæg tilskrives Ivar Beenløse i Regner Lodbrogs Saga, Kap. 17-18, hvilket ellers anføres om York. See ogsaa Eydvirke.
- Lonskede, III. 95.** En Hede-strækning ved Landstrækningen Lon paa Østerlandet i Island.
- Lotharingien, Lotringen, I. 98. XI. 363.** Det historisk bekjendte Lotharingiske Rige søndenfor Rhinen, som opstod efter Forliget til Verdun.
- Lovingsnæs, Laafungsnæs, IX. 100.** Det er efter Sammenhængen et Næs i Bommelfjorden i Syd-Hordeland i Norge.
- Lovbjerg, see Althinget.**
- Lucca, XI. 268. eller Lufa.** En Borg nordensfor Placenzia, bekjendt af den danske Konge Erik Ejegod, der under sit Ophold her gav fromme Gaver til at beværte alle Pilgrimme fra Norden. Nuvær. By Lucca i Italien. (Jf. Werlauff Symb. ad geogr. medii ævi, S. 20).
- Luna, I. 104.** En Borg i Italien, som blev indtaget af Regner Lodbrogs Sønner. Jf. Regner Lodbrogs Saga Kap. 13, og Fortæll. om Regners Sønner, Kap. 3. Efter sydlige Skribenter stete dette Log under Hasting fra Frankrig af. Nuvær. Luna i det Genuesiske, forhen

en etruskisk By; den ligger ved Golfo di Spezzia, der ferdum hed portus Lunæ. (See Werlauff Symb. ad geogr. medii ævi, S. 20. med tilhørende Anm. Suhms Danm. Hist. 2 D. S. 214-218. Depping om Normannernes Støtge, i min Overs. S. 152. 189 fgg.)

Lund, IV. 340. VI. 71. VII. 128. X. 48. 63. 72. XI. 205. 279. 283. 300. 301. 311. 349. 394. Nuvær. Kjøbstad Lund i Landskabet Skaane, der forhen hørte til Danmark. Navnet, Lund eller Lunden, Stedet ved Lunden, viser at der forhen maa have været en hellig Lund med Offersted, hvilket bekræftes ved at der ogsaa senere var et Hovedthingsted (hos Saxo S. 364 concio Lundensis). Byen omtales meget tidlig; thi paa Harald Blaatands Tid, omtrent 917, var den forsynet med en Træborg, og blev da hærget af Vikingerne Thorolf og Egil (Egils saga, Kap. 47). Af den norske Konge Magnus den Gode blev den ligeledes hærget, VI. 71. Den danske Konge Erik Lam opholdt sig her ofte, og fremmede Byen saa meget, at den var een af de største i Danmark; han lod ogsaa hele Byen omgive med en Steenmuur, som længe efter hans Tid holdtes vedlige, XI. 311. Byen var Hovedstad, hvorfor ogsaa hos Digterne den danske Konge kaldes Lunds Herster (alvaldr Lundar), samt Bispesæde, og endelig Erkebispesæde. Denne Erkebispesæde stiftedes af den danske Konge Erik Ejegod, i det Biskoppen i Lund, Øsfer eller Åsfer, blev den første Erkebiskop; og under dette Sæde hørte alle Danske eller alle som brugte det danske Tungemaal, med andre Ord de tre nordiske Riger, XI. 279.

Lunde, I. 189. X. 339. En Gaard, der i Hafon Karls Historie er bekjendt af Bergthor og hans Datter Gudrun, der formedelst sin Skjønhed kaldtes Lundesol. Nuvær. Gaard Lundene, $\frac{1}{3}$ Mil østenfor Wiggens Kirke i Børsen Segn, paa den sydlige Side af Guuløsfjord, i By-Oldnordiske Sagaer 12 B.

næssets Præstegjeld, ved Byen Threndhjem i Norge. (Høyem om Bynæssets Præstegjeld, i Norske Vidensk. Selsk. Skr., 1 D. S. 309). Paa Schønings Kort over det gamle Norge er affat en anden Gaard, Lunde, nuvæ. tre Gaarde Lunde i Horrig Sogn, Størens Præstegjeld i Guuldalen, anførte hos Kraft, 5 D. S. 518; og efter Sagnet, som findes i Klüvers Norske Mindesmærker, S. 107, skal Lundesol have været fra denne Gaard, og Bynæs være den der liggende Gaard Bonæs; samt den tæt ved Lunde liggende Gaard Løre være den Gaard, Orm fra Lyrja har Tilnavn efter.

Lunduneborg, see London.

Lungbardside, see Lingardside.

Lukanus, III. 157. Et fabelagtigt Fjeld i Indieland eller Indien.

Lusbred, VI. 242. Der fortælles, at Harald Haardraade sejlede ind i Limfjorden til Lusbred, roede om Aftenen til den inderste Vig af Fjorden, og trak derpaa sine Skibe over Haraldseid. I Følge dette er Lusbred den brede Deel af Limfjorden i Nørre-Jylland i Danmark, eller den saakaldte Løgster- (Løgstedør-) Bredning. I denne ligger Den Livø, hvorfra rimeligviis den gamle Benævnelse er taget. Men Læsemaaden Lusbred er da næppe rigtig; en Variant har Lyseid; Den kaldes i Valdemars Jordebog hos Langebek L. 7. S. 532: insula Lygh, og i gamle Dokumenter Ljugsø; den rette Læsemaade vil derefter være Lýgsbreid eller Ligsbreid, Ljugsbredning.

Lusekjøbing, VIII. 134. 138. 299. En Kjøbstad i Landstabet Sogn i Norge, som blev plyndret og brændt af Kong Sverre, VIII. 138. Nuvæ. Gaard Kopanger (kaupánger eller Kjøbing), i Kopanger Sogn, Sognedals Præstegjeld, i Landstabet Sogn. (Falsens Norge, S. 68. Kraft, 4 D. S. 784).

- Luster, VIII. 299. Nuvær. Lyster Præstegjeld i Landstabet Sogn i Norge.
- Lybek, X. 17. 37. 38. Med det oldnordiske Navn Lybika; hos Saxe Lubeca. Den bekjendte Hansestad Lybek.
- Lyger, IX, 175. i Lykri; et Sted paa Jæderen i Norge, eller i Nærheden af samme. Der fortælles nemlig, at Hakon Hakonson, der vilde sejle fra Bergen til Nigen, men fik haardt Vejr udenfor Jæderen, laa paa dette Sted i en halv Maaned, og da han igjen vendte tilbage, for at sejle til Bergen, kom han paa Vejen til Eikundesund, nuvær. Egersund. Altsaa laa Lyger sydligere end dette. Man antager det for at være nuvær. Havn Løkevig i Soggendals Præstegjeld i den sydlige Deel af Rogeland. (See Kraft, 4 D. S. 231).
- Lygre, IV. 282. 284. Maastee var ogsaa Einar Lygra, VIII. 215. fra dette Sted. Nuvær. Gaarde Lygren eller Lyren, som udgjøre Den Lygren imellem Rads og Fastlandet, i Lyren Sogn, Lindaas Præstegjeld, i Nord-Hordeland i Norge. (Kraft, 4 D. S. 655).
- Lyngby, XI. 320. Nuvær. Landsby Lyngby i Bølsborg Herred i Sjælland i Danmark.
- Lyngø, VI. 60. En Gaard i Medalland i Vestre-Skaftefjelds-Syssel paa Østerlandet i Island.
- Lyngvær, IX. 16. Lyngværshlo, IX. 320. Nuvær Lyngvær, nogle smaae Der vestenfor Ugersø, i Ugersø Sogn og Præstegjeld, i Romsdal i Norge. I den ældste Tid hørte dette Sted under Nordmør. (Kraft, 5 D. S. 194). Et andet Lyngvær ligger ud mod Havet vestenfor Smølen, i Bratvær Sogn, Edø Præstegjeld i Nordmør. (Kraft, anf. St. S. 282).
- Lyrgja, VI. 201. 202. Svend fra Lyrgja, en Leensmand af stor Slægt. Formodentlig Gaardene Løre, i Horrig Sogn, Størens Præstegjeld i Guulbalen i Norge, efter hvilke den af Hakon Jarls Historie bekjendte Drm

- fra Lyrgja skal have Navn. (Anført hos Kraft, 5 D. S. 518). Jf. Lunde.
- Lyryn, IX. 215. eller Leorin, Leyring. En Gaard i Skaun i Romerige i Norge, hvor Olaf Nok blev overfaldet af Sigurd Ribbung. Kraft (1 D. S. 468) anfører denne Gaard Lyryn eller Leiring som et Sted i Romerige, men uden nogen videre Bestemmelse af dets Beliggenhed. Denne beroer nærmest paa Bestemmelsen af Herredet Skaun eller Skøn. Efter Schøning laa dette omtrent hvor nuvær. Blakjer Sogn ligger (Kraft anf. St.); strax vestenfor Blakjer ligger Sørum Præstegjeld, og i dette to formedelst et Leerfald mærkelige Gaarde, kaldte Løhren (Kraft, S. 396-397); vestenfor Sørum Præstegjeld ligger atter Nittedals Præstegjeld, og den største Gaard i dette Præstegjeld hedder Skøyen (Kraft, S. 391). Denne Gaard Løren synes da at være det her omtalte Sted, og den tjener i saa Fald til at oplyse Beliggenheden af Herredet Skaun.
- Lyrskovshede, see Leirskovshede.
- Lyra, see Ljora.
- Lækjamot, I. 239. 246. 247. En Gaard i Vididalen i Hunavats-Syssel paa Nordlandet i Island.
- Læredal, Læradal, Lærdal, I. 137. VIII. 35. IX. 85. XI. 40. 161. Nuvær. Dalstrækning Leerdal eller Leirdal i Landstabet Indre-Sogn i Norge. Den bestaaer af Leerdal Sogn i Præstegjeldet af samme Navn, samt Borgund og en Deel af Hougs Sogn. (Kraft, 4 D. S. 715).
- Læss, see Læss.
- Løbendenæs, IV. 197. En Gaard ved Sandvig paa Den Pomona eller Mainland i Orkenøerne.
- Lødese, Ljodhuus, VIII. 12. 44. 55. IX. 12. 157. 262. X. 24. 29. 30. 31. 55. 90. XI. 314. Nuvær. Gamle Lødese, fire Miil fra Ny Lødese og fra Gøtelvens Udløb, i Alle-Herred i Vester-Gøtland i Sverrig.

Et Kastel nordenfor Byen blev indtaget og afbrændt af Hakon Hakonsøns Tropper. Her holdtes en Sammenkomst imellem Hakon Hakonsøn og Birger Jarl. Hos Saxe, S. 258, kaldes Byen Ljuthusium. See ogsaa Nymbeigla P. 3, Kap. 5, S. 18. Njalsfaga, Kap. 83.

Løgg, IV. 220. eller Løger. Et Vand i Gudbrandsdalen i Norge. Nuvær. Elv Lougen, den største af Norges Floder næst efter Glommen. Den falder igjennem Dalen i Mjøsen (Om Fornjot, Kap. 1).

Løgen, IV. 38. 39. XI. 160. see Mælaren.

Løvnæs, VIII. 79. 88. 94. o. s. v. see i Navneregisteret paa Personer til ottende Deel: Ulf fra Løvnæs. En Gaard i Norge.

Løvøerne, IX. 150. 211. Nuvær. Løvs, liggende under Gaarden Falkenstein, i Nykirke Sogn, Borre Præstegjeld, Jarlsbergs Fogderi, i Norge. Det er nu en Halvø, der ved en Lange er forenet med Fastlandet; men Løvsund dannes af Løvøen, Mellemsøen og Østersøen. (Kraft, 2 D. S. 724).

Maanefos, I. 245. Et Fiskestade, der fik Navn efter Maane den Kristne, i Nærheden af Gaarden Holt paa Skagestrand i Skagefjords-Syssel paa Nordlandet i Island. (Jf. Fosaa, Maanevig og Maanethufa i Landn. 3, 5).

Maanegerde, I. 246. En Indhegning, opkaldt efter Maane den Kristne, ved nysanførte Gaard Holt. See Maanefos.

Maas, see Mosa.

Malanger, X. 116. En Fjord med omliggende Landstrækning, som Kong Hakon Hakonsøn gav nogle Bjarmer, der vare flygtede østenfra for Tartarerne. Nuvær. Malangerfjord i Senjens Fogderi, nord i Norge. Om denne Fjord siges i Nymbeigla P. 3. K. 5, S. 17, at den adskiller Finmarken fra de Norste.

- Malmö, X. 72.** Det Sted, hvor senere Byen Malmö anlagdes, i Landstabet Skaane, ved Öresund. Det gamle Navn var Malmhøjene, Målmhaugar, hvilket siden ved flere Overgange er blevet fordrejet til Malmö (Malmhauge, Malmøge, Malmøve, Malmö.)
- Malstrand, IX. 345.** Ved Malstrand forstaaes ellers Marstrand, men efter Sammenhængen paa dette Sted maa det have været imellem Slattenæs eller nuvær. Langesund og Grindholmesund, i Norge (Jf. Slattenæs og Grindholmesund); maaskee ved Malmøen. Læsemaaden er isvrigt høist uvis, da Varianterne have Navne, som Maastrand, Smaasundene, Jvasund. Jf. Heimskr. I. 5, Haf. Haf. Saga Kap. 28, hvor Jvasund staaer som Variant til Svasund, der paa det tilsvarende Sted i Fornmannas. hedder Svasund.
- Man, I. 130. 175. VII. 41. IX. 110. 275. 276. 278. 279. X. 21. 92. 96. 102. 122. 328. Mans, IX. 110.** En Ø, som regnedes til Sydsøerne ved Skotland. Den blev erobret af Magnus Barfod, og havde en Tid lang sine egne Konger under norsk Overherredømme; især nævnes Olaf Gudrødsøn, og Harald, Ronge paa Man, som tillige regjerede over en Deel af Sydsøerne. Der var et Bispesæde. Nuvær. Ø Man ved England.
- Mannvig, Lodin fra Mannvig, VIII. 158.** Maaskee nuvær. Gaard Mandvig inderst i Hummerfjorden, i Bergs Sogn, Brunlaugnæs Præstegjeld, Laurvigs Fogderi, i Norge. (Kraft, 2 D. S. 874).
- Manorka, VII. 72.** Den Majorca ved Spanien.
- Mar, V. 153.** Søen Mælaren i det egentlige Överrig, og formodentlig en Læsefejl istedenfor Mælår.
- Mardeløg, II. 224.** Da der nævnes en Mand fra Hvin tilligemed Thord fra Mardeløg, saa har man søgt dette Sted i Ugde, i Norge. Man har gjættet paa nuvær. Ø Merdø eller Mardø strax ved Arendal, nemlig i Troms Sogn, Østre Molands Præstegjeld, Nedenæs Fogderi

- og Amt. (Den anføres hos Kraft, 3 D. S. 304). Men Stedet synes at have været en betydelig Gaard, og ikke en lille ubetydelig D. See ogsaa Njardarlög.
- Marfjord, IX. 34. Menes at være nuvær. Moriefjord, den østlige Arm af Skeens Fjord i Norge. (Falsens Norges Hist. 3 D. S. 262). Denne Fjord kaldes ogsaa Rendshavn.
- Markeholmen, IX. 21. En af Holmene eller Smaasøerne søndenfor Langø i Nordmøre i Norge.
- Marker, IV. 109. 169. 175. V. 42. IX. 13. 126. 154. 155. 196. 218. 219. 231. 254. 263. 265. 267. 269. 319. 332. Markland, IV. 142. Nordmarker, IV. 109. Skovbyggderne, IV. 133. VII. 272. VIII. 272. Skovlandene, IV. 110. Skovegnene, VII. 287. 289. 291. 296. VIII. 189. 191. Skovene østeraa, VIII. 184. Saaledes kaldtes de forhen med store Skove bevoxede Landstrækninger i det sydøstlige Norge ved Grændsen af Sverrig, samt Fortsættelsen af disse i Bærmeland og Dalsland; Marker eller Skovlandene og Dale (Dalsland) sammenstilles. De strakte sig fra Svinnesund op imod Eidefjov, IX. 13. Man drog fra Sarpsborg over Marker til Vesterjøtland, IV. 169; men ogsaa derigjennem til Jernbæreland, V. 42. Navnet, der er Fleertallet af Ordet Mark (mörk, merkir), hvis ældste Betydning er Skovland, findes endnu i Idde og Markers Fogderi.
- Markerfljot, Markarfljot, III. 180. En Flod i Rangaavalle-Syssel paa Sønderlandet i Island.
- Marnedal, IX. 240. Nuværende Ladested Mandal i Norge.
- Marstad eller Marsted, II. 7. III. 127. En Gaard, opkaldt efter Landnamsmanden Mar, som drog ud til Island med Jorund Hals. Den laa i Hunavatns-Syssel paa Nordlandet i Island. (Landn. 3, 3).

- Marstrand**, eller **Malstrand**, IX. 262. X. 117. En By i Wigen, som Kong Hakon Hakonson lod udvide, X. 117. Nuvær. Marstrand i Bahusleen i Sverrig, forhen hørende til Norge.
- Martestokke**, VIII. 221. 273. 274. 275. 280. IX. 350. 358. Efter Falsen enten nuvær. Galgebjerg eller et Sted i Nærheden deraf strax ovenfor den gamle By Oslo i Norge.
- Masarvig**, IV. 84. Nuvær. Mosvig eller Mosvigsfundet imellem Ydresen i Throndhjem i Norge, og det lige overfor mod Vesten liggende Bygdelaag Masvig eller Mosvig.
- Masnæs**, XI. 335. Et Forbjerg, der efter Sammenhængen laa paa den vestlige Side af Den Rygen ved Pommern, sydligere end Schaprode; altsaa just paa det Strøg, hvor nu Den Umanz ligger. Da her ikke findes noget Forbjerg af dette Navn, turde det vel være netop denne Ø der menes, og Navnet, der kun forekommer i Knytlinga, er maastee feilstreuet for Umans eller Wasnæs, da der paa Umanz ligger et Waase. Dette Sted maa i alt Fald vel adstilles fra Sares Masneta, som er Den Mosned ved Bordingborg i Sjælland.
- Medallandshavn**, X. 111. En Havn paa Den Mainland i Orkensøerne, hvor Hakon Hakonson lagde sin Flaade, for at overvintre. Det er formodentlig enten i Inga-næs Bay ved Kirkwall, eller i den noget større Bugt strax østenfor samme. Jf. Skalpeid.
- Medelbo**, **Medalbo**, IX. 317. En Gaard paa Arnøerne eller nuvær. Arenøer i Saltens Fogderi i Norge.
- Medelbæ**, **Medalbæ**, IX. 224. En Gaard i Eidar eller nuvær. Eda Sogn, Jøsse-Herred, i Wærmeland i Sverrig.
- Medeldal**, **Medaldal**, i Øvre-Thelemarken, IX. 43. 101. Uden Tvivl nuvær. Mæl (sammentrukket for Medal, d. e. Middel) i Linds Præstegjeld, Øvre Thelemarkens Fogderi, i Norge.

- Medelbal, Medaldal, I. 52. Nuvær. Melbalens (Middel-Dalens) Præstegjeld i Orkedalen i Throndhjem i Norge, eller, da Kennebo adskilles derfra, nærmest Medald Sogn.
- Medelfjeldsstrand, Medalfeldsstrand, II. 19. En Kyststrækning i Dale-Syssel paa Vesterlandet i Island. (Landn. 2, 20).
- Medelhuus, Medalhuus, I. 30. 33. 189. 190. II. 37. VIII. 62. IX. 293. 329. X. 339. En Gaard, der især er bekjendt ved Ubbjørn fra Medalhuus. Nuvær. Gaarde Melhuus, i Melhuus Sogn og Præstegjeld, i Guuldalen i Norge; der findes en stor Kjæmpehøj. (Falsens Norge, S. 92. Norske Vidensk. Selsk. Skr. fra det 19 Aarh. 1 D. S. 342. Kraft, 5 D. S. 511).
- Meginza, Meginzaborg, Megintseborg, I. 98. 99. XI. 362. 363. Byen Mainz, Moguntia, i Tyskland. (See Werlauff Symb. ad geogr. medii ævi, S. 16-17 med tilhørende Anm.)
- Mel, IX. 200. 248. o. f. v. X. 41. 42. 94. see Gaut fra Mel i Personsregisteret. Rimeligviis nuvær. Gaard Meel eller Mæl i Kvindherred Sogn og Præstegjeld, i Syd-Hordeland i Norge. (Kraft, 4 D. S. 551. 695).
- Melar, Mele, III. 128. 131. VI. 84. Gaarde ved Rutefjord, i Hunavatns-Syssel paa Nordlandet i Island.
- Melassø, X. 108. 109. eller efter en Variant Melansø. Hakon Hakonson sejlede fra Kumsøerne ud til Melassø, derpaa fra denne Ø, laa om Natten under Hersø (rettere Hørsø) og sejlede derfra til Sandsø. Det er altsaa en lille Ø imellem Kumsøerne, Bute og Urran i Shire of Bute paa den vestlige Side af Skotland. Men her findes ingen Ø af dette Navn. Klippen Ailsa ligger vel sydlig til at komme i Betragtning, hvorimod Lamlass eller Holhisle, som ligger udenfor Havnen ved Urran, til hvilket Sted Johnstone ogsaa henviser (Haco's exped.

against Scotland, Anm. til S. 109), aldeles passer med Retningen af den omtalte Sejlads. Hakon Hakonson sejlede da fra Kumsøerne over til denne Havn eller Ø ved Arran, blev liggende under Arran om Natten, sejlede saa ned til Sands og forbi Mull of Kantyre. Men den første Stavelse af det nordiske Navn maa da være urigtig.

Metseborg, I. 97. eller Metzborg. Hos Saxe, S. 302, Methis. Den forrige tyske Rigsstad Metz, nu i Frankrig.

Middelfartsund, XI. 205. 238. 320. 321. Nuvær. Lille Belt imellen Fyen og Jylland i Danmark. Sundet har Navn efter Stedet Middelfart, forhen Medelfar, d. e. som Svend Aagesen S. 58 ogsaa oversætter det, Medius transitus, den midterste Overfart, rimeligviis et Fisserleje, der hvor nu Byen Middelfart ligger. Der har da ogsaa, som Navnet viser, i Oldtiden eller Middealderen været en Overfart fra Fyen til Jylland nordenfor Medelfar, og en anden søndenfor samme.

Midfjord, III. 81. 130. 131. VI. 314. IX. 174.

En Fjord i Hunavatns = Syssel paa Nordlandet i Island.

Midjøkul, II. 191. Et Sted paa Grønlands Østkyst, som ogsaa kaldtes Blaasærk. See Blaasærk.

Midskale, I. 228. Det Sted, hvor Asolf den Kristne anden Gang anlagde sin Hytte. Det var efter Landn. 1, 16 ved Floden Traa, en lille Flod østligst i Rangaa = valle = Syssel paa Sønderlandet i Island. (Landn. 5, 2).

Mikael's Grotte, XI. 370. En naturlig Grotte eller Hule, hvori der er anlagt en Kirke for Verkeengelen Mikael, i Byen Monte San Angelo paa Bjerget af samme Navn, ellers kaldet Gargano (Garganus), hvortil der især forhen skete hyppige Balsarter. Ved Foden af Bjerget laa Byen Sepont, af hvis Ruiner nuvær. Manfredonia er opbygget; i Provinsen Capitanata i Sydita-

lien. (See Werlauff Symb. ad geogr. medii ævi, S. 25-26 med tilhørende Anm.)

Miklebs, II. 200. 202. En Gaard i Landstrækningen Oslandshlid, i Skagefjords Sjøsfel paa Nordlandet i Island.

Miklegaard, Myklegaard, I. 97. 248. II. 7. III. 20. V. 104. 105. 127. 128. 332. VI. 108. 109. 110. 115. 118. 119. 120. 121. 123. 124. 126. 131. 132. 133. 134. 138. 140. 193. 276. VII. 51. 64. 73. 76. 80. 81. 82. 83. 84. 213. 214. 287. VIII. 102. X. 352. 367. XI. 141. 280. 281. 366. Hovedstaden i det græske Kejserdømme; hos Sære, S. 196, Byzantium; efter Keiser Konstantin kaldt Konstantinopel. Nordboerne kaldte denne berømte Hovedstad Miklegaard, den store Gaard (Stad, Hof). I denne By omtales: Kirken *Ægiss*, *Hagiosophia*, den mest udmærkede i hele Verden i Bygning og Størrelse (Werlauff Symb. ad geogr. medii ævi, S. 10). Peterskirken, VII. 84. X. 367. Olafskirken, bygget af Kong Kirjalax eller Keiser Alexius efter Toget til *Blökumannaland*, og indviet til den norske Helgen Kong Olaf den Hellige, hvis Sværd *Hneiter* bevaredes her over Alteret; til den søgte *Væringerne*, V. 105. 127-128. VI. 119. Samt et Kapel, indviet til Olaf den Hellige paa et Sted, hvor han aabenbarede sig for Harald Haardraade, VI. 134. Desuden nævnes Keiserens Slot *Laktjarne* eller rettere *Blacherne* (*Heimskringla* L. 3, S. 244); hans *Poloter* eller *Skatkamre*, VI. 140; Borgporten *Guldvarta* eller den gyldne Port, VI. 81; samt de store *Kamplege* paa *Padreim* eller *Hippodromos*, VII. 82. XI. 280. Byen kaldes ogsaa *Fruens* eller *Keiserindens* Stad, VI. 108, efter Keiserinde *Zoe*, og Keiseren kaldes efter Hovedstaden *Miklegaardskeiser*.

Mildin, en *La*, ved hvilken Fæstningen *Mildinborg* blev anlagt af *Friserne*, XI. 316. til Beskyttelse for *Knud*

Magnusøn, men hvilken Fæstning derpaa blev indtaget af Svend Grade. *Jf. Saxe, S. 260-261.* Navnet findes endnu i Mildstedt Sogn i Husum Amt, i Lille Frisland, i Hertugdømmet Slesvig i Danmark, og Borgen Mildesborg stod her paa Mildstedterfælled ved Mildebek, men er ganske undergaaet, formodentlig i den store Vandflod Aar 1300.

Mindakssøre, I. 216. En Øre paa den sydlige Side af Island, hvor det af Hjørleifs irste Drælle lavede Mindak kom i Land.

Minde eller Minne, VII, 181. Her holdtes et Slag imellem Kong Inge Haraldsøn og Magnus den Blinde. Nuvær. Gaarde Minde eller Minne strax vestenfor Mundingen af Bormen, der hvor den løber ud af Njøsien, i Eidsvolds Præstegjeld i Øvre-Nomerige i Norge. (*Kraft, 1 D. S. 459*). Navnet kommer af Ordet mynni, Mundingen af en Flod, afledt af Mund.

Mjadmesund, IX. 22. Det nævnes her tilligemed Rilestrøm. Et Sund ved Den Njømnen eller Njømnen (hvilket Navn er fremkommet af Mjödm) vestenfor Sands, i Evindvigs Sogn og Præstegjeld i Landskabet Sogn i Norge. Sundet menes at være det paa Vestfiden af Den imellem den og Den Bortnæs. (*Kraft, 4 D. S. 801*).

Mjola, Mjole, III. 66. VI. 311. VIII. 253. 267. Formodentlig nuvær. Mels, i Røds Præstegjeld i Helgelands Fogderi i Norge.

Njøsien, IV. 96. VIII. 30. 32. 33. 226. IX. 2. 11. 13. 48. 49. 70. 192. 196. 239. 256. 258. 259. 261. 263. 267. 294. 304. X. 117. 175. Nuvær. Jndsø Njøsien i Hedemarken, den største i Norge. Den beskrives som en stor Sø, der er ligere et Hav, VIII. 33. Paa en lille Holm i denne Sø skjulte Olaf Tryggvesøns Moder Astrid sig med sin Søn, da hun flygtede for Gunhilde Kongemoders Efterstræbelser, X. 175. *Jf. herom*

- Artiklerne Skau og Rand. Paa Holmen i Mjøsen ved Ringsager led Hakon Hakonson opføre en Steenborg, X. 117; af denne sees endnu Rundera paa den lille Holm en halv Fjerdingsvej fra Ringsager. (Kraft, 1. D. S. 685).
- Moberg, III. 18. En Gaard i Langedal i Hunavats-Syssel paa Nordlandet i Island.
- Modheim, IX. 235. Nuvær. Modum Præstegjeld i Bussens Fogderi i det sydlige Norge, forhen rimeligviis hørende til Landskabet Ringerige. (Kraft, 2 D. S. 449).
- Modestad, VIII. 218. 222. Formodentlig nuvær. Mostad i Strindens Præstegjeld ved Byen Throndhjem i Norge.
- Molde, IX. 363. Dette Sted omtales ved Hertug Skules Rejse fra Oslo til Hedemarken; han red til Eidsvold og heelt op til Molde; næste Dag tog han op til Hedemarken. Molde var da nordligst i Romerige eller i Hadeland eller Toten. Formodentlig Gaardene Nordre- og Søndre-Molden i Grans Sogn og Præstegjeld i Hadeland i Norge. (Anførte hos Kraft, 2 D. S. 218).
- Moldefjord, X. 278. En Fjord i Helgeland i Norge, hvor Afgudsdyrkeren Roald boede, altsaa nuvær. Saltensfjord i Saltens Fogderi. Noget nordenfor denne Fjord ligger Muulstrand. Det er den Fjord, hvori Godøerne laae. See Godø.
- Moldefjord, IX. 24. 85. 86. Nuværende Moldefjord i Hove Sogn, Sæls Præstegjeld, i Nordfjord i Norge. (Kraft, 4 D. S. 917. 929).
- Molung, i Bærmeland, VIII. 22. Nuvær. Malung Sogn i Vester-Dalarne eller Dalekarlien i Sverrig.
- Mont, V. 113. Det samme som Mundiesjeld eller Alperne.
- Montakassin, XI. 370. Det berømte Benediktinerkloster Monte Cassino i Provinsen Terra di Lavoro i Sydita-

lien. Den fornemste Kirke var Benediktskirke, i hvilken ingen Kvinde maatte komme. (See Werlauff Symb. ad geogr. medii ævi, Side 25 med tilhørende Anm.)
 Morastir, IX. 224. En Gaard i Værmeland i Sverrig strax ved Norges Grændse, imellem Dudaalen i Norge og Eda Sogn i Værmeland. Navnet findes i den forrige Skandse Morast, der 1643 blev indtaget af Hannibal Sehested og igjen erobret af Gustav Steenbuk. (Luneld, 2 D. S. 323).

Morland, see Blaaland.

Mors, Morsø, I. 116. 117. XI. 160. Bekjendt af en Sammenkomst og Fredslutning imellem den tyste Keiser Otto og den danske Konge Harald Blaatand. Nuvær. Morsø i Limfjorden i Nørre-Jylland i Danmark. Navnet synes at være kommet af Mandsnavnet Maar, Mar (Marr).

Mors, IX. 295. Nikolai fra Mors, Hertug Skules Skultsvend. Formodentlig Ladeplassen eller nuvær. Kjøbstad Moss i Borgesyssel i Wigen i Norge. Med mindre man følger Læsemaaden: Mjors, Søen Mjøsien.

Morster, XI. 181. 184. En Borg i England, som var en stor Hovedstad, i hvilken Kong Knud den Mægtige døde, og hvor han er begravet, saavel som hans Søn, Englands Konge, Harald Knudson. Dette er saaledes at berigtige: Knud den Store døde i Shaftesbury, og han blev begravet i Winchester, nemlig som det hedder i Chron. Anglosax., on Vinceastre on ealdan mynstre (Heimskr. T. 3, S. 23. Chron. Anglosax. S. 207). Af Ordet mynster, Kloster, monasterium, er dannet det nordiske morstr, eller rettere mōnstr, som her vistnok maa læses, skjøndt Efterretningen endda kun bliver halv sand.

Morster, Moster, I. 13. 183. 184. 251. II. 105. 252. III. 3. 12. IV. 13. VI. 265. VII. 227. X. 233. 291. 307. 316. 322. 336. 345. Fra denne Ø var

- Thora Møsterstang, Kong Hakon Udelsteensfostres Moder, I. 13. IV. 13. X. 154. 336. Kong Olaf Tryggveson landede her, da han fra Irland kom til Norge, og bemægtigede sig Riget; og han byggede her den første Kirke, I. 183. X. 233. 291. Thangbrand var Præst her, førend han sendtes over at kristne Island, II. 105. Thorolf Møstrestjæg havde Tilnavn efter denne Ø, VI. 265. (ligesaa en anden Mand af samme Navn, en af Islands Landsnamsmænd). Nuvær. Ø Møster eller Møgstær i Sognet af samme Navn, Findaas Præstegjeld, i Syd-Hordeland i Norge.
- Møster, IX. 37. 38. 74. En lille Ø kaldet Møstersø eller Ufsø, ved Mastre- eller Møsterfjord adskilt fra den nordensfor samme liggende større Ø, Rennesø, under Rennesø Præstegjeld, i den nordlige Deel af Rogeland i Norge.
- Mosa, I. 99. eller Maas, XI. 363. Ved denne Flod blev der holdt et stort Slag imellem de danske Konger Sigfred og Gudfred og Keiser Karl den Lykke. Floden Maas, der forener sig med Rhinen.
- Møster, see Mørster.
- Møstresund, see Møstresund.
- Mugevold, VIII. 211. Et Sted paa Fastlandet i Ranrige i Vigen i Norge, indenfor Haasteensund; nu i Bahusleen i Överrig. Jf. Haasteen.
- Mule, X. 95. Hakon Hakonson sejlede fra Ellidevig ved Kirkevaag eller Kirkwall paa Den Ros i Orkensøerne sønder forbi Mule og forbi Rogvaldsøerne. Nuvær. Forbjerg Moul paa den østlige Side af Den Pomona eller Mainland.
- Mulething, IV. 149. Paa dette Thing styrkede de Svenske i høien Ald fem af deres Konger paa een Gang i en Kilde. Da det var et Thingsted i Upland i Överrig, fan der næppe menes andet end den Eng, hvor Kongevalget siden foretoges ved Morastene, een Mil fra Up-

- fala, i Nærheden af Dannemarks Kirke. Dette antages ogsaa af Bjørner i Svea = Rikens håvda ålder, S. 74.
- Mundiefjeld, XI. 371. Bjergkjeden Alperne. Den kaldes ogsaa Munt eller Mont, V. 113. Heimskr. 3. S. 10. Det nordiste Navn er, som Werlauff bemærker, kommet af ital. monte, Bjerget, den vigtigste Bjergkjede, hvilket man har gjort snart til Mont, snart til Mundia. (See Werlauff Symb. ad geogr. medii ævi, S. 19-20 og tilhørende Anmærkning).
- Munkeliv Kloster, et Kloster af dette Navn paa Nordnæs i Kjøbstaden Bergen. See Bergen.
- Mustresund, Mostresund, X. 35. 50. Man sejlede fra Kongehelle i Norge øster til Mustresund. Dette Sund maa derfor være ved nuvær. Ø Mønster i Onsala Sogn, strax vestenfor den Halvø, der danner Indløbet til Kongsbakke i Halland. I Følge heraf skulde man troe, at den rette Læsemaade maatte være, ikke Mustresund, Mustrarsund, men Munstresund eller Munstersund, Munstrarsund; hvilken Fejltagelse let kunde skee, naar Stregen over Linien, hvorved n udtrykkes, i det oprindelige Hæandskrift har været utydelig.
- Mydal, III. 90. En Dal i Skaftefjelds = Syssel paa Østerlandet i Island.
- Myl, VII. 36. X. 109. Nuvær. Ø Mull, een af Syderøerne vestenfor Skotland.
- Mylkalv, X. 109. 110. Nuvær. Ø Calve, der ligger tæt ved nysnævnte Ø Mull. Ordet Kalv bruges nemlig sædvanlig til Navnet paa en mindre Ø ved Siden af en større. (Langeb. Script. L. 3, S. 240. Anm.)
- Mylfund, X. 96. Nuvær. Mullfund imellem nysnævnte Ø Myl og Fastlandet.
- Myrkaa, III. 185. En Flod i Øfjords = Syssel paa Nordlandet i Island.

- Myrkvid, I.** 101. 103. Den mørke Skov, en stor Skov i Holfseteland eller Holsteen; formodentlig Skoven Jernved (Jarnvith) nordenfor Eideren, ved den store Orken paa Grændsen af Bindland, Saxland og Danmark. (Langebek Script. L. 7, S. 530. L. 5, S. 348).
- Myrkvid, V.** 220. Ligesom forrige et almindeligt Navn paa enhver stor Skov. Denne laa paa Vejen imellem Kysten til Fyrisvalle, altsaa i Nærheden af Gammel Upsala i Sverrig.
- Myvatn, II.** 180. En stor Sø i Thingøre = Sysfel paa Nordlandet i Island.
- Mælaren, IV.** 189. V. 38. 227. Søen Mælaren i det egentlige Sverrig, især bekjendt af Olaf den Helliges Log ind i denne Sø; see Agnefit og Stokfund. Denne Sø kaldes ogsaa ofte Løgen eller Løgeren, og her en eneste Gang Mar. See Løgen og Mar: Begge disse Navne betyde Sø, Hav.
- Mære, see Møre.**
- Mærhæfi, I.** 222. Landskabet Murray i Skotland eller nuvær. Shire of Elgin og Shire of Nairn. Det kaldes i Chron. Manniæ Moravia, ogsaa ellers Murref (Antiqu. Celto-Scand. S. 49. 135), hvoraf vort Mærhæfi er dannet.
- Mødrevalle, Mødruvale, I.** 230. II. 183. IV. 162. V. 240. 284. Gudmund den Mægtiges Gaard. I Øfjords-Sysfel paa Nordlandet i Island. (Landn. 3, 16. Njals-saga, Kap. 114).
- Møen, VII.** 187. XI. 205. 332. 350. Nuvær. Ø Møen ved Sjælland i Danmark. Læsemaaden VII. 187 er uvis, jf. S. 188; Stedet kan nemlig enten være denne Ø eller ogsaa Landskabet Møre, nuvær. Møre-Herreder i Kalmar-Leen, hvilket nævnes i Ottars Rejse (Rasts Saml. Afhandlinger, 1 D. S. 322. 375). Navnet paa Den Møen har ikke, som man forhen har antaget, nogen Sammenhæng med det danske Ord Mø, Oldnordiske Sagaer 12 B.

og den kaldes derfor uden Grund Jomfruland. Det oldnordiske Ord Mön er nemlig aabenbar det samme som det angelsaxiske Mona, skotske Mone, eller Man; man sammenligner dermed det finske mon, som betyder et Æg, og maaskee har været den oprindelige Kilde til de senere Sprogs Benævnelser; Overgangen i Forestillingen om Ø og Æg lader sig i det mindste let tænke.

Møen, Møn, Man, i Syderøerne, see Man.

Møre, I. 29. 49. 57. 59. 85. 177. 190. II. 32. 36. 39. 169. 224. III. 62. 187. 188. 189. 190. IV. 290. 311. VI. 231. VII. 181. 195. 273. VIII. 29. 54. 57. 107. 122. 125. 135. 252. 270. IX. 12. 25. 71. 86. 194. 291. 292. 308. 315. X. 147. 149. 152. 338. 392. XI. 163. Nordmøre, I. 6. 11. 48. 82. 174. 272. II. 128. III. 58. 187. 188. IV. 9. 22. VII. 180. VIII. 59. IX. 86. X. 107. 148. XI. 108. Søndmør eller Sundmøre, I. 35. 50. 82. 84. 85. 271. II. 107. III. 62. IV. 22. 312. V. 73. VII. 5. IX. 210. 274. 324. 328. X. 148. 362. XI. 110. Begge Mører, I. 56. 148. III. 12. IV. 63. 219. VII. 233. 260. VIII. 75. 215. 216. 253. IX. 45. X. 148. Indbyggerne Møreboer eller Mører, VIII. 75. X. 388. Karl den Mørste og Arner den Mørste havde Tilnavn efter disse Landstaber. De udgjorde to vigtige Provindser i den midterste Deel af Norge, der endnu føre Navnene Nord- og Sønd- eller Syd-mør, og i den ældste Tid havde sine egne Regenter. I Nordmøre regjerede Nors Sønneson Grjotgard og hans Efterkommere, blandt hvilke Kong Hunthjof og hans Søn Sølve Klove bleve overvundne af Kong Harald Haarfager; i Søndmør Nors Sønneson Thergard, blandt hvis Efterkommere Kong Arnvid ligeledes blev overvunden af Harald Haarfager. Derpaa blev Regnvald Mørejarl indsat til Jarl over Nordmør, Romsdal og Søndmør; og efter denne Tid synes disse tre Landstrækninger at

have udgjort et særegent Leen, som hverken hørte til det Throndhjemste eller Bergenste (if. Strøms Søndmør, 1 D. S. 4). Rognvalds berømte Søn Gange-Rolf var herfra, og skal efter Sagnet have boet paa Vigersøen. Sidsteflægten og flere anseelige Slægter havde her hjemme; overhovedet forekomme disse Landskaber ofte i Norges Historie. Grændserne imellem Nord- og Søndmør i den ældre Tid lade sig næppe mere nøjagtig bestemme; kun saameget er klart, at Rysterne af begge have grændset sammen, og ikke saaledes som nu været adskilte ved Romsdal, hvilket Landskab kun udgjorde den indre Deel af det, som nu fører dette Navn. Saaledes siges f. Ex. Gaarden Hustad (see Hussted), der nu ligger i Romsdalen, at have ligget paa Nordmør. Andre angive noget bestemtere, at Nordmør i ældre Tider strakte sig til Rødholmen i Harams Præstegjeld paa Søndmør, saa at alle de Udsær, der nu ligge under Romsdal, den Gang henhørte til Nordmør. (See Strøms Søndmør, 2 D. S. 34. Høyem om Agersø Præstegjeld i Norske Vidensk. Selsk. Skr. i det 19 Aarh. 1 D. S. 316. Anm.) Møres Grændse imod Norden strakte sig ogsaa videre end nu, nemlig lige til Agdenæs eller endog til henimod Ørfedalsfjord, saa at den Deel af nuvær. Fosens Fogderi, som ligger søndenfør Throndhjemsfjord, hørte til Nordmøre. Dette har Schønning oplyst derved, at de Gamle henføre Gaarden Moldetun, nuvær. Moltun paa Næsset imellem Imsterfjorden og Værrefjorden, til Nordmøre (Landn. 4, 12), og ligeledes Gaarden Sølve, nuvær. Selven (see Sølve). Grændsen imellem Nordmøre og Throndhjem har da, efter Schønning's Formodning, været ved den en Fjerdingvej fra Gaarden Selven værende Elv Skruddu. (Schønning's Rejse, 2 H. S. 17. 21. Sammes Norges Hist. 2 D. S. 205. 3 D. S. 22). Det første Slag imellem Hakon Radejarl og Ragnfred, Erik Blodøres Søn, stod paa Søndmør, I. 84-85;

Stedet nævnes ikke, men det skal have staaet ved Flemø eller Skuls, een af Nordøerne, i Harams Eogn og Præstegjeld. (Falsens Norge, S. 71. Strøms Søndmør, 2 D. S. 19).

Møre eller Mære, i Throndhjem i Norge, I. 32. 33. IV. 215. 217. VII. 105. X. 276. 334. Det var en Hovedgaard med et stort hedensl Tempel, hvor Indthronderne holdt et stort Blot eller Offer med Offergilde ved Midvinter. Nuvær. Gaard Mære i Mære Eogn, Spa-rebo Præstegjeld, Jndersens Fogderi. Offerhuset skal have staaet der hvor Kirken nu staaer, eller nogle hundrede Alen nordenfor samme, hvor nu Gaarden Gilberg ligger. (Wing; Falsens Norge, S. 85. Klüvers Norske Mindesmærker, S. 78).

Møre, V. 18. eller Mære. Paa Møren boede en Bonde ved Navn Bruse, som var Høvding over Dalen Baldal, hvem Olaf den Hellige søgte til, da han drog igjennem denne Egn. Nuvær. Gaard Muri eller Mære paa den nordlige Side af Baldalselven i Norddalens Eogn og Præstegjeld i Søndmør i Norge. (Strøms Søndmør, 2 D. S. 264. Kraft, 5 D. S. 109). See Baldal.

Nafardal, IX. 123. Nuværende Næverdalen i Indset Eogn, Kvifne Præstegjeld, i Østerdalene i Norge. (Kraft, 1 D. S. 614).

Narbonne, X. 65. En By ved Middelhavet. Nuvær. Narbonne i Frankerig.

Natfarevig, I. 212. Saa kaldet efter Natfare, der fulgte med Islands Dydager Gardar. En Vig paa den vestlige Side af Skjalfandefjord, i Thingøre-Eyssel paa Nordlandet i Island. (Landn. 1, 1).

Naustdal, X. 94. 107. 111. 149. See Eilif fra Naustdal i Navneregisteret. En Gaard i Landskabet Fjordene i Norge. Paa Gaarden Naustdal blev Kong Bemund indebrændt af Rognovald Jarl, X. 149. (Harald Haar-

- fagers Saga Kap. 12. Egilsfaga Kap. 4). Nuvær. Gaard Nøstdal i Dalen Nøstedal i Eids Præstegjeld i Nordfjord. Der ligger ogsaa et Nøstedal i Søndfjord.
- Nautesund, VIII. 225. Nuvær. Nøtesund, ved Høgås Sogn, som er Annex til Skredsvik, i Bahusleen i Sverrig, forhen i Ranrige i Norge.
- Nautø, Nødø, IX. 40. 104. En lille, ubetydelig Ø, der endnu kaldes Nødø, og ligger i Bukkensfjord, en Deel af den store Stavangersfjord, udenfor den Arm af samme, som kaldes Skjoldsfjord, og østenfor Bukkensøerne, i Lysvør Sogn, Skjolds Præstegjeld, i Rogeland i Norge. (Kraft, 4 D. S. 202).
- Nerike, Nærige, III. 42. V. 23. Landstabet Nerike i det egentlige Sverrig. Det nævnes her i Anledning af Olaf den Helliges Rejse og Ophold der, tilligemed Skoven paa den vestlige Grændse. Steder forekomme ikke, uden det Øresund ved nuvær. Ørebro, som Kong Ring tog over før Slaget paa Braavalle (Fortæll. om gamle Konger, Kap. 7).
- Nesje, Næs eller Næsset, III. 32. 40. IV. 89. 112. 135. V. 155. VI. 277. VII. 191. IX. 43. 100. 187. 220. 240. X. 348. 381. Især bekjendt af Slaget imellem Olaf den Hellige og Jarlen Svend Hakonson. Nuvær. Brunlaugsnæs eller Næsset i Brunlaugsnæs Præstegjeld, Laurvigs Fogderi, imellem Skeens Fjord og Laurvigs Fjord, i Norge; nærmest den Halvø, hvorpaa Dhanum og Bergs Sogne ligge. (Kraft, 2 D. S. 818. Falsens Norge, S. 47.) Navnets Form Nesje er dannet af Fleertallets Hensynsform: á Nesjum, ved hvilken der maastee ikke sigtes til Næsset selv, men til de paa samme liggende store Steenhobe, som Søfolkene kalde Næssier, hvilke, efter et gammelt Sagn, nogle Rjæmper skal have kastet derover fra Den Jomfruland (Fayes norske Sagn, S. 105); men Fleertalsformen,

Næssene, kan ogsaa sigte til samtlige tre Næs, af hvilke Brunlaugsnæs er det ene, Entalsformen blot til dette.

Nid, Nidaa, Nidelven, II. 24. 45. IV. 85. 321. V. 165. 166. VI. 229. 251. 252. 329. 346. VII. 2. 96. 117. 181. VIII. 26. 62. 117. 123. IX. 168. 366. 368. X. 387. Nid eller Nidarelv er nuvær. Nidelven eller Neaelv, som kommer fra Jæmteland, løber igjennem Sælbofsø, og falder ud i Throndhjemsfjord ved Byen Throndhjem i Norge. (See om den Schønings Rejse, 1 H. S. 16. 50). Jf. Nideros.

Nidenæs, X. 244. Næsset ved nysnævnte Nid. See Nideros.

Niderholm, Nidarholm eller Holmen, I. 197. II. 62. 184. VII. 35. 167. 181. VIII. 29. 49. 76. 78. 104. 109. 110. 121. 122. 123. 124. 177. 255. IX. 21. 81. 200. 294. 330. 331. 340. X. 5. 93. 121. 341. En Ø ved Byen Nideros i Norge. I den ældste Tid brugtes den som Kettersted. Senere var her Klosteret i Holm eller Holmekloster eller Munkeliv paa Niderholm, stiftet af Sigurd Uldstreng paa Magnus Barfods Tid, VII. 35. I dette blev Magnus den Blinde indsat, VII. 167. Nuværende Munkholmen, noksom bekjendt af Griffenfeldts Fangenskab, ved Byen Throndhjem i Norge. (See ogsaa Schønings Rejse, 2 H. S. 3-5).

Nideros, Nidaros eller Kjøbstaden, Byen, II. 16. 24. 33. 129. 143. 150. 168. 195. 197. 206. III. 34. 36. 55. IV. 2. 84. 85. 86. 96. 97. 210. 213. 270. 287. 311. V. 3. 28. 62. 92. 98. 99. 100. 101. 109. 124. 135. 136. 141. 164. 165. 186. 189. 191. 203. VI. 8. 10. 15. 44. 80. 158. 192. 202. 217. 219. 220. 222. 229. 230. 231. 242. 251. 284. 292. 295. 322. 329. 331. 351. 354. 357. 359. 362. 367. VII. 26. 43. 55. 86. 91. 93. 95. 108. 109. 116. 117. 132. 150. 167. 181. 194. 199. 211. 220. 226. 244. 245. 257. 259. 264. 282. 292. 294. VIII. 25.

48. 49. 50. 51. 57. 59. 60. 64. 66. 68. 75. 76.
 99. 104. 108. 110. 113. 116. 117. 119. 120. 121.
 122. 124. 125. 175. 176. 177. 179. 181. 186. 187.
 198. 206. 223. 228. 229. 233. 250. 254. 255. 256.
 257. 266. 267. 269. IX. 6. 11. 12. 16-17. 19. 20.
 23. 28. 45. 48. 49. 71. 72. 75. 77. 79. 83. 114.
 117. 120. 125. 134. 159. 171. 191. 213. 241. 252.
 292. 295. 296. 300. 308. 309. 315. 318. 325. 329.
 332. 365. X. 47. 90. 116. 248. 341. 353. 357. 359.
 360. 361. 362. 363. 366. 382. 383. 385. 387. XI.
 179. Nuværende Kjøbstad Thronhjem i Norge. Den
 blev først anlagt af Kong Olaf Tryggvesøn, som lod
 rejse Huse paa Brædden af Nidelven, den saakaldte Ni-
 darbakke eller paa Nidernæs, den ved Nidelvens Udløb
 liggende Halvø, og befalede tillige, at der sammesteds
 skulde være et Kjøbsted. Kongsgaarden lod han bygge
 op fra Skibekrog, og lod Klemenskirken opføre. Tilforn
 var der paa Nidernæs kun en enkelt Gaard. Da Erik
 Jarl forbedrede Lade, som hans Fader Hakon Jarl havde
 anseet for sin Hovedgaard, og ikke agtede de Huse, som
 Olaf Tryggvesøn havde ladet opføre ved Nidelven, saa
 vare paa Olaf den Helliges Tid nogle af dem nedfaldne,
 andre stode endnu, men næsten ganske ubeboelige. Olaf
 den Hellige lod da de Huse, der endnu vare i Behold,
 istandsætte og de nedfaldne atter opføre. Derefter afbrændte
 Svend Jarl Byen, men Olaf den Hellige lod atter Kongsg-
 gaarden og Klemenskirken opføre, og lod tillige Grundene
 udfiske til Gaarde, hvilke han gav Bønder, Kjøbmænd og
 andre, som vilde bygge der. II. 24. 33. IV. 2. 85-86.
 96. Jf. Heimskr. I. 1, S. 274. I. 2, S. 44. 47.
 57. Efter denne Konges Død tiltog især Byen, da
 hans Lig blev ført til Klemenskirken, og hans Skrin
 hensat der. Først havde hans Lig været skjult i et øde
 Huus paa et Sted kaldet Saurhild eller Sørli, den
 Gang udenfor Byen; derpaa blev det ført op ad Naen,

og nedgravet i en Sandmæl. Siden blev der bygget et Kapel med et Alter paa det Sted, hvor Kongens Lig havde ligget; og da Erkebiskop Eisten lod Kristkirken bygge, lod han Højalteret sætte paa samme Sted, hvor Kongens Grav havde været. Men Olafskirke kom til at staae der, hvor den øde Stue paa Saurhild, i hvilken Liget havde ligget, forhen havde staaet. Det Sted, hvor Kongens Lig fra Nidelven blev baaret op af Vaaden, kaldte man Olafshild, hvilket senere var midt i Byen. V. 91-93. 100-101. Jf. Heimskr. I. 2, S. 383. 390. I Klemenskirke var Klokken Glad eller Glød, V. 124. I denne Kirke blev Magnus den Gode begravet, VI. 192. X. 357. Det var denne Konge, som lod Olafskirken bygge; den var dog ikke færdig da han døde, og den fuldførtes af Harald Haardraade. I denne Kirke blev Einar Thambestjælver begravet ved Siden af Kong Magnus Olafson. Kong Magnus lod ogsaa begynde paa Kongsgaarden. Kong Harald lod Mariekirken eller vor Frue Kirke opføre oppe paa Sandmælen, ikke langt fra det Sted, hvor Kong Olafs Lig havde ligget i Jorden. Det var en stor Kirke, og saa stærkt bygget, at den næppe kunde nedbrydes, da Erkebiskop Eisten lod den nedrive. Kong Harald lod ogsaa Kongsgaarden fuldføre ovenfor Mariekirken ved Elven. Han lod fremdeles Stedet indvie til Gregoriuskirken; og blev begravet i den af ham opførte Mariekirke, VI. 217. 230. 351. VII. 55. X. 359. Paa Olaf Kyrres Tid lode Hvirvningsbrødrene eller Gildebrødrene en Steenkirke bygge, som kaldtes Margretekirken, Heimskr. I. 3, S. 180. Denne Konge lod ogsaa den foranfærdte Mariekirke ombygge, saa det blev en Steenkirke, der fik Navn af Kristkirken, og siden førte man Kong Olafs Skrin derhen, hvor det blev sat over Alteret, V. 62. 135. 165. VI. 362. 367. X. 360. 361. 382. I Kristkirken ere blandt andre begravede: Kong Olaf Haraldson, Eisten, Hakon Hærdebred,

Kong Inge, Erkebiskop Eisten, Hertug Skule, VII. 93. 132. 264. VIII. 179. IX. 117. 369. X. 387. Nikolaikirken i Kongsgaarden blev bygget af Kong Eisten, VII. 86. Foruden de her nævnte Kirker forekomme endnu: Jons eller St. Hans Kirke, Andreaskirken, Korskirken, Apostlernes Kirke, og Peterskirken, VII. 292. VIII. 116. 266. 267. IX. 19. 20. 79. 139. Af disse Kirker ere nu kun to tilbage: Kristkirken eller St. Olafs Kirke, som er den nuværende Domkirke, og en Marie eller vor Frue Kirke, men som ikke staaer paa samme Sted, som den gamle Mariekirke. Der hvor Kongsgaarden tilforn var, var siden Skules Gaard ovenfor Klemenskirke. I Kongsgaarden nævnes: den store Hirdstue, Sunnivastuen, Kongestuen med en Forstue, Bredestuen, samt Dræhallen i Kongsgaarden og et Kapel i Kongens Herberge, begge byggede af Hakon Hakonson, VIII. 114. IX. 365. X. 116. Ogsaa omtales Bryggen ved Kongsgaarden, VIII. 116. Af andre Bygninger nævnes: Bispegaarden eller Erkebispesædet laa til Kristkirke, VII. 220; og ved samme Kirke var der en Skole, IX. 139. Fremdeles det store Gildehuus, bygget af Olaf Kyrre, og Korsgildet, VIII. 110. 198. IX. 20. 75. 365. Ogsaa nævnes Gaarden Grjot, VIII. 116. Skulegaarden, X. 361. Smedeboderne, VIII. 257. Dværstræde, Vestre Stræde, Nordre Stræde, Øvre Stræde, Nedre Stræde, IX. 17. 19. Broen, VIII. 59. 257, der fordum var paa den søndre Side ovenfor Kongsgaarden.

Ved denne By forekomme ogsaa:

Bakke, VIII. 116. 257. IX. 130. 191. 366. X. 75. 121. Forstaden Baklandet paa den østlige Side af Byen. See ogsaa Nonneseter.

Gla, eller Gle, VIII. 78. IX. 17. Forstaden Glen paa den vestlige Side af Byen.

Glevig, VIII. 258. IX. 329. Bugten Glevigen eller Havnen.

Glesletter, eller Glemarker, Glevold, VI. 80. VII. 122. VIII. 78. 83. 102. 108. 123. IX. 81. Nuvær.

Glevold ved Foden af Steenbjerget.

Steenbjerg, (see denne Artikel), nuvær. Steinberg eller Steenbjerg, vestenfor Byen.

Bratteøre, (see denne Artikel), udenfor Skibekrog, II. 24. VIII. 59. 110. Nuvær. Bratøren ved Udløbet af Nidelven. (see ogsaa Øren).

Feginsbrekke, VIII. 64. En Brink der laa imellem Steenbjerg og Byen.

Hvad Byens Befæstning angaaer, da anføres, at Erkebiskop Eisten ude ved Glevold havde ladet Træborgen anlægge, hvilken blev vel vedligeholdt under Kong Sverre. Kong Sverre lod sætte Pæle eller Pallisader ned fra den og langsmed Strandbrædden; uden om den var en Grav, VIII. 78. 79. 102. 121. 123. Denne Træborg, mener man, har været opført over den smalle Lange, der mod Vesten forener Byens Grund med Landet. Fremdeles lod Kong Sverre sætte Pæle langsmed Stranden ind forbi Gildehuset, tværs op over Øren til Elven, og langsmed denne til Bryggen. Der blev ogsaa sat en Balslynge ude paa Bratteøre, og et Kastel bygget oppe ved Broen, VIII. 122. 177. Endelig lod Kong Sverre paa Steenbjerg bygge en Borg, hvori der ogsaa var et Kongens Herberge. Dens ældste Navn var Borgen Sion, VIII. 116. 124. 176. 181. 223. siden kaldtes den Sverresborg, nu Svalsborg. Kong Hakon Hakonson lod gjøre en Muur om denne Sverresborg, og lod bygge Huse der, efter at den var nedbrudt af Baglerne, X. 117. Der nævnes ogsaa: den lille Borg i Nideros, IX. 126.

I og ved Nideros ere holdte adskillige Slag, blandt hvilke især: Slaget, hvori Erling Skakke faldt, paa Marken ovenfor Stapelen, kort udenfor Byen, VIII. 67; dette Slag stod paa det saakaldte Kalvstindet, en slet Plads, der nu ligger indenfor Byens vestre Port

langsmed Nidelven. Desuden Slaget imellem Birkebe-
nerne og Kong Magnus Erlingsøn, VIII. 110; imel-
lom Sverre og Baglerne, VIII. 256; imellem Baglerne
og Birkebeenerne, IX. 17; imellem Birkebeenerne og Hertug
Skule, hvori denne faldt, IX. 366. Byen afbrændte
under Hakon Hakonson, IX. 171. Nideros er endelig
mærkelig i Norges Historie ved Thinget Drething (see
Dren og Drething), samt som Erkebispesæde; i denne
Henseende hørte herunder ikke blot Biskopperne i Norge:
i Bergen, Stavanger, Oslo og Hammer, men ogsaa de
paa Island, Færøerne, Orkneyerne, Syderøerne eller Kon-
geriget Man og i Grønland.

Nisaa, Nisse, Nitze, VI. 256. 259. 265. 267.
268. 269. IX. 11. 12. 71. X. 358. XI. 188. Ninaa,
IX. 70. Den sidste Læsemaaede er urigtig, hvilket sees
ved Sammenligning af IX. 11. og IX. 70, hvor det
er samme Begivenhed der fortælles. Ligeledes er Læse-
maaden á Uizi, som findes paa tilsvarende Sted i
Heimskringla, urigtig isteden for á Nizi. Hos Care, S.
266, hedder Stedet Nissa eller Nyssa, Nyza. Her fore-
faldt det mærkelige Slag imellem den norske Konge Ha-
rald Haardraade og den danske Svend Estridsøn, VI.
256. X. 358. i hvilket Kong Svend blev overvunden, og
kun frelstes ved den norske Jarl, Hakon Jversøn, der lod
en Bonde, Karl, befordre hans Flugt, VI. 261-263.
Slaget holdtes ved Mundingen af Nisaa i Bugten Lof-
fjerd (see denne Artikel), i Følge X. 358. i Nærheden
af en Ø, hvilken sidste Omstændighed dog er fremkommen
ved Forblanding med en anden Begivenhed, som forefaldt
i Limfjorden; dette sees ved Sammenligning af dette Sted
og VI. 241. hvor det samme fortælles om Lyngormen.
Floden Nisaa er nuvæ. Nissaa i Landstabet Halland,
og den ved Fortællingen om Slaget anførte Karl Bonde
skal efter Sagnet have boet paa Gaarden Bondegaard i

Byen Søndrum omtrent en Fjerdingvej fra Udløbet af Nissaa.

Nitteelven, IV. 228. eller Nizia. Ved denne Elv blev de oprørste Bønder slagte af Kong Olaf den Hellige. Nuvær. Nitteelven eller Nittedalselven i Nittedalen i Nedre-Nomerige i Norge.

Njardarløg, X. 307. Der nævnes Thord fra Njarbarløg, een af Kjæmperne i Slaget ved Svolder. Det er en anden Bæfemaade for Nardarløg eller Nardeløg; see dette.

Njørvasund eller Njørvesund, IV. 54. VII. 57. 69. 213. Den første Nordmand, som sejlede herigjennem, var Skofte Dgmundson, VII. 57. Nordboerne kaldte saaledes Strædet ved Gibraltar. Om Navnets Ubledning har man haft adskillige Meninger, af hvilke den rimeligste er den, at Sundet kaldtes saa formedelst sin Snæverhed; og Navnet er da nærmest gaaet over til Nordboerne fra Angelsaxerne. Det kaldes ogsaa Mare strictum og i Navigatio ex Dania circa 1270. (i Langeb. Script. T. 5, S. 622) Narvese, der endnu paa nyere Engelsk ligefrem er narrow sea, det snævre Hav. Det nordiske Navn er fremkommet ved de sædvanlige Overgangslove fra Angelsaxisk til Oldnordisk, i Følge hvilke angels. e svarer til oldnord. j, og angels. a til oldnord. ö; saaledes er ogsaa her angels. nearu blevet til oldnord. njörvi (njörvi), i Intetkj. njörfa. See ogsaa Werlauff om Skandinav. Bekjendtskab med den pyrenæiske Halvø, i Annal. for nord. Oldt. 1836-1837 S. 59.

Noar, X. 101. Nuvær. By Nairn ved Floden af samme Navn i Nairn Shire i Mellem-Skotland.

Nonnesæter, Nonneseter, Nonnesæde, VII. 157. 251. paa Bakke, VII. 298. VIII. 136. ved Bergen VIII. 85. 132. ved Oslo, VIII. 218. 273. 278. IX. 354. Nonneseter er et almindeligt Navn paa et Nonnekloster. Nonneseter paa Bakke er nuvær. Bakkegaard

- og Kirke ved Byen Nideros eller Throndhjem i Norge, og staaer nu i Forbindelse med Byens Forstad Baklandet; men af Klosteret selv findes der intet Spor mere.
- Norddal, VII. 45. En Deel af nuvær. Dal eller Dalsland i Sverrig; omtrent nuvær. Nordals Herred. Jf. Sunddal.
- Norderaa, II. 207. En feilagtig Læsemaade. Det skal være Kanga, en Flod i Kangaavalle-Syssel paa Sønderlandet i Island. Saaledes læses der ogsaa i Kristnisaga, Kap. 11, S. 84.
- Norderaad, Nordaad, II. 13. 23. En Dal i Myre-Syssel paa Vesterlandet i Island, nedenfor Høltavørduhede.
- Norderøerne, VII. 37. En Deel af Syderøerne vestenfor Skotland; rimeligviis hele den nordvestlige Gruppe: Lewis, Uist og de ved samme liggende mindre Øer.
- Nordfjerdingen paa Island, see Nordlandet.
- Nordhumberland, Northumberland, I. 21. 22. 100. 101. 106. 129. IV. 16. 60. 61. X. 201. 337. 359. XI. 168. Indbyggerne Nordimbrer, I. 130. eller Nordymbrer, X. 328. Landet nordenfor Floden Humber i England; ikke blot det nuvær. Northumberland, men tillige Durham og York Shires. Det siges at være en Tredie- eller Femtedeel af England, og var mest beboet af Danste og Norste, fra den Tid Regner Lodbrogs Sønner hærgede det; derfor bemærkes ogsaa, at mange Stedsnavne, som Grimstær og Hauksfjot ere tagne af det nordiske Sprog. (Jf. Heimskringla, I. 1, S. 128. Egilsaga, S. 266). Saavel Landet, som dets ældre Konger forekomme hyppig i andre Sagaer; see især Rolf Krakes Saga, Kap. 6. 10. 11. 12. Regner Lodbrogs Saga, Kap. 15. 19. og Egilsaga. Som en Deel deraf forekommer ogsaa Klifland.
- Nordiske Lande, Norden, II. 286. X. 59. 138. 146. 213. XI. 181. og oftere. Ved dette Udtryk, Nordr-

lënd, forstaaes alle de nordiske Lande og Riger, saa vidt som den danske Tunge eller det oldnordiske Sprog taltes. Det indbefatter altsaa nærmest Danmark, Norge og Sverrig, samt de Lande, som de derfra udvandrede Folk bebyggede, især Færøerne og Island, thi her herskede det samme Sprog, som i det øvrige Norden, og Beboerne hørte til samme Folkestamme. Derfor synes endog England eller en Deel af samme at henføres til Nordlandene, naar der f. Ex. XI. 181. siges, at England af alle nordiske Lande er rigest paa myntede Penge. Til Nordlandene eller de nordiske Lande hørte derimod ikke Finmarken eller de hosliggende Dele af det nordlige Norge og Sverrig, thi hvorvel disse Lande ligge i Norden, vare de dog beboede af en fra Nordboerne aldeles forskjellig Stamme, Finnerne, som talte et grundforskjelligt Sprog; endnu mindre de østligere Landstrækninger i Norden, som henhørte til Østerleden (seé dette). I Følge den gamle Talebrug henhørte heller ikke Orkenøerne, Syderøerne og de øvrige Øer ved Skotland til Nordlandene, men til Vesterlandene (see denne Artikkel), endskjøndt de for en stor Deel vare beboede og beherskede af Norste.

Nordlandet paa Island, II. 6. 14. III. 18. IV. 159. 257. VI. 294. 301. VII. 190. X. 47. 85. 86. XI. 366. Nordfjordingen, I. 241. II. 212. 216. Nordlændinge=Fjering, IX. 2. Øfjordboernes Fjering, II. 180. Beboerne Nordlænderne, IV. 256. Den nordlige Deel af Island, som nu indbefatter Hunavatns-, Hegrenæs- eller Skagefjords-, Badle- eller Øfjords-, og Thingøre- eller Nordre=Øysler. Den begynder ved Rutefjord imod Vesten, og gaaer til Lagenæs imod Østen. De mærkeligste Fjorde ere fra Vesten mod Østen: Rutefjord, Midfjord, Hunefjord, Skagefjord, Øfjord, efter hvilken ogsaa hele Fjordingen undertiden kaldes, og Skjalfandefjord.

- Nordmandi, Normandi, IV.** 55. 56. 59. **VI.** 323. 347. 350. **X.** 65. 324. 359. **XI.** 169. 178. Landskabet Neustrien i Frankrig, som efter at være overdraget Nordmanden Gange-Rolf som et arveligt Leen af den franske Konge Karl den Enfoldige, fik Navn efter Normannerne eller de nordiske Vikinger. Hovedstaden var Rouen eller Ruda; see Ruda.
- Nordnæs, VII.** 85. 104. 156. 157. 159. 175. 290. **VIII.** 91. 93. 94. 99. 101. 238. 242. **IX.** 286. Et Næs paa den nordlige Side af Bergens Baag i Norge, paa hvilket en Deel af Kjøbstaden Bergen var anlagt. See Bergen.
- Nordsøen, IV.** 301. Fornemmelig den sydlige Deel af Vesterhavet (see dette) eller Havet imellem England, Danmark og Nederlandene, som ogsaa kaldes deels Englandsøhav, deels Jyllandshav.
- Nordstjernen, X.** 84. Polarstjernen, af Nordboerne ogsaa kaldt Ledestjernen, leidarstjarna, ordret Led- eller Kursstjernen, fordi de især efter denne søgte at bestemme Vejen til Søs.
- Nordvik, XI.** 174. Nuvær. Norwich i Norfolk Shire i England.
- Nordøerne, IV.** 314. 315. 316. De saakaldte Nordøer, en Deel af Færøerne.
- Norefjord, VIII.** 139. 146. 147. En Fjord, som skal have Navn efter Nor, der opholdt sig her, hvorefter Funden Norge, Kap. 2. Nuværende Sognedalsfjord ved Sognedals Præstegjeld i Landskabet Sogn i Norge.
- Norge, med Indbyggerne Nordmænd, især I.** 17. 23. 43. 77. 86. 87. 146. 169. 249. 250. **II.** 282. **III.** 31. 35. 37. 41. 46. 49. 55. **IV.** 7. 14. 55. 57. 63. 77. 103. 105. 109. 130. 151. 192. 193. 264. 265. 266. 269. 288. 305. 343. **V.** 1. 3. 4. 8. 40. 41. 93. 94. 105. 112. 115. 122. 186. 211. 241. **VI.** 2. 4. 6. 15. 19. 20. 22. 25. 67. 143. 150. 248. 270.

271. 272. 277. 327. 351. 355. 357. 360. 367. VII. 1. 13. 45. 63. 64. 78. 88. 104. 139. 149. 153. 184. 210. 218. 220. 222. 256. 266. 280. 286. VIII. 8. 10. 11. 16. 72. 107. 169. 184. IX. 128. 140. 147. 150. 194. 198. 199. 201-210. 245. 252-253. 284. X. 38. 60. 146. 152. 177. 204. 208. 313. 227. 247. 254. 271. 289. 308. 330. 332. 337. 341. 342. 345. 346. 348. 349. 357. 359. 364. *Norſt Tunge-*maal, X. 274. *Nuvær.* Kongerige Norge. Navnet *Norvegr*, *Nors Vej*, forklares efter de Gamle af Kongenavnet *Nor* eller *Nore*, X. 227; og oprindelig ſtulde da ved det egentlige Norge forſtaaes den *Strækning*, ſom denne *Konge* indtog, eller *Landene* fra *Jötunheim* til *Alfheim* med alt hvad der ligger veſtenfor ſamme; derimod fik de nordligere *Strækninger*, *Throndhjem*, *Nummedalen* og *Helgeland*, forſt ſenere ſine egne *Navne*. *Indbyggernes* *Navn*, *Nordmænd* (*Nordmenn* eller *norrænir menn*, *Gunlaugsſaga* Kap. 8) leder derimod til at forklare *Landets* *Navn* af *Nord*, ſaa at *Norvegr* ſtaaer for *Nordvegr* eller *Landet* imod *Norden*. Det hele *norſte Rige* indbefattede deels det egentlige Norge, deels dets *Bilande* eller *ſkatlande*, IX. 147. 311, nemlig *Færøerne*, *Jſland*, *Grønland*, *Orkænerne*, *Sydeſøerne*, *Man*, og flere *Øer* ved *Skotland*, ſamt *Jæmte-*land, *Helſingeland* og *Herjedalen*. Det egentlige Norges gamle *Grændſe* (*landamæri*) fulgte *Floden* *Gøt-*elven op til *Bæneren*, derpaa *Grændſerne* af *Landſkabet* *Marker* til *Eideſkov*, og ſaa *Bjergkjeden* *Kjølen* indtil *Finmarken*, IV. 109. VII. 45. Mod *Syden* var *Gøt-*elven fra ældgammel *Tid* *Grændſefloden* mod *Sverrig* (eller *Gøtlandene*) og *Danmark*, IV. 105. 151. VIII. 43; i *Begyndelſen* af *Olaf* den *Helliges* *Regjering*, da den *ſvenſke* *Konge* havde ſat *Syſſelmænd* i *Kanrige*, indſtrænkedes vel *Grændſen* til *Svinesund*, men *Olaf* den *Hellige* tilbagevandt igjen hele den *nordlige* *Deel* af *Kan-*

rige og de øvrige Strækninger ved Kysten, og endelig hele det gamle Norge, da han ved Forlig fik den Part, som deraf endnu tilhørte Sverrig; fra nu af var Gøtlevnen atter Grændsen imod Syden, og vedblev at være det under Harald Haardraade, Olaf Kyrre, som samledes der med Danekongen Knud, under Magnus Barfod, og Kong Sverre, paa hvis Tid ogsaa Ranrige hørte til Norge, og endelig under Hakon Hakonson, som baade blev hyllet der, og tillige ved denne Grændse havde hyppige Sammenkomster med de Svenske. Fra Bænersøen gik Grændsen til Bærmeland, dog til forskjellige Tider i forskjellig Udstrækning: Harald Haarfager havde underlagt sig Bærmeland, og hans Rige indbefattede ikke blot dette, men ogsaa de høsliggende Strækninger øster til Bænersøen, men i hans Alderdom rev Arnfinn Jarl sig løs fra hans Herredømme; Hakon Adelsteen søgte igjen at bringe Bærmeland i sin Magt, og undervang ikke blot det, men ogsaa i det mindste en Deel af Vester-gøtland (Egils saga, Kap. 73. 78). Senere derimod gave alle disse Landstrækninger sig under Sverrig, og de følgende norske Konger søgte forgjæves at faae dem tilbage: Magnus Barfod gjorde Paastand paa alle de Herreder, som laae vestenfor Bæneren indtil Bærmeland, nemlig Sunddal, Norddal, Ve, Wardynje og alle Skovstrækningerne eller de saakaldte Marker, som hørte dertil, men disse Lande havde den Gang allerede en Tidlang betalt Skat til Vester-gøtland, og Indbyggerne vilde ogsaa nu heller vedblive at være svenske Undersaatter; Kong Magnus gjorde forgjæves et Indfald i Markbygden, og alle Indbyggerne her gave sig atter under Sverrig. Grændsen her gik altsaa fra den sydlige Ende af Bænersøen langsmed den vestlige Grændse af Sunddal, Norddal, Marker og Bærmeland. Fra Bærmeland fulgte Grændsen Kjølen, dog angives ingen nærmere Bestemmelser, vestenfor Hærjedalen og Tæmteland til Finmarken; og her endtes det egentlige Oldnordiske Sagae 12 B.

lige Norge ved Weggestaf nordligst i Helgeland (see Weiga). Underledes forholder det sig, naar Norge tages i den mest udstrakte Betydning; da regnes ogsaa Finmarken med; naar Norges Grændse f. Ex. bestemmes at være mod Sønden Gøtelveu, mod Østen Eidskov, mod Norden Gandvig eller det hvide Hav, V. 211; og naar der sammesteds tilføjes: mod Vesten Angelsøsfund, saa medregnes alle de vestlige Skatlande, navnlig alle Øerne ved Skotland; if. X. 227. og Angelsøsfund. Norges naturlige Inddeling i det Nordensjeldste og Sødensjeldste forekommer i Sagaerne under Udtrykkene: nord og sønder i Landet, norðr í landi ok suðr; undertiden endnu med næjere Bestemmelser, som Keiser nord til Throndhjem, norðr í Þrándheim, sønder til Wigen, suðr í Víkina, I. 86, 87. IX. 199. X. 3. men hertil føjes endnu ofte en tredje Bestemmelse: den midterste Deel af Landet, um miðt landit, hvis Beboere adskilles fra Thrønder og Wigverjer (Indbyggerne i Wigen), I. 17. 23. 43. IV. 14. I den ældste Tid bestod hver af disse Dele af flere Kongeriger, hvis Navne for en stor Deel vedligeholdtes efter det hele Riges Forening under Harald Haarfager, og ligeledes bevarede i Fylkeinddelingen, i det denne Konge bestemte, at der i hvert Fylke, istedenfor de forrige Konger, nu skulde være en Jarl, I. 169. Til det sydlige Norge hører da: Wigen og Oplandene med deres mindre Afdelinger; til det midterste eller vestlige Norge: Rogeland, Hordeland, Sogn, Fjordene, Møre og Romsdal med nogle under dem indbefattede Strækninger; til det nordlige Norge: Throndhjem, Nummedalen og Helgeland. Inddelingen i Fylker, som angives noget forskjellig anføres saaledes fra Nord til Syd i Haandskriftet Arnæ-Magn. Nr. 281. 4to: Haaleigefylke, Naumdælefylke, Eynafylke, Sparbyggefylke, Stjordælefylke, Skau-nefylke, Verdælefylke, Strindefylke, Gauldælefylke, Dræ-dælefylke, Nordmørefylke, Sødmørefylke, Fjordefylke,

Fjalesfylke, Sognesfylke, Hordesfylke, Rygesfylke, Egdesfylke, Oster-Agde, Vestfold, Vingulmark, Ranrige, Romerige, Hedemarken, Hadeland, Ringerige, Gudbrandsdale; tilsammen 27. Andre Inddelinger kan sees i Peder Klausens Norges Beskrivelse, 4de Kap. For at oplyse Sagaerne bør her dog endnu bemærkes en anden ældgammel Inddeling af Landet, som grunder sig paa de i de forstjellige Strækninger forhen herskende Love; nemlig Frostethingslove for Landstrækningerne nordenfor Forbjergget Stat; Gulethingslove for de vestlige Strækninger fra Stat af imod Syden; Heidsivialove for Oplandene; og Borgethingslove for Vigen. See isøvrigt Navnene paa de enkelte Landstaber; samt om Bjergene, Artiflerne Fjeldet, Rjølen og Dovrefjeld; og Elvene eller Floderne Gøtelve, Raumelve, Verma. Til Landets naturlige Bestaaffenhed sigtes ved den poetiske Omskrivning: Klippelandet, X. 385; det kaldes ogsaa et fattigt, uvejbart Land, IV. 130. Folket skildres som et haardt Folk, hvilket det var vanskeligt at hemsøge med Krig, I. 77; ligeledes fremhæves dets Tapperhed, især i Sammenligning med de Svenskes og Danskes, II. 273. 274. V. 41.

Normandi, see Nordmandi.

Northumberland, see Nordhumberland.

Numidien, XI. 371. eller Numidieland. Det gamle Land Numidien, omkring nuvæ. Algier, paa Nordkysten af Afrika. Navnet er ligesvem optaget efter sydlige Kilder.

Nummedal, I. 86. 272. II. 165. 187. III. 12. 64. 180. IV. 211. VI. 87. 91-96. VIII. 48. 50. X. 7. 146. 283. 341. XI. 109. Nummedalsfylke eller Nummedølesfylke, II. 164. III. 62. IV. 212. X. 147. Indbyggerne Nummedøler, IV. 287. VII. 113. Et Landstabs i den nordlige Deel af Norge, nordvest for Throndhjem. Det har Navn af Naums eller

Numsølden, som løber derigjennem. Efterat Gørs Søn, Søkongen Veiter, havde taget det i Besiddelse, havde det sine egne Konger og Jarler; fra een af disse nedstammede Hakon Ladejarl (Om Fornjot, Kap. 1); og der boede adskillige mærkelige Mænd, som Ketil Hæng, Grim Lodinfinn o. fl. om hvilke man har egne Sagaer. Paa Harald Haarfagers Tid regjerede her Brødrene Herlaug og Kolloug, af hvilke den sidste blev Kong Haralds Jarl. (Heimskr. L. 1, S. 81 og X. 146). Det blev kristnet tilligemed Throndhjem, og omtales derefter af og til i Norges Historie. Da man finder den øvre Halvdeel af Nummedalen omtalt, saa maa det have bestaaet af to Dele: Øvre og Nedre. Det maa da ogsaa i den ældre Tid have omfattet mere, end nu, nemlig foruden Nummedals Fogderi ogsaa den Deel af Fosens Fogderi, som ligger nordenfors Throndhjemsfjord. Hos de Gamle forekommer nemlig aldrig nogen Benævnelse som Fosen Leen eller Fogderi, men dettes sydlige Deel indtil Agdenæs hørte til Nordmøre, og den nordlige maa da, som ogsaa Schøning har antaget, have hørt til Nummedalen, da den hverken hørte til Møre eller til Throndhjem. Jf. Skillingerne. Ogsaa Den Hitteren hørte hertil. See Hittersø.

Ny Kirke, IX. 226. Nuvær. Ny Sogn søndenfors Eda i Jøsse-Herred i Bærmeland i Sverrig.

Nymoda, IV. 49. Efter Slaget paa Ringmarchede drog Olaf den Hellige til Kanterborg, og indtog denne By; han havde Landværn for England, og sejlede omkring ved Kysten; han lagde op i Nymoda, hvor han traf Thingmændenes Hær, som han overvandt. Thingmændene havde deres Sæde i London og i Slessvik. Schøning affætter dette Sted, men som uvist, i Northumberland; Suhm (Danm. Hist. 3 D. S. 341) mener, at det er nuvær. Newport paa Den Wight; denne ligger ved Floden Cowes, hvilket bemærkes, da det nordiske Navn udtryk-

kelig tilkjendegiver, at det var ved Udløbet af en Flod (móða, mouth). Østenfor Newport i Sussex ligger Newhaven ved Floden Duse, en nu næsten tilstoppet Havn strax vestenfor Seaport. Det kunde med maaskee endnu større Rimelighed være denne, her menes, da baade Floden er større, og London, Thingmannalids Sæde, nærmere.

Nyrve, V. 17. Nuvær. Nørve eller Nørvs i Borgunds Sogn og Præstegjeld i Søndmør i Norge. (Strøms Søndmør, 2 D. S. 86. Kraft, 5 D. S. 118).

Nærike, see Nerike.

Næs, IV. 219. Nuvær. Gaard Sønstenæs i Lom Sogn og Præstegjeld i Gudbrandsdalen i Norge. Der skal forhen have været en Kirke, hvis underliggende Sogn hed Næs, og her stod indtil for faa Aar siden et Stuehuus, hvori Kong Olaf skal have opholdt sig, da han kristnede Folket paa Lom. (Kraft, 2 D. S. 147).

Næs, IX. 221. En Kirkeby, eller stor Gaard med Kirke i Romerige. Nuvær. Næs Præstegjeld i Øvre-Romerige i Norge, og formodentlig den gamle Næs Præstegaard, der forhen laa lige ved Kirken, hvor man endnu finder Spor af Husetomterne. (Anført af Kraft, 1 D. S. 447). Kirken staaer paa et stort Næs ved Foreningen af Glommen og Vormen, hvoraf Stedet har faaet Navn. (Kraft, sst. S. 410.)

Næs, Næsse, see Nesse.

Næs eller Næsset i Throndhjem, VIII. 76. IX. 301. Her laa Gaarden Steen. Nuvær. Bynæssets Præstegjeld i Landskabet Strinden i Throndhjem i Norge; Hovedsognet hedder ogsaa Etene. Efter nogle skal det være her Orm Eyrigia boede (Heimskr. T. 1, S. 249. Høyem om Bynæssets Præstegjeld, S. 304). Jf. Bynæs og Steen.

Næs, Næsset i Skotland, see Katenæs.

Næs, IX. 278. Et Forbjerg i Skotland, efter Sammenhængen i Landstabet Galloway paa Vestfiden, thi her regjerede Alein Jarl, IX. 274. Bistnok menes der da nuvæ. Mull of Galloway i Wigton Shire, lige overfor Den Man.

Næsset, X. 97. Her, efter Sammenhængen, Mull of Cantyre i Skotland.

Næsodde, **Næsodden**, IX. 166. 240. 346. Nuværende Næsodde i Næsoddens Præstegjeld, i Aggers og Folloug Fogderi, ved Kjøbstaden Oslo i Norge.

Nødø, see Nautø.

Nørre-Agde, see Agde.

Nøstdalsfors, IX. 12. eller Dalforsnaust, et Sted ved Gøtelvei i Vester-Gøtland i Överrig, højere oppe end Byen Gamla Ledese, formodentlig ved nuvæ. Landsby Fors. Her i Oversættelsen maa ud af Elven rettes til: op ad Elven.

Odde, IX. 159. 172. 214. X. 395. Bekjendt af Sæmund Frode, Lopt Ormsøn og Snorre Sturlesøn; Oddeverjernes Sæde. Nuvæ. Gaard Odde paa Tungen imellem Rangaarne i Rangaavalle-Syssel paa Sønderlandet i Island.

Odense, XI. 205. 238. 251. 275. 311. 313. Nuvæ. Kjøbstad Odense i Fyen, den ældste bekjendte Stad i Danmark. Den skal nemlig allerede være anlagt af Odin, og kaldtes da Odinsø, Odinsey (Heimskr. I. 1, S. 9). Dette forudsætter, at den dengang var en Ø, hvilket af Stedets nuvæ. Bestaaffenhed lader sig oplyse. (See især Bedel-Simonsens Borgruiner, 1 S.). I Knýtlinga kaldes Stedet ogsaa Odinsve, d. e. Odins Offersted, hvilket da har været her paa Hovedøen, medens Offerstedet for andre Guder efter al Sandsynlighed vare deels paa mindre Øer, deels i Omegnen. Byen er især bleven bekjendt af Knud den Helliges Drab, XI. 245-246.

- (i St. Albani Kirke, Saxe, S. 220), og ved hans Relikvier, som bevarede i et Skrin over Altaret i den efter ham kaldte St. Knuds Kirke, XI. 251.
- Ddinsø, Dnsø, IX. 13. 72. 73. Uden Tvivl nuvær. Dnsø Præstegjeld i Mellem Borgesjævel, Mossø, Thunø og Dnsø Fogderi, Smaaleneens Amt, i Norge.
- Dfotansfjord, Dfotefjord, III. 195. VIII. 127. Dfot, X. 116. I Dfot lod Hakon Hakonsøn bygge en Kirke. Nuvær. Dfotensfjord og omliggende Dfotens Præstegjeld i Saltens Fogderi i Norge. Den havde formodentlig Navn efter Drolde- eller Finnekongen Dfote, der omtales i Ketil Hængs Saga, Kap. 5, og hos Saxe S. 97 kaldes gigas Offoti.
- Dfrestad, eller Dprostad, Dprustad, I. 60. 61. 62. 63. 70. 71. 170. II. 187. 224. X. 184. 307. Paa denne Gaard boede Kong Olaf Tryggvesøns Morfader, Erik Bjodestalle, og denne Konges Moder flygtede hertil med sin spæde Søn, og tilbragde her en Vinter, I. 60-61. Efter Fortællingens Sammenhæng maatte man nærmest søge denne Gaard i Nærheden af Herredet Skaun i Romerige (see Artiklen Skaun), og det gamle Dfrustad kunde da være Sognet Dpstad i Dbdalen, men efter den almindelige Mening blev Olaf Tryggvesøn født paa en af de smaa Holme i Søen Rand eller Randsfjorden under Gaarden Eid i Næs eller Brandbo Sogn i Hadeland (Kraft, 2 D. S. 222. 244); og Kongens Morfader, Erik Bjodestalle, boede paa nuvær. Gaard Dbrestad i Nærims Sogn, Haa Præstegjeld, i Landstabet Jæderen i Rogeland (Schønings Norges Hist. 3 D. S. 177. Kraft, 4 D. S. 89). Torfæus antog imidlertid, at dette Sted laa i Bigen, og man maa tilstaae, at Fortællingen i Olaf Tryggvesøns Saga, naar det laa paa Jæderen, er ikke ganske nøjagtig, thi efter denne Saga, I. 63. flygtede Kong Olafs Moder fra Gaarden Dbrestad, og kom om Aftenen til Skøns Herred, hvilket synes unu-

ligt, naar hun gik til Fods fra Jæderen. Hendes Forfølgere kom ligeledes ridende fra Obrestad om Morgenens, og naaede Skaun om Aftenen.

Dgsund, see Haugesund.

Olafshule, V. 20. En Hule, i hvilken Kong Olaf den Hellige opholdt sig, i Nærheden af et Rildevæld, paa hans Rejse igjennem Valdalen i Søndmør i Norge. See Valdalen.

Olfos, X. 276. Thorod fra Olfos nævnes. En Gaard i Throndhjem i Norge; formodentlig ved Uglfosfen i Klæbo (Schønings Rejse, 1 H. S. 30) eller ved Fosfen i Aalen Sogn (jf. XI) i Guuldaalen (Schønings Rejse, 1 H. S. 92).

Olympus, XI. 370. Det bekjendte Bjerg Olymp i Thesalien.

Onerheim, VII. 282. IX. 148. 201. Rimeligviis nuvæ. Onerheim eller Onereim, en Gaard paa Lysnæs, som fordmum efter en der herskende Jarl skal have hedt Jarlsø, i Onereim Sogn, Lysnæs Præstegjeld, i Syd-Hordeland i Norge. Der ligger dog ogsaa en anden Gaard af samme Navn paa den anden Side af Hardangerfjord paa Fastlandet.

Opdalen, Opdalene, IV. 83. VIII. 118. 132. IX. 11. 294. 364. X. 117. Opdals-Skov, VIII. 229. Nuvæ. Opdals Præstegjeld, en isoleret Fjelddal i Orkedalen i Throndhjem i Norge; den udgjør den øverste Deel af den til Nordmøre hørende Sunddal. (Kraft, 5 D. S. 429). Opdals Skov er Skoven imellem Opdalen og Meldalen.

Opdalen, IX. 232. Efter Sammenhængen paa dette Sted en Dalstrækning imellem Hakedalen i Romerige og Hadeland i Norge.

Ophaug eller Ophoug, I. 153. En Gaard paa Orje eller Ørelandet i Fosens Fogderi nordenfor Throndhjemsfjord, hvor der ogsaa ligger en Gaard Udhoug.

Oplandene med Indbyggerne Oplændinger, I, 2. 5. 10. 19. 20. 52. 53. 56. 62. 148. 153. 209. II. 48. 52. 116. 130. III. 36. 37. 63. 66. IV. 8. 10. 14. 15. 20. 69. 76. 81. 132. 153. 159. 213. 229. 261. 270. 345. 350. V. 22. 41. 142. 196. 239. VI. 8. 103. 150. 151. 155. 174. 196. 218. 231. 232. 234. 238. 268. 269. 272. 277. 279. 319. VII. 1. 5. 100. 127. 151. 181. 221. 266. 273. 281. 287. 289. 294. VIII. 30. 33. 45. 54. 109. 122. 125. 189. 215. 224. 229. 232. 293. 294. 299. IX. 9. 11. 13. 48. 49. 55. 67. 93. 102. 122. 124. 147. 154. 170. 177. 182. 184. 192. 193. 194. 200. 208. 231. 233. 243. 245. 250. 252. 256. 258. 261. 263. 267. 269. 288. 294. 295. 297. 298. 328. 331. X. 77. 129. 130. 141. 142. 227. 238. 272. 289. 316. 342. 348. 362. Saaledes kaldtes den ene Halvdeel af det sydlige Norge, den nemlig, som laa oppe i Landet, i Modsætning til Vigen, som laa ved Havet. Der tales undertiden om den søndre Deel af Oplandene, IX. 208, hvilket forudsætter en nordre Deel; men sædvanlig nævnes blot Oplandene i Almindelighed. Til de egentlige Oplande hørte Hedemarken, Gudbrandsdalene, Romerige, Thoten, Hadeland, Valdres, IV. 76; ogsaa regnes undertiden Ringerige dertil, hvilket derimod paa andre Steder adskilles derfra, som II. 116: hele Ringerige og en stor Deel af Oplandene blev kriget. Foruden de egentlige saakaldte Oplande laae der ogsaa flere Landstrækninger inde i Landet: Solør, Østerdalene og Thelemarken, som ikke indbefattedes under dette Navn, men nævnes med sine særegne Navne; f. Ex. alle Oplandene og Østerdalene, VIII. 33.

Oprostad, see Ofrestad.

Ordst, IV. 114. VIII. 286. Nuværende Ø Droust eller Drosteland, i Bahusleen i Sverrig, forhen hørende til Vigen i Norge.

- Orkedal, Orknedal, Ørkedal, I. 190. II. 36. 224. III. 16. IV. 57. 83. 84. 86. 105. 219. 289. VI. 232. VII. 294. VIII. 30. 118. 119. 229. 232. 252. 259. IX. 11. 71. 81. 293. 320. 329. X. 143. 307. Orkdølefylke eller Orkedalesfylke, IV. 83. X. 143. Indbyggerne Orkndøler, VIII. 269. Nuvær. Orkedal eller Orkedal i Throndhjem i Norge. Den har Navn af Elven Orkn. I den ældste Tid havde denne Landstrækning sin egen Konge; den sidste, ved Navn Grytting, blev overvunden af Harald Haarfager (Heimskr. I. 1, S. 79). Paa Hakon Jarls Tid fik Thorkel Turefrost, hvis Datter blev gift med Sigmund Bresterson, den i Forlening. Efter Olaf Tryggvesøns Fald fik den berømte Einar Thambestjælver den af Erik Jarl. Siden nævnes den af og til i de borgerlige Krige. Grændserne imod Nordvest have forhen strakt sig noget videre end nu, i Følge det under Nøre og Throndhjem Bemærkede angaaende Nordmøres gamle Grændse; imod Østen hørte ogsaa Børsen Sogn, der nu er Annex til Bynæssets Præstegjeld, til den gamle Orkedal. (See Høyem om Bynæssets Præstegjeld, i Norske Vid. Selsk. Skr. fra det 19de Aarh. 1 D. S. 297). Foruden den egentlige Orkedal, nuvær. Orkedals Præstegjeld, som har givet det hele Fylke Navn, bestod dette ogsaa af Opbalen, Meldalen eller Meldalen, og Kennebo.
- Orkn, VIII. 113. 118. 259. Orknebro, IX. 293. Nuvær. Orkneelv eller Orknedalselv, der udspringer i Kvikne Præstegjeld i Østerdalenes Fogderi i Norge, og derpaa løber igjennem Kennebo, Meldalen og Orkedalen. Mundingen af denne Elv kaldes Orkneos. Den omtalte Orknebro er maaskee den nu saakaldte Bangsbro, som Landevejen fører over, nedenfor Gaarden Bjerkager, i Kennebo Sogn, Meldalens Præstegjeld. (Kraft, 5 D. S. 545).

Orknedal, see Orkedal.

Ormsø, IX. 33. En Ø i Kristianiafjord i Norge; man sejlede fra Lønsberg til den, og derfra ind til Hovedø. Rimeligviis den lille Ø Ormsø, der nu hører til Jarlsberg, i Nøttersø Præstegjeld. (Anført hos Kraft, 2 D. S. 739).

Os, IX. 259. Ribbungerne havde Oplandene inde lige indtil Os. Falsen (Norges Historie 3 D. S. 404) forstaaer herved Byen Oslo, men der menes uden Tvivl det Sted, hvor Lougen falder i Mjøsen. En Flods Udløb hedder sædvanlig Os.

Osar, I. 228. Man kom ud til Island i Osar eller i Flodmundingerne. (Ogsaa Landn. 1, 15). Uden Tvivl de tæt ved hinanden liggende Mundinger af Sellsjøt og Lagarsjøt i Mule-Syssel paa Østerlandet i Island.

Oslo, VI. 240. 241. 243. 266. 267. 268. 269. 354. VII. 5. 6. 147. 149. 184. 185. 209. 225. 247. 249. 250. 251. 253. 254. 287. VIII. 56. 110. 115. 160. 186. 196. 206. 215. 218. 220. 226. 267. 268. 269. 271. 279. 286. 290. 301. IX. 5. 8. 12. 33. 42. 47. 48. 50. 52. 55. 66. 86. 96. 108. 120. 154. 157. 158. 165. 166. 167. 177. 179. 180. 200. 211. 212. 219. 221. 229. 231. 240. 241. 242. 243. 248. 252. 254. 255. 256. 258. 259. 260. 262. 263. 267. 269. 272. 275. 276. 291. 295. 304. 319. 326. 330. 332. 336. 337. 342. 343. 344. 363. X. 5. 11. 21. 25. 28. 35. 36. 38. 42. 55. 56. 87. 117. 369. 388. 391. XI. 307. Kjøbstaden Oslo, der en Tidlang var Norges Hovedstad, blev anlagt af Harald Haardraade formedelst Stedets bekvemme Beliggenhed, VI. 240; var derefter af og til Kongernes Sæde, og Bispesæde; nogle Konger bleve hylbøde der, som Magnus den Blinde og Magnus Erlingsøn. Den vigtigste Kirke var den hellige Halvards Kirke, saaledes kaldet efter den norske Helgen Halvard Vejbjørnsøn, hvis Helligdomme bevarede her, VII. 184.

VIII. 271. 279. IX. 86. I denne Kirke bleve ogsaa begravede: Kongerne Sigurd Jorsalefarer, VII. 147; Magnus den Blinde, VII. 209; Kong Inge og Dronning Kongsbroder, VIII. 160; Kong Hakon den Unge, X. 56; samt Baglingernes Anfører, Hr. Andreas, IX. 158. Desuden nævnes: Marielirkegaard paa Øren, VIII. 218; Nikolai kirke, Laurens kirke, og Olaf kirke; og Klostrene: Korsbrødre gaarden, Prædiker gaarden, IX. 351. 358. 359. samt et Nonnekloster, Nonneseter, der laa paa Leiren eller Leergrunden vestenfor Byen, VIII. 218. Kongsgaarden lod Kong Hakon Hakonson bygge ude paa Øren, IX. 350. X. 117. Fremdeles nævnes: Biskoppens Kastel, Hakonsgaarden og Biskopsgaarden, IX. 167. 260. 354. Gaarden Digerstytning, Skarhælen, et Sted kaldet Pale, IX. 272. 273; og Sudeboderne, VIII. 279. Den søndre Gade, Langstræde, VIII. 218. 220. det vestre Stræde, IX. 350. En Deel af Byen samt Halvard kirke blev afbrændt af den danske Konge Erik Emun, VII. 185. XI. 307. Slag holdtes her imellem Kong Sverre og Baglerne, VIII. 218; Baglerne og Kong Inge, IX. 33; Birkebener og Ribbunger, IX. 182; Kong Hakon Hakonson og Hertug Skule, IX. 352. Byens Navn ubledes af Elven Lo, og man forklarer Oslo som en Omsætning af Loaros eller Munden af Lo; senere skrives det Opslo. I Steden for den 1624 afbrændte By anlagdes, som bekjendt, Norges nuværende Hovedstad, Kristiania, af Kristian den fjerde. Lærningerne af den kaldes endnu Gamle Byen, strax ved Kristiania. (See isvrigt Kraft, 1 D. S. 383. fgg.). See ogsaa Elvineegg, Gedebro, Martestofke, Thrælebjerg.

Oslofjord, III. 37. IV. 34. V. 8. VIII. 224. 268. IX. 181. 346. Den Fjord, som gik ind til Kjøbstaden Oslo i Norge, eller den nordlige Deel af nuværende Kristiania = Fjord.

- Dølo Herred**, IX. 189. 237. Rimeligviis en Deel af det strax herefter nævnte **Dølo Syssel**, nuvær. **Aggers-Herred** eller **Thinglag**, i **Aggershuus Amt** i Norge.
- Dølo Syssel**, IX. 157. 166. 173. 190. 211. 255. Et Syssel, der først nævnes under den norske Konge **Hakon Hakonson**, og under ham var forenet med **Folden** eller nuvær. **Folloug**. Det indbefattede **Eggen** omkring **Rjøbstaden Dølo**, samt nuvær. **Lier**, hvilket derimod i ældre **Tider** hørte til **Westfold**.
- Døsta**, forekommer i **Fornmannas**. III. 69, hvor der nævnes **Kol** or **Ostu**, en uvis **Læsemaade**, istedenfor hvilken her i **Oversættelsen**, III. 62. læses: **Kolofostre**.
- Døstrefjord**, IV. 248. VIII. 133. IX. 25. **Døsterfjord**, IX. 85. **Oldnord**. **Austrar-** eller **Ostrarfjördr**; **Varianterne Otrarfjördr**, **Mostrarfjördr** ere uden **Tvivel** falske. Nuvær. **Døsterfjord**, som beles i **Nørre-** og **Søndre-Døsterfjord**, i **Nord-Hordeland** i Norge.
- Døttarstød**, II. 13. 223. III. 25. Den **Gaard**, hvor **Døttar**, **Halfred Wandraadestjalds Fader**, boede. I **Nørderaadal** i **Myre-Syssel** paa **Westerlandet** i **Island**.
- Døtte**, IV. 219. En **Elv**, som løber igjennem **Dalen** (**Gudbrandsdalen**); paa begge **Sider** af den var en **Bygd** **Lø** (**Lom**). Nuvær. **Døtta** i **Gudbrandsdalen** i Norge. Den udspringer paa **Fjeldene** i **Søndmør**, gaaer igjennem **Loms** og **Waage-Bandet**, der ogsaa kaldes **Døtta-Bandet**, og falder i **Lougen**.
- Døttestad**, eller **Raastad**, IX. 236. Den rette **Læsemaade** er **Døttestad**, nuvær. **Døttestad**, **Annex** til **Stange Præstegjeld** i **Hedemarken** i Norge. Jf. **Skaun** i **Hedemarken**.
- Døttosund**, XI. 373. Saaledes kaldet efter **Kejser Otto** den **Røde** eller den anden, som ved sit **Indfald** i **Danmark** paa **Harald Blaatands Tid** trængte frem til dette **Sund**. Denne **Beretning**, der med **Hensyn** til **Navnets Oprindelse** er **urigtig**, er optaget efter **Adam** fra **Bremen**

(Hist. eccles. I. 2. c. 2), hvor Sundet kaldes Ottinsundt. Det rette Navn, Oddesund, forekommer allerede i Ynglingesaga Kap. 28. Saaledes kaldes ogsaa Sundet endnu, efter den eller de Odder ved hvilke det ligger; det er nemlig et Sund i Limfjorden i Nørre-Jylland i Danmark, ved Odby Sogn paa Thy, og Overfarten skeer herover fra Thyholm til Galling.

Drø, see Drens.

Pale, see Oslo.

Paltestkja, V. 242. 267. XI. 370. Et Rige i Garde-
rige eller nuvær. Rusland. Heri laa Byen eller Borgen
Paltestkjuborg (Orvaroddsfaga, Kap. 30), der ogsaa fore-
kommer hos Saxe under Navnet Peltisca; det samme
som den paa Kuriks Tid anlagte By Poltest (Scherers
Nestor, S. 50) og nuvær. Polozk ved Floden Duna.
Riget Paltestkia er altsaa Landstrækningen omkring denne
By eller en Deel af det gamle Litthauen.

Pannonien, VII. 84. Det gamle Pannonia, en Deel
af nuvær. Ungarn.

Papø, VII. 43. Jf. Orkensøernes Saga, S. 116, hvor
det samme fortælles, men den kaldes Papule; samme-
steds S. 354 kaldes den Papulo, men ellers, S. 78,
Papø den større, forskjellig fra Papø den mindre, S.
74. Her menes uden Tvivl den store Papø eller nuvær.
Papa Westray, een af Orkensøerne; den lille hedder nu
Papa Stronsay. Begge have formodentlig Navn efter
de Papæ eller Eremitter, som først have nedsat sig her,
hvortil er føjet Navnene paa de større Øer, Westray og
Stronsay, ved hvilke de ligge.

Parcieland, XI. 369. Eller rettere Partheland, i Asien.
I Arnæ-Magn. Nr. 765. 4to hedder det derom: Næst
Indieland er Pardialand, som grændser til Floden Tigris;
i Grændselandet boede Usfur Sems Søn og det Land
kaldes Usfyrien. Der er ogsaa Persidialand, hvor Elam

byggede. I Stjorn beskrives ligeledes dette Parthia, kaldet saa efter Folket Parther; det lægges der nordenfor det røde Hav, som deles i to Fjorde: den arabiske og den persiske Bugt; mod Norden strækker det sig til Kaukasus og det kaspiske Hav.

Parez, XI. 340. Et Sted paa Den Rygen eller ved Sundet imellem denne og det faste Land af Pommern. Efter Rnytlinga fortælles her, at Kong Valdemar laa ved Den Stræla (Dånholm), og Absalon sejlede forbi ham til Parez, og red op til Bergen Gards (Kareuz). Efter Sare gik derimod Toget fra Provinsen Arkona til Havnen Por, hvorfra Absalon sejlede til Zindra (Ziudra, Zudar) (Sare, S. 310). I Rnytlinga er der Tale om to Toge, hos Sare kun om eet; det lader sig derfor ikke afgjøre, om Parez og Por ere eet og samme Sted. Efter Suhm (Danm. Hist. 7. D. S. 201) er Por maaskee den store Proner-Vig imellem Rygen og Pommern; og Parez nuvær. Poserik, men dette ligger oppe i Landet, og Parez sejlede man forbi. Det lader sig næppe afgjøre hvilke Steder der menes; flere Steder paa Rygen bære, efter Schwarz, Navnet Por; Borhov ved kaldes en Landspidse nordenfor Stralsund; et Sted Porek (Preek) laa ligeledes i det til Stralsund hørende Land; Por kan ogsaa have været der hvor Fehr-Stanse ligger paa den sydlige Side af Rygen.

Paris eller Parisborg, X. 44. XI. 363. Paris i Frankerig; den gjæstedes af Nordboerne først paa Vikingstogene, siden for Studeringernes Skyld.

Patreksfjord, I. 220. En Fjord paa Island, som Landnamsmanden Orlyg opkaldte efter sin Fosterfader Bisfop Patrek. I Bardestrands-Syssel paa Vesterlandet.

Peitulant, IV. 54. 55. X. 202. XI. 26. Peita eller Peitulant er det gamle Landskab Poitou, Pictavia, paa den vestlige Side af Frankerig. Naar Keiser Otto den Røde i Sagaerne siges at regjere over Saxland og Pei-

tuland, saa vil det med andre Ord kun sige, at han var Keiser i Tyskland og Frankerig, eller rommerst Keiser, Karl den Stores Efterfølger. Pettuland er en mindre rigtig Læsemaade.

Persideland, XI. 369. Persien i Asien. Persida begynder ved Indieland imod Østen, og ender mod Westen ved det røde Hav eller den Deel af samme, som kaldes den persiske Bugt (Stjórn).

Petlandsfjord, I. 181. V. 30. 133. X. 95. 110. Nuvær. Pentlandsfirth imellem Caithness i Skotland og Orkenøerne. Her stod et Slag imellem Rognvald Bruseføn og Thorfinn Jarl, hvilket ogsaa omtales VI. 38, hvor det, ligesom i Orkenøernes Saga, S. 64, kaldes Slaget ved Raudabjerg eller Rødebjerg. (See Rødebjerg). I denne Fjord var Sejladsen meget farlig, og der var en Malstrøm eller Havsvælg; midt i samme ligger ogsaa Den Stroma (Strøm), og østenfor samme Pentland Skerries.

Petzina Slette, Peizinske Sletter, V. 126. 332. Kong Kirialax af Grækenland drog til Blökumannaland, og holdt her et Slag med Hedningene paa disse Sletter. Navnet skrives meget forskjellig, men kun den her først nævnte Form kan være den rette; disse Sletter ere nemlig Landet omkring ved Floden Vizina i Ballakiet, hvor Keiser Alexius ogsaa efter byzantinske Efterretninger slog Lejr imod Paginekkerne. Det nordiske Navn kan ogsaa være kommet af dette Folkens navn (Bedjak, Petschinak), og Sletten er da en Landstrækning i deres Land. (See Heimskr. L. 3. S. 404-405 med tilhørende Anmærkninger. Suhm om Chazarerne i Vidensk. Selsk. Skr. 1 D. Samme om Paginekkerne, sst. 10 D. Hammer sur les origines Russes, S. 33. 64. Lehrbergs Unters. zur Erläuter. der Gesch. Rusl. S. 388. 398. 418-425).

Pike, VIII. 189. Kong Sverres Broder Erik gjorde et Tog til Estland, der som hedder i Pikum eller, efter Varianten, i Vikum. I een Roder tilføjes: ok Tuntu. Ved dette ellers ubekjendte Sted (Suhms Danm. Hist. 8 D. S. 120) kan der næppe menes andet, end Provinsen die Wiek (den Hapsalske Kreds) i Estland, saa at Varianten i Vikum her er den rette Læsemaade. Denne Provins Wiek er ogsaa omtalt hos Suhm (7 D. S. 197) just som een af dem, hvorfra der især blev drevet Sørøveri, og saa meget rimeligere er det da, at Eriks Tog gjaldt denne. Med Hensyn til den anden, ellers meget usikre, Variant Tunta kan bemærkes, at Byen Revals lettiste Navn er Dannu Pils, esthnisk Dani lin, efter de Danske, da det maaskee er det Varianten har villet udtrykke; men snarere ligger dog deri Navnet paa den til Wiek grændsende Provins Sontagana (saa at der for Tunta skal læses Sunta). Nordboerne lærte da først at kjende Østysfel eller Den Øst, og Udelsysfel, d. e. Kyststrækningen lige overfor Øst og de ved den liggende mindre Øer, eller Provinsen Notalien, hvori Byen Leal ligger; her skal Navnet endnu findes i Godset Abdila (Suhms Danm. 1 D. S. 445). Begge disse, Østysfel og Udelsysfel, nævnes i de ældste nordiske Kilder; men derefter gik Nordboerne noget længer ind til den Bugt, hvor Floden Pernau falder ud; paa den ene Side af denne Flod ligger Provinsen Wiek, paa den anden Sontagana, og disse er det da vist nok, som omtales her i denne senere Kilde. (See om Beliggenheden af disse Landstaber Kortet i Merkels die Vorzeit Lieflands, 2 D.)

Pilavig, VII. 218. Et Sted paa Kysten af England, sydligere end Skarpeffær (ved Scarborough) i Yorkshire. Det er efter Suhm (Danm. Hist. 6 D. S. 168) Walmwick, som da i Følge Nærheden af Langton, der omtales tilligemed dette Sted, maatte være i Lincolnshire; der har jeg dog ej fundet det hos Camden. Derimod Oldnordiske Sagaer 12 B.

ligger der søndenfor Scarborough en Fiken Bay, der vel kunde være Pilavik, og noget indenfor i Landet østenfor Floden Derwent et Langton, begge i Yorkshire. Noget sydligere ligger en Baliwik paa Halvøen Holderness imellem Padrington og Spurnhead (Heimskr. T. 3, S. 359. Anm.), formodentlig det samme, som Suhm mener; men er dette Pilavig, saa kan Langton ikke have været det i Lincolnshire, men et af de flere Steder paa Holderness, som nu ere ødelagte.

Pislar eller **Fisfle**, IX. 44. 100. En Gaard, som siges at ligge paa Næsset eller nuvær. Brunlaugsnæs i Norge. Det er efter Munch (Om det gamle Grenland, i Annaler for nord. Oldt. 1836-1837, S. 72) Pinsle i Sandehered, forðum ogsaa skrevet **Pintlar** eller **Pinslar**; hvorved tillige Udstrækningen af Næsset eller det gamle Næsse (see denne Artikkel) bestemmes.

Placencia, XI. 258. Kort fra denne By stiftede den danske Konge Erik Ejegod et Hospital for Pillegimme. Næmlig det saakaldte Eriks - Spital imellem Placinza og Domneberg eller Borgo a San Donnino (Werlauff Symb. ad geogr. medii ævi, S. 19. Suhms Danm. Hist. 5 D. S. 47). Nuvær. By Piacenza i Italien.

Plazmynne eller **Flazmynne**, XI. 349. 354. Een af Odersflodens Mundinger i Pommern. Saxe, S. 333, beskriver nøjagtig Odersens Udløb, hvorledes den først danner ligesom et lille Hav, Pomeranorum lacus (das große Haaf), og derpaa løber ud igjennem tre Mundinger: exitus Penensis, Peenemünde, exitus Svinensis eller Zwinensis, Swinemünde, og exitus Caminensis, Udløbet af Divenow Strom. Af disse nævner Knýtlinga kun den midterste, Swinemünde, hvoraf Flazmynne er en Oversættelse.

Plovshøsel, XI. 308. eller **Plogshøsel** i Ribe Bispedømme, hvorfra den i Danmarks Historie bekjendte Plog den Svarte var. En Landstrækning omkring ved Ribe i Danmark. Navnet Plog eller Plov findes ogsaa endnu i Landsbyen

- Plovstrup (Plogstorp) i Jernvid Sogn, Gjording Herred (Suhms Danm. Hist. 5 D. S. 513. Anm.)
- Polakker, I. 128. eller efter det oldnordiske Udtryk Polaver, et Folknavn, der ligefrem er optaget af den her anførte sydlige Kilde.
- Polineland eller Polene, XI. 318. 370. Polen. Om den her nævnte Kong Baladar i Polineland eller Woldemir, Fyrste af Halicz og Wladimir (Gallizien og Lodomerien), see Suhms Danm. Hist. 6 D. S. 146. 150-151.
- Portyria, VII. 190. VIII. 289. IX. 13. 29. 258.
- Portø, IX. 90. Nuvær. Portør eller Porter, en Havn tre Fjerdingsvej fra Kragerø; den udgjør den østlige Deel af Gaarden Østre-Levang i Sannikedals Sogn, Thelemarkens og Bamble Fogderi, i Norge. (Kraft, 2 D. S. 560. 3 D. S. 92). Denne Havn forekommer ogsaa hos Cæsar, S. 318, under Navnet Sinus Porturia.
- Primsignd, XI. 113. 120. En Ø nordensfor Hjørungevaag. Nuvær. Ø Sulen eller Suløen, i Borgunds Sogn og Præstegjeld i Landskabet Søndmør i Norge. (Kraft, 5 D. S. 120). See Hjørunger, Hjørungevaag.
- Pul, VI. 109. XI. 370. Det samme som Apulien, eller Kongeriget Neapel.
- Rabiteland, XI. 371. Det samme som Arabien.
- Rafnaas, VIII. 232. Et Bjerg ved Jnbdalen paa den sydlige Side af Thronhjemsfjord, over for Thorbjerg, uden Tvivl forhen hørende til Orkedalen, i Thronhjem i Norge. See Jngedal.
- Rafnegil, X. 72. Her blev Thorgils Skarpe dræbt af Thorbard Thorarensøn. En Gaard i Nærheden af Grund, i Øfjerds-Syssel paa Nordlandet i Island.
- Rafni sta, III. 180. En Ø med en Gaard, hvor Ketil Hæng boede. (Jf. Egils saga Kap. 1. Ketil Hængs Saga, Kap. 1. Landn. 5, 3). Den laa udenfor Numme-

dalen i det nordlige Norge; efter Schøning paa nuvæ. Ø Ydre-Vikten. Navnet har ellers Lighed med nuvæ. Ramstad (forhen Rafnstad) som ligger strax nordenfor Fjoldensfjord i Nummedalen. Paa Rafnista holdtes, efter Heimskr. I. 3, S. 259 Thing for Nummedølerne og Helgelænderne, hvilket her i Sagaerne, VII. 113, henføres til Thronenæsthing.

Rafnsfjord, II. 191. En af Fjordene paa den vestlige Side af Grønland.

Rafnsholt, X. 40. En Gaard i Ranrige i Norge; nu i Bahusleen i Överrig.

Rafnsvaag, VIII. 289. En Vaag udenfor Lunna eller Lønsberg Lønde; maaskee ogsaa, hvis man fer Lunna læser Luma, ved Den Ljøms, søndenfor Lønsberg i Norge. See Lunna.

Ragnarstad, XI. 206. og Ragnarsø, XI. 206. En dansk Mand Ragnar, der havde sin Slægt i Sønder-Jylland (Sønder i Jylland), boede paa Ragnarstad i Ribe Bispedømme, hvor der ogsaa var en Sø, kaldet Ragnarsø. Denne Ragnar eller Regner var en Ven af den danske Konge Svend Estridsøn; og der er vel ingen Tvivl om, at Stedet har faaet Navn efter ham. Derfor som man antager, at denne Mand ikke blot havde sin Slægt, men ogsaa selv boede i Sønder-Jylland, saa er Stedet, hvilket Suhm mener (Dann. Hist. 4 D. S. 636) nuvæ. Randerup i Lo Herred, fire Mile søndenfor Ribe, hvor der findes en Høj, Søgaardsøj, hvis Navn indeholder Minde om Søen, og hvor der i gamle Tider skal have været en Herregaard. Dog mangler her Overensstemmelse i Navnene, da Ragnarstad ikke kunde gaae over til Randerup eller Randorp. Stedet kan derfor ogsaa være nuvæ. Ringkjøbing i Nørre-Jylland, der forhen stredes Rænnækjøping, hvilket kan være sammentrukket af Regnerkjøbing. Anneret hertil hedder Rindum eller Ringum, og har uden Tvivl været ældre end Rjøbstaden;

det hed forðum Rænum, der er en Sammentrækning af Rænnuhem, og altsaa svarer til oldnordisk Ragnarsheimar. Søen er da Ringkjøbing Fjord.

Ragnildeholm, X. 117. see Kongehelle.

Rakkestad, IX. 155. Maastee nuvær. Rakkestads Præstegjeld i Mellem-Borgesjyskel eller Rakkestad Sorenskriveri, i Smaalenes Amt i Norge. Dog findes der adskillige andre Steder af samme Navn, som Gaarden Rakkestad i Næs Præstegjeld i Romerige.

Ramnæs, VII. 269. 295. En Gaard i Herredet Re, i Vestfold i Norge, hvor der holdtes et Slag imellem Erling Skakke og Sigurd Jarl, samt et andet imellem Magnus Erlingsøn og Birkebenernes Anfører Eisten, hvori denne faldt. Jf. Re. Navnet skrives Ranes, Rafsnæs, ogfaa aldeles urigtig Romsnæs, Rumsnæs. Det er nuvær. Ramnæs i Ramnæs Præstegjeld, Jarlsbergs Fogderi i Norge. (See ogsaa Suhms Danm. Hist. 7 D. S. 149).

Ramsholm, X. 40. 41. En Holm i Ranrige i Norge. Formodentlig nuvær. Ramsø, en lille Ø i Skjærene udenfor Bahusleem i Sverrig.

Ramsø, XI. 328. Nuvær. Ramsø magle omtrent en Mil fra Roskilde, i Ramsø Herred i Sjælland i Danmark; hos Care S. 276: Ramsö vicus.

Rand, Rønd, Randsø, I. 61. III. 37. V. 142. VIII. 31. 32. 116. IX. 190. 196. X. 137. 329. Olaf Tryggvesøn blev født paa en Holm i Randsøen, I. 61. Nuværende Randsfjord i Hadeland i Norge. Olaf Tryggvesøn skal være født paa een af de smaa Holme, der ligge under Gaarden Eid i Brandbo Sogn, Grans Præstegjeld (Kraft, 2 D. S. 222); og efter nogles Mening var det paa en Holm i denne Sø, og ikke i Mjøsen, hvor han med sin Moder senere blev skjult.

Randaberg, VIII. 62. 63. 66. 68. Bekjendt af Jon af Randaberg, een af Erling Skakkes Mænd. Stedet er

maafsee nuvæer. Gaard Kanneberg, paa hvis Grund Kannebergs Sogneskirke staaer, i Stavanger Præstegjeld, i Rogeland i Norge. (Kraft, 4 D. S. 103).

Randesund, Kannesund, IX. 13. 73. X. 54. Nuvæer. Randsøund eller Kannesund, en Miil østenfor Kristiansand i Norge, i Oddernæs Sogn, Mandals Fogderi, Lister og Mandals Amt. Havnen dannes af Derne Herø, Randsø og Thorsø. (Kraft, 3 D. S. 471-472. Falsens Norges Hist. 3 D. S. 236). Efter Navnet Randarsund at slutte har det gamle Navn paa Den Randsø været Rønd. Istedefor Randarsund læses i Texten, X. 70, Raudasund, en Fejl, der ogsaa findes i Heimskr. L. 5, S. 320; herved er Stedet, X. 54, urigtig blevet oversat ved Rødesund.

Randers, VII. 285. XI. 234. 329. 344. Bekjendt af en Sammenkomst imellem Erling Skakke og Kong Valdemar den første. Randersbro nævnes ved Krigen imellem Kong Valdemar og Svend Grade, XI. 329; jf. Saxe S. 280: Randrusii pons. Nuvæer. Rjøbstad Randers i Nørre-Jylland i Danmark. Det nuværende Navn, sammentrukket af Randeros, Randarós, forklæres simplest ved ostium amnis Rønd, Mundingen af Aaen Rand; andre forklare det af det jydsk Ord Rand eller Kann, Fisserhuus, hvoraf da Aaen kunde være kaldt Randaa, og dens Munding Randaaros, sammentrukket Randros. Saaledes kaldes Stedet ogsaa i Valdemars Jerdebog hos Langebek, L. 7, S. 519. 542.

Rangaa, vestre, II. 185. østre, III. 180. To betydelige Floder i det efter dem kaldte Rangaavalle-Syssel paa Sønderlandet i Island.

Kannesund, see Randesund.

Ranrige, I. 6. 20. IV. 9. 16. 108. 109. 111. VI. 367. VII. 151. X. 342. 357. Øster-Ranrige, III. 12. Ranrige udgjorde en Deel af den norske Landstrækning Rigen øster eller østenfor Fjorden; og ofte forstaaes

- der ved Vigen øster blot Ranrige. Det er nuvær. Bahusleem i Sverrig, men hørte forhen til Norge. Det strakte sig fra Gøtelven til Svinesund, I. 6. IV. 108. og inddeelttes i den nordre og den østre Deel, som under Sverrigs Overherredømme hver havde sin Leensmand; nuvær. Provstier Vikorna.
- Rasterkalv, I. 36. Bekjendt af Slaget paa Freida eller Freis. See Freida. Navnet findes endnu paa Odde ved Freids Kirke i det saakaldte Rastebjerg og en Bæk, kaldet Kalvsgrova eller Kalvsrenden. (Klüvers Norske Mindesmærker, S. 116).
- Raudebjerg, see Rødebjerg.
- Raudsø, II. 16. En Ø i Helgeland, saa kaldet efter en Mand Raud eller Rød; der var et stort Gudehuus for Thor, I. 265-266. Nuvær Røds, Hovedsognet i Røds Præstegjeld i Helgelands Fogderi i Norge. (Schönings Norges Hist. 1 D. S. 84).
- Raumathing, IX. 134. eller Runathing, der findes som Variant. Et Sted i Throndhjem i Norge, hvor Kong Inge stred med Thrønderne; formodentlig ved Raana, en lille Tværelv, der falder i Nidelven.
- Raume, II. 223. Her læses: Vak den Engelske fra Raume, een af Rjæmperne i Slaget ved Svolder. Denne Mand kaldes, X. 307. Vak den Vermste, hvilket fører til den rette Læsemaade: den Vermste eller fra Værmeland. Stedet Raum, som han var fra, er altsaa nuvær. Romstoug ved Romsøen, imellem Nedre Romerige og Værmeland, i det gamle Landstak Marker. Romstoug er nu Annex til Røddenæs Præstegjeld, i Rakkestad Sørenstriveri i Smaalene i Norge.
- Raumelven, Romelven, IV. 96. 111. VIII. 18. 196. En Elv, der løb igjennem det efter den kaldte Romerige i Opplandene i Norge, og faldt i Havet ved Borg eller Carpsborg. Nuvær. Glommen indtil dens Ubløb i Havet.

- Raunø, Raunøerne, X. 96. 110. Nuvær. Der Rona og Ransay østenfor Skj i Syderøerne ved Skotland.
- Ravnebjerg, VIII. 180. Kustlungerne i Tønsberg lagde deres Skibe ud ved Ravnebjerg; det er altsaa et Forbjerg ved Kjøbstaden Tønsberg i Norge. I Følge det lige-lydende Navn Rafsnsvaag maa det have været enten ved nuvær. Tønsberg Lønde eller ved Den Ljøms; see Rafsns-vaag og Tunna.
- Ravnør, VI. 350. Et Sted i England, som Harald Haardraades Søn Olaf, efter Slaget ved Standfordbridge, sejlede ud fra, for at drage til Orknøerne. Jf. Orknøernes Saga, S. 94. Dette Sted er uden Tvivl det af Camden (Britannia, S. 900) omtalte Ravensere, en Berg der laa paa Halvøen Holderness nordensfor Humbeflodens Udløb, i Yorkshire i England, men som tilligemed flere Borge sammesteds er ødelagt.
- Re, Ree, VII. 268. 269. 294. VIII. 14. 107. Et Herred eller en Landstrækning i Landskabet Vestfold i Norge. Formodentlig en Deel af nuvær. Ramnæs Sogn, og maafee den saakaldte Kirkebygd. (Kraft, 2 D. S. 757). Jf. Ramnæs.
- Re paa Vestlandet, VI. 45. 46. Aren, VI. 61. eller Re Herred, XI. 335. Re i Vindland, X. 63. Nuvær. Ø Rygen ved Pommern, eller nærmest, den største sydlige Deel af samme, som ved Sunde adskilles fra Provinserne Wittow og Gasmond. See Rygen. Her holdt Kong Magnus den Gode et Slag med Venderne, og siden et andet med Svend Estridsøn, hvis Stedsbestemmelse har foraarsaget Fortolkerne mange Banfæligheder. Men ved at sammenligne den oldnordiske Text til de ovenfor anførte Steder, VI. 45-46. 61. vil man finde, at de der forekommende Vers rigtig angive Stedets Beliggenhed á Vindlandi, for hvilket der urigtig er læst á Vestrlandi, paa Vestlandet; og alle Undersøgelser for at gjenfinde Stedet Re paa Vesterland eller Vestenland ved Sylt eller Før i

- Sønder-Jylland i Danmark (see dette Sted i Registeret til Heimskringla, Suhms Danm. Hist. 4 D. S. 89. o. fl.) falde derved bort af sig selv. Ovenstaaende Aren er ligeledes, hvilket det tilsvarende Vers viser, en urigtig Læsemaade, fremkommen derved, at en Afskriver har læst i eet Ord aren istedenfor å re, paa Re. Den hele Sammenhæng viser ogsaa, at Re er Rygen, en Bemærkning, der ogsaa allerede er gjort i Heimskr. I. 3, S. 36, Anm.; og naar Magnus den Gode sejlede hjem til Danmark fra Zomsborg kunde han ikke komme til at stride med Bønderne vestenfor Jylland.
- Redavatn, III. 18. eller Hreduvatn. En Sø i Myresyssel paa Vesterlandet i Island; ved denne maa altsaa Gaarden Ottarssted i Norderaadal have ligget. Den kaldes i Landn. 2, 3. ogsaa Helgavatn, men i Gunnlaugs-saga, Kap. 10, ligesom her, Hreduvatn.
- Refshaledyb, X. 62. En Deel af Havnen ved Kjøbenhavn, nemlig Dybet ved det af Erik Glipping anlagte Søkastel Refshaleborg, der hvor Tre Kroner siden blev anlagt (Pontoppidan. Orig. Hafn. S. 73-74).
- Reidarstad, VI. 178. En Gaard i Svarfabardalen i Øfjords-Syssel paa Nordlandet i Island.
- Reidessjod, III. 96. 195. En Fjord i Østfjordene paa Island, eller i Mule-Syssel paa Østerlandet. I denne Fjord landede Opdageren Naddo, ved Reidessjeld, I. 212, hvor der ved en Trykfejl staaer Rødesjod. Jf. Landn. 1, 1.
- Reidgoteland, I. 104. 105. XI. 370. Det gotiske Fastland i Modsætning til Øgoteland eller de af Gøterne beboede Øer. I udvidet Betydning kan derfor ved Reidgoteland forstaaes de af Gøter besatte Lande langsmed Østersøen; saaledes forekommer her Reidgoteland østenfor Polen, XI. 370. I indskrænket Betydning derimod angaae disse Benævnelser kun det danske Rige, saa at der ved Øgoteland forstaaes de danske Øer, ved Reidgote-

land det danske Fastland eller Jylland, og i denne Forstand tages Ordet som oftest her i Sagaerne, hvilket ogsaa sees af I. 105, hvor Reidgoteland bestemmes at være det Rige i Danmark, som nu kaldes Jylland. Ligeledes fortælles, I. 104, at ved de nordiske Rigers Deling efter Regner Lodbrogs Død fik Bjorn Jernside Sverrig og begge Gotlande (eller begge de svenske Gotlande), Sigurd Snogøje Dgoteland og alle Nerne (d. e. Sjælland, Fyen o. s. v.) samt Skaane og Halland; Hvidserk Reidgoteland og Vindland. Her maa ved Reidgoteland ligeledes forståes Jylland, hvilken betydelige Strækning ellers ikke vilde forekomme ved Delingen.

Reike= see Reyke.

Reina, III. 176. Rimeligviis en Gaard i Ranrige i Vigen i Norge. Maafee nuvær. Røn, i Bro Sogn, Stångenås Herred, i Bahusleen i Sverrig; paa en Høj, kaldet Slottet, finder man endnu Oldtidslævninger. Noget fra Røn paa Herranås skal ogsaa have været en Kongsgaard der hvor nu Hemman Svea ligger. (See Odmans Bahuslån, S. 284. 287).

Reina, III. 116. Maafee det samme Sted som det strax herefter anførte Reine eller Reine-Kloster. En anden Gaard Reina eller Rena ligger i Thronhjem ved Guulselven i Alens Præstegjeld i Guuldalen, og i den fabelagtige Forælling kunde det vel være denne der menes. (See om denne sidste Gaard Schönings Rejse, 1 S. S. 93).

Reine, Rein, (Rene), Reine-Kloster, VIII. 169. 230. IX. 61. 185. 300. 305. 370. X. 121. En Gaard, hvor Asolf paa Reine og hans Søn Gutterm boede. Paa Kong Sverres Tid boede her Gaard Guttermson, hvis Sønner, Kong Inge Gaardsøn og Hertug Skule, vare fødte her. Hertug Skule gav denne sin Fædrenegaard med flere Besiddelser til at være et Nonnekloster, og lod bygge en Steenkirke dertil. Siden nævnes Sigrid Abbedisse paa Reine. Nuvær. Hovedgaard

- Keen eller Keenskloster = Gaard i Stadsbygden i Fosen Fogderi nordenfor Throndhjemsfjord i Norge. (Fallsens Norge, S. 81. Beskrivelse og Grundtegning over Lævningerne af dette Kloster findes ved Slutningen af Heimskringla L. 5. og i Klüvers Norske Mindesmærker, S. 94).
- Keinedal, IX. 281. eller Kenudal. Nuvær. Kendal paa den nordlige Side af Den Mainland, ferhen Kossø, i Orkenøerne.
- Keinfura, IV. 12. see Keinslette.
- Keinslette, I. 11. Her og IV. 12. fortælles samme Begivenhed, men Navnet skrives paa sidste Sted Keinfura. Den hele Sammenhæng viser, at det er ved nuvær. nysanførte Gaard Keine eller Keine = Kloster; det kan altså have været en Slette ved denne Gaard; men da en Variant har Keinslita skulle man snart troe, at den rette Læsemaade maatte være Rein litla eller nuvær. Lille-Keen.
- Kekevaag, Kegevaag, IX. 14. 74. Nuvær. Havn Kægefjord ved Soggendals Ladested, under Soggendals Præstegjeld, i den sydlige Deel af Rogeland i Norge.
- Ke mol, see Kimul.
- Kendshavn, IX. 97. Det samme som Marfjord; see denne.
- Kene, VII. 215. En Egn i Ranrige i Vigen i Norge, eller i nuvær. Bahusleen i Sverrig. Den skrives i Oldsproget á Reini. Det er enten Egnen omkring den forhen anførte Gaard Keina, der skrives á Reinu, i Vigen, eller en sydligere Strækning i Nærheden af Den Hisingen.
- Kennebo, VIII. 27. 229. Nuvær. Kennebo Sogn i Melbalens Præstegjeld, i Orkedalen i Throndhjem i Norge.
- Keyke, Keykjar, II. 216. En Gaard i Laugardalen i Harnæs Syssel paa Sønderlandet i Island.
- Keyke, Keykjar, III. 81. Midfjord = Skegges Gaard i Midfjord, i Hunavatns = Syssel paa Nordlandet i Island. (Landn. 3, 1).

- Keykedal, I. 229. En Dal i Borgesfjords-Syssel paa Sønderlandet i Island.
- Keykedal, I. 241. En Dal i Thingøre-Syssel paa Nordlandet i Island.
- Keykehøle, Keikjehøle, IV. 162. VII. 193. En Gaard i Vardestrands-Syssel paa Vesterlandet i Island. (Landn. 2, 22).
- Keykeholt eller Keykjeholt, IX. 290. X. 3. 85. Snorre Sturlesøns Gaard i Borgesfjords-Syssel paa Sønderlandet i Island.
- Keykenæs, I. 211. 213. XI. 366. Det yderste Næs i Guldbringe-Syssel paa Sønderlandet i Island.
- Keykestrand, I. 230. 244. En Kyststrækning paa den vestlige Side af Skagesfjord i Skagesfjords-Syssel paa Nordlandet i Island. Det højeste Fjeld her er opkaldt efter Eilif Ørn; nemlig Arnarsfell (Landn. 3, 8).
- Keykevig, I. 218. Det Sted, hvor Landnamsmanden Ingolf nedsatte sig. Nuvær. By Keykevig i Guldbringe-Syssel paa Sønderlandet i Island. See om denne Bys Anlæg og senere Skjæbne Finn Magnusens historiske Oplysninger til Kloss' Prospekter af Island, 1 S.
- Keykjar, see Keyke.
- Keynenæs, I. 226. Et Forbjerg, hvorved Øfjord ender imod Østen, i Thingøre-Syssel paa Nordlandet i Island.
- Keyre, VII. 231. 232. 237. 238. 241. 244. 257. eller efter en Variant: Keine. Bekjendt af Sigurd Jarl fra Keyre. Da det egentlige Navn paa nuværende Ramnæs Præstegaard, i Jarlsbergs Fogderi i Norge, er Keer eller Keyre, saa bemærker Kraft (2 D. S. 708), at Sigurd maastee var fra denne Gaard. Men i Sturlungasaga, 1 D. S. 110 (2 Th. Kap. 40) omtales Slaget, hvori Sigurd Jarl faldt, med det Tillæg: Fort fra Hammerkjøbing (á Reyri skamt frá Hamarkaupáangi), i Følge hvilket denne Gaard maa have ligget i Hedemarken.

Rhinen, see Rin.

Ribe, I. 98. 99. 100. XI. 204. 205. 206. 301. 308. 319. 362. 364. 374. Nuvær. Kjøbstad Ribe i Jylland i Danmark; een af de ældste Handelstæder i Landet, og det næstældste Bispesæde. Navnet uledes af oldnord. rípr, i Flert. rípar, gl. frískt ríp, en lille Steenhøj. Det Sted, som nærmest menes, eller Gammel-Ribe laa omtrent en halv Miil fra det nuværende nærmere ved Havet paa Syderfardrup's Heide, nordenfor Naen, men begyndte allerede i Midten af det tiende Aarhundrede at drage sig længer søndenfor Naen.

Rikkilsvig, see Rynkinvig.

Rimul, eller Remol, I. 189. 192. 194. X. 225. 340. Den bekjendte Gaard, hvor Hakon Jarl blev dræbt. Den anføres ogsaa i Njals saga, Kap. 101. Nuvær. to Gaarde Rimul eller Romuld staaas overfor Melhuus, paa den vestlige Side af Guulselven, i Melhuus Sogn og Præstegjeld i Guuldalen i Norge. Strax ved den laa Jarlshøjen, hvori Hakon Jarl menes at være begravet, men som nu er aldeles udjævnet. (Falsens Norge, S. 82. Norste Vidensk. Selsk. Skr. fra det 19de Aarh. 1 D. S. 341. Kraft, 5 D. S. 509).

Rin, Rhinen, I. 99. III. 29. XI. 363. Floden Rhinen. Hos Care, S. 25, kaldes den Rhenus. Den kommer fra Mundia (Alperne) og løber igiennem Saxland og Frankland (Werlauff Symb. ad geogr. medii ævi, S. 11).

Rinarsø, IV. 194. Eller Rinarssø, som den kaldes i Orkensøernes Saga; der var en Bide eller Bavn paa Fridarø eller Faira imellem Hjalmland og Orkensøerne, en anden paa denne Rinarsø, og saa fremdeles omkring paa Derne. (Orkensøernes Saga, S. 186). Uden Tvivl nuvær. North-Ronaldsø, een af de nordlige Orkensøer. (Schønings Norges Hist. 2 D. S. 169).

Kingebo, IX. 363. Hertug Skule drog nordpaa til Dalene, tog til Kingebo, og blev der ved Broen flaaet af Birkebenerne. Nuvær. Kingebo Sogn, i Kingebo Præstegjeld, i Gudbrandsdalen i Norge. Broen, ved hvilken Slaget holdtes, er nuvær. Tromsebro. Denne fører ved Gaardene Tromsnæs over en Klipperevne, i hvis Bund Tromseelven styrter sig skummende ned imellem lodrette Klippevægge. Stedet er paa den østlige Side af Elven Lougen. (Kraft, 2 D. S. 111-112. 165).

Kingenæs, IV. 86. 96. 137. 261. V. 125. VI. 230. En Gaard ved Njosen, hvor Ketil Kalf boede. Nuvær. Gaard Kingenæs eller Kingnæs i Stange Sogn og Præstegjeld i Hedemarken i Norge. (Kraft, 1 D. S. 644). Aldeles urigtig henføre nogle (Luneld, Geogr. öfv. Sverige, Svende Dpl. 1 D. S. 93) dette Kingenæs, hvor Ketil Kalf boede, til Kinganäs i det egentlige Sverrig.

Kingerige, I. 5. 221. II. 115. IV. 8. 9. 31. 32. 139. 228. 262. V. 239. VI. 278. VII. 294. IX. 9. 67. 232. 236. 246. X. 137. 138. 141. 142. 154. 329. 373. Det udgjorde et af de vigtigste Riger i det sydlige Norge, og henregnedes undertiden til de saakaldte Op-lande. Det fik Navn efter Raums Søn King, som til- lige herskede over Balders; hans Søn var Halfdan den Gamle, fra hvis Søn Dag Slægten Døglingerne ned- stammede. Af senere Konger og Regenter ere især be- kjendte: Sigurd Hjort, der boede paa Gaarden Steen (Fortælling om Ragnars Sønner, Kap. 5) i Hole Sogn, og hvis Datter var gift med Halfdan Svarte; Harald Haarfagers Søn Sigurd Rife, og hans Sønnesøn, Si- gurd Svr, Olaf den Helliges Stiffader, som skal have boet paa Gaardene Bønsnæs i Hole Sogn. Foruden det egentlige Kingerige, den østlige Deel af nuværende Kinge- rige og Hallingdals Fogderi, indbefattedes herunder tillige

- Modum i Buseruds Fogderi og Nummedal i Nummedals Fogderi.
- Ringmarehede, IV. 47. 48. XI. 177. En Hede i Ulfkel Snilling's Land eller Ostangeln i England. Her foresaldt to Slag, i hvilke Ulfkel Snilling og hans Tilhængere bleve overvundne, den ene Gang af Erik Jarl, den anden Gang af Kong Ethelred og Olaf den Hellige. (Suhms Danm. Hist. 3 D. S. 431. 466). I Suffolk, nordpaa henimod Grændsen af Norfolk, findes et Ringfjeld, og noget østen derfor et RUSHMERE, men intet Ringmere. Stedet forekommer ikke i Chron. Anglosax.
- Ringsager, Ringesager, IV. 133. 135. 138. IX. 246. 329. X. 77. 117. En Gaard, hvor de oplandske Konger bleve tagne til Fange af Kong Olaf den Hellige. I nuvær. Ringsager Sogn og Præstegjeld i Hedemarken i Norge. Paa det Sted, hvor Slaget stod, skal Ringsager Kirke være opført. (Kraft, 1 D. S. 673. 683).
- Ringsfjord, IV. 50. En Fjord i Valland eller paa den vestlige Kyst af Frankrig; efter Schønning Bugten inellem Normandi og Bretagne (Berlauff om Skandinavernes Bekjendtskab med den pyrenæiske Halvø, S. 41). Her laa et Kastel, som Olaf den Hellige indtog. Det kaldes her Kastelet Holund, men denne Læsemaade er aldeles uvis, thi i Verset staaer isteden derfor: paa Højen, á hóli, og paa det tilsvarende Sted i Heimskringla staaer: á hólunum, paa Højene. Efter det ved Karlsaa Bemærkede maa Ringsfjord være en Fjord ved Bretagne i Frankrig; Schønning's Antagende er uden Tvivl rigtigt, og selve Navnet er vel fremkommet af Navnet paa Landstabet Avranchin med Byen Avranches, Abrincæ, hvoraf Nordboerne have gjort Rings- (de bortkaste, som bekjendt, gjerne Begyndelsen af Navne); det ligger syblich i Normandi ved Grændsen af Bretagne. Kastelet paa Højene er da nuvær. Mont St. Michel, forhen Mons S. Michaelis in periculo maris, med Klosteret monasterium

S. Michaelis ad duas tumbas; det ligger paa et Fjorbjerg, som bestaaer af to Klipper, Tumba og Tumbella; dette Sted kunde Nordboerne med Rette efter deres Maade kalde Kastellet paa Højene. (See om Stedet Hadriani Valesii Notitia Galliarum).

Ringsted, VI. 65. XI. 191. 294. 297. 323. 324. 344. 351. Nuvær. Kjøbstad Ringsted i Danmark, een af de ældste Stæder i Sjælland, hvor Svend Estridsøn, Knud Lavard, Baldemar den første, og efter andre Kilder endnu flere mærkelige Mænd ere begravede. Den var desuden bekjendt for sit Thing (Saxo, S. 240. 274. o. fl.). Navnet har man allerede villet finde i Edda, men saa gammel kan Byen næppe antages at være; man forklarer det simplest af Mands- eller Kongenavnet Ring.

Riseland, og Folket Riser, II. 200. III. 162. 163. 164. X. 282. 283. Risernes eller Jætternes Land, i Grunden det selsamme som Jotunheim, kjendt det her, III. 162, anføres som en Deel deraf. Det betegner deels et Landskab nordost for Garderige og statskyldigt til dette, II. 200, hvor der nævnes en Risekonge som en historisk Person, deels en Deel af Norge, som ogsaa i den ældste Tid var beboet af Jotner eller Riser, X. 282.

Rjode, VIII. 53. Serk fra Rjode nævnes. En Gaard i Norge, rimeligviis i Throndhjem.

Rode, VIII. 260. En Gaard i Orkedalen i Throndhjem i Norge. Nuvær. Gaard Roen paa den vestlige Side af Orkedalselv; den ligger nu i Børsens Sogn, men hørte i den ældre Tid til Orkedalen. (Høyem om Bynæssets Præstegjeld, S. 312).

Rodrefjord, **Rodrarfjord**, III. 41. V. 18. 26. Det var en Fjord, som man sejlede op ad, naar man vilde lande i Baldal i Søndmør i Norge. Det maa altsaa være nuvær. Norddalsfjord, hvis inderste Deel kaldes La-fjord. Læsemaaden er aldeles uvis, da Varianterne angive **Todrarfjördr**, **Ródrarfjördr**, **Todarfjördr**, **Kodarfjördr**,

Tetrarfjördr. Efter det nuværende Navn at slutte, fulde vel **Todrarfjördr** være det nærmest rigtige; Udgi-
verne af *Heimskringla* foretrække **Rodalsfjördr** efter en
Dal ovenfor Fjorden, kaldet **Rodal**, men denne Dals
Navn er **Røddal**, og Fjordens gamle Navn maatte da være
Rauddalsfjördr; Strøm anseer **Tödrarfjördr** eller **To-
drarfjördr** for den rette Læsemaade. (See *Strøms Sønd-
mør*, 2 D. S. 271. *Kraft*, 5 D. S. 110). See
ogsaa *Slangserfjord*.

Roebjerg, VIII. 259. Et Bjerg eller en Fjeldpynt ved
Kysten af *Orkedalen* i *Throndhjem* i Norge, i Nærhe-
den af forhennævnte Gaard **Rode** eller **Roen**; Stedet kal-
des nu **Roakælden** og **Roaskolten**. (Høyem om *Bynæssets*
Præstegjeld, S. 312).

Roeskilde, IV. 334. 335. VI. 142. 248. X. 48. XI.
139. 205. 283. 299. 300. 301. 319. 320. 323. 325.
331. 356. 374. Nuvær. **Kjøbstad Roeskilde** i *Sjælland*
i Danmark, de danske Kongers Hovedsæde næst efter
Lejre eller, som man sædvanlig antager, fra *Harald*
Blaatands Tid af. Denne Konge blev begravet her i
den Kirke, han selv havde ladet bygge, *Kristkirken*, XI.
374, eller, som den senere kaldes, den hellige *Trefoldig-
heds Kirke* (jf. *Saxo* S. 186). Ogsaa *Svend Tveskjæg*
er begravet der, XI. 139, samt flere Konger og mærke-
lige Mænd, hvilket dog ikke omtales her i *Sagaerne*.
Knud den Store lod *Ulf Jarl* dræbe i *St. Lucii Kirke*,
hvorefter han skjædede saa meget Guds til Kirken, at det
var som et heelt Herred, IV. 335, jf. *Saxo*, S. 197.
Harald Kessja havde undertiden sit Sæde i denne By,
og bragde den meget i Vejret; han lod sammesteds bygge
et stærkt Kastel, XI. 299. nemlig den senere saakaldte
Haraldsborg, hvorom mere ses *Saxo*, S. 234 og 244.
Dette Kastel og en Deel af Byen blev siden ødelagt af
Harald Kessjas Broder *Erik*, XI. 300. At Byen paa
Svend Estridsøns Tid strakte sig ned til *Stranden*, og
Oldnordiske Sagaer 12 B. L

drev betydelig Handel, kan tildeels sluttes af Fortællingen om Audun, VI. 248, hvor der omtales Brygger og Skibe, som sejlede til Østerleden, Særland, Sverrig og Norge. I øvrigt frembyder denne By, som det danske Riges Hovedstad i Middelalderen, mange andre Mærkværdigheder, som man vil finde hos Saxe og Danmarks øvrige Historieforfattere. Navnet Hróiskelda, Roeskilde, har Hensyn til de herlige Kildevæld, der tildeels endnu findes ved Byen, og dens første Anlægger Kong Roe eller Ro (med den islandske Form, Hroar).

Rogeland, I. 23. 82. 85. 149. 212. 271. II. 224. 251. III. 12. 14. IV. 21. 63. 87. 229. 234. V. 40. VIII. 75. 134. IX. 2. 10. 42. 46. 68. X. 3. 149. 152. 165. 227. 375. XI. 108. Ryggjefylke, Ryfylke, IX. 70. 194. 284. 325. X. 65. 90. 110. Indbyggerne Ryger, IV. 235. V. 70. 77. VII. 6. VIII. 75. X. 149. Et Landskab i Norge, nuværende Stavanger Amt, der imod Syden adskiltes fra Agde ved Sireaa, og imod Norden ved Flokavarde grændsede til Hordeland, I. 212. Denne Varde, som Floke rejste før han drog paa sin Opdagelsesrejse til Island, kaldes nu Ryvarden eller Ryvaren. Det var et af Norges vigtigste Landskaber. Det tilfaldt ved Delingen imellem Nors Efterkommere Gards Søn Alf eller Rugalf, og havde siden i lang Tid sine egne Konger. Af disse nævnes især Kong Dgvald paa Den Karmen (see Dgvaldsnæs) og hans Søn Tosur; Tosurs Søn Hjør, efter hvem formodentlig Hjørstad, en stor Gaard paa Dmø, har Navn; hans Efterfølger Hjørleif den Kvindefjære. Fremdeles den af Saxe omtalte Kong Gøthar paa Rennesø, og den efter samme D kaldte Erik den Veltalende fra Rennesø, der opholdt sig hos Kong Frode i Danmark. Indbyggerne kaldtes, som Forestaaende viser, Ruger eller Ryger, de paa Øerne i Særdeleshed Holmryger; og under dette almindelige Fol-

Kenavn indbefattedes ogsaa Beboerne af Jæderen, IV. 235, der udgjorde en Deel af Rogeland eller Rysylke. Efter dette Landskab kaldes Ketil med Tilnavnet den Ryske, X. 307.

Rognvaldsvaag, Rognvaldsvaag, IV. 195. X. 95. 110. En Vaag, i hvilken den norske Konge Olaf Trygvesson fangede Sigurd Jarl. Det var en Vaag, som det synes, ved den sydlige Side af Rognvaldsø, der er een af Ørkensøerne. See Rognvaldsø.

Rognvaldsø, Rognvaldsøerne, I. 181. X. 95. Een af Ørkensøerne; nuværende South-Ronaldsha søndenfor Mainland. Jf. Ørkensøernes Saga, S. 182. Paa denne Ø nævnes ogsaa Asmundsvaag og Rognvaldsvaag.

Rom, Romeborg, I. 100. 114. III. 17. 28. 29. 46. 49. 197. 199. IV. 250. V. 113. 114. 131. VI. 108. 246. VII. 171. 220. 221. VIII. 9. 143. 151. 186. 193. 203. 209. IX. 86. 272. X. 89. 380. XI. 142. 178. 180. 189. 266. 267. 364. 365. 369. Rommere, VI. 112. Rommerrejse, V. 181. 182. VI. 29. 246. VII. 131. Rommersk Kejser, I. 97. IX. 302. X. 37. 38. Rommersk Rige, IX. 119. Paveens Gaard eller Hof, IX. 288. 331. X. 118. Byen Rom i Italien, efter hvilken Tyskland ogsaa kaldes det rommerske Rige. Pillegrimsgangen til denne By kaldes Rommerrejse. Om de enkelte Dele af denne Stad, som vare Nordboerne bekjendte, see Beskrivelsen over samme i Werlauff Symb. ad geogr. medii ævi, S. 22 fgg.

Romaborgsland, see Rommerrige.

Romelven, see Raamelven.

Rommerige, Romerige i Norge, I. 5. 148. II. 224. III. 13. IV. 9. 76. 86. 109. 133. 134. 136. 139. 228. V. 330. VI. 269. 276. 277. VII. 185. 252. VIII. 55. 270. 275. IX. 154. 170. 187. 193. 215. 216. 217. 218. 221. 231. 233. 236. 245. 246. 255. 263. 333. 362. X. 65. 129. 131. 137. 138. 142.

154. 307. 342. XI. 307. Et Rige eller Landskab i Norge, der skal have Navn efter Nors Søn Raum; denne fik efter sin Fader Landene imellem Gøtelveu og Raumelveu (eller det saakaldte Alfheim), og de Strækninger norden derfor, som gjennemstrømmes af Egeren og Bermaa eller det egentlige Romerige (Om Fornjot i Fornaldars. 2. D. S. 6-7. Thorsteen Vikingsøns Saga, Kap. 1). Siden gik det over til Ynglingerne, da Olaf Trætelijs Søn, Halfdan Hvidbeen, Konge i Solør, bemægtigede sig en Deel af Romerige (vel omtrent nuværende Øvre-Romerige); hans Søn Eisten arvede det, og bemægtigede sig tillige Vestfold. See herom og dets følgende Skæbne indtil Halfdan Svarte: Ynglingesaga, Kap. 48. 51. 54. Halfdan Svartes Saga, Kap. 1-2. Heraf maa man slutte, at Romerige i den ældste Tid strakte sig langt længer ned imod Syden end det nuværende, siden det gik ud i et med Alfheim; det indbefattede da tillige Østfold, hvorfra Kongerne udbredte deres Herredømme over det tilstødende Vestfold; det gik altsaa endog heelt ned til Oslofjord, og indbefattede rimeligviis det senere saakaldte Oslofysfel. (Kraft, 1 D. S. 463.) Det har langt tilbage i Tiden, ligesom nu, været inddeelt i to Dele: Øvre- og Nedre-Romerige.

Rommerrige, I. 98. XI. 363. Romaborgsland, VII. 57. Den mellemste Deel af Italien; i den ældste Tid tillige den nordlige Deel, der ellers kaldes Langbardeland. Saaledes siges ogsaa Regner Lodbrogs Sønner at hærge i Romavælde (Regner Lodbrogs Saga, Kap. 16), d. e. Norditalien. Paa Schönings Kort over det gamle Europa staaer urigtig Numinaland for Romverjaland. See ogsaa Italien og Rom.

Romsdal, I. 6. 29. 50. 56. 82. 86. 148. 174. III. 12. IV. 9. 22. 63. 219. 311. VII. 5. 260. 264. VIII. 75. 215. 253. 298. IX. 16. 45. 194. 320. 328. X. 147. 148. 362. 392. XI. 108. Indbyggerne Romsdø-

ter, I. 271. V. 322. VII. 219. Romsdal eller Romsdølefylke, en bekjendt Landstrækning i den midterste Deel af Norge, imellem Landskaberne Nord- og Søndmør. Det strakte sig forhen ikke, som nu, heelt ud imellem Mørerne, men udgjorde kun den inderste Deel af nuvær. Romsdals Fogderi (see Møre). Efter Norges Deling imellem Nor og Gor skal den sidste have taget sin Bolig her paa den efter ham opkaldte Ø Gorsø, nu Gossen. Efter Nors Søn Raum, der fik Landene imellem Raumaa, eller Glommen, og Gøtelve, fik Landstabet Navn af Raumsdal eller Romsdal. Kong Nøve blev overvunden af Harald Haarfager, og Romsdalen forenedes med begge Mører under Rognvald Mørejarl. Siden den Tid omtales dette Landstabs oftere, især i Bergerkrigene. Den af en Kjempevisse og Ohlenschlägers Sørgeespil bekjendte Skjøn Valborg, Axel Thorsøns Fæstemø, skal have boet her paa Gaarden Vinje i Vinje Sogn, Grøttens Præstegjeld.

Romsdalsminde, Romsdalsmunding, VII. 181. IX. 328. Det er Mundingen eller Udløbet af Romsdalsfjord i nysanførte Landstabs Romsdal i Norge.

Ros, I. 222. X. 89. Landstabet Ros i Skotland, sundenfor Sutherland, eller nuvær. Cromarty og Tayne Shires, samt en Deel af Inverness Shire.

Rossenæs, Hrossenæs, VII. 257. IX. 30. 91. 151. Et Næs eller Forbjerg i Nærheden af Kjøbstaden Lønsberg i Norge. Navnet betyder Hestenæs.

Rossø, IV. 197. Nuvær. Pemona eller Mainland, den største Ø af Orkenøerne nordenfor Skotland. I Heimskr. L. 2, S. 147, kaldes den urigtig Krossø (Krossey for Hrossey), ligesom ogsaa i Orkenørnes Saga, hvor den ofte nævnes, denne Rossø og Rolfssø ere forblandede.

Rostok, XI. 315. eller, med det nordiske Navn, Raudstok. Nuvær. By Rostock i Meklenborg i Tyskland, og rimeligviis sammes Altstadt.

Rosvalle, eller Rosvold, VI. 217. Herfra var Jon den Stærke, men det lader sig næppe afgjøre, i hvilket Land-
skab i Norge hans Gaard laa. I Heimskringla L. 3,
S. 97, antages den at være nuvær. Rosvold Præstegaard
i Edø Sogn og Præstegjeld i Nordmør; men der findes
ogsaa en Gaard Rosvold i Børsen, Bynæssets Præste-
gjeld, og endnu een af samme Navn i Værdalen i det
Thronbhjemste. See ogsaa Kraft, 5 D. S. 281. Efter
Høyem (Om Bynæssets Præstegjeld, S. 308) er den
Gaard, hvor Jon boede, Gaarden Rosvold nederst i
Ribyden i Guuldalen.

Rot, Rotte, VIII. 179. IX. 47. 217. 251. Efter Ordets
oprindelige Form Rrott; nuvær. Rot eller Rotsperne, en
halv Miil udenfor Jæderen i Rogeland i Norge, henhø-
rende under Sole Sogn (see Sole). En Havn findes
her i en Bugt paa Nordvestsiden af Den Rot, og det
er rimeligviis denne, til hvilken Sagaerne især sigte. Det
er uden Tvivl uden al Grund, at Registeret til Heimsk.
adskiller Rrott, som nævnes her VIII. 179, og hvilket
antages at ligge „haud procul Bergis?“ fra dette Sted
Rott, thi ved at betragte Sammenhængen af det anførte
Sted i Everres Saga (Kap. 106), vil man finde, at
Ruslungerne forfulgtes fra Bergen, og stedse længer imod
Syden, hvorpaa de efter at være overfaldne ved Rott,
flygtede videre til Lønsberg; Stedet Rott laa derfor ikke
i Nærheden af Bergen, men imellem dette og Lønsberg,
og kan da ikke være andet, end nærværende Sted.

Rouen, see Ruda.

Ruda, Rude, Rudeborg, IV. 55. 56. 59. 60. 322.
VI. 41. 323. 347. Rouen, X. 66. 324. Hovedstaden
i Nordmandiet i Valland; Sædet for Hertugerne i Nord-
mandi, som efter den kaldtes Rudejarler. Den besøgtes
af Nordboerne ogsaa for Handelens Skyld, IV. 322.
Nuvær. By Rouen i Frankrig. Denne By hed forðum
Rothomagus, Rothomum, og deraf er Navnet Rode-

madun dannet, som forekommer i Hakon Hakonsøns Saga, Kap. 294, hvorimod det sædvanlige Navn Rūda er taget af Begyndelsen af det gamle Navn Rotho eller Rothom, som i det franske Sprog er gaaet over til Rouen.

Rugsund, VIII. 215. IX. 7. 65. En lille Gaard paa den østlige Side af Den Rugsund, eller selve denne Ø, i Rugsunds Sogn, Davigs Præstegjeld, i Nordfjord i Norge. (Kraft, 4 D. S. 915).

Rugø, IX. 178. En Ø i Vingemark i Bigen i Norge. Ved at sammenligne Hakon Hakonsøns Saga Kap. 64 med samme Sagas Kap. 66, sees, at Den maa have været i Nærheden af Barna eller Bernskloster. Det kan da næppe være andet end nuvæ. Rous imellem Svinesund og Frederiksværn, hvilken Ø anføres hos Pontoppidan om det sydlige Norge, S. 52. Den hører nu til Onsø Præstegjeld, Thunø og Onsø Fogderi, Smaalenenes Amt.

Rumsnæs, see Ramnæs.

Rusland, I. 248. VI. 39. X. 196. 199. og Folket Russer, I. 128. Rusland forekommer deels i samme Betydning som Garderige: Rusfia, det kalde vi Garderige, Werlauff Symb. ad geogr. medii ævi, S. 10; Thorvald Vidforle døde i Rusfia, fort fra Paltestja, Kristnisaga, S. 102; deels som et eget Rige, som her: i Rusland og i hele Garderige, og siges da, f. Ex. i Sagaen om Egil og Asmund, Kap. 1, at være et stort velbefolket Rige imellem Huneland og Garderige. Men Navnet Russer og Rusland nævnes overhovedet kun i de fabelagtige Sagaer eller i den senere Tid.

Rusle, VIII. 138. Nuvæ. Gaard Rutledal i Evindvigs Sogn og Præstegjeld i Landstabet Sogn i Norge. (Kraft, 4 D. S. 799). Strax ved Gaardene Rutle og Rutledal ligge ogsaa nogle Smaaøer, Rutle, noget indenfor Sognefæst, og disse kunne vel nærmest menes paa oven-

anførte Sted. (Falsens Norges Hist. 3 D. S. 86). Der er en utallig Mængde Klipper, Skjær og Smaasøer, hvoraf man forklarer Navnet: *confusa magnitudo* (Torfæana, S. 172-173). Rusle og Rutle vilde da have Sammenhæng med det oldnord. Gjerningsord at rusla og vort at rutte med noget (isl. rusla, norsk rutle, dansk rutte).

Rutebjerg, III. 128. VI. 83. 84. 87. En Fjord af dette Navn paa Grændsen af Strande-Syssel og Hunavats-Syssel eller Vesterlandet og Nordlandet i Island. (Landn. 2, 32).

Rutebjergsaa, III. 127. En Flod, der falder i Rutebjerg, i Hunavats-Syssel paa Nordlandet i Island.

Rutebjergshals, III. 127. Saaledes kaldes Fjeldvejen imellem Fjordene Rutebjerg og Midbjerg, i Hunavats-Syssel paa Nordlandet i Island.

Rydaas, VIII. 113. En Gaard i Landskabet Strind i Throndhjem i Norge. Nuvær. Gaard Ry i Bynæssets Præstegjeld, en halv Mil fra Stene Kirke. Høyem bemærker, at den fordem hed Rynne, og at dette Navn, som er den rette Læsemaade, forekommer i Tøfurstinna. (Høyem om Bynæssets Præstegjeld i Norske Vid. Selsk. Skr. S. 306). Læsemaaden Ryn findes ogsaa i Varianterne til det anførte Sted af Sverres Saga.

Rydjøkul, VII. 287. 288. En Gaard ved en Sø, hvor der stod et Slag imellem Erling Skakke og Hættesvendenes Anfører Olaf Gudbrandson. Søen antages af nogle for Bæneren i Sverrig; da man roede fra Norge af over Søen til Gaarden, saa maa denne i saa Fald have ligget paa Bænerens østlige Side, uden Tvivl i Rudstoga Sogn, i Wisnums Herred, i Bærmeland, østenfor Bæneren, grændsende til Vadsbo i Vester-Gotland. I Sturlungasaga, 1 D. S. 111, siges denne Gaard at ligge: øster i Bigen i Norge, og den omtalte Sø maa da være Randsøen; paa den østlige Side af

denne Sø, i Land Sogn, ligge Gaardene Steensrud og Rødnæs.

Ryfylke, see Rogeland.

Ryge, IX. 187. Læsemaaden er uvis; der findes som Varianter: Rærerne, Herøerne. Det er et Sted imellem Brunlaugsnæs og Lønsberg i det sydlige Norge, som det synes nærved Lønsberg. Det kan da være Gaarden Ryg, der har en god Havn, i Semb's Sogn og Præstegjeld, hvilken anføres hos Kraft, 2 D. S. 730. Det er under Rygerbit viist, at dette Navn ikke, som man før har antaget, staaer i nogen Forbindelse med Rogeland; og var derfor vel værd at undersøge, om det har nogen Sammenhæng med det her nævnte Rygjar.

Rygen, VI. 68. XI. 335. 336. 339. 341. 343. 353-355. See ogsaa Re. Den Rygen ved Pommern, især omtalt ved de Danstes Loge til Benden. Hos Saxe kaldes den Rugia; i Diplomer Ruya; Indbyggerne kaldes hos Helmold Rugiani eller Rani. Heraf ere de nordiske Navne dannede, nemlig Re eller, som det i Skaanske Kirkeret hedder, Rø, og Ræng med Indbyggerne Rængar. Navnet tages ellers i meget forskjellig Udstrækning: Snart forstaaes der ved Re ikke engang hele Den Rygen, men kun den sydlige større Deel, der hos Saxe kaldes continens eller Fastlandet, en Talebrug, der ogsaa har anden Hjemmel for sig, da Rügenwit ligeledes menes kun at være Afguden for det egentlige Rygen, ikke tillige for Wittow og Gasmund (Schwarz Diplomat. Gesch. der Pommersch-Rügisck. Städte, S. 599); snart forstaaes ved Ræng hele det rygiske Rige, der tillige omfattede en stor Deel af Pommerns Fastland; dette er Tilfældet, naar der i Rnytlinga siges, at Bispestolen er i Usna (Usedom), og at Bispedømmet har 130 Kirker. Den Rygen bestod af det egentlige Rygen, Halvøen Gasmund, som ikke forekommer her i Sagaerne,

med mindre dette Navn skulde ligge skjult i Usund, og Halvøen Wittow, hvor Arkona laa.

Nyger, see Rogeland.

Nygerbit, Nygjebit, Nygjarbit, III. 37. V. 3. VII. 256. 280. VIII. 189. IX. 41. 105. 194. 209. Dette Navn forekommer ofte som en bekjendt Grændsebestemmelse af Wigen og de vesten for samme liggende Landstæder; snart omtales nemlig Landet imellem Forbjerget Stat og Nygerbit eller det vestlige Norge, III. 37. V. 3, snart Wigen nordpaa til Nygerbit, VII. 256. 280. eller Landet fra Svinesund til Nygerbit, VIII. 189. IX. 41. 194. 209. Kun eet Sted, nemlig i Peder Klausens Oversættelse af Inge Baardsøns Saga, tilføjes endnu bestemtere: Wigen fra Svinesund og vester til Naen Sire eller Nygjebit, IX. 105. Herfra er rimeligviis denne Mening gaaet over til Schøning, som paa sit Kort over det gamle Norge afsætter Nygjarbit ved Udløbet af Naen Sire eller paa Grændsen af Rogeland i Norge, og i Heimskr. I. 2. S. 295 bemærker, at det uden Tvivl er et Sted imellem Vester-Ugde og Rogeland. Derefter er dette optaget i Falsens Norge S. 48. Men herimod bemærker Kraft (4 D. S. 220), at man af Hakon Hakonsøns Saga, Kap. 80 (her IX. 194) seer, at Ugde laa vestenfor Nygjarbit, og at Kong Magnus Lagabæters Testament (Langeb. Script. I. 6. S. 249. Thorkelin Diplom. Arnamagn. I. 2. S. 254) viser tydelig, at Nygjarbit var Ugdes eller Egdafylkes østlige Grændse; og at dette Sted altsaa maa søges omtrent ved Gjernæs-Laugen imellem Øster-Niisøer og Kragerø. See ogsaa Saltfyr.

Nygin, IX. 364. 368. Halkel paa Nygin nævnes. En Gaard i Norge, hvis nuvæ. Navn maa være Nyen, men dette er saa almindeligt, at Gaardens Beliggenhed næppe lader sig bestemme. Der ligger en Gaard Nyen i

- Aggers Herred, en anden i Skjdsmo Præstegjeld i Rosmerige, o. s. v.
- Nyginebjerg, VIII. 272. 273. 274. 278. IX. 351. Bekjendt ved et Slag imellem Kong Sverre og de oprørske Bønder. Broen, som nævnes derved, har formodentlig gaaet over Aggerselv. Nuvær. Nyenbjerg, ved Oslo i Norge; det har Navn af Gaarden Nyen i Aggers Herred. (Kraft, 1 D. S. 326).
- Nykinvig, Nikkilsvig, X. 137. 329. Da Halfdan Svarte førte fra et Gjæstebud i Hadeland over Søen Rønd eller Rånd, og kom til denne Vig, brast Isen, og han tilfattede Livet. Stedet, hvis rette Navn er Nykinsvig, er en Vig eller indgaaende Bugt af Randsfjorden, i Hadeland i Norge, saa kaldet efter Gaarden Nykin eller nuvær. Nøgen, i Brandbo Sogn, Grans Præstegjeld. Det Sted, hvor Kong Halfdan var til Gjæstebud, er efter Sagnet nuvær. Sæter Hermandrud paa den vestlige Side af Randsfjorden. (Kraft, 2 D. S. 222. 243).
- Nødebjerg, Nauderbjerg, VII. 287. VIII. 29. 49. 51. 83. 230. 259. IX. 315. Nuvær. Nøbjerg eller Nødbjerg, en Klippeodde i den sydlige Deel af Stadsbygden i Fosens Fogderi, nordensfor Thronhjemsfjord i Norge. Den ligger omtrent to Miil fra Agdenæs og en Miil nordvest for Gaarden Flaak. (Falsens Norge, S. 80).
- Nødeberg, III. 121. En Gaard, som Helge Thorerfson var fra. Den siges at ligge i Nærheden af Wigen i Norge.
- Nødebjerg, VI. 38. Ved Nødebjerg ved Petlandsfjord holdtes et Slag imellem Rognvald Brusfson og Thorfinn Jarl. Uden Tvivl nuvær. Cap Dunnet (af dun, bruun) paa den nordlige Side af Caithness i Skotland.
- Nødefjeld, VIII. 250. IX. 25. 85. En Fjeldstrækning imellem de norske Landstaber Vørs og Sogn, nemlig imellem den saakaldte Rundal i Vørs og Orlands eller Ur-

lands Præstegjeld i Sogn, især bekjendt af Kong Sverres farlige Tøge herover. See Vørs.

Rødefjord, I. 212. er en Trykfejl for Reidefjord. See Reidefjord.

Røde Hav, III. 49. Det bekjendte Hav af dette Navn ved Arabien. Om Nordboernes Forestillinger derom, see Parcieland.

Rødesund, X. 54. see Randesund.

Rognvaldsvaag, Rognvaldsø, see Rognvaldsvaag, = ø.
Rønd, see Rand.

Saaftad, VIII. 33. 215. 218. 229; see Halvard af Saaftad i Personregisteret. Nuværende Gaarde Saaftad i Stange Sogn og Præstegjeld i Hedemarken i Norge. (Kraft, 1 D. S. 645).

Salbirne, VIII. 238. eller rettere Salbjørn, Saltbjørn; nuvæ. Ø Sælvs eller Sælbjørn, med Gaarden Salthellen, i Møgster Sogn, Sunds Præstegjeld i Syd-Hordeland i Norge.

Salfte, Salpt, Salpten, II. 156. 158. IX. 317. 318. Nuværende Saltensfjord med omliggende Landstrækninger i Saltens Fogderi i det nordlige Norge; forhen en Deel af Helgeland.

Saltbjarnesund, IX. 343. Et Sund ved nysnævnte Salbirne eller Sælvs i Sælvsfjord eller Sælbjørnsfjord.

Saltnæs, VII. 294. VIII. 25. 53. Der nævnes Gudrun af Saltnæs og hendes Sønner; samt Sigurd af Saltnæs. Nuvæ. Gaard Saltnæs, sydost for Huusby Kirke, i Budvigen Sogn, Bynæssets Præstegjeld, i Guuldalen i Norge. (Høyem om Bynæssets Præstegjeld, S. 307).

Saltsyra, IX. 209. Grændsen imellem det sydlige og vestlige Norge, eller imellem Ugde og Rogeland, ved Elven Syra eller Syre. Heraf sees ogsaa, at Rygerbit ikke var ved Haen Syra, men længer imod Østen, som

forhen er bemærket under Nygerbit. Hertug Skule gjorde nemlig Fordring paa den sydlige Deel af Norge heelt nordpaa til Syra, eller med andre Ord: paa Agde med, men Kong Hakon svarede, at det vilde allerede være mere end nok, dersom han kun fik fra Nygerbit øster til Østelveu, eller med andre Ord: naar han fik Vigen hen til Agde, men ikke dette med.

Saltvig, II. 223. X. 307. Løbver den Lange fra Saltvig; i Helgeland i Norge. En Gaard af dette Navn ligger i den sydlige Deel af Jnderøens Fogderi i Throndhjem, men denne kan ej her menes, hvis Fremstillingen i Sagaerne er nøjagtig.

Saltøsfund, VIII. 88. 211. 214. X. 23. Paa sidstnævnte Sted, Hakon Hakonsons Saga, Kap. 260, skal der uden Tvivl læses Salteyrarsund, hvilket findes i Varianterne, for Salteyrarsund, som er optaget i Teksten her, saavel som i Heimskringla. Der holdtes et Slag imellem Kong Sverre og Magnus Erlingsøn. Det var et Sund i Ranrige i Vigen i Norge, ved Saltø eller Saltfjær; nu i Bahusleen i Sverrig. Saltø er affat paa Odmans Kort over Bahusleen i Bøtteherred vestenfor Kjørnø, og Sundet har, som det i Sagaerne beskrives, været et smalt Sund der imellem Øerne. Jf. Falzens Norges Hist. 3 D. S. 53. Efter Peder Klausens Beskrivelse ligger Saltø noget sydligere, nemlig noget søndenfor Malmøen, dog nordligere end Guldmarefjord.

Samland, XI. 286. 287. 288. 370. En Landstrækning i Østerleden; det forekommer sjelden, og indbefattedes sædvanlig under Navnet Kurland. Man finder Navnet Samland i de gamle Landstaber Samogitien og Semgalen, som ligge ved Kurland. Efter Sammenhængen i Knytlinga, hvor der siges at en Mand fra Samland kom østenfra til Kurland, maa der forståes det sidstnævnte Landskab, der ogsaa grændsede til Havet, den rigaiffe Havbugt. (Efter Kortet i Merckels die Vorzeit Lieflands).

Men ellers betegner ogsaa Samland den gamle Landstrækning af dette Navn i Østpreussen, nordenfor Königsberg, som gik op imod Samogitien; og paa begge disse tænkes der paa det sidstnævnte Sted, XI. 370, hvor Kurland, Samland og Ermland, sammenstilles, hvorpaa da Windland eller de vendiske Lande følger. Ved at betragte Kortet vil man ogsaa see, at Estland, Kurland og det preussiske Samland ere de tre mest fremstaaende Kystlande, hvilke Nordboerne derfor ogsaa snarest maatte besøge.

Samsø, V. 230. VI. 190. XI. 205. Nuvær. Ø Samsø ved Jylland i Danmark. Navnet udledes af det gamle Mandsnavn Sam, egentlig et finsk Navn, hvoraf man slutter, at Øen meget tidlig har været beboet. I Oldtiden er den bleven forherliget ved de bekjendte Fortællinger om Hjalmar og Ungantyr og deres Strid paa Samsø, hvorom handles i Hervararsaga, jf. Sare S. 93.

Sand, VII. 193. X. 307. jf. 316. Øgmand Sande eller Øgmund fra Sand. Et Sted i Helgeland i Norge, hvis det ikke er et blot Tilnavn. Maafee Den Sanden ved Indløbet til Saltensfjord i Saltens Fogderi; eller Sands nordost for Hindø; eller Sande paa Øst-Baagen.

Sand, IX. 354. 362. Grim fra Sand nævnes. En Gaard i Throndhjem eller Helgeland i Norge. Maafee samme Sted, som nyseævnte Sand.

Sandefjord, VIII. 289. IX. 220. Nuvær. Fjord Sandefjord, ved hvilken Ladestedet Sandefjord ligger, i Sandeherreds Sogn, Laurvigs Fogderi, i Norge. (Kraft, 2 D. S. 807).

Sandnæs, III. 66. IX. 316. Nuvær. Sandnæs i Alsten eller Alstahoug Præstegjeld (det gamle Alst) i Nessensfjord i Helgeland i Norge. See ogsaa Egilssaga, Kap. 7. 9. 14. I Fornmannas. VIII. 37. nævnes ogsaa i Variationerne Jon Gudrunson fra Sandnæs, hvilket maa være Saltnæs i Guuldalen, jf. Saltnæs her foran.

Sandkødra, IX. 343. Der fortælles, at Hakon Hakonson roede ud af Fjorden Hardsø syd til dette Sted, og naaede de andre Skibe i Saltbjarnesund. Navnet skrives i Kilderne meget forskjellig: Sandkaudra, Sandkordra, Sandkantra, Sandtødra; men den sidste Læsemaade er den eneste rigtige, af hvilken de andre let kunde fremkomme, f. Ex. Sandkaudra for Sandtaudra, d. e. Sandtödra. Stedet er en lille Ø, der nu kaldes Sandtorv, og ligger i Østervold Sogn, Sunds Præstegjeld, i Syd-Hordeland i Norge. (Kraft, 4 D. S. 539). I Edvardsens haandskrevne Beskrivelse over Bergen forekommer ved Kirkenes Indkomster i denne By blandt andre Steder ogsaa denne Ø med de Ord: Item i Kundstelle i Sandtrodre.

Sandvig, IV. 271. Et Sted nordpaa i Helgeland i Norge. I Heimskr. I. 2, S. 218, kaldes det samme Sted Sandvær. Det maa efter Sammenhængen, som Schøning bemærker (De nordiske Landes gamle Geografi, S. 46) være nuvær. Sandvær, nogle Øer, som ligge nordpaa i Thromsen ud til Havet imod Finmarken; strax søndenfor Sandsø.

Sandvig, III. 107. En Vig i Mellem-Mule-Syssel paa Østerlandet i Island. (Landsn. 4, 6).

Sandvig, paa Ørkensøerne, IV. 197. 201. Nuvær. Sandvick i den vestlige Deel af Den Pomona eller Mainland, den forhen saakaldte Rosø.

Sandvig, II. 153. En Vig med en Gaard af samme Navn paa Den Sydersø i Færøerne, hvor Sigmund Prestersøn blev myrdet af Thorgrim den Onde. Saaledes fortælles der ogsaa i Færøernes Saga, Kap. 38. Dog kan bemærkes, at der ikke, som Sagaen siger, fra Skufø er kortest til Sydersø, da der er nærmere til Sandsø; at der paa Kortet i Færøernes Saga ingen Sandvig findes paa Sydersø, hvorimod Sandfjorden paa Sandsø ligger lige overfor Skufø; man kunde derfor fristes til at tvivle

paa Efterretningens Paalidelighed, hvor eenstemmig den end er.

Sands, II. 81. Nuvær. Sands, een af Færøerne, en halv Mil søndenfor Strømsø.

Sands, VII. 37. X. 109. En lille Ø, Sanda, der ligger ved den sydlige Side af Halvøen Kantlyre i Skotland. Jf. Langeb. Script. T. 3, S. 227. Anm.

Saracener, VI. 113. 316. X. 87. eller Serker. Indbyggerne i Serkland; see Serkland.

Sardinien, XI. 370. eller Sardinærø. Den Sardinien ved Italien. (Orkneyernes Saga, S. 298).

Sarpen, Sarpfossen, IV. 111. VII. 154. VIII. 290. Hvorledes Harald Gille gav een af Magnus den Blindes Leensmænd Balget, om han vilde hænges eller styrtes i Sarpfossen, see VII. 154. Stedet er det bekjendte Vandfald Sarpen i Floden Glommen i Norge.

Sarpsborg eller Borg, III. 35. 36. IV. 111. 168. 169. 175. 176. 177. 230. 269. 270. 278. 341. V. 8. 270. VII. 93. 154. 280. VIII. 18. 196. 290. IX. 10. 11. 26. 50. 55. 59. 69. 70. 87. 120. 342. X. 2. 87. 123. 124. Paa den nordlige Side af Sarpfossen, hvor et Næs gaaer ud i Elven Raumelven eller Glommen, lod Olaf den Hellige opkaste en Vold tværs over Næsset af Stene, Løv og Lømmer, lod udenfor grave et Dige, og anlagde saaledes en Borg, der blev til Kjøbstaden Borg eller, som den ogsaa kaldtes efter sin Beliggenhed ved Sarpen, Sarpsborg. I denne Borg stiftede nemlig Kong Olaf ogsaa et Kjøbstævne, lod opføre en Kongsgaard, samt vor Frue eller Marie Kirke; og lod endelig Grunde affætte til Bygninger, som han gav adskillige Mænd til at bebygge, IV. 111. Derefter omtales denne By oftere, især som Vintersæde for Kongerne, og ved Kongernes Hylдинг paa Borgething (see Borgething). Stedet er den bekjendte Kjøbstad Sarpsborg i Borgesyssel, i Uggershuusstift i Norge, som blev afbrændt af de Sven-

ste 1567, og i hvis Sted Frederiksstad blev anlagt af den danske Konge Frederik den Anden. Navnet Borg findes endnu i Gaarden Borregaard i Thuns Præstegjeld; og Byen skal have staaet paa to Strækninger, der endnu kaldes Gamlebyen og Helgebyen, østen for Flækken Bleng. (See Kraft, 1 D. S. 141. 144).

Sarre, X. 66. ikke Sarte. En By i Kastilien. Nuvær. Soria i Gammel-Kastilien i Spanien.

Satire, Satiri, VII. 36. 37. 41. IX. 278. 279. X. 96. 97. 98. 99. 109. En Halvø i Skotland; et stort Land, bedre end den bedste Ø i Sydersøerne, naar man undtager Man. Nuvær. Halvø Kantlyre eller Kintire i Argyle Shire paa den vestlige Side af Skotland. Det nordiske Navn kan da næppe være rigtig læst; man har læst s for c eller k, og overseet Stregen over a; det rigtige vilde være Cantiri eller Kantiri; da Navnet har Sammenhæng med Ordet Kant (Langeb. Script. L. 3, S. 227. Anm.), saa kan Udtalen af s uden Tvivl aldrig her have fundet Sted.

Satiresmule, eller Satiris-Forbjerg, IX. 278. X. 96. 100. 109. Nuvær. Mull of Kantlyre, det sydligste Forbjerg paa nysnævnte Halvø.

Satiriseid, VII. 41. X. 98. En smal Landtunge imellem Halvøen Satire og Skotland, som der ofte er trukket Skibe over. Dette gjorde ogsaa Magnus Barfod, da han tilegnede sig Sydersøerne. Jf. Orkensøernes Saga, S. 114. Det er den smalle Landtunge, hvorved nysnævnte Halvø Kantlyre hænger sammen med Knapdale.

Saudungsfund, Sødungsfund, Sødungsfund, III. 31. IV. 65. 68. IX. 25. X. 347. 380. XI. 163. I dette Sund fangede Kong Olaf den Hellige Jarlen Hakon Erikson. Det er nuværende Sauesund eller Souesund, den sydlige Deel af Granesund, imellem Hatlesen og det faste Land i Astevelde's Præstegjeld, forhen i det gamle Landskab Fjale, men nu i Søndfjord i Norge.

(Falsens Norge, S. 69. Kraft, 4 D. S. 859. 860. 929).

Saudø, Saudøerne, III. 189. 190. 195. To Øer, en større og en mindre, af hvilke den ydre beboedes af en Fætte; de laa nordpaa, i Nøve. Læsemaalene maa være falsk; for Saudøer maa læses Sandøer. Sandø, der af Naturen er deelt i Nørre- og Søndre-Sandø, ligger i Herrø Præstegjeld i Søndmør i Norge; paa den vestlige Side af denne Ø ligger den mærkelige Hule, Dollshule, nu Dolsteenshule, som omtales i Orkensøernes Saga, S. 154, om hvilken man kan læse hos Strøm om Søndmør, 2 D. S. 447-449. En anden Sandø ligger vestenfor Ugersø, i Sandø Sogn, Ugersø Præstegjeld, nu i Romsdal, men i den ældre Tid hørende til Nordmør; og det maa være denne, som der efter Fortællingens Sammenhæng her menes. Den anføres af Kraft, 5 D. S. 195; see ogsaa Jonge, 6 D. S. 405. I øvrigt var ikke blot denne Ø, men mange andre Steder heromkring, efter Sagnet, i den ældste Tid beboede af Jotner.

Saurbø, VII. 247. **VIII.** 20. 56. Et Sted i Vigen, i nuværende Bahusleen i Sverrig, forhen hørende til Norge. Det beskrives som to eller flere Gaarde, i Nærheden af Østelven, dog oppe i Skovegnene og nær ved en Skov. Paa Schønings Kort over Norge er det affat strax østenfor Solbjerg, see Solbjerg; dog findes der næppe nu noget tilsvarende Navn. Derimod er Navneligheden paa faldende imellem dette Saurbø og nuværende Gaard Sørbo, som ligger i Skovsbygden i Sørbygden Herred, Krogstads Præstegjeld (Ødmans Bahuslæn, S. 305); men paa den anden Side ligger dette Sted for langt fra Østelven til at stemme med Sagaerne. Navnet uledes af Ordet saur, Gaar.

Saurbø, I. 241. **II.** 212. En Gaard i Øfjord, i Øfjords-Syssel paa Nordlandet i Island.

- Saurbø** eller **Sørbo**, II. 227. VII. 197. En Landstrækning, nuvær. Stadarhøls og Hvøls Sogne, i Dale-Syssel paa Vesterlandet i Island. (Landn. 2, 21).
- Saxland**, Folket **Saxer**, I. 7. 97. 99. 103. 104. 105. 109. 110. 247. III. 49. IV. 113. 154. V. 4. 122. VI. 44. 46. 58. 60. 108. 248. VII. 172. VIII. 189. IX. 288. X. 76. 202. 229. 247. 251. 327. 348. 367. XI. 3. 15. 26. 28. 38. 159. 163. 267. 268. 269. 284. 285. 315. 316. 321. 338. 361. 363. 368. 370. 371. **Saxonia**, XI. 370. Saxland er egentlig den Deel af Tyskland, som beboedes af Folket Saxer, og da denne var Nordboerne mest bekjendt, udstræktes Navnet derfra over hele Tyskland; det hedder derfor hos Geograferne: Germania, som vi kalde Saxland. Overhovedet betegnes da derved det rommerste Kejserdømme, hvis Behersker kaldes Kejsler af Saxland, IV. 46. Nordenfor Fjeldet eller Alperne, hedder det, ligger mod Østen Saxland, mod Sydvest Frankland; Grændsen imellem dem er Rhinen, saa at Saxland ligger østen, Frankland vesten for den. Mod Norden grændsede det først til Elben, senere til Danmark, saa at Danmark, Holsten, Saxland og Windland stødte sammen. I indskrænket Forstand forekommer dog ogsaa det egentlige Hertugdømme Sachsen, VI. 46. Allerede i gammel Tid omtales Saxerne som et dannet Folk, hvis Sæder Nordmændene søgte at efterligne. (Werlauff Symb. ad geogr. medii ævi, S. 11. 12. 15. Langebek Script. 2 D. S. 280. F. Johannæi Hist. eccl. Isl. L. 1, S. 217-218. Anm.).
- Saxerne** i England, see Westsaxer.
- Seglevik**, IX. 28. En Havn i Rogeland i Norge; formodentlig Bugten ved Gaarden Seglem paa Den Egersø eller Eikund. (Kraft, 4 D. S. 86. 228).
- Seimfjord**, VIII. 211. 213. 224. En Fjord i Nærheden af Saltøfund i Ranrige i Vigen i Norge; nu i Bahusleen i Sverrig.

Sek, VII. 262. Ved denne \emptyset stod Slaget, hvori Hærfon Hærdebred faldt (see Stenevaag). Nuvær. \emptyset Sæfken eller Sæfken, i Vedø Sogn og Præstegjeld, i Romsdal i Norge. Man mener, at den i Snorres Edda nævnte \emptyset Søk skal være denne \emptyset . (Kraft, 5 D. S. 188).

Seladal, see Sældal.

Selafø, see Sælsø.

Selja, see Sæla.

Seljepolle, IV. 51. Et Sted paa den vestlige Kyst af Frankrig eller Spanien, efter Schøning i den nordvestlige Deel af Galicien i Spanien. De Begivenheder, som forefaldt her, fortælles saa omstændelig, at man maa undre sig, at dette Sted hidtil ved ingen Granskning har kunnet lade sig bestemme: Kong Olaf den Hellige holdt her et Slag ved Gunvaldsborg, fangede Høvdingen Geirfinn, og fik tredive Mark for ham til Løsepenge; derefter vendte han sig vester til Karlsaa. Hverken denne Borg eller Høvdingen eller Karlsaa kjender man noget til. Efter hvad der forhen er bemærket under Karlsaa, formodede jeg, at denne Flod var Garonne, fordi Kong Olaf vendte tilbage derfra, og lagde til ved Poitou, som da vel ikke kan have været meget langt derfra, og fordi der om hele hans Tog siges, at han i to Somre og een Vinter havde været i Balland, et Udtryk, der aldrig bruges om Spaniens Kyster. I Følge dette maa da Seljepoll og Gunvaldsborg være at søge paa Kysten af Frankrig imellem Bretagne og Floden Garonne, og rimeligviis sydligere end Poitou, da dette Landskabs Navn var Nordboerne bekjendt, og nævnes siden ved Olafs Tilbagejætte, men ikke her. Uden Tvivl vil man da, ligesom forhen ved Gislepoll og Wilhelmsby, her kunne anvende de sydlige Efterretninger, som haves om de sidste Normannetoge til Akvitaniens; de ere kun faa og ufuldstændige, men de ene, som kaste Lys i dette Mørke. Depyning har allerede Com Normannernes Sotoge, min Overs.

S. 422) gjort opmærksom paa denne Beretning fra Akvitaniens, og henført den til Kong Olaf den Helliges Tog, men tillige, som det synes, draget den noget i Tvivl, fordi den har saa megen Lighed med den Beretning, som haves fra Nordmandiet. Den bekræftes imidlertid fra flere Sider, og bestrækkes i mine Tanker meget ved den nordiske Fortælling. At Vikingerne paa begge Steder benytte sig af samme List, ved skjulte Grave at faae Fjenden i deres Magt, kan ikke bevise noget mod den akvitanienske Beretnings Troværdighed; tværtimod er det rimeligt, at de atter brugte en List, der i Bretagne havde været dem saa gavnlig. Det hedder herom i *Aquitaniæ historię fragmentum* (Duchesne *Hist. Francor. Script. T. 4, S. 82*): *Eo tempore infinita multitudo Normannorum ex Danamarcha et Iresca regione cum classe innumera mare transeuntes — appulerunt portum Aquitanicum juxta Pictavorum terminos. Et sicut antiqui parentes eorum pagani Aquitanica rura depopulati sunt, ita et isti mixtim Christiani, mixtim Pagani nostros vicos, castella et civitates conati sunt flammis comburere et populum Christianum ferro diverberare et captivare et ecclesias Dei et monasteria desertare. Tunc absque mora Dux (Aquitaniæ) Wilelmus — congregato plurimo et fortissimo Aquitanie exercitu, juxta eos castra disposuit circa oram maris, imminente jam nocte. Nortmanni vero, videntes præparatum Aquitanorum exercitum contra se ad bellum, terrore divino consternati sunt valde timentes. Nec ipsa nocte fugere valentes, cum propter littus maris residerent, et æstus maris tunc mitior factus esset, et classis ad terram nudam jaceret, per totam noctem circa se foveas præparaverunt virgis et cespitibus contextas desuper, ut ignorantes bellatores delaberentur, dum*

currentes equi præcipites ferrentur. Itaque primo mane crastino nescientes laqueos fovearum exercitus Ducis, ipso Ducè in prima frontis acie præcurrente velocissimo equo, dum calore pectoris super Nortmannos frena equorum laxarent, mox per foveas equi cum sessoribus suis delapsi sunt; et quia graves eos faciebat pondus armorum, plurimi a Nortmannis capti sunt. Sed divina pietas Ducem mirabiliter eripuit. — Timore vero eorum, qui primi ceciderant et capti jam tenebantur (erant enim plures triginta nobiliores), ne forte ipsi a Nortmannis necarentur, dimissum est mox bellum. Sequenti vero media nocte, æstu maris invitante, concito cursu Nortmanni cum captis nobilibus viris navibus insiliunt, et auxilio maris fuga liberati sunt, nec amplius apposuerunt venire in nostros fines. Dux autem suos, qui capti erant, missis postea nunciis ad Nortmannos, infinito pondere auri et argenti dato, omnes redemit et recepit incolumes. Det samme fortælles af Ademar, anført hos Alteserra, Rer. Aquitanic. libri quinque, L. 2, S. 358-359, omtrent ved Aar 1020, men uden Angivelse af noget Sted; Alteserra henfører det imidlertid til fanum S. Michaëlis in eremo in ora maritima Pictonum, formodentlig fordi Ademar forhen (Alteserra, anf. St. S. 344) omtaler et andet Tog, der skete til dette Sted, ved hvilket Grevinde Emma af Limoges blev bortført af de Danske eller Normannerne, og først efter tre Aars Fangenskab blev frigivet. Begge disse Toge, der ere de sidste bekjendte Normannetoge til denne Egn, kunne vel sigte til Kong Olafs, saaledes at han først landede ved St. Michel en l'Erme, og senere længer sydpaa imod Garomes; men afgjørende er i denne Henseende Bestemmelsen af de i den nordiske Kilde nævnte Steder. Navnet Gunvald (Gundebaldus, Gombaldus) mangler ikke i Akvitaniens

Historie; bekjendt er især den Gunvald, som gjorde For-
 dring paa det franske Rige, og 588 trængte ind i Akvita-
 nien, valgtes til Konge ved Brive la Gaillarde, og bemæg-
 tigede sig flere Stæder; men noget Sted, der førte Navnet
 castrum Gundebaldi, har jeg ikke fundet i denne
 Egn; man finder i Frankerigs Historie Herrer de Gonde-
 baud omtalte, men hvor dette Herskab har ligget, er
 mig ligeledes ubekjendt. Steder, hvis Navne have Lig-
 hed med Seljepolle, gives der adskillige af, som castrum
 Salense, Sainte Soule o. lign., men et saadant
 Steds Nærhed ved en Gunvaldsborg er her det Afgjø-
 rende. I Egnen omkring St. Michel en l'Erme vil man
 næppe mere gjenfinde saadanne Steder, da Egnen herom-
 kring formedelst sin naturlige Bestaaffenhed har undergaaet
 mange Forandringer (Arcere Hist. de la ville de la
 Rochelle et du pais d'Aulnis, L. 1, S. 14-15);
 alt hvad jeg da derom kan meddele, er intet uden Gis-
 ning. Der laa ved Garonne et Kloster, kaldet mona-
 sterium Regulæ, la Reole, ogsaa kaldt Regulæ ca-
 strum; dette beskrives saaledes: in monte positum, qui
 videlicet mons a tribus lateribus, orientali, aqui-
 lonari et occidentali, aliis cingitur montibus, a
 meridie Garonna vallatur flumine; ab oriente inter
 ipsum et alterum montem vallis existit perangusta,
 per quam fons meat, quam incolæ Mosellam nun-
 cupant. Dette Kloster blev stiftet 970 af Gonbaldus
 episcopus Vasatensis. Strax derved laa det ogsaa fra
 de tidligere Normannetoge bekjendte Cassinogilum, Chas-
 seneuil, palatium veterum regum Aquitaniæ, omtalt
 allerde 777 (Alteserra, L. 1, S. 87. L. 2, S. 292.
 324-325. Valesii Notit. Gall. S. 131. 468). Det
 er rimeligt, at Normannerne tyede hen just til dette
 Sted, og muligt, at det blev dem bekjendt under Bispep
 Gunvalds Navn, som da end maatte være i frisk Minde;
 Seljupollr vilde da ligefrem være Mosellæ fons. I

den nordiske Fortælling forekommer endnu en Omstændighed, som er paafaldende: der boede Hedninger ved Karlsaa. Menes derved Maurerne, saa føres vi endog langt ned forbi Floden Mincio søndenfor Lissabon, hvor det hedenske Spanien begyndte. Men er Karlsaa Garonne, saa kan der næppe menes andet, end Vasserne og de ved dem boende Folk, som for deres idelige Røverier endnu 1179 bleve fordømte paa et Kirkemode, ved hvilken Lejlighed det hedder om dem: tantam in Christianos immanitatem exercent, ut nec ecclesiis, nec monasteriis deferant, nec cuilibet parcant ætati aut sexui, sed more paganorum omnia perdant et vastent. (Alteserra, T. 1, S. 83).

Seljuhverf eller Seljehverf, VII. 8. X. 363. Da man drog derud fra Lherdalen i Naffjords Præstegjeld, i Fosens Fogderi nordenfor Throndhjemsfjord i Norge, saa er det formodentlig Landstrækningen ved det nordenfor Naffjorden liggende Salnæs.

Selvaag IX. 28. En lille Bugt eller Baag under Gaarden Nærland, strax nordenfor Haaelvns Udlob, i Nærims Sogn, Haa Præstegjeld, paa Tæderen i Rogeland i Norge. Navnet er endnu det samme. (Kraft, 4 D. S. 90).

Selvaag, X. 276. Usgaut fra Selvaag nævnes. En Gaard i Trondhjem i Norge; formodentlig ved Sælbo S.

Selvaagar, Selvaag, II. 175. I den nordre Alptefjord paa Østerlandet paa Island.

Serkland, VI. 113. 114. 318. VII. 70. 103. 104.

XI. 371. Serkernes eller Saracenernes Land. Derfor forstaaes herved forskjellige Lande, eftersom dette Folk udstrakte sit Herredømme i alle tre Verdensdele. Serkland er da Afrika, som ogsaa siges her, VI. 113: Afrika, som Væringerne kalde Serkland; men ogsaa, efter Suhms rigtige Bemærkning, den Deel af Spanien, som Maurerne havde inde; saaledes her, VII. 70, naar der for-

- tælles, at Sigurd Jorsalefarer fulgte Kysten af Serkland, og kom til Formentera. Men ved Serkland forstaaes ogsaa Persien, Assyrien og flere Lande i Asien; det hedder saaledes i Stjorn: Ved den persiske Bugt boede Folk, som hedder Perser, hvilke vi kalde Serker; og sammesteds forbindes: Serker og indversker Mænd, d. e. Perser og Jnder. (See ogsaa Torfæi Series, S. 483. Suhms Danm. Hist. 5 D. S. 167. Anm.).
- Sevilla, X. 68. Byen Sevilla i Spanien.
- Sicilien, VI. 113. 114. 121. 138. VII. 57. 73. IX. 302. eller Sikils. Den Sicilien ved Italien. (Werlauff Symb. ad geogr. medii ævi, S. 11).
- Sida, II. 170. 171. 212. III. 78. IV. 1. X. 251. 254. En Landstrækning i Skaftefjelds-Syssel paa Østerlandet i Island.
- Siggjevaag, VIII. 237. IX. 15. En Baag eller Bugt i Nærheden af Gaarden Siggervaag, paa den østlige Side af Bommelsø eller Bommelsø, under et højt Fjeld, der hedder Siggen, i Moster Sogn, Findaas Præstegjeld, i Syd-Hordeland i Norge. (Kraft).
- Siglenæs, Siglunæs, I. 226. II. 205. Et Forbjerg paa den vestlige Side af Øfjords-Syssel paa Nordlandet i Island, over mod Skagefjord.
- Siglevig, II. 56. En Gaard paa den østre Øfjordsstrand i Thingøre-Syssel paa Nordlandet i Island. (Landn. 3, 16).
- Sigtun, III. 146. V. 111. VI. 17. Gammel Sigtun, IV. 38. Gammel Sigtun laa omtrent $\frac{1}{2}$ Mil fra nuvær. Sigtuna i Upland i Sverrig. Navnet udledes af Odins Tilnavn Sigge, da han her byggede et Gudehuus (Heimskr. I. 1, S. 10. Snorres Edda, Rasks Udg. S. 15). Perspekt af Lævningerne af dette Sted findes i Dahlbergs Svecia.
- Sigvaldestene, IX. 346. Nogle Stene eller Klipper i Kristianiafjord i Norge, i Nærheden af Næsodden. Naar

- Bedjesund antages, med Falsen (Norges Hist. 3 D. S. 472) at være ved Bævsen udenfor Soon, en Ladeplads i Soner Sogn, Vestby Præstegjeld ved Høstens Ud løb i Kristianiafjord, i hvilket Fald der da for Bedjasund maa læses Befjasund, saa maae Sigvaldestene have været ved nuvær. Ladeplads Hvidsteen imellem Soon og Drøbak.
- Silavaag, X. 114. En Baag paa den vestlige Side af Norge, sydligere end Bergen. Maaflæe det samme som foranførte Selvaag eller den strax sønden derfor liggende Sirevaag.
- Sild, IX. 24. 300. X. 120. Nuvær. Ø Silden i det nordlige Indløb til Ulvesund, i Hove Sogn, Sæls Præstegjeld, i Nordfjord i Norge. (Kraft, 4 D. S. 917).
- Sina, XI. 371. Bjerget Sinai i Arabien.
- Sintre, VII. 68. Nuværende Cintra, tre Mil nordvest for Lissabon i Estremadura i Portugal. I Schözers Nord. Gesch. S. 542. siges, at Sintre er Santarena; menes dermed nuvær. Santarem (Santa Herena), saa kan det ikke være saa, thi Santarem ligger langt inde i Landet ved Lajo. Cintra ligger derimod temmelig nær ved Kysten; og Sigurd, der kom fra Galicien, lagde først til her, og sejlede derpaa ind ad Lajo til Lissabon.
- Sire, X. 8. Nuvær. Ø Udsire, der ligger langt ude i Havet, og udgjør et Sogn under Torvestads Præstegjeld, i Rogeland i Norge.
- Sivsuren, V. 18. 19. 20. En uvejbar Urd eller Steenhob i den øverste Deel af Valdalen i Søndmør i Norge, igjennem hvilken Kong Olaf den Hellige brød Vej paa sin Rejse herigjennem. Den hedder nu Skjærsuren, ligger omtrent midt i Dalen imellem Gaardene Allstad og Grønningen, og er en halv Fjerdingvej i Længde; den af Kong Olaf brudte Vej benytttes endnu (Strøms Søndmør, 2 D. S. 267). Hvis Navnet Skjærsuren er rigtig skrevet, saa maa det rimeligviis være fordrejet for

Skjævsuren, og falder da sammen med det gamle Navn Sefsurd, af Sef eller Skes, et Siv.

Sjolte, X. 84. Odd fra Sjolte nævnes. En Gaard i Norge; Navnet er ej usædvanligt.

Sjælland, I. 25. 28. 104. IV. 320. 321. 333. VI. 61. 65. 66. 142. 210. 263. 267. VII. 153. IX. 275. X. 54. 69. 240. 333. 346. 357. XI. 44. 56. 71. 76. 92. 98. 137. 162. 186. 196. 197. 201. 205. 222. 262. 283. 294. 299. 300. 301. 313. 314. 316. 317. 319. 320. 323. 332. 381. Nuvær. Ø Sjælland i Danmark. Navnet forekommer i Oldtiden under flere Former: Sjaland eller Flert. Sjalönd, eller Selundr, Sælundr, hvilke betegne Landet eller Lunden i Søen; herved sigtes enten til dets Beliggenhed og Skjønhed, eller maaftes til Fortællingen om dets Oprindelse fra Løgeren eller Mælarsøen i Sverrig (hvorum Ynglingesaga i Heimskr. Kap. 5. Gylfeginning i Snorres Edda, Kap. 1). Sighvat Skjald kalder Landet det flade, IV. 321. Andre berømme dets Frugtbarhed og Skjønhed, og kalde det Danmarks ypperste Provins (Care, S. 3. 96. og Adam fra Bremen de situ Danicæ). Det var i Oldtiden inddeelt i tre Syfter og flere Herreder, af hvilke ingen forekomme her i Sagaerne undtagen Balburs Herred. Indbyggerne kaldtes Sjællændere eller Sjællandsfarer.

Sjømæling, Sjømælingerne, IX. 195. 320. Der nævnes en Mand, Andreas fra Sjømælingerne. Læsningen af Navnet er aldeles uvis; Texten har á Siamælingum eller á Sunnmælingum, et Beviis paa, at man har gjættet sig frem ved Læsningen af den første Stavelse. Den Forbindelse, hvori Stedet forekommer, viser dog, at det maa have ligget i Nordmøre i Norge, da det laa nordligere end Romsdalen og sydligere end Dromenæs.

Skaalevig, Skallevig, IX. 15. 74. En Vig ved Skaalevignæs, i Nærheden af Kjøkelvig (see Gygesvig) paa

Ufste Sogns Fastland, søndenfor Bergen, i Syd-Hordaland i Norge. (Kraft, 4 D. S. 626).

Skaaløerne, XI. 137. Nogle smaae Øer i Bredefjorden i Island, kaldte saaledes fordi de Vægtstaaer, som Hakon Jarl forærede Skjoldmø-Einar, her dreve i Land. Den nu ubeboede Ø Skaalø hører under Dale-Eyssel paa Vesterlandet.

Skaane, I. 25. 104. 112. 118. 139. 144. 145. II. 261. IV. 320. 327. 333. 339. V. 327. VI. 61. 66. 67. 70. 71. 72. 142. 181. 188. 189. X. 65. 297. 327. 333. XI. 186. 188. 199. 205. 279. 298. 300. 301. 312. 313. 317. 319. 323. Indbyggerne Skaaninger eller Skaaneboer, II. 263. IV. 331. VI. 43. 65. 69. Nuvær. Landstabs Skaane, der i den ældre Tid hørte under Danmark, og udgjorde een af dets fljønneste Provinser. Efter det kaldtes hos Digterne den danske Konge Skaaningegram (Skánungagramr). Digterne omtale ogsaa saavel Landets Jævnhed, som Skjønhed; det kaldes nemlig det flette eller jævne Skaane, og Thiodolf siger, at den fljønneste Vej, han kjendte, var den fra Norge mod Syden til Lund, VI. 71. 142. Til Landstabet's Rigdom hidrog ogsaa især det betydelige Sildefiskeri i Øresund, som udgjorde en vigtig Indtægtskilde for Almuen, XI. 200. (jf. Saxe, Fortalen S. 3). Af Navnet forekommer sædvanligst Formen Skáni eller Skáney, sjeldnere Skaun (dette i Illuge Gridefostres Saga, Kap. 6), om hvis Betydning Meningerne ere meget deelte: nogle sige nemlig, at det kommer af skán, Bark, andre at Skaun betyder Skov, eller de forklare det af Skane, Kane, der skal betyde en Baad; efter Geijer (i Svea for 1831, 13 S. S. 237) betyder Ordet Skaun et sumpagtigt Land. Rimelig er deres Mening, som henføre Ordet til det gamle finske Sprog eller det før Afernes Indvandring i Norden herskende Lungemaal. Af Formen Skáney ville nogle slutte, at Landet

i den højeste Oldtid har været en Ø, men man forklarer uden Tvivl rettere denne Endelse ey, Ø, i Betydningen af en stor Halvø eller Land i Almindelighed (Rasks Saml. Afhandl. 1 D. S. 323. Anm.).

Skaanefjeld eller Skaansøfjeld, IX. 12. 72. En Fjeldstrækning, hvis Beliggenhed sees af Følgende: Fra Nideros eller Byen Throndhjem drog man op over Sælbo i Strind, og derpaa over Skaansøfjeld til Østerdalene. Det var altsaa en Deel af Lydalsfjeldene, efter Schøning og Falsen i Egnen af nuvær. Bokhammerfjeld i Guuldalen i Norge. (Falsens Norges Hist. 3 D. S. 231. Schønings Rejse, 1 S. S. 57-58). Man skulde troe, at Navnet Skáneyja-fjall endnu maatte findes i Einaelven, Eina- eller Diefjeldet ved Søen Djesand, og det af Schøning anførte Enebogan, da Eina-, Ene-, Dje- i disse Navne er det samme som det oldnordiske eyja- eller Dernes.

Skaanes Side, VI. 178. Saaledes kaldes Kysten af Skaane i Almindelighed, men nærmest uden Tvivl den sydøstlige Side af Landet, thi naar man var kommen igjennem Øresund, siges der, at man sejlede øster forbi Skaanes Side (Heimskringla, I. 1. S. 219).

Skaanør, Skanør, IX. 3. 51. Nuvær. Skaanør i Landskabet Skaane, ved Øresund. Opmærksomhed fortjener det i Inge Baardsens Saga, IX. 51 forekommende Sted, at der paa Skaanør holdtes et Marked, hvilket ellers antages at være holdt ved Halør, paa den modsatte Kyst nord paa Sjælland. Det her Anførte bekræftes, saa vidt vides, kun ved eet Sted hos de Gamle, hvor der nemlig fortælles, at Vikingen Thorolf, efter at have hærget i Østerveg, kom tilbage til Danmark paa den Tid, da Øreslaaden (see Øresund) opløste sig; her tilføjer Varianten: fra Skaanør, úr Skáneyri (Egils saga, Kap. 19, S. 78-79). Stedet maa i alt Fald efter sin Beliggenhed have været een for de Sejlende mærkelig Landøre; og

rimeligviis menes derfor dette Sted, naar der ved Dresund nævnes Dre, Eyri, uden videre Tillæg; saaledes maa det imellem Sigurd Slemmedegn og Benderne holdte Slag sønderpaa ved Dre være forefaldet her, hvilket, efter en anden Læsemaade, henføres til Vær. See Vær.

Skagefjord, I. 230. II. 56. 198. 212. 219. 220. III. 21. 127. IX. 306. X. 6. 46. 47. En stor Fjord paa Nordlandet i Island, hvoraf Skagefjords-Syssel har Navn.

Skagestrand, I. 231. En Landstrækning op imod Skagen i den vestlige Deel af Skagefjords-Syssel eller efter andre hørende til Hunavatns-Syssel paa Nordlandet i Island.

Skalholt, II. 182. VII. 169. X. 47. 123. Et Bispe-sæde i Island, paa Gaarden Skalholt, som blev bygget af Leit og beboet af hans Søn Gissur Hvide; i Arnæs Syssel paa Sønderlandet. (Landsn. 5, 12. Islendingebog, Kap. 10). See Finn Magnusens historiske Oplysninger til Kloss' Prospekter af Island, 1 S.

Skallevig, see Skaalevig.

Skalpeid, X. 111. 114. Kong Hakon Hakonson lod en Deel af sine Skibe sætte op her for at overvintre, medens andre bleve lagte i Medallandshavn og han selv drog ind til Kirkevaag. Paa Den Mainland i Orkensøerne forbindes den Halvø, hvorpaa Forbjerget Moul ligger, med det øvrige Fastland ved et smalt Eid, hvilket rimeligviis her menes; i den dybe Bugt herindenfor maatte være et bekvemt Winterleje, hvorfor jeg formoder, at Medallandshavn laa i denne. Fra Kirkevaag eller Kirkvall drog man vel da ned til denne Havn, gik ombord og sejlede, som der ellers fortælles, forbi Forbjerget Mul eller Moul; men da Kongens Lig skulde føres til Norge, sejlede Skibet om paa den østlige Side af Den, og Liget blev baaret over Skalpeid for at bringes ombord.

Skansør, see Skaansør.

Skaparød, XI. 336. En Havn paa Den Re i Windland eller nuvær. Ø Kygen ved Pommern. Nuvær. Landsby Schaprode i Sognet af samme Navn under Præposituren Gingst. I det trettende Aarhundrede var dette Sted et anseeligt Herresæde. Det omtales i Stiftelsesbrevet for Klosteret Bergen (Schwarz Diplom. Gesch. S. 530), med de Ord: mansio in Wolungh, quæ dicitur Szabroda etc., hvoraf dog Schwarz (Geogr. Norder-Deutschl. S. 140-141) urigtig slutter, at Navnet Schaprode udstræktes til den hele Provins, da det er klart saavel heraf, som af Rnytlinga, at Skaparød var en enkelt By med Havn eller i Nærheden af en Havn, Wolung eller Walung derimod Landskabet, hvori den laa.

Skara, IV. 125. 181. 190. 191. X. 36. 123. 124. Bispesæde. Nuvær. Skara i Vester-gøtland i Everrig. Det nævnes ogsaa i Gunlaugs saga, Kap. 8.

Skard, I. 227. En Gaard i Medallandsveit i Skastefjelds-Syssel vestre Deel paa Østerlandet i Island. (Landn. 4, 11).

Skard, II. 220. En Gaard i Skagefjords-Syssel paa Nordlandet i Island.

Skard, Ydre, see Ydre-Skard.

Skarde, IX. 175. En Gaard i Rangaavalle-Syssel paa Sønderlandet i Island. (Landn. 5, 6. hvor den kaldes Østre-Skard).

Skardeborg, I. 106. VI. 332. Her holdtes et Slag imellem Gorm den Gamles Sønner og Kong Udalbrift; og senere stred Harald Haardraade her med Engellænderne. Nuvær. Scarborough (Skjærborg) paa Kysten af Eliveland i den nordlige Deel af Yorkshire i England. (Camden Britannia, T. 2, S. 903).

Skardsbrekka, II. 170. En Gaard i Hornesfjord i Østre-Skastefjelds-Syssel paa Østerlandet i Island.

- Skarfstad, VIII. 288.** En Gaard, hvor der holdtes et Slag imellem Kong Sverre og Baglerne. Efter Sammenhængen i Sverres Saga laa den imellem Sotenæs og Fors, i Ranrige i Vigen i Norge, eller nu i Bahusleen i Sverrig.
- Skarnsund, IV. 84.** Denne Læsemaade er optaget her i Oversættelsen isteden for Textens Karlsund med Varianten Skarsund o. s. v. Skarnsund kaldes, efter Bing, Sundet imellem den egentlige Throndhjemsfjord og de indenfor den liggende Fjorde, Bedstadsfjorden og Levangerfjorden. Efter Sammenhængen paa dette Sted er det Sundet sønden og vesten for Indrøen, i Throndhjem i Norge.
- Skarpa, VII. 274.** Der af dette Navn, Skorpø, ligge i Syd-Hordeland, i Søndfjord, og i Herrø Præstegjeld i Søndmør. Der menes uden Tvivl Skorpø ved Furesund i Rinds Sogn og Præstegjeld i Søndfjord i Norge.
- Skarpaster, VII. 217.** Skjærene ved Byen Skardeborg eller nuvær. Scarborough i Cliveland, i den nordlige Deel af Yorkshire i England.
- Skattestad, IX. 307.** Gudleik af Skattestad nævnes. En Gaard i Norge, rimeligviis i Throndhjem.
- Skaun, VIII. 229.** En Landstrækning i Throndhjem i Norge. Dmtrent nuvær. Skogns eller Børsfognens Sogn, Anner til Orkedals Præstegjeld, i Gaulerdal eller Guuldalen. Her laa ogsaa Einar Lambestjælvers Gaard, nemlig nuvær. Huseby (Falsens Norge, S. 82. Norske Vidensk. Selsk. Skr. fra det 19 Aarh. 1 D. S. 307. 359-360), der vel ikke nævnes i Sagaerne, men der siges dog, Heimskr. I. 2, S. 41, at han havde sin Gaard og Bopæl i Skaun. Ogsaa laa her Gaarden Eggse.
- Skaun i Hedemarken, IX. 236. X. 117.** Det var en Bygd med Kirker og gode Gaarde; Hovedkirken var paa Stange, og der laa tvende store Gaarde: Ottestad og

- Serven**, som Ribbungerne afbrændte. Efter denne Beskrivelse er det altsaa omtrent nuvær. Stange Præstegjeld i Hedemarken i Norge. (Kraft, 1 D. S. 687). Annexet til Stange hedder Ottestad, og Gaardene Store og Lille Hverven ligge strax søndenfor Ottestad Kirke. (Kraft, sst. S. 644).
- Skaun, Skøn, Skaunfylke** (Skaimfylke er en Trykfejl), IV. 63. 103. 217. X. 144. Et Fylke i Throndhjem i Norge. Omtrent nuvær. Skognens Præstegjeld eller Sognene Alstahoug, Ekne og Levanger, i Stordalens og Jnderø Fogderi. Foruden Skogn selv forekommer ogsaa i Gunlaugs saga Kap. 12. Levanger, Lifanger, hvilket der aldeles uden Grund antages for Kjøbstaden Nideros.
- Skaun eller Skøns Herred**, I. 63. VIII. 272. 290. IX. 215. 259. 264. Efter Sammenhængen en Landstrækning i Landskabet Romerige i Oplandene i Norge. Der omtales et Lorp og en Sø med en Holm, hvor Olaf Tryggvesson's Moder skjulte sig, da hun flygtede for Dronning Gunhildes Efterstræbelse, I. 64. Beliggenheden er uvis. Schøning sætter Stedet paa Østsiden af Glommen, omtrent i nuvær. Blakjer Sogn; i daglig Tale forekommer Benævnelser Skovbygden om en noget nordligere Strækning, nemlig en Deel af Næs Præstegjeld, som ligger paa Østsiden af Glommen, samt op imod Doudalen paa begge Sider af Glommen (Kraft, 1 D. S. 468). Lidt nordligere ligger Gaarden Skøen i Doudalen, og da i det mindste en Deel af denne Dal hørte til det gamle Romerige, saa kan Navnet være opbevaret i dette Sted, skjøndt det som et heelt Herred eller Landstrækning i Oldtiden havde en langt større Udstrækning. Den omtalte Sø maatte da være Storsøen i Doudalen, og ikke som man ellers antager, Søen Rand eller Søen Mjosen. Men efter hvad der under Artiklen Lyrin er anført maa Schønings Mening dog uden Tvivl ansees for den rigtigste Oldnordiske Sagaer 12 B. X

ste. Da er Skaun en Landstrækning i Nedre Nomerige fra Nittedals Præstegjeld, hvori Gaarden Skøyen ligger, og over imod Blakjer, eller omtrent nuvær. Nittedals og Sørums Præstegjeld. Dersom det I. 63. nævnte Skaun da ikke er det i Hedemarken, saa er den omtalte S. Njeren.

Skedjehof, IX. 216. 221. 237. 240. 246. 263. o. s. v. see Ivar fra Skedjehof i Personsregisteret. Denne Ivar var Sysselmannd paa Hedemarken; men det er dog uvist, om Gaarden laa her. Gaardens Navn skrives meget forskjellig: Skedjuhof, Skerjuhof, Skeidahof, saa man vel kan tvivle om nogen af disse Læsemaader er den rette. Paa Hedemarken i Norge findes blandt de bekjendte Gaarde ingen af dette Navn, men nogen Navnelighed kunde vel, naar Læsemaaden er usikker, findes imellem denne Gaards Navn og Gaarden Skridshol, der forhen var en adelig Gaard, og skreves Skrydesol (Skrydeshol); den anføres hos Kraft, 1 D. S. 676, i Ringsager Præstegjeld. En anden Gaard med selve Navnet Skedehof er affat paa Schønings Kort over det gamle Norge i Narvige, nemlig i Skee (Skebe) Sogn i Rætte-Herred i Bahusleen i Sverrig.

Skeen, Skine, IX. 13. 72. 240. X. 46. Nuvær. Kjøbstad Skeen i Norge. Navnet, Skid, betyder en Ski; af Hensynsformen i Skidunni er senere dannet Skine og Skeen.

Skeggehøj paa Orje, II. 44. i hvilken Jernstegge var begravet. Ved Gaarden Østeraad paa Ørelandet i Ørelands Præstegjeld i Fosens Fogderi, nordenfor Throndhjemsfjord i Norge.

Skeggested, III. 130. Midfjord-Skegges Gaard i Midfjord, i Hunavats-Syssel paa Nordlandet i Island.

Skeggjastad eller Skeggestad, I. 219. Thord Skegges Gaard imellem Ulfarsaa og Veiruvaagsaa, ved Grændsen

- af Borgesfjords- og Rjose-Syfler paa Sønderlandet i Island. (Landn. 1, 10).
- Skeljasteen, Skeljagrund, Skeljasteensgrund, IX. 155. 178. 238. X. 116. Skeljasteensfund, VIII. 290. Kong Hakon Hakonson lod grave et Dyb ved Skeljasteen, saa at man kunde sejle med Rogger der, hvor der før næppe kunde gaae smaae Baade. Nuvær. Steensarmen ved Tønsberg i Norge; Begyndelsen af dette Navn er da en Forkortelse af Skeljasteen eller Skilsteen. Det Dyb eller den Rende, som Hakon Hakonson lod grave, kaldes nu Piren. Skeljasteensfund menes at være Trælen, en Bugt af Kristianiafjord paa den østlige Side af Tønsberg imellem Fastlandet og Derne Natters, Husø og Fønen. (Kraft, 2 D. S. 585. 586).
- Skellingehelle, VIII. 117. 256. IX. 366. En Helle ovenfor Erlendshøj, udenfor Byen Nideros eller Throndhem i Norge, ved Nidelven.
- Skerdingstedja, I. 190. II. 37. eller Skerdingstad, X. 340. Bekjendt af Haldor paa Skerdingstad. Nuværende fem Gaarde Øvre- og Nedre-Skerdingstad i Melhus Sogn og Præstegjeld i Guuldalen i Norge; der findes endnu Rjæmpehøje. (Norske Vidensk. Selsk. Skr. fra det 19de Aarh. 1 D. S. 342. Kraft, 5 D. S. 510).
- Skibekrog, see Nideros.
- Skid, VII. 36. 38. IX. 277. X. 89. 110. Nuvær. Ø Skj eller Shy; een af Syderøerne vestenfor Skotland.
- Skidsund, X. 96. Et Sund ved nysnævnte Ø Skj; uden Tvivl Sundet imellem den og Fastlandet, som paa Korterne kaldes Innsund.
- Skidamyre, I. 181. Her holdtes et Slag imellem Sigurd Digre Jarl af Orkensæerne og en skotsk Jarl Finnik. En Mose i Katanæs eller Caithness Shire i Skotland.

- Skillingen**, VIII. 48. Det var nogle Der ved Nummedalen, til hvilke Kong Sverre drog ud og holdt Huus-thing, hvorpaa han sejlede ind ad Throndhjemsfjord forbi Rødebjerg. Maafee de Smaaser, som ligge nordensfor Larvøen i nuvær. Fosens Fogderi nordensfor Throndhjemsfjord, af hvilke een endnu kaldes Skjelholm (anført hos Pontoppidan om det sydl. Norge, S. 91).
- Skine**, see Sken.
- Skinnastad**, II. 180. En Gaard i Ørerfjord, i Thingøre-Syssel paa Nordlandet i Island.
- Skipafjord**, X. 102. 108. En stor Fjord paa den vestlige Side af Skotland. Johnstone (Haco's exped. against Scotland, Anm. til S. 76) siger, at Skipafjord betyder det samme som Loch-Phong, men dette er ikke ganske nøjagtigt. Det er ikke Søen, men hele den store Fjord udenfor the Firth of Clyde, østenfor Halvøen Cantyre. Det nordiste Navn findes endnu i Forbjerget Skipness paa den østlige Side af denne Halvø. See ogsaa Sokolofni.
- Skjalfande**, I. 212. XI. 367. eller Skjalfandefjord; en stor Fjord i Thingøre-Syssel paa Nordlandet i Island.
- Skjalfandefljot**, II. 180. En stor Flod, som falder ud i nysnævnte Fjord Skjalfande.
- Skjarrandesund**, IX. 344. Nuværende Stjernsund, rettere Skjærensund, i Halsaa Sogn, Mandals Præstegjeld og Fogderi, i Norge. (Kraft, 3 D. S. 489. 551. Falsens Norges Hist. 3 D. S. 472).
- Skogar**, Skoge, III. 90. En Gaard under Øfjeldene i Skogasveit paa Grændsen af Østerlandet og Sønderlandet eller Skaftefjelds- og Kangaavalle-Syssel i Island.
- Skogeherred**, II. 179. Nysnævnte Skogasveit, hvor Gaarden Skogar laa.
- Skorestrand**, X. 256. Nuvær. Skaare Sogn, der

- ligger lige overfor den nordlige Ende af Den Karmen i Rogeland i Norge.
- Skorstein, XI. 169. 170. 171. Her holdtes et stort Slag imellem Knud den Store og Edmund den Stærke eller Jernside. *J Chron. Anglosax.* ved Aar 1016 kaldes det Slaget at Sceorstane. Nuvær. Sherston i Wiltshire i England. (*Suhms Danm. Hist. 3 D. S. 462*).
- Skot, V. 17. Nuværende Skottet, et Fjeld ved Begyndelsen af Stordalsfjord, i Stordalens Sogn, Strands Præstegjeld, i Landstabet Søndmør i Norge. (*Strøms Søndmør, 2 D. S. 225*).
- Skotborgaa, Skodborgaa, Skotborgeraa eller Naen, V. 123. VI. 50. 52. 55. X. 355. XI. 185. Ved denne Na stod Slaget paa Veirflovshede; see Veirflovshede. Nuvær. Skotborgaa paa Grændsen af Nørre- og Sønder-Jylland i Danmark. Som Grændse var den saa mærkelig, at den ogsaa blot kaldtes Naen. Navnet har den af Borgen Skotborg, senere Skodborghuus, en forhen kongelig og befæstet Gaard i Weine Sogn, Malt Herred, Ribe Stift.
- Skotland, med Indbyggerne Skotter, I. 7. 21. 23. 26. 129. 175. 176. 222. IV. 194. 199. 209. 210. 266. V. 118. VI. 332. VII. 25. 35. 37. 41. 173. 210. 216. VIII. 207. IX. 274. 277. 278. 279. X. 4. 26. 27. 28. 38. 79. 82. 89. 90. 91. 92. 97. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 109. 110. 118. 119. 121. 122. 209. 211. 328. 344. 365. XI. 67. 180. 375. Skotland var eet af de Lande, hvor Nordmændene især hærgede og frigede. Næsten hele den nordlige Deel blev indtaget af Hærkongen Olaf den Hvide og hans Søn Thorsteen. Harald Haarfager gjorde et Tog derover, hærgede paa Kyterne, og kom ned til Man; og efter denne Tid bleve Jarlerne paa Orkenøerne ved at befri det, I. 175-183. Magnus Barfod underlagde sig Syderøerne, og udbredte de Norskes Herredømme heelt

ned til Øngelsøfunds (Sundet ved Anglesey), VII. 35-43. jf. Orkensøernes Saga, S. 108. Men mærkelige ere især de af Hakon Hakonson foretagne Tøge, for at forsvare de Norstes Besiddelser paa Syderøerne. Alein Jarl af Galvei (Galloway) samlede en stor Flaade og Hær, saa at Kong Olaf paa Man maatte flygte over til Norge. Hakon Hakonson sendte da en Flaade til Syderøerne, hvilken holdt et Slag paa Den Skid (Shy), lagde sig under Satire (Cantyre) for at have et vaaget Øje med Alein Jarl, der havde samlet sin Flaade øster ved Næsset (Mull of Galloway), sejlede derpaa ned under Rjømændsøerne (Copeland) under Irlands Kyst, hvor den, omtrent lige overfor Fjenden, tilbragte en Deel af Vinteren; efter igjen at have indsat Kong Olaf i sit Rige paa Man, vendte den norske Hær tilbage, og gjorde paa Vejen endnu en Gang Landgang paa Satire, IX. 274-279. Derefter gjorde den stotste Konge Alexander Fordring paa de Norstes Besiddelser paa Syderøerne, og hans Søn Alexander fornyede den. Hakon Hakonson gjorde nu, da mindelige Underhandlinger forgjæves vare forsøgte, sit berømte Tog til Skotland, tvang de oprørske Konger paa Syderøerne til Lydiathed, undertvang Halvøen Satire, og gjorde, da de begyndte Fredsunderhandlinger atter bleve afbrudte, et nyt Anfald paa Lofnath (Lenox Shire), holdt et stort Slag med Skotterne, og vandt alle de tabte Lande tilbage. Paa Tilbagevejen døde den norske Konge paa Orkensøerne, X. 96-113. Ved Fortællingerne om disse Tøge nævnes, foruden mange enkelte Steder, adskillige Landstaber i Skotland: Katanæs, Syderland, Ros, Mærhæfi, Fise, Galvei, Satire og Lofnath. I Gange-Rolfs Saga, Kap. 8, nævnes ogsaa Bukansida eller Kysten af Landstabet Bukan (en Deel af Bamf og Aberdeen Shires); samt Kap. 35 Jarlsriget Morad eller det forrige Landstabs Mar ved Bukan. Skotlandsfjord, VII. 41. En stor Fjord paa den vest-

lige Side af Skotland. Det er det kaledoniske Hav imellem Skotland og de nordlige Syderøer, og maa ikke forverles med det saakaldte Mare Scoticum eller Scottewater, nu Firth of Forth, paa den østlige Side af Skotland. Fjorden nævnes ogsaa tilligemed Vatsfjord (ved Waternefs paa Den Ohy) i Orkneyernes Saga, S. 52 og oftere. Her, saavel som i Gunlaugsfaga Kap. 12, S. 168, og i Njalsfaga, Kap. 86 (85) S. 126. Kap. 159 (158) S. 280. forekommer Navnet gjerne i Fleertallet, Skotlandsfirdir, da der nemlig fra det brede kaledoniske Hav udbreder sig Fjorde mod Vest og Øst ind imellem Hebriderne. Paa det sidstnævnte Sted af Njalsfaga fortælles, hvorledes Kaare Solmundson sejlede fra Nordskotland sønder i Skotlandsfjordene, hvor han traf Mænd fra Syderøerne, og hørte Tidender fra Irland, hvorpaa han sejlede sønder til Bretland eller Wales. Herved er Beliggenheden af denne Fjord nøiagtig bestemt. Skovbygden, Skovegnene, Skovlandene, see Marker.

Skottenæs, IX. 72. Læsemaaden er meget tvivlsom; paa det tilsvarende Sted, IX. 13. staaer kun: Thorsteen Thjof een Skude, af hvilket maaskee her Stedsnavnet Skottenæs kan være fremkommet. Da det nævnes tilligemed Onss, saa vilde maaskee den rette Læsemaade være: Thorsteen i Thosnæs, nuvar. Gaarde Those og Næs i Borge Præstegjeld, i Mossø, Thunø og Onss Fogderi i Norge.

Skotun, IX. 215. Harald fra Skotun nævnes, een af Ribbungerne. En Gaard i det østlige Norge.

Skrattefjær, II. 127. X. 259. Et Skjær, der kaldtes saaledes, fordi Seidmanden Evind Kelda eller Skratte (X. 331) her blev henrettet af Kong Olaf Tryggveson; det var et Skjær i Nærheden af Kongsgaarden Øgvaldsnæs paa Den Kornt eller Karmen (see Øgvaldsnæs), og kaldtes saa af det isl. Ord skratti, et

- ondt Væsen, en Troldmand. Det kaldes nu Gladefjær, og er en Holm under Augvaldsnæs Præstegaard (Kraft, 4 D. S. 224).
- Skridinsenne**, III. 135. eller Skridnisenne. Et Fjorbjerg ved Kollafjord, noget vestenfor Rutefjord, i Strandesyssel paa Vesterlandet i Island. (Landn. 2, 32).
- Skredsvig**, VIII. 42. Simons Gaard laa ved Wigen af dette Navn, i Wigen i Norge; d. e. nuværende Wig Dyngekile, som gaaer ind fra Fjorden Gultmaren, søndenfor nuværende Skredsvik Kirke, i Skredsvik Præstegjeld, Laneherred, i Bahusleen i Sverrig (Odmans Bahuslån, S. 251).
- Skrofar**, IX. 317. Uden Tvivl nuvæ. Ø Skroven i Vestfjorden søndenfor Derne Waage i Saltens Fogderi i Norge.
- Skrud**, III. 97. eller Skruds. En Ø imellem Thernanæs og Safranæs, i Midde-Mule-Syssel, paa Østerlandet i Island. (Landn. 4, 6).
- Skufø**, II. 81. 82. 97. 98. 100. 111. 112. 114. 153. Paa denne Ø laa en Gaard, som Øssur Hafgrimson lod omgive med en Forstansning, der næsten var uindtagelig, da der kun førte en smal Sti op paa Øen, paa hvilken der kun kunde gaae een Mand ad Gangen. Nuvæ. Skufø, een af Færøerne, omtrent en halv Mil søndenfor Sandsø.
- Skugge**, XI. 106. Nuvæ. Skuggen, en ubetydelig Handelsplads eller Kræmmerleje, liggende paa den Landtunge, der strækker sig ud til Borgunds Kirke, nærmere ved Skoue Sogn, i Borgunds Præstegjeld, i Søndmør i Norge. (Strøms Søndmør, 2 D. S. 68).
- Skurhage**, VII. 162. 163. Til dette Sted sendtes der Krigsbud fra Solbjerg, da Venderne hærgede Kongehelle. Nuvæ. Skjorte, forhen ogsaa kaldet Skurdhaug, i Bahusleen i Sverrig, forhen hørende til Norge. (Odmans

- Babuslan, S. 91). Paa Schønings Kort over Norge er dette Sted affat paa Den Hisingen.
- Skusaas, Skysaas, IX. 19. 79. En Bjergaas imellem Byen Nideros og Strind Præstegjeld, ved Byen Throndhjem i Norge.
- Skutesund, IX. 15. Et Sund i Norge, ved hvilket der laa en Gaard. Det laa nordligere end Vikingevaag, og sydligere end Angergerd. Da der efter Varianten til dette Sted, samt IX. 74. fortælles, at Bonden paa Gaarden ved Skutesund havde ført nogle Brevdragere over til Waagsø, saa beroer Bestemmelsen af Skutesunds Beliggenhed paa Beliggenheden af Waagsø og Unger. Derfom Unger (see denne Artikkel) er paa Statlandet i Nordfjord, saa er Waagsø den sønden derfor liggende Ø Waagsø, og Skutesund rimeligviis et Sund ved Fastlandet i Nordfjord; men antages Unger at være Sandanger paa Gurskøen i Søndmør, saa kan den omtalte Waagsø ogsaa have været den sønden derfor liggende Ø Waagsø. Navnelighed findes imellem Skutesund og den af Strøm (om Søndmør, 2 D. S. 317) anførte Skudebakke, som ligger ved Stranden ved Gaarden Hustad i Jørgenfjords Præstegjeld, ved Hustadvig; men Navnets senere Oprindelse af Skotterne, som anløb dette Sted, forbyder allerede tilstrækkelig at jævnføre det med vort Skutesund.
- Skysaas, see Skusaas.
- Skythien, XI. 370. eller Cithia; det samme som Svithjod det store eller kolde. See Svithjod.
- Skøn, see Skaan.
- Slangetorp, XI. 312. Bekjendt af det første Slag imellem de danske Konger Svend Grade og Knud Magnusson. Nuvær. Slangstrup i Sjælland, hvor Slaget skal have staaet ved den saakaldte Blodhøj imellem Byerne Jordhøj og Kvinderup.
- Slattenæs, IX. 344. eller rettere Slottenæs. Rimeligviis nuvær. Gaard Slottenæs i Bamble Sogn, Thele-

- markens og Bamble Fogderi, i Norge. Den ved samme omtalte Havn maa da være nuvær. Langesund. (Kraft, 3 D. S. 19. 87. 201).
- Slangserfjord, X. 349. En Fjord indenfor Borgund i Søndmør i Norge. Det er den samme som V. 18. kaldes Rodrefjord, nemlig nuvær. Stordals- og Nordbalsfjord. Læsemaaden her er sikkert urigtig; der ligger ved Vestfiden af Stordalsfjord en Gaard Slynngstad, og længer ude et Fjeld af samme Navn, som der vel ved Navnet Slangser sigtes til. See i øvrigt Rodrefjord.
- Sle (ikke Sles), I. 105. 113. 116. Sli, X. 203. 204. XI. 286. Slesdør, XI. 30. 31. Slesmynne, XI. 28. eller Slimundingen, X. 204. Nuvær. Fjord Slien, som løber ind til Byen Slesvig i Hertugdømmet Slesvig i Danmark. Navnet kommer af Ordet Sli, Tang. Den omtales især ved Krigen imellem Harald Blaatand og Keiser Otto. Slesdør eller Slesmynne er det samme som Slesmundingen eller Indløbet af Fjorden. Undertiden bruges ogsaa Udtrykket Slesvig, der nærmest betegner Vigen eller Sundet ved Byen Slesvig; saaledes fortælles XI. 286, at Knud Lavard lod bygge Kasteller paa begge Sider af Vigen Sli (i Terten tveim megin Slesvikur), der hvor der var smallest over Sundet, som løber ind til Hedeby.
- Slesvig, Slesvig, V. 147. XI. 138. 139. 140. 141. Et Sted i det nordlige England, hvor Thorkel Jarl den Høje befalede, og hvor Svend Tvesfjæg siden indsatte det saakaldte Thingmannelid. Denne By kaldes i Monastic. Angl. Glaswik, men paa Kortet i Camden Britannia Sleswik; den ligger noget norden for Floden Yde, der falder i Floden Trent, i Nærheden af dens Udspring, sydvest for Byen Gainsborough, i Nottinghamshire. (Suhms Danm. Hist. 3 D. S. 406, og Kortet over Nottinghamshire hos Camden).
- Slesvig, VII. 85. XI. 373. 374. 375. Nuvær. Kjøb-

stad Slesvig i Hertugdømmet Slesvig i Danmark. Navnet betyder Sles Vig eller en Vig af Slien, nemlig den saakaldte Sydervig, thi Byens ældste Oprindelse maa uden Tvivl søges i den ved denne Vig anlagte Borg, til hvilken der hørte en Samling af Boder eller Hytter, hvilke siden bleve til en Landsby, paa den ved Borgen værende Hede eller aabne Mark, hvilken By derefter kaldtes Hedeby (see Hedeby); Borgen blev ødelagt og den nyere By Slesvig trak sig efterhaanden længer imod Norden langsom med Slien. Dette bekræftes af den Naade, hvorpaa Saxe i den ældste Tid omtaler denne By; han kalder den nemlig oppidum Sle og Slesvicum (Saxe, S. 143. 189), og omtaler Højene ved Slesvig, colles apud Slesvicum (S. 177), der endnu findes søndenfor det Sted, hvor Borgen har ligget. Byen var det ældste Bispesæde i Danmark. Senere blandes Navnene Hedeby og Slesvig, og forekomme som eensbetydende; saaledes blev Kong Niels efter Rnyttinga dræbt i Hedeby, efter andre rettere i Byen Slesvig. See ogsaa Sle.

Slette, XI. 316. Egnen omkring Fjorden Slien i Hertugdømmet Slesvig i Danmark. Hos Krønikeskriverne Slæthen (f. Ex. Petri Olai Chron. hos Langebek, S. 102).

Sli, see Sle.

Slibholmene, IX. 262. Nogle Smaaser i Oslofjord ved Byen Oslo i Norge. Kong Hakon Hakonson lod ise fra Byen af ud forbi disse Holme. Formodentlig menes de ved Hovedø liggende Holme, som forhen hørte under Oslo Ladegaard.

Smaaland, med Indbyggerne Smaalændinger, IV. 341. VII. 127. 128. X. 368. øster i Sverrig; det blev først kristnet paa Sigurd Jorsalefarers Tid, VII. 127. X. 368. Nuvær. Landstabs Smaaland i Sverrig. Navnet forkommer baade som Ental og som Fleertal, Smá-

- land og Smálönd; sædvanlig det sidste (Slutningen af Hervararsaga; Njalsfaga, Kap. 30; Nymbeigla P. 3, Kap. 5, § 20).
- Smaalandene, VI. 46. 254. Naar, som her, Fyen og Smaalandene sammenstilles, menes der ved det sidste Udtryk Laaland, Falster og de ved samme liggende mindre Øer, en Benværelse, der ogsaa ellers forekommer om disse Øer i Middelalderen og langt hen i den nyeste Tid.
- Smalserhorn, X. 267. Nuvær. Hornelen, det ved sin Højde og Stejthed udmærkede Fjeld, som danner den østligste Spidse af Bremangerlandet eller Brimanger i Nordfjord i Norge.
- Smørbjerg (Smørborg), VIII. 180. 293. IX. 178. Et Bjerg ved Byen Lønsberg i Norge, imellem Skelja-
steensgrund og Grindholmsund. Det skrives VIII. 180. Smørborg, men Variantenene have her det sædvanlige Navn Smørbjerg.
- Snaas, VII. 294. 296. Herfra var Thorfinn Svarte fra Snaas (Sneis). Nuvær. øde Gaard eller Søter Snaasen i Dalstrækningen Jmsdalen eller Jsmenningdalen i Snaasen Præstegjeld, Jndersø Fogderi, i Thron-
hjem i Norge. (Brun om Sneaasen i Norske Vidensk. Selskabs Skr. fra det 19de Aarh. 1 D. S. 171. 211).
- Snefjeld, II. 191. Et Fjeld ved Fjorden Rafnsfjord i Grønland.
- Snefjeldsjökul, I. 220. En Jökul eller Jöfjeld, som ender sig i Öndverdarnæs i Snefjeldsnæs-Syssel paa Vesterlandet i Island.
- Snefjeldsnæs, I. 211. 213. II. 191. XI. 366. Landstrækningen Snefjeldsnæs paa Island, eller nysnævnte Snefjeldsnæs-Syssel.
- Sneland, I. 212. XI. 367. Det Navn, som Vikingen Naddo gav Island.
- Snældda, VIII. 272. eller Snelda, en lille Ø i Oslofjord i Norge.

- Sogn, I. 23. 82. 85. 86. 87. 214. 219. II. 1. 4. 224. III. 12. 21. 66. IV. 22. 62. 63. 248. V. 118. 119. VII. 41. 228. VIII. 34. 35. 36. 75. 133. 134. 138. 146. 153. 171. 198. 250. 299. IX. 28. 31. 45. 60. 93. 113. 234. 284. 288. X. 7. 77. 130. 144. 307. 392. XI. 40. 161. Sygnesylke, X. 130. 145.
- Indbyggerne Sognboer eller Sygner, I. 271. II. 48. IV. 33. V. 70. 324. VI. 41. X. 64. 374. 383. 390. Landskabet Sogn eller Sygnesylke i den midterste Deel af Norge; et af de ældste Riger, især bekjendt af Kong Sogne i Sognedal, samt af Fridthjof den Frækne og Ingeborg, og det ved denne Lejlighed omtalte Balders Tempel i Baldershage, nuvær. Vale paa Valestrand i Tjugum Sogn. Senere nævnes Kong Harald Guldstjæg, hvis Datter blev gift med Haldan Svarte, der satte Atle Jarl fra Gaular derover. Efter denne Tid nævnes det ofte i Norges Historie. Det grændsede mod Syden ved Thingenæs (see dette) til Hordeland; mod Norden angives ingen Grændse, men den har rimeligviis været den samme, som nu. Under dette Fylke hørte ogsaa Landskabet Fjale.
- Sognedal, VIII. 138. 139. 147. 149. Indbyggerne Sogndøler, VIII. 134. 160. 161. Nuværende Sognedal eller Sogndal, en Dalstrækning i Sogndals Sogn og Præstegjeld i Landskabet Indre-Sogn i Norge.
- Sognedal, IX. 90. Nuvær. Soggendal i Præstegjeldet af samme Navn, og nærmest Ledestedet Soggendal, i den sydlige Deel af Rogeland i Norge.
- Sognedal, VIII. 117. IX. 193. 194. Nuvær. Sognedals Sogn ved Sogneelven, Annex til Størens Præstegjeld, i Guuldalen i Throndhjem i Norge.
- Sognedal, VIII. 294. Nuvær. Sognedal eller Lunder Sogn i Nordrehougs Præstegjeld i Ringerige i Norge. (Falsens Norges Hist. 3 D. S. 185).
- Sognefund, III. 48. V. 108. I dette Sund, nordenfor

Jæderen, indenfor Bøkn, stod Slaget imellem Svend Alfvasøn og Tryggve Olafson, i hvilket den sidste faldt med en stor Deel af sin Hær; det var nærved det Sted, hvor Erling Skjalgson var falden (see Bøkn). Sundet er nuvæ. Sockensund imellem Den Socken og Den Bro, i Aftø Sogn, Kennesø Præstegjeld, i Rogeland i Norge. Der skal endnu paa begge Sider af Sundet sees to store Steenhøje af runde Kampestene. (Bing, og Kraft, 4 D. S. 172).

Sognsø, I. 270. II. 3. III. 34. IV. 230. 231. VIII. 137. 146. 147. 298. IX. 22. 193. 210. 321. Efter Navnet Havet ved Sogn i Norge, d. e. Abningen eller Mundingen af den ind i Sogn gaaende Sognesjorð; ved Sognsøen deles den til dette Fylke hørende Drække i to Grupper, den nordlige og sydlige.

Sokolofni, X. 102. eller, efter en Variant, Lokulofri. Det var en stor Sø i Skotland, som man kom op til fra Skipassjorð; og rundt om denne Sø laa et Jarldømme, der hed Lofnath. Hvor fordrejet det nordiske Navn end er blevet, saa kan man dog efter denne Beskrivelse let gjenkende det nuværende. Det er Søen Lochlornoch i Lenox (Dumbarton) Shire paa den vestlige Side af Skotland. Sokolofni er da aabenbar en falsk Læsemaade; den rigtige maa uden Tvivl være Lokulofn (udtalt Lokulomn).

Solanger, VIII. 272. Da der fortælles, at Kong Sverre red derhen fra Ugershage (see Uger), saa menes der uden Tvivl nuvæ. Sylling Sogn, Annexet til Tier, i Buskeruds Fogderi i Norge. Der ligger i dette Sogn to Gaarde med Navnet Sylling.

Solbjerg, VII. 162. 167. IX. 173. 319. Tre Steder af dette Navn findes i Nærheden af hinanden i Bahusleen i Sverrig, forhen hørende til Norge. Det Solbjerg, hvorfra der, da Bønderne hærge de Kongehelle, sendtes Krigsbud over til Gaarden Skurhage, er uden Tvivl nu-

- vær. Solbjærga Præstegjeld, hvor der findes mange Høje og Steensætninger (Odmans Bahuslan, S. 181-182). En anden Gaard Solbergs-Vegor ligger i Forshella Sogn (Odman, S. 188). Og en Gaard Solberg laa i Soffve Sogn paa Den Hisingen.
- Sole, I. 259. II. 251. IV. 94. 234. 241. 279. V. 14. 209. 277. 279. X. 231. 349. XI. 189. En Gaard paa Jæderen i Rogeland i Norge, bekjendt som Erling Skjalgsøns og hans Slægts Sæde. Det er nuværende Thingsted Ud-Sole, eller snarere den derved liggende Gaard, Kirke-Sole, i Sole Sogn, Haalands Præstegjeld, paa hvis Grund Kirken ligger. (Falsens Norge, S. 57. Kraft, 4 D. S. 99).
- Solstæl, VI. 292. IX. 12. 71. 292. X. 148. En Ø, der er bekjendt ved de ved samme holdte Søslag imellem Harald Haarfager og Kongerne i Nøre og Romsdal. (See ogsaa Harald Haarfagers Saga, Kap. 10. 11. Egilsfaga, Kap. 4). Nuvær. Solstæl eller Solstjær med en Gaard af samme Navn, og en god Havn; paa nogle til den hørende Holme findes adskillige Steendynger. Den ligger i Ede Sogn og Præstegjeld i Nordmør i Norge. (Falsens Norge, S. 77. Kraft, 5 D. S. 280).
- Solunder, Solunderøerne, I. 137. V. 134. VI. 329. 330. XI. 40. 161. De beskrives i Egilsfaga, Kap. 25, som mange og store Øer med saa mange Vigter, at kun faa Mænd vide Navn paa alle de der-værende Havne. Der menes den hele Øgruppe, som ligger ved Indløbet til Sognefjord, blandt hvilke Øer nuvær. Ydre- og Indre-Sulen udgjøre de største; de høre under Evindvigs Sogn og Præstegjeld, i Landstabet Sogn i Norge.
- Solunderhav, X. 93. Efter Ordet Havet ved Solund eller nuvær. Ø Sulen (see Solunder). Derved forstaaes den Deel af Nordhavet, som ligger udenfor Solunderøerne op ad Forbjergget Stat til. (Falsens Norge S. 67).
- Solør, Soløer, IV. 228. IX. 261. X. 168. Nuvær.

Landstrækning Solor eller Sollør, i Sollør og Dudalens Fogderi i Norge. Det blev først opdyrket af Selve den Gamle, hvis Efterkommere regjerede der. Solveig, en Søster til den sidste Kong Selve, blev gift med Olaf Trætelse, hvis Søn, Halfdan Hvidbeen, blev Konge i Solor og Stamfader for den norske Ynglingeslægt (Ynglingesaga, Kap. 46. 48). Det gamle Solørs Udstrækning er uvis; Indbyggerne af Bygden Vinger ansee sig ikke nu for at høre til Solor, men denne Bygd synes dog at have hørt til det gamle Landskab; heller ikke lader det sig bestemme, hvor meget af nuvær. Dudalen der hørte til Solor, og hvor meget til Romerige. (Kraft, 1 D. S. 544-545).

Solserne, III. 38. see Sælser.

Sommerstade, XI. 320. eller Sommersted, i Jylland. Nuvær. Sommersted i Gram Herred, nordvest for Haderslev, i Hertugdømmet Slesvig i Danmark.

Soneberg, VIII. 211. En Gaard i Nærheden af Haaftensund i Ranrige i Vigen i Norge; nu i Bahusleen i Sverrig.

Sorte Hav, VI. 138. eller Svarte Hav. Det bekjendte Hav af dette Navn.

Sorø, XI. 394. 397. Efter Sammenhængen paa de her anførte Steder anlagde Erkebiskop Absalon et Sortebrødre-kloster, som hed Sora, og det maa antages at have ligget i Nærheden af Byen Lund i Skaane. Men Fortællingens Upaalidelighed heri, som i alt andet, skjønnes deraf, at der ved Sora ikke kan forstaaes andet end Klosteret Sorø i Sjælland, hvilket blev stiftet af Absalons Slægt, og af ham og hans Broder Esbern Snare anseelig forøget.

Sotenæs, I. 34. 54. VIII. 286. X. 342. Paa dette Sted, i Ranrige i Vigen i Norge, blev Tryggve Olafson dræbt, og derefter højlagt i Tryggves Hrer eller Hrenr, d. e. Tryggves Gravhøj. Det er den yderste Deel af

nuvær. Sotenås Herred eller Præstegjeld i Bahusleen i Sverrig. Til dette Præstegjeld hører en Ø, Tryggø, i Aftum Sogn, tæt ved Fastlandet, omtrent ligeud for Aftum Kirke, hvor der endnu findes Lævninger af denne Tryggvøes Gravhøj. (Odmans Bahuslän, S. 297).

Soteskjær, IV. 38. Et Skjær ved Sverrig, hvor Olaf den Hellige overvandt Vikingen Sote. Det var i Sødermanlands Skjær ved Sotholmen. (Luneld, 1 D. S. 211). Navnet er endnu tilbage i Sotholms-Herred.

Spaakonefjeld, I. 231. 232. En Gaard, nu et Sogn, paa Skagestrand paa Nordlandet i Island.

Spanheim, IX. 195. Rimeligviis nuvær. Gaard Sponum, forhen ogsaa Sponheim, i Ulvig Sogn, Gravens Præstegjeld, i Hardanger i Norge. (Kraft, 4 D. S. 573. 695).

Spanien, IV. 76. VII. 67. 68. 69. 213. X. 48. 53. 54. 55. 56. 57. 67. 68. 70. 337. Spanieland, XI. 370. 371. Yspanien, XI. 371. Nuvær. Kongerige Spanien. I Oldsproget kaldes det Span, Spänn, eller Spanland, Spánland, hvorimod Spania og Yspania ere sydligere Former. Det beskrives i Werlauff Symb. ad geogr. medii ævi S. 11 som et stort Rige imellem Langbardeland og Frakland, og strakte sig mod Syden til Midjordsø eller det middellandske Hav. Efter Sagaerne indbefattede det tillige Portugal, men Galicien nævnes som et særskilt Rige: Sigurd Jorsalefarer sejlede fra Galizeland vester forbi Spanien, og i dette laa Stæderne Sintre og Lisabon. (See ogsaa Rognvald Jarls Rejse i Orkøernes Saga, S. 294). Det deelttes paa Sigurd Jorsalefarers Tid i det kristne Spanien og det hedenske Spanien; Grændsen imellem begge var ved Lisabon, saaledes at alle de Herreder, som laae vesten (d. e. sønden) derfor, vare hedenske. (Jf. det hedenske Spanien i Orkøernes Saga S. 294). Se Oldnordiske Sagaer 12 B.

- nere nævnes som Riger i Spanien: Kastel eller Kastilien,
 Ny Kastilien, og Aragon eller Aragonien.
- Sparbyggjefylke**, IV. 63. 217. eller **Sparrebo** IV.
 287. Det kaldes urigtig **Svarfbyggjefylke**, X. 144.
 Et Fylke i Throndhjem i Norge, nordenfor Værdalen og
 grændsende til Eynafylke eller Øfylke. Det har nærmest
 Navn efter nuvæ. Sparebo Præstegjeld, men indbefattede
 tillige de norden for samme liggende Landstrækninger Sted
 og Snaasen. I Sparebo Præstegjeld ligger Gaarden
 Sparebo, hvor den IV. 287 omtalte Emund Jarl boede,
 hvis Søn Ketil Jæmte bebyggede Jæmteland.
- Sparmark**, IX. 44. Et Sted, der siges at ligge syv
 Dages Rejse øster for Brunlaugsnæs (see Nefse) i Norge.
- Sparrebo**, see Sparbyggjefylke.
- Spjør** eller **Spjøren**, VIII. 88. X. 55. En Ø i
 Saltøfund i Ranrige i Vigen i Norge. Kun de, der
 have nøje Lokalkundskab om denne Egn, ville kunne af-
 gjøre, om de Gamles Spjørin er en Ø af dette Navn,
 eller om Ordet er det samme som nuværende Ø Kjörn i
 ovennævnte Sund. See Saltøfund.
- Sprotevold**, VIII. 60. 61. Nuvar. Vollen, en Slette,
 hørende under Gaarden Elsfæter, strax udenfor Byen Ni-
 deres eller Throndhjem i Norge, langsmed den østre Side
 af Nidelven. (Schönings Rejse, 1 H. S. 15. Falsens
 Norge, S. 81).
- Stad**, IV. 7. 12. VIII. 83. Nuvar. Stadsbygden, en
 Landstrækning i Fosens Fogderi i Norge, paa den nord-
 lige Side af Throndhjemsfjord.
- Stad**, VI. 83. En Gaard i Rutefjord, i Hunavatns-
 Syssel paa Nordlandet i Island.
- Stad**, Forbjerget, see Stat.
- Stadarhol**, VII. 197. Stadarhol i Saurbæ eller nuvar.
 Saurbæarthing, en Gaard i Sognet af dette Navn i
 Dale-Syssel paa Vesterlandet af Island.

Stads=Nein, IX. 57. Gaarden *Neine*, saaledes kaldet fordi den laa i *Stadsbygden*, i *Fosens Fogderi*, i *Throndhjem* i Norge. *Jf. Stad, Neine og Stodreim.*

Staf, VIII. 62. Et *Sted* eller en *Gaard*, hvor man satte over *Guulselven* i *Guledalen* i Norge, formodentlig i *Melhuus Præstegjeld*.

Staf, I. 33. V. 49. 91. VI. 104. Stafsmyrer, Stafamyrer, V. 49. VI. 104. *Staf* var en *Gaard* i *Værdalen* i *Throndhjem* i Norge. *Olaf den Hellige* drog fra *Suulgaardene* (see *Sula*) frem imod denne *Gaard*, men dvælede da han kom til *Stafsmyrerne*; han lod derpaa sine *Folk* tage den nordlige *Vej* igjennem *Dalen*, men vilde selv følge den almindelige *Vej*, der altsaa gik sydligere, og drog saa ud til *Stiklestad*. (See ogsaa *Heimskr. T. 2, S. 339. 344*). Heraf skjønnes omtrent *Beliggenheden* af *Gaarden Staf* og de efter den kaldte *Myrer*; men disse *Steder* skal dog nu være ganske ubekjendte. Imidlertid antager man *Gaarden* for nuværende. *Skafhaug*, en *Gaard* i *Rufku Sogn*, paa *Vejen* til *Suul*; ved denne findes en stor *Myr*, som nogle kalde *Skafhaug-Myr*, andre *Stammyr*, og herover rejser man endnu om *Vinteren*. (*Schönings Rejse til Værdalen i Topografisk Journal, 12 S. S. 111*).

Stall, IX. 181. Et *Sted* i *Nærheden* af *Tolund* i *Kristianiafjord* i Norge; om ellers dette *Ord* er et *Egennavn*, thi det kan ogsaa her ganske simpelt forstaaes som *Fællesordet stallr*, en fremragende *Deel* af en *Klippe*.

Standal, Standaleætten, IX. 253. En *Gaard* af det *Navn Standal* ligger i *Bro Sogn*, *Kinds Præstegjeld*, i *Søndsfjord*; men der menes rimeligviis *Gaarden Indre* eller *Store Stendal* ved den *vestlige Side* af *Hjøringsfjord*, i *Sognet* og *Præstegjeldet* af samme *Navn*, i *Søndmør* i Norge. (*Strøms Søndmør, 2 D. S. 316-317. Gaarden anføres hos Kraft, 5 D. S. 107*).

Stange, IX. 70. 99. 236. Nuvær. Stange Sogn i Stange Præstegjeld i Hedemarken i Norge. Jf. Skam i Hedemarken.

Stange, VII. 289. Et Sted østenfor Fjorden d. e. i Ranrige, i Rigen i Norge, hvor Hættesvendenes Anfærrer, Olaf Ulykke, blev overvunden af Erling Skakke. Uden Tvivl ved nuvær. Stångenås eller Stangenæs i Bro Præstegjeld, imellem Fjorden Gulmaren og Nabyfjord, i Bahusleen i Sverrig. Stangenæs hoved eller Lysfilsobde kaldtes fordem Stången, Stangen, og der oprejstes endnu i den senere Tid en Stang for de Søfarendes Skyld. (See Odman's Bahuslån, S. 281).

Stat, Stad, Forbjerget, I. 11. 34. 36. 56. 84. 85. 86. 151. 153. 204. 206. 207. 211. II. 251. III. 31. 37. 41. IV. 62. 319. V. 3. 16. 199. 202. VI. 356. VII. 6. VIII. 57. 109. 128. 137. 171. 176. 178. 197. 234. IX. 21. 22. 67. 81. 82. 159. 191. 321. 324. 346. X. 148. 234. XI. 40. 110. 161. 366. Stadshav, IX. 45. Forbjerget Stat, som ansees for det vestlige i Norge, er den yderste Spidse af Statlandet i Landskabet Nordfjord. Stadshavet eller, som det nu kaldes, Stathavet er Havet deromkring omtrent i en Strækning af ti Mile.

Stavanger, VI. 39. VII. 146. 158. VIII. 99. 180. 186. 187. 198. 205. IX. 9. 36. 47. 48. 67. 68. 99. 161. X. 3. 11. 21. 42. 76. 80. 89. 90. 113. Nuvær. Kjøbstad Stavanger i Rogeland i Norge. Stedet nævnes meget tidlig, men Kjøbstad blev det vel først i det ellefte Aarhundrede. Det var Bispesæde, VII. 146. Sigurd Jorsalefarer ægtede her Dronning Cecilia, sft. Den hellige Svithuns Kirke eller Svetonii Kirke blev bekjendt ved Stridighederne med Baglerne, IX. 9. 68; den var, som Navnet viser, indviet til den hellige Svetonius, Biskop i Winchester i England, († 862), hvis Relikvier

maafte vare førte hid med Biskop Regnhald, der var en Engellænder.

Stavanger i Fjale, X. 145. Bekjendt af et Slag imellem Atle Jarl og Hakon Jarl den Gamle. Stedet kaldes i Heimskringla, L. 1, S. 87-88, Stafanæsvaag. Stavebrekke, IV. 219. Et Sted i Gudbrandsdalen i Norge. Der fortælles, at Kong Olaf den Hellige var om Natten paa Borre i Lesje; siden drog han over Orkedalen og igjennem Gaulardal, og ned af Fjeldet ved et Sted, der hedder Stavebrekke; der er en Flod Otte, og paa begge Sider af denne ligge Bygderne Loe. Kongen var derefter paa Gaarden Næs, og stævnedes Bønderne til sig fra Waage og Lom. Sammenligner man hermed Varianterne til dette Sted, og den tilsvarende Fortælling i Heimskr. L. 2, S. 170, saa findes adskillige Afvigelser. For Borre læses nogle Bær, hvilket kan stemme med det under Artiklen Borre allerede Bemærkede. Istedet for Gaulardal læses i Varianten og i Heimskringla: Liardal eller Ljardal, hvilket uden Tvivl er det Rette, thi der menes vistnok nuværende Loradal eller Laardalen, som gjenstrømmes af Laardalselven. For Orkedalen mener Kraft at der maafte skal læses Ottebalden, som Elven løber igjennem, og dette synes ogsaa rimeligt, kun ikke fordi der i en Variant i Heimskringla læses: Orkadale i þat hérað er heitir Lóar, der ikke betyder, at Orkedal (eller Ottebald) ligger i Herredet Loe, men at Kongen rejste fra Orkedal (eller Ottebald) hen til Herredet Loe; men et Blik paa Kortet viser, at der er liden Rimelighed i at fortælle, at Kongen rejste fra Orkedal til Loe, uden at nævne de mellemliggende Egne, og dette har rimeligviis givet Anledning til, at man for Ljardal satte Gaulardal; derimod er det rimeligt at nævne, at Kongen, der allerede var i Gudbrandsdalen, drog igjennem Ottebalden og Ljordsdalen til Loe; disse to Læsemaader ere derfor uden al Tvivl de rigtige. Dette sees ogsaa af den øvrige

Sammenhæng, da Kong Olaf ikke kom fra Orkedal og Guuldal, men efter det lige foran fortalte fra Mørerne og Romsdal. Han kom da, fortælles der videre, nemlig paa Vejen til Lo eller nuvær. Lom, ned ved Stavebrekke. Men man finder ikke nu noget Sted med dette Navn; maaskee, mener Kraft, han kom ned ved nuvær. Gaard Storrust i Lom Sogn (Kraft, 2 D. S. 148), og da man lidt vestligere finder en Brekkeelv, saa synes selv dette at vise hen til det gamle Navn Stavebrekke. See iøvrigt om denne Kong Olafs Rejse Kraft, 2 D. S. 161. Herved kan endnu bemærkes, at der i Terten til dette Sted (Formannas. IV. 240) urigtig læses af Lóni for af Lóm, nuvær. Lom, og i Varianten Stedal isteden for Heimskringlas Hedal, nuvær. Hedal, som er Annex til Waage Præstegjeld. Efter at have nedskrevet disse Bemærkninger har jeg været saa heldig at finde dem i Hovedsagen bekræftede i en Skrivelse til Selskabet fra Provst M. Heltberg i Lom, hvoraf jeg tillader mig at uddrage Følgende: „I Beretningen om Olaf den Helliges Ophold paa Vessø, og hans Rejse derfra til Lom er et besynderligt pludseligt Spring imellem flere langt fra hinanden liggende Steder: fra Berre paa Vessø til Gaulardalen og Orkedalen, der ligge nordenfjelds og i det mindste 14 Mil fra Vessø, og saa strax efter igjen søndenfjelds ned over Stavebrekke til. Naar Olaf den Hellige havde rejst direkte fra Vessø til Lom, saa maatte han, for at komme hertil, ned igjennem Stavebrekke, en bred Sti ned over Fjeldet, som endnu i vor Tid kaldes med samme Navn, nødvendig have rejst over et Fjeld, kaldet Vorfjeldet, igjennem en Dal, kaldet Vordalen, og derefter igjennem en Deel af en anden Dal, kaldet Dure- eller Dredalen, hvorfra til Stavebrekke er kun omtrent $\frac{1}{4}$ Mil“. Heraf formoder Provst Heltberg, at de bekjendte og gjængse Navne: Gaulardal og Orkedal ere indkomne paa dette Sted istedenfor Vordal og Dure- eller Dredal, der

vare ubeboede og lidet bekendte for Sagafriveren, endnu mere uden Tvivl for hans Afstriverer. Herved kan detv el ansees for afgjort, at man her for Gaulardalr maa læse Ljárdalr, Lordalen; men om der for Orkadalr skal læses Auradalr, Duredal, forekommer mig tvivlsomt, da Kongen, efter Sagaens Beretning, kom først til Orkedal (eller Otte dal), og derefter til Gaulardal (eller Lordal), men ikke omvendt. I øvrigt meddeler, som anført, denne Skrivelse den interessante Bemærkning, at Stavebrefke endnu er et bekendt Sted, samt Bekræftelse paa det forhen under Næs Anførte om det Vesthuus paa Gaarden Sønstenæs, hvor Olaf den Hellige opholdt sig.

Stavefjord, IX. 8. 66. Nuværende Staffjord imellem Stavenæs i Akevolds Præstegjeld og Furesund i Rinds Præstegjeld, i Søndfjord i Norge. (Falsens Norge, S. 15).

Stavern, IX. 30. 34. 91. 97. Nuvær. Ladested Stavern ved Fæstningen Frederiksværn i Laurvigs Distrikt i Norge. (Kraft, 2 D. S. 795).

Stavnbjerg, IX. 257. Eller efter en anden Læsemaade Stafsbjerg. Uden Tvivl nuvær. Gaard Stalsberg i Skjndsmo Præstegjeld i Nedre Romerige i Norge (Kraft, 1 D. S. 388. 469). Men ingen af de to gamle Navne synes at være rigtig læste. Til at forstaae det af Sagaen anførte Sted, kan følgende Beskrivelse hos Kraft tjene: „Hakon Hakonson begav sig til Dplandene; han lod Skibene trække over Land fra Oslo, da han kom over det første Eid op til Stafnbjerg (Stalsberg), to lange Mile igjennem Myre og Skove, indtil de kom til Vandet (Strømmen), og derpaa trak de dem over en Miil over et Eid (formodentlig for at undgaae Bings- og Raanaas-Fosserne), indtil de kom til Elven (Glommen og derefter i Berma, nu Bormen), hvorefter Kongen kom til Eids (Eidsvold), og derefter til Søen eller Vandet

(Njosen)". Ved det her omtalte Strømmen forstaaes en Strækning paa begge Sider af Mitteelvns Udløb.

Stavnfordbrygge, VI. 336. Her holdtes det store Slag i England, hvori Harald Haardraade faldt. See om dette Slag ogsaa Chron. Anglosax. S. 261 fgg. Nuvar. Standfordbridge eller Stamfordbridge, nordost for York ved Floden Derwent, i Yorkshire; det kaldes ogsaa efter dette Slag Battlebridge, pons belli. (Camden Britannia, S. 887).

Stedje, VIII. 140. Nuvar. Gaard Stedje eller Steje, der ligger ved Sognedalselvns Udløb i Sognedalsfjord, i Stedje Sogn, Sogndals Præstegjeld i Landstabet Sogn i Norge. (Kraft, 4 D. S. 778).

Steen, VIII. 76. 83. En Gaard, der ogsaa forekommer i Heimskringla, L. 2, S. 64. Nuvar. Gaard Stene, paa hvis Grund Hovedkirken staaer, i Bynæssets Præstegjeld i Landstabet Strind i Throndhjem i Norge. (Høyem om Bynæssets Præstegjeld, S. 304).

Steen, X. 137. 329. En Deel af Kong Halfdan Svartes Legeme, efter nogle hans Hoved, blev hylagt ved denne Gaard. Nuvar. Gaard Steen i Hole Sogn og Præstegjeld i Ringerige i Norge. Paa den nordlige Side af Gaarden ligger Halfdanshougen. (Kraft, 2 D. S. 318-319).

Steen, X. 106. 108. 124. Hakon og Olaf fra Steen. Disse Mænd vare formodentlig fra een af de nysnævnte Gaarde.

Steenbjerg, VII. 3. VIII. 64. 65. 66. 79. 120. 124. 176. 223. 270. IX. 214. X. 341. 362. Et Bjerg vestenfor Byen Nideros eller nuværende Throndhjem i Norge, hvor Kong Sverre led Fæstningen Sverresborg anlægge.

Steenvaag, V. 16. VIII. 137. IX. 291. 292. X. 120. Nuværende Steenvaag, d. e. det smalle Sund imellem Derne Hessen eller Hæsø og Alsø i Borgunds

Sogn og Præstegjeld, i Søndmør i Norge. (Strøms Søndmør, 2 D. S. 89. Kraft, 5 D. S. 119).

Steenvaag, Stenevaag, VII. 261. Erling Skakke laa her, og Hakon Hærdebred vilde sejle ind til Væs; men Erling naaede ham ved Den Sek; og det kom til et Slag, i hvilket Hakon Hærdebred faldt. Nuvær. Steensvaag eller Steenvaag imellem Den Sækken og Veds, i Veds Sogn og Præstegjeld, i Romsdal i Norge. (Falsens Norge, S. 76. Kraft, 5 D. S. 188).

Steg, Steig, en Gaard paa Angel i Helgeland, hvor Sigurd Raneføn og efter ham hans Søn Nikolaus boede, VII. 110. 292. Den er ogsaa bekjendt af Kong Sigar paa Steig, samt Begivenheden med Signy og Hagbard, som ogsaa henføres til dette Sted (Landsn. 3. 17). Nuvær. Gaard Stege paa Den Engels, i Stegens Præstegjeld, Saltens Fogderi, nordpaa i Norge. (Falsens Norge, S. 86).

Steg, Steig, III. 63. 66. IV. 262. VIII. 40. IX. 364. 365. X. 117. Samt VI. 148. 150. 225. 226. 355. VII. 1. 4. 14. 19. X. 360. eller hvilke flere Steder Steg=Thorer eller Steig=Thorer nævnes. En Gaard i Gudbrandsdalen, hvor Thord Guttormføn boede paa Olaf den Helliges Tid, IV. 262, og var den mægtigste Mand i den nordre Deel af Dalene. Senere nævnes ofte Steg= eller Steig=Thorer fra Steg i Gudbrandsdalen. Derefter kaldes Gaarden Kong Sverres Gaard paa Steg. Kong Hakon Hakonføn lod her bygge en Gjaestebudsal. Nuvær. Gaard Steig i Overbygden i Froens Sogn og Præstegjeld i Søndre-Gudbrandsdalen i Norge. See Kraft, 2 D. S. 119. og om Steg=Thorer Heimskr. I. 3, S. 79. 176. Anm.

Stegbjerg, VIII. 127. Et Fjeld paa Den Angel i Helgeland, hvor Vidkun Jonføn blev fældet af Birkebernerne. Paa nuvær. Engels eller Stege i Stegens Præ-

stegjeld, Saltens Fogderi, i Norge. Jf. Gaarden Steg paa Angel.

Steig, see Steg.

Steinborg, XI. 345. 355. En By øster i Windland. Hos Care, S. 333, kaldes den Caminum, og dens Beliggenhed beskrives meget nøjagtig; man sejlede nemlig op ad Oderens østlige Udløb, Diwenow Strom, kom da til Den Criztoa, Gristow, og satte derpaa over Floden til Byen Camin. Det er altsaa nuvær. Camin i Provindsen af samme Navn, østenfor Oderens Udløb, i Pommern; det nordiste Navn Steinborg eller Steenborg er en Oversættelse af det slaviske Ord Camin eller Camen, der betyder en Klippe.

Steinkjer, IV. 84. 85. eller Steenkjær. Her var paa Kong Olaf den Helliges Tid Kjøbstad. Nuvær. Gaard Steenkjær østenfor Indrøen i Sparebo Præstegjeld, Indrøens Fogderi, i Throndhjem i Norge. (Falsens Norge, S. 85).

Stiklestad, III. 45. 47. IV. 5. V. 46. 59. 60. 64. 72. 74. 79. 85. 90. 92. 93. 94. 98. 104. 105. 110. 116. 117. 182. 196. 209. 299. 323. 330. VI. 26. 29. 30. 104. 106. 318. 353. X. 239. 351. 382. XI. 179. En Gaard i Værdalen i Throndhjem i Norge, bekjendt af Slaget paa Stiklestad, hvor Kong Olaf den Hellige faldt. Nuvær. Gaard Stiklestad, to Mil fra Levanger, ved Værdals Hovedkirke og den almindelige Landevej. Den er deelt i tre Gaarde: Østre-, Vestre- og Nordre-Stiklestad; Slaget skal have staaet paa en Slette under Vestre-Stiklestad, hvilket stemmer overeens med det forhen under Haug Anførte, at det holdtes i Nærheden af Gaarden Haug eller Høje. (Falsens Norge, S. 84. Schønings Rejse til Stiklestad i Topografisk Journal, 12 H. S. 80-82. 86-95).

Stim, V. 7. IX. 12. 21. 25. 71. 86. I Heimskringla, L. 3, S. 268, findes flere Læsemaader: á Stinn ok

Hústöðum, Stikkinn Hustöðum, Stim ok Haustöðum, hvilke vel ere heel urigtige, men dog vise, at Stim var i Nærheden af Gaarden Hustad i Nordmør i Norge. (See Hussted, Hustad). Ved denne Gaard i Hustad Sogn, Vo Præstegjeld, i den nordligste Deel af Romsdal paa Grændsen af Nordmør, er paa Pontoppidans Kort affat Stimhest, der, saaledes som Kilderne ogsaa angive, har været en mærkelig Pynt paa Rejen fra det sydlige Norge til Throndhjemsfiord. Jf. Kraft, 5 D. S. 286. Falsens Norges Hist. 3 D. S. 230.

Stjøredal, Stjøredal eller Størdal, I. 49. IV. 85. 103. Stjordælefylke eller Stjordalefylke, IV. 63. X. 143. Et Fylke i Throndhjem i Norge; omtrent nuvæ. Størdalen eller Størdalens Præstegjeld paa begge Eider af Størdalselven.

Stjornvelta, VII. 233. Et Sted ved Kysten af Norge, nordensfor Bergen.

Stodreim, VII. 212. VIII. 186. IX. 57. Arne paa Stodreim, kaldet Kongens Sveger, gift med Harald Gilles Enke, Dronning Ingerid, og hans Søn Nikolai Arnesøn vare fra denne Gaard. Det kan, naar denne Læsemaade er rigtig, saaledes som der antages i Registeret til Heimskringla, have været en Gaard i Stods Præstegjeld i Sparbyggfylke i Throndhjem i Norge, hvilket bestrykes deraf, at Dronning Ingerid havde en Søn med Ivar Sneis fra det nærliggende Snaasen. Men hos Peder Klausøn, her IX. 57, læses Stads-Rein, hvilket er en ganske anden Gaard. See Stads-Rein og Reine.

Stofn, IX. 152. Et Sted i Vætteherred, i Ranrige i Vigen i Norge, hvor Kong Hakon Hakonsøn holdt Thing og blev hyltet. Nu i Vætte Herred i Bahusleen i Sverrig.

Stokholm, V. 154. Det er den Landstrækning eller Holm, som dannedes imellem Udløbet af Søen Mælaren

i det egentlige Sverrig eller Stoksfundet og det Kongesund, som dannede sig sammesteds, da Kong Olaf den Hellige lod gennemstjære Landtungen Agnefit. See Agnefit. Helmen fik da Navn af Stockholm, hvilket endnu findes i Staden Stockholm.

Stokke, VI. 98. En Gaard, der laa øster i Vigen i Norge, altsaa i Ranrige eller nuvær. Bahuusleen i Sverrig. Der findes adskillige Gaarde af dette Navn i det sydlige Norge.

Stoksfund, IV. 39. Det er Udløbet af Søen Mælaren i det egentlige Sverrig. Jf. Agnefit. Fra dette Sund, der kaldtes saa efter de Stokke (traves), ved hvilke man søgte at hindre Fienden, gik Navnet over til Stockholm (Törner de initiis Stockholmiæ, S. 14).

Stolpe, XI. 339. Hos Saxe, S. 309, Stolpa. Nuvær. Stolp eller Kloster-Stolp ved Peenefloden i Rheterernes Land i Pommern, forhen ogsaa kaldet Stolp eller Stulp. (Schwarz Geogr. Norder-Deutschl. S. 295).

Stord, I. 36. 39. IV. 17. IX. 37. 100. X. 335. Nuvær. Storsen eller Stolen i Præstegjeldet af samme Navn, i Syd-Hordeland i Norge. See Fitje.

Storolfsbyol, III. 181. 183. 184. 190. 201. En Gaard i den saakaldte Landstrækning Hvolrepp vestenfor Markerfjot i Rangaavalle-Syssel paa Sønderlandet i Island.

Storsen i Njøsen, see Helgesen i Njøsen.

Strand, VII. 8. Nuvær. Bygdelag Strand, Annex til Lervigen, vestenfor Thronhjemsfjord, i Størdalens og Bærdalens Fogderi i Norge.

Strand, IX. 227. 228. En Bygd i Bærmeland. Navnet findes endnu i Skydsgaarden Strand imellem Ede og Ny Kirke i Jøsse-Herred.

Strind, VIII. 133. Kong Sverre begav sig fra Bergen sønderpaa til Strind, eller efter en Variant til Strindesfjord, og derfra til Hardanger. Efter Beliggenheden

- maa altsaa derved forstaaes nuvær. Strandefjord i Syd-Hordeland i Norge.
- Strind eller Strindfylke, II. 36. IX. 21. 80. 113. X. 143. Strinddølefylke, IV. 83. Det kaldes undertiden ogsaa Strønd eller i Flert. Strandir. Nuvær. Landstrækning Strinden, eller Ind-, Ud- og Op-Strind, i Throndhjem i Norge, hvori Kjøbstaden Throndhjem ligger. Foruden det egentlige Strind, omtrent nuvær. Strindens Præstegjeld, indbefattede dette Fylke tillige Kleppebo eller nuvær. Klæbo Præstegjeld, og Sælabo (Sældal) eller nuvær. Sælbo Præstegjeld.
- Strindsø, VIII. 264. IX. 146. Her stod et Slag imellem Birkebenerne og Baglerne. Nuvær. Strindesfjord eller Havet ved Strind, en Deel af den store Throndhjemsfjord i Norge.
- Stræla, XI. 335. 336. 339. 340. 347. 355. Nuvær. Ø Dånholm, imellem Den Rygen og Stralsund i Pommern. Efter denne Ø kaldtes Sundet Strelessund, hvilket Navn gik over paa Byen Stralsund. (Schwarz Diplom. Geschichte der Rügisch. = Pomm. Städte, S. 1. 5). Her omtales en Offerlund der hed Bøku eller Beku, som efter Suhm (Danm. Hist. 7 D. S. 200) skal være nuvær. Bunge; men dette er en Landstrimmel, landfast med Halvøen Wittow, altsaa langt fra Stræla. Derimod omtales der tre Miil fra Stralsund et Buccow ved Vandet die Beke, hvor der findes en Hunegrav og menes at have ligget en Borg, hvilket Sted snarere kan have været Rnyttlingas Bøku; ogsaa tæt ved Stralsund ligger et Buccowe. (Schwarz Geogr. Norder-Deutschland S. 237).
- Strøm, IX. 221. Hakon Hakonson drog fra Næs i Romerige (see Næs) øster til Elven til Gaarden Strøm, og derfra øster til Vinger. Gaarden Strøm er altsaa i nuvær. Strøm Sogn, og formodentlig Præstegaarden i samme, i Strøms eller Dudalens Præstegjeld, Solør og

Dudalens Fogderi, i Norge. I Registeret til Heimsfringla henlægges den ved Gøstelven; men den her omtalte Elv er Glommen, og alt stemmer da vel overeens med de anførte Steders Beliggenhed.

Strømnæskinn, IX. 195. Ved dette Sted var en Malstrøm, i hvilken nogle Nordmænd tilfattede Livet paa Rejsen fra Bjarmeland til Helgeland. Fermodentlig i Finmarken; man finder her Strømmen søndenfor Hammerfest i Vest-Finmarken.

Strømsund, X. 53. 54. Efter Sammenhængen den Fjord, eller et Sund i samme, som danner Indløbet til Kjøbstaden Kongsbakke i den nordlige Deel af Landskabet Halland. See Richardsons Hallandia S. 8-9.

Strøms, Strømsø, II. 82. 100. 101. 102. 103. 110. IV. 313. 314. Nuvær. Strøms, den største af Færøerne. Her var i Thorshavn Thingstedet for alle Æerne, som efter denne Ø kaldtes Strømthing, samt Bispeædet i Kirkebo.

Studla, II. 224. III. 3. VII. 212. 226. X. 307. 316. Bekjendt ved Bjørn fra Studla under Kong Olaf Tryggvesøn, og senere en Gaard, der tilhørte Erling Skakke. Den laa, som der siges, i Etne. Nuvær. Gaard Støle i Støle Sogn og Etne Præstegjeld, i Syd-Hordeland i Norge. (Kraft, 4 D. S. 495).

Stør, VII. 174. Et Forbjerg i Skotland, hvor Sigurd Slemmedegn vandt et Slag. Nuvær. Forbjerg Stair, som ligger strax vestenfor Uchiltrecastle ved Floden Ayr i Ayr Shire eller det forrige Landskab Galloway, paa den sydvestlige Side af Skotland. (Camden Britannia, S. 1206).

Størdal, see Stjøredal.

Støren, II. 255. Et Forbjerg i Windland. Det kan enten være det nordøstlige Forbjerg paa Den Rygen, die Stubben-Cammer eller Stubber-Camin; eller den sydøstlige Spidse af Den Femern, kaldet Staver, hvorved ligger

Landsbyen Stubberthorp (Kong Waldemars Jordebog i Langeb. Script. L. 7. S. 541. 542). Begge disse Navne kunde af Nordboerne let gjøres til Staur, Stør.

Suddatorp, XI. 191. En Landsby, i hvilken den danske Konge Svend Estridsøn døde; jf. Saxo, S. 212: apud Suddathorp, Juticarum partium oppidum. Navnet kommer af oldnord. suddi, Sump, Morads, og er hos Wlnoth (cap. 3) ligefrem oversat: villa cænosa. Nuvar. Suderup i Jordkirke Sogn, Ries Herred, i Nærheden af det gamle Urnehoved Thing i Hertugdømmet Slesvig i Danmark. Efter nogle døde ogsaa Kong Magnus den Gode i Sudatorp eller Suddatorp i Jylland (Heimskringla, L. 3. S. 85), hvilket Sted efter Suhm (Danm. Hist. 4 D. S. 163) er nuvar. Syn-derupgaard i Harre Sogn og Herred, Viborg Stift; men imellem Navnene Sudetorp og Syn-derup er ingen Overensstemmelse; og hvis Beretningen her, VI. 190, at Einar Thambestjælver førte Kong Magnus' Lig son-derfra forbi Samsø, er paalidelig, saa maa der ogsaa ved dette Sudetorp forstaaes ovennævnte Suderup i Sønder-Jylland.

Suderheim, IX. 309. 314. 319. 329. 339. X. 76. 93. Guttorm og andre Mænd fra Suderheim nævnes. Nuvar. Gaard Høyem eller Hjem, kaldet Søndre-Hjem, til Forskiel fra en anden Gaard Nordre-Hjem, som ligger i Indre-Throndhjem; den ligger en halv Fierdingvej østenfor Stene Kirke i Bynæssets Præstegjeld i Landstabet Strinden i Throndhjem i Norge. (Høyem om Bynæssets Præstegjeld, S. 303. Denne Forfatter bemærker tillige, at den islandske Landnamsmand Rafn den Heimse var fra denne Gaard; det maa da være den i Landn. 5, 1. omtalte Rafn Heimse, ikke, som Høyem anfører, den i Njalsfaga Kap. 25 omtalte Mand, som er Mandver Heimse).

Sula, V. 132. see Sæla.

Sule, V. 47. 82. En Gaard, som Olaf den Hellige kom til, da han fra Jæmteland drog over Kjolen ind i Throndhjem for Slaget ved Stiklestad. Den laa øverst i Bygden i Værdalsfylke. Nuvær. Gaard eller rettere flere Gaarde Suul eller Suulgaardene i Suulbygden under Fjeldet ved Suleelv, i Værdalen i Throndhjem i Norge. Gaarden og Dalen nævnes ogsaa i Gunlaugs-saga, Kap. 12.

Sulnestape, X. 92. eller Sulneskjær; vestenfor Orkenskærne. Nuvær. Klippe Soulister eller Sulister, i Nærheden af Rona, ude i Havet, nordenfor Hebriderne og vestenfor Orkenskærne. (See Martin Descript. of the Western-Islands, S. 25). I Registeret til Heimskringla gjætted paa Staffa, en Formodning af Johnstone (Haco's exped. against Scotl. Anm. til S. 30), der har ladet sig forlede af Ordet stapi, en Klippe, hvilket er det samme som Staffa; men denne ligger vestenfor Mull nede ved Argyle-Shire; og der kunde umulig siges, som her, at man ikke saae Land, førend man kom til den vesten for Orkenskærne, da man, for at komme derhen, maatte midt igjennem Hebriderne.

Sult, V. 18. Paa Øren, som hedder Sult, lod Olaf den Hellige rejse Landtelte paa sin Rejse igjennem Valdalen. Ved nuvær. Gaard-Sulte, der tilforn har været Præstegaard, i Søndmør i Norge. (Strøms Søndmør, 2 D. S. 265. Kraft, 5 D. S. 109). See Baldal.

Sumraros, VII. 128. Navnet Sumrarós, for hvilket man ogsaa finder Varianterne Svimarós eller Svimr (Heimskringla, L. 3, S. 270), og i Diplomer Simbr-osa, d. e. Simros, betyder Udløbet af Summer, Svimmer eller Symmer. Det er det første Anlæg til nuvær. Cimbrishamn i Skaane, hvis Udsledelse af Folket Cimbrer da af sig selv bortfalder.

- Sund, Sunde, IX. 30. 91.** En Havn søndenfor Lønsberg i Norge; formodentlig ved nuvær. Sundby lige overfor Nøtterøen.
- Sundbo, IX. 201. 294. 309. 314.** Havard fra Sundbo nævnes med flere Mænd fra det sydlige Norge. Stedet er uvist. I Øvre-Thelemarken findes flere Gaarde af dette Navn: Sundbø i Fladdals Sogn, Sillejords Præstegjeld, med en Oldtidshøj og Bautasteen samt en Runestein; maastee menes denne; et andet Sundbø ligger i Ydre Flaabygdens Sogn; og en Sundebygd i Hvidesø Sogn.
- Sundby, XI. 319.** Beskrives at ligge ved Stranden i Nærheden af Roskilde (jf. Sare S. 267). Nuvær. Udesundby ved Frederiksfund i Sjælland i Danmark.
- Sunddal, VII. 45.** Nuværende Sundals Herred i Dalsland i Överrig. Dette sees ogsaa af Rymbeigla S. 330, hvor Sunddalene og Marker anføres i den svenske Konges Rige vesten for Bæneren.
- Sundholmsfund, VII. 104.** Kong Eisten led her et Laarn rejse til Bedste for Fiskere og Kjøbmænd. Formodentlig ved Bergen i Norge.
- Sundolfsstad, Søndolfsstad, IX. 300. 328.** En Gaard i det gamle Nordmøre eller i nuvær. Fosens Fogderi søndenfor Thronhjemsfjord; den laa noget nordligere end Knarresteid, da der fortælles om Hakon Hakonson, at han sejlede forbi dette, og lagde ind til denne Gaard.
- Sundsvaag, IX. 32. 95.** Søndenfor Bergen i Norge.
- Surnedal, Surnedal, IV. 290. IX. 313. 320. X. 334.** En Dal i Møre i Norge. I nuvær. Surenals Præstegjeld i Nordmøre.
- Sursdalene eller Surtzdale, X. 43. 161.** Et Rige i Garderige, nordvest for Bulgaria; det har Navn efter nuvær. By Sussdal, der var Storfyrstesæde, indtil dette noget efter Midten af det tolvte Aarhundrede flyttedes til Wolodimir. See ogsaa Sønderdalerige.

- Suttang, IX. 233.** Navnet skrives heel forskjellig; man finder ogsaa Suttang, Suttang og Suttang. Efter Sammenhængen maa det have ligget i Ringerige. Paa Pontoppidans Kort finder man her affat Gaarden Suttang (hos Ving skrives Suttang); den anføres hos Kraft, 2 D. S. 333, hvor der tilføjes, at der findes mange Jordhøje, især to meget store med Bautaene. Rimeligviis er det da denne der menes. Den ligger i Hougs Sogn, Nordrehougs Præstegjeld, i Ringerige i Norge.
- Svaben, VII. 84. IX. 119. X. 37. eller Svafe.** Hos Care, S. 369, Suevia. Det bekjendte Schwaben i Tyffland.
- Svadested, II. 198.** En Gaard i Skagefjords-Syssel paa Nordlandet i Island.
- Svafhorne, VIII. 299.** En Fjeldstrækning i Nærheden af Lusekjøbing i Sogn i Norge (see Lusekjøbing).
- Svalbard, I. 243. 247.** En Gaard paa den østre Fjordsstrand, i Thingøre-Syssel paa Nordlandet i Island.
- Svalbarde, I. 211. XI. 366.** Et Sted paa Grønlands Østkyst, hvortil man sejlede ud fra Lagenæs paa Island. Det bestemmes nøjere i Landn. 1, 1, hvor det siges at ligge nord ved Hafsbotnar eller Havsbundene (til Svalbarða norðr í Hafsbotna), og disse Hafsbotnar ere igjen østenfor Greipar og aldrig frie for Is. Det er da den nordligste Deel af Grønlands Kyst, som Islænderne kjendte.
- Svanhals, VIII. 225.** Man sejlede fra Nautesund til Svanhals, og saa øster til Elven, d. e. Gøstelven. Altsaa er Svanhals en Hals eller udgaaende Deel af Vandet ved nuvæ. Svansund, d. e. Sundet imellem Den Droust (forhen Ordoft) og Fastlandet, i Ranrige i Norge, nu i Bahusleen i Sverrig.
- Svans, IX. 191.** Her forefaldt et Slag imellem Birkebenerne og Ribbungerne. Stedet laa i den vestlige Deel af Oslo-Syssel ved Kristiania-Fjord i Norge.

- Svarfabadal, Svarfadedal, med Indbyggerne Svarfdøler, III. 80. 81. VI. 178. En Dal i Øfjords-Syssel paa Nordlandet i Island.
- Svarfbyggiefylke, see Sparbyggiefylke.
- Svavevig, Svavig, IX. 29. 90. En Vig ved Udløbet af Svaelven eller Svoelven, ved hvilken ligger en Gaard Svanæs, og udenfor nogle Holme, kaldte Sva-holmene, strax søndenfor Egersund, i Egersund Sogn, paa Landstabet Jæderen i Rogeland. (Falsens Norges Hist. 3 D. S. 254. Kraft, 4 D. S. 87).
- Sveigjadesund eller Sveggjadesund, IX. 16. 21. Læsemaaden er uvis; man finder ogsaa Veggjadesund og Sneggjedalsfund. Det var et Sund i Nærheden af Den Bedø i det gamle Nordmøre i Norge, nu i Fosens Fogderi søndenfor Throndhjemsfjord.
- Svendene, VIII. 227. Nuvær. Svenser, nogle Øer og Holme udenfor Laurvigs Fjord, i Tjølling Præstegjeld, Laurvigs Fogderi, i Norge. (Kraft, 2 D. S. 868).
- Sverrig, Svenske, I. 55. 63. 66. 104. II. 273. III. 63. 66. IV. 23. 102. 122. 141. 142. 192. 193. 269. 305. 338. V. 38. 217. 220. 227. 238. 288. VI. 45. 103. 104. 143. 248. 269. 281. 282. VII. 24. 45. 94. 128. 186. 220. 253. 290. VIII. 169. 189. 209. 305. IX. 44. 48. 49. 50. 60. 67. 101. 119. 218. 222. 249. 276. 331. X. 2. 21. 22. 24. 25. 31. 32. 33. 35. 36. 37. 39. 48. 55. 69. 70. 122. 123. 124. 156. 164. 177. 178. 227. 230. 238. 239. 288. 293. 305. 325. 342. 348. 351. XI. 173. 186. 187. 300. 315. 318. 320. 350. 352. 364. 366. 368. 375. 376. Det egentlige Sverrig, IV. 39. 143. Sveavælde, IV. 128. 141. Upsvear, IV. 186. 190. 191. Sveakonning, II. 286. IV. 121. 128 o. s. v. Alle Svears Thing, IV. 141. 142. Nuværende Kongerige Sverrig kaldes hos de Gamle Sviarige eller Sviavælde, det er alle de Lande, som ligge under den

svenske Konge. Det bestod da af trende Hoveddele: Sverrig selv eller det egentlige Sverrig, der hos de Gamle kaldes Svithjod, og Gautland eller det gøtiske Rige. Det grændsede mod Westen og Norden til Norge med de derunder hørende Landskaber Jæmteland og Helsingeland, mod Østen til Østersøen, mod Syden til Danmark. Inddelingen anføres her, IV. 142; nemlig: Vester-Gøtland med Værmeland og Marker, som udgjør et Bispedømme med tolvhundrede Kirker; Bispesædet her var Skara (jf. Nymbeigla, P. 3, Kap. 5, § 20; og om det overdrevne Tal af Kirker Geijer i Svea for 1831, 13 S. S. 249. Anm.). Dernæst Østergøtland, det andet Bispedømme, hvorunder hørte Derne Gotland (Gulland), og Oland. Endelig Sverrig selv med sine Landskaber. Men hertil maa endnu føjes: Jernbæreland, Nerike, Smaaland og Dalene eller Dalsland, samt Gestrekaland nordenfor Sverrig selv. Det egentlige Sverrig, i den ældste Tid kaldet Mannheim, undertiden ogsaa Sviarige, men sædvanlig Svithjod, skal efter Snorres Edda (Rasks Udg. S. 195) have sit Navn af Odins Tilnavn Svider; det bestod af Upland eller det egentlige Opland, med Indbyggerne Upsviar, som omfattede Tiundeland, Athundraland og Fjardhundraland, samt Vestmannaland, Södermanland, og Landstrækningen Söland ved Havet. Den vigtigste Landstrækning var Tiundeland, d. e. Upsal og de dertil hørende Herreder, kaldet saaledes efter Kong Ans' ti Sønner, som han ofrede for at opnaae en høj Alder (Heimskr. I. 1, S. 35); det var den bedstbefolkede Deel af hele Svithjod, Kongens og Erkebiskoppens Sæde; og alle de andre Lavmænd vare ringere end Lavmanden i Tiundeland. Indbyggerne kaldtes Upsviar eller Opsvear, og deres Kongeæt var den fornemste, da den nedstammede fra selve Guderne, IV. 186. 190. Ved Upsal holdtes alle Svears Thing (see ogsaa Upsal), og efter denne By kaldtes Riget ogsaa

Upsalerige, I. 104, hvor dette nævnes særskilt med Svithjod selv og begge Gøtlande. Paa andre Steder (Fortæll. om Regners Sønner Kap. 2) kaldes det ogsaa Upsalavælde eller Upsviavælde.

Sverrig, det Kolde, see Svithjod.

Svigneskard, II. 153. En Gaard i Borgessjord, i Myre-Syssel paa Vesterlandet i Island. (Læd. 2, 4).

Svinedal, II. 227. En Dal i Dale-Syssel paa Vesterlandet i Island.

Svinesund, I. 6. III. 12. IV. 9. 108. 109. VIII. 189. 270. 273. IX. 41. 105. 151. 194. 207. Et Sund paa Grændsen af Vingelmark og Ranrige, i Vigen i Norge. Det var i nogen Tid under Olaf den Helliges Regjering Grændse imellem Sverrig og Norge, IV. 108. Nuvar. Svinesund paa Norges sydlige Grændse.

Svinsø, II. 190. En Ø i Bredefjord paa Island.

Svinsø, II. 81. 97. Nuvar. Svinsø, een af Nordøerne iblandt Færøerne.

Svithjod eller Sverrig, det Kolde, III. 85. det store, XI. 370. Nordboerne kaldte saaledes det gamle Skythien eller den østligste og sydøstlige Deel af Europa; og det nordste Navn er rimeligviis dannet af det sydlige. Dette Svithjod beskrives i Ynglingesaga, Kap. 1, hvoraf sees, at det begyndte nordenfor det sorte Hav, og strakte sig saa højt imod Nord, at det der var aldeles ubeboet formedelst Frost og Kulde. Som Folkelag der nævnes Riser (Tartarerne), Dverge (Kalmukkerne), og Blaamænd (Mongolerne). Igjennem dette Svithjod faldt Floden Tanais (Don). I de senere fabelagtige Sagaer forekommer undertiden ogsaa dette Land, og udgjør da en Deel af Garderige eller Rusland; i Sørle den Stærkes Saga, Kap. 17, sammenstilles det med Kurland.

Svolder, Svolder, II. 261. 264. 265. 275. III. 14. 16. 26. 32. 144. 150. 199. 200. X. 293. 379. XI. 163. 165. 334. 341. En Ø øster i Vindland,

ved hvilken det store Søslag holdtes, hvori Olaf Tryggvesen blev overvunden, og faldt eller forsvandt. Den laa saaledes, at man derfra kunde see ud over Havet, hvorledes en Flaade kom sejlsende fra Osten. Det maa have været en Ø ved den sydøstlige Side af Den Rynge imellem denne og Fastlandet af Pommern; men denne Egn har Tid efter anden undergaaet saa store Forandringer, i det snart hele Øer, snart Dele af Øer ere forgaaede, og forskjellige Dyb fremkomne, at man ej mere med Bestemthed kan paavise, hvilken Ø der menes. Da man imidlertid finder, at Den Ruden forhen kun ved en lille Bæk var adskilt fra Rynge, og at den lille Ø, der nu kaldtes Greifwaldsche Die forhen var langt større og bar Navnet Svant-Wusterhausen til Modsatning af det derved liggende Westrosn eller Wusterhausen paa Fastlandet, saa er det høist sandsynligt, at denne Ø har strakt sig over imod eller vel endog hængt sammen med Den Ruden, saa at begge disse have dannet en større Ø, hvilken Nordboerne kaldte Svolder (efter Varianterne ogsaa Svauland eller Svanland). Den Havn, der omtales, maa da have været imellem denne Ø og Fastlandet, formodentlig den samme som Saxe, S. 340, kalder portus Svaldensis, som man har antaget at være i Nærheden af Greipswalde. Her fandtes ogsaa en Havn ved Wyk eller Vicus danicus paa et Sted, der i Diplomer kaldes dat olde Deep. (See om disse Steder Schwarz Geogr. Nord-Deutschl. S. 119-123. og Sammes Diplom. Gesch. der Rügisch-Pommer. Städte, S. 146-147). Denne Mening falder da sammen med Suhms (Danm. Hist. 3 D. S. 315), som antager Svolder for at være Den Ruden.

Syderland, Søderland i Skotland, I. 176. 222. IV. 195. 196. Nuvar. Sutherland eller Sutherland Shire i Nordskotland. Paa den sydlige Side af dette Landstrib var Floden Effjal, nu Difel (see Effjal). 3

Orkenørnes Saga nævnes her ogsaa Dalen Hjalmundal, nu Helmsdale.

Sydlandene, Sydlige Lande, III. 17. 53. IV. 77. X. 327. Syderrige, IV. 76. VI. 4. Sydlændere, VI. 308. Sønderlændinger, VIII. 172. I Følge den simple Betydning af Sydlandene skulde derved forståes alle de sydlige Lande i Europa, modsat de nordlige; men Nordboerne havde saa lidet Samkvem med de sydligste af disse, at de ved denne Benævnelse kun tænkte paa de dem nærmeste Folk. Ved Syblande og Sønderlændinger forståes derfor i Sagaerne nærmest Tyskland, undertiden dog ogsaa det nordlige Frankerig og sammes Beboere; det sidste især i den senere Tid, da Ordet Tyskland og Tyskere tillige kom i Brug. I Rnytlinga, Kap. 120, sammenstilles saaledes Sydermænd og Vender, hvor der ved de første forståes Hertug Henrik af Brunsvigs Folk; og Sydermænd er her rigtig i Oversættelsen, XI. 338. udtrykt ved Tyskerne. I Sverres Saga, Kap. 103, her VIII. 172. omtales derimod Sønderlændinger i Bergen, hvilket i Oversættelsen i Heimskr. gives ved Tyske og Franske; thi strax efter nævnes Tsydverste Mænd, der ligefrem udtrykker Tyskere. Istedendfor Sydlandene bruges i samme Betydning undertiden Syderrige, der ogsaa ligefrem modsættes Nordlandene, og her siges, blandt andet, Regner Lodbrogs Sønner at have hærget, og at have indtaget Wisilsborg eller Wisilsburg i Helvetien (Regner Lodbrogs Saga, Kap. 12). Heraf skjønnes ogsaa, at der ved Sydlandene ikke blot maa tænkes paa det egentlige Tyskland, men paa alle de af tyske Folk beboede Lande.

Syderrige, see Sydlandene.

Sydervig, VI. 42. Der fortælles, at Kong Olaf den Hellige sejlede sønder forbi Jyllands Side, og stred paa dette Sted med nogle Vikinger. Det synes altsaa at have ligget ved Jyllands Side eller nordenfor Ribe (see

Jyllands Side), og maa da, som ogsaa næsten alle have antaget, være nuvær. Syndervig i Ny Sogn paa Den Holmsland i Ringkjøbing Fjord i Nørre-Jylland i Danmark. Sydligere ligger dog ogsaa eller rettere laa for- dum et Suderbyck paa den gamle ved mange Naturfor- andringer omskiftede Ø Pelworm, hvilket Sted er affat paa Langebeks antikvariske Kort over Hertugdømmet Sles- vig. Suhm anfører endnu (Danmarks Hist. 3 D. S. 385) en Læsemaade: sudr i Vik, sønder ved Vig, og mener, at der derved kunde forstaaes Willerwik i det Syderstedtste ikke langt fra Eiderens Udløb.

Sydersø, II. 81. 97. 99. 153. Nuvær. Sudersø, den sydligste af Færøerne.

Sydersøerne, I. 21. 22. 130. 174. 175. 219. 221. 222. 226. 227. II. 81. IV. 210. V. 118. VII. 25. 35. 37. 41. 42. 43. 58. 139. 213. IX. 41. 42. 106. 107. 212. 258. 274. 275. 276. 277. 278. 279. X. 4. 21. 22. 23. 24. 26. 27. 38. 42. 88. 89. 91. 92. 95. 96. 97. 99. 100. 102. 103. 108. 109. 119. 122. 348. XI. 372. Nuvær. Sydersøer eller Hebriderne ve- stenfor Skotland, hvilke i lang Tid udgjorde et Tvistsens Æble imellem Kongerne af Skotland og Norge. Alle- rede paa Harald Haarfagers Tid gjorde Ketil Flatnef sig til Herre over en Deel af disse Øer (Eyrbyggjas. Kap. 1). Magnus Barfod erhvævede sig Herredømmet over dem ved et Forlig med den stotste Konge Melkolf (see Skotland og Satiriseid); Hakon Hakonson ansaae dem for en Deel af sine Arvelande, X. 4. De vigtigste af disse Øer forekomme her i Sagaerne; især: Ejdhus (Lewis), Tvist (Uist), Eyrvist (Eyre), Skid (Shy), Raunø (Rona), Myl (Mull), Mylarkalf (Coll), den hellige Ø (S. Kolmkill), Il (Islay), Hersø (Arran), Bot (Bute), foruden adskillige mindre. See ogsaa Man; samt Anmærkningerne til Chron. regum Manniæ i Langeb. Script. L. 3.

Sydvirke, IV. 45. 46. 47. En stor Handelsplads ved Floden Lemsen, som paa Svend Tvestjægs Tid blev befæstet af de Danste, og ved en Bro var forbunden med Borgen Lundunaborg. Nuvær. Southwark ved London i England.

Syllinger, I. 131. 132. 147. X. 200. Nogle Øer vester i Havet ved England, fort fra Irland; der var et Kloster. Her blev Olaf Tryggvesøn døbt. Nuvær. Scilly-Øer ved England. Klosteret var uden Tvivl i den i Orkenserne's Saga, S. 378, nævnte By Mariahavn, nu S. Mary's old Town paa den største af Øerne.

Syrland eller Syrien, I. 248. III. 32. 57. VII. 79. X. 323. 324. Landet Syrien i Asien.

Syrlæksos, II. 171. En Bæk eller lille Flod i Skaftefjelds-Eyfel paa Østerlandet i Island.

Syrnedal, see Surnedal.

Syrstrand, VIII. 147. En Landstrækning i Sogn, i Norge, der især i den ældre Tid er bleven bekjendt af Kong Bele, som regjerede her. (Fridthjofsfaga, Kap. 1. og Thorsteen Vikingsøns Saga, Kap. 20). Nuvær. Landstrækning Sjøstrand (Syrstrand) i Veganger Sogn og Præstegjeld. (Kraft, 4 D. S. 724).

Sæheim, I. 10. 11. X. 369. Ved denne Gaard fældte Erik Blodøre sin Broder Bjørn Farmand eller Kjøbmand, som blev begravet i den efter ham kaldte Farmandshøj ved Sæheim, i Westfold. Nuvær. Jarlsberg eller den Deel af Hovedgaarden Jarlsberg, som ligger paa den østlige Side af Dulielven, i Semb eller Sem Præstegjeld, Jarlsbergs Fogderi, i Norge. (Kraft, 2 D. S. 726). Højen Farmandshoug findes endnu paa Gaarden Jarlsbergs Mark. Navnet Sæheim, der betyder Søjhem, er det samme som Sem, forhen Seem, hvilket sidste kun er en Sammentrækning af hint.

Sæheim, Kongsgaard i Nordherdeland, I. 13. 42. IV.

17. X. 336. 377. Paa denne Gaards Grund blev Kong Hakon Adelteensfosstre begravet, IV. 17. i en Høj, der endnu kaldes Kongshougen eller Kongehøjen. Gaarden hedder nu Seimb eller Sem, og ligger i Sognet af samme Navn, Hosanger Præstegjeld, i Nord-Hordeland i Norge.

Sæheim, V. 144. En Gaard ved Søen Rand eller nuvæ. Randsfjord. I Heimskringla L. 3, S. 365, kaldes den Sæheimrod eller Sæheimrud, og ikke langt derfra laa et Næs i Søen, som kaldes Skiptesand. Formodentlig er det Sorum, som paa Pontoppidans Kort er affat paa den vestlige Side af Randsfjorden, paa Grændsen af Hadeland og Valdres i Norge.

Sæla, III. 31. IV. 62. X. 347. Selja, I. 204. 205-209. 272. VIII. 12. X. 5. 120. 234. 235. 236. 237. Sula, V. 132. Derne Selja og Rinn, søndenfor Fjorbjerget Stat, vare paa Hakon Ladejarls Tider ubeboede; men Indbyggerne brugte dem til Græsgang for Kvæget. Den Selja, der beskrives at ligge ved den sædvanlige Søvej udaf Fjordene, blev bebygget, og der bleve Kirker opførte i Anledning af den hellige Sunnivas Relikvier, som fandtes her paa Kong Olaf Tryggvesøns Tid. Den ene Kirke var indviet til den hellige Albanus, og til den hørte et Svartmunkelovst; Sunnivas Kirke laa paa Fjeldet ved Klosteret. Paa denne Ø landede Olaf den Hellige, da han bemægtigede sig Norge; han ansaae det for et godt Barsek, at han just var kommet til Land her, hvorved han uden Tvivl sigtede til Betydningen af Navnet Sæla (sæla, Lykke, Lyksalighed). Læsemaal Sula (Súla) er uden Tvivl en Feil for Sæla. Nuvæ. Ø Sæls i Hove Sogn, Sæls Præstegjeld, i Nordfjord i Norge; Sæls Kirke ligger nu paa Fastlandet paa Hove Præstegaards Grund, men laa før paa Øen; paa den nordvestlige Kant af denne findes ogsaa mærkelige Ruiner af den hellige Sunnivas Kloster. Ogsaa vises de Bjerghuler, hvor Sunniva

med Følge tilfattede Livet. (Falsens Norge, S. 69. Kraft, 4 D. S. 916. 923. 941. See ogsaa Historia Sanctorum in Selja i Langebek Script. T. 4. og Tegning over Lævningerne af Sunnivas Kloster i Klüvers Norffe Mindesmærker, S. 134).

Sælaadal, VI. 60. En Gaard (nu Præstegaarden) i Sælaardal i Bardestrands-Syssel paa Vesterlandet i Island.

Sældal, Sæladal, med Indbyggerne Sælboer, VIII. 26. 27. Ogsaa kaldet Sælbo eller Sælbo. Nuvar. Sælbo Præstegjeld i Landskabet Strind i Throndhjem i Norge. I dette laa Sælsøen eller Sælafø. Navnet kommer, efter Schønings Rejse, 1 H. S. 52, af Ordet Sæl (oldnord. sæla), et Huus i Skoven eller Udmarken, en Art af Sæterhuse; hvilket viser, at her først har været anlagt adskillige saadanne, førend man begyndte at bygge Gaarde.

Sælingsdal, II. 19. 20. En Dal i Dale-Syssel paa Vesterlandet i Island.

Sælingsdalsaa, II. 19. En Aa i nysnævnte Sælingsdal.

Sælsø, Sælafø, VIII. 26. Nuvar. Sælbo Sø i Sælbo Præstegjeld, i Throndhjem i Norge. Paa en Holm i denne Sø opholdt Kong Everre sig. See Kengeholmen.

Sælsø, IX. 72. En D i nysnævnte Sælsø; men snarere skal der paa dette Sted læses Sælbo, det samme som nysnævnte Sældal, nuvar. Sælbo Præstegjeld.

Sælsø, Sælserne, V. 9. VII. 226. IX. 28. 37. 89. 100. 128. 217. 270. Sølserne, III. 38. Nordenfor Lindesnæs. Sølserne er uden Tvivl en urigtig Læsemaade. Nuvar. Sælsø, i Duffad Segn, Lyngdals Præstegjeld, Lister Fogderi, i Norge. (Kraft, 3 D. S. 531. 551). Naar der, VII. 226, siges: Sælserne østenfor Lidande, saa sees let af Sælsøes Beliggenhed, at det maa hedde: nor-

denfor Vidande, hvilken Læsemaade ogsaa er optaget paa det tilsvarende Sted i Heimskringla, L. 3, S. 373.

Sæmundsli, I. 230. eller Sæmundshlid, en Landstrækning i Skagefjords-Syssel paa Nordlandet i Island. (Landn. 3, 6).

Sætt, VII. 79. Sidon, ferhen Said, i Syrien. Dette siges ogsaa i Heimskr. L. 3, S. 242 (skjøndt det vel er en senere Randglosse, der er kommen ind i Texten); det hedder nemlig: Sætt, som nogle mene er Sidon i Syrieland.

Sævarende, XI. 228. 229. 233. En Gaard inderst i eller ved Limfjorden, som paa Knud den Helliges Tid var en stor Kongsgaard. Imellem den og Hjarandesyssel omtales ogsaa en Na, der dog ej navngives. Navnet Sævarendi betyder Søens Ende; Gaarden har da faaet Navn af at den laa at sævarenda, ved Enden af Søen. Senere skrives den Sjørendæ (Kong Valdemars Jordebog i Langebek Script. L. 7. S. 530), der betyder det samme, men med gammel-danske Former. Lævninger af dette Slot Sjørringborg, hvorom man har Viser og Sagn (Pontoppid. Marm. Dan. L. 2, S. 347) findes endnu i Sjørringvold i Sjørring Sogn, Hundberg Herred, ved den store Sø Sjørring- eller Jandrnp-Sø nordenfor Limfjorden i Nørre-Jylland i Danmark. (See ogsaa Nagaards Beskrivelse over Thy, S. 146. og især P. V. Becker om Wendsyssel og Thy i Molbechs Nord. Tidskrift, 4 D. 2 H. S. 261. 281-283. hvor der findes mærkelige Oplysninger om denne Egns ældre Tilstand; hvorimod Forklaringen af Sjørring, d. e. rundt omgivet af Sø, er, som det Nysansførte viser, forfejlet).

Sævidarsund, VI. 137. Et Sund ved Miklegaard eller Konstantinopel, i hvilket der var en Jernlænke, for at spærre Havnen. Denne Jernlænke var efter Damustasaga flaaet over Stolpesund. Ved Sævidarsund forstaaes Strædet ved Konstantinopel; ved Stolpesund Havnen imellem Konstantinopel og Forstaden Pera. (Heimskr. L. 3, S. 70. Anm.).

Det nordiske Navn er maaskee fremkommet af Ordet sæer, Hav, og Byen Bizæ, Byzia, de gamle thraciske Kongers Residens, efter hvilken det Sandskafstab, hvori Konstantinopel ligger, endnu kaldes det biziske.

Søderland i Skotland, see Synderland.

Sødermanland, IV. 142. Nuvær. Landskab Sødermanland i det egentlige Sverrig.

Sødungsfund, Søidungsfund, see Søudungsfund.

Søland, IV. 142. En Landstrækning i det egentlige Sverrig, øster ved Havet, senere kaldt Roslagen eller Rodslagen. Det gamle Navn findes endnu i Sjuhundraherred, der i Uplandslagen (Lhingm. B. 13 Fl.) kaldes Søhundari.

Sølmundshøfde, I. 230. Et Forbjerg ved Floden Hvitaá paa Grændsen af Borgesfjords- og Myre-Søster i Island. (Landn. 2, 1).

Sølvæ, I. 11. IV. 11. VIII. 230. En Havn indenfor Agdenæs i Norge. Nuvær. Gaard Selven ved Throndhjems Fjord, i Ørelandets Præstegjeld, noget indenfor Agdenæs; forhen en Kongsgaard. Havnen er den ved Gaarden værende Vig, der ogsaa kaldes Selven. Den synes efter Harald Haarfagers Saga, Kap. 39, af de Gamle at have været regnet til Nordmøre; men efter IV. 11 her i Sagaerne at høre til Throndhjem, saa at Throndhjems Grændse i sidste Fald begyndte ved Agdenæs. (See Schønings Rejse, 2 H. S. 17. Pontoppidan om det sydlige Norge, S. 87).

Sønderbo Herred, XI. 318. Nuvær. Sunnerbo-Herred i Kronobergs Leen i Smaaland i Sverrig. Det hørte forhen til Landskabet Finneide eller Finnveden.

Sønderdalerige, IX. 195. Det forekommer her som Navn paa et Rige i Garderige, og nævnes tilligemed Bjarmland og Holmgaard. Det maa da være det samme som ellers kaldes Sursdale, imellem Bulgarien og Holmgaard, hvilket Schønning ogsaa har antaget paa sit Kort over det

gamle Europa; men Sagaens Udtryk: øster synes da ikke at være nsiagtig brugt, heller ikke Navnet rigtig skrevet; for Sudrdalaríki skulde vel læses Súrdsalaríki eller Surtsdalaríki.

Sønder-Jylland, see Jylland.

Sønderlandet paa Island, I. 223. II. 14. III. 180. X. 45. 74. 85. 86. XI. 366. 367. Søndre Fjerding, II. 180. Beboerne Sønderlændinger, II. 212. IX. 175. Den sydlige og sydvestlige Deel af Den. Denne Fjerding strækker sig fra Solheimasand mod Østen; efter nogle, til Hvalsfjord og Botnsaa imod Vesten, men efter de Gamle gik den heelt op til Borgesfjord og Hvitaa, og indbefattede da de nuværende Kangaavalle-, Arnæs-, Guldbringe-, Kjøse-, og Borgesfjords-Eyler. Den udgjorde den vigtigste og frugtbareste Deel af Den. Med Hensyn til vore Sagaer ere de vigtigste Egne: Floderne Markarfljot, Kangaærne, Thjorsaa med imellemliggende Strækninger, Hvitaa og Olousaa, Thingvallevatn med Thingvallesveit og Oræraa, Fjorberget Reykenæs, Egnen omkring Reykevig, Kjalarnæs og Landstrækningen Kjøse, Hvalsfjorden, Akrenæs, og Reykedalene.

Søndmøre, see Møre.

Søndolfsstad, see Sundolfsstad.

Sørbo paa Island, see Saurbo.

Sørgersdalene, III. 85. En Landstrækning i det store eller kolde Svithjod, hvilken kun forekommer i de fabelagtige Sagaer. I Gange-Rolfs Saga, Kap. 6, lægges den i Sviarige (Sverrig) istedenfor i Svithjod, og kaldes Sylgesdalene. Hvis dette Sted skulde tænkes i det egentlige Sverrig, maatte der vel menes Solbalden ved det formedelst Sagn og Oldtidslævninger bekjendte Suraborg i Vestmanland. Men laa det i Garderige, kan det enten være det samme som Sursdalene eller en Landstrækning ved det asovske Hav (Sorno Møre).

Sørvik, IX. 228. eller **Sorbø**, en Gaard ved **Rjølen** i **Værmeland** i **Sverrig**, vestenfor **Strand**. Nuvær. **Rjølen** **Sogn**, i **Jøsse-Herred**, ligger nordvest for **Strand**, saa at der ved **Rjølen** kan menes dette og ikke **Bjergkjeden Rjølen**.

Taleholm, see **Tøleholm**.

Tartarerne, X. 34. 43. 116. Egentlig **Indbyggerne** i **Tartariet** i **Asien**; men **Nordboerne** forstaae ved **Tartarerne** i **Almindelighed** **Folkene** østenfor **Garderige**. (**Neikter de terris ad mare album**, S. 9).

Teinaastad, IX. 309. Alf fra **Teinaastad** nævnes. En **Gaard** i **Norge**.

Teknafjord, IX. 38. Een af de mange **Fjorde** imellem **Derne** i den nordlige **Deel** af **Nogeland** eller den sydlige **Deel** af **Syd-Hordeland** i **Norge**.

Themsen, IV. 45. V. 146. 148. 202. XI. 138. 174. 175. 176. Den løber igjennem **Byen London**; der var en **Bro** over den, og ved denne to **Kasteller**, V. 146. **Floden** **Themsen** i **England**.

Tesa, XI. 168. 170. En **Flod** i **Northumberland**, hvor **Knud den Store** holdt et **Slag**. Nu **Tees**, paa **Grændsen** af **Yorkshire** og **Durham**.

Thangbrandsbæk, II. 180. En **Bæk** ved **Gaarden** **Skinnestad** i **Ørersfjord**, kaldet saa fordi **Thangbrand** døbte der; i **Thingøre-Syssel** paa **Nordlandet** i **Island**.

Thangbrandsdam, II. 180. Et **Sted** i **Søen Myvatn**, hvor **Thangbrand** døbte; i **Thingøre-Syssel** paa **Nordlandet** i **Island**.

Thangbrands Havn, II. 176. Det **Sted**, hvor **Thangbrand** lod sit **Skib** sætte op; i **Søndre-Alptefjord** paa **Østerlandet** i **Island**.

Tharve, VIII. 286. Et **Sted** i **Kanrige** i **Vigen** i **Norge**, i **Nærheden** af **Sotenæs**; nu i **Bahusleen** i **Sverrig**.

Thauskadal, VI. 91. **Kol** i **Thauskadal** nævnes. En **Dal** i det **Throndhjemste** i **Norge**.

Tharøfjord eller Barøfjord, X. 92. Man sejlede søndenfor Hjaltland, vester for Tharøfjord, og saae ikke Land, før man kom til Sulnefjær. Tharøfjord er altsaa Havet imellem Orknøerne og Shetland. Omtrent midt imellem disse Øgrupper ligger Den Fair eller Fara, efter hvilken man har kaldt Fjorden. Det kan derfor være rimeligt med Johnstone (Haco's exped. ag. Scotl. Ann. til S. 30) at læse Farøfjord, Fareyjarfjördr. Men ellers kaldes denne Ø Fair hos Nordboerne Fridarey, Njalsfaga, Kap. 155 (154) S. 268, og Orknøernes Saga, S. 348; paa det første Sted siges udtrykkelig: den ligger imellem Hjaltland og Orknøerne. Begge Navne, Fair og Fridarey, ere eensbetydende: den venlige Ø, og den kunde formedelst sin Beliggenhed med Rette kaldes saa af de Søfarende. Om den rette Læsemaade kan der da næppe være Tvivl; den er Fridareyjarfjördr; heraf er pareyjarfjördr fremkommet istedenfor Fripareyjarfjördr. Lignende Læsefejl forekomme ofte.

Thelemarken, I. 5. 214. II. 223. V. 191. VII. 226. 291. 296. VIII. 22. 27. 272. 275. 294. IX. 234. X. 307. Indbyggerne Theleboer eller Thiler, IX. 190. Nuvær. Landskab Thelemarken eller Tellemarken i Norge, og nærmest Øvre-Thelemarken. Det omtales af og til i Norges ældste Historie; f. Ex. Haddingedalen og Thelemarken forenedes under Raums Søn Hadding; Fridthjof, en Søn af den Hordelandske Konge Hunthjof, var Konge i Thelemarken, men blev fordreven af Vikar, som satte sin Søn Harald der til Konge. Desuden var Thelemarken Skueplads for nogle af den berømte Stærkodders Bedrifter. Hos Saxe (f. Ex. S. 140) har Navnet en videre Udstrækning, end sædvanlig, da det efter ham synes at strække sig henimod Eideffov; det kan da efter hans Forestilling have udgjort en Strækning inde i Norge, modsat de sydlige Kyfter eller Vigen; og dette kunde bidrage til at bestyrke den Mening, at det er det samme som de Gamles Thule, naar

det nemlig tages i saa udstrakt Betydning, at derved forstaaes hele den bjergfulde Deel af det sydlige Norge. Kysten af det nuværende Thelemarken maa have henhørt til de Gamles Vestfold, da dette strakte sig endnu længer ned imod Syden ind i Landskabet Agde. Men denne Kyst havde ogsaa sine egne Benævnelser, Vingardsfide og Grenmar. See disse Artikler. Navnet Thelemarken uledes af oldnord. *peli*, norst Telle, som betyder frusnen Jord (Hallagers norste Ordsamling); Slutningen *Mark*, oldnord. *mörk*, viser at det var skovbegroet.

Themsen, see Temsen.

Thernanæs, III. 97. Et Næs i Middell-Mule-Syssel paa Østerlandet i Jylland. (Landn. 4, 6).

Therdal, VII. 8. X. 363. En Dalstrækning med en Gaard Therdal i den sydlige Deel af Aafjords Præstegjeld, i Fosens Fogderi nordenfor Thronhjemsfjord i Norge; forhen uden Tvivl hørende til Nummedalsfylke.

Thin, VIII. 232. Mundingen af Thin eller Thinaros. En anden Læsmaade er Nidaros, og Stedet vilde da være Udløbet af Nidelven ved Byen Thronhjem i Norge. Da der fortælles, at Kong Sverre efter Slaget ved Thorsbjerg sejlede ind ad Thronhjemsfjord, kom imellem Thinaros og Trange eller Trøngve, og derpaa styrede over til Gladkefjord, saa maa Thinaros rimeligviis være Mundingen af en Aa og Trøngve en der udenfor liggende Holm nordenfor Thorsbjerg, paa den vestlige Side af Thronhjemsfjord. Paa Trangfossen, som i Registeret til Heimskringla jævnføres med Trange, kan her ikke tænkes, da denne Fos ligger ved Nidelvens Udløb af Sælbo Sø, altsaa paa den modsatte Side af Fjorden og langt inde i Landet.

Thingenæs, I. 87. Ved dette Sted stødte Landskaberne Sogn og Hordeland sammen; Hakon Ladejarl overvandt her Erik Blodøres Søn Ragnfred. Nuvær. Dingenæs, ved hvilket Gaarden Dingen ligger, i Evindvigs Sogn Oldnordiske Sagaer 12 B.

U a

og Præstegjeld, i Landstabet Sogn i Norge. Da dette Sted ligger i Gule Skibsrede, og maa have sit Navn af et Thing eller Thingsted, saa tjener Navnet til at bekræfte, at Gulething holdtes her i Nærheden.

Thingval eller Thingvalle, III. 92. IV. 255. V. 213.

VI. 216. Thingvolden eller Thingmarken, det Sted, hvor Althinget paa Island blev holdt; i Arnæs-Syssel paa Sønderlandet. Her blev bygget en Kirke, til hvilken Olaf Tryggvesøn sendte Lømmen og Harald Haardraade en Klokke.

Thingvold, VIII. 270. IX. 12. 71. 313. Nuvær.

Thingvold Præstegaard, i Thingvold Sogn og Præstegjeld, i Nordmøre i Norge. Den menes, hvilket Navnet ogsaa antyder, at have været Sædet for Nordmøre Fylkes Afgudstempel og Fylkestinget. Dette bekræftes ogsaa deraf, at Sysselmanden Guttorm Thvare, som blev dræbt af Baglerne, blev fældet paa denne Gaard. Thingsted findes her endnu. (Kraft, 5 D. S. 261-262).

Thingøre, III. 144. X. 323. Thingørekloster i Hunavats-Syssel paa Nordlandet i Island.

Thissisø, X. 93. Andreas af Thissisø nævnes. En Ø i Norge. Læsemaaden er uvis.

Thjalveshule, X. 216. En Hule, ved hvilken Kong Olaf Tryggvesøn dræbte Forræderen Thorer Klak. Schönning har ikke kunnet finde andet Spor til denne, end en lille Hule noget østenfor Gaarden Valsæt, søndenfor Agdenæs, i det gamle Nordmøre, nu i Fosens Fogderi i Norge. (Schönings Rejse, 2 H. S. 20).

Thjodmyr, VIII. 62. En Myr eller Mose imellem Midelven i Strind og Guulelven i Guuldalen i Throndhjem i Norge.

Thjolenæs, VI. 207. Harald Haardraade sejlede ind ad Godnefjord, nuvær. Randersfjord og Gudena, i Nørre-Jylland i Danmark, afbrændte Thorkel Gensas Gaard,

vedblev at hærge, og holdt et Slag med de Danffe ved dette Næs, Thjolenæs. Dette Navn forekommer kun paa dette Sted og det tilsvarende i Heimskringla, men er uden Tvivl vel hjemlet ved Skjalden Granes Vers. Det kan ikke som Suhm gætter (Danm. Hist. 5. D. S. 180) have været et Næs, som gik ud fra Thy, da dette Landstak ligger altfor langt fra Begivenhedens Skueplads, og Næsset desuden da maatte have hedt, ikke **Hjólarnes**, men **Hjóðarnes** eller lignende; derimod kommer Navnet nær nok med Herregaarden Tjele, i Tjele Sogn, Sønderlyng Herred; og Harald Haardraade kan her ved et Næs have stredet med de Danffe, naar han fra Randersfjord, uden at gaae i Land, som der udtrykkelig siges, sejlede ind i Gudena.

Thjorn eller Tjorn, VIII. 94. 286. Nuvær. Ø Tjorn i Bahusleen i Sverrig, forhen hørende til Bigen i Norge.

Thjorsaa, III. 89. 180. 188. X. 85. 86. En Flod paa Grændsen af Rangaavalle- og Arnæs-Syssel paa Sønderlandet i Island.

Thjorsaadal, II. 184. 185. X. 251. Hjalte Skeggesøn fra Thjorsaadal. En Dal ved Floden Thjorsaa i Arnæs-Syssel paa Sønderlandet i Island. (Njalsfaga, Kap. 66).

Thjotande, V. 17. Et Fjorbjerg i Borgunds Præstegjeld i Søndermør i Norge.

Thjotta, II. 128. 146. 148. 149. 156. IV. 211. 212. 218. 252. 301. 339. 340. 341. V. 2. 3. 33. 39. 68. 79. 209. VI. 23. 309. VIII. 254. En Ø i Helgeland i Norge, med en stor Hovedgaard, bekjendt af Harek fra Thjotta. Nuvær. Ø Thjotø eller Tjotø søndenfor Alost eller Alsten i Alstahoug Præstegjeld i Helgelands Fogderi.

Thopte, X. 331. Her boede Finnen Svase, med hvis Datter Snefred Kong Harald Haarfager blev gift. Nu-

vær. Gaard Tofte i Dovre Sogn, Lessø Præstegjeld, i Gudbrandsdalen i Norge. (Kraft, 2 D. S. 156).

Thoptyn, X. 117. Kong Hakon Hakonson lod her bygge et Kapel og en Gæstebudsal. Formodentlig nuvær. Gaarde Tofte, hvor der skal have været et Kapel, i Groens Sogn og Præstegjeld i Gudbrandsdalen i Norge. (Kraft, 2 D. S. 124).

Thorgar, see Torgar.

Thorleifs Høj, III. 92. En Høj paa en Holm i Oreraa, hvor Thorleif Jarleffjald var begravet; nordenfor Lavretten eller det Sted hvor Althinget holdtes paa Island. See Althinget.

Thornberg, IX. 309. 335. 336. Alf fra Thornberg nævnes. En Gaard i Norge.

Thorsaa, VII. 215. En Flod i Skotland, hvor der holdtes et Slag imellem den norske Konge Eisten og Jarlen Harald Madadsen. See ogsaa Orkensernes Saga, S. 324. Nuvær. Flod Thurso, der falder ud i Thurso Bugten paa den nordlige Side af Caithness Shire i Nordstotland.

Thorsaa, IX. 280. Nuvær. By Thurso i Caithness Shire i Nordstotland, ved Udløbet af nysnævnte Flod Thorsaa.

Thorsbjerg, I. 11. IV. 12. VIII. 230. 233. 254. Nuvær. Thorsbjerg eller Thorshaug, en Klippe i Stadsbygdens Præstegjeld, Fosens Fogderi, nordenfor Thronshjemsfjord i Norge. Stedet ligger noget nordenfor Rødebjerg eller Røbjerg.

Thorshavn, II. 82. 85. 103. IV. 313. Med en god Havn og Thingstedet for alle Færverne. Nuvær. Thorshavn paa Den Strøms.

Thorslund, XI. 205. Nuvær. Ø Laasinge eller Thorseng ved Thyen i Danmark.

Thorsnæsthing, II. 191. X. 85. Thinget for Vestfjordingerne paa Island eller nuværende Dale-, Snefjelds-

næs- og Snappa-Sysler. Thinget har Navn efter Thorsnæs imellem Nigrafiord og Hofsvaag i Snefjeldsnæs-Sysfel. (See Landn. 2, 12. Eyrbyggjasaga, Kap. 4). Thorstainstorp, XI. 313. Her holdtes et Slag imellem de danske Konger Svend Grade og Knud Magnusson; hos Saxo S. 255: prope Thorstani vicum. Nuvær. Taastrup ved Roeskilde i Sjælland i Danmark; Byen Balby (af Bal, valr, de Faldne i et Slag) i Høje-Taastrup Sogn har rimeligviis Navn efter Slaget. Navnet er sammentrukket fra Thorstentorp til Tostentorp, Tosttrup. Stedet er maaskee anlagt af den Thorsten, hvis Søn Peder Thorstenson, Petrus Thorstani, var Svend Grades Raadgiver.

Thorvalds Kloster i Garderige, I. 248. Et, som der fortælles, af Thorvald Vidforle stiftet Kloster, ved en Hovedkirke, der var helliget til Johannes den Døber; da det laa ved Foden af Bjerget Drøfn (see Drøfn), saa maa det have ligget i Nærheden af nuvær. By Polozk ved Floden Duna i Rusland, eller i denne By.

Thotn, I. 6. IV. 9. 76. 228. 262. VII. 294. IX. 122. 190. 192. 237. 246. X. 129. 142. Et Landskab, som udgjorde en Deel af Oplandene i det sydlige Norge. Det svarer omtrent til nuvær. Totens Distrikt eller Totens, Bardals og maaskee noget af Viri Præstegjælde i Totens Fogderi. Det nævnes tilligemed Einabygden eller Egnen omkring Søen Enevand; i den nordlige Deel forekommer Bygden Hun.

Thrandenæs, Throndenæs, IV. 232. 247. 254. VII. 103. Throndenæsthing, VII. 113. 114. 115. 120. Paa Throndenæs boede Thorer Hunds Broder Sigurd; og Kong Eisten lod her bygge en Kirke. Nuvær. Trondenæs eller Tronæs Præstegjæld ved Trondenæs paa den nordlige Side af Hindsø, i Fosodens og Andenæs Fogderi i Norge.

- Throndbjerg, IX. 62. Alf paa Throndbjerg nævnes.
En Gaard i Norge.
- Throndhjem, med Indbyggerne Thronder, I. 4. 12.
16. 28. 29. 33. 43. 47. 50. 52. 56. 57. 59. 60. 82.
83. 84. 85. 120. 148. 174. 184. 185. 198. II. 31.
III. 12. 37. 41. 55. 152. IV. 9. 13. 14. 16. 17. 18.
22. 63. 83. 84. 96. 97. 98. 213. 230. 287. 350. V.
3. 16. 17. 28. 39. 48. 69. 70. 94. 105. 106. 118.
122. 187. 277. VI. 8. 25. 30. 31. 80. 89. 190. 217.
231. VII. 1. 12. 103. 156. 180. 210. 233. 244. 245.
256. 258. 272. 273. 277. 281. 291. 298. VIII. 30.
73. 74. 75. 76. 115. 119. 179. 192. 214. 228. 229.
270. IX. 6. 12. 22. 25. 36. 39. 46. 49. 54. 60. 67.
71. 81. 82. 85. 86. 99. 120. 122. 126. 134. 141.
159. 161. 172. 174. 177. 191. 210. 239. 246. 252.
272. 274. 276. 283. 285. 288. 292. 294. 297. 300.
301. 303. 304. 305. 307. 308. 309. 328. 329. 331.
337. 362. X. 2. 3. 5. 6. 7. 33. 35. 44. 46. 49. 65.
69. 75. 88. 90. 120. 121. 143. 144. 145. 147. 148.
149. 227. 228. 234. 260. 263. 266. 276. 334. 351.
357. 362. XI. 108. Throndeaug, Throndelag, I.
12. 16-20. 23. 24. 32. 86. II. 32. 224. III. 17. 46.
IV. 57. V. 129. VI. 14. 15. 19. 219. VII. 272.
VIII. 8. 75. 215. 216. 254. IX. 54. 61. 63. 67. 99.
102. 113. 116. 140. 192. 200. 204. 209. 308. 329.
339. 362. X. 33. 228. Indthronder, I. 33. II. 37.
224. IV. 97. 214. 216. V. 323. VIII. 29. IX. 134.
137. 308. X. 307. Udtthronder, I. 33. IX. 137.
Throndhjem eller Throndelag udgjorde den vigtigste Deel
af det nordlige Norge. Navnet skal det have erholdt af
Nors Søn Thrand eller Thron; det bestod i den ældste
Lid af flere Riger. Grændserne vare omtrent de nuvæ-
rende mod Østen, mod Norden og Vesten Nummedalen,
samt Nordmøre søndenfor Throndhjemsfjord; mod Syden
Oplandene. Den gamle Grændse mod Nordmøre har væ-

ret ved Agdenæs eller noget længer imod Østen (see Nøre og Søve). Saavel Landshøvdingerne, som Folkemængden og Thrøndernes djærve Karakter gjorde Throndhjem til Norges fornemste Landskab og største Styrke, som det ofte kaldes i Sagaerne, I. 29. 33. II. 31. IV. 96. V. 105-106. VI. 31. VII. 156. Thrøndelagets Lavmand var ogsaa den første man maatte raadspørge, naar et retmæssigt Kongevalg skulde gaae for sig, IX. 204. Throndhjem eller Thrøndelag bestod af otte Fylker, der ogsaa kaldes de otte Fylker indenfor Agdenæs, I. 198. VIII. 30; en Inddeling, der grundede sig paa Landets gamle otte Offersteder, I. 32. Af disse otte Fylker toges Kongerne, f. Ex. Olaf Tryggvesøn og Sverre, til Konger paa Ørething. Disse otte Fylker vare, med de Navne, som forekomme hos de Gamle, følgende: Orkdalen eller Orkdølefylke; Guuldalen, Gaulardalen eller Gauldølefylke; Strind eller Strindefylke; Størdalen, Stjøredal eller Stjørdølefylke; Skaum eller Skøynefylke; Værdalen, Væradal eller Værdølefylke; Sparbyggiefylke eller Sparebo; og Eynafylke eller Øfylke. Hele Throndhjem var desuden inddeelt i tvende Hoveddele, men Navne herpaa forekomme kun i Folkebenævnelserne: Indthrønder og Udthrønder. Til de første hørte Indbyggerne i Værdalen, Skaum, Sparbyggiefylke og Eynafylke, I. 33; de øvrige vare Udthrønder.

Throndhjemsfjord, I. 49. V. 108. VII. 199. Den store Fjord af dette Navn i Throndhjem i Norge, der begyndte ved Forbjerget Agdenæs.

Throndhjemsfjords Munding eller Throndhjemsmunding, I. 50. VII. 195. VIII. 49. 59. 109. 121. 128. 255. IX. 45. Det er Indløbet til den store Throndhjemsfjord i Norge; Navnet betegner deels selve dette Indløb, da man sejlede ud af Throndhjemsmunding til Forbjerget Agdenæs, deels den sydlige Deel af Indløbet, da der ogsaa siges, at man fra Sonden først kom

- til Trondhjemsmunding, derpaa til Ugdenæs. (Heimskr. L. 2, S. 239).
- Thrælbjerg, Thrælbjerg, Trælbjerg, (Trællebjerg), VII. 251. 253. VIII. 220. IX. 240. 347. Et Sted ved den gamle By Oslo i Norge, hvor Landingen ved denne By sædvanlig ffete. Det maa have ligget yderst i Byen, men er for Resten nu ubekjendt. (Kraft, 1 D. S. 296).
- Thule, I. 210. Thyle, XI. 365. Det hos de sydlige Skribenter forekommende Thule, Navnet paa det yderst bekjendte Land imod Norden, hvilket nogle have antaget for Shetland, andre for Thelemarken i Norge. De gamle islandske Historiefrivere antog, at der ved dette Thule meentes deres Land, Island. (See ogsaa Landn. Fortalen).
- Thursesfjær, X. 27. Rimeligviis Skjærene ved Thurso Bay paa den nordlige Side af Caithness i Skotland. Meningen er da: at Kong Alexander ikke vilde hvile, førend han havde rejst sit Banner paa den nordligste Spidse af Skotland, og erobret alle de Norffes Besiddelser i Vesterhavet. Dette Sted forekommer ogsaa under Navnet Thussaffjær i Orkenørnes Saga, S. 86, og staaer ligeledes der istedenfor den nordligste Pynt af Skotland. Der fortælles nemlig, at Thorfinn Jarl var den mægtigste af alle Jarler paa Orkenørne; han bemægtigede sig elleve Jarldømmer i Skotland og alle Syderørne og et stort Rige i Irland; dette bestrykes derpaa med et Vers, hvoraf Meningen er den, at han tvang Folkene til Lydighed fra Thussesfjærene indtil Dublin. Johnstone (Haco's exped. against Scotland, Anm. til S. 6) antager ogsaa dette Sted for nuvær. Thurso.
- Thusser, III. 194. En anden Benævnelse paa Folket Jotner eller Jætter, de ældste Beboere af Norge og Størstedelen af de nordiske Lande.
- Thvaattaa, see Thvottaa.

- Thveraa, Thværaa, Tveraa, paa Island I. 226. II. 79. III. 79. V. 284. Ydre=Thværaa og Søndre=Thværaa, to Floder, og Gaarden Thværaa (Munke-Thværaa) i Øfjords-Syssel paa Nordlandet i Island.
- Thverbrekka, II. 56. 61. Vigaglums Gaard i Ørnedal. I Øfjords-Syssel paa Nordlandet i Island.
- Thværaathing, X. 86. Thinget i Vorgefjord eller for Beboerne af Vorgefjords- og Myre-Syssel paa Vesterlandet i Island.
- Thvottaa, Thvaattaa, II. 175. 176. 179. En Gaard i Island, hvor Sidu=Hal boede. Den fik Navn af Naen Thvottaa (af at tvætte eller her døbe), som igjen kaldtes saaledes af Præsten Thangbrand, der i denne døbte Hal med alle hans Huusfolk. Den ligger i Søndre=Mule-Syssel paa Østerlandet strax nordenfor Øster-Horn. Thveraa eller Tveraa, X. 252. er uden Tvivl samme Sted, og Læsemaaden altsaa urigtig.
- Thy, VI. 210. 211. Nuværende Landskab Thy eller Thyland ved Limfjorden i Jylland i Danmark. Navnet Þjóð, i gamle danske Diplomer Thiuth, d. e. Thjud, er mærkeligt, fordi det er een af de allerældste Benævnelser paa Folk og Land i Almindelighed.
- Thyle, see Thule.
- Thyre, Tyre, Thyrve, Tyrve, VIII. 32. IX. 190. 196. 234. Nuvær. Indsø Tyriksen, der bestaaer af Bugterne Tyrifjord, Steensfjord og Hølsfjord, i Ringerige i Norge. Man plejer at antage, at Søen har faaet Navn efter Sigurd Hjorts Dronning, Thyrne, Thyre Danebeds Søster, som omtales i Haldan Svartes Saga Kap. 5, men dette har liden Sandsynlighed. Hos de Gamle kaldes den altid Thyrve eller Thyre, men ikke Thyrnes eller Thyres Sø.
- Thyreleif, X. 248. En Gaard i Norge, som skal være kaldt saa efter Olaf Tryggvesøns Dronning Thyre.

Liendeland, see Liundeland.

Likarø, XI. 355. De Danske sejlede fra Stræla til Likarø (eller Erikarø), og vilde brænde Bogtrosa. Det er altsaa et Sted ved den sydlige Side af Den Rygen i Pommern; hos Saxe forekommer intet tilsvarende Navn. Da Bogtrosa er en Landstrækning paa Fastlandet lige overfor Mønkgut, den sydøstlige Deel af Rygen, saa er Likarø rimeligviis den lille Halvø ved Bugten Zicker See, med Stæderne Store og Lille Zicker, paa Rygen.

Litolsnæs, IX. 37. 38. Utolsnæs, IX. 100. Nuværende Litelsnæs ved Bømmelfjorden i Syd-Hordeland i Norge. Læsemaaden Utolsnæs er da, som det nuværende Navn viser, urigtig.

Liundeland, Liendeland, II. 223. 292. IV. 142. 143. V. 220. X. 307. En Landstrækning i det egentlige Sverrig, nemlig Byen Upsal og Landet nordenfor samme. See ogsaa Sverrig.

Ljaldasund, VII. 192. Nuvær. Ljellesund imellem Nerne Hindø og Ljels nordpaa i Saltens Fogderi i Norge.

Ljorn, see Lhjorn.

Ljornnæs, V. 284. Et Næs i Lhingøre-Syssel paa Nordlandet i Island. (Landn. 3, 19).

Loledo, X. 67. Byen Loledo i Spanien.

Loleholm, IX. 282. Taleholm, VIII. 242. Paa Loleholmen, Töluhólmr, agtede Biskop Nicolaus at anlægge Kjøbstaden Bergen, efter at have ladet den forrige By ødelægge. Sammenhængen viser, at dette ellers ubekjendte Sted maa have været en Holm, tæt ved Kjøbstaden Bergen i Norge. (Jf. Kraft, 4 D. S. 692, og Falsens Norges Hist. 3 D. S. 157).

Lolovig, IX. 31. Maastee nuvær. Lellevaag, en fra Havet indgaaende Bugt nordenfor Den Goltten, ved Den Sartor, i Sunds Sogn og Præstegjeld, i Nord-Hordeland i Norge. (Kraft, 4 D. S. 631). Senere be-

mærker dog Kraft (S. 643), at Stedet endnu rimeligere er Tollevig eller Tellevig i Hammer Sogn og Præstegjeld sammesteds.

- Torgar, Torge, Thorgar, VIII. 158. IX. 316. 342. 360. 362. Formodentlig samme Sted, som det i Egilssaga Kap. 7. 14 nævnte Torgar i Helgeland. Nuvær. Torve eller Torget en Ø ved Brønø i Brønøens Præstegjeld i den sydlige Deel af Helgeland i Norge.
- Torskebakke, X. 31. Et Landingssted vestenfor Gøstelven lige overfor Ljodhus eller Gamle Lødese i Vester-gøtland i Sverrig.

Totra, see Tøtra.

Tracien, XI. 370. Det siges at være det samme som Grækenland; Tiras nedsatte sig først her, og fra ham nedstammer Folket Tyrker. Jf. Werlauff Symb. ad geogr. medii ævi, S. 12, hvor der tilføjes, at Sverrig bebyggedes herfra, og Norge igjen fra Sverrig; samt Fortalen til Snorres Edda.

Trange, VIII. 232. see Thin.

Traven, VIII. 196. eller Trafn. Nuvær. Travemünde eller Udløbet af Floden Trave ved Lybek.

Tregesund, IX. 185. eller rettere Tregdesund, der findes som Variant til det anførte Sted. Nuvær. Trægdefjord, en Havn tre Fjerdingvej østenfor Mandal, i Halsaa Sogn, Mandals Fogderi, i Norge. (Kraft, 3 D. S. 490. 551).

Tribuzis, XI. 341. 347. Tribudiz, XI. 355. Den første Læsemaade er den rigtige. Det er det gamle Landskab Tribusees, som hos Saxe, S. 382, kaldes provincia Tribusana, i Circipanernes Land i Pommern, med en Berg af samme Navn ved Floden Trebel. Men herfra strakte Landskabet sig meget videre, da der i samme nævnes de tre Hovedborge: Tribusees, Gützkow og Wolgast, og Diplomer vise, at det gik heelt hen imod Stralsund (det hedder saaledes: terra Tribusees prout pro-

tenditur in Stralsund). I denne videre Betydning tages det her og hos Saxe, og betegner da den hele Provins søndenfor Vardt, imellem Floderne Riknis, Trebel, Ryck og Sundet ved Rygen. (See Schwarz Geogr. Norder-Deutschl. S. 170-173. 180).

Tripipen, Trippipen, XI. 355. eller Utripiden, XI. 347. Et Landskab med en Kjøbstad eller Borg, i Circipanernes Land (Circipenensis provincia) eller Landet omkring ved Peenefloden i Pommern; i Nærheden af Provinserne Vardt og Tribusees. Beliggenheden af dette Landskab findes, naar man sammenligner Rnytlinga, der fortæller, at Kong Baldemar drog til Stræla (ved Stralsund), red der op til Tribuzis og Utripiden, hærgede Landet rundt om, indtog Borgen og drog hjem, med Beretningen hos Saxe, S. 343-345, at Kongen gik igjennem Circipanernes Land, kom over et Uføre og Moradser med Vække og Grøfter, derpaa igjennem en meget stor Skov; hvorpaa de saae Byen, som var omgivet med et saa stort Vand, at man kunde sejle deri med Skibe. Toget gik altsaa ud fra Egnen ved Stralsund tværs ind igjennem Landet. Søger man her nogen gammel Landstrækning Tripipen eller Utripiden, saa findes vel ingen saadan, men i flere Diplomer en med et meget lignende Navn: Tribedne. I et hedder det nemlig: *castrum Barth cum terra attinenti, videlicet Tribedne vocata*; i et andet: *a Butesowe (Bützow i det Mecklenborgske) in utraque parte aquæ, quæ Nebula (Nebel-floden) dicitur usque ad terram, quæ Tribedne vocatur*. Denne Egn kan enten have ligget norden for Tribusees hen imod Vardt til, eller strax østenfor Tribusees, hvor der ogsaa i Diplomer omtales en gammel Borg, *castrum antiquum*, der ligesom Tribusees selv var omgivet af Floden Trebel og dens Moradser eller Søer. At det laa dybere inde end Tribusees sees af Rnytlingas Udtryk: til Tribuzis og saa op til Tripipen.

- I *Rnyttlinga* ere begge *Ræfemaader* urigtige. Hvorledes *Utripiden* er fremkommet, sees tydelig ved at sammenligne *Kap. 124* og *129*; paa det første *Sted* har staaet: *reid par upp til Tribúsiz ok a tripiden*, hvilket *Uffskriferen* har læst i eet *Ord*, isteden for á *Tripiden*; paa det sidste *Sted* staaer: *fór padan til Tribúdiz* (*Varianten* har rigtig *Tribúsiz*) ok svo upp á *Tripipen*; her har det foregaaende upp forhindret *Uffskriferen* fra at læse fejl af *Præpositionen* á, men *Navnet* *Tripipen* fremkom, i det han i *Tripipen* (*Tribiden*) læste et *p* for et *p*. (See om *Tribedne Schwarz* *Geogr. Norder-Deutschl. S. 174-179.* og *Sammes Diplom. Gesch. S. 352*).
- Trolde, X. 283.* Her staaer denne *Benævnelse* som eensbetydende med *Ulf*, *Ellefolk* eller lignende fabelagtige *Bæfener*; men i *Ulmindelighed* sammenstilles *Tøtner*, *Thusfer* og *Trolde*, som *Norges* ældste *Beboere*, hvor der da ved de første forstaaes *Kvener*, ved de sidste *Lapper* eller *Finlapper*.
- Troldefjeld, IX. 85.* Menes at være det høje *Fjeld* ved *Trolldalen* hørende til *Gaarden Føre* i *Opheims Sogn* i *Landstabet Bors* i *Norge*. (*Falsens Norges Hist. 3 D. S. 248*).
- Tromlingerne*, see *Trymlingerne*.
- Troms, X. 116.* *Hakon Hakonson* lod dette *Sogn* *kristne*, og byggede der *Kirkirke*. *Nuvær. Tromsø* eller *Tromsen*, i *Senjens Fogderi*, det nordligste *Præstegjeld* i *Norge*.
- Tryggvedys* ved *Sotenæs, I. 54.* eller *Tryggvesrør, X. 342.* d. e. *Tryggves Steenhob* eller *Gravhøj*, i hvilken *Tryggve Olafson* er høilagt. Den findes paa *Tryggø* i *Ustum Sogn*, *Sotenæs Præstegjeld*, i *Babusleen* i *Sverrig*. See *Sotenæs*.
- Trymlingerne, Tromlingerne, IX. 31. 33. 35. 96. 97.* Efter *Kraft* (*3 D. S. 358*) er *Trymling* *nuvær. Tromsø*, i *Øster-Molands Præstegjeld*, *Nedenæs Fog-*

deri og Amt, i Norge; altsaa det samme, som Den Druma i Agde, hvor Stærkoddens Fader Storverk boede (Gautreksfaga, Kap. 3). Øster paa denne Ø ligger en Havn, Drundling, og, efter Ving, sex Mile fra Den oppe i Landet tre høje Klipper, som kaldes Trymlinger eller Tromlinger, hvilke ogsaa under dette Navn ere affatte paa Schønings Kort over det gamle Norge. Man skulde troe at der menes disse Klipper, hvis de paa Havet kunde sees af de Søfarende.

Drælebjerg, see Thrælabjerg.

Drælleid, I. 217. Et Eid paa Vestmannæerne i Island, saa kaldte efter Hjørleifs Drælle. See Vestmannæer.

Due, VIII. 270. Forekommer kun her, hvor der nævnes en Simon Lavmand paa Due eller, nærmere ved den gamle Form, paa Thusa. Der kan da menes nuvær. Gaard Thuv i Kleps Sogn og Præstegjeld i Rogeland i Norge (Kraft, 4 D. S. 94), men man formoder, at Stedet snarere har været nuvær. Herregaard Tom i Smaalenes Amt (sst. S. 947).

Dumathorp, VII. 128. Det siges at ligge kort fra Lund, hvilket dog ikke maa forstaaes saa ganske efter Ordet; det er nemlig nuvær. Landsby Tommerup eller Tommarp, Anneret til Gladsaxe i Tærrestad-Herred paa den sydøstlige Side af Skaane; senere bekjendt som Kloster. Navnet betyder Dummes Torp, og uledes af Mandsnavnet Dume.

Dumlø, Dumla, VI. 253. Kong Harald Haarbraade sejlede med sin Flaade til Bigen, øster til Elven (Gøstelven), tilbragde en Nat i Nærheden af Norges Grændse, og holdt derpaa Thing ved Dumlø (Dumla), hvorhen den danske Konge Svend Estridsøn var bleven stævnet til at holde et Søslag med de Norske. Efter denne Sammenhæng er Stedet da enten en Ø ved Gøstelvens Udløb i Bahusleen, eller nuvær. Løse eller Løse Sogn strax ved Kongsbakke i Halland.

- Lunga** eller **Lunge**, I. 212. hvor **Svar Lunga-Gode** nævnes. **Lunge** eller **Skaptaa-Lunge** er en Landstrækning i **Skaftefjelds-Syssel** paa **Østerlandet** i **Island**. For **Svar Lunge-Gode** skal læses **Noar Lunge-Gode**. (Landn. 1, 1. 4, 11).
- Lunge**, II. 19. En **Gaard** i **Sælingsdal**, i **Dale-Syssel** paa **Vesterlandet** i **Island**.
- Lunge, lille**, I. 230. En **Landtunge** ved **Floden Hvitaa** paa **Grændsen** af **Borgefjords-** og **Myre-Syssel** i **Island**. (Landn. 2, 1.).
- Lunge**, VIII. 113. Der omtales en **Fjeldli** ovenfor **Lunge**; derfra sendtes **Mænd** ind til **Gaarden Gelmin**. Det er nuvær. **Gaard Tungen**, som ligger paa den vestlige **Side** af **Orkedalselven** i **Orkedalen** i **Throndhjem** i **Norge**. Den hører nu til **Børsen Sogn**. (Høyem om **Bynæssets Præstegjeld**, S. 312).
- Lunge** paa **Jæderen**, V. 41. Den i den nordlige **Deel** af **Jæderen** i **Rogeland** i **Norge** udgaaende **Lunge**, paa hvilken der ligger en **Gaard** af samme **Navn**, og hvis yderste **Deel** kaldes **Tungenæs**.
- Lunis**, X. 87. **Landstabet Lunis** paa den nordlige **Kyst** af **Afrika**.
- Lunna**, VIII. 289. **Lunnastove**, sst. **Læsemaaderne** ere heel forskellige; dog kan kun **Varianten Tiuma** komme i **Betragtning**. Her forefaldt et **Slag** imellem **Kong Sverre** og **Baglerne**. **Lunna** (d. e. **Lønde**) er nuvær. **Lønsberg Lønde** imellem **Lønsbergfjord** og **Midfjord**, i **Sandherreds Sogn**, i **Nærheden** af **Lønsberg** i **Norge**. **Tjuma** vilde derimod være **Den Tjøms** i **Laurvigs Fogderi**, **Annex** til **Nøtterø** i **Jarlsbergs Fogderi**. (Kraft, 2 D. S. 586). Med **Hensyn** til **Slaget** ved **Lunnastove** kan bemærkes, at der ved **Gaarden Skougen** (**Skoven**) i **Hedrum Sogn** findes mange, tildeels store **Gravhøje**.
- Lusfland**, IV. 54. eller **Lustaland**; det gamle **Landskab** **Lorraine** i **Frankerig**, ved **Floden Loire**, og med **Byen**

Tours. Nøjagtigere vilde det efter denne By have hedt Turskaland, men Nordboerne have assimileret eller bortkastet Bogstavet r paa samme Maade som de for Burskaborg sigte Bustaborg.

Tuttersø, see Tøtra.

Tveraa, see Thveraa.

Tværaa, Thveraa, X. 252. Uden Tvivl en urigtig Læsemaade for Thvotaa, thi her opholdt Thangbrand sig om Vinteren.

Tværaaøre, X. 46. Slaget paa Tværaaøre. Ved forhen anførte Thveraa eller Tværaa (Munke-Thveraa) i Øffjords-Syssel paa Nordlandet i Island.

Tyskland, IX. 331. X. 77. XI. 377. Tyskere, VI. 308. VIII. 174. 276. IX. 8. 220. 303. X. 35. 36. 124. XI. 338. Disse Benævnelser forekomme kun i den senere Tid, da man fra Tyskland begyndte at handle paa Norge, især Bergen, IX. 303; forhen kaldtes de tyske Lande Sydlande og Tyskerne Sydermænd. See ogsaa Alimania og Sydlandene.

Tyre, see Thyre.

Tyrkiet, Tyrker, V. 255. Tyrker og Blakmænd sammenstilles; Indbyggerne i Wallakiet, Moldau og tilgrændsende Lande mod Østen. Hermed kan ogsaa sammenlignes det af Snorre (Heimskr. I. 1, S. 8) omtalte Tyrkland, i hvilket Odin havde store Besiddelser. Nuvær. Lilleasien kaldes ogsaa Tyrkland, og nærmest Egnen omkring Troja. (Werlauff Symb. ad geogr. medii ævi, S. 27. Fortalen til Snorres Edda).

Tyrve, see Thyre.

Tyrvist, VII. 36. Nuvær. Ø Tyrey eller Tyree vestenfor Den Mull under Argyle Shire, paa den vestlige Side af Skotland.

Tyskere, see Tyskland.

Tødrefjord, see Rødrefjord.

Tønsberg, I. 10. 17. 18. 55. 82. II. 85. 119. III. 35.

37. 74. IV. 11. 14. 19. 21. 154. 157. 159. 193.
 229. 262. 265. 351. V. 3. 7. 8. VI. 354. VII. 149.
 154. 184. 190. 209. 257. 258. 259. 266. 267. 276.
 280. 283. 294. 296. 301. 305. VIII. 12. 55. 90.
 115. 141. 142. 170. 178. 180. 189. 190. 196. 226.
 227. 271. 276. 285. 289. 290. 291. 292. 301. IX.
 5. 7. 8. 10. 13. 25. 26. 28. 29. 31. 32. 33. 34.
 35. 39. 44. 55. 57. 58. 59. 64. 66. 67. 68. 69. 73.
 86. 87. 90. 91. 92. 93. 95. 96. 97. 100. 101. 106.
 117. 124. 150. 152. 153. 155. 165. 170. 171. 172.
 176. 178. 187. 189. 192. 196. 197. 200. 211. 212.
 217. 218. 219. 229. 230. 231. 232. 235. 237. 238.
 241. 243. 248. 250. 258. 259. 272. 288. 289. 295.
 296. 304. 305. 306. 336. 345. 346. X. 21. 25.
 39. 40. 42. 44. 46. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 62.
 65. 69. 70. 74. 79. 116. 122. 123. 124. 125. 369.
 XI. 105. 307. Navnets ældste Form er Lunsberg, af
 tún, et beboet Sted, og Bjerg. Byen er nuværende
 Kjøbstad Lunsberg i Norge. Det er Norges ældste Kjøbs-
 stad; Liden, da den blev anlagt, er uvis, men den
 nævnes allerede som Kjøbstad paa Harald Haarfagers Tid,
 og drev da en betydelig Handel, da mange Kjøbmands-
 skibe søgte derhen, deels fra de nærliggende Egne i Bigen,
 deels nordfra Landet, samt fra Danmark og Sjarland, I.
 10. IV. 11. 154. jf. Heimskringla, L. 1, S. 88. 115.
 og Egils saga, Kap. 26. S. 119. Til dens Opkomst
 maatte det ogsaa bidrage meget, at den i lang Tid var
 den eneste Kjøbstad paa Norges søndenfjeldste Kyst, og at
 det almindelige Thing for Vestfold blev holdt her. Ved
 denne By stod et Slag imellem Erik Blodøre og hans
 Brødre, I. 17. IV. 14; Harald Graafeld overfaldt her
 Gudrød Bjørnson, IV. 19; og senere stod der et Slag
 imellem Erling Skakke og Hakon Hærdebred, VII. 257.
 Byen blev plyndret af Jomsvikingerne, XI. 105; og
 indtaget af Magnus Erlingsøn, samt to Gange af den

danske Konge Valdemar den første, VII. 283; den blev desuden tit hjemført af Østeggerne, Baglerne, Birkebenerne og Ribbungerne. Den største Deel af Byen afbrændte paa Hakon Hakonsons Tid, X. 70. Af offentlige Bygninger nævnes her: Laurentii Kirke, VIII. 285, ved hvilken Hakon Hakonson siden lod Kongsgaarden bygge, X. 116; Kongsgaarden er for længe siden ødelagt, Laurentii Kirke blev nedreven i Aaret 1810. St. Olafskirke, i hvilken Erling Steenvæg, Philippus fra Bøgen og Biskop Henrik af Holum bleve begravede, IX. 26. 28. X. 74. Søndefor denne Kirke lod Hakon Hakonson bygge et Hospital, X. 116. Marietirke eller vor Frue Kirke blev bygget af Hakon Hakonson, IX. 152. X. 117; den er endnu til, og den eneste nuværende Kirke i Byen. Den samme Konge lod bygge en Steenkirke, Thomaskirken, IX. 155. X. 117; og Barfodmunkenes Kirke, der siden blev forfløttet til Dragsmark (see Dragsmark). Tønsberg By var befæstet fra Landsiden, nemlig ved en Borg paa Klippen paa den nordlige Side af Byen. Her var allerede en Befæstning, da den danske Konge Valdemar den første anden Gang belejrede Byen (jf. Saxo edita rupes, S. 308). I Kong Sverres Tid befæstede Baglerne sig paa Bjerget, og opførte blandt andet to Kasteller, det ene nord paa Bjerget, det andet sønder paa over Bejen, som gik op fra Laurentii Kirke, VIII. 285. Her bleve de i tyve Uger belejrede af Birkebenerne; under hvilken Belejring Kong Sverre rejste sine Telte paa den nordre Side af Bjerget imellem dette og Byen, samt den hele Vej nord ud til Søen (Tønsbergfjord); og uden om sin Lejr lod han gjøre en Grav nord fra Baagen af og mod Syden lige til Skeljesteensund, VIII. 285. 290. De tvende før omtalte Kastellers Bygningsmaade beskrives VIII. 292. Kong Hakon Hakonson lod Tønsberg omgive med en Steenmuur, og lod bygge et Kastel over Porten, et an-

det, kaldet Gøtekaftet, over Daneklev; han lod ogsaa hele Bjerget bebygge, IX. 230. 235. 289. X. 116. Dette Daneklev maa have været Navnet paa een af Opgangene til Bjerget; maaskee kommet i Gang fra den Tid da de Danske belejrede dette. Ved Lønsberg holdtes det saakaldte Haugething; see Haugething.

Løtra, Løtre, Løtra, VIII. 262. IX. 200. 212. 367. Lutterø, X. 118. En Ø, hvorpaa der var et Kloster; Sigurd Abbed af dette Kloster nævnes IX. 200. if. 212. Nuvar. Løttersø, Lutterø eller Løttersø vesten for Landskabet Frostø i Stordalens og Værdalens Fogderi i Thronhjem i Norge. Klosteret stod paa den nordvestlige Side af Øen. Om Løvningerne deraf see Klüvers Norske Mindesmærker, S. 77.

Udsteen, Utstein, Kongsgaard i Rogeland, I. 13. V. 16. X. 151. Gaarden har sit Navn af et Skjær, som gaaer ud paa Vest siden af Øen Udsteen eller den saakaldte Klostersø, i Udsteen Kloster Sogn, under Rennesø Præstegjeld i Rogeland i Norge. Den blev fra Kongsgaard forandret til Kloster, uvist til hvilken Tid, og er endnu en betydelig Gaard. (See om denne Kraft, 4 D. S. 172-174). If. Bohn.

Ugla, Øgla, I. 49. IV. 18. En Gaard, hvor Sigurd Ladejarl blev indebrændt af Erik Blodøres Sønner. Nuvar. Gaard Ugla eller Augla, som ligger ved Kirken i Klæbo Sogn og Præstegjeld i Landskabet Strinden i Thronhjem i Norge. (Falsens Norge, S. 82. See ogsaa Schønings Rejse, 1 H. S. 18. 22-23, hvor der anføres rimelige Grunde for, at det er denne Gaard og ikke Præstegaarden Augla i Værdalen). Dette Sted skrives ogsaa Hauklo, X. 338, som da er en mindre nøjagtig Læsemaade for Augla eller Haugla.

- Uladstir, VII. 58. 59. X. 365. Et Landstrib i Irland, hvor den norste Konge, Magnus Barfod, tilsatte Livet i et Slag. Nuvær. Ulster.
- Ulfarsdale, II. 130. En Dalstrækning i Oplandene i Norge; formodentlig i Gudbrandsdalen eller Østerdalene.
- Ulfkølsfjord, IV. 199. Ulfkølsfjord, IV. 163. Her holdtes et Slag imellem Irekongen Konoføger og Einar Jarl af Orkøerne. See ogsaa Orkøernes Saga, S. 10; efter denne Saga var det paa Irland. Bestemmelsen af dette Sted beroer især paa, hvor den omtalte Konoføger var Konge; Suhm formoder (Danm. Hist. 3 D. S. 522), at det er den samme som Conachar, Konge i Meath; og Ulfkølsfjord maa da have ligget paa den østlige Side af Irland (som ved Dundalk Bugten eller Fjorden Strangford ved Killy Leagh), hvilket ogsaa bedst stemmer overeens med den hele Fortælling om Einar Jarls Toge til Irland, Skotland og Bretland.
- Ullensager, IX. 363. Nuvær. Ullensager Præstegjeld i Øvre-Norgerige i Norge.
- Ullerager, IV. 143. 144. 189. Der var en Sædegaard paa Olaf den Helliges Tid; men Stedet nævnes meget tidligere: Kong Eisten blev her overvunden af Regner Lodbrog (Krakamaal Str. 7); ogsaa omtales en Jarl af Ullerager, og en D der udenfor, som hed Wisilsø (Thorsteens Vikingsøns Saga, Kap. 1-2). Nogle henføre ogsaa hertil den af Saxe, S. 170, omtalte campus Laneus. Stedet laa i Upland i Sverrig, men om den nøjere Beliggenhed ere Meningerne deelte: Gaarden Ultuna, der ligger strax udenfor Upsala og har mange Gravhøje, hed fordem Ulleråker og Egnen Ulleråkers Hårad; nogle have derfor meent, at det gamle Ullerager laa her ved Mundingen af Fyrisaaen. Andre antage, at det laa længer fra Upsala, og at det er Kongsgaardene i Ulleråker By i Simtuna (Simbertuna) Sogn. Wisilsø holdes for at være det Sted, hvor siden Skokloster blev

bygget. (Luneld, 1 D. S. 114. 138. Bjórners Svea Ríkens hávda álder, S. 75. Keenhjelms Anm. til Thorstein Vífingsons Saga, S. 33-35. Celsius de monasterio Sko, S. 4. Suhms Danm. Hist. 1 D. S. 54).

Ulvesund, III. 31. IV. 62. V. 120. VI. 34. VIII. 129. 137. IX. 85. X. 234. XI. 110. Et Sund søndenfor Den Sæla og Forbjergget Stat. Nuvær. Ulvoag eller Ualvogsfund, strax søndenfor Den Sæls, der hvor Statshavet løber ind, imellem Derne Moldsø og Silben. (Falsens Norge, S. 69. Kraft, 4 D. S. 925). Sundet har faaet Navn efter tvende Brødre, ved Navn Ulf, Sønner af Kong Anund Upsja eller Upsø i Fjordefylke (Ansfaga, Kap. 4), hvis Høje endnu vides ved Gaarden Røisen paa Baagsø ved det nordre Udløb af Ulvesundet (Kraft, anf. St.), i Sæls Præstegjeld i Nordfjord i Norge.

Undursøer, VIII. 47. I en Vig imellem disse Der og Fastlandet stod et Slag imellem Kong Overre og Jæmterne. Nuvær. Frøss (Frøjs Ø) og omliggende Smaasøer i Søen Storsjø i Jæmteland. Navnet findes endnu i Undersager Præstegjeld. (Jf. Hülphers Jæmtland, S. 80). Saxe fortæller, S. 59, at Fjaller Jarl i Skaane flygtede til et Sted, kaldet Undensakre, hvilket, siger han, er ganske ubekjendt for vore Folk. Der kunde vel menes dette, som da vel ogsaa er det samme, som det i Hervararsf. Kap. 1 omtalte Odainsager i Blæsisvall.

Ungarn, VII. 84. Ungareland eller Ungerland, X. 367. XI. 370. Ungarer, I. 128. Omtrent nuvær. egentlige Ungarn.

Unnarbys, paa Liste, VIII. 142. Rimeligviis nuvær. Summerbus, en Havn, som ligger paa Gaarden Husebys Grund, i Bandsø Sogn og Præstegjeld, Lister Fogderi, i Norge. (Kraft, 3 D. S. 538. 551).

Uphoug, paa Ørie, II. 33. Nuvær. Gaard Ophoug paa Ørelandet, i Fosens Fogderi nordenfor Thronbhjemsfjord i Norge.

Upsal, I. 2. 56. II. 200. III. 71. IV. 23. 128. 141. 142. 182. 186. V. 217. 220. VIII. 169. X. 157. 161. 239. Upsalebakke, V. 222. Upsale = Konge, IV. 148. Gammel Upsal i Upland i Sverrig laa omtrent en halv Miil fra nuvær. Upsala. Det var oprindelig Bolig for den især af de Svenske dyrkede Gud Frej, og her var et af ham anlagt Gudehuus (Heimskr. I. 1, S. 16). Denne By laa i Tiundeland; paa Hedenstæbets Tid holdtes her i Goemaaned et meget stort Offer, som besøgtes fra hele det egentlige Sverrig; ligeledes holdtes her alle Svears eller Svenskes Thing, samt Marked og Kjøbstævne, som varede en Uge (jf. Gunlaugs saga Kap. 9, efter hvilken Thinget holdtes om Foraaret). Ved Begyndelsen af Kristendommens Indførelse blev dette Lovthing og Marked endnu holdt; men da Kristendommen var bleven almindelig indført, og Kongerne ikke længer vilde have deres Sæde i Upsal, blev Markedstiden forandret og sat ved Kyndelmisse, og varede paa Olaf den Helliges Tid kun tre Dage, IV. 141. Byen var Bispesæde. Efter den kaldtes i den ældste Tid Kongen af Upland Upsalekonge.

Upsalericke, I. 104. Upland i Sverrig med Hovedstaden Upsal. See ogsaa Sverrig.

Upsalething, IV. 131. 146. 185. 187. Thinget ved Upsal i Sverrig. See Upsal.

Upse, IV. 28. X. 167. En Landstrækning, der, tilligemed Vestmar, udgjorde en Deel af det gamle Landskab Vestfold i Norge.

Upsvear, see Sverrig.

Urgurøst, IV. 221. eller Urguraust. Et Sted i Gudbrandsdalen i Norge, som Kong Olaf den Hellige drog over, og kom ned i Ufa. Det menes at være nuvær.

Rusten, en Dal der gaaer langs med Lougen ned til Sæl Sogn (Baage Præstegjeld); den er fuld af Steenure, hvortil der vel kunde sigtes med Navnet. Ufa er, efter Schøning, den derunder liggende Gaard Ursvold. (Kraft, 2 D. S. 162-163).

Urĕ, XI. 333. Rnytlinga fortæller her, hvorledes de Danste sejlede op ad Gudagersaa (Warnow) og holdt Slag med en vendisk Fyrste Njuklot (læs: Njuklot), hvis Søn Fridleif (d. e. Prislav) blev fangen; derefter holdtes et Slag ved Byen Urĕ, Njuklot flyede, og faldt; de Danste satte hans Hoved paa en Stage udenfor Byen. Helmold fortæller denne samme Begivenhed, og lader den vendiske Fyrste Njuklot falde, da han drog ud fra sin Borg Wurle (Wurle, situm juxta flumen Warnou prope terram Kicine. Helmold. lib. 1, cap. 87; jf. Rudloffs Mecklenburg. Gesch. S. 121-122. Suhms Danm. Hist. 7 D. S. 62-64). Det er heraf klart, at Rnytlingas Urĕ ikke er andet, end en Læsefejl for Urle eller nysnævnte Borg Wurle. Den laa i Mecklenborg søndenfor Rostok, imellem Būgow og Schwan, omtrent der hvor Floden Nebel falder i Warnow. See ogsaa om Toget Saxe, S. 293-294, hvis Fremstilling er nøjagtigere end Rnytlingas, men hvor Nuklets Borg dog ikke nævnes.

Ufa, Ufadalene, IV. 221. En Gaard og derved liggende Dalstrækning i Gudbrandsdalen i Norge. See Urgurost. I stedet for Ufadalene læses i Varianten Súvellir eller Suvoldene, som menes at være de saakaldte Sælsvoldene, nogle flade Marker i Sælsbygden nærmest ved Elven Lougen, i Sæl Sogn, Baage Præstegjeld. (Kraft, 2 D. S. 163).

Ufa, VI. 333. 334. XI. 168. En Flod, ved hvilken der holdtes et Slag imellem Harald Haardraade og Jarlerne Mørekaare og Walthjof. Nuvar. Flod Ouse, som løber igjennem Yorkshire i England, og falder i Humber.

Usna, XI. 343. 350. Nuvær. Ø Usedom, med Byen Usedom, i Pommern. 3 Diplomer kaldes denne Ø og Byen Usnam. Den bestod af 3 Landstaber, af hvilke det nordvestlige hed Ostrozna eller Østrosna, til Forskiel fra det lige overfor paa Fastlandet liggende Westerosna; i denne Provins laa Byen Usnam, og det er nærmest den, som her tilsigtes. (See Schwarz Geogr. Norder-Deutschl. S. 314 fgg.) Hos Saxe, S. 314. 362, kaldes Landstabet Ostrozna, og Byen, S. 235. 310. 317. 381, Osna (Orna er en Læsefejl) eller Osnum oppidum med Indbyggerne Oznenses.

Usvig, IX. 269. En Ø i Nærheden af Hornborefund, i Ranrige i Bigen i Norge; i nuvær. Kville Præstegjeld i Bahusleen i Sverrig.

Utolfsnæs, see Titolfsnæs.

Utstein, see Udsteen.

Baage, IV. 219. 221. Nuvær. Baage Sogn i Baage Præstegjeld i Gudbrandsdalen i Norge.

Baage, Baagar, II. 157. VII. 86. 103. 194. VIII. 29. IX. 213. 270. 316. Baageflaade, Baagestævne, IV. 253. En Ø i Helgeland i Norge, paa hvilken Kong Eisten lod bygge en Kirke, VII. 86. men især bekjendt af det saakaldte Baagestævne eller Marked paa Baage, hvortil man samlede sig fra hele Helgeland. Nuvær. Der Vest- og Øst-Baagen ved Vestfjorden i Fosodens Fogderi, hvilke endnu ere bekjendte som Samlingssted for Fiskeriets Skyld. Paa Østbaagen ligger Hovedsognet Baage eller Kirkebaage, og det er formodentlig der Kong Eisten lod bygge Kirke; andre mene, at Beretningen om den Kirke, Kong Eisten lod bygge, gjælder den sydligere i Saltens Fogderi liggende Baagø. Hvilken der menes IX. 316 er uvist.

Baagø, IX. 74. Enten nuvær. Baagø i Sands Sogn,

- Herø Præstegjeld, i Søndmør, eller Baagsø i Sæls
 Præstegjeld i Nordfjord, i Norge. See Skutesund.
- Badsø, forekommer i Fornmannas. IX. 48 i Variante-
 terne, og beskrives der at ligge indenfor Øerne Boken eller
 Bukken og Udsteen, i Rogeland i Norge. (Jf. Kraft,
 4 D. S. 229).
- Babilssø, IX. 39. Nuvær. Barildsø (Læsemaal den er vel
 altsaa tvivlsom) i Strandebarm Præstegjeld i Syd-Hor-
 deland i Norge. (Kraft, 4 D. S. 566. 694).
- Bagnvig eller Bagnvigstrand, VII. 8. Bagnviges-
 strand, X. 363. Det var et Sted, som man roede
 over til fra Forbjergget Hefring, og man kom derfra ned
 i Therdalen. Nuvær. Gaard Bagnvig eller Bigen ved
 samme, søndenfor Bygdelaget Strand, paa den vestlige
 Side af Thronhjemsfjord, nu i Størdalens og Børdal-
 lens Fogderi i Thronhjem i Norge. Læsemaal den Bagn-
 vigestrand er uden Tvivl urigtig; isteden for Bagnvika-
 strönd maa der snarere læses Bagnvik á Strönd, Bagn-
 vig paa Strand.
- Bogsbro, see Bogebro.
- Balagust, XI. 336-339. 349. 350. 354. 355. Hos
 Saxe, S. 300, castellum Valogastum. Nuvær.
 By Wolgast ved Peenefloden i Pommern.
- Balby Herred, XI. 320. Rettere Balburs eller Bal-
 byrgs Herred, nuvær. Balborg eller Bøldborg Herred i
 Sjælland i Danmark. See Lynghy.
- Baldal, III. 41. V. 18. 26. X. 349. Bekjendt af Kong
 Olaf den Helliges Tog herigjennem. Nuvær. Baldal,
 en Dalstrækning nordensfor Norddalsfjord; den gaaer fra
 Bugten Baldalsvig tre Mile op imod Nordost til Grænd-
 sen af Romsdalen og Gudbrandsdalen; i Norddalens
 Sogn og Præstegjeld i Landskabet Søndmør i Norge.
 (Ströms Søndmør, 2 D. S. 262. Kraft, 5 D. S.
 109).

- Walders**, I. 2. 165. IV. 77. 248. VIII. 40. 133. 299. IX. 9. 60. 67. 85. 234. 238. 239. 326. eller **Waldres**, en Landstrækning, der henhørte til Opplandene i det sydlige Norge. Det svarer omtrent til nuværende **Walders**, eller **Nordre-** og **Søndre-Durdals**, **Slidre** og **Wangs Præstegjelde**, i **Hadeland**, **Land** og **Walders Fogderi**. I den ældste Tid var dette Landskab under **Raums Søn Ring** forenet med **Ringerige**; hans **Søn** var **Halfdan den Gamle**, hvis **Søn** **Brage den Gamle** regjerede over **Walders** og en **Deel** af **Westfold**. Derefter kom det under **Hordeland**, indtil det blev erobret af **Harald Haarfager**. Siden forekommer det af og til i Norges Historie.
- Waldesholm**, **Waldisholm**, IX. 231. 260. 296. 342. 343. X. 117. En **Ø**, som **Kong Hakon Hakonson** lod bebygge, og hvor hans **Leensmand** over **Borgesfysfel**, **Arngrim Jonson**, boede. Nuvær. **Ballandsø** i **Floden Glommen**, i **Edsberg Præstegjeld**, **Rakkestad**, **Hækken** og **Frolands Fogderi**, **Smaalenes Amt** i Norge. (*Kraft*, 1 D. S. 104).
- Waldinsø**, see **Kvaddingsø**.
- Wallebjerg**, VIII. 279. 280. X. 117. **Kong Hakon Hakonson** lod her opføre en **Borg**, og flyttede **Nikolai-kirke** i **Oslo** derhen. See **Budstikken** for 1824, No. 15-18.
- Walland**, I. 7. 98. 104. 130. 131. IV. 55. 56. 59. 60. 341. V. 129. 152. 229. 235. VII. 57. 66. 213. XI. 168. 169. 178. 363. 371. **Lillægssord Wælsk**, IV. 47. VII. 48. X. 150. **Walland** er det almindelige Navn for den vestlige **Deel** af **Frankerig**, især **Nordmandi**, som det Landskab hvormed **Nordboerne** vare nøjest bekjendte, men ogsaa **Bretagne** og **Poitou**. Det nordiske Navn er taget af **Folknavnet** **Waler** eller de gamle **Britter**, som, fordrevne til **Wales** og **Kornwallis**, derfra efter **Midten** af det femte **Arhundrede** droge over til den vestlige **Kyst** af **Frankerig**, og nedsatte sig især i det efter dem kaldte Landskab **Bretagne**. Om **Skofte Ogmundson** fortælles, at

han tilbragde en Vinter i Flæmingeland, og drog derpaa vester til Valland; om Gange-Rolf, at han drog til Valland, og bemægtigede sig der et stort Jarlsrige, nemlig Nordmandiet (Heimskr. L. 1, S. 101). Jarlerne i Nordmandiet kaldes næsten ligesaa ofte Jarlerne i Valland; Hovedstaden Ruda eller Rouen siges snart at ligge i Nordmandi, snart i Valland (Heimskr. L. 2, S. 264. L. 3, S. 143. 144. 145), og Nordmandi i Valland nævnes ligeledes i Egilssaga, Kap. 4. Mærkelig er Sighvat Skjalds Handelsrejse hertil, som omtales IV. 341.

Balle, VI. 141. 146. Skjalden Valgard af Balle nævnes. En Gaard Bellir eller i Entallet Bøllr i Rangaaavalle-Syssel paa Sønderlandet i Island.

Balle, IV. 101. En Gaard med Kirke, der blev nedbrudt, da Husefell blev bygget; i Hitardalen i Myre-Syssel paa Vesterlandet i Island.

Balident, X. 67. Nuvær. By Balladolid i Kongeriget Leon i Spanien; hos Abulfeda kaldes den Madinato (Byen) Baliding, hvorefter det nordiske Navn er dannet.

Balsnæs, VII. 195. Det var et Næs i Norge nordligere end Mundingen af Thronhjemsfjord og sydligere end Byrda, altsaa i nuvær. Fosen Leen. Det maa da være det Næs, hvor Næskirke ligger ved Balsfjorden (nordenfor ligger Balsø) i Ørelands Præstegjeld.

Balung, XI. 335. 339. Istedet for dette læses ogsaa Falong, XI. 335. og Analøng, XI. 339. Balung var et Herred eller Landskab paa Den Re i Windland, eller nuvær. Rygen ved Pommern; man kom over dertil fra det Fylke, som ligger ovenfor Stræla eller Sundet imellem Rygen og Pommern; med andre Ord: man maatte først over den sydlige Strækning af Rygen for at komme til Balung. Det er altsaa den rygenske Provins Wolung eller Bollung, der forekommer i flere Diplomer (see Schwarz Diplom. Gesch. der Pommerisch-Rüg. Städte, S. 532), og udgjorde en Deel af den vestlige Side

- af Den. See ogsaa Skaparød. Hos Care, S. 295 og oftere, kaldes dette Landstak Valungia.
- Wambarholm, eller Wambholm, VII. 9. 10. X. 363. En lille Holm i Helgeland i Norge, hvor Steg-Thorer blev hængt; den laa sydligere end Bjarkø, men er for øvrigt ubekjendt.
- Wang, IV. 247. Nuvær. Gaard Wosse-Wangen, som er Thingsted for Wangen Thinglag, i Wangs Sogn, i Wosse Præstegjeld eller Landstaket Wors i Norge.
- Wardynje eller Wardynjar, VII. 45. X. 364. En Landstrækning, der, tilligemed Norddal, Sunddal og Ve, anføres at ligge i Sverrig ved Grændsen af Norge; det er efter Sammenhængen en Deel af Dalsland eller i den sydlige Deel af Værmeland.
- Ware, VIII. 271. Olaf Smørfoll paa Ware nævnes. En Gaard i Norge; formodentlig i Helgeland.
- Warna, IX. 178. X. 123. En meget gammel Kongsgaard, hvor Eroldmanden Kong Skjold boede (Heimskr. i Ynglingesaga, Kap. 51), i Vingulmark i Wigen i Norge. I Middelalderen var den et Nonnekloster; nuvær. Herregaard Verne- eller Værnekloster, i Rygge Præstegjeld, Wosse, Thuns og Onss Fogderi, Smaalenenes Amt, i Norge. (See om denne Gaard Kraft, 1 D. S. 150).
- Warnæs, I. 33. eller Ornæs, II. 37. Bekjendt af Thorberg fra Warnæs og hans Søn Usbjørn Thorbergson. Man plejer at antage, at denne Gaard laa i Guuldaalen; men paa de Steder den forekommer nævnes dens Beboere som Udthrønder, ikke blot som Guuldøler, og de Mænd, som Olaf Tryggveson her siges at samle, vare fra Strind, Guuldal og Orkedal, II. 36. Maaskee Gaarden Warnæs, paa hvis Grund Warnæs Kirke ligger, i Størdalens Præstegjeld, i Størdalen i Thronhjem i Norge.

Warrande, IV. 54. 55. En Kjøbstad i Poituland eller Poitou i Frankrig; den laa ikke langt fra Loire, dog ej ved Havet. Foran er ytret den Formodning, at det kunde være Parthenay; men det forekommer mig, at Guerande imellem Floderne Loire og Vilaine, noget indenfor Kysten i den sydlige Deel af Bretagne, kommer det nordiske Navn saa nær, at der næppe kan menes noget andet end denne By i Landskabet af samme Navn. Landskabet ligger ved Kysten og var vel bekjendt for de nordiske Vikinger, som havde hjemstøt det Aar 919 og oftere; det er, som Fortællingen fordrer, i Nærheden af Loire, medens derimod Parthenay ligger dybt inde og langt fra denne Flod; for at komme til Parthenay maatte Kong Olaf have sejlet langt op ad Loire, og endda sendt sine Folk midt ind i Landet. Det i Verset forekommende Udtryk: fjernt fra Søen den ligger, er ikke saa stærkt i Texten: sjó fjarri, som vel kun vil sige, at den ikke var nogen Havn, hvilket ellers var Tilfældet med de Steder, Vikingerne besøgte. Meningen er da, at Kong Olaf lagde sig i Mundingen af Floden Loire, ja at han endog derfra gik op til Byen Guerande, skjøndt den var temmelig langt oppe i Landet, hvilket ganske stemmer med Beliggenheden af Floden og denne By. Herimod lader kun een Ting sig indvende: at Guerande ikke, som Digteren siger, laa i Poitou; men det gjorde Mundingen af Loire ikke heller, begge ligge ved Poitou; de nøjagtige Grændser imellem dette og Bretagne kjendte Nordboerne naturligvis ikke.

Watn, I. 225. En Gaard ved Watn eller Søen Haukadalsvatn i Haukadalen, i Dale-Syssel paa Vesterlandet i Island.

Watsbu, V. 23. eller rettere Watsbu. Olaf den Hellige drog fra Wærmeland, ud i Watsbu, og derfra igjennem den Skov, som Vejen fører igjennem, og kom endelig til Nærike. Nuvær. Wadsbo-Herred i Vester-Gøtland i

Sverrig, østenfor Væneren, af hvilken Sø, vatn, det uden Tvivl har Navn.

Batsdal, Batnsdal, I. 230. 239. II. 6. 12. III. 18. V. 26. En Dal i Hunavatns-Syssel paa Nordlandet i Island.

Batsdalsaa, Batnsdalsaa, II. 10. En Flod i nysnævnte Batnsdal.

Batsfjeld, VIII. 26. Et Fjeld, hvorfra man kunde see hvad der forefaldt i Byen Nideros, og endog høre hvad der blev talt. Nuvær. Fjeldstrækning Batsfjeld imellem Liller Sogn og Melhuus Præstegjeld; en Arm deraf kaldes By-Nasen, hvilken ender sig ved Gaarden Flaek og Digermulen, og det er formodentlig denne her menes; den ligger i Landstrækningen Strind ved Byen Throndhjem i Norge. (Schønings Rejse, 1 S. S. 18-19. 2 S. S. 15).

Batsfjord, Bazzfjord, Batnsfjord, I. 213. VI. 284. XI. 367. En Fjord af dette Navn paa Vardestrand omtrent midt paa Vardestrands-Syssel paa Vesterlandet i Island. En anden Batsfjord eller Batnsfjord findes paa Vesterlandet i Fsefjorden i Fsefjords-Syssel.

Batshorn, Batnshorn, II. 190. Ved Vatn eller Søen Haukadalsvatn i Haukadalen i Dale-Syssel paa Vesterlandet i Island.

Be eller Bear, VII. 45. X. 364. En Landstrækning omtrent i nuvær. Dalsland i Sverrig, maastee Vedbo Herred.

Bedsø, IX. 16. Den her sidst nævnte Bedsø, der er forskjellig fra de ovenfor paa samme Side nævnte Bøer, er nuvær. Bedsø, en Ø imellem den store Ø Hitteren og det faste Land i Fosens Fogderi søndenfor Throndhjemsfjord i Norge. Den hørte i ældre Tider til Nordmøre.

Bedsø, see Bø.

Begen, see Begin.

Begestaf, X. 227. see Weiga.

Beggene, I. 54. IV. 20. Klippevæggene ved Sotenæs.
See Sotenæs.

Beggje, IX. 28. Fjeldvæggene ved Kvinesdalen paa Lister i Norge, indenfor Hitterøen; jf. IX. 13. 90. hvor saavel Kvinesdalen, som den nærliggende Sognedal eller Soggendal omtales.

Beggjesund, V. 17. Nuværende Begsund, det er det smalle Sund imellem Fastlandet og Suløen, i Borgunds Sogn og Præstegjeld i Søndmør i Norge. (Strøms Søndmør, 2 D. S. 76. Kraft, 5 D. S. 117. 120).

Begin, eller Wegen, VIII. 262. IX. 10. 13. 16. 72. see Philippus fra Begin. Denne Mand havde Borgefysjel i Leen, og var da rimeligviis fra det sydlige Norge. Maafee han var fra den ved sine Oldtidsfagn og store Gravhøje mærkelige Gaard Bejen, som ligger i Nordrehougs Sogn og Præstegjeld i Ringerige. Den anføres hos Kraft, 2 D. S. 330.

Begsjø, III. 148. Nuvær. By Beris i Smaaland i Sverrig.

Beiga, III. 13. Landet nordensfra Beiga ned til Agde, d. e. fra den nordligste Kant af Norge til den sydligste. Ligesaa siges om Begestaf, X. 227. at Norges Grændse gik fra Syd mod Nord fra Gøstelven til Begestaf. Nuvær. Forbjerg Beggen, der ligger nordligst paa Den Arns eller Arenø, den yderste i Senjens og Tromsens Fogderi imod Finmarken. (Schønings De nordiske Landes gamle Geografi, S. 45).

Bejrø, IV. 340. Nuvær. Væbersø eller Vejrsø ved Landskabet Halland, nordensfor Øresund.

Bellankatla, II. 208. X. 253. En Kilde eller Hver ved Gjaabakke og Olvusbatn paa Althinget i Island (Njalsfaga, Kap. 105); formodentlig forsvunden i eet af de mange Jordstjælv og Naturforandringer, som have hjemstøgt Island siden Aar 1000.

- Wendel, XI. 301. Nuvær. Wendsyssel eller den nordlige Deel af Jylland fra Limfjorden til Skagen. See Wendelskage.
- Wendelskage, Wendilskage, III. 186. VI. 213. VII. 256. XI. 204. 205. 225. 234. Den Landstrækning nordenfor Limfjorden i Jylland i Danmark, som strækker sig nordpaa til Skagen, eller efter Ordet nærmest sammes nordlige Deel eller Skage. Oprindelsen til Ordet Wendel, Windil, er rimeligviis den samme, som til Windland eller Wendland, Wenden; derved betegnes nemlig Landstrækninger, som laae aabne imod Havet; og Wendler (Wendiler, Wandaler) kaldtes Folkene, der beboede saadanne Landstrækninger. Det fælles Stamord er formodentlig det kymriske Ord gwynt.
- Wenden, Wender, see Windland.
- Venedig, XI. 266. 371. X. 37. Efter Nordboernes Skrivemaade: Venedi. Landskabet Venedig i Italien, efter hvilket det adriatiske Havn indtil Brundisium ogsaa kaldes Veneyabotn, eller den venediske Bugt. (Werlauff Symb. ad geogr. medii ævi, S. 20 med tilhør. Anm.)
- Veradal, Verdal, see Værdal.
- Verande, XI. 318. Et Landskab i Sverrig, som indbefattede fem Herreder. Det saakaldte Værnsland, Verendia, som indfattede Konga-, Kinnevalds-, Albo-, Upwidinge- og Norrwidinge-Herreder i Smaaland i Sverrig. (Luneld, 2 D. S. 117). See ogsaa Vernd.
- Verdenshav, IV. 162. med det oldnordiske Udtryk: Adalhavet, d. e. Oceanet. Den gamle Venævneelse er taget af Ordet adall, som udtrykker en Storhed, og hvilket vi endnu have i adskillige andre Forbindelser, som Adalgade, Hovedgade.
- Vermaa, IX. 268. Nuvær. Elv Vormen i Norge. (See ogsaa: Om Fornjot, Kap. 1. og de forskjellige Meninger om dette Sted i Schønings Norges Hist. 1

- D. S. 158-159. 356. Hallenbergs Anm. till Lagerbr. 1 Ufd. S. 68, og Rettelserne til 1 Ufd.)
- Vernd, III. 151. eller efter Var. Verund. Her døde Olaf Tryggvesøns Hird-Biskop Sigurd. Det her brugte Navn Vernd er det samme som Verande eller det forhenværende Værend's-Herred, en Deel af Smaaland i Sverrig, hvortil ogsaa nuvæ. Konga-Herred med Bispesædet Weris hørte; i denne By blev Biskop Sigurd eller Sigfred begravet. Udtrykket stad, Bispesæde, som Sagaen bruger om Vernd, er altsaa ikke saa ganske nøjagtigt, da der egentlig menes Weris; Navnet Vernd eller Verund ikke heller, det skal være Verand.
- Verø, IX. 328. see Verø.
- Westbo-Herred, XI. 318. Nuvæ. Westbo-Herred i Finveden, i Jönköpings Leen i Smaaland i Sverrig.
- Westerbygden i Grønland, II. 191. En Deel af Grønlands vestlige Kyst, nordvest for den saakaldte Østerbygd. Dens nøjere Beliggenhed er endnu ubekjendt.
- Wester-Frakland, see Frakland.
- Westerhavet, IV. 204. VI. 30. 38. 159. VII. 25. 35. 42. 44. 45. 57. 66. 106. 139. 181. 186. 215. VIII. 203. IX. 279. X. 3. 22. 23. 26. 90. 98. 114. 118. 152. 233. Saaledes kaldtes Nordhavet eller Nordfæen, for saavidt det strækker sig fra Norges vestlige Kyster over imod England og Skotland og imellem det sidstnævntes mange Øgrupper; og Viking i Westerbhavet er derfor eensbetydende med Viking paa Westerlandene. Men Westerbhavet indbefatter tillige, i Modsætning til Østersøen, den egentlige Nordfæ, som atter snart kaldtes Englandsfæ, for saavidt den besyldte dette Rige, snart Jyllandshav, for saavidt den berørte Jylland.
- Westerlandene eller Vestlige Lande, I. 169. 210. 215. 218. 221. 222. 232. 249. II. 169. III. 31. 47. 48. IV. 56. 77. VI. 45. 61. 238. 240. VII. 55. 63. 210. VIII. 48. IX. 107. 275. X. 90. 118. 230.
- Oldnordiske Sagaer 12 B. C c

327. 337. XI. 365. Vesterleden, vesterpaa, Vester-
 sterviking, I. 53. 54. o. s. v. X. 155. Vestland-
 ske Klinger, X. 150. Saaledes kaldte Nordboerne de
 Lande i Europa, som med Hensyn til dem laae imod
 Westen; de udgjorde een af de fire europæiske Hoveddele,
 og sammenstilles ogsaa med Nordlandene og Sydlandene,
 IV. 77. Under Navnet Vesterlandene indbefattedes da
 alle de britiske Lande med underliggende Der, altsaa ikke
 blot Storbritannien og Irland, men ogsaa Orkenøerne,
 Sydersøerne og de øvrige Der ved Skotland, skjøndt
 disse stode under norsk Overherredømme, II. 169. Heraf
 de hyppige Udtryk, at hærge vide i Vesterlandene, at
 drage i Vester- eller Vester- eller Vester- eller Vester-
 viking, da disse Lande fornemmelig vare
 udsatte for Vikingetoge. Men under Vesterlandene ind-
 befattedes tillige den vestlige Kyst af Frankerig eller det
 saakaldte Valland, formodentlig fordi det for en Deel
 beboedes af samme Folkestamme som det egentlige Britan-
 nien; og det hedder derfor næsten altid i Sagaerne,
 selv naar Sejladsen gik ud fra England og altsaa mod
 Østen: at man drog vester til Valland; medens det om
 Flæmingeland hedder: sønder til Flæmingeland, fordi
 dette betragtedes nærmere beslægtet med Lyfland.

Vesterlandet paa Island, II. 170. Vestfjordingen,
 I. 241. Vestfjordene, IV. 290. VI. 242. 291. IX.
 290. X. 5. med Indbyggerne Vestfjordinger, II.
 212. X. 85. 86. Den nordvestlige Deel af Den, fra
 Borgesfjord og Hvitaa imod Syden indtil Rutesfjord paa
 den nordlige Side af Landet, eller nuværende Myre- og
 Snappedals-, Snefjeldsnæs-, Dale-, Bardestrands-, Ise-
 fjords-, og Strande-Syler. De mærkeligste Egne ere,
 med Hensyn til vore Sagaer: Myrerne, Hitardalen;
 Snefjeldsnæs med Fjorberget Dindverdnæs, Bredefjords-
 dale og Bardestrand rundt om Bredefjord; samt Ise-
 fjorden.

- Westfjord, eller Westrefjord, IX. 277. X. 110. En Fjord paa Den Skid eller nuvær. Sky i Syderøerne ved Skotland; rimeligviis den store Fjord paa den nordvestlige Side af Den.
- Westfjorden, IV. 301. i Helgeland i Norge. Den store Fjord Westfjorden i Saltens Fogderi.
- Westfold, I. 5. 10. 16. 20. 43. 82. 172. IV. 3. 8. 9. 11. 13. 16. 22. 68. VIII. 115. 270. 275. 285. IX. 219. 232. 233. X. 129. 137. 138. 141. 155. Saaledes kaldtes Landstrækningen vestenfor Fjorden eller nuvær. Kristiania-Fjord i Norge. Dette Landskab var meget tidlig bebygget, og havde sine egne Konger; siden trængte Ynglingeslægten derhen fra Sverrig, og det var en Tidlang forenet med Romerige. (See Ynglingesaga, Kap. 49 fgg). Fra Westfold udgik Norges første Enevoldskonge, Harald Haarfager. Det indbefattede foruden Jarlsberg og Laurvig Sognene Eidanger, Gjerpen, Solum, Bamble og Sannikedal i Bratsberg Amt (Kraft, 3 D. S. 199), samt i de ældste Tider tillige en Deel af Ugde, nemlig sammes nordlige Deel, som paa Schønings Kort over det gamle Norge kaldes Nord-Ugder. Her laae nemlig de vestfoldste Kongesæder, Holte og Geirstad.
- Westlandet, see Re.
- Westmanland, IV. 142. Nuvær. Westmanland i det egentlige Sverrig. Baade dette Navn og Sødermanland ere Minder om det egentlige Sverrigs ældste Navn Manheim.
- Westmanøerne, Westmannerne, I. 217. 218. II. 207. IX. 172. X. 252. En Øgruppe under Rangaa-valle-Syssel paa Sønderlandet i Island; saa kaldet efter de Irlændere eller Westmænd, der som Trælle førtes til Island af Nybyggeren Hjørleif, og efter at have dræbt ham flygtede til disse Øer. (Landn. 1, 7).

Westmøre, Westmar, IV. 28. X. 167. En Landstrækning, som udgjorde en Deel af det gamle Westfold, vestenfor Folden eller nuvær. Kristianiafjord i Norge. Det hedder saaledes i Brudstykket om gamle Konger Kap. 10, i Nordiske Fortids-Sagaer, 1 D.: Kong Eisten af Westmøre eller Westmar, som nu hedder Westfold; ligeledes siges i Fortællingen om Dplændingernes Konger, Kap. 2, at Dag, Konge paa Westmøre, døde paa Westfold. Det har imidlertid ikke været eensbetydende med Westfold, men kun udgjort en Landstrækning ved Havet, hvilket skjønnes af Navnet (mar, Hav).

Westnæs, VIII. 211. 212. o. s. v. see Nikolai fra Westnæs i Registeret over Personsnavne. Man antager dette Sted for at være nuvær. Gaard Westnæs eller Westnæs, en anseelig Gaard ved Indløbet til Tresfjorden, i Westnæs Sogn, Bedø Præstegjeld, i Romsdal i Norge. (Kraft, 5 D. S. 189-190).

Westfæxer. Der omtales, I. 100, Ingjald, en Broder til Saxernes Konge, Peter; Varianten til dette Sted har: Westfæxernes Konge, hvilket er nok saa rigtigt. Den her omtalte Ingjald er nemlig den samme, som den, om hvem det hedder i Geneal. reg. Anglosax. (Langgeb. Script. T. 1, S. 7): Ingild wæs Ines brodor, Vest-Seaxna cyninges. De her nævnte Saxer ere da Indbyggerne i Wessex i England.

Wettaland, see Wætteland.

Wes, VII. 260. 263. Wæverne, IX. 16. Wers (læs Weds) IX. 328. Paa Wes var der en Kjøbstad (kaupbær). Det er nuvær. Weds, Hovedkirken for Wedsens Præstegjeld paa Den Weds i Mundingen af Langfjorden i Romsdal i Norge. Efter Sagnet skal Wyen have haft syv Kirker, hvilket dog ikke er rimeligt; her findes nu hverken Kjøbstad eller Oldtidslævninger; kun vises Tomter efter to Kirker og Kirkegaarde, som menes at have henhørt til et Kloster og Kapel. Stedet er ikke, som

der anføres i Heimskr. L. 3. S. 416, Den Vejen ved Throndhjemsfjord, der paa Schönings gamle Kort over Norge kaldes Veygin, men de paa samme Kort affatte Veeyjar i Romsdal. Det forhen anførte Vers, som forekommer i Hakon Hakonsons Saga, hvor der læses Ver-eyjar, Verteeyjar, Veeyjar, er det samme Sted, og den rette Læsemaade er Veeyjar eller Vedeyjar. Man plejer at ulede Navnet af ve, saa at dets Betydning skulde være den hellige D, og antager, at der her forðum var et hedent Offersted; men Formen Vedey gjør denne Forklaring tvivlsom. Det er imidlertid vist, at her har staaet en Fylkeskirke, hvilket gjør det rimeligt, at der ogsaa i Oldtiden har været et Fylkeshof eller gammelt Gudehuus, til hvilket man da maa have søgt fra begge Nører eller fra Romsdal. See Falsens Norge, S. 76. Kraft, 5 D. S. 186-187. 201.

Viborg og Viborg Thing, VI. 41. 44. 190. 206. XI. 193. 198. 204. 205. 255. 314. 318. 320. 328. 329. Nuvær. Kjøbstad Viborg i Jylland i Danmark. Et af de ældste Offer- og Thingsteder i Danmark, hvortil ogsaa Navnet sigter: det uledes nemlig af det oldnordiske ve, gl. dansk Vi, et Offersted, og björg, Fleertallet af bjarg, et Bjerg; betyder altsaa Vibjergene. Saxe giver Navnet som Ental: Vibergum eller Viberga; hos Elnoth (cap. 23) oversættes det: mons sacrificionis eller Offerbjerg; i Kong Baldemars Fordebog hos Langebek L. 7, S. 519. 530, skrives det Wibærg, Wybærg. Det var Hovedofferstedet for Nørre-Jylland, og paa Thinget, hos Saxe concio Vibergica, skulde Kongevalget for Jylland ske saavel i de ældste, som senere Tider, VI. 41. 190. XI. 193. Som anseelig Kjøbstad var Viborg allerede bekjendt paa Harald Blaatands Tid (Gisle Gursøns Saga, Kap. 7); og derefter omtales det ofte hos Saxe og Danmarks øvrige Historiefri-vere.

- Widedal, I. 239. II. 21. En Dal, der endnu kaldes Widedalen, i Hunavatns-Syssel paa Nordlandet i Island.
- Widfjord, III. 107. En Fjord i Mellem-Mule-Syssel paa Ofterlandet i Island. (Landn. 4, 6).
- Widheim, X. 117. Paa Gaarden Widheim i Obo (Ejyabu) lod Kong Hakon Hakonson indrette en Gjaestebudsal. Den synes altsaa at have været en Kongsgaard. Menes at være nuvæ. Gaarde Vedum i Djer Sogn og Præstegjeld i Gudbrandsdalen i Norge. (Kraft, 2 D. S. 108). Navnene stemme vel overeens, da -heim sædvanlig gaaer over til -um.
- Widvig, I. 241. En Gaard i Skagefjords-Syssel paa Nordlandet i Island. (Landn. 3, 9).
- Wig, VIII. 298. Nuvæ. Wig Sogn og Thinglag i Ydre-Sogn i Norge, ved Sognefjord.
- Wigda, X. 341. En Na i Nummedalen i Norge, der skal have Navn af en Dronning Wigda. Da der her ved Nummedalen vistnok menes Egnen omkring Naumselven, saa maa Wigda, hvis Efterretningen er paalidelig, have været een af de Elve, der falde i samme. Navnet findes ellers i Derne Wigten i Ransensfjord.
- Wigdeild, IX. 314. 319. 335. 350. 354. 358. see Olaf fra Wigdeild i Personsregisteret. Da denne Mand nævnes tilligemed Guttorm fra Suderheim, saa maa hans Gaard Wigdeild rimeligviis have ligget i Throndhjem i Norge.
- Wigen, med Indbyggerne Wigboer eller Wikverjer, Wigverjer, Wigverer, Wigværinger, I. 6. 11. 16. 17. 20. 21. 24. 26. 28. 34. 42. 47. 53. 54. 55. 56. 62. 82. 119. 147. 153. 166. 209. 249-251. II. 114. 122. 192. 193. 266. III. 13. 35. 37. 47. IV. 10. 11. 13. 14. 15. 19. 34. 68. 87. 96. 108. 109. 111. 113. 116. 136. 147. 150. 154. 168. 229. 262. 268. 279. VI. 23. 47. 241. 252. 266. 322.

VII. 1. 14. 19. 23. 48. 54. 151. 180. 183. 184. 190. 196. 199. 200. 214. 225. 230. 231. 233. 246. 256. 257. 259. 266. 267. 274. 280. 283. 284. 285. 287. 289. 290. 291. VIII. 14. 20. 21. 32. 34. 42. 44. 54. 56. 73. 81. 87. 88. 89. 90. 91. 107. 110. 115. 122. 128. 133. 140. 160. 169. 170. 171. 175. 179. 180. 184. 189. 191. 196. 197. 203. 205. 206. 209. 210. 211. 214. 215. 226. 227. 229. 234. 267. 270. 284. 285. 288. 289. 290. 293. IX. 1. 2. 3. 5. 6. 8. 10. 11. 12. 37. 39. 42. 47. 49. 50. 60. 69. 86. 102. 107. 121. 127. 138. 144. 147. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 158. 159. 170. 175. 176. 178. 187. 189. 192. 193. 194. 196. 197. 200. 207. 209. 210. 214. 217. 218. 235. 237. 239. 250. 251. 252. 254. 255. 256. 261. 274. 282. 284. 295. 296. 297. 298. 304. 308. 319. 327. 328. 330. 343. 344. 363. X. 2. 3. 5. 21. 22. 24. 25. 26. 34. 35. 40. 45. 46. 49. 50. 53. 56. 62. 69. 74. 77. 86. 90. 125. 172. 173. 208. 227. 281. 362. 370. XI. 39. 101. 105. 107. 136. 307. 344. 377. 391. Østervigen, Vigen østenfor Fjorden, IV. 63. VII. 151. XI. 344. Dette Landskab udgjorde tilligemed Oplandene den sydlige Deel af Norge; Navnene ere fremkomne i Modsætning af hinanden, i det Vigen omfattede Strækningerne ved Havet, Oplandene dem oppe i Landet. Vigen's Grænse mod Østen var tillige Norges Grænse ved Gøtelve; mod Vesten synes derimod Grænsen at have været forskjellig til forskjellige Tider; snart tales nemlig om Vigen til Lindesnæs I. 119, snart er Vigen Landet imellem Gøtelve og Rygerbit (see Rygerbit). I den mest indskrænkede Betydning synes der ved Vigen at være forstaaet Landet paa begge Sider af Fjorden, d. e. Oslofjord; og efter denne Fjord kaldes ofte den østlige Deel Vigen øster eller østenfor Fjorden. Den bekjendte Benævnelse Vifinger er rimeligviis fremkommet af dette Land-

- flab, som ved sin Beliggenhed i de ældste Tider meget maatte befordre Søroveriet. Senere omtales ogsaa dets betydelige Handel; man sejlede derfra paa England, Sælland, Flæmingeland og Danmark, og det besøgtes igjen af danske og sariske Kjøbmænd, V. 113. I den ældste Tid hørte Wigen til Danmark; men de norske Konger, Olaf Tryggvesøn og Olaf den Hellige, vandt det tilbage. Erling Skakke lovede den danske Konge Valdemar den første det, og fik det til Leen af Danmark. Om de enkelte Landstrækninger see Ranrige, Vingulmark, Folden, Ugde.
- Wiger, IX. 281. eller Wigr. Her var et Kastel anlagt af Kolbeen Ruga. Uden Tvivl den lille Ø Wige, een af Orkenøerne, nordenfor Den Mainland, omtrent ligeoverfor Rendal, og ved den sydlige Ende af Den Norsfa.
- Wiggja, Wiggje, eller Wigge, I. 189. V. 59. 209. VII. 5. X. 363. En Gaard hvor der stod en Estrid imellem Steig-Thorer og Sigurd Uldstreng. Nuvær. Gaard Wigen, ved Wiggens eller Wørsens Kirke, indenfor den Landstrimmel, hvor Orkedalsfjord støder sammen med Guulosfjord, i Throndhjem i Norge. Den ligger i Wørsens Sogn, men hørte forhen til Orkedalen. (Høyem om Wynæssets Præstegjeld, S. 309). Den forekommer ogsaa i Heimskr. L. 2, S. 42.
- Wif, XI. 339. De Danske drog fra Stræla til Walsung, derpaa til Wif, og derfra til Hedinsø. Uden Tvivl er da Wif nuvær. Landsby Wyck eller Wicck paa Halvøen Wittow paa Den Rygen ved Pommern. (I. om denne Landsby Schwarz Diplom. Gesch. der Rügisch-Pommersch. Städte, S. 694). -
- Wifar, VII. 194. Et Sted i Helgeland eller Nummedalen i det nordlige Norge; det laa imellem Waage i Helgeland og Wyrda i Nummedalen. I begge Landstaber findes lignende Navne.
- Wifarsfkeid, I. 223. I Harnæs-Syssel paa Sønderlandet i Island. (Landn. 2, 16).

- Vikingevaag, IX. 25. 85.** En Havn ved Gaarden Vikingevaag paa den sydlige Side af Den Bortnæs eller Borknæs i Evindevigs Sogn og Præstegjeld, i Landstabet Sogn i Norge. (Kraft, 4 D. S. 801).
- Vikingevad, XI. 328.** I Følge den gamle Beretning et bekjendt Badested i Nærheden af et Sund i Sjælland i Danmark, hvorfra der atter var Overfart til Jylland. Da der fortælles, at Esbern Snare her forstafede Kong Waldemar den første Skibe efter dennes Flugt fra Roskilde, saa henfører man i Almindelighed Stedet til Egnen ved Hærvig eller Bugten ved Kallundborg (Suhms Danm. Hist. 6 D. S. 260). Efter Finn Magnusen er det Vejen ved nuvær. Viffinde, forhen Viffinge; men det gamle Navn er da urigtigt; man finder paa samme Maade i Haandskrifterne Vikarsdal for Viffardal, og desl.
- Wilhelmsby, IV. 50.** En By ved Grislepolle paa den vestlige Kyst af Frankerig. See Grislepolle.
- Wimund, III. 121.** Et Forbjerg i den nordlige Deel af Finmarken. I et geografisk Haandskrift kaldes det Unund, saa at Væsemaaden næppe er paalidelig; i samme nævnes ogsaa Amønd, der antages for at være Andenæs.
- Winaa, see Nisaa.**
- Wina, I. 57. 58. IV. 272.** En Flod i Bjarmeland, ved hvilken der var en Kjøbsted, hvor man drev Handel med Bjarmerne. See ogsaa Egils saga, Kap. 37. I Herreds og Veses Saga, Kap. 7, nævnes en Skov ved denne Flod, kaldet Winastoven. Nuvær. Flod Dwina, som falder ud i det hvide Hav.
- Winesdal, IX. 13.** Den oprindelige Skrivemaade er rettere Hvinesdal. Det er nemlig en Dalstrækning, nu kaldet Kvinnesdal, i Lister Fogderi i Norge, forhen i Nord- Agde; den har Navn efter Elven Kvinen, ved hvis Udløb ligger nuvær. Ladeplads Kvinnesdal, som rimeligviis er de Gamles Hvin (Wing, og Kraft 3 D. S. 550. 551). See ogsaa Hvin.

Winborg, XI. 349. See Fuznon.

Windland, Wenden, med Indbyggerne Wender, I. 92. 93. 94. 104. 105. 110. 112. 122. 139. II. 118. 217. 252. 254. 255. 261. 264. 273. 291. III. 17. 29. 31. 34. 164. 165. V. 122. 123. 137. 141. 166. VI. 44. 45. 46. 50. 51. 53. 55. 56. 73. 74. 108. 236. VII. 160. 162. 164. 167. 187. 188. IX. 3. 51. X. 18. 34. 63. 73. 190. 195. 230. 240. 263. 264. 265. 287. 290. 292. 293. 294. 295. 303. 322. 327. 330. 344. 345. 354. XI. 68. 96. 97. 159. 185. 189. 207. 223. 268-270. 272-273. 306. 321. 331-335. 337-339. 345. 348-350. 353. 356. 357. 370. 374. 376. Øster-Windland, XI. 350. Øst-Wender, VI. 107. Windland eller Wenden udgjorde en Deel af Østerleden eller de østlige Lande, nemlig den hele af vendiske eller slaviske Folk beboede Kyststrækning fra Danmarks Grændse ved Elben langs med Østersøen til Floden Weichsel. Det grændsede da til Danmark, Saxland, Pulinaland eller Polen og Ermland eller Pryzgaland. Undertiden udstræktes dog Navnet ogsaa til selve Preussen, saa at Windland gik til Kurland og Garderige. Det inddeektes i Øster- og Vester-Windland med Folkene Øster- og Vester-Wender; Grændsen imellem begge var Floden Oder. Hos Saxe, der kalder Landet Sclavia, forekommer, S. 308. 377, den samme Inddeling: Sclavi orientales og Sclavi occidentales. De vendiske Lande, som Nordboerne især besøgte og som derfor oftest omtales i Sagaerne, vare den østlige Deel af nuvær. Holsteen, samt Meklenberg og Pommern. Til disse Lande gjorde de Danste en Række af Toge, hvorved mange Steder blive omtalte; see især Artiklerne: Arkona, Usund, Bramnæs, Dimin, Dunzardbro, Grosvin, Hedinsø, Tomsborg, Karenz, Kotsfogaborg, Plagmynne, Re, Rostok, Steimborg, Stolp, Stræla, Svølder, Tribusiz, Tripipen, Urk, Usna, Walagust, Walung, Wismar, Woztrofa.

Wingelmark, Vingulmark, I. 5. 20. 82. IV. 9. 16. 22. 132. X. 130. 131. 137. 138. 142. 168. En Landstrækning i Wigen i Norge, omgivet af Ranrige, Marker og Wærmeland, Romerige, Østfold og Folden eller Dølofjord. Det havde i Oldtiden sine egne Regenter, og adskiltes fra Vestfold og Romerige. (See Heimskr. i Ynglingesaga, Kap. 53-54). Længe var det derpaa et Tvistsens Æble imellem Ynglingeslægten og Kongerne af Alfheim; men blev endelig erobret af Halfdan Svarte, og af Harald Haarfager indlemmet i hans Rige. (See sst. Halfdan Svartes Saga, Kap. 4. og Harald Haarfagers Saga, Kap. 2. 16). En Deel deraf kaldtes senere Borgeshysel. See Borgeshysel.

Winger, IX. 221. 264. En Bygd med en Kirke. Nuvær. Wingers Præstegjeld, (hvori Kongsvinger ligger) i Solør og Dudalens Fogderi i Norge. Man finder ogsaa det gamle Navn skrevet Wiger, hvilket dog næppe er andet end en urigtig Læsemaade, fremkommen derved, at Afskriveren har overseet den Streg, hvorved Bogstavet n udtrykkes.

Wingsø, IX. 266. En Sø, der strakte sig til Eidsflov. Nuvær. Winger-Sø søndenfor Kongsvinger, i Solør og Dudalens Fogderi i Norge. Formodentlig menes her tilige den søndenfor nuværende Winger-Sø liggende Sø Aklangen.

Winland det gode, II. 218. En stor Ø ved Amerika eller en Deel af sammes Fastland, opdaget af Leif den Lykkelige. Det kaldtes Winland, fordi der voksede Winruer, og overhovedet det gode formedelst sin Frugtbarhed. See Fortællingen om denne Opdagelse i Heimskr. I. 1, S. 307-311, af hvilken man flutter, at det omtrent maa have været ved den 41 Bredegrad, saa at de samme Gang opdagede Lande kunne have været Nyfundland, Labrador eller Florida.

- Wisedal, IX. 72.** Formodentlig i Borge Præstegjeld i Mosse, Thuns og Onss Fogderi, i Norge, hvor der paa Pontoppidans Kort er affat en Gaard Wisu.
- Wisingsø, Wisinsø, IX. 50. 51. 245. 249.** Paa denne Ø var der en Steenborg, hvor Erling Steenvæg, som deraf fik Tilnavn, sad fangen. Nuvær. Ø Wisingsø i Søen Wettern i Smaaland i Sverrig. Paa denne Ø laa forhen to Borge: Næs-Slot paa den sydlige og Borge-Slot paa den nordlige Odde; her menes uden Tvivl det sidste. Den med det stærke Kastel, hvori Kongen gjemmer sine Kostbarheder, omtales ogsaa i Rymbeigla, P. 3, Kap. 5, § 20, Navnet skrives der urigtig Visnisey for Visinsey.
- Wist, IX. 10. 70.** Nuvær. Wistjeaa eller Naaklostersaa i Landskabet Halland, forhen hørende til Danmark.
- Wistedal, VII. 3. 4.** Nuvær. Wiste eller Wistedal, ved nysnævnte Na Wist, imellem Kongsbakke og Warbjerg, i Landskabet Halland. Som Herred, Wistærdal, nævnes det ogsaa i Kong Waldemars Jordebog. Læsemaaden Vikarsdals, som er optaget i Heimskr. I. 3, S. 194, er altsaa urigtig.
- Wismar Havn, XI. 313.** Nuvær. By Wismar i det Mecklenborgske, indenfor Den Poel, og nordenfor Dobtriternes gamle Hovedstad Mikelenborg. See om Toget hertil Care, S. 254.
- Wistord, VII. 192.** Grim fra Wistord nævnes. En Gaard eller Ø i Norge.
- Witslar, I. 63.** Et Løp i Skønsherred, hvor der boede en Bonde Thorsteen, som tog sig af Olaf Tryggvesøns Moder paa hendes Flugt. Stedet laa i Dudaalen, Romerige eller Hedemarken i Norge, men er isøvrigt ubekjendt; Læsemaaden er endog uvis. Bestemmelsen af Stedet beroer paa, om det var i Mjosen, Randsfjord eller Øjeren at Olaf Tryggvesøn blev skjult paa sin Flugt.

- Wog, IX. 365.** En Gaard i Opdalen, i Orkedalen i Norge. Navnet læses á Vog, i Heimskr. á Bogi, med Var. Unngi. Istedenfor denne sidste Variant findes ogsaa en anden: Vángi, og dette sidste Navn er uden Tvivl det ene rigtige, thi Gaarden kan næppe være andet end nuvær. Wangs Præstegaard i Opdals Præstegjeld. (Hos Kraft anføres den i 5 D. S. 546).
- Wogsbro, Wagsbro, IX. 134. 309.** En Bro i Indre Throndhjem i Norge, hvor der sluttedes Forlig imellem Kong Inge og Indthronderne. Ubekjendt.
- Wold, IX. 285.** Eilif fra Wold nævnes. En Gaard i Norge.
- Wopnfjordboerne, II. 212.** Indbyggerne omkring Wopnafjord i den nordlige Deel af Mule-Syssel paa Østerlandet i Island.
- Wordingborg, XI. 357.** Bekjendt ved en Sammenkomst imellem den vendiske Hertug Burislafs Sønner og den danske Konge Knud den sjette. Nuvær. Kjøbstad Wordingborg i Sjælland i Danmark. Navnet have nogle villet forklare af et Waarthing, som holdtes der; men den simpleste Ublekning er uden Tvivl enten af Dretunge, Woretunge, d. e. en med Skov bevoret Tunge, eller af Wordtunge, d. e. en med Warde eller Wartaarn forsynet Tunge; at der laa en gammel Warde bekræftes deels ved Stedets Beliggenhed, deels af dets senere Taarn.
- Wors eller Wørs, I. 58. 226. 227. III. 66. 96. 97. IV. 247. VIII. 36. 85. 87. 133. 250. IX. 85. 324. X. 251. med Indbyggerne Worsboer eller Worsfer, VII. 3. X. 337.** Et Landskab, nu kaldet Woss, i den midterste Deel af Norge, og henhørende under Hordeland. Det er især blevet bekjendt ved Kong Sverres Rejser; han drog nemlig over Wors til Bergen over en lang farlig Sjeldvej, i hvis Nærhed der var en Elv, og anden Gang op paa Wors og over Rødefjeld. Denne Rejse skal have gaaet igjennem den saakaldte Rundal, den østlige Deel af

Wos, hvor der endnu findes et snævert Pas, kaldet Kongstien eller Kong Sverres Sti, nordenfor Rundalselven, men om Retningen af Kongens Rejse ere Meningerne i øvrigt deelte. (See herom Kraft, 4 D. S. 666. 689-690. 788). Efter Falsen (Norge, S. 68) var den i Sagaerne omtalte snævre Sti det trange Pas, Gillerfreen, paa Grændserne af Sognedals og Haslo Præstegjelde i Landstabet Sogn, som paa den ene Side begrændses af stejle Fjelde, paa den anden af den brusende Harøelv.

Woztrosa, XI. 355. En Landstrækning i Pommern, nordenfor Wolgast og vestenfor Peeneslodens Udløb. Det kaldes i Diplomer terra Westrose, og Navnet menes endnu at være tilbage i Landsbyen Wusterhausen. (Schwarz Geogr. Nordv. Deutschl. S. 253). Det egentlige Navn skulde da rimeligviis være Westerosn, modsat Østerosn paa Den Usedom; jf. Usna. Maafee man kaldte disse Lande saaledes, fordi de laa vesten og østen for Peenes Udløb eller Os.

Bulgaria, V. 33. Et Landstak, som udgjorde en Deel af Garderige eller Rusland, men var hedensk. Mogle have urigtig antaget det for det samme som Bulgarien, der hørte under Grækenland, og anseet Sagaens Beretning paa dette Sted for en Fejltagelse. Men det her omtalte Bulgaria var et Rige i det østlige Rusland og nuvær. Kasan ved Floden Wolga. Det laa der, hvor denne Flod gjør en stor Bugt imod Syden, samt vestenfor denne Flod, og ved Kama. Her boede Folket Bulgarerne imellem Russerne og Khazarerne; deres By Bular, som Wolga løb forbi i en Bue mod Nord og Ost, laa ovenfor den 50de Bredegrad; mod Syden strakte dette Rige sig næsten til nuvær. Saratom. (See Uddragene af Geograferne Abulfeda og Hadji Khalfa i Hammer sur les origines Russes, S. 9. 72. Lehrbergs

- Untersuchungen zur Erläut. der Gesch. Rußl. S. 21. 63. 67. Forsters Entdeck. im Norden, S. 128-129. 542.)
- Wæggene, see Weggene.
- Wællankatla, see Wellankatla.
- Wælfk, see Walland.
- Wæner, Wænersøen, IV. 109. VI. 272. VII. 45. 46. IX. 267. Søen Wenern i Westergötland i Sverrig.
- Wær, I. 227. eller Alptavær, en Landstrækning nedenfor Skaptaatunge, i Skaftefjelds-Syssel vestre Deel paa Østerlandet i Island.
- Wærdal, Wæradal, Wæredal, I. 33. III. 44. IV. 103. 216. 217. V. 81. 90. 116. 117. 184. VI. 104. IX. 137. X. 144. 351. Wærdalsfylke, V. 47. Indbyggerne Wærdøler, V. 55. 82. IX. 190. Nuvær. Wærdalen i Indersø Fogderi i Throndhjem i Norge. Den er især bleven bekjendt af Kong Olaf den Helliges Tog herigjennem før Slaget ved Stiklestad. See Artiklerne Sula, Staf, Stiklestad og Haug.
- Wæringer, VI. 110-131. 134. 137. 140. Saaledes kaldtes de Nordboer, som tjente i den græske Keisers Livvagt i Konstantinopel. Blandt de mange Forklaringer, man har søgt at give over dette Navn, synes den simpleste at være, at Nordboerne ved Ordet Wæringer vilde udtrykke det sydlige Varanger, d. e. Franker, et ogsaa i den senere Tid i Konstantinopel bekjendt Navn paa Vesteuropæerne.
- Wærmeland, med Indbyggerne Wærmere, IV. 142. 182. V. 23. 41. VI. 269. VII. 45. VIII. 13-16. 20-22. 41-45. 125. IX. 60. 61. 62. 108. 212-229. 249. 259. 270. 363. X. 2. 21. 22. Nuvær. Landskab Wærmeland i Sverrig. Det blev først opdyrket af Olaf Trætelsje, som ryddede og afbrændte Skovene; deraf Navnet. Bekjendte ere hans Sønner, Ingjald og Halfdan Hvidbeen, den første Konge af Ynglingestammen i Norge. Landet havde sine egne Konger, indtil det gav sig under

Everrig; men de norste fra Halsdan Hvidbeen nedstammende Konger vedbleve at hæve Skat deraf indtil Harald Haarfager. (See Om Dplændingernes Konger, Kap. 1. Heimskr. L. 1, S. 55. 63. 91. Egilssaga Kap. 73). Hakon Hakonson i Norge udøvede et Slags Herredømme derover, men det siges dog at ligge i et fremmed Rige, nemlig Everrig, IX. 218. 222. Om Veliggenheden siger Nymbeigla, P. 3, Kap. 5, S. 19, at Værmeland ligger norden for Enden af Søen (Væneren), da kommer østen derfor Vatnsbu (nuvæ. Vadsbo i Vester = Götland), og da Vester = Götland. Det indbefattede foruden nuvæ. Værmeland tillige den sydlige Deel af Dalekarlien, hvilket sees af, at Molung (nu Malung i Dalarne) regnedes til Værmeland. Af Floder nævnes nuvæ. Claraelv, der kaldtes enten blot Elven eller Østerelven (Eystrielfr), og beskrives at komme fra Østerdalene (i Norge), derpaa at falde i Væneren, og fra denne under Navnet Gøstelven at løbe ud i Havet (Heimskr. L. 1, S. 55, og Om Fornjot, Kap. 1). Paa Grændsen af Værmeland og Marker imod Norge laa Edestoven; ogsaa omtales Skoven imellem Værmeland og Vester = Götland. (Heimskr. L. 1, S. 91. Gautrefssaga Kap. 1-2). Om Kong Everres Rejse igjennem Værmeland see Artiklen Etkis-herred. Kong Hakon Hakonson gjorde et Tæg til Værmeland, IX. 224. fgg. hvis Retning ligeledes lader sig forfølge fra Edestov, over Morast Skandse, igjennem Sognene Eda, Ny, Arwika og Glaswa, og tilbage igjennem Holmedal.

Vætteherred, IX. 152. 188. 235. Nuvæ. Vætteherred i Bahusleen i Everrig, men forhen udgjørende en Deel af det norste Landstabs Ranrige i Vigen. See Ranrige. Fordum toges det i en saa udstrakt Betydning, at derved forstodes hele den nordlige Deel af Bahusleen eller Norrviken, nemlig heelt ned til Kvilleherred, og dette derunder indbefattet. (Ødmans Bahuslån, S. 367).

Bætteland, Bettaland, IV. 112. 113. VII. 247.

En stor Hovedgaard i Ranrige, i Bigen i Norge, som Kong Olaf den Hellige gav Brynjolf Ulfalbe til Julegave, og som siden blev afbrændt af Kong Hakon Hærdebred. Nuvær. Gaard Bætteland i Skee Præstegjeld, i Bætte Herred, i Bahusleen i Överrig. (Ödmans Bahuslän, S. 365).

Bølenæs, IX. 15. Formodentlig nuvær. Foldernæs eller Follenæs, den nordvestlige Spidse af Den Lille Sartor, i Fjelds Sogn, Sunds Præstegjeld, i Hordeland i Norge. (Kraft, 4 D. S. 632. 693).

Børs, see Bors.

Bøs, III. 107. En mindre nøjagtig Læsemaade for Bors eller Bors, som findes i Skalhøsterudgaven af Olaf Tryggvesøns Saga. Landskabet Bors i Norge.

Ydre Den, X. 144. Nuvær. Ydre Den søndenfor Indresen i Indres Fogderi i Throndhjem i Norge.

Ylfe, II. 1. en Ø i Helgeland i Norge. Maafee nuvær. Ulvø, en lille Ø imellem Øst=Vaagen og Hindø i Lofodens Fogderi.

Ydre=Skard, II. 209. Her bevaredes to Kors, hvoraf det ene angav Olaf Tryggvesøns, det andet Hjalte Skeggesøns Højde. Menes at have været det saakaldte Store=Skard, der ødelagdes ved een af Heklas Jdsprudninger i Middelalderen; i Rangaavalle=Syssel paa Sønderlandet i Island.

Yorck, see Jorvik.

Yppon, XI. 371. En By i Numidien i Afrika, hvor Augustinus den Store var. En af Rommerne anlagt Stad, hvor den hellige Augustin var født og siden Biskop; ved nuvær. Bona i Landskabet Algier.

Yrje, I. 58. 153. II. 33. 44. III. 98. 155. VI. 230. VII. 6. X. 143. 276. Bekjendt af Jernstegge paa Yrje og flere i denne Landstrækning liggende Gaarde.

Öldnordiske Sagaer 12 B.

Ö b

Den yderste Landstrækning i Fosens Fogderi nordenfor Throndhjemsfjord i Norge, imellem Skjøren og Bjøgnen, nu kaldet Øreland eller Ørlandet; forhen uden Tvivl hørende til Nummedalsfylke. Ved Gaarden Østeraad laa forhen Ekeggeshoug, der nu er aldeles udgravet (Klüvers Norste Mindesmærker, S. 86).

Spanien, see Spanien.

Øste, VIII. 113. En Gaard i det Throndhjemste i Norge; maastee, da den nævnes tilligemed Rydaas, nuvæ. Gaard Øst i Landstabet Strind.

Øds, VIII. 59. Ødøerne, IX. 21. Nuvær. Ø Eds, der tilligemed Smølen udgjør Smøstens Præstegjeld i Nordmøre i Norge. 3 Varianterne til det først anførte Sted (Sverres Saga, Kap. 33) nævnes ogsaa Den Smølen under Navnet Smyl eller Smjøl.

Øgersdør, XI. 28. 30. Ordret: Øgers Dør eller Munding; det er Udløbet af Floden Eideren i Hertugdømmet Slesvig i Danmark. Havgudens Navn Øger er formodentlig indkommet her formedelst Ligheden med Egd eller Egder (Egdá, Egderá), det sædvanligere Navn paa Eiderfloden. Øgersdør beskrives at ligge paa den ene Side af Landet, omtrent lige overfor Slesdør eller Mundingen af Slien, som laa paa den anden.

Øgisfjord, Øgesfjord, VII. 192. VIII. 126. i Helgeland i Norge. Nuvær. Øxfjord eller Ørnesfjord paa den sydlige Side af den store Ø Hindø i Saltens Fogderi. (Schønings De nordiske Landes gamle Geografi, S. 84).

Øgypteland, Egypteland, III. 49. XI. 369. Landet Øgypten i Afrika.

Ørvig ved Stat, I. 153. 260. 264-267. 270. II. 16. 17. Nuvær. Ørvigen, en Gaard strax indenfor den vestlige Huk af Statlandet, i Hove Sogn, Sæls Præstegjeld, i Nordfjord i Norge. (Kraft, 4 D. S. 918).

Erø, VII. 187. 188. XI. 186. 205. 323. Nuvær. Ø Erø i Danmark. Naar der om Sigurd Slemmedegn fortælles, at han sejlede til Øresund, og derpaa holdt et Slag med Bønderne ved Erø, VII. 187. 188. saa er Læsemaaden her uvis, da nogle, istedenfor Erri læse Eyri, hvilket sidste efter Sammenhængen da maatte være Skaanør i Skaane. Ved denne Ø holdtes ogsaa et Slag imellem Magnus den Gode og Svend Estridsøn, XI. 186. Den hørte i Middelalderen under Fyen, XI. 205. **Essjææsøer**, see Essjææsøer.

Øbo, X. 117. Nuvær. Øjer Sogn og Præstegjeld i Gudbrandsdalen i Norge. See Vidheim.

Øfjeldene, I. 228. III. 90. Fjælde i Øfjeldenes Sveit østlig i Rangaavalle-Syssel paa Sønderlandet i Island.

Øfjord, I. 226. 241. II. 61. 64. 180. 212. IV. 256. V. 240. 284. VI. 163. X. 47. 72. En Fjord, hvorefter Øfjords-Syssel paa Nordlandet i Island har Navn.

Øfjordsaa, I. 226. En Flod, der falder ud i nysnævnte Øfjord.

Øfjordsstrand, I. 243. Her menes den østre Øfjordsstrand ved Øfjord, i Thingøre-Syssel paa Nordlandet i Island.

Øfylke, see Eynesyfke.

Øgla, see Ugla.

Øgoteland, I. 104. Saaledes kaldtes i de ældste Tider de danske Øer, Sjælland, Fyen, Laaland, Falster og de endnu mindre Øer, i Modsetning af Reidgoteland eller det danske Fastland Jylland. See Reidgoteland.

Øgvaldsnæs, Kongsgaard paa Rømt, I. 13. 34. II. 122. 123. 125. III. 35. IV. 233. 236. 239. 241. 244. 245. 247. V. 275. X. 116. 256. 258. 334. Baaede Gaarden og Næsset, hvorpaa den laa, vare opkaldte efter en gammel Konge, Øgvald, II. 123. Her holdtes et Slag imellem Kong Hakon Adelssteensfostre og

Erik Blodøres Søner, I. 34. og Gaarden nævnes derpaa oftere som Kongsgaard. Den laa paa den østlige Side af Den, IV. 239. Kong Hakon Hakonson lod her bygge en Kirke, der i Størrelse var den fjerde Herredsfirke i Norge, X. 116. Nuvær. Augvaldsnæs Præstegaard, ved den yderste Pynt af Den Karmen, kaldet Augvaldsnæs, i Augvaldsnæs Præstegjeld, i Rogeland i Norge. Nysnævnte Slag skal have staaet paa Landstrækningen Blodhejen, der deels hører til Lervestad, deels til Augvaldsnæs, og Højene, hvori Kong Øgvald og hans Ko skulle være begravede, vides endnu. (Kraft, 4 D. S. 223. 266-267).

Øjeren, VIII. 272. IX. 167. 193. 264. 269. Herved udtrykkes deels Søen Øjeren, Eyavatn, i Romerige i Norge, deels Indbyggerne, Eynir, i det strax østenfor samme Sø liggende Eyjasýsla. Det sidste er Tilfældet VIII. 272.

Øland, IV. 115. 142. XI. 273. 343. Den Øland under Øster-Gøtland i Sverrig. Den kaldes ogsaa Eydaneland (Ødaneland), nemlig XI. 273. i Verset: Daners Emland; samt XI. 192. Asbjørn Eydane-Jarl, Jarl paa Øland, hvilket her er oversat ved: Jarl over de danske Øer. (Jf. Suhms Danm. Hist. 5 D. S. 34-35). Nogle forklare Øland, som nævnes XI. 343, ved Øsel; see Jernlukke.

Ølduhlaup, see Jølduhlaup.

Ølfusaa, I. 218. En Flod i Narnæs-Øysfel paa Sønderlandet i Island; egentlig Floden Hvitaa, der kaldes saaledes efter at den er kommen i Ølfusveit, og derfra til sit Udløb. Men efter Landn. er Ølfusaa den Flod, som kommer fra Ølfusvatn og ved Udløbet forener sig med hiin.

Ølfusvatn eller Ølvusvatn, II. 208. X. 253. Den sydlige Deel af Thingvallevatn i Narnæs-Øysfel paa Sønderlandet i Island.

Olvisshoug, I. 33. Olvers Høj, V. 322. Paa førstnævnte Sted nævnes blandt Indthrønderne Botholf af Olvisshoug, hvilket kan være nuvær. Alstahoug i Skaun eller Skogn; men paa sidste Sted nævnes Olvershøj eller Olvisshøj som en Gaard, i hvis Nærhed Slaget paa Stiklestad stod, hvilket er det selvsamme som der VI. 105, i Verset, berettes om Kongsgaarden Haug i Værdalen (See Haug). Det er altsaa uden Tvivl samme Sted som dette Haug.

Ombenæs, VIII. 262. Et Næs ved Strindfjorden i Throndhjem i Norge.

Omd, II. 158. IV. 232. VIII. 271. Paa Omd i Helgeland i Norge boede Thorer Hunds Broder Sigurd paa Gaarden Throndenæs. Omd er, som Schøning (Den nordste Landes gamle Geogr.) bemærker, nuvær. Und og Undenæs, men de Gamle maae derunder have indbefattet en Deel af Hinds, da Throndenæs siges at ligge paa Omd; formodentlig omtrent nuvær. Undenæs Fogderi.

Ongelsø, VII. 39. 40. 41. Ongelsøsfund, Ongulssøsfund, Angelsøsfund, V. 125. 211. VII. 38. 41. Den Ongelsø eller Angelsø blev erobret af den norske Konge Magnus Barfod, og dette var saaledes det yderste Punkt imod Syden, til hvilket de norske Konger havde udstrakt deres Herredømme. Norges Grændser siges derfor ogsaa, i den mest udstrakte Betydning, at gaae til Ongelsøsfund. Den siges at være en Trediedeel af Bretland (Wales). Nuvær. Ø Anglesey ved Wales i England. Ongelsøsfund er Sundet imellem denne Ø og det faste Land. (See ogsaa om denne Ø og Den Man Chronicon Manniæ i Langeb. Script. T. 3, Indledn. S. 209-210, og S. 218).

Onderfjord, XI. 113. En Fjord af dette Navn findes i Jsefjords-Syssel paa Vesterlandet i Island; men den her omtalte Kjæmpe Armod, som deeltog i Slaget i Hjørungevaag, maa have været en Nordmand.

Dette sees ogsaa deraf, at Sagaen strax efter anfører de Islændere, som vare med i Slaget, iblandt hvilke hverken Armod eller hans Søn Arne vare. Schøning (Norges Hist. 3 D. S. 261) siger, at Armod var fra det Søndenfjeldske, men uden at give nogen Oplysning om denne Fjord. Maaskee Nununderfjord ikke er andet, end Harunderfjord, saa at Armod, som flere af disse Kjemper, var fra Søndmør.

Dr, see Aur.

Dre, IV. 256. IX. 159. eller Eyrar. I Arnæs-Syssel paa Sønderlandet i Island, omtrent paa samme Sted, som nuvæ. Handelssted Eyrarbakki.

Dre, IX. 315. Sigurd Fertel og Eisten paa Dre nævnes som Sysselmænd i Søndmør i Norge. Stedet skrives Eyrar eller Aurar. Strøm mener, at der ved dette Sted forstaaes Gaarden Aure eller Dure i Grebsteddal, paa hvis Grund Søkelskirke, efter den ogsaa kaldet Durekirke, staaer, i Søkelsvæn Sogn, Ørstougs Præstegjeld. Hos Kraft kaldes denne Gaard Overaa, udtalt Dure. Den anden Sysselman Sigurd Fertel kunde, efter Strøms Mening, have Navn af Gaarden Fidt eller Fidtje i Velledal eller Vældedal i samme Sogn. (Strøms Søndmør, 2 D. S. 193. 195. Kraft, 5 D. S. 116).

Øresund, see Eldsøund.

Øresund, I. 25. 118. II 254. III. 193. IV. 333. 335. 338. 339. V. 7. VI. 270. VII. 128. X. 62. 72. 78. 288. 292. XI. 200. 205. 212. 249. 347. Øreslaade, X. 49. Øresund er det bekjendte Sund i Danmark imellem Sjælland og Skaane. (Efter de Gamles Forestillinger beskrives det at ligge norden, d. e. nordost, for Sjælland, og norden for det laa igjen Skaane (Gange-Rolfs Saga Kap. 37). Igjennem det sejlede man sædvanlig fra Norge til Østersøen, og der holdtes i Nærheden deraf et aarligt betydeligt Marked (see Halør), hvor

til der ogsaa sigtes ved Udtrykket Dreflaade eller den Samling af Skibe fra Danmark, Norge, Færøerne og flere Lande, som i denne Hensigt kom sammen i Drefund. Navnet skrives hos de Gamle snart Eyrarsund, eller Sundet ved Øren, snart Eyrasund (f. Ex. i Nials saga, Kap. 5) eller Sundet ved Ørene; ved det første sigtes uden Tvivl til Halør, ved det andet til de flere ved dette Sund liggende Landører, som, foruden Halør, ogsaa Landør, Skaanør. Heraf sees ogsaa Sundets omtrentlige Udstrækning fra Halør mod Norden til Skaanør mod Syden.

Øren ved Nideros, II. 27. VIII. 30. 50. 77. 78. 104. 105. 109. 110. 116. 123. 255. 266. IX. 285. X. 75. 362. og Ørething, VI. 10. 19. 156. 193. 202. VII. 1. 2. 3. 5. 210. 264. 273. 293. VIII. 30. 225. IX. 1. 6. 11. 36. 46. 61. 63. 71. 99. 112. 120. 130. 137. 140. 141. 202. 301. 309. 310. 311. 322. 323. 339. X. 61. 228. Den Øre ved Kjøbstaden Nideros eller nuvæ. Throndhjem i Norge, hvor Ørething blev holdt; efter Falsen (Norge, S. 81) det samme som Bratøren. Paa dette Ørething skulde alle Sager imellem selve Kongerne afgjøres, og ikke paa noget andet Thing; heller ikke var nogen ret hylde til Konge uden paa Ørething i Throndhjem. Man finder derfor ogsaa i Sagaerne fortalt om næsten alle Kongernes Hylde paa dette Sted. See især VI. 156. 193. VIII. 225. IX. 120. X. 61. og Heimskr. I. 3, S. 5. 259.

Ørfedal see Ørfedal.

Ørfenør, I. 7. 20. 22. 23. 27. 83. 84. 174-183. 211. 222. II. 4. 169. 170. III. 21. 56. IV. 10. 16. 22. 100. 163. 193-210. 213. 218. 255. V. 133. VI. 30. 37. 238. 332. 337. 350. 351. 358. VII. 24. 35. 43. 58. 63-65. 106. 139. 172. 175. 213. 215. VIII. 173. 195. 196. 206-208. IX. 109. 144. 161. 164. 200. 212. 258. 274. 277. 279. 280. 281. 282. 283. 342.

X. 25. 28. 91. 92. 94. 95. 101. 110. 111. 113. 118. 119. 121. 122. 152. 232. 271. 342. 345. 359. 364. 365. XI. 366. 372. *Indbyggerne Orkenøinger*, VIII. 207. En bekjendt Øgruppe nordenfor Skotland. Navnet uledes, efter Camden, af Argath, d. e. ovenfor Cath (Caithness), og forklares af andre ved Inche Lore, Hvaløerne; men uden Tvivl er det nordisk, og kommer da af orkn, en Sælhund, saa at Orkneyar betyder Sælhundøerne. Disse Øer, som meget tidlig bleve hjemsogte af nordiske Vikinger, vare beboede af to Folkeslag, kaldte Peti (Pikter) og Pape (kristne Munke), hvilke ganske bleve udryddede af de Norffe, der begyndte at nedsætte sig her paa Harald Haarfagers Tid. (See ogsaa Appendix til Orkenøernes Saga, S. 549-550). Under denne Konge kom Øerne allerede under norsk Overherredømme, og regjeredes af Jarler, hvis Historie fortælles deels her i Sagaerne, deels udførlig i Orkenøernes Saga. De udduede ogsaa af og til deres Herredømme over den nordlige Deel af Skotland. Øernes gamle Navn, Petland eller Piktland, findes endnu i Petlandsfjorden imellem disse Øer og Skotland. De beboede Øers Antal angives til fem og tyve, XI. 372. De vigtigste, som forekomme her i Sagaerne, ere: Ross (Mainland) med Byen Kirkevaag (Kirkwal), Wiger (Wire), Paps (Papa Westra), Rognvaldsø (South Ronaldsa), Kinansø (North Ronaldsa), Fridarø (see Tharsfjord). I Orkenøernes Saga forekomme endnu adskillige flere.

Ørland, VII. 4. X. 363. Fra denne Gaard var Egil Aflakson, der var gift med en Søster til Skopte paa Giske. Ved

Ørlandsfjord, VIII. 250. eller Uurlandsfjord. Nuvær. Uurlandsfjord, som gaaer ind til Uurlands Præstegjeld i Landstabet Sogn i Norge. Gaarden Uurland forekommer i Egilsfaga, Kap. 32. 67.

- Drlygs Havn, I. 220. En Havn, saa kaldet efter Landnamsmanden Drlyg, ved Patreksfjord, i Bardestrands-Syssel paa Vesterlandet i Island.
- Drnæs, see Barnæs.
- Drnæs, VIII. 94. Der nævnes Jon og Munan, Sønner af Gaut fra Drnæs. Det menes at være nuvær. Gaard Urnæs i Urnæs Sogn, Hafslø Præstegjeld i Landstabet Sogn i Norge. (Kraft, 4 D. S. 777).
- Drrideaa, I. 223. En Flod i Dale-Syssel paa Vesterlandet i Island.
- Drvehamar, VII. 6. 7. Et Forbjerg paa Drje eller Drelandet vestenfor Stadsbygdens Præstegjeld, i Fosens Leen nordenfor Throndhjemsfjord i Norge.
- Dsand, II. 207. Formodentlig Landsand i Rangaavalle-Syssel paa Sønderlandet i Island.
- Dsel, Dsyssel, IV. 40. 41. X. 343. Nuvær. D Dsel ved Estland i Rusland. Den forekommer ogsaa i Heimskr. I. 1, S. 296, og Njalsfaga, Kap. 30.
- Dstbo Herred, XI. 318. Nuvær. Dstbo Herred i Finweden, i Jønkøpings Leen i Smaaland i Sverrig.
- Dsteraat, VI. 230. VII. 170. IX. 200. 304. 305. 308. 329. 362. Bekjendt af flere anseelige Mænd: Finn Arnesøn, Jon fra Dsteraat, Alolf fra Dsteraat, der trættede om denne Gaard med Hertug Skule. Nuvær. Gaard Dsteraad i Drlandets Præstegjeld eller Drelandet nordenfor Throndhjemsfjord, i Fosens Fogderi i Norge. (Falsens Norge, S. 83).
- Dster=Agde, see Agde.
- Dsterbygden paa Grønland, II. 191. En Deel af Grønlands vestlige Kyst, hvor Nordboerne især nedfattede sig. Man antager det sædvanlig at have været ved nuvær. Julianehaabs Distrikt.
- Dsterdalene eller Dalene, med Indbyggerne Daleboer, Dsterdøler, IV. 345. 346. V. 300. 301. VIII. 33. 41. IX. 12. 72. 122. 123. 124. 125. 194. 214.

234. 318. 363. Omtrent nuværende Landskab Østerdalen eller Østerdalens Fogderi i Norge. Skjøndt Nors Sønnesøn Alf nævnes som dets første Konge, varede det dog længe før det blev opdyrket; paa Olaf den Helliges Tid var det kun bebygget paa enkelte Strækninger, deels omkring ved Søerne, deels paa nogle opryddede Steder i Skovene, og kun paa faa Steder laa der Storbygder sammen, IV. 346. Udstrækningen i ældre Tider er uvis; man mener, at en Deel af de svenske Dalerne har hørt dertil.

Østerlandene, II. 163. IV. 76. 148. V. 218. 219. XI. 15. Østerleden, I. 7. 10. 27. 53. 54. 57. 90. 129. 168. 248. IV. 42. 130. 149. 243. 288. VI. 4. 7. 107. 236. 248. VII. 161. VIII. 188. 189. X. 190. 238. 349. Østervegen, I. 27. II. 85. 256. III. 32. 149. 158. 160. 174. IV. 19. 23. 97. 112. 114. X. 348. 352. 356. XI. 38. 160. 163. 192. 262. 263. 287. 288. 298. 377. Østlige Lande, X. 188. Austerveg, V. 153. Østfarere, VII. 234. VIII. 42. IX. 34. Østerviking, IV. 21. o. s. v. Navnet Østerlandene (Austrlönd) er dannet i Analogi med Nordlandene (Nordlönd), og det endnu hyppigere forekommende Østerveg (Austrvegr) i Analogi med Nordveg (Nordvegr); da det sidste vilde være mindre bekjendt for de fleste danske Læsere, saa er det her som oftest oversat ved Østerleden, af samme Betydning; det ene er nemlig dannet af vegr, det andet af leid, som begge betyde Vej, her Land, Landstrækning. Ved Østerlandene, der udgjorde een af Europas Hoveddele, forstode Nordboerne alle Landene ved Østersøen fra Meklenborg af til det hvide Hav; altsaa fornemmelig de vendiske Lande og Garderige med de ved samme liggende Landskaber. De vendiske Lande regnedes til Østerlandene, ikke til Sydlandene eller Lyssland, fordi de beboedes af en ganske anden Folkestamme, de slaviske Folk; saaledes adskilles Volsungernes Væ i Frakland fra

Skilfingernes Æt i Østerveg (Snorres Edda, Rasks Udg. S. 193); ligeledes nævnes som forskjellige Lande Østerveg og Lyffland, XI. 377; Wender og Kurer og andre Østervegsmænd adskilles fra Saxer (Heimskr. I. 3, S. 28.) o. s. v. Vikingetoge til disse Lande kaldtes Østerviking, og de, som foretog saadanne, der stundum ogsaa havde Handel til Hensigt, Østfarere. Med Hensyn til Sejladsen til disse Lande maa tillige bemærkes, at man næsten altid maa have for Øje, fra hvilket Land den gaaer ud, for at bestemme, om der menes den nordlige eller sydlige Deel af Østerlandene; naar man sejlede fra Danmark, Sverrig og det sydlige Norge, saa menes ved Østervegen Bindland, Kurland eller Garderige; sejlede man derimod ud fra det nordlige Norge, som Helgeland, saa forstaaes ved Østervegen Bjarmeland, Jotunheim og andre Lande ved det hvide Hav; i det ene Tilfælde gif Sejladsen igjennem Østersøen, i det andet over Ishavet. (Jf. Neikter de terris ad mare album, S. 10). Undertiden, som her III. 160, gaaer Vejen til de nordlige Østerlande ogsaa over Østersøen, men da er Fortællingen gjerne fabelagtig. Sjelden forstaaes ved Østerlandene de sydligste Dele af Garderige eller det vestlige Asien, saaledes som II. 163, hvor Uferne omtales som Folk fra Østerlandene. Endnu sjeldnere staaer en Østerlænding for en Lyffer, saaledes som her IX. 66, jf. S. 8, hvor den samme Mand kaldes en Lyffer; og man fejler uden Tvivl ikke ved at antage dette Østerlænding for en falsk Læsemaade isteden for sudrmadr, der findes i Texten, IX. 10; i alt Fald maa man, hvis Læsemaaden ansees for rigtig, derved forstaae en Wender.

Østerlandet paa Island, see Østfjordene.

Østersøen, I. 92. IV. 37. VI. 18. VIII. 22. 45. XI. 16. Østresaltet, VI. 18. Det under dette Navn bekjendte Hav, som imod Westen stødte til Danmark og Sverrig, mod Syden til de vendiske, mod Østen til

de øvrige østlige Lande; Kong Alfreds Ostsæ, og Adam af Bremens pelagus orientalis. Navnet Østresaltet, hos Digterne ogsaa Østmar, er kun en anden Benævnelse paa samme Ting, da Ordene salt og mar begge betyde det salte Hav.

Østerrige, VI. 5. 138. Et Rige i eller ved Garderige, thi det stilles undertiden, dog kun i de ringere Sagaer, derfra. Det sammenstilles med Rænugard, men ogsaa med Saxland, og synes da at betegne Østerlandene i Almindelighed. Harald Haardraade sejlede over det sorte Hav, nord til Ellipalt, og drog saa heelt op igjennem Østerrige. Navnet svarer nærmest til Adam fra Bremens Ostrogard (Austrgardar), og det betegner da det store Rige, som havde Kiew til Hovedstad. Schlözer vil derimod, at det skal være det samme som Estland, men hermed stemmer hverken Navnet, da Estland ikke betyder Østland, heller ikke nogen af de Forbindelser, hvori Østerrige forekommer. (See Schlözers Nord. Gesch. S. 502-503. Finn Magnusens Eddalære, 3 D. S. 95. Anm. 25).

Østervegen, see Østerlandene.

Østervigen, see Vigen.

Østersø, VIII. 85. En stor Ø i Nord-Hordeland i Norge, nordøst for Byen Bergen.

Østersø, II. 80. 97. 98. 112. IV. 280. 314. En af Færøerne, især bekjendt af Gøttesteggerne, der boede paa Gaarden Gata. Nuvær. Østersø med Gøte Sogn.

Østfjordene paa Island, I. 212. 215. II. 176. 212. 216. III. 98. VII. 95. Østfjordenes Fjerding, Østerlandet, II. 170. Indbyggerne Østmænd, IX. 172. eller Østfjordinger, X. 85. 86. Den østlige Deel af Island, fra Næsset Langenæs og Hølkundehede til Solheimasand paa Dens sydlige Side. Den indbefatter nu Mule- og Skaftefjelds-Syøler, hvilke igjen deles i mindre Dele. Islands østlige Kyst blev vel først bebygget, men dens naturlige Bestaaffenhed gjorde det paa flere

Steder vanskeligt at lande, og Befolkningen svarede derfor ikke til Udstrækningen. Med Hensyn til vore Saa- gaer ere de mærkeligste Fjorde og Egne fra Nord til Syd: Bopnefjord, Floderne Jökulsaa og Lagarflot, Alptefjordene, Landstrækningen Lon, Hornesfjord og Landstrækningen Sida.

Østmænd, see Østfjordene.

Østmænd, III. 130. 131. 133-135. IV. 81. 317. 318. VII. 198. X. 102. 151. Saaledes kaldtes de Norske af Indbyggerne paa Island, Færøerne og de stotste Øer, fordi de kom til dem fra Østen.

Østvigsholmene, see Østesholmene.

Øsøssel, see Øsel.

Ørenø, Ørø, IX. 16. 74. En Ø nordenfor Borgund og søndenfor Lyngvær. Altsaa nuvær. Ørenø strax vestenfor Hærø i Harams Sogn og Præstegjeld i Søndmør i Norge, ligeved Grændsen af Romsdalen. I eet Haandskrift har istedenfor Ørenø staaet Langø; det vilde da være nuvær. Langø nordvest for Tusteren i Nordmør. Den sidste Læsemaade har Falsen fulgt. (Norges Hist. 3 D. S. 237).

Ørenø, VIII. 289. Denne Ø er nu en Halvø, paa hvilken Gaardene Sundene og Strand ligge, og som ligger imellem Lønsbergfjord og Nærfjord eller Midfjord i Sandeherreeds Sogn, Laurvigs Fogderi, i Norge. (Kraft, 2 D. S. 848).

Øreraa, Øraraa, III. 90. Øraraabro, II. 185. Floden Øreraa, som løber igjennem Thingvallesveit, i Arnæs-Øsøssel paa Sønderlandet i Island. Ketilbjørn den Gamle kaldte den saaledes, da han her tabte sin Øre. (Landn. 5, 12).

Ørerfjord, Ørarfjord, II. 180. En Fjord i Thingøre-Øsøssel paa Nordlandet i Island. (Landn. 3, 20).

Ørnedal, II. 56. En Dal i Øfjords-Øsøssel paa Nordlandet i Island.

Ørnedalsheide, X. 72. En Heide ved nysnævnte Ørnedal.

Ørns, II. 190. En lille Ø i Bredefjord i Sneffjeldsnæss-Syssel paa Vesterlandet i Island. Den nævnes med Broks og flere Smaasøer i Landn. 2, 14.

Bestemmelsen af de enkelte, ofte høist ubetydelige, Steders Beliggenhed og nuværende Navne er ofte meget vanskelig, undertiden kun Gjetning. Om adskillige vil derfor efterhaanden kunne erholdes endnu nøjere Oplysninger. Blandt andet kan mærkes: Man har hidtil ej fundet noget Sted paa Vejen fra Lisabon til Njorvesund, der stemmede bedre med Alkassa, end det ovenfor anførte Alacer do Gal; men dette Sted ligger inde i Landet, saa at man efter en nøjere Betragtning endnu snarere maa antage Alkassa for at være Flækken Algesur i Kongeriget Algarve, hvilket Sted forud havde et Kastel, og ligger ved Kysten lige paa Kong Sigurds Vej. Begge Fljotsklider ere rimeligviis samme Sted paa Sønderlandet. Ved Freksund kan bemærkes, at Læsemaaden Feeyarsund nærmest viser hen til Sundet ved nuvær. Feys i Nord-Hordeland. Gøtevig er Stedet af dette Navn i Borgesfjord i Nordre Muls-Syssel. Til det under Island anførte Dgenavn Talglander har Anledningen, efter Finn Magnusen, været den Mængde Talg, som Island ved sin betydelige Faareavl frembringer. For Kepsis skal maaskee læses Kefls, som da vilde være nuvær. Kefls i Ofodensfjord; og den anden Læsemaade Arnenæs kunde da være isteden for nuvær. Ankenæs ved samme Fjord. Da Kildernes Beretning om Slaget paa Tyrskovshede er modsigende med Hensyn til Stedets Beliggenhed, saa hense nogle det til det slesvigske Tyrskov eller Kropperhede. Dlfos kan, efter Finn Magnusen, være Bygden Dlfus i Arnæs-Syssel paa Island. Det rigtige gamle Navn

paa Satiri var Santiri; det udtaltes nemlig, efter Sammes Anmærkning, med n, hvilket sees af Alliterationen, f. Ex. Fornmannas VII. 42, nederst. Stedsnavnet Seglevik falder ganske bort, naar man følger Textens Læsemaade: kom við segli viku, han kunde anbringe Seil een lge Søs. Selvaag er ogsaa en Bygd i Arnæs-Syssel paa Island. Sceens gamle Navn er Skida. Skidamyre, nu Scarba.

Kettelser. Tjellefte Bind: S. 37. L. 11 sætte med o. s. v. l. bestyrket ved den almægtige Guds Kjød og Blod. S. 53, 21 vel udrukede l. lidet udsøgte. S. 66. L. 5—6 Der blev nu o. s. v. l. Det blev nu tyft i Hallen. S. 87. L. 13 for vige l. gjøre Modstand. S. 121. L. 19 for tre l. halv fem. S. 255. L. 2—3 i den vanskelige o. s. v. l. og de Fordele, som derved kunne tilflyde mig. Tolvte Bind: S. 50. L. 8 nedenfra, l. Paafarlesstrand. S. 83. L. 16, l. thracica. S. 89. L. 7, l. den østlige Kant af Strandesyssel. S. 115. L. 8, l. østenfor Althinget. S. 135. L. 2, for 83 l. 88. S. 146. L. 18, for Dalen l. Gaarden. S. 223. L. 10 nedenfra, l. Lenox eller Stirling, og Dumbarton. S. 235. L. 17, l. Hagiesophia.

